R.P. LAURENTIJ DE PORTEL, ... RESPONSIONUM MORALIUM TOMUS PRIMUS...

Lorenzo Portel, Josè Maria Fonseca de Evora, ...

Digitized by Google

Digitized by Google

I

32 4 C 18

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. LAVRENTII

DE PORTEL,

ORD. P. N. FRANCISCI DE OBSERVANTIA,

Prouinciæ Algarbiorum in Portugallia quondam Miniſtri Prouincialis, & Lectoris Theologi in eadem Prouincia,

RESPONSIONVM MORALIVM

Tomus Primus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Cum duplici INDICE, *vno Caſuum, altero Rerum & verborum copioſo.*

EDITIO NOVISSIMA.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ARNAVD.

M. DC. XLIV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Illuſtriſſimo Domino,

D. IVSTO HENRICO A TVRNONE,

Comiti Roſſilionæo,

LAVRENTIVS DVRAND, S.P.

HELIOTROPIVM, nobiliſſimum illud naturæ ſuas opes explicantis miraculum, niſi ad Solis radios calicem non explicat; eius vultum ſuſpiciendo, tuetur ſuæ pulchritudinis majeſtatem; nec aliunde quàm à Syderum Principe ſui motus periodos mutuatur: vt vel heliotropium in cœlo moueri quis dicere poſſit, vel Solem in terras defluxiſſe, vt floris illius motum,& gloriam æmuletur. Ita eſt: non pluribus radiis, quàm oculis æmulum ſuum ex editiſſima cœli ſpeculâ ita Sol contemplatur, vt eius vnius gratiâ lucere videatur; & heliotropium immortalitatem ſperare valeat, ſi tantum Ducem indefeſſo conatu ſequatur.

Digitized by Google

Imaginem tuam in Sole adumbratam (Comes Illuſtriſſime) intellexerit quiſquis memoriâ repetet, quàm gloriosè Turnonia Domus in Gallico cœlo emicuerit: & verò quàm liberaliter acceptum hæreditario iure à Majoribus virtutis, & nobilitatis ſplendorem in omnes Galliæ quaquâ protenditur regiones vix adoleſcens diffuderis, & in dies magis, magíſque diffundas; adeò vt qui te vnum accuratiùs inſpiciat, in ſplendidiſſimo antiquiſſimæ familiæ ſurculo coaleſcentem vetuſtiſſimi trunci majeſtatem veneretur. Majores tui, & purpuræ ſuæ fulgore orbem perſtrinxerunt, & Gallici nominis celebritatem proprio ſanguine conſignarunt; ne quis de Francorum gloria dubitaret, quam adeò illuſtris cruor ſanxiſſet. Ea verò fuit illorum in diſciplinas liberales beneuolentia, vt totos ſibi ſine harum Virginum iniuria Mars vindicare non poſſet.

Ne vtramque illam gloriam in te paterêris deſiderari (Comes Illuſtriſſime) bellicum animi impetum cum ſcientiarum amore ita fœliciter copulâſti, vt Martem inter arma, inter Muſas Apollinem te ſinguli demirentur. Inde factum eſt vt hoc heliotropium, quod nomini tuo inſcribitur, niſi ad tuos radios in Gallico ſolo explicare non potuerit elegantiam; atque vt in lucem tuis prodit auſpiciis, ita ſi quos habuerit ſui ſtudioſos tibi acceptum referet, & eam le-

gentium

Digitized by Google

gentium humanitatem in fontem vnde profluxerit, pluribus nominibus eſt refuſurum. Nec eſt quòd tibi perſuadeas florem hunc in Gallias ab exteris regionibus aduectum tibi fortuitò dedicari. Enimuerò cui meliùs ingenij partus, quàm adoleſcenti ingenioſiſſimo; cui aptiùs peregrinæ opes, quàm exquiſitarum rerum ſacrario; cui magis ex condicto, Muſarum ſpecimen, quàm conſecretur? VALE.

Ad pium Lectorem.

NON adeò de me confido, vel præſumo, vt alijs dare me conſilia poſſe confidam; ſicut multi graues dedêre Doctores, ſicut Panorm. Nauar. Pariſius, Surdus, Farinacius, & alij, qui ſuis doctis conſilijs multùm animarum profuêre ſaluti. Ea de cauſa huic opuſculo non affixi titulum conſiliorum, ſed reſponſionum, quia illas dedi aliquando inuitus, & ſemper rogatus, & quæſitus. Qui verò rogatus, & quæſitus facit, audaciæ, vel temeritatis argui non poteſt: culpa ſit illorum qui meas indoctas, & ineptas reſponſiones poſtularunt, putantes me aliquid eſſe, cùm nihil ſim. Quòd item illas prælo dederim, condemnandus non ſum, quia ſimiliter rogatus feci, & non ſemel ſuaſus. Agnoſco meam inſufficientiam, & me non conſultorem, ſed conſilij indigum profiteor. Illud tamen (quod me etiam mouere potuit) in Lectorum memoriam reuoco, non contemnendos Doctores, Cyrillum videlicet ſuper Ioan. & Theophylact. credere, ea de cauſa Chriſtum D. Ioan. 6. ab Apoſtolo Philippo ſolum, quæſiuiſſe, vnde poſſent emi panes pro illa turba ſaturanda, quia Philippus inter Apoſtolos tardioris, & ſimplicioris

Digitized by Google

cioris erat ingenij: per quod fortè voluit Chriſtus D. inter alia, nos docere, etiam à ſimplicibus, ac rudibus aliquando conſilium eſſe petendum, ſi ſperetur, quòd aliquid opportunum dicent. Adduco etiam in memoriam Lectoris illud Adagium, quod Paulus Manutius in ſuo lib. Adagiorum ponit col. 238. dicens: Sæpè etiam eſt Holitor valdè opportuna locutus. *Id eſt, aliquando Ruſticus Hortulanus dedit bonum, & accommodatum conſilium. Quod etiam probari poſſet exemplo illius Seueri Regis Vandalorum, qui cum D. Paulino ſuo captiuo, hortulano putato, familiariter, & in ſecreto colloquebatur, illius monita non contemnens. Gemma enim, & margarita etiam in ſterquilinio inuenta, non contemnitur. Si ergo infinita ſapientia Chriſtus Dominus non dedignatus eſt à Philippo Apoſtolo conſilium petere, cùm eſſet tardus, iuxta Cyrillum, & Theophylactum, & gener Regis Vandalorum ab hortulano Paulino ſimiliter. Ne dedignetur, quæſo, Lector has meas Reſponſiones, licèt indoctas, perlegere, fortè enim in illis aliquid opportunum reperiet à Ruſtico Holitore dictum. Quòd ſi inuenerit, gratias referat Deo; qui linguas infantium facit eſſe diſertas. Si verò non inuenerit, corrigat, & emendet: ego enim libens, cunctorum iuſtæ cenſuræ, & correctioni parebo.*

Vale in Domino.

Facultas Sanctæ Inquiſitionis.

VIſtas as informaçoẽs podeſe imprimir eſte liuro intitulado, *Reſponſiones aliquorum caſuum Moralium*, &c. & depois de impreſſo torne conferido com o original, para ſe dar licença para correr, & ſem ella não correrà. Liſboa aos 24. de Outubro, de 1628.

Gaſpar Pereira. *Franciſco Barreto.*

DOu licença para ſe imprimir eſte liuro. Liſboa a 26. de Outubro, de 628.

Gaſpar do Rego d'Afonſeca.

QVe ſe poſſa imprimir eſte liuro, viſtas as licenças do ſancto Officio, & Ordinario, & não correrà ſem tornar à meſa para ſer taixado. Em Liſboa a 31. de Outubro, de 628.

Pimenta de Abreu. *Meſquita.*

EX mandato Reuerendi admodum P. N. Fr. Laurentij ab Annunciatione Lectoris Iubilati, ac Prouincialis Prouinciæ Algarbiorum, Ordinis B. Patris N. Franciſci de Obſeruantia, accuratè, & cum ſumma voluptate legi has aliquorum caſuum Moralium Reſponſiones, datas à R. P. Fr. Laurentio de Portel, huius noſtræ Prouinciæ quondam Miniſtro Prouinciali, ac Lectore Theologo, viro eruditiſſimo, in quibus non ſolùm quod orthodoxæ fidei, rectæve fidelium inſtitutioni aduerſetur, apparet nihil, verùm pietatis, ac ſcientiæ plenæ ſunt omnes, & obſcuris rebus, eius ſtylus facilis, fœlix ingenium, in inquirenda veritate indefeſſus labor, lumen inferunt non exiguum; quare ſi typis mandentur, non minus ad Iuriſconſultorum, quàm Theologorum vſum accommodatè deſeruient, quippe ita in illis omnia eruditè diſcutiuntur, ac terminantur, vt nihil amplius in hoc argumento deſiderari poſſe videatur. Vlyſſipone, in Cœnobio D. P. Franciſci de Enxobregas, die vlt. Maij, 628.

Fr. Ioannes Cardozo, Calificator, & Cenſor.

COncedo facultatem vt imprimatur. In Conuentu D. Franciſci de Enxobregas, die 20. Maij, 1628.

Fr. Laurentius ab Annunciatione, Miniſter Prouincialis.

HÆc prælo excuſa, adæquè ac fideliter, referunt eoſdem caſus, qui ab auctore multis modis commendabili, manu propria, ſunt exarati, & à me ſedula mente recogniti. Vlyſſipone, apud domum Diui Bernardi, 17. Februarij 630.

Fr. Felician. Moutel.

TAxaſe eſte liuro em tres toſtoẽs. Em Liſboa, 27. de Feuer. de 630.

Araujo. Cabral. Salazar. Barreto.

Approbationes Calificatorum, Cenſorúmque Sanctæ Inquiſitionis.

ROmulus Romanæ vrbis conditor notiſſimus, vt tàm belli pacíſque tempore cuncta componeret, populúmque Romanum tum ſanctarum legum munimen, tùm ſublimium trophæorum, gloria cæteris orbis nationibus anteferret: ſibi feciſſe ſatis, totíque Reipublicæ Romanæ ſufficienter conſuluiſſe exiſtimauit, ſi viros aliquos conſpicuos deſignaret, quorum quilibet ſic eſſet morum concinnitate ornatus, ſic armis ac ſolertia eminens, vt iacentem Rempublicam erigere, oppugnatam defendere, ſubactam ad libertatem reuocare potuiſſet, ne vnquam illa toto terrarum orbe ſuſpicienda Ciuitas vicitura videretur. Similiter in re diſſimili feciſſe reor S. Theologiæ profeſſorem celeberrimum, venerabilem Patrem Fr. Laurentium à Portel, clariſſimæ Minorum familiæ ex heroibus ſatorem vnum, communémque parentem, atque Algarbiorum Prouinciæ quondam Prouincialem emeritiſſimum, qui & regularium, & ſæcularium perſonarum ſtatus commodè auxiliatum iri arbitratus, librum edidit frugiferum reſpon-

ſionum varietate veluti armatura quadam adeò accinctum,vt impetentium ſcrupulorum vim repellere, controuerſiarum complicationes ſoluere,ſophiſmatum ambages explicare, vterque ſtatus ſi excubuerit indifficulter queat: quinimò ab eo tanquam ab armentario diſtrictum gladium arripiat, quo immaculatam Deiparæ Conceptionem contra impugnantes propugnet, procaces eorumdem rationes retundat,infeſta argumenta in ipſos retorqueat, ac tandem immunem, & illæſam ab originali labe audeat vindicare opus integrum eruditione, ſimul ac breuitate, qua ſolet venerabilis Pater in aliis voluminibus iam in lucem editis veluti alter amœniſſimus fons vbertim ſcaturire conſpicitur,ita cõgruum orthodoxæ,morúmque integritati,vt à ſacris Conciliis,ac Sanctorum Patrum dogmatibus non diſſideat,ſed maturitate conſilij, iuſtáque rerum ponderatione vbilibet ſplendeat:propterea dignum quòd excudatur, vt vnuſquique propriæ conſcientiæ ebulitiones, ac morſus cohibeat, oneribus exoneret, vtraque Reſpublica Eccleſiaſtica ſcilicet, & ciuilis recto tramite dirigatur, ac tandem cuncti fideles in ambiguis ſuorum votorum compotes efficiantur. Vlyſſipone,apud Dominam Exilij, Kalendis Auguſti,anno 628.

Doctor Fr. Felicianus Moutel.

PRæuidi hunc librum, cuius titulus eſt, *Reſponſiones aliquorum caſuum Moralium*, &c. compoſitum à Patre Magiſtro Fr. Laurentio de Portel, Ordinis B. Franciſci de Obſeruantia, Prouinciæ Algarbiorum in Portugallia, in quo nihil reperi quod Catholicæ fidei, aut bonis moribus aduerſetur; plurima verò quæ opus, Authoríſque præclaram doctrinam,eruditionem, & in controuerſiis decidendis perſpicuitatem maximè commendant: ideóque typis excudendum cenſeo. Vlyſſipone, in domo D. Rochi, Societatis IESV, 12. Octobris, anno 1628.

D. Iorge Cabral.

LIbrum cui titulus eſt, *Reſponſiones aliquorum caſuum Moralium ſpectantium præcipuè ad perſonas regulares, ac etiam ſaculares, data à Fr. Laurentio de Portel*, &c. Nos infraſcipti in ſacra Theologiæ facultate Magiſtri, perlegimus, nihílque in eo Fidei Orthodoxæ contrarium reperimus.Lugduni, 5.Septembris, 1633.

Fr. Cl. Cochet.

Frater Ioannes Portier, Magiſter & Prior Conuentus Lugdunenſis, Ordinis Fratrum Prædicatorum.

CASVS CONTENTI IN hoc Libro ſunt ſequentes.

Caſus 1. De beneficio, vel officio recepto ab incapaci ob cenſuram, quomodo poſſit reualidari. pagina 1
Caſus 2. An diſpenſans ſemper debeat iniungere aliquod onus, vel pœnitentiam diſpenſato. 8
Caſus 3. De diſpenſatione cuiuſdam bigami iam ordinati. 16
Caſus 4. De quodam Legato relicto conuentui Minorum cum clauſula contraria ſuæ Regulæ. 24
Caſus 5. De quodam Nouitio expulſo, ſed appellante. 27
Caſus 6. De homicidio quodam commiſſo ante ingreſſum Religionis. 35
Caſus 7. De alio homicida ante ingreſſum Religionis. 40
Caſus 8. De alio homicida ante ingreſſum Religionis. 47
Caſus 9. De profeſſione Nouitiæ facta per metum, & alias circumſtantias. 54
Caſus 10. De alia profeſſione Nouitiæ dubia ex defectu ſuffragiorum. 66
Caſ. 11. De Prouinciali dãte ſuffragiũ in profeſſione Nouitiæ. 73
Caſus 12. De conuentu Monialium demiſſo Ordinario à ſuo Prouinciali. 81
Caſus 13. Si poſſit eligi in Abbatiſſam attingens annum 40. ſed non completum. 97
Caſus 14. De electione Abbatiſſæ facta voce tenus, ſine ſchedulis obſignatis. 102
Caſus 15. De quodam conuentu Monialium tranſlato ad alium locum, repugnante Epiſcopo ſuo Prælato. 107
Caſus 16. De congregatione quorumdam hominum ſub forma Tertiariorum. 116

Caſus 17.

Caſus 17. De alienatione cuiuſdam rei relictæ Monialibus cum conditione ne poſſet alienari. 126
Caſus 18. De Prælato locali appellante à ſuo Prouinciali tempore viſitationis. 132
Caſus 19. De punitione cuiuſdam Religioſi delinquentis extra ſuam Prouinciam, & extra regnum ſuum. 144
Caſus 20. De viſitatione generali, & an teſtes denunciantes, ſint poſtea ratificandi. 149
Caſus 21. De vno conuentu Monialiũ recuſante ſuum Prouincialem ne viſitaret, tẽpore electionis Abbatiſſæ creandæ. 155
Caſus 22. De quodam Prælato audiente reum ſolum verbo tenus, & de ſubdito ea de cauſa appellante. 166
Caſus 23. De quodam teſte fatente veritatem, & nolente ſubſcribere dictis à ſe. 175
Caſus 24. An Prælatus Regularis in proceſſu ſui ſubditi teneatur ſeruare quandam legem principis ſæcularis. 180
Caſus 25. De quodam Religioſo machinante mortem ſui Prælati, non ſecuto effectu. 192
Caſus 26. De quodam Religioſo reo confitente delictum non iuridicè quem Prælatus ſic fatentem voluit punire. 211
Caſu 27. De Abbatiſſa admittente ſæculares intra clauſuram, bona fide. 216
Caſus 28. De quodã Religioſo dubitante de ſuo Baptiſmo. 221
Caſus 29. De electione cuiuſdam Monialis ad certum officium, à qua fuit appellatum. 246
Caſus 30. An Prouincialis, maximè Minorum, habeat ſuffragium in electione Monialium. 260

PARS SECVNDA.

Caſus 1. De ſuffragio dando in Capitulo per procuratorem miſſum. pagina 273
Caſus 2. De legato relicto cuidam puero ſi foret Clericus, & poſtea factus eſt Religioſus an illi debeatur legatum. 268
Caſus 3. De quadam donatione facta vni Conuentui de certa

poſſeſſione

 VIII

poſſeſſione immobili. 281

Caſus 4. *De electione cuiuſdam Prouincialis, quem præſes noluit confirmare.* 300

Caſus 5. *De quadam præcedentia loci inter duos Religioſos graues.* 318

Caſus 6. *De alia præcedentia locorum.* 326

Caſus 7. *De quodã nouitio expulſo poſt annum cum dimidio eo quòd nõ potuerint fieri informationes præceptæ à Sixto V.* 342

Caſ. 8. *De quodam nouitio recepto ad chorum, & poſtea tranſlato ad ſtatum laici.* 351

Caſ. 9. *De quibuſdam ſæcularibus litigantibus, & capientibus quoſdam Religioſos de mandato ſui capitanei ſæcularis.* 365

Caſus 10. *De quodam Religioſo tranſlato ad alium ordinem ſtrictiorem, non obtenta licentia ſui Prælati.* 372

Caſ. 11. *De duobus Religioſis citatis quibus non eſt datum tempus, nec locus commodus ad reſpondendum.* 380

Caſ. 12. *Quòd hæres defuncti ſepulti apud Religioſos non tenetur curare vt tot officia, & Miſſæ dicantur apud Clericos Parochiæ, quot defunctus iuſſit fieri apud Religioſos.* 386

Caſ. 13. *De quadam Bulla D. Greg. XV. in qua Epiſcopis conceſſit aliquã iuriſdictionem ſuper Moniales Regulariũ.* 393

Caſ. 14. *An Moniales S. Claræ ſubditæ Epiſcopo gaudeãt priuileg. Minor. & alius caſus circa vnũ conuentũ illarum.* 409

Caſ. 15. *An poſſit Goardianus in Ordine Minorum eſſe Goardianus vltra tres annos.* 414

Caſ. 16. *Dubia quædam ſuborta in materia electionum.* 416

Caſ. 17. *De quodã iurepatronatus in conuentu Monialiũ.* 426

Caſ. 18. *An aliqua Religio poſſit condere ſtatutum contra aliquid contentum in ſua Regula.* 433

Caſ. 19. *Vbi ſint dicendæ Miſſæ relictæ à defuncto non deſiſignante locum.* 443

Caſ. 20. *De donatione cuiuſdam ſepulturæ, quæ fuerat alteri data, & poſſeſſa.* 447

Caſ. 21. *De quadã iuriſdictione delegata à quodã ſuperiore.* 450

Caſ. 22.

Caſ.22. De priuilegio cuiuſdam domini ſæcularis patroni cuiuſdam conuentus Monialium. 455
Caſ.23. De confeſſore Religioſo audiente confeſſiones contra prohibitionem ſui Prælati. 466
Caſ.24. An Moniales S. Claræ primæ Regulæ poſſint habere penſionem vitalitiam pecuniæ ſibi relictam. 471
Caſ.25. De quadam quarta funerali ſoluenda Parocho. 476
Caſ.26. De quodam iudice conſeruatore creato ab vno Goardiano pro quadam funerali non ſoluenda. 482
Caſ.27. De quodam Abbate idiota electo. 494
Caſ.28. De quodam Prouinciali ægroto non valente viſitare Prouinciam. 500
Caſ.29. De quibuſdam confeſſoribus ſæcularium certo modo electis in quadam Religione. 502
Caſ.30. De abſolutione cuiuſdam excommunicati impenſa ab altero excommunicato. 507
Caſ.31. Explicatur Bulla D.Vrbani VIII. qua abrogat aliquas immunitates particularibus Religioſis conceſſas. 513
Caſ.32. Reſpondetur 19. propoſitionibus cuiuſdam Doctoris contra materiam voti, &c. 533

PARS TERTIA.

CAſus 1. An Epiſcopus ſucceſſor teneatur ſoluere debita ſui anteceſſoris defuncti. pagina 594
Caſ.2. De quodam matrimonio prætenſo ab vna fœmina. 605
Caſ.3. De quadam donatione facta per Clericum cuidam filiæ fratris ſui. 609
Caſ.4. De quodam patre exhæredãte filium ſibi iniurioſum. 618
Caſ.5. De duabus diſpenſationibus dubiis obtentis circa matrimonium contrahendum. 637
Caſ.6. De quibuſdam ſponſalibus de futuro iuratis. 644
Caſ.7. De aliis ſponſalibus de futuro, cum defloratione inter virum nobilem, & fœminam plebeam. 647
Caſ.8. De quadam diſpenſatione circa matrimonium obtenta

cum falſa narratione. 655
Caſ.9. De quodam ingreſſo Religionem poſt matrimonium ratum cum certa dubia circumſtantia. 660
Caſ.10. De quodam defuncto mortuo in duello, & ſepulto in loco ſacro. 667
Caſ.11. De quodam officio Lectoris prouiſo à Prælato per oppoſitionem inter duos. 673
Caſ.12. De quodam Clerico cauſante abortum fœminæ. 679
Caſ.13. De alio abortu cauſato à Sacerdote cum alijs circumſtantijs. 688
Caſ.14. De quadam dote facta Clerico pro patrimonio ad Ordines recipiendos. 696
Caſ.15. De quadam emptione tritici annualis non ſtatim oblato redditu annuali tritici. 704
Caſ.16. Notata quædã circa emptionẽ, ſeu contractũ cenſus. 711
Caſ.17. De quodam matrimonio contracto cum conditionibus circa dotem, & arrhas. 715
Caſ.18. De cuiuſdam virginis defloratione per metum. 731
Caſ.19. De quadã emphyteuſi cũ certis conditionibus facta. 737
Caſ.20. An poſſit Epiſcopus celebrare, & celebrari facere in in Oratoriis priuatis. 743
Caſ.21. De quodam iudice dante conſilium Reo in ſecreto, an poſſit eſſe iudex. 750
Caſ.22. De faciente peccatum, quod in ſe eſt mortale; ſed ille putauit ſolùm eſſe veniale. 755
Caſ.23. De quodam confeſſore reuelante furtum iudici de licentia latronis, an fuerit irregularis. 757
Caſ.24. De quodam legato pro redimenda puella captiua. 762
Caſ.25. An Monialis illegitima, & bigama poſſit eſſe Abbatiſſa. 765
Caſ.26. De quodã Parocho, qui dixit populo Miſſam ſiccã. 770
Caſ.27. De quadam reſtitutione facienda. 773
Caſ.28. Dubia quædã circa Officiũ Conceptionis Deiparæ. 777
Caſ.29. De Parocho excommunicante Parochianum eo quòd

Miſſam

Miſſam non audiret in propria Parochia. 785
Caſ.30. *De quodam contractu in materia cenſus.* 788
Caſ.31. *De Tabellione nolēte approbare certū teſtamentū.* 793
Caſ.32. *Profeſſio nulla cuiuſdam Monialis.* 802
Caſ.33. *De quadā donatione facta Monaſterio Monialiū.* 811
Caſ.34. *De quadā licentia cōfirmata à Domino Collectore.* 817
Caſ.35. *De iuriſdictione Prouincialis ſuper conuentum Monialium, circa ſolutionem cuiuſdam debiti.* 820
Caſ.36. *De obligatione dandi alimenta fratri Minori litiganti contra Monaſterium.* 825
Caſ.37. *De abſolutione cuiuſdā notorij percuſſoris clerici.* 829
Caſ.38. *De ingreſſu fœminarum in Monaſteria virorum pro ſolo videndo ornatu clauſtri extra proceſſionem.* 834
Caſ.39. *An poſſint Regulares extra ſuos conuentus miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus in Oratorijs.* 839
Caſ.40. *De clerico ordinato ſine interſtitijs, & extra tēpora.* 849
Caſ.41. *De clerico qui recipit tres Ordines ſacros omiſſis omnibus Ordinibus Minoribus.* 857
Caſ.42. *De quinquennio ad reclamandum contra profeſſionem ex Tridentino quomodo ſit computandum.* 864
Caſ.43. *De quadam obligatione Miſſarum,* &c. 868
Caſ.44. *De quodam adulterio putato, diuortio, dote,* &c. 873
Caſ.45. *De quadam donatione, & dote facta filiæ à patre.* 878
Caſ.46. *De diſpenſatione cuiuſdā voti eundi in Hieruſalē.* 883
Caſ.47. *An clerici poſſint exercere mercaturam per perſonam interpoſitam.* 885
Caſ.48. *De quadam electione dubia.* 891
Caſ.49. *Explicatur quoddam priuilegiū Martini V.* &c. 897
Caſ.50. *De quodam voto caſtitatis emiſſo à certa fœmina cum certa circumſtantia.* 900
Caſ.51. *An poſſit Prælatus punire ſubditum ſuum culpatum in peccato nefando.* 906
Caſ.52. *Qui eſt vltimus de priuilegijs viuæ vocis oraculo reuocatis, & iterum confirmatis.* 909

32 X e 18

PRIMA PARS RESPONSIONVM MORALIVM SPECTANTIVM PRÆCIPVE ad perſonas Regulares, & Eccleſiaſticas.

CASVS I.

De officio, vel beneficio nulliter obtento, eiúſque remedio.

CONSTAT ex multis Iuribus, praxi Eccleſiæ, & Doctoribus, quod ſi aliquis exiſtens irregularis, inhabilis ad officia, vel excommunicatus ob aliquod delictum, vel ſimile impedimentum, obtinuit aliquod officium, vel beneficium Eccleſiaſticum, talis impetratio eſt nulla in iure, & talis impetrans non poteſt in conſcientia illud poſſidere. Hoc poſito, contigit vt Petrus exiſtens cum aliquo ex illis tribus impedimentis, impetrauerit, & acceptauerit aliquod officium, vel bene-

ficium Eccleſiaſticum, quod non poteſt in conſcientia poſſidere. Quæritur an Petrus obtenta ſecreto abſolutione, diſpenſatione, vel habilitatione prædictorum impedimentorum, poſſit ſecura conſcientia manere, & poſſidere illud officium, vel beneficium nulliter collatum, abſque eo quod procuret nouam collationem officij, vel beneficij à potente illud conferre: an vero debeat nouam collationem procurare poſt ablatum impedimentum? Qui caſus ſæpe ſolet euenire.

1 Duæ ſunt opiniones, Prima eſt Nauar. *in Sum. c. 27. n. 194.* & Panorm. *in cap. Innotuit, n. 11. de elect.* & Leſſij *lib. 2. de iuſt. c. 34. dubio 22. n. 2. 119.* & aliorum, qui dicunt talem poſſeſſorem officij, vel beneficij, ablato illo impedimento ſecreto per diſpenſationem, &c. indigere noua impetratione officij, vel beneficij facta à vero collatore, aliàs non manere ſecurum in conſcientia. Probant primo, quia Canones abſolutè reddunt irritam talem collationem, vel electionem cum tali impedimento, nec meminerunt acceptationis factæ ab iſto poſtquam fuit abſolutus, vel diſpenſatus. Secundò, Electi, vel prouiſi, vel præſentati in excommunicatione, vel alio impedimento facilè poſſent differre acceptationem, & interim curare ſe abſolui, & ita nihil illis tale impedimentum obeſſet, quod videtur contra mentem Canonum. Tertiò, Quando contractus, vel conſenſus alicuius eſt irritus ob impedimentum occultum alterius partis, non ſatis eſt tolli illud impedimentum; ſed opus eſt nouo conſenſu alterius, vt patet in contractu matrimonij: ergo ſimiliter hìc opus eſt nouo conſenſu electorum, vel collatoris, quo confirmetur prior actus, aut veluti in eo perſiſtere.

2 Secunda opinio eſt Speculatoris, Innocent. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Ancharan. Sapiæ, Calderin. Milis, Felini,

Felini, & aliorum, quos citat, ac ſequitur Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſput. 7. num.* 12. Hi omnes dicunt, quod ſublato impedimento per abſolutionem, diſpenſationem, vel habilitationem ſuperuenientem, ſi taliter impeditus, & iam diſpenſatus in ſecreto, denuò acceptat in ſecreto officium, vel beneficium, præteritam collationem, vel electionem conualeſcere, & tribuere ius validum in foro conſcientiæ, ita vt non ſit neceſſaria noua collatio officij, vel beneficij. Huius opinionis Doctores dicũt neceſſarias eſſe ſequentes conditiones vt hoc verum ſit. Prima, vt impedimentum ſit occultum: alioqui actus nullum haberet colorem, ſed eſſet planè irritus in foro externo. Secunda, vt id in nullius cedat præiudicium: ſi enim duo electi eſſent, præferendus eſſet qui caret impedimento, quia hic ſolus abſolutè ius habet. Tertia, vt ſi ſciens ſuum impedimentum, acceptaret collationem beneficij, non ſolum impetret diſpenſationem illius prioris impedimenti, ſed etiam illius quod incurrit per talem acceptationem: ita enim acceptando incurrit vitium intruſionis, per quod fit inhabilis ad idem beneficium, etſi non ad alia; vnde etiam eget diſpenſatione huius impedimenti, qua obtenta poterit beneficium retinere.

Hæc ſententia ſic explicata, & modificata, probari poteſt. Nam electio illa fuit valida ex parte eligentium, vel collatoris beneficij, vel præſentatoris (vt ſupponitur) ſed ſolum requiritur capacitas in electo: ergo vbi primum fuerit factus capax per ſublationem impedimenti, ex vi prioris actus ius acquiret: ſicut cum quis acceptat in excommunicatione collationem ſibi factam ante excommunicationem, ſublato illo impedimento ius acquirit abſolutum ex vi illius acceptationis. Secundo, quia electores in priori voluntate

manere cenſentur,cum illam non reuocauerint: ergo vis electionis manet, ac proinde poterit illam acceptare ſublato impedimento. Tertiò probatur à ſimili exemplo efficaci: nam is cuius profeſſio fuit irrita propter aliquod impedimentum, vt ob defectum ætatis,vel quia annus Nouitiatus nõ fuit integer, vel quia non conſentit interius in emiſſione votorum, iſte talis ſublato impedimento poteſt manere in Religione, & ratificare ſuam profeſſionem abſque noua admiſſione Prælati,vt communiter tenent Doctores: ergo ſimiliter in noſtro caſu ſufficit, vt impedimento ſublato,acceptet apud ſe collationem, vel electionem præteritam.Eandem ſententiam tenet Henriquez *tom.2.lib.de excomm.lib.13.cap.13.§.3.*

5 Ex his duabus opinionibus prima eſt ſecurior, vt vides: & probatur rationibus efficacioribus,& proinde in praxi,ſi commode fieri poſſit,conſulenda.Secunda vero opinio fulcitur pluribus, & grauioribus Doctoribus, & ſufficientibus rationibus, ita vt condemnandus non ſit, qui illam ſequi voluerit, maximè in caſu magnæ difficultatis,quando videlicet difficillimè impetrabitur noua collatio beneficij nulliter obtenti, & illius renunciatio cedet in notabilem infamiam poſſidentis: tunc enim poteſt quicumque ſequi opinionem minus probabilem, vt optimè tradit Sanchez *lib.2. de Matrim. diſput.56. num.*8. ex Soto, & Nauar. dicentibus quod periculum graue facit vt formido præpõderet opinioni. Imo maius eſt quod tradit idem Sanchez *lib.7.de Matrim. diſput.37. num.*38. videlicet, poſſe excommunicatum, vel irregularem occultum acceptare beneficium, ſi non poſſit illud renunciare abſque magna infamia, & acceptet illud cum animo obtinendi diſpenſationem,vel cum animo renunciandi

di cum poterit abſque infamia: quia videlicet in his omnibus præualet præceptum maius naturale de honore proprio tuendo, quam præceptum poſitiuum Eccleſiæ prohibentis hunc ſic impeditum acceptare.

4 Ad primum argumentum prioris opinionis, conceſſo antecedente neganda eſt conſequentia: quamuis enim Canones damnent, annullent collationem factam taliter impedito, id intelligendum eſt pro tunc, durante impedimento: ſecus ſi ablato impedimento duret eadem intentio collatoris, vel electorum, prout præſumitur durare: nec opus fuit vt Canones mentionem facerent acceptationis factæ à beneficiario poſt ablatum impedimentum, quia leges non ſemper omnia neceſſaria exprimunt, ſatis eſt quod innuant, & ex ipſa lege colligatur. Colligitur autem ex benigna Eccleſia quod impeditus aliquo impedimento ex ſupradictis, ablato impedimento, retineat ſecurè ſuum officium, vel beneficium à ſuperiore collatum, & non reuocatum. Nec deeſt exemplum aliquale rem confirmans. Nam videmus ſacramentum Baptiſmi receptum cum obice, & ſacramentum Pœnitentiæ informe, cum in ſua collatione non ſint ſortita effectum propter impedimentum peccati, ablato hoc impedimento poſtea per abſolutionem ſortiri effectum gratiæ poſtquam iam non exiſtit forma Sacramenti, niſi moraliter, vt communiter tradunt Doctores. Eodem modo in re minori, diſpenſatione ſcilicet, ſi diſpenſatio ſuperuenit ſublato impedimento, collatio præterita adhuc moraliter exiſtens ſortietur ſuum effectum, licèt illum ſortita non fuerit cum primo data fuit propter impedimentum, & in diſpoſitionem recipientis officium, vel beneficium. Ad ſecundum cõcedendum eſt totum, ac dicendum non eſſe hoc contra mentem

Canonum, vt patet ex dictis proximè ad ſolutionem primi. Sic enim prçſumendum eſt benigna Eccleſia vt velit ſublato impedimento, collationem officij præteritam conualeſcere, cum collatio illa prima duret adhuc moraliter, nec ſit reuocata à collatore officij, vel beneficij. Ad tertium conceſſa Maiori dicendum eſt ad Minorem, non in omni contractu nullo ob defectum conſenſus alicuius partis eſſe neceſſarium pro reualidatione illius nouum conſenſum alterius partis: patet in exemplo profeſſionis ſupra poſito. Nam profeſſio eſt contractus inter profeſſum & Religionem, vt docet communis opinio: & tamen quando profeſſio fuit nulla ex eo quod profitens non conſenſit in profeſſione, vt hæc profeſſio nulla reualidetur, ſufficit ſolum vt poſtea profeſſus interius conſentiat, & non requiritur nouus conſenſus Religionis, vt omnes fatentur. Imo (quod maius eſt) in matrimonio, quod eſt clarè contractus, ſi alter coniux in contractu ipſius non conſenſit interius, vel ob metum, vel quid ſimile, ob cuius defectum matrimonij contractus fuit nullus, vt hoc tale matrimonium reualidetur non requiritur quod denuo conſentiat ille coniux, qui iam verè in initio conſenſit, ſed ſufficit vt conſentiat, & acceptet denuo ille qui prius non conſenſit, vt optimè, fusè, & doctè tradit Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 32. num. 9.* citans vltra quindecim Doctores: quod facit ſatis pro hac ſententia, & facilè applicatur ad ſolutionem huius tertij argumenti.

Adhuc pro conſolatione, & remedio iſtorum acceptantium officia, vel beneficia cum impedimento annullatiuo, noto primo cum Henriq. *cit. lib. 13. cap. 14.* illum teneri quam citius fieri poſſit procurare remedium diſpenſationis, & reualidationis, aliàs peccabit

M. &

M.& incurret alias pœnas:interim vero dum procurat diligenter remedium, ſi ex renunciatione illius officij incurret magnum ſcandalum, & infamiam, non tenebitur renunciare ob cauſam ſupradictam de præcepto naturali ſeruandæ famæ. Si autem abſque læſione famæ poſſit, tenetur renunciare. Pro quo adhuc videri poteſt Sanchez *cit.lib.7.de Matrim.diſp.37.num.38.* vbi ponit caſum ad hoc intentum inſeruientem.

6 Noto ſecundo, in hac materia, quod in Religionibus maximè Franciſcana, in Capitulis vbi ſolent fieri electiones, præſes Capituli proximè ante electionem ſolet abſoluere, & diſpenſare, & habilitare omnes electores ibi eligentes, vt illorum ſuffragia valida ibi ſint. Et pro iſta conſuetudine aduerto primo, quod ſi aliquis iſtorum electorum in illo Capitulo fuerit electus ad aliquod officium, & antea habebat aliquod impedimentum excommunicationis, irregularitatis, vel inhabilitatis, tale impedimentum ſufficienter manet ſublatum per illam abſolutionem, & diſpenſationem generalem, ita vt nulla poſtea diſpenſatione indigeat. Probatur claro exemplo Epiſcopi quando cõfert Ordines, qui ante collationem Ordinum abſoluit, ac diſpenſat in communi omnes ibi exiſtentes, & aufert ab illis omne impedimentum impediens receptionem iuſtam illius Sacramenti. Et hæc abſolutio data in communi, & generalis diſpenſatio liberat omnes ibi præſentes ab omni impedimento occulto, vt tenet Nauar. *conſil.49.de ſentent.excomm.num.12. verſ.* ad ſecundum, & Zerola in praxi, *part.2.ver.ordo*, §.ſecundo ſolet Epiſcopus, *& ſeqq.* vbi citat *cap.ſolita, de maior. & obed.* Aduerto ſecundo quod iſta abſolutio, vel diſpenſatio generalis data à præſide Capituli non prodeſt abſentibus extra Capitulum. Nam præſes Capituli, vtitur his

verbis: *Abſoluo vos, diſpenſo vobiſcum*, &c. quibus verbis alloquitur ſolum præſentes. Vnde ſi qui poſtea eliguntur abſentes in Goardianos, vel ſimilia officia, & habent aliquod impedimentum occultum annullatiuum electionis, & iſte ſic impeditus acceptat officium, debet quærere, & procurare remedium, iuxta Regulas ſuprapoſitas. Neque enim præſes electionis, dicens, facta electione abſentis, ego confirmo iſtam electionem; per hanc confirmationem diſpenſat in impedimento occulto electi abſentis, ſed ſupponit illum eſſe vere habilem pro dicto officio obtinendo: & electum confirmare, non eſt illum diſpenſare: ſunt enim valde diuerſa confirmare, & diſpenſare.

CASVS II.

An diſpenſans cum aliquo ſemper debeat iniungere aliquod onus, vel pœnitentiam diſpenſato.

Vidi ego iam Religioſum doctum ſatis afflictum, eo quod multo tempore vſus fuerit certa diſpenſatione, & dubitabat an Prælatus diſpenſans impoſuerit ſibi condignam pœnitentiam, vel ſatisfactionem pro onere ablato. Videtur enim de neceſſitate diſpenſationis, vt Prælatus, ſiue confeſſor diſpenſans in quauis re, imponat diſpenſato debitam, & condignam pœnitentiam, vel onus aliquod pro onere ablato.

Videtur hoc probari, primò in materia obſeruationis diei feſti: nam cap. *licet, de ferijs*, concedit Papa vt diſpenſetur cum piſcatoribus ad capiendos piſces Alecias

cias in die feſto cum hoc onere,vt poſt capturam dent aliquam eleemoſynam Eccleſiis & pauperibus. Et ſecundò Panormit.ad idem cap.*licet,de ferÿs,num*.4. dicit virtute eiuſdem capitis imponi poſſe onus alicuius eleemoſynæ diſpenſato ad non ieiunandum. Et *in compend. Mendicantium ver.*Officium diuinum primo, §.9. Leo X. concedit vt Prælatus Minorum poſſit diſpenſare cum fratre infirmo ne recitet horas canonicas, iniungendo tamen illi aliquod onus leue, quod ſibi videbitur. Ecce in materia diei feſti,ieiunij,& officij diuini iubetur diſpenſans imponere diſpenſato aliquod onus condignum.Denique in literis ſummi Pœnitentiarij Romani directis ad Doctorem Theologum, vel Canoniſtam pro diſpenſandis in voto Religionis,caſtitatis, & pro matrimonio nullo, & pro irregularibus diſpenſandis,ac ſimilibus (de quo latè Sanchez *lib.8.de Matrim.diſp*.34. *&* 35.) poſt commiſſionem ad diſpenſandum monet ſumm. Pœnitentiarius, vt diſpenſato imponatur condigna pœnitentia, vt ieiunij, & obligationis confeſſionis ſacramentalis certis menſibus, ídque perpetuo, vel aliorum ſimilium operum pœnitentiæ prout qualitas negotij poſtulauerit. Videtur ergo quod ſemper Prælatus diſpenſans, vel confeſſor debeat diſpenſato aliquam imponere pœnitentiam condignam.

1 Pro parte verò contraria, quod ſcilicet non ſemper diſpenſans debeat iniungere pœnitentiam, facit, quod commutatio voti, v. g. & diſpenſatio voti differunt valde: nam commutatio non tollit onus voti,ſed mutat illud in aliud onus fauorabilius, & proinde iniungitur aliud opus: at diſpenſatio tum in voto, tum in quouis alio præcepto tollit omnino obligationem præcepti, ita vt amplius non obliget, vt tradunt com-

muniter Doctores, maximè Azor *tom.5.lib.5.cap.15.§.1.* & patet ex definitione diſpenſationis ab omnibus recepta, quæ eſt hæc, iuxta Suarez *tom.de leg.lib.6.c.10. num.* 7. eſt legis humanæ relaxatio. Alij addunt quod ſit relaxatio iuris communis facta cum cauſæ cognitione, ab habente poteſtatem diſpenſandi. Vnde cum in definitione non ponatur quod debeat fieri cum iniunctione pœnitentiæ, non eſt de ratione, ac obligatione diſpenſationis, vt fiat ſemper cum iniunctione pœnitentiæ. Præterea quod detur aliquando diſpenſatio valida in irregularitate etiam contracta ob culpam, nulla impoſita pœnitentia, patet ex fine caſus præcedentis, vbi diximus ex Nauarr. & Zerola Epiſcopum abſoluentem, vel diſpenſantem in communi cum ordinandis, vere illos abſoluere, ac diſpenſare in omnibus irregularitatibus occultis, ſi quas habent: & tamen Epiſcopus nullam imponit pœnitentiam diſpenſatis. Quod idem clarius docet Nauarr.*cap.25.in Sum. num.*15. circa Religioſos dicens, quod ſi Prælatus illorum in viſitationibus, & in Capitulis abſoluat, ac diſpenſet cum omnibus in communi, manent omnes diſpenſati etiam ab irregularitate tunc oblita, ita vt non indigeant poſtea vlla diſpenſatione: & tamen Prælati hic diſpenſantes in viſitationibus generaliter nullam imponunt pœnitentiam diſpenſatis etiam pro irregularitate: ac proinde non videtur obligari diſpenſans Prælatus, vel confeſſor ſemper imponere pœnitentiam diſpenſatis. Ecce pro vtraque parte vides authoritates, & rationes ad probandum, eſſe, ac non eſſe neceſſarium, vt diſpenſans imponat pœnitentiam aliquam diſpenſato. Ego hoc dubium apud nullum Doctorem in terminis deciſum inueni. Pro meo tamen tenui iudicio, ad illius reſolutionem noto ſequentia.

2 Primo

2 Primo noto, quod ſi ſuperior in particulari caſu committit alicui vt diſpenſet ſeruata certa forma, quam aſſignat, diſpenſans tenetur ſeruare illam formam, alias nihil faciet, vt omnes Doctores dicũt, quia non ſeruata forma actus, vel mandati totum corruit. Vnde ſi committens diſpenſationem dicit, quod diſpenſans iniungat certam particularem pœnitentiam, illa aſſignata debet imponi. Si vero dicat ſolum in genere quod imponat illi pœnitentiam: tunc diſpenſans aliquam debet imponere quam iudicauerit ſufficientem arbitrio prudentis viri, ac diſpenſatoris Dei. Si vero committens diſpenſationem non exprimit vt diſpenſans imponat pœnitentiam, quo pacto multa priuilegia conceſſa Religioſis à Summo Pontifice ſolum dicunt in communi, & concedunt quod poſſint in tali, vel tali materia diſpenſare cum Religioſis, vel ſæcularibus, tunc maior eſt difficultas, cuius reſolutio petenda eſt ex materia circa quam diſpenſatur.

3 Sit ergo prima cõcluſio. Quando ex parte petentis diſpenſationem datur morbus, vel impotentia naturalis implendi præceptum, vel res in qua diſpenſatur non eſt pœna aliqua contracta ex aliquo delicto, non tenetur diſpenſans imponere aliquam pœnitentiam diſpenſato. Hæc ſatis colligitur ex dictis à Suarez *tom. de legibus, lib. 6. cap. 18. num. 14.* vbi ait, quod quando in materia diſpenſationis datur talis cauſa, vel neceſſitas, quæ excuſet à ſeruando præcepto, tunc non tam propriè dicetur Prælatus diſpenſare, quam interpretari legem, ſeu dicere, ibi legem non obligare: vnde ſequitur ibi non debere imponere pœnitentiam, cum tam clara detur cauſa diſpenſandi, & diſpenſatio tollat omnino obligationem legis. Probatur primo ex dicto communi, Neceſſitas non habet legem: vt habetur *cap. conſilium*

ſilium, de obſeruat. ieiunÿ. Vbi Papa reſpondit, quod non ſeruantibus ieiunium quadrageſimale, & tunc manducantibus carnem ob magnam famis inediam, & penuriam annonæ, non eſſet pœnitẽtia aliqua imponenda. Et *cap. ad audientiam, de clerico non reſid.* excuſatur clericus à reſidentia, & fructuum amiſſione propter infirmitatem corporalem. Vbi optimè gloſſa *verbo* infirmitas, citans multos textus iuris ciuilis, & canonici, dicit ad hoc intentum, quod infirmo afflicto non eſt danda afflictio: nec pœna debet in culpam verti, imo potius afflicto miſerendum eſt, & compatiendum, nec duplici damno debet aliquis affici. Quæ omnia clare fauent ad hoc quod non ſit imponenda pœnitentia diſpenſato infirmo circa ieiunium, vel non potenti dicere horas canonicas abſque magna difficultate, eſſet enim hoc afflicto dare afflictionem. Idem colligitur ex *cap. clericus victum 91. diſt.* & hoc applicabis ad ſimiles neceſſitates diſpenſandas. Quod adeo verum eſt, vt teneat Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 10. n. 9.* cum multis ibi citatis, quod quando adeſt legitima cauſa diſpenſandi, non poteſt Ordinarius imponere pœnam aliquam pecuniariam diſpenſato. Si autem quæras an hoc etiam verum ſit in diſpenſatione voti? Dico quod tanta poterit eſſe neceſſitas vouentis, vel difficultas in implendo voto, vt in illius diſpenſatione nulla ſit pœnitentia imponenda, quia tunc habebunt locum ſupra dicta, quod neceſſitas nõ habet legem, & quod afflicto non eſt danda afflictio. Excipe ſi committens diſpenſationem voti iubet imponi pœnitentiam, vt ſolet iubere ſumm. Pœnitentiarius in literis de quibus ſupra circa diſpenſandos in voto Religionis, vel caſtitatis. In illis enim forte reperitur minor cauſa diſpenſandi, maxime quia vtplurimum petunt ſimiles diſpenſationes,

nes,vt poſſint matrimonium contrahere. Quod vero dixi in concluſione non eſſe imponendam pœnitentiam diſpenſato in re, quæ non eſt pœna orta ex aliquo delicto, melius intelliges ex concluſione ſequenti: & probatur ſtatim ex ſupra dictis, quia vbi non eſt culpa, nec pœna culpæ imponenda,cùm pœna culpæ tantum reſpondeat.

4 Secunda concluſio.Quando Prælatus diſpenſat in aliqua pœna, ſeu aliquo impedimento orto ex aliquo delicto, vt in irregularitate homicidij,vel indebitæ celebrationis, & ſimilibus, vel tollit inhabilitatem contractam ex delicto,tunc debet imponere aliquam pœnitentiam diſpenſato. Hæc colligitur ex illis literis ſumm.Pœnitentiarij,de quibus ſupra, & ex conſuetudine Summorum Pontificum, qui quando committunt Ordinariis, vel aliis Prælatis hodie vt diſpenſent cum aliquibus,ſolent dicere in commiſſione, quod illis iniungant ſalutarem pœnitentiam. Sic Concilium Trid.*ſeſſ.24.cap.6.de reform.*concedens Epiſcopis vt diſpenſent in irregularitatibus, pœnis, &c. vt ibi addit: *Impoſita pœnitentia ſalutari.* Et ratio naturalis videtur dictare,vt ſcilicet vna pœna,irregularitas, v.g. per aliã pœnam tollatur,vel potius compenſetur. Id quod ego probo exemplo claro. Nam quando Summi Pontifices concedunt indulgentias, ſemper iniungunt aliquod onus, & quaſi pœnitentiam implendam per illum,qui debet lucrari indulgentiam: cuius hæc eſt ratio,quia cum per indulgentiam relaxetur pœna debita in Purgatorio, conſentaneum eſt, vt lucraturo indulgentiam aliqua pœna imponatur ſubeunda pro illa pœna debita in Purgatorio.Eodem modo,quãdo Prælatus per diſpenſationem tollit aliquam pœnam irregularitatis, excommunicationis, vel inhabilitatis, vel

impedi

impedimentum ortum ex delicto, conueniens eſt, imo debitum, vt imponat aliquam pœnam ſubeundam à diſpenſato pro pœna ablata per diſpenſationem. Obiicies: Male ergo faciũt Prælati Regulares, imo videntur nulliter diſpenſare, quando iuxta ſupradicta ex Nauarro & Zerola, in Capitulis & viſitationibus diſpenſant in communi cum irregularibus, &c. cum ibi nullam imponant particularem pœnitentiam diſpenſatis, quorum aliqui forte habebunt irregularitates ortas ex delicto. Reſpondeo tamen prædictos Prælatos valide tunc diſpenſare modo prædicto. Primo, quia aliqualem imponunt ibi pœnitentiam poſſibilem, proſternuntur enim Religioſi humo, & dicunt confeſſionem generalem, cum aliquot Aue Maria impoſitis, quæ eſt aliqualis pœnitentia. Secundo, ibi non eſt poſſibile aliquam particularem pœnitentiam imponi, quia non debent delicta occulta ibi in publico reuelari. Tertio, poteſt dici quod illud eſt extraordinarium beneficium quod volunt, & poſſunt facere Summi Pontifices, concedentes vt Prælati in actu celebri capitulari diſpenſent in communi cum irregularibus non impoſita pœnitentia: id enim poteſt facere Papa, & id poteſt concedere cum ſit ſupra omnem legem Eccleſiaſticam.

Ex his poteſt reſponderi ad argumenta prioris partis. Nam ad primum ex cap. *licet, de feriys*, reſpondet Sanchez *citata diſp.* 10. *num.* 11. quod ibi Papa non concedit abſolute vt diſpenſetur cum illis piſcatoribus Aleciarum, ſed indulget vt commutetur lex diei feſti in illam eleemoſynam: diuerſa vero ſunt inter ſe diſpenſatio in lege, & commutatio legis. Nam diſpẽſatio tollit omnem obligationem legis, commutatio vero mutat vinculum legis in aliud vinculum: & Papa ibi non dicit, Diſpenſamus: ſed ait, *Indulgemus vt liceat*

diebus

diebus Dominicis, &c. Secundo reſponderi poteſt voluiſſe Papam in illa particulari diſpenſatione piſcationis onus illud imponi,& propterea in illa ſeruanda eſt talis forma pro vt ſupra diximus. Secus in aliis iuxta Regulas ſupra traditas. Tertio reſpondet Sanch.*citato num.*11. quod illa eleemoſyna non imponitur de præcepto, ſed de conſilio, quæ eſt verior, & clarior reſponſio. Ad ſecundum Panormitani reſpondet Sanch. *citato n.*11. cum Sylueſtr. Tabiena, & aliis,illam eleemoſynam pro diſpenſatione ieiunij non iuberi imponi ex præcepto, ſed ex conſilio pro maiori ſecuritate. Et hoc clarius intelligetur per reſponſionem ad exemplum ſecundum poſitum in ſecundo eodem argumento ex Leone X. iubentis,vt cum diſpenſatur cum fratre infirmo ne dicat officium D. eidem imponatur aliquod onus quotidianum: ad hoc enim, & ſimilia exempla dicendum eſt, aliquando Summos Pontifices diſpenſare in aliquibus, & iubere imponi pœnitentias pro maiori ſecuritate, & ad tollendos ſcrupulos, cum tamen aliquando in aliquibus dubiis non eſſet in rigore neceſſaria diſpenſatio. Et faciunt in hoc Summi Pontifices quod conſulit Suarez *lib. 6. de voto, cap.* 17.*num.*21. & alij, videlicet,quod quando dubium eſt an cauſa ad diſpenſandum ſit vrgens, vel ſufficiens, Prælatus diſpenſans pro maiori ſecuritate vtatur ſimul commutatione iniungendo aliquod onus leue,& ſic ſimul diſpenſat,& commutat:& ſic fecit Leo X. in illa conceſſione,& alij Summi Pontifices in ſimilibus, cum tamen,vt diximus,in rigore aliquando non ſit neceſſaria impoſitio alicuius pœnitentiæ pro diſpenſatione ieiunij,vel recitatione diuini officij,vt cum morbus,vel imbecillitas,vel impotentia ſunt claræ,& magnæ, & manifeſtæ. Ad exemplum denique literarum

ſum.

ſum. pœnitentiarij iubentis imponi pœnitentias diſpenſatis, iam ſupra diximus in ſecunda concluſione id fieri quod diſpenſatur in pœna orta ex delicto, vel in impedimento orto ex culpa, & proinde tunc ſeruandam eſſe formam traditam à ſummo pœnitentiario.

Ex his colligo quòd confeſſor Regularis, qui per conceſſionem Pij V. de licentia ſui Prouincialis diſpenſat cum vxoratis, qui fornicati ſunt cum conſanguineis alterius coniugis ad petendum debitum, debent imponere illis pœnitentiam particularem, quia diſpenſant in pœna, vel impedimento orto ex delicto.

Vltimo aduerto quod ſi Papa in aliquo priuilegio, vel conceſſione, vel alius Prælatus committant alicui vt diſpenſet impoſita pœnitentia, vel aſſignata aliqua forma ſeruanda in diſpenſatione, & iſta pœnitentia, vel forma omittatur, diſpenſatio erit nulla eo quod non ſit ſeruata forma mandati. Habetur *in cap. cum dilecta, de reſcriptis, & cap. venerabili, de offic. delegati*, & tenet Sanchez *lib.8. de Matrimon. diſput.34. num.26.*

CASVS III.

De diſpenſatione Bigami.

QVidam clericus ante Ordines ſuſceptos contraxit matrimonium in Braſilia cum duabus virginibus ſucceſſiuè; quibus mortuis, ſuſcepit Ordines ſacros, & Presbyter factus eſt, non aduertens clarum impedimentum Bigamiæ realis: celebrauit ſæpius, imo

imo obtinuit quandam Capellaniam fundatam à quodam ſuo conſanguineo. Poſt hæc conſcius ſui impedimenti, & irregularitatis, exiſtens Olyſſipone adiuit duos Conuentus Religioſorum, in quibus Patres doctos illorum interrogauit, an per illorum priuilegia poſſent cum illo diſpenſare vt ſecura conſcientia poſſet in officio Sacerdotis miniſtrare? Et dato quod illi non poſſent, an cum illo poſſet Epiſcopus diſpenſare? Et ante reſponſionem caſus, vt ſciatur grauitas, ac difficultas illius; noto hunc clericum primo eſſe irregularem propter bigamiam realem vt patet, quæ ferè nunquam diſpenſatur ad Ordines. Secundò per ſuſceptionem Ordinum indebitam, incurrit ſuſpenſionem. Tertiò per eandem Ordinum ſuſceptionem indebitam incurrit excommunicationem, quam ſemper Epiſcopus ordinans ante Ordinum collationem fulminat contra illos qui acceſſerint cum aliquo impedimento, teſte Sylueſtro *ver.* Irregularitas: & ſic poſtea celebrans incurrit nouam irregularitatem. Et poteſt adhuc colligi ex Sylueſtro *citato verbo*, §. 27. Quod celebrans ſuſpenſus incurrit tertiam irregularitatem. Et vltimo poteſt adhuc dici quod ſi illa Capellania quam acceptauit, erat inſtituta authoritate Epiſcopi, ita vt tranſiret in beneficium, iuxta notata per Azorium *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 8. *quæſt.*3. iſte clericus etiam incurrit pœnas acceptantis beneficium Eccleſiaſticum cum impedimento irregularitatis.

1 Ego pro remedio iſtius, vel ſimilis impediti dixi, quod ſi Epiſcopus in hoc caſu poſſet diſpenſare via ordinaria, nos etiam poſſemus per priuilegia: nam Sixtus IV. conceſſit Patribus Minimis, vt poſſent audire confeſſiones ſæculariũ, eóſque abſoluere ab omnibus cenſuris, & cum illis diſpenſare in omnibus ir-

regularitatibus reſeruatis ordinario; habetur in compendio Mendicãtium *ver. Abſolutio quoad ſæculares* 2. §. 20. Circa quam conceſſionem, licet Corduba *Annotat. ad compendium in dicto* §. 20. dicat Patres Minimos non vti iſta conceſſione quoad diſpenſationem vllius irregularitatis cum ſæcularibus, & ita ſe audiuiſſe à quodam Prouinciali Ordinis Minimorum. Ad quod ego dico, quod ille Prouincialis fortè non erat tam doctus ac fuit Vega Pater Minimus, ac doctiſſimus; *qui in ſum. ver. Abſolutio caſu* 44. §. *dixe que lo dicho*, refert idem priuilegium Sixti IV. illis conceſſum ad diſpenſandum cum ſæcularibus in irregularitatibus modo ſupradicto; & non dicit in ſua Religione abſtineri à tali diſpenſatione, quod debuit dicere ſi ita eſſet. Præterea Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 61. *art.* 3. referens idem priuilegium, ait Iulium ſecundum declaraſſe, & extendiſſe idem priuilegium Sixti IV. datum Minimis vt intelligeretur eos id poſſe etiam circa ſæculares, & Eccleſiaſticas perſonas.

2 Tertio Henriquez *tom.* 1. *lib.* 7. *de Indulgentijs, cap.* 28. §. 5. ait Patres Minimos Romæ vti illo priuilegio Sixti IV. quoad ſæculares, etiam diſpenſando in irregularitate modo ſupradicto. Quamuis autem ibi Henriquez dicat ſolum Prælatum Minimorum ſic diſpenſare: Ego video quod verba priuilegij id non ſpecificant de ſolis Prælatis, ſed concedunt illud Patribus Minimis. Volui hæc ſemel fuſius ponere vt deſinat quis mirari, ſi dicentem me audiat, poſſe Regulares aliquando diſpenſare cum clericis, vel ſæcularibus in aliqua irregularitate: datur enim tam clarum priuilegium, & affirmatur à tribus Doctoribus ſuprà citatis grauibus, & recẽtioribus. Et nihilominus his non obſtantibus ego non conſulo vt Regulares hodie virtute illius

illius priuilegij diſpenſent cum ſæcularibus in aliqua irregularitate, quia video non eſſe in vſu apud Religioſos, nec de tali vſu vnquam audiui.

Tota ergo dubitatio eſt an cum iſto clerico bigamo poſſet Epiſcopus diſpenſare in omnibus illis impedimentis citatis ſupra, ita vt poſſet Ordinum vſum liberum habere? Et quidem in prima irregularitate bigamiæ clarum eſt non poſſe Epiſcopum diſpenſare ad Ordines, vt patet ex *cap.2.de bigamis*, & ex *cap.Nuper, eodem tit.* adeo vt multi Doctores dixerint, nec Summum Pontificem poſſe in illa diſpenſare, teſte Suarez *tom.de Cenſur.diſput.49.ſect.6.num.2.* Quod tamen falſum eſt; poteſt enim Papa diſpenſare.

3 Addo quod nec poteſt Epiſcopus diſpēſare in illa per illam amplam conceſſionem Concilij Trid. *ſeſſ.24.cap.6.* vbi concedit Epiſcopis quod diſpenſent in omni irregularitate, excepta illa, quæ naſcitur ex homicidio voluntario: Non inquam poſſunt, quia ibi Concilium ſolum concedit vt diſpenſent in irregularitate orta ex delicto: Bigamia verò realis non oritur ex delicto, quia ſine peccato quis contrahit cum duabus vxoribus ſucceſſiuè. Poſſet tamen Epiſcopus diſpenſare cum iſto clerico in aliis cenſuris, & irregularitatibus iſtius clerici occultis, & natis ex delicto per dictam conceſſionem Tridentini.

Vnum ſolum refugium manet circa iſtum clericum circa prædictam bigamiam diſpenſandam, an videlicet, poſſit Epiſcopus cum illo in illa diſpenſare eo modo, quo Epiſcopus ſolet diſpenſare in impedimentis occultis matrimonij dirimentibus, poſtquam matrimonium iam cōtractum eſt. Suppono certiſſimum apud omnes iuxta Sanchez *lib.2.de Matrim.diſput.40. à num.2.* poſſe Epiſcopum diſpenſare in impedimento

dirimente matrimonium, quando caſus eſt ſecretus, & inſtat magna neceſſitas periculi animæ, & ſcandali,&c. quod ibi fusè probat Sanchez cum multis Doctoribus, & praxis id obſeruat. Videtur enim caſus omnino ſimilis propter rationes ibi adductas à Sanchez, quæ huic caſui poſſunt applicari.

4 Quibus viſis,& conſideratis ego credo quod Epiſcopus poſſit diſpenſare cum iſto bigamo quoad bigamiam realem occultam in alio regno, poſſe item diſpenſare in aliis illius impedimentis occultis eodem modo. Et imprimis habeo eundem Sanchez authorem *in lib.7. de Matrim. diſp.86.num.14.* Vbi ait exiſtente penuria Sacerdotũ,& Miniſtrorum (vt fortè in India Occidentali) poſſe Epiſcopum diſpenſare cum bigamo ad Ordines ſacros, & innuit licèt ſit caſus publicus: dummodo ſit magna neceſſitas,& difficultas adeundi Romam: & remittit ſe ad illam doctrinam à ſe traditam *cit.lib.2. de Matrim.diſp.*40. vbi probat poſſe diſpenſare Epiſcopum in impedimentis ſecretis matrimonij vrgente magna neceſſitate. Rationes illius *citata diſp.*40.ad hunc etiam caſum conducentes, ſunt hæ. Prima,quia quamuis de Ordinario non poſſit Epiſcopus, & inferior diſpenſare in lege Papæ, vel Concilij,poteſt tamẽ id facere in caſu magnæ neceſſitatis, quando ad Papam aditus non patet (id eſt commodè) & citat pro hoc ſeptem, vel octo Doctores graues: at in caſu iſtius clerici concurrit difficultas magna adeundi Papam, concurrit etiam periculum honoris, ſi enim viderint illum ceſſare à celebratione Miſſæ,ſiniſtrè de illo poterunt iudicare:concurrit etiam paupertas, quia fortè ex Capellania, & Miſſæ eleemoſynis ſolum ſuſtentatur: quo in caſu tantæ neceſſitatis ex Epichea poterit Epiſcopus diſpenſare,ſicut ex eadem

Epichea

Epichea diſpenſat in impedimentis occultis matrimonij. Secunda, quia Epiſcopus in ſua diœceſi poteſt quidquid Papa poteſt in tota Eccleſia, vt omnes fatentur, niſi ipſe Papa ſibi reſeruet aliqua, vt ſolet, & poteſt. Hæc autem reſeruatio fit pro ſalute animarum, & ſalubriori regimine: at ſi in cauſa maximæ neceſſitatis, qualis eſt iſta attentis circumſtantiis, teneret talis reſeruatio, vergeret in diſpendium, & periculum animarum, vt conſtat: ergo non eſt credendum quod Papa velit in tali occaſione, & neceſſitate quod Epiſcopus nequeat diſpenſare.

5 Tertia, quia fortior eſt reſeruatio cum Papa reſeruat ſibi abſolutionem alicuius criminis grauiſſimi, vt contẽti in Bulla Cœnæ, quam ſit reſeruatio bigamiæ, quæ non eſt peccatum, ſed impedimentum Canonicum: & tamen probabiliſſimum eſt poſſe Epiſcopum abſoluere in primo caſu, quando ratione impedimenti non eſt regreſſus, vel recurſus ad Papam, vt tenent Doctores citati ab Henriq. *lib. 6. de pœnitent. cap. 16. n. 1. & cap. 9. n. 7.* Vbi idem aſſerit de caſibus reſeruatis in Motibus propriis Sixti V. non obſtante rigidiſſima reſeruatione in illis contenta: ergo à ſimili in caſu iſtius magnæ neceſſitatis attentis circumſtantiis poterit Epiſcopus diſpenſare cum iſto bigamo, cum in reſeruatione diſpenſationis cum bigamo non ſit tam ſtricta reſeruatio, nec tam rigida ſicut in Bullis citatis Sixti V. Vltimo facit quod iſte bigamus, qui bigamiam contraxit in Braſilia, & hodie eſt Olyſſipone, vel Eboræ, eſt bigamus Eboræ occultus, nec impedimentum eius deductum eſt ad forum contentioſum, vt patet: at poteſt Epiſcopus diſpenſare in caſu, in quo aliàs non poterat, ſi eſſet publicus alibi, ſi eſt occultus in hoc loco, vt tenet Sanchez cum multis *lib. 2.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

*Decal.c.*11.*à num.*19.qui tamen *num.*20. aduertit tunc dici occultum, v.g. Vlyſſipone,quando non eſt ſpes, fore vt ad Vlyſſiponem res deferatur, v.g. ex Braſilia. Ergo cum iſte caſus alibi publicus, hîc tamen ſit occultus,nec ſit ſpes fore vt deferatur ex Braſilia Vlyſſiponem,poterit in illo diſpenſare. Et adhuc probatur, quia tota difficultas diſpēſandi cum bigamo reali eſt, quia textus,& Doctores dicunt non poſſe Epiſcopum cum eo diſpenſare ad ordines ſuſcipiendos etiam Minores: at cum iſto bigamo hodie iam non diſpenſatur ad ordines ſacros ſuſcipiendos (iam enim illos habet, quamuis illicitè) ſed diſpenſatur cum illo in executione Ordinum, quod eſt multò minùs, quàm diſpenſare ad illos recipiendos: ergo poterit Epiſcopus cum illo diſpenſare in executione Ordinum.

6 Obiicis. Si per te hoc poteſt Epiſcopus:ergo etiā Prælatus Religionis cuiuſque per ſua priuilegia poterit diſpenſare cum iſto bigamo, quia ſupra diximus, quod ſi poteſt Epiſcopus,poteſt & Pręlatus Regularis per priuilegium Sixti IV. ſupra citatum. Reſpondeo negando conſequentiam: nam vt optimè notat Sanchez *citata diſp.* 40. *num.* 9. licèt Epiſcopi poſſint per Epicheam diſpenſare in illis impedimentis occultis matrimonij, & aliàs Regulares habeant priuilegium diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus;hi caſus occulti in quibus diſpenſant Epiſcopi pro magna neceſſitate, non ſunt caſus Epiſcopales,ſed ſunt caſus Papales, & ideo non poſſunt Religioſi per ſua priuilegia diſpenſare in illis etiam occultis, etiam ſi occurrat magna neceſſitas. Vide Henriq. *lib.6.de Pœnit.cap.*14.*num.*7. *litera P.* & Rodriguez *in Bulla citata*,§.9.*num.*118.

7 Et adhuc circa id quod paulò ſuprà dixi iuuare ad hanc diſpenſationem facilitandam, eſſe caſum occul-

tum

tum in hoc loco, facit, quod Patribus D. Hieron. in ſuo *compendio verſ.* Ordines ſacri §. 6. conceditur quod bigamus de longinquis partibus, & ignotis, ſeu ignotus in hoc loco poſſit diſpenſari à Prælato, & ad ſacros Ordines promoueri. Si ergo conceditur Prælato Religionis erga ſubditum, idque non exiſtente neceſſitate, & ad promotionem Ordinum, valdè credibile eſt illud concedi per Epicheam Epiſcopo circa ſuum clericum exiſtente tam vrgenti neceſſitate, & non ad recipiendos Ordines, ſed ad miniſtrādum in iam ſuſceptis.

8 Quæris, an iſte bigamus potuerit excuſari, vel releuari ab iſtis irregularitatibus, & cenſuris incurrendis ob bonam fidem, vel ignorantiam quam ſemper habuit in hoc toto tempore? Reſponſio pendet ex illis quæ tradidi *tom. 2. Dubiorum Regular. ver.* Ignorantia *num. 18. & ſeqq.* Ex quo loco breuiter dico, quod irregularitas bigamiæ realis, & cætera quæ incurruntur abſque peccato, propter ſolam indecentiam operantis, iſtæ incurrũtur quantumcumque operans ignoret illas, & habeat bonā fidem. Aliæ verò irregularitates, & cenſuræ quę naſcuntur ex delicto, vt ex celebratione in excommunicatione, & ſimiles, non contrahuntur ſi operans habet ignorantiam iuris poſitiui illas imponentis: facit inter alia *cap. 2. de conſtit. in 6. cum gloſſa ibid.* Vide inter alios Sanchez *lib. 9. de Matrim. tota diſp. 32.* & Henriq. *lib. de excomm. cap. 21. num. 1. & ſeqq.* & hæc bona fides, vel ignorantia iſtius bigami etiam attendenda eſt pro faciliori diſpenſatione.

9 Et adhuc pro conſolatione iſtius clerici, vel ſimilium irregularium carentium remedio de præſenti, moneo vt videas Rodriguez *in Sum. tom. 1. ver.* Irregularitas ex homicidio caſuali, *concl. 1.* vbi ait, quod ſi irregularis, vel excommunicatus non habet de præſenti

remedium abſolutionis, & timet notabilem infamiam ſi non celebret, tunc præmiſſa contritione, & confeſſione poterit celebrare abſque peccato durante illo periculo, & quod ob talem celebrationem non incurret aliquam cenſuram durante illo periculo, dummodo faciat totum quod poterit pro diſpenſatione obtinenda. Et citat Caſtr. Nauarr.& Gutierres, & tenet idem Zerola 2. *part. praxis*, *ver.* Irregularitas *quæſt.*9.

CASVS IV.

De legato relicto Franciſcano Conuentui cum clauſula prohibita.

QVidam defunctus in ſuo teſtamēto ſic diſpoſuit. *Tales redditus annuales, quos habeo tritici, & pecunia, poſſideat in ſua vita ſolum Petrus clericus meus cōſanguineus, & per mortem ipſius hos redditus annuales relinquo Conuētui ſancti Franciſci huius oppidi Oliuēcæ, vt ipſe Conuentus eos acquirat, vt hæres illorum, & tradantur Syndico Conuentus, vt ſemper expēdantur in neceſſitatibus infirmorum.* Sic ibi in teſtamento. Iſte clericus ſic inſtitutus vſufructuarius in vita, vult facere pactum, & contractum cum Conuentu prædicto, & Syndico, vt ſibi relinquatur liberi prædicti redditus annuales, ita vt de illis poſſit teſtari liberè in morte: & per modum emptionis, & venditionis dat ſtatim Conuentui quingentos aureos, dummodo Conuentus, & Syndicus renuntient quidquid iuris habere poſſit ad illos redditus annuales per mortem ipſius clerici nunc viuentis. Quæritur an poſſit prædictus Conuentus Minorum,

& ipſius Syndicus facere hoc pactũ, & venditionem.
Et videtur quod poſſit. Nam licet videantur fratres Minores incapaces talis legati, vel potius hæreditatis tali modo relictæ propter *c.exijt de verb. ſignific.in* 6.§. ad hæc: nihilominus poſtea Clemens VII. in Bullario Rodriguez *fol.* 761. conceſſit Minoretis: *Vt Miniſter Prouincialis, vel Goardianus cum Diſcretis ſui Conuentus, quando ſibi relicta fuerint legata, quorum non ſunt capaces per ſuam Regulã, poſſint per ſuos Syndicos paciſci cum executoribus teſtamẽtorum, vel hæredibus circa prædicta legata, vel inſtitutiones ſicut illis viſum fuerit, vt ſoluant ſemel tantum in pecunia, vel alijs rebus vna tantum vice ipſis fratribus pro illorum neceſſitatibus ſubleuandis, & quod hæredes authoritate Apoſtolica in perpetuum liberentur ad aliquid vltra ſoluendum*, &c. Quæ conceſſio ſatis clara eſt, & ſatis fauet ad intentum quod poſſit Syndicus facere prædictum contractum, & venditionem. Et Rodriguez *tom.2. qq.q.126.art.6.* citans hanc conceſſionem innuit poſſe hodie Minoritas illi ſtare, & illa vti.

Nihilominus ego reſpõdi prædictum Conuentum, & Syndicum non poſſe acceptare tale pactũ, vel venditionem, nec per mortem huius clerici poſſe acceptare, vel poſſidere prædictos redditus annuales tritici, & pecuniæ. Moueor quia prædictum legatum ſub tali forma repugnat noſtræ Regulæ Minorum. Conſtat ex declaratione Papæ Nicolai *in cap. Exijt citato*, & §. Ad hæc, vbi explicans quæ legata per teſtamentum poſſint acceptare Minores ſtãte puritate ſuæ Regulæ, ſic ait: *Declaramus & ordinamus, quod ſi teſtator modum ſecundum quem fratribus (eorum conditione inſpectu) recipere non liceret exprimat in legando, vt ſi legaret vineam, vel agrum ad colendum, vel ſimilia verba in ſimilibus proferret à tali legato, & eius receptione per omnem modum*

fratres abſtineant. Hoc ipſum clarius expreſſit Clemens V. *in Clement. Exiui de Paradiſo, de verb. ſignific. verſiculo* Cúmque annui redditus: vbi expreſsè aſſerit redditus annuales repugnare mendicitati, & paupertati Minorum Fratrum. At conſtat hoc legatum, de quo agimus, eſſe redditus annuales, & ſuo modo eſſe agrum ad colendum, vel quid ſimile: ergo hoc legatum clarè repugnat paupertati, & puritati Regulæ Minorum.

4 Suppoſito vero quod clarè repugnat Regulæ noſtræ, dico non poſſe nos circa illud vti conceſſione prædicta Clementis VII. paciſcendo cum hæredibus, & vendendo illud pro vna vice, ſicut citatus Clemens VII. dixit in ſua conceſſione: probo euidenter, quia citata cóceſſio Clementis VII. eſt diſpenſatio circa puritatem, & paupertatem Regulæ, cum diſpenſet in legato repugnante Regulæ: iuxta Clementinam *Exiui*, citatam. At capitulum generale Minorum poſtea ſæpè ſæpius renunciauit clarè omnibus diſpenſationibus Papalibus, per quas Regulæ puritas, & paupertas minui poteſt. Et fecit proteſtationem quod Ordo noſter volebat ſeruare Regulã purè iuxta declarationes Nicolai *citat. cap. Exijt*. & Clementis V. *citat. Clement. Exiui*, reiectis diſpenſationibus quibuſcumque. Conſtat hoc præcipuè ex capitulo generali Toletano celebrato anno 1606. *tit. de obſeruãtia Regulæ*. Et nouiſſimè idipſum decreuit, & ſtatuit capitulum generale Segouienſe ad finem *tit. de diſpenſatione Regulæ*, &c. Quod autem tota Religio in capitulo generali cum ipſo Generali præſidente poſſit renunciare cuicúmque priuilegio Papali, conceſſit Leo X. *in compendio Mendic. ver.* Generalis. §. 24. vbi ſtatuit, & etiam aduertit ibi Collector, quod ſi Generalis cum capitulo decernant non eſſe vtendum aliqua conceſſione Papali, ſcripta,

vel

vel conceſſa per viuæ vocis oraculum, non poſſunt poſtea fratres, vel Moniales noſtri Ordinis vti prædicta conceſſione, vel priuilegio Pontificio. Ex quibus omnibus ſatis conſtat non poſſe dictum Conuentum Minorum, vel Syndicum illius de præſenti facere tale pactum, & venditionem annuorum redditum: nec per mortem Clerici poſſidentis illos acceptare; ſed relinquendos eſſe hæredibus ad quos pertineant.

CASVS V.

De quodam Nouitio expulſo, ſed reclamante.

1 IN quodam Conuentu fuit quidam Nouitius, qui geſtauit habitum per menſes vndecim: Menſe vndecimo expleto audiuit Prælatus tertio ſuffragia Conuentus, quæ erant vltima ſuffragia ſecundum ſtatuta Religionis, & maior pars Conuentus dedit illi ſuffragia ad profeſſionẽ, ſicut fecerat 4. & 8. menſibus: nec ſecundum ſtatuta Religionis amplius ſuffragia ſuſcipiebantur, ſed cum ſolis ſuffragiis vndecimi menſis admittitur ad profeſſionem expleto menſe duodecimo, cuius finis expectatur interim ante completum menſem duodecimum, Nouitius moleſtatus pœnitentia ſibi iniuncta à Magiſtro Nouitiorũ, quam non acceptauit quaſi iratus, & impatiẽs petiuit veſtes ſuas ſæculares, dicens ſe velle exire: iuſſit Prælatus dare, & exiuit. Eodem tempore conſtitit in Conuentu inter multos fratres, maximè ex Magiſtro Nouitiorum, & aliis prædictum Nouitium eſſe malæ indolis, duræ ceruicis, & in aliquibus occaſionibus oſtendiſſe

mores Religioni repugnantes: imo & ante habitus ſuſceptionem non bonam famam habuiſſe in aliquibus moribus, de quibus Religio antea conſcia non fuit, ſi enim ſciret, habitum non reciperet. Nouitius ſic poſitus extra Conuentum cum habitu ſæculari, pœnitens facti, poſt ſex, vel octo dies coram Prælato habitum repetiit, allegans ſe calore iracundiæ inconſideratè veſtes petiiſſe, habereque reſtitutionem, nec poſſe repelli, eo quod iam Conuentus pro illo ſuffragatus fuerit vltimis ſuffragiis. Prælatus negauit illi ſecundam receptionem, ſolum allegans ipſum Nouitium ſponte exiuiſſe. Nouitius litem mouit Prælato ſuperiori, vt iterum ad habitum, & profeſſionem reciperetur.

2 Quæritur an teneatur Religio illum iterum ad habitum,& profeſſionem admittere,& ad id cogi poſſit ex iuſtitia? Et pro parte affirmatiua,quod Conuentus ad id obligetur,videtur probari, quia iam Cõuentus vltima ſuffragia pro eo tulit, per quæ ſibi placuit illum ad profeſſionem recipere: & tunc per Regulam iuris vigeſimam primam, *Quod ſemel placuit amplius diſplicere nõ poteſt.* Cum ergo iam placuerit Conuentui dare illi profeſſionem ob ſuffragia data ad profitendum, iam Conuentus non poteſt pœnitere, nec reſilire ab hoc dato conſenſu. Secundò, quia non obſtat,quod ipſe ſponte exierit petens veſtes,id enim fecit incõſideratè, & calore iracundiæ:quod verò fit calore iracundiæ non valet niſi poſtea ratificetur,vt tradit optimè Nauarrus *tom.* 1.ſuorum operum,ſuper *cap. Si quis iratus,* 2.*quæſt.* 3. *num.* 3. pro quo citat Bartolum dicentem alienationem per iracundiam factam non valere, vltra alia quæ ibi dicit: at iſte Nouitius petiit veſtes, & exiuit afflictione pœnitentiæ iniunctæ ſibi à

Magiſtro,

Magiſtro, vt dicitur. Tertiò, quia renuntiatio facta non omnino ſponte, non valet, *cap. Super hoc, de renunciatio.* vbi Papa dicit non eſſe facilè credendum quemdam ſponte renunciaſſe cuidam beneficio multis laboribus, & expenſis acquiſito, ex quo ſuſtentari debet. At iſte Nouitius per multos labores, & pœnitentias vnius anni Nouitiatus acquiſierat ius ad ſtatum Monachalem, ex quo poterat ſuſtentari, ac proinde credendum non eſt illum ſponte renunciaſſe iuri quod iam habebat per vltima ſuffragia Conuentus, vt admitteretur ad profeſſionem, ac proinde ſua renunciatio, & exitus non videntur illi nocere.

3 Pro ſolutione aduerto quod in iſta Religione, in qua hoc contigit, ſolent Prælati, non obſtante quod Nouitius iam habeat vltima ſuffragia Conuentus, in ipſa adhuc hora profeſſionis percontari à fratribus capitulariter congregatis an ſciant aliquem defectum, vel impedimentum Nouitij propter quod non debeat ad profeſſionem admitti; inuentóque defectu ad illam non recipitur; & eſt hoc fundatum in iure, vt ſtatim dicam. Adhuc enim per ſuffragia Conuentus data, Nouitius non incorporatur Religioni, vt patet, ſed ſolum habet ius vt recipiatur, ſi aliunde non conſtet de impedimento.

4 Secundo aduerto quod ſi poſt data vltima ſuffragia pro Nouitio ad profeſſionem, non appàreat aliquod impedimentum ſecretum, velítque Nouitius profiteri, non poteſt iam Conuentus illum voluntariè expellere. Præcedit enim contractus virtualis inter Conuentum & Nouitium, vt ſi in anno Nouitiatus Conuentus in illo experiatur mores conuenientes ad vitam Monaſticam, illum Conuentus recipiet ad profeſſionem: iam verò à contractu, & conditionibus

contractus

contractus neutra pars poteſt reſilire ad libitum, vt tradunt Doctores in materia contractuum. Et hoc magis confirmatur ex eo quod dixi in 1. *tom. dubio. regul. verb.* Nouitius *num.* 54. vbi cum Corduba & Miranda probaui peccare M. Religioſum negantem ſuffragium Nouitio abſque vlla cauſa, ob quaſi contractum iam ibi interuenientem. Quod à fortiori dicendum eſt de Conuentu non recipiente Nouitium ad profeſſionem, pro quo iam totus Conuentus ſuffragatus eſt, nec denuo contra Nouitium culpa aliqua cognoſcitur, tenetur enim Conuentus quaſi ex iuſtitia, ob clarum pactum, & contractum præcedentem.

5 Hoc poſito ad intentum, reſpondeo prædictum Nouitium non poſſe licite mouere litem Prælato vt iterum recipiatur ad habitum, & profeſſionem, neque Prælatum, vel Cõuentum ad id teneri, vel poſſe obligari. Prima & principalis ratio huius rei eſt, quoniam Conuentus poſt data ſuffragia pro Nouitio ad profeſſionem ſciuit culpas illius, tum in nouitiatu, tũ in ſæculo commiſſas, quas ſi ſciret, pro Nouitio non daret ſuffragium: & licet Nouitius per ſuffragia ſibi data habuerit ius ad rem, vt reciperetur ad profeſſionem; hoc tamen ius non obſtat, quin cognitis poſtea culpis ante profeſſionem, poſſit ab Ordine expelli. Eſt clariſſimum exemplum in cap. *Cùm nobis olim, de elect.* vbi Papa decernit quod poſtquam aliquis concorditer fuerit electus ad aliquod officium, & habeat iam ius ad illud propter ſuffragia electorum, nihilominus præſes electionis ex officio, etiam nemine opponente, inquirat de moribus, & vita electi, & ſi illum defectuoſum inueniat, non confirmet, ſed repellat. Et ad hoc intentum citat ibi gloſſa in verbo *Ex officio, cap. Venerabilem, de elect.* & *cap. priuſquam.* 28. *diſtinct.* Quod clariſſimè

riſſimè facit pro noſtro caſu:quamuis enim iſte Nouitius per vltima ſuffragia Conuentus ſibi data habuerit ius ad profeſſionem, adhuc Prælatus ex officio ante profeſſionem poteſt requirere de illius defectibus, & illis inuentis illum repellere, & eiicere ab Ordine, vt diximus ſupra, ſolere fieri in iſta Religione, in qua Prælatus in hora profeſſionis, abſente Nouitio, quærit de vita, & moribus illius ore tenus,ad prædictum intentum,& iuxta textus proximè adductos. Secundò probatur ex iis,quæ tradit *gloſſ.*2.ad dictam Regulam, quod ſemel placuit,in 6.vbi dicit poſſe aliquem reuocare,ac ſibi diſplicere, quando poſt conſenſum ſciuit de nouo aliquid, quod ſi antea ſciret, non conſentiret antea,& habetur expreſsè *cap. Vt circa,de elect. in 6. & cap.* Nulli *de exceptionibus*,& multis aliis textibus, ibi citatis à gloſſa:cum ergo Conuentus poſt data vltima ſuffragia pro iſto Nouitio ſciuerit defectus notabiles illius, poterit pœnitere de ſuffragiis pro illo datis, illáque reuocare, & illum expellere. Et hoc maximè conformat cum Bullis Sixti V. per quas iubetur vt fiant informationes circa Nouitium, ne recipiantur ad ordinem illi, qui malis moribus ſunt imbuti. Tertio probatur,quia ignorans, vel errans non conſentit, vt habetur 38.*diſtinct. cap.* Quamuis, *& cap. Si de beneficio, de prabendis*, & colligitur ex Clementina prima *de procuratoribus*, vbi gloſſa in *verbo* Scienter. At Conuentus quando dedit ſuffragia pro iſto Nouitio, ignorabat illius defectus in Nouitiatu, & in ſæculo, ergo etiam ſi dederit ſuffragia non conſenſit, quia neſciuit,& errauit. Quod adeo verum eſt,vt dixerit Nauarrus *lib. 3. conſil.tit.de Regul.num.*11. quod ſi aliqua Religio habet ſtatutum quod non recipiantur ad profeſſionem Chriſtiani noui, & aliquis hac labe maculatus

latus in profeſſione rogatus de illa, eam negaret, & poſt profeſſionem conſtaret illum tali macula laborare, ait Nauarrus. Profeſſionem iſtius fore nullam, non ex vi talis ſtatuti, ſed poſſe eiici ab Ordine, quia defuit conſenſus in profeſſione ex parte ipſius Ordinis, qui non intendit ſeipſum obligare taliter maculato: eſt enim profeſſio contractus mutuus, in quo ſi deficiat conſenſus vnius partis, eſt nullus. Si autem hoc dixit Nauarrus de iam admiſſo ad profeſſionem, quæ eſt maius vinculum, quando illius defectus fuit ignoratus; à fortiori idem affirmaret de iſto noſtro ante profeſſionem, cuius defectus ſunt ignorati.

6 Quæris: an ad impediendam profeſſionem iſtius ſufficiat vnus tãtum teſtis grauis, & omni exceptione maior, qui detegit in capitulo defectus notabiles iſtius Nouitij, qualis erit ſolus Magiſter Nouitiorum, vel quis ſimilis? Et videtur quod ſufficiat: nam etiam ad impediendum matrimonium antequam fiat, ſufficit vnus teſtis grauis cum circumſtantiis, quas refert Sanchez fusè *lib.2.de matrim.diſp.*71.vbi multos citat. Ita vt aliqui addant teneri quemlibet denunciare tale impedimentum, etiam ſi ſit occultum, quia intenditur vitatio peccati. Et in hoc noſtro caſu intenditur bonum commune Religionis, & vitatio mali publici; magis verò ponderat bonum commune Religionis, quam iſtius Nouitij, ad hoc vt debeat illius defectus occultus manifeſtari, ita tamen vt nõ ſciatur per confeſſionem. Illud vero quod dicitur non ſufficere vnum teſtem ad impediendum, quando agitur de præiudicio tertij, quale præiudicium hîc videtur fieri Nouitio; illud inquam intelligendum videtur quando agitur de præiudicio tertij inferendo iniuſtè, ſecus ſi iuſtè illi inferatur: & ipſi ſibi imputet quod habens tale impedimentum

mentum intentauerit Monachatum. Nihilominus ego in hoc caſu maturius procedendum duxerim, & dicerem non ſufficere vnum tantum teſtem diuulgantem defectum notabilem Nouitij, ad impediendam illius profeſſionem, niſi cum tali teſte concurrat fama, & talia iudicia, quæ faciant probationem: eſt enim res grauiſſima expellere Nouitium ab Ordine poſtquam Conuentus habet ſuffragia: & ideo maiori probatione indiget quam vnius teſtis quantumcumque grauiſſimi. In hoc autem ſcrupulum non habeo, debere, ac teneri quemlibet Religioſum prodere defectum Nouitij etiam occultum, dummodo non ſciuerit per confeſſionem ſacramentalem; ídque ob rationem proximè dictam, quia bonum commune Ordinis præponderat bono particulari Nouitij. Et quia ſi ſecretum non obligat cum præiudicio tertij, minus obligabit cum præiudicio totius Religionis. Vide quæ tradit in ſimili materia, Sanchez *lib.3.de Matrim.diſp.13. num.2.* cum multis ibi dictis, & citatis.

Ad primum argumentum in oppoſitum adductum, patet ſolutio ex dictis paulo ſupra cum gloſſa eiuſdem Regulæ; videlicet quod poteſt quis ſibi diſplicere, & poteſt reuocare id quod ſibi placuerat, quando poſt conſenſum ſciuit de nouo aliquid, quod ſi ante ſciret, non daret conſenſum. Addit ibi gloſſa etiam poſſe aliquem diſſentire, & reſilire à priori conſenſu, propter cauſam denuo ſuperuenientẽ: at in hoc caſu poſt data ſuffragia, & conſenſum Conuentus, ſuperuenit noua cauſa, & in Ordine deteſtabilis, quod ſcilicet iſte Nouitius noluerit acceptare diſciplinam iniũctam à Magiſtro, quod etiam à profeſſis fieri, valdè odioſum eſt, ac ſeuerè punitur. Superuenit etiam quod ipſe ſpontè à Conuentu exiuit, quæ ambo produnt animum du-

rum,& inobedientem,& ad Religiónem nullo modo accommodatum. Ad ſecundum,dico quod licet id fecerit calore iracundiæ, & taliter facta non valeant vt plurimum, non cogit quod iterum debeat recipi;nam obſtat aliud impedimentum vehemens, id eſt cognitio defectuum, quos habet Nouitius, propter quos Conuentus non debet,imo non poteſt illum recipere. Adde quod ille textus *cap.* ſi quis iratus, non omnino probat eſſe omnino nullum quod fit calore iracundiæ:alias dicendum eſſet,quod occidens hominem calore iracundiæ nullam pœnam mereretur. Ad tertium dato quod demus renunciationem habitus factam ab iſto Nouitio, non fuerit facta ſponte, non ſequitur quod Religio teneatur illum recipere,obſtat enim ex alio capite impedimentum ne recipiat, videlicet cognitio defectuum quos habet, quibus ſtantibus Religio non conſenſit verè, & poterat illum expellere etiam nolentem. Adde quod iudicia ſunt clara quod ſponte exierit, & renunciauerit;nam reſtitit Magiſtro Nouitiorum, petiit veſtes ſæculares, quæ videntur ſpontanea, & non coacta. In citato vero textu huius argumenti Papa non dicit abſolutè renunciantem tali beneficio renunciare coactè : ſed colligi inde aliqualiter, quod non renunciauerit ſponte, & ideo mandat ibi Papa inquiri ſi vis aliqua interuenerit.In hoc autem caſu indicia ſunt quod non vi, ſed ſponte exierit ob durum animum, non bonis moribus ornatum, & liberioris vitæ intuitu.

CASVS.

CASVS VI.

Homicidium factum à Religioſo ante Ordinis ingreſſum.

1 QVidam adoleſcens annorum viginti, exiſtens in agro prope vrbem, coram tribus teſtibus occidit quemdam hominem ſeruum captiuum, ſed valde robuſtum: illum vero occidit quia ſeruus verba iniurioſa prior protulerat contra iſtum adoleſcentem, & tres ſocios: iſte vero adoleſcens, vt fatetur, erat præ aliis natura impatiens, & prætendit in hoc ſumere vindictam de verbis contra ſe prolatis, & gladio occidit. Poſtmodum iſte ingreſſus eſt Religionem quandam approbatam, & in illa profeſſus eſt, & manifeſtato delicto coram Prælato diſpenſauit Prȩlatus cum illo in irregularitate, & recepit Ordines ſacros, factúſque Sacerdos celebrat: & cauſa qua motus eſt Prælatus ad diſpenſandũ, fuit quod caſus eſſet occultus: ille enim recepit habitum in loco remoto à loco delicti, intra tamen idem regnum, & mutauit nomen in profeſſione, vt caſus eſſet occultior. Cõtigit iſte caſus ante Bullas Sixti V. contra criminoſos non recipiendos ad Ordinẽ, ſed Religioſus iſte hodie viuit. Antequam Prælatus Ordinis diſpenſaret, illius conſanguinei coram ſum. Pontifice Romæ procurarunt diſpenſationem irregularitatis, quam tamen non obtinuerunt: reſpõdit enim Papa vt ſe Ordinis Prælatis manifeſtaret: & hoc non obſtante, poſtea Prælati diſpenſarunt, & ipſe celebrabat. Nouit hoc quidam Epiſcopus, qui erat conſcius iſtius caſus, & monuit Prouincialem

iſtius Religioſi, dicens ſe mirari quomodo ille celebraret Miſſam,cum eſſet tam publicus irregularis, eo quod in illa ciuitate iuxta quàm fecit homicidium, erat publicum eius delictum diuulgatum à tribus ſociis ipſius homicidæ, propter hæc denuo iſte Religioſus magnis ſcrupulis agitatus eſt, aliis dicentibus illum non eſſe bene diſpenſatum, aliis è contra pro illo affirmantibus.

2 Quæritur primò, an iſtud homicidium fuerit voluntarium? Secundò, an fuerit notorium? Tertiò, an potuerint Prælati Religionis cum illo diſpenſare virtute ſuorum priuilegiorum, maximè quando Papa eidem negauerit antea diſpenſationem?

3 Circa primum dubium nimis inclinor vt ſentiam hoc homicidium fuiſſe voluntarium, ſaltem in foro externo. Nam iſte percuſſit enſe,inſtrumento apto ad mortem; percuſſit animo vindictæ: erat feruidus, & impatiens, vt ille fatetur:fuit cauſa prima & proxima mortis:non conſtat de illo quod propoſuerit in animo non occidere,ſed ſolum percutere: imo ex modo percutiendi conſtat quod voluit occidere, gladio enim pectus, vel ventrem percuſſit, quod Luſitani vocant (*dar eſtocadas*) quod genus percuſſionis ſupponit voluntatem occidendi, & ille fatetur quod percuſſerit ſic, *con eſtocada:* ergo virtualiter ſaltem voluit clarè occidere,& ſic non caſu,ſed voluntariè occidit. Tradit hæc ferè in terminis Suarez *tom. de Cenſuris, diſp.*64. *ſect.*1.*num.*4.& clarius *num.*5. & Nauar.*in Sum.cap.*27. *num.*240.

4 Ad ſecundum dico,hoc homicidium fuiſſe publicum,ſed non fuiſſe notorium. Colligitur ex Nauarro *in Summ. cap.* 25. *num.* 73. vbi ait diuerſum quid eſſe peccatum publicum,ſeu famoſum, à delicto notorio;

nam

nam famoſum, vel publicum eſſe poteſt id quod vnus, vel duo, vel tres tantum viderunt in ſecreto, & poſtea diuulgarunt, & ſic per famam fuit factum publicum. Notorium autem eſt quod fit loco publico, & videntibus multis; vel illud quod ſcit euidentet maior pars populi vicinorum, aut collegij. Nota verbum, ſcire, & euidenter. De hoc autem homicidio non ſciuerunt euidenter, niſi tres ſocij delinquētis: tota vero ciuitas, vel pars illius non ſciuit euidenter, ſed ex relatione horum trium. Vnde infert Nauarrus citato loco, quod pauciorum ſcientia, quam ſex non facit rem notoriam, quando illi non ſunt maior pars illius congregationis, cuius reſpectu illud dicitur notorium. Idem in terminis tenet Zerola ſequens in hoc Nauarr. *in 1. part. praxis, ver.* Excommunicationis cauſa formalis, *dub. 3.* & *in 2. part. ver.* Excomm. *dub. 9.* vbi reſpondet non eſſe euitandum tanquam notorium percuſſorem Clerici, illum Religioſum, qui in Refectorio, vel Sacriſtia manus violentas iniecit in aliū Religioſum, ſi ibi aderant pauciores teſtes quàm ſex. Quod eſt valde notandum, & ſeruit ad ſedandos quotidianos ſcrupulos, & fundatur in proximè dicta Nauarri doctrina. Imo maius eſt quod tradit Farinacius *tom. de Inquiſitione, tota quæſt. 21. à num. 11. & ſeqq. maxime num. 47. fol. 185.* vbi dicit ad notorium requiri decem teſtes, & non ſufficere pauciores. Vide etiam ibidem *num. 49. & 55.* Adde gloſſ. *in cap.* Manifeſta, *2. quæſt. 1.* vbi gloſſa ſummaria dicit, quod illud, quod ſciunt quinque, dicitur occultum. Cum ergo de hoc homicidio tres tantum ſciuerint euidenter, & reliqua pars vrbis quam ſtatim intrarunt ſciuerit, vel potius crediderit ex fama ſolum: concluditur manifeſte, non fuiſſe hoc delictum notorium in vrbe, licet fuerit publicum, ſeu publicatum, ſeu famo-

ſum; quod facit multum pro ſtatim dicendis circa Prælatum diſpenſaturum in Religione.

Et antequam reſpondeam ad tertium principale quæſitum, ſuppono profeſſionē iſtius homicidæ fuiſſe validam, nondum enim, vt dixi, publicata erat Bulla Sixti V. prohibens homicidas, & ſimiles criminoſos recipi ad habitum monaſticum, ſed ſicut ex relatione cognoui, contigit homicidium vno, vel duobus annis ante prædictæ Bullæ publicationem, ac proinde profeſſio fuit valida, quia de iure communi homicida non prohibetur fieri Religioſus, vt ego trado 1. *tom. Dubiorum Regul. ver.* Nouitij qualitates iuxta Bullam Sixti V. *num.* 12. & ibidem probo cum textu, & duobus exemplis.

Hoc poſito ad principale quæſitum tertium iſtius dubij, vel caſus, dico, potuiſſe Prælatos iſtius Religionis diſpenſare valide cum iſto ſic profeſſo homicida ad omnes Ordines ſacros ſuſcipiēdos, & ad miniſtrandum in omnibus illis. Conſtat hoc manifeſtè ex priuilegio Martini V. conceſſo Benedictinis (quo etiam fruitur Ordo noſtri homicidæ) *in Compendio. ver.* Diſpenſatio. §. 24. per quod prædictis Patribus conceſſit, *Vt prior poſſit abſoluere ſubditos in omni cenſura Eccleſiaſtica etiam Papa reſeruata, & cum eis in omni irregularitate diſpenſare, in morte videlicet, membrorum truncatione,* &c. *dum tamen aliquid horum trium notorium non ſit.* Itaque ſolum notorium homicidium excipit: at iam probauimus hoc homicidium non fuiſſe notorium: ergo potuit Prælatus Ordinis cum illo diſpenſare. Tenet hoc ipſum Corduba *addit. ad Compend. ſuper* §. 24. Neque obſtat quod iſta irregularitas cōtracta fuerit ab iſto homicida ante ingreſſum Religionis, quando nō erat ſubditus Prælati Regularis: non obſtat, quia

Prælati

Prælati Regulares poſſunt etiam abſoluere ſubditos à cenſuris, & diſpenſare in irregularitatibus contractis ante ingreſſum Religionis; ídque poſtquam ſubditi profeſſi ſunt, vt conceſſit Gregorius XIV. Ordini Miniſtrorum infirmorũ Romæ, teſte Capuccino *Addit. ad compendium*, 1. *p. fol.* 27. & patet à ſimili: nam Prælati diſpenſant cum ſubditis profeſſis circa vota emiſſa in ſæculo, & diſpenſant cum illis in irregularitate orta eo quod ſint illegitimi, vt poſſint eſſe Prælati, quam irregularitatem contraxerunt in ſæculo.

7 Neque obſtat quod dicitur in informatione aditum fuiſſe Papam pro diſpenſatione, eámque non conceſſiſſe, ſed dixiſſe, vt ſe Ordini manifeſtaret, & quod haberet diſpenſationem gratis: ſic ego vidi in informatione ſcripta per ipſum Religioſum. Non inquam obſtat, quia etiam ſi Papa conſultus pro diſpenſatione alicuius caſus illam deneget, & patiens repulſam adeat Epiſcopum, vel Prælatum Regulárem potentes aliàs ex officio, vel priuilegio diſpẽſare, poterit Epiſcopus, vel talis Prælatus diſpenſare, non obſtante negatione Summi Põtificis. Ita in terminis tenet Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 14. *n.* 5. *& ſeqq.* hoc tamen limitat ſolum, quando Papa conſultus, & cauſam cognoſcens, diceret non adeſſe cauſam iuſtam diſpenſandi; tunc enim ait Epiſcopum, vel Prælatum Regularem non poſſe. Secus ſi noua cauſa ſuperueniat poſt negationem Papæ. Et ratio clara eſt adducta à Sanch. Nam hoc quod eſt Papam iam eſſe conſultum, eúmque denegaſſe diſpenſationem, vel non ſolere diſpenſare, non tollit iuriſdictionem, facultates, vel priuilegia Prælatorum inferiorum potentium aliàs ob præmiſſa diſpenſare: nec Papa per illam negationem diſpenſationis prohibet quin diſpenſent inferiores, nec

illorum facultates, aut priuilegia reuocat, vt patet: ergo poterunt vti ſua iuriſdictione, vel priuilegio, ac proinde diſpenſare. Addo quod Papa in reſponſione data in iſto caſu, quod iſte Religioſus homicida ſe manifeſtaret Prælato Ordinis, vt haberet diſpenſationem gratis, videtur clare ſuppoſuiſſe quod Prælatus Ordinis poſſet cum illo diſpenſare per ſua priuilegia, quæ optime nouerat Summus Pontifex, tanquam Princeps habens omnia iura in pectore: & ſic diſpenſatio data per Prælatum daretur gratis, & proinde non eſſet neceſſaria diſpenſatio Sedis Apoſtolicæ obtinenda cum expenſis.

CASVS VII.

De alio homicida ante ingreſſum Religionis.

QVidam adoleſcens paruæ ætatis 16. annorum, iniuriatus à quodam viro, animo ſe vendicandi propoſuit alapam impingere viro iniuriatori, & ita fecit de facto in publica platea. Quia tamen puer videbat virum eſſe ſuperiorem viribus ſecum tulit pugionem paruum (*vulgo adaga*) ſolum animo vt metum viro incuteret, ne ſe puerum occideret. Impacta alapa, vir puerum aggreditur iratus: puer pugionem è vagina eduxit ſolum animo terrēdi, ac repellendi: & præ metu ignorat puer ſi ipſe actiuè virum percuſſerit, an vir incautus pugione ſe ipſum percuſſerit: ſed tamen ex percuſſione vir mortuus eſt. In hoc tamē certus eſt iuuenis quod non intendit occidere, ſed terrere: ſi enim mortem cogitaret, à vindicta abſtineret omnino,

no. Iſte iuuenis habebat antea votum Religionis: & ob tale votum ingreſſus eſt poſtea Religionem approbatam in Conuentu remoto à loco delicti, vbi delictum erat omnino occultum, & expleto Nouitiatu profeſſus eſt poſt publicatam Bullam Sixti V. prohibentem homicidas, & criminoſos recipi ad Religionem.

Quæſitum fuit, primò, an poſſet eſſe Religioſus, & vtrum illius profeſſio valida fuerit?

Secundò, an iſtud homicidium fuerit caſuale, vel voluntarium?

Tertiò, ſi proteſtatio facta in profeſſione à Prælatis ne habeant culpas, vel impedimenta, intelligitur etiam de impedimento homicidij?

2 Ad primum quæſitum dico, quod ſi profeſſio facta fuit durante Bulla Sixti V. contra homicidas ab anno 1588. vſque ad annum 1602. profeſſio fuit nulla, tum quod homicida erat, & ſic inhabilis ad profitendum per dictam Bullam: tum etiam quia per tale homicidium viri contraxit debita ſoluenda hæredibus defuncti occiſi iuxta qualitatem perſonæ, vt Doctores tradunt in materia homicidij: iam vero habens debita ſoluenda non poterat eſſe Religioſus per eandem Bullam: & ſic habebat duo impedimenta annullantia profeſſionem, homicidium ſcilicet, ac debita. Quod vero debita reſultantia ex homicidio impedirent etiam profeſſionem, colligo ex Rodriguez, qui *3. tom. qq. q. 19. art. 9.* & Miranda *tom. 1.* Man. *fol. 162. in fine*, dicunt hominem, qui promiſit virgini matrimonium, & ſub hac ſpe illam defloraüit, non poſſe profiteri poſtea in Religione propter debita quibus aſtrictus eſt, illi fœminæ, vt ſaltem illi dotem aſſignet, &c. Quod eadem ratione dici debet de illo, qui ratione

homicidij contrahit debita reſtituenda hæredibus occiſi, de quo vide Nauar. *in Summ.c.15.num.19. & ſeqq.* Si vero iſta profeſsio facta fuit poſt annum 1602. (vt puto fuiſſe ex coniecturis) in quo anno Clemens VIII. reduxit Bullas Sixti V. ad terminos iuris communis, talis profeſsio valida fuit, quia homicidæ per ius commune non prohibentur eſſe Religioſi, vt patet ex *cap.* Admonere 33.*quæſt.*2. & duobus exemplis quæ tradidi *in* 1.*tom.Dub.Regul.ver.*Nouitius *num.*12. Imo videtur quod etiam ſtãte rigore Bullæ Sixti V. ne recipiantur ad habitum homicidæ, poterat iſte recipi, eo quod habebat votum Religionis: nam Rodriguez *in Sum. ver.* Nouitios *cap.*3.*num.*6. tenet, quod etiam ſtante Bulla Sixti V. poterat recipi ad habitum homicida, qui ante habebat votum intrandi Religionem: quia de tali non præſumitur quod intret Religionem animo declinandi pœnas, & iuriſdictionem iudicis ſæcularis; ſed id facit ex obligatione voti. Et citat ad hoc Baldum, & Couarr. & idem dicit idem Rodriguez *in Addit. ad Sum.eodem ver.& num.* Aduerto tamen, quod licet iſte non ſit impeditus de iure communi vt profiteatur, nihilominus Prouincialis non poteſt eum recipere ad Ordinem, eo quod in rigore criminoſus, & homicida eſt. Clemens vero VIII. in ſua Bulla reuocatoria, ſeu moderatoria Bullarum Sixti V. quamuis Bullas Sixti V. reduxerit ad terminos iuris communis, decreuit nihilominus vt Prælati recipientes ad habitum tales criminoſos incurrant hodie pœnas in prædictis Bullis Sixti V. poſitas contra Prælatos illos recipientes; quod debet intelligi ſi id ſcienter fecerint.

3 Ad ſecundum quæſitum dico reſolutè, & abſque dubio quod iſtud homicidium non fuit voluntarium, ſed caſuale. Conſtat omnino ex dictis *in caſu 6. præcedente,*

dente, n.3. & Doctoribus ibi citatis. Ex eo, quod ego *dixi in 2.tom.Dubiorum Regular. ver.* Homicidium *n.5.* Nam ad homicidium voluntarium requiritur expreſſa,& directa voluntas,& ſpontanea occidendi. Et iſte talem voluntatem non habuit, imo formauit voluntatem oppoſitam,& poſitiuam,videlicet non occidendi,ſed terrendi. Sic tenet expreſsè Suarez *tom.de Cenſur.diſput.64.ſect.1.num.4.* Hic vero ſolum directè, & expreſsè intendit alapa percutere, quæ percuſsio non eſt cauſatiua mortis vt patet:ſi autem detulit pugionem, per illum ſolum intendit terrere, non occidere: & dubitat an ipſe percuſſerit actiuè,an vero ipſe occiſus incaute ſe per pugionem immiſerit. Adde, quod poſt alapam impactam iniuſtè,cum viderit puer robuſtum hominem ſuper ſe iratum irruere, merito mortem ſibi imminentem timere potuit,ac proinde ſe pugione defendere vſque ad occiſionem inuadentis; & proinde in tali defenſione occidens iam nō erat homicida voluntarius,ſed caſualis, licet antea dederit cauſam pugnæ. Tenet hoc fusè, & doctè Sayro *in Clau. Regia,lib.7.cap.10.à num.18.maximè num.24.* vbi citat Alenſem, Sotum, Nauar.& Gregor.de Valença, Philarch. cum quibus omnibus dicit, quod licet occiſor daret operam rei illicitæ (vt iſte)vel ante pugnam dederit cauſam vt mortuus ſe occiſorem aggrederetur,ſi tamen poſtea iſte occiſor ſe defendens, occidit, non eſt homicida voluntarius; quod in hoc caſu maximè locum habere videtur, quia puer debilis inuadebatur à viro robuſto:& proinde occiſio pro defenſione propria non eſt voluntaria.

4 Tertium quæſitum plura inuoluit dubia. Primo enim Leo X.cōceſsit nobis,vt citat Rodriguez *tom.3. quæſt.17.art.9.* vt Prælati poſsint eiicere ab Ordine il-

lum

lum profeſſum, qui in profeſſione rogatus, tacuit grauia crimina, de quibus in ſæculo fuerat infamatus: hic vero non potuit non infamari in ſæculo de iſto homicidio, & alapa, cum publicè in populo fecerit. Secundò, quia ſtatuta noſtra Generalia Toletana *in proœmio, fol.69. pag.*1. iubebant fieri Nouitio interrogationes, inter quas vna erat, An fuerit in ſæculo infamatus aliqua infamia vulgari? Iſte vero fuit in populo infamatus de homicidio, & alapa. Et quod hoc delictum pariat infamiam, probatur ex cap.*Omnes, 6.quæſt.*1. vbi dicitur infames eſſe illos, qui ob aliquam culpam ad Ordines promoueri non poſſunt, teſte Syluestro *ver.* Infamia, *quæſt.6.* Cum ergo profeſſio ſit contractus inter profitentem, & Ordinem, & Ordo admittens apponat illas conditiones, vt non fuerit infamis in ſæculo, non habuerit delicta grauia, &c. Videtur quod profeſſio iſtius tacentis homicidium fuerit nulla, & quod ex conſequenti potuerit poſt profeſſionem, cognito delicto expelli à Religione.

5 Verum pro conſolatione, & remedio iſtius profeſſi, & aliorum ſimilium, qui ſolent ſic impediti ad Ordinem recipi. Dico primo, in noſtra Franciſcana Religione, Nouitium ante profeſſionem non interrogari in particulari an fuerit homicida. Patet ex citato *fol. 69. Statutorum Toletanorum,* in Interrogatorio ibi poſito. Et ex eodem libro *Statutorum generalium* anno 1583.*fol.*128.*pag.*2.*tit.*de qualitatibus Nouitiorum, vbi non iubetur rogari de homicidio; ait tamen quod non fuerit infamis. Nouiſſime vero Statuta generalia Segouiæ *tit. de profeſſione,* iubent fieri proteſtationem Nouitio ſub hac tantum forma: quod non deſcendat intra quartum gradum de Iudæis, Mahumetanis, vel hæreticis damnatis, aliàs profeſſio erit irrita: & nihil aliud

aliud iubent interrogari, licet in principio in 1. pagina, eadem ſtatuta alia iubeant interrogari, in quibus non continetur homicidium. Neque illis in 1. receptione ad habitū fit proteſtatio. Si vero aliquis Goardianus ante profeſſionem interrogaret de homicidio cum proteſtatione nullitatis profeſſionis, id faceret ex motu ſuo proprio, non ex ſtatutis, vt patet: & ſic illius proteſtatio in hoc particulari non noceret, quia ille non poteſt facere peculiares interrogationes præter aſſignatas à generali ſtatuto. Tota ergo dubitatio eſt an iſte homicida profeſſus poſſit ab Ordine expelli cognito ſuo delicto poſt profeſſionem, cum illum negauerit ſaltem in genere, & negauerit ſe fuiſſe infamatum in ſæculo: idque ob conceſſionem citatam Leonis X. & propter ſtatutum interrogans de infamia.

6 Et quidem quoad Decretum Leonis X. credo, quod illo non obſtante, iſtius profeſſio valida fuit. Leo enim X. non definit ibi taliter negantem non eſſe profeſſum, ſed quod poſſit expelli ab Ordine ob culpam negationis. Secundò, dico Leonem X. loqui tantum de negante in profeſſione; *Grauiſſima & ſcandaloſa crimina, monitione ſuper his per prædictos Prælatos præmiſſa.* Sic habent verba textus. At crimen homicidij pro ſua defenſione, non eſt crimen grauiſſimum, & ſcandaloſum: non enim homicidium ſic ſcandalizat, ſicut alia crimina grauiora. Adde quod Papa ibi requirit quod de tali crimine ſpecialiter fuerint interrogati. Iſte vero de homicidio non fuit ſpecialiter interrogatus, & proinde ex vi iſtius decreti Leonis X. credo quod nec profeſſio annulletur, nec Religio poſſit illum expellere. Quod attinet ad ſtatutum allegatum, requirens vt Nouitius non habuerit vulgarem infamiam in ſæculo. Poteſt primo reſponderi iuxta proxime dictum, quod

delictum

delictum homicidij nõ infamat vulgaritèr loquendo, maxime pro defenſione commiſſum:imo apud populares aliquando laudatur (licet iniuſte.) Secundò dici poteſt hunc non fuiſſe infamem in loco, in quo habitum recipit,abſentauit enim ſe,vt dicitur,eiuſque delictum fuit omnino occultum,ita vt Religio per illius receptionem nullam pati poſſet infamiam. Tertiò dico quod licet per profeſſionem fiat contractus inter Ordinem , & profeſſum modo iam expoſito , nihilominus non cuiuſque conditionis defectus annullat profeſſionem : probo exemplo claro. Nam in noſtris ſtatutis generalibus ſupracitatis dicitur , quod ſi Nouitius fuerit morbo aliquo cõtagioſo,vt Gallico,infectus,& de illo rogatus,negauerit,poſtea expellatur, & profeſſio ſit nulla. Et nihilominus graues Doctores dicunt tale ſtatutum non poſſe practicari , nec talem Nouitium negantem hunc morbum, poſſe expelli ab Ordine. Ita Sanchez *in 2.tom.Decal.lib.5.c.4.num.57. & 58.*citans pro ſe Rodrig.& dans cauſam;quia cum expulſio ab Ordine ſit res grauiſſima, requirit culpam grauiſſimam , qualis non eſt negare morbum contagioſum in profeſſione. Quod ego comprobo , & declaro : nam vt Religioſus poſt profeſſionem reddatur incorrigibilis, & poſſit expelli ab Ordine,requiruntur tria delicta grauia, & atrocia iuxta Bullas Pontificias: at negare in profeſſione homicidium caſuale pro defenſione , non eſt adeo graue crimen vt propter illud mereatur expelli. Iuuat etiam praxis Religionum;ego enim ex quinquaginta annis meæ profeſſionis vſque nunc,nullum vidi ab Ordine expelli ob crimen negatum in profeſſione,licet propter illud aliqualem paſſus fuerit infamiam. In hoc tamen certus ſum, quod taliter profeſſi negantes delictum in profeſſione,

etiamſi

etiamſi fuerit infame, vel negantes morbum Gallicum, ſunt verè profeſſi, vt ait Sanchez proximè citato *num.* 57. & dat exemplum, quia, ſicut non omnis error, vel deceptio annullat matrimonium carnale, ſed ſolus error perſonæ liberæ. Ita non omnis error, vel deceptio annullat matrimonium ſpirituale profeſſionis, ſed ſola deceptio circa ſubſtantialia profeſſionis, vt defectus conſenſus, metus grauiſſimus, & alia ſimilia.

CASVS VIII.

De alio homicida ante ingreſſum Religionis.

DVo iuuenes rixati ſunt adinuicem: vnus percuſſit alterum vulnere leui: percuſſus per ſuum malum regimen in cibis, & deambulationibus, mortuus eſt, aſſerente Chirurgo vulnus non fuiſſe mortale, ſed ipſum ex malo ſuo regimine mortuum eſſe. Poſtea percurſor intrauit Religionem, & erat in Nouitiatu, quando mihi hoc dubium propoſitum fuit: & caſus fuit omnino ſecretus.

Quæſitum eſt primo an aliquam irregularitatem contraxerit iſte percuſſor? Secundò, an dato quod illam contraxerit, poſſit eſſe Religioſus, & profiteri. Tertiò, an exiſtens in Nouitiatu rogatus de aliquo delicto impediente in communi teneatur ſe manifeſtare, & fateri delictum ſuum? Et declaratur pro meliori caſus deciſione, quod iuuenis mortuus fuit aggreſſor, & author rixæ.

1 Ad primum dico rem eſſe certiſſimam illum incurriſſe irregularitatem, mitiorem tamen, & ortam ex

homicidio

homicidio caſuali. Eſt communis Doctorum, & definitur in c. *Significaſti o primeiro*, & c. *Dilectus, de homicidio*; & tradunt Summiſtæ omnes ver. *Irregularitas.* Quòd vero hoc homicidium fuerit caſuale, & non voluntarium, iam manet probatum ex dictis in duobus caſibus præcedentibus. Nam hoc homicidium non fuit volitum directè in ſe, neque in aliqua cauſa efficaci illud cauſante. Etenim vulnus inflictum non fuit mortale teſte Chirurgo: præterea iſte occiſor fuit prouocatus à defuncto aggreſſore, & propterea poterat percutere pro ſui defenſione: quæ omnia probant iuxta dicta in caſibus præcedentibus, non fuiſſe homicidium voluntarium. Hoc ipſum, fuiſſe hoc homicidium ſolum caſuale, tenet in terminis Suarez *tom. de Cenſur. diſp. 45. ſect. 6. num. 19. citatque cap. fin. de homicid. in 6.* & *in num.* 18. præcedenti ait eſſe opinionem communem, & citat aliquos. Idem tenet Leſſio *lib. 2. de iuſt. cap. 9. dub.* 15. & iſti citant alios multos. Ratio potiſſima tradita à Suarez eſt; quia irregularitas homicidij voluntarij non incurritur, niſi quando quis eſt cauſa proxima mortis: & non ſufficere quod ſit cauſa remota: at iſte percuſſor non fuit cauſa proxima mortis, vulnus enim leue quod inflixit non cauſauit mortem proxime, ſed malum regimen, & culpa ipſius percuſſi. Fauet quod tenet Iulius Clarus *in Pract. crim. §. homicidium, num.* 31. *&* 42. dicens, quod prouocatus ſi occidat non habet pœnam ordinariam homicidæ, & quòd, ſi percuſſus leuiter, obiit ex malo ſuo regimine, percuſſor non meretur pœnam homicidæ: ſed iſte de quo quæritur fuit prouocatus, vt patet; & mortuus alter non obiit ex vulnere leui, ſed ex malo ſuo regimine: ergo percuſſor non incurrit pœnam rigoroſam homicidæ, qualis eſt irregularitas homicidij voluntarij;

rij; ſed ſolum ortam ex caſuali. Addo tamen quod ſi iſte prouocatus percuſſit ita vt nõ peccaret ob iuſtam defenſionem, nec exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ, tunc non incurrit vllam irregularitatem: ita tradunt communiter Doctores, maxime Nauar. *conſil. 36. de homicidio.* & Suarez *tom. de Cenſur. diſp. 46. ſect. 1.*

2 Ad ſecundum dico hunc homicidam poſſe eſſe Religioſum valide, ſi intret Religionem; quia vt iam ſupra dixi *caſu 6.* homicida de iure communi non prohibetur fieri Religioſus. Quamuis autem Sixtus V. in ſua Bulla eius profeſſionem fecerit irritam, & nullam, poſtea Clemens VIII. Bullas Sixti V. reuocauit, & reduxit ad terminos iuris communis, quod ius commune, non annullat profeſſionem homicidæ, vt probaui 1. *tom. Dubiorum Regular. ver.* Nouitius *num. 12.* Quod inſuper probo. nam multi Pontifices conceſſerunt Prælatis Religionum priuilegia diſpenſandi cum ſuis ſubditis in irregularitate homicidij voluntarij, & caſualis, vt ſuppono: quibus priuilegiis vtuntur Prælati Religionum, vtplurimum cum homicidis Religioſis, qui homicidium commiſerunt ante ingreſſum Religionis, ſupponentes clare; quod illorum homicidia patrata ante Nouitiatum non annullarunt profeſſionem: & id videntur etiam ſuppoſuiſſe Summi Pontifices concedentes illa priuilegia diſpenſandi; cum non diſtinxerint de irregularitate contracta ante vel poſt profeſſionem, potuit ergo hic homicida valide profiteri. Dico valide: nam ſi poſſit profiteri licite, dicam ſtatim in reſponſione ad tertium. Interim addo, iuxta ſupradicta, poſſe Prælatum diſpenſare cum iſto homicida in irregularitate homicidij caſualis, vt tradit Rodriguez 1. *tom. quæſt. q. 24. art. 3.* & ego dixi 1. *tom. Dubiorum Regular. ver.* Diſpenſare.

num.9. Hanc tamen diſpenſationem dare non poterit Prælatus iſti homicidæ quandiu fuerit Nouitius: nam quandiu Nouitius eſt,non eſt illius ſubditus, vt patet: Summi vero Pontifices prædicta priuilegia concedunt Prælatis,vt diſpenſent cum ſuis ſubditis. Si enim Prælati poſſent diſpenſare in irregularitatibus cum Nouitiis, daretur aliquando occaſio vt aliqui homicidæ voluntarij fierent Nouitij, vt tempore Nouitiatus obtinerent diſpenſationem irregularitatis homicidij voluntarij, quam Papa non ſolet concedere, & poſtea exirent à Religione, quod eſt contra mentem Pontificis.

3 Tertium quæſitum maiorem habet difficultatem, an ſcilicet iſte Nouitius teneatur ſe prodere in Nouitiatu,& delictum præteritum fateri? Videtur enim teneri: imo & videtur, quod peccauerit, & peccet petendo habitum, & profeſſionem ſibi prohibitam per legem Papalem.Quamuis enim Clemens VIII. reuocarit Bullas Sixti V. ad terminos iuris cõmunis quoad valorem tantum profeſſionis: tamen illæ Bullæ hodie manent in ſuo robore, quatenus impediunt ne illi criminoſi homicidæ, & cæteri fiant Religioſi; adeo vt Prouinciales eos recipientes incurrant pœnas poſitas à Sixto V. vt inter alios explicat Sanchez *tom.1.Decal. lib.4.cap.16.num.39.in fine.* Itaque hodie homicidium, latrocinium, & ſimilia delicta poſita à Sixto V. licet non annullent profeſſionem, nec ſint impedimenta dirimentia profeſſionem: ſunt tamen impedimenta impedientia iuxta legem Papæ ne homicida, vel latro licite poſſit intrare in Religionem, & in illa profiteri. Quod applicans ad intentum,dico quod videtur,hunc homicidam Nouitium peccaſſe petendo habitum Ordinis habens impedimentum Papale ad profitendum:

ſi

ſi vero in hoc peccauit, tenetur ſe prodere, vel exire vt non profiteatur cum impedimento iſto Papali. Adde, quod ſi profiteatur, & poſtea manifeſtetur eius homicidium, nocebit valde Prouinciali, qui illum inhabilem recepit ad Ordinem, & punietur Prouincialis rigoroſis pœnis à Sixto V. impoſitis; quæ omnia videntur probare hunc Nouitium homicidam, vel peccaſſe in habitus receptione, vel teneri ad exeundum, vel ſe manifeſtandum, & petendum diſpenſationem ab illo qui dare poſſit. Et hoc dubium tangit etiam homicidas illos duos, de quibus diximus in 6. & 7. *caſibus*, & hîc dicta etiam applicabuntur.

4 Pro iſtorum dubiorum reſolutione, dico primo, quod ſi iſte Nouitius bona fide habitum ſuſcepit, non credens ſe peccare in illo petendo cum tali impedimento, tunc nihil peccauit ob bonam fidem, quæ excuſat à peccato etiam in opere de ſe non bono: & multo magis in iſto opere Religionis profitendæ, quod de ſe eſt clare bonum.

5 Secundo dico, quod iſte caſus reſoluendus eſt per alium quem tractat Sanchez *lib.7. de Matrim. diſp.17.* ibi quærit an habens impedimenta matrimonij non dirimentia (quæ ille recenſet *eodem lib.7.diſp.6.*) v. g. vxoricidium, interfectio clerici, & ſimilia, quæ impediunt quidem, ſed non dirimunt matrimonium, ſunt tamen ſtatuta per leges Eccleſiaſticas: an inquam contrahens matrimonium cum aliquo ex his non dirimentibus, ſed ſolum impedientibus, & prohibentibus, peccet mortaliter, & teneatur abſtinere à contrahendo matrimonio ob tale impedimentum ſolum impediens? Et reſoluit *citata diſp.17.* cum multis citatis, quod talis contrahens matrimonium cum aliquo impedimento non dirimente, ſed ſolum prohibente, non

peccat mortaliter, imo nec venialiter. Excepto illo, qui habet votum caſtitatis, vel Religionis, vel contraxit ſponſalia cum alia: hæc enim duo impedimenta voti, & ſponſalium ſub mortali impediunt ne contrahatur matrimonium, & ſunt impedimenta impedientia matrimonium non dirimentia. Cætera vero impedimenta matrimonij ſolum impedientia, vt vxoricidium, interfectio Sacerdotis, Catechumenus, &c. hodie non impediunt ſub mortali: & ſic non peccabit ille qui affectus aliquo ex illis contraxerit matrimonium. Ratio præcipua Sanchez eſt, quia per conſuetudinem, & tolerantiam Epiſcoporum iam obtinet præſcriptio contra illas leges, ita vt nec petatur diſpenſatio pro vllo ex prædictis impedimentis ſolum impedientibus, excepto voto, & ſponſalibus. Hæc doctrina multam habet ſimilitudinem in noſtro caſu. Nam illa impedimenta poſita à Sixto circa profeſſionem, vtplurimum hodie ſunt impedimenta non dirimētia poſt moderationem Clementis VIII. v.g. homicidium, & latrocinium; non enim dirimunt, ſed impediunt tantum profeſſionem. Quo poſito (ſaluo meliori iudicio) pie videtur poſſe dici, quod homicida petens habitum Religionis, ſi ſit occultus, non peccabit mortaliter, tum quia praxis videtur iam hanc conſuetudinem introduxiſſe per annos viginti quinque, à quo tempore Clemens VIII. reuocans Bullas Sixti V. voluit homicidium non eſſe impedimentum dirimens profeſſionis, maxime cum neque ante Sixtum V. illam dirimeret. Et cum videamus poſt illam moderationem Clementis VIII. multos homicidas occultos Religiones intrare, vt animas ſuas ſaluent, & nemo illos condemnat nec obligat ad exeundum.

6 Secundo dico hunc Nouitium homicidam poſt-
quam

quam bona fide ſuſcepit habitum, non teneri ſe manifeſtare, cum eius delictum ſit omnino occultum. Probatur ex illo cōmuni dicto Theologorum, quod præceptum conſeruandæ propriæ famæ, & honoris, præualet cuicumque præcepto poſitiuo Eccleſiaſtico, de quo ſunt multa exempla; & nos aliqua tradidimus in præcedentibus. Idipſum habetur *in c. Quis aliquando.* § his authoritatibus, *de pœnit. diſt.* 1. vbi dicitur: Non dico tibi vt te prodas. Quod adeo verum eſt, vt dicat Zerola *in* 1. *part. praxis ver.* Hæretici. §. ad trigeſimum quintum, quod nec hæreticus tenetur ſe prodere. Vide Nauarr. *conſil.* 5. *de hæreticis, num.* 3.

7 Quæris: Quid ſi Prælatus ante receptionem habitus, & ante informationes factas, ex decreto Clementis VIII. huic homicidæ iuramentum exhibeat, rogans in genere an habeat aliquod impedimentum ex poſitis à Sixto V. an poſſit tacere hoc homicidium ſine peccato: difficilis ſane quæſtio eſt. Ad quam imprimis dico, quod ſi illius homicidium fuit omnino occultum, & præterea ſi fuit factum ſine peccato, vt hoc videtur fuiſſe pro ſui defenſione, & quia occidens fuit prouocatus: credo quod ſine peccato poterit illud tacere, cum non teneatur prodere ſe, vt dixi; nec Prælatus poſſit licitè interrogare de delicto omnino occulto: & tunc homicida poſſit in negatione vti amphibologia ſe neſcire, vel non feciſſe, ita vt teneatur fateri, vel quid ſimile. Vide quæ dixi *tom.* 2. *Dub. Reg. ver.* Iuramentum *num.* 13. *&* 16. Si vero homicidium non fuit omnino occultum, eſt tamen occultum in hoc loco vbi habitum vult recipere, neque eſt ſpes vt detegatur, illique exhibeatur iuramentum, an habeat in genere aliquod impedimentum de aſſignatis à Sixto V. an poſſit negare, & dicere ſe nullum habere, intel-

ligens ſecum, vel apud ſe, ſe non habere impedimentum dirimens profeſſionem, cum homicidium illius eam non dirimat? Videtur quod adhuc poteſt negare, tum quia eius homicidium hîc occultum eſt, neque eſt periculum quod vnquam diuulgetur, neque illud dirimat profeſſionem: nec teneatur ſe infamare. Sed hoc reſolute non aſſero, neque conſulo. Hoc tantum dico; quod forte iuuabit ad hoc dubium videre dicta à Sanchez *tom.2.Decal.toto cap.*28.& alios cum diſputant de iuramento.

8 Adhuc circa hunc caſum aduerto, mihi dictum fuiſſe iſtum occiſum fuiſſe mortuum in hoſpitali publico quia erat pauper: quo caſu,cum iſte occiſor occiderit prouocatus, & in ſui defenſionem, non tenetur aliquid reſtituere hæredibus defuncti, ſed ſolum tenetur reſtituere expenſas hoſpitali, quas fecit in ipſius curatione. Ita Leſſius *lib.2.de iuſt.c.9.dub.*15.& Azor.*tom.3.lib... cap.*11.*in fine.* Nam vnuſquiſque ſolum tenetur reſtituere damnum, quod dedit: at iſte non intulit mortem, vt ſupra diximus: ergo non tenetur reſtituere damna ſecuta ex morte, ſed ſolas expenſas hoſpitalis factas pro vulnere leui quod cauſauit.

CASVS IX.

De profeſſione cuiuſdam Nouitiæ facta per metum, & alias circumſtantias.

QVædam mulier in ſecreto contraxit ſponſalia cum quodam viro: pater fœminæ de hoc factus certior, idque nimis moleſtè ferens, filiam inuitam

poſuit

poſuit in Monaſterio Olyſſipone vt eſſet Monialis, ipſeque pater, & mater minati ſunt quod ſi tali viro nuberet, ſe illam exhæredaturos, & interfecturos: in vna domo eam incluſerunt multis opprobriis afficientes ante ingreſſum Monaſterij. Poſtea ad Conuentum Monialium deferentes, Prælatæ dixerunt, quod ſi illam efficaciter mouerent ad profeſſionem, Conuentui erant multa donaturi. In Nouitiatu à multis Monialibus, maxime ab vna, ſollicitabatur ad profeſſionem, ob munera, ac donatiua quæ huic ſpeciali parentes mittebant. Quando ab Ordinario ad crates factum fuit examen libertatis, à parte interiori Conuentus aſtabat Magiſtra Nouitiarum prope illam, vt illius metu Nouitia veritatem ſponſaliorum taceret: & ſe ad profeſſionem faciendam paratam diceret: & ipſa Nouitia nolebat ſubſcribere examini ſcripto à Vicario generali: ita vt aliquæ Moniales illã cogerent ſubſcribere. Tempore profeſſionis faciendæ ſponſus Nouitiæ, (qui litem matrimonialem iam mouerat) coram Ordinario ſupplicauit, vt per cenſuras interdiceret Prouinciali, & Prælatæ Cõuentus, ne prædictam Nouitiam ad profeſſionem admitterent. Epiſcopus ſub cenſura excommunicationis ipſo facto mandauit Prouinciali, & Prælatæ, ne illam ad profeſſionem admitterent, & ſub eadem cenſura ne Moniales illi ſuffragium darent, donec lis matrimonialis finiretur. Quo non obſtante, Prælata auditis ſuffragiis Monialium, Nouitiam ad profeſſionem recepit. Profeſſio facta eſt quaſi clanculum, ita vt etiam extra Conuentum cuſtodes vigiles adhiberentur, ne aliquod nouum mandatum profeſſionem impediens de foris intimaretur. Et declaratur, quod aliquæ ſunt Moniales, quæ Nouitiam audierunt dicentem ſe nunquam velum nigrum præ-

feſſionis ſuper caput ſuum fore impoſituram.

His poſitis quæſitum fuit primò, an Ordinarius in hoc caſu valide potuerit Prouincialem, Prælatum, & Moniales excommunicare, ne darent ſuffragia, ac profeſſionem?

Secundò, an dicta profeſſio fuerit nulla ex eo quod prohibita ab Ordinario, qui erat iudex examinis, & cauſæ Matrimonialis?

Tertiò, an fuerit profeſſio nulla ex eo quod in illa dederint ſuffragium Moniales excommunicatæ, & receperit profeſſionem à Prælata excommunicata, & profeſſa fuerit etiam Nouitia excommunicata: nam etiam Ordinarius ſub excommunicatione prohibuit Nouitiæ, ne profiteretur.

Quartò, an dicta profeſſio fuerit nulla propter tot circumſtantias metus reuerentialis, ſeu cadentis in virum conſtantem.

Quintò, an ſit obligatio Ordinarij prædictam nulliter profeſſam extrahere ab illo Conuentu, & eam ponere in alio loco tuto, & ſecuro, vt poſſit libere reſpondere pro cauſa Matrimoniali, & pro cauſa profeſſionis; cum conſtet illam in illo Conuentu non habere libertatem, tum ob prædicta, tum quia hodie poſt profeſſionem illi ſtricte prohibeatur ne epiſtolas foras mittat, vel recipiat.

Iſte caſus multa inuoluit, quorum reſponſa iuuabunt ad multos alios caſus ſimiles quotidie contingentes. Et res fuit apud me noua, mirabilis, & non audita, & maxime, vt in tali vrbe eueniret.

1 Quod ergo attinet ad primum quæſitum, Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſput. 33. num. 21.* tenet cum multis Doctoribus, & textibus in cauſa Matrimoniali dum Religioſus, vel Religioſa citantur quod matrimonium

nium ante contraxerint, non poſſe Epiſcopum contra illos, vel cõtra ipſorum ſuperiores procedere per cenſuras excommunicando, vel aliam cenſuram fulminando. Ratio illius eſt, quia Religioſi habent priuilegia, maxime Mendicantes, vt non poſſint excommunicari ab Epiſcopis, niſi ad id ſpecialem facultatem habuerint. Vnde Concilium Tridentinum, quod vltimum Concilium fuit Eccleſiæ, & aliqua priuilegia Religionum reuocauit, in ſolis duobus, vel tribus caſibus, quos ibi citat, conceſſit Epiſcopis vt poſſint contra Religioſos per cenſuras procedere, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati. Hi caſus ſunt, primo vt quando Nouitij maſculi, vel fœminæ exeunt à Nouitiatu ad mundum, poſſint Epiſcopi cogere per cenſuras Religioſos, vt eiſdem exeuntibus reſtituant omnia ſupellectilia quæ attulerant. 2. vt poſſint per cenſuras cogere Moniales ad ſeruandam clauſuram. 3. vt poſſint eoſdem Regulares cogere per cenſuras ne celebrent Miſſas in oratoriis, *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 16.* & ibidem *cap. 5. & ſeſſ. 22. in decreto de obſeru. in celebr. Miſſ.* Cum ergo Concilium quoties voluit poſſe Epiſcopos Religioſis cenſuras imponere, id expreſſerit, ſicut in tribus citatis locis; ſignum eſt quod in aliis occaſionibus id Epiſcopis denegauerit, ſciens Religioſos habere priuilegia ne poſſint ab aliquo excommunicari, quæ priuilegia in illis ſolis tribus caſibus expreſſis voluit derogare. Cum ergo iſte caſus, de quo agimus, videlicet, profeſſionis dandæ, vel matrimonij contrahendi, non ſit ex illis tribus, ſequitur quod non potuerit Ordinarius in hoc caſu excommunicare valide Prouincialem, Prioriſſam, & Moniales gaudentes citato priuilegio, ne profeſſionem darent, vel ſuffragia prædictæ Nouitiæ.

2 In oppoſitum vero Farinacius in ſuo libro *Declarationum Cardinalium ad ſeſſ.25.cap.11. de Regular.prope finem*, ait Illuſtriſſimos Dominos Cardinales declaraſſe, quod Epiſcopi poterant per cenſuras procedere contra Prælatas Monialium, ſi non obedierint Epiſcopis in materia examinis Nouitiarum, certiores faciendo Epiſcopos, vel profeſſionem dãtes ante prædictum examen. Quod ſi dicas hunc librum Declarationum Cardinalium ex Farinacio, eſſe prohibitum ab Eccleſia in Catalogo Romano, & ideo non habere auctoritatem. Dico, quod eandẽ Declarationem Cardinalium in terminis citat, & ponit Marzil. in ſuo libro *Declarationum Cardinalium ad citatam ſeſſ.25. Trid.* §. ſi Monialis, *ad cap.17.* ſub his verbis: *Contra facientes ergo (Moniales, & Superiores) poterit idem Ordinarius coercere, non ſolum pœnis à Concilio Tridentino ſtatutis, & præſcriptis, ſed etiam Eccleſiaſticis cenſuris, & alijs iuris remedijs, non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs.* Sic ibi. Et ego non credo quod prædicta declaratio citetur falſo. Saltem enim Marzilla eſt Author ſatis grauis, & pius, Religioſus, & Conſultor in ſancto Officio, Farinacius vero, licet in illo libro prohibitus ſit, eſt tamen Author Catholicus, & in aliis libris ſuis valde laudatus apud Iuriſtas, & Romæ vixit. Vnde non videtur quod prædicta declaratio Cardinalium falſo citetur. Quod ſi vera eſt, magis præponderat illa ſola, quam tot Doctores citati à Sanchez, dicentes non potuiſſe in hoc Ordinarium excommunicare Prouincialem, & Moniales. Et hoc ipſum contra Sanchez affirmat Salcedo *Addit. ad pract.* Bern. Diaz *cap.3 litera A.* §. punire. Et mihi videtur ſatis credibile propter dictam declarationem: & præterea quia in caſu tantæ neceſſitatis, ſi Ordinarius vellet procedere contra prædictas Moniales per alia iuris

iuris remedia ſine cenſuris, vt per pœnas pecuniarias, vel quid ſimile, remedium eſſet tardum, & fere fruſtraneum, cum Moniales eſſent pauperes: & pœna excommunicationis plus timeatur, ſaltem à viris Religioſis, quam pœna pecuniaria, quæ fere nunquam effectum habet poſita Religioſis. Hoc volui paulo fuſius explicare, quia poterit non ſemel contingere, quando Ordinarij procedunt contra Religioſos.

3 Ad ſecũdum, & tertium quæſitum ſimul dico imprimis, dato quod Ordinarius valide excommunicauerit Nouitiam, Prælatam, & Moniales dantes ſuffragia, prædictam profeſſionem non fuiſſe nullam ex hoc capite præciſè. Nam quod attinet ad Moniales, dato quod eſſent vere excommunicatæ, valide tamen poſſent dare ſuffragia Nouitiæ ad profitendum (quidquid ſit de illarum peccato) probo, quia dare ſuffragium pro Nouitio, nõ eſt electio Canonica, vt patet: nam in electionibus de multis eligitur vnus, aliis relictis. At in Nouitio non eligitur vnus relictis aliis: ſed potius dare ſuffragium Nouitio, eſt approbare illum, non eligere. Quamuis ergo ius Canonicum prohibeat ne excommunicatus valide eligat: nõ prohibet quin excommunicatus valide ferat ſuffragium pro Nouitio. Similiter dico de Nouitia profitente, & de Prælata excommunicata, quod licet ambæ eſſent excommunicatæ, adhuc profeſſio eſſet valida, etiamſi eſſent excommunicatæ declaratæ, quales iſtæ non fuerunt. Quod autem profeſſio excommunicati ſit valida, primo innuit Nauar. *lib. 4. Conſiliorum, tit. de ſponſalibus, conſil.* 38. dum ait valere matrimonium Catholici cum hæretica, licet per ius prohibeatur: æquiparant enim Doctores matrimonium carnale cum ſpirituali profeſſionis, quoad valorem & obligationem. Et quoad excommunicatum

emitten

emittentem profeſſionem validam,tenet expreſsè Rodriguez *tom.3.quaſt.q.17. art.14.* citans Innocent. Abbatem, Rebuffum, & alios. Idem tenet Comitolus *in Reſponſ. Moral.lib.2.quaſt.8.ad finem.* Vbi ait validam fuiſſe profeſſionem fœminæ cuiuſdam, quæ ementito ſexu, & habitu,fecit profeſſionem in Conuentu Religioſorum maſculorum : & conſtat talem fœminam actu extitiſſe excommunicatam propter ingreſſum in clauſuram monaſterij virorum. Hoc ipſum denique colligitur ex cap.*Cum illorum,de ſentent.excomm.*vbi dicitur quod fuit valida profeſſio cuiuſdam percuſſoris Clerici,quod eſt plus. Si vero ex parte Nouitiæ excõmunicatæ profeſſio tenuit, etiam valida fuit ex parte Prælatæ, etiam excommunicatæ, quia eſt eadem ratio: nam profeſſio eſt quidam contractus inter profeſſum, & Religionem acceptantem:at excommunicatus non prohibetur facere contractus, etiamſi ſit declaratus, vt Doctores tradunt in materia *de excomm.*

4 Ad quartum, quod eſt principale dubium, dico certiſſime hanc profeſſionem fuiſſe nullam propter metum grauiſſimum variis modis incuſſum. Et antequam illud in particulari oſtendam, ſuppono certiſſimum, quod profeſsio facta per metum redditur nulla. Conſtat ex Concil. Trid. *ſeſſ.25.c.19.de Regular.*vbi præcipuam cauſam ad probandam profeſsionis nullitatem, ait eſſe metum, aut vim. Nunc probo in hac profeſsione interueniſſe metum cadentem in virum conſtantem. Nam primo, parentes minati ſunt mortem, & exhæredationem, & illam in domo particulari clauſerunt ante ingreſſum Religionis, variis opprobriis afficientes:quæ omnia clare ſufficiunt,imò ſuperabundant ad cauſandum metum non quemcumque, ſed cadentem in virum conſtantem:necdum in fœmina,

na, ſed etiam in viro robuſto. Minus vero malum comminatum, ſeu minor cauſa metus ſufficit circa fœminam, quia fragilis eſt, quam circa virum, vt dicatur metus cadens in virum conſtãtem, vt late probat Sanchez *lib.4. de matrim.diſp.3.num.2.* & Sayr.citans multos: & ex dictis ibidem de metu cadente in virum conſtantem, ſatis conſtat metum incuſſum huic Nouitiæ fuiſſe viri conſtantis metum. Arbitrio vero iudicis relinquitur, iudicare quis ſit metus cadens in virum conſtantem, vt ait Sanchez *cit.diſput.5.lib.4.*

5 Particularis vero cauſa metus grauis fuit in fœmina comminatio exhęredationis facta à parentibus: hæc enim ſola ſufficiebat ad cauſandum metum grauem, vt tradit Sanchez *cit.diſput.5.num.25.* concurrit etiam quaſi forma carceris; eam namque parentes in particulari domo clauſam veluti carcerarunt. Concurrit præterea ſollicitatio Monialium intra clauſuram quæ ſollicitabant illam, vt profiteretur. Adde modum profeſſionis clanculum factæ, cum cuſtodibus extra poſitis, & cæteris quæ narrantur: quæ omnia ſuperabunde probant metum cadentem in virum conſtantem hic interueniſſe.

6 Addo, metum reuerentialem etiam interueniſſe, tum ratione Magiſtræ Nouitiarum poſitę à tergo tempore examinis facti ad crates, vt Nouitia timeret dicere ſe nolle eſſe profeſſam: imò & Abbatiſſa cum ſpe promiſſionum ſibi factarum, ſollicitans Nouitiam ad profitendum cauſabant metum reuerentialem, iuxta tradita à Sanchez *citato lib.4.diſp.6.num.24.& ſeq.* vbi agit quarum perſonarum timor, vel reſpectus cauſet metum reuerentialem. Quod vero ſolus reſpectus, vel timor Abbatiſſæ ſperantis promiſſa munera ex profeſſione, ad illamque inuitantis, cauſaret metum

reueren

reuerentialem, tenet Nauar. *lib.2. conſil. tit.de confeſſis, conſilio vnico,n.4.* Quamuis autem Sanchez *cit.diſput.6.* cum aliis 14. Doctoribus citatis dicat, ſolum metum reuerentialem non annullare profeſſionem; nihilominus *citat.diſp.6.num.17.* citat graues Doctores, qui dicunt annullare. Vltra quos id tenet expreſsè Brunorus *in locis,commun.ver.* Matrimonium *num.4.* & citat vnam gloſſ. Iaſonem, & Decium, & Marſilium. Fauet Leſſio *lib.2.de iuſt.cap.17.n.35.verſic.13. & n.46.* §. Reſpondeo, & *num.48.* Tenet idem Riccius, & Sayro citati à Barboſa *in Remiſſion. ad Tridentinum, fol.146. pag.2. n.4.* & Valero Cartuxano *in lib. de different. vtriuſque fori,fol.193.col.1.& 2.* cum multis, quos citat. Et ſuper hæc omnia, in libro Declarationum Cardinalium Farinacij *ad ſeſſ. 25. cap.11. de Regular.* §. Omnimoda libertas, citatur quædam deciſio Rotæ ſub iudice Oradino anno 1586. per quam iudicatum fuit in cauſa cuiuſdam fœminæ nobilis, metum ſolum reuerentialem annullaſſe profeſſionem. Quæ omnia volui recenſere pro caſibus quotidianis, non tamen vt in hoc de metu ſolo reuerentiali iudicium meum interponam: qui voluerint, videant citatos hic à me Doctores.

7 Et quoniam caſus quotidianus eſt, hoc in particulari aduerto ex Sanchez *tom.1. Decalog. cap.3. num.13.* vbi ait metum grauem annullare profeſſionem, etiam ſi vouens per tale votum habuit animum ſe obligandi; nam Eccleſia illum conſenſum irritat, & inſufficientem reddit, vt ex illo obligatio non oriatur, aliàs nihil peculiare concederetur metui. Et citat Sanchez ad hoc, Sotum, Aragon. Rodrig. Philarcum, & Nauar. *in cap. Statuimus, num.75.19. quæſt.3.* & per hæc ſatis puto reſponſum pro nullitate illius profeſſionis ex parte metus incuſſi.

8 Nequid vero omittamus ex illis quæ quæſita ſunt: ad illud in particulari quod in 2. quæſito quærebatur, an videlicet iſta profeſſio fuerit nulla ex eo ſolum quod Ordinarius prohibuerit ne fieret,& facta ſit contra illius expreſſum mandatum? Reſpondeo ex illo tantum capite,non fuiſſe nullam.Nam iuxta commune dictum Iuriſtarum, multa fieri prohibentur, quæ tamen facta valent. Probo hoc imprimis à ſimili in matrimonio carnali. Tenet,ac probat efficaciter Sanchez *lib.3. de Matrim. diſput.* 32. quod ſi Epiſcopus rigoroſo mandato præcipiat Parocho ne certos ſponſos matrimonio iungat in facie Eccleſiæ; & nihilominus Parochus inobediens, illos ad matrimonium admittat, quidquid ſit de peccato Parochi, matrimonium erit validum, ſi tamen ſponſi nullum habebant impedimentum dirimens matrimonium. Et inter alia *num.2. ad finem*,id probat doctrina Adriani,dantis exemplum in Religioſo, cui Prælatus per obedientiam prohibuit ne confeſſiones audiret: & ille tamen audiuit: tales confeſſiones erunt validæ, quidquid ſit de peccato illius:nā Religioſus aliàs erat approbatus,&c. Id ipſum ego probo *ex Concilio Trident. ſeſſ.25. cap.17.de Regul.* vbi prohibetur Abbatiſſam dare profeſſionem Nouitiæ, antequam moneat Epiſcopum pro faciendo examine libertatis:& tamen,ſi Abbatiſſa omiſſa monitione, & examine Epiſcopi, Nouitiæ det profeſſionem, erit valida, ſi aliàs non fuit impedimentum dirimens profeſſionem. Colligitur clarè ex eodem capite, quia ibi non dicitur profeſſionem aliàs fore irritam: ſed Prælatam puniendam ab Epiſcopo.

9 Quod attinet ad vltimum quæſitum? Reſpondeo taliter profeſſam non obſtante coacta illa profeſſione,extrahi poſſe,ac debere, & reponendam eſſe in lo-

co

co tuto, ac libero, vt poſſit liberè reſpondere ad quæſtiones matrimonij,ac profeſſionis. Facit imprimis ad hoc caſus ſimilis *in cap. cum locum, de ſponſal.* vbi Papa iubet, quod, vt certa fœmina reſponderet ſuper conſenſu, & cauſa matrimoniali, eam iuberet iudex deponi in domo aliqua, vel loco ſecuro, in quo puella dicere non timeret. Et ita obſeruatur in praxi pro matrimonio: quod maiori iure fieri debet pro matrimonio ſpirituali, quod eſt profeſſio, cum requirat maiorem libertatem. Et ita gloſſ. ſuper dictum caput *cum locum, ver.* Nihil eam timere, ait ſpectare ad iudicem partes reponere in loco tuto, & ſecuro, & citat plures textus. Id ipſum habetur ex declaratione Cardinalium apud Marcillam ad *ſeſſ.25.cap.17. de Regul.* vbi ait, ſic declaraſſe Congregationem illam. *Si Monialis, aut Nouitia neget ſe eſſe profeſſam, Ordinarius audire poteſt illam extra monaſterium.* Quo nil clarius poteſt deſiderari. Eandem declarationem citat Farinac. citato ſuo libro *Declarationum ad ſeſſ. 25. cap. 17. de Regular.* Id ipſum docuit, & conſuluit Nauar. *lib.2.conſiliorum,tit. de confeſſis,* vbi reſpondit quandam Monialem profeſſam, de cuius profeſſionis valore dubitabatur, extrahendam fore à monaſterio, & reponendam in loco ſecuro. Caſus vero ibi à Nauarro poſitus noſtro ſimilis, fuit ſic. Quidam pater filiã adduxit ad Monaſterium, non quidem eo animo, vt profiteretur, ſed vt poſtea illam è Monaſterio extraheret, ac nuptui daret. Moniales interim illam ſollicitarunt vt fieret Monialis, ídque perſuaſerunt, & facta eſt Monialis, profeſſa, non ſponte, ſed coacte ob importunas preces Monialium. Pater indignatus, obtinuit à Vicario Generali, vt poſt profeſſionem ad crates inquireret ab illa, an libere eſſet profeſſa: illa de intus reſpondit abſolute,

ſe

ſe eſſe profeſſam. Inſtitit iterum pater, vt puella extraheretur à Conuentu, & in loco libero rogaretur de conſenſu profeſſionis. Illa extra Conuentum poſita in loco libero, exhibito iuramento à Commiſſario cauſæ, reſpondit ſe nunquam habuiſſe animum faciendi profeſſionem. Quo viſo, ait ibi Nauarrus nō eſſe ſtandum priori dicto quod dixit intra Conuentum, ob metum Monialium reuerentialem: ſed ſtandum fuiſſe dicto, ſeu confeſſioni ſecundæ factæ in loco libero. Et ſic videtur dicendum in iſto caſu, in quo iſte ſponſus ante profeſſionem proteſtatus eſt de nullitate ipſius: & hodie inſtat vt extrahatur à monaſterio ad locum tutum. Vt autem extrahatur non eſt neceſſaria licentia Sedis Apoſtolicæ, ne violet clauſuram, quam vouit iuxta Tridentinum: ſic enim exiens non incurret pœnas impoſitas violanti clauſuram: cum illæ ponantur contra profeſſas verè, de quarum profeſſione non dubitatur: quod in iſta non concurrit, cum illius profeſſio vel nulla ſit, vel ſaltem nimis dubia. Adde quod ſic exiens, iam exit cum licentia Sedis Apoſtolicæ, eo quod Cardinales nomine Papæ declararunt poſſe extra Conuentum interrogari, vt proxime diximus.

10 Adhuc pro maiori euidentia nullitatis in iſta profeſſione repertæ, conſidero, quod licet Sanchez *citata diſput. 6. lib. 4. de Matrim.* neget ſolum metum reuerentialem annullare profeſſionem, concedit tamen quod ſi cum illo concurrant, & iungantur minæ, tunc annullabunt. In hoc vero caſu factæ ſunt minæ mortis, & exhæredationis, vt vidimus. Noto vltimo quod Molina *tom. 3. de iuſtit. 1. p. diſput. 579. n. 29.* §. vtrum autem, ait, quod renunciatio facta à filiis circa ſuas legitimas coram patre, ob metum reuerentialem, etiamſi iuramento firmetur, eſſe nullam, & *tom. 2. diſput. 267.*

*num.*4. ait metum reuerentialem, ſi efficiat promiſſionem mixtè inuoluntariam, annullare. Quæ omnia faciunt pro nullitate iſtius profeſſionis. Vide Sotum *6.de iuſtit.quæſt.2.art.*1.

CASVS X.

De alia profeſſione Nouitiæ dubia ex defectu ſuffragiorum.

IN quodam Conuentu Monialium, Prælata conuocauit capitulariter Moniales ad recipienda vltima ſuffragia pro Nouitiæ profeſſione. Et iuxta ſtatutum, & conſuetudinem illius Ordinis ponitur vrna in loco publico plena fabis albis, & nigris mixtim, ex qua ſingulæ ſuffragium daturæ extrahunt fabam, vel albam pro Nouitiæ approbatione, vel nigram pro illius reprobatione: & has fabas albam, vel nigram adducunt ſecretè coram Prælata, & iniiciunt in aliam vrnam; vnde extractæ omnes fabæ examinantur pro Nouitiæ approbatione, vel eiectione. Contigit, vt quædam Monialis accedens ad primam vrnam, cum eſſet nimis ſcrupuloſa, nec ſe reſolueret pro Nouitia recipienda, vel eiicienda, clauſis oculis, ſe Deo commendans, tulit vnam fabam, non videns an alba eſſet vel nigra, & iniecit in vrnam coram Prælata. Sed poſt diuulgatum ſcrutinium, ex votis datis, & negatis, & ex numero Monialium ſuffragantium, intellexit ſe fabam nigram, & reprobatiuam inieciſſe. Alia Monialis vetula, & cæca corporeis oculis, accedens ad primam vrnam; cum nec poſſet dignoſcere de albo, & nigro, & ibi prope vrnam

nam eſſet quædam Monialis, quæ repugnabat profeſſioni Nouitiæ, hæc Monialis poſuit in manu cæcæ fabam nigram, dicens illam eſſe fabam, quam debebat in vrnam mittere: cum tamen hæc cæca non haberet animum negandi ſuffragium, vt ipſa ſtatim dixit publicato ſcrutinio fabarum, dicens ſe talem animum non habuiſſe: publicato ſcrutinio fabarum, media pars Monialium omnium ſic ſuffragantium ſuffragata eſt pro Nouitia, videlicet 14. & alia media pars 14. negauit ſuffragia, ita vt maneret abſque vllo exceſſu ſuffragiorum. Prælata intendens conſulere Prouincialem quid in hoc faciendum ſibi eſſet, poſt decem, vel duodecim dies informata de duabus illis Monialibus, ſeu de modo quo ſuffragium dederunt cæca, & alia ſcrupuloſa, conuocauit ſecundo Moniales ad capitulum, illíſque propoſuit in priori electione interueniſſe errores graues, propter quos electio fuit nulla, & proinde iterum darent ſuffragia libere, & ſine errore circa Nouitiæ receptionem, vel eiectionem. Hoc audito, aliquæ Moniales, quæ profeſſioni reſiſtebant, exierunt à capitulo, dicentes quod appellabant à ſecunda ſuffragiorum receptione, dicentes Nouitiam expellendam, eo quod in prima electione non habuerit exceſſum ſuffragiorum ſupra dimidiam partem Conuentus. Prælata nihilominus recepit vota aliarum quæ remanſerunt, quæ erat maior pars Conuentus, & hæc dederunt pro Nouitia duo ſuffragia vltra dimidiam partem Conuẽtus, etiam computatis illis quæ abeuntes ſuffragari noluerunt. Et declaratur quod iſtæ quæ nunc ſecundo ſuffragari noluerunt, iam ante ingreſſum illius in Conuentum, illius ingreſſui reſtiterunt. Denique ad tollendos omne ſcrupulos Prouincialis abſens, & conſultus, ſuum ſuffragium per ſcriptum de-

dit illi Nouitiæ, & cum ſuffragio Prouincialis habuit Nouitia vnum ſuffragium exceſſus ſtante etiam priori electione, in qua Nouitia habuit 14. ſuffragia pro ſe, & 14. contra ſe, & cum ſuffragio Prouincialis habuit 15. pro ſe, & 14. contra ſe, & ſic ex mandato Prouincialis admiſſa eſt ad profeſſionem. His poſitis quæruntur multa.

Primò, an prima ſuffragiorum receptio fuerit nulla propter duo illa ſuffragia cæcæ, & ſcrupuloſæ clauſis oculis ſuffragantis?

Secundò, an Prælata poſt duodecim dies cognito errore, ac dolo ſuffragiorum, potuerit ſecunda vice pro Nouitia ſuffragia totius Conuentus recipere?

Tertiò, an ſecunda electio (ſic voco, licet ſuffragium dare pro Nouitio non ſit eligere.) An inquam ſecunda electio, vel ſuffragiorum receptio valida fuerit, nonobſtante quod aliquæ exeuntes noluerunt ſuffragari, imo appellationem interpoſuerint.

Quartò, vtrum appellatio facta ab illis valida fuerit, an vero friuola iudicanda ſit?

Quintò, an Prouincialis abſens poſſit ſuffragium dare pro Nouitiæ profeſſione, ſicut dant cæteræ ſingulæ Moniales.

1 Ad primum quæſitum reſpondeo primo, prædictam electionem fuiſſe nullam, & merito reſcindendam, propter duo illa ſuffragia cæcæ, & ſcrupuloſæ tali modo ſuffragantium. Probo imprimis, quia ignorans, vel errans non conſentit per multos textus citatos à gloſſa *in Clementina* 1. *de procuratoribus*, *in verb.* Scienter, vt habetur *cap. Quamuis, diſt.* 38. & *cap. Si de beneficio, de prabend.* At illa Monialis clauſis oculis ſumens fabam, ignorauit quale daret ſuffragium, vt patet: ergo non conſenſit, & proinde non elegit. Item de illa

illa cæca dicendum,quod cum errauerit,dando fabam nigram pro Nouitia, quam aliàs volebat recipere ad Ordinem, vt ipſa poſtea declarauit, taliter ſuffragando errauit contra intentionem ſuam, vt patet: ergo non conſenſit. Secundò,de illa quæ clauſis oculis extraxit fabam,conſtat quod non dedit ſuffragium per electionem, ſed per ſortes. patet, quia eligere per ſortes eſt, quando non nititur quis arte, verbo, vel ratione diſcernente merita, ſed res committitur fortunæ, caſui,vel diuinæ prouidentiæ:& ſic fecit iſta dans ſuffragium clauſis oculis, rem committẽs diuinæ prouidentiæ. At in iure non permittitur electio per ſortes, vbi requiritur diſcretio meritorum circa eligendum, ſicut requiritur pro diſcernendis meritis Nouitij, ne recipiatur inhabilis ad Ordinem, ergo ſuffragium iſtius fuit nullum. Quod autem electio per ſortes ſit prohibita in iure,conſtat ex cap. *Eccleſia,de ſortilegijs*. Tertiò, fuit etiam hoc ſuffragium nullum,quia fuit incertum, & obſcurum, vt patet:at ſuffragium incertum eſt nullum in iure,habetur in cap. 2. *de elect. in 6*.& ibi gloſſa, *ver.* Incerta,quæ hanc cauſam aſſignat:nam ſuffragium incertum non exprimit conſenſum ſicut oportet: ſequitur Couar. 2. *variarum,cap.* 16. *num.* 2. & Rodriguez *tom.* 2. *quaeſt. q.* 51. *art.* 4. vbi ait ſuffragium debere eſſe clarum,certum,& non conditionatum,&c. Confirmatur ex cap. *Cum clamor, de teſtibus*. vbi dicitur quod dictum obſcurum habetur pro non dicto:at votum ſuffragantis oculis clauſis,ex ſe fuit ſatis obſcurum,vt patet:ergo fuit nullum. Idem habetur *cap. in noſtra, de probat*. Quartò,hinc colligo rationem Theologicam,quæ eſt huiuſmodi. Doctores cum D. Thom. 1. 2. *quaeſt.* 13. dicunt quod electio voluntatis internæ fit, quando prius intento fine, & cognito per intellectum, voluntas ex

multis oblatis mediis ad aſſequendum talem finem, poſt conſultationem mediorum eligit, & adhæret vni medio relictis aliis: & tunc per actum externum tendit ad illud medium, & finem intentum. In hoc vero caſu dans ſuffragium clauſis oculis nihil horum fecit; non cogitauit de fine, non habuit conſultationem de mediis, nullum elegit finem, vel medium in particulari, vt patet: ergo illius electio externa non fuit electio Theologica, cum non proceſſerit ab actu electionis internæ, ſed fuit ſortibus ſe committere, quod eſt prohibitum in iure. Quintò, in particulari de ſuffragio dato à cæca, cui alia Monialis non bene affecta Nouitiæ, dedit fabam nigram, & cæca volebat dare albam; conſtat hoc votum fuiſſe nullum, quia fuit inuolũtarium, & proinde non liberum: at ſuffragium inuoluntarium, & non liberum eſt nullum in iure, *cap. Vbi periculum*, §. Cæterum, *de elect. in 6.* illis verbis: *Ceſſat electio dum libertas adimitur eligendi.* Et dolo deceptus non dicitur conſentire, iuxta l. *& eleganter, ff. de dolo.* vbi Bartolus, & Iuriſtæ communiter, dicentes quod conſenſus dolo extortus, non eſt conſenſus, de quo optime multos citans videatur Sanchez, *lib. 1. de Matrimon. diſput.* 64. *num.* 3.

2 Ad ſecundum dico, potuiſſe, ac debuiſſe Prælatam cognito errore duorum illorum ſuffragiorum, ſecunda vice Moniales conuocare ad nouam ſuffragiorum receptionem. Probatur, quia quando prima electio fuit nulla ob aliquem defectum ſubſtantialem, bene poteſt Præſes electionis procedere ad ſecundam electionem. Habetur expreſsè *in cap. cum terra, de elect. & tenet Innoc. in cap. conſiderauimus, eodem tit.* Butrius *cap. Auditis, num. 2. verſ. concludendo. Abbas in cap. publicato, num. 9. de elect. Rodrig. citat. quæſt. 51. art. 7.* & alij communiter.

muniter. Dixi, quod debuit, ac tenebatur Prælata facere ſecundam electionem detecto errore prioris, quia Prælatus ex officio tenetur prouidere ne quis lædatur iniuſte: at in prima electione Nouitia fuit læſa iniuſte, cum duo ſuffragia ſibi ſunt negata iniuſtè, vnum per dolum in cæca: aliud per temeritatem in ſcrupuloſa claudente oculos, quæ poſtea in ſecunda electione pro Nouitia ſuffragata eſt. Vide *Repertorium Inquiſitorum ver.* Teſtes, §. item nota *fol.* 472. vbi aſſerit cum Doctoribus ibi citatis, ex textu, quod cum teſtis depoſuit confuſe, poteſt, ac debet iudex iterum teſtes recipere, vel illum confuſe teſtificantem, interrogare ſecunda vice: quod facit ad præſens intentum. Imo ex superabundanti, dico, quod ſi conſtaret iuridice, in prima electione illam cæcam inieciſſe fabam nigram per dolum contra ſuam voluntatem: ſi conſtaret etiam illam quæ clauſis oculis abſtraxit fabam, abſtraxiſſe, & inieciſſe nigram; dico quod in tali caſu prima electio valida fuit, & non fuit neceſſaria ſecunda. Probo ex ſupradictis, nam cum ſaltem illud ſuffragium datum clauſis oculis fuerit incertum, & proinde nullum in iure, tale ſuffragium non fuit numerandum inter alia: ac proinde manſit Nouitia cum 14. ſuffragiis pro ſe, & cum 13. tantum contra ſe, ideoque habuit maiorem partem communitatis. Si item ſuffragium à cæca datum per dolum fuit nullum, quia non liberum iuxta prædicta, habuit Nouitia quatuordecim ſuffragia pro ſe, & 12. contra ſe, & proindè non fuit neceſſaria ſecunda electio, ſed ex vi primæ poterat profiteri.

3 Ad tertium dico rem eſſe certiſſimam, quod ſecunda electio, ſeu ſuffragiorum receptio valida fuerit non obſtante quod aliquæ exeuntes noluerint dare ſuffragium, & appellauerint. Nam quod attinet ad pri-

mum, quod illæ noluerint ſuffragium dare, id non annullauit electionem factam ab illis quæ remanſerunt, quæ erat maior pars communitatis legitime congregatæ: & illæ exeuntes iam fuerant vocatæ, & iuſſæ à Prælata vt ſecundo darent ſuffragium: ſuo vero diſceſſu, renunciarunt iuri quod habebant ad ſuffragandum, quæ renunciatio non nocet electioni ab aliis legitime celebratæ. Habetur expreſsè *in cap. cum nobis, de elect.* vbi de quibuſdá vocatis ad electionem, & exeuntibus, nec volentibus intereſſe, ait Papa, non eſſe curandum, neque per illorum exitum electionem factam à manentibus fuiſſe impeditam: *quia* (inquit textus) *ad electionem faciendam accedere noluerunt alienos ſe feciſſe videntur. propter quod*, &c. Idem colligitur ex cap. *Quod ſicut, de elect.* Et eſt communis Doctorum, maxime Abbatis ad dictum cap. *cum nobis, num. 3.* Vide omnino Nauarrum *lib. 1. conſil. tit. de elect. conſil. 3. num. 1.*

4 Ad quartum dico quod appellatio interpoſita ab exeuntibus fuit friuola, & non recipienda, imo quod fuit nulla. Probatur, quia fuit facta contra ius: nam, vt ſupra diximus, Prælata iuxta Canones potuit facere ſecundam electionem: ergo appellatum fuit contra decretum iuris, & proinde illicitè. Præterea fuit appellatum ab illis, quæ ante ingreſſum Nouitiæ in Conuentum, iam illi ſuffragia denegauerunt, & proinde non bene affectæ videntur appellaſſe, & non animo zeli. Adde quod nec ipſæ appellantes fuerant læſæ in ſe, neque Conuentus manebat læſus in Nouitiæ receptione; vt ſupponitur, & proinde appellatio fuit friuola, fruſtratoria, & proinde non recipienda: vnde non potuit aliquid impedire. Colliguntur hæc omnia ex cap. *Bonæ, il primeiro; de elect.* & ex cap. *conſtitutus, de appellat.* & o diz Butrio in cap. *Conſideravimus, de elect.*

Ad

Ad quintum dico potuiſſe Prouincialem in hoc caſu ſtante ſuffragiorum æqualitate, dare ſuffragium pro illa,& cum ſolo exceſſu ſuffragij illius præcipere,vt ad profeſſionem valide admitteretur.

Sed quoniam in hoc etiam puncto dubium fuit exortum, & viri docti conſulti reſponderunt per ſcriptum,non poſſe Prouincialem alicuius Prouinciæ dare ſuffragium in profeſſione Nouitiæ,ſicut dant ſingulæ Moniales, ideo quo res clarior fiat, peculiarem de hoc ſequentem moueo quæſtionem.

CASVS XI.

De Prouinciali dante ſuffragium in profeſſione Nouitiæ.

IN materia caſus proxime præcedentis, vir quidam doctus per ſcriptum conſultus dixit,non poſſe Prouincialem vnius Prouinciæ in quouis Conuentu eiuſdem Prouinciæ, in quo repertus fuerit, ferre ſuffragium pro Nouitij cuiuſcumque profeſſione: quod ſi verum eſſet, minus poſſet dare ſuffragium pro Nouitiæ profeſſione, & in abſentia, cum circa Nouitiam maior videatur difficultas iuxta dicenda.

1 Hanc partem negatiuam probabat ex Nauarro *in conſil.tit.de Regul.conſil.62.* primæ impreſſionis.In quo refert, quod quidam Nouitius in Ordine Carmelitarum recurrit ad ſuum Generalem Romæ commorantem,ferens ſecum teſtimonium Conuentus à quo fuit expulſus, ex quo conſtabat quod media pars Conuentus pro illo fuerat ſuffragata, & altera media pars

Conuentus illi ſuffragia denegauerat: & ſtante hac æqualitate ſuffragiorum poſtulabat à Generali vt ſe profeſſum faceret. Et reſpōdet ibi Nauar. *n.* 3. *&* 4. Generalem non potuiſſe illũ facere profeſſum; quia iuxta Panor. ibi citatum Generalis non poteſt creare Monachum abſque conſenſu Conuentus: id eſt abſque conſenſu maioris partis Conuentus. Quibus verbis clare videtur Nauar. innuere non potuiſſe Generalem dare ſuffragiũ pro Nouitio. Si enim id poſſet, facilè foret licere in illo caſu, ſtante illa æqualitate ſuffragiorum: do illi meũ ſuffragium, & cum illius exceſſu manebit cum maiori parte ſuffragiorum Conuentus. Quod ipſum videtur ibi clarius dicere Nauar. *n.* 4. vbi dicit, quod recipere ad profeſſionem pertinet ad Conuentum, & ad Prælatum immediatũ Conuentus, non vero ad Prælatum mediatum, & remotum ipſius Conuentus. Citat ad hoc Nauarr. *cap. ad Apoſtolicam, de Regular.* cum ibi notatis. Et vis rationis illius eſt, quod ſolus Prælatus non eſt perſona acceptans ſine Conuentu, vt det profeſſionem: ſed Prælatus cum Conuentu ſimul ſunt perſona acceptans: Nouitius vero eſt perſona acceptata. Et remittit ſe Nauar. ad id quod dixerat *in cap. ſtatuimus, de Regular.* Aliter arguebat ille Doctor conſultus dicens, Eccleſiam ideo vnum annum probationis, ſeu Nouitiatus aſſignaſſe Nouitiis, vt Fratres Conuentus, in quo Nouitius viuit, ſufficiens haberẽt tempus ad dignoſcendos, & expertos habendos mores Nouitij per annum. Cum vero Prouincialis non trahat moram in quouis Conuentu, non poterit Nouitij mores experiri, nec ſcire an ad Religionem aptus ſit, & proinde non bene poterit pro illo ad profeſſionem ſuffragium ferre. Et huius opinionis fuerunt alij duo viri docti cuiuſdam grauis Conuentus ob proxime datam

tam rationem. In extremam opinionem alij abierunt dicentes non ſolum Prouincialem dare poſſe ſuffragium in quouis Conuentu, ſed etiam Secretarium ipſius Prouincialis de mandato ipſius Prouincialis, eo quod Secretarius ſit officialis publicus Prouinciæ.

2 Hoc non obſtante ego dixi, & dico poſſe Prouincialem ferre ſuum ſuffragium in profeſſione Nouitiæ exiſtentis in Conuentu ſibi ſubiecto: quod ſi probauerimus de profeſſione Nouitiæ, à fortiori probatum erit quod poterit dare ſuffragium in profeſſione cuiuſcumque Nouitij ſuæ Prouinciæ. Probo ergo quoad Nouitiam, ex regula in cap. *cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus, de Regul. iur. in 6.* vbi gloſſa dat exempla. At Prouincialis poteſt recipere Nouitiam ad habitum quod eſt pluſquam pro illa dare ſuffragium ad profeſſionem, vt patet: item Prouincialis poteſt dare ſuffragium in electione Abbatiſſæ, vt ſuppono certum, & probaui 1. *tom. Dubiorum Regul. ver.* Abbatiſſa: ergo poterit etiam dare ſuffragium in eo quod eſt minus, videlicet in profeſſione Nouitiæ. Quod vero maius ſit dare ſuffragium in electione Abbatiſſæ, quam ſuffragari pro Nouitia: conſtat, quia electio Abbatiſſæ eſt Canonica & ſecreta, facta per ſchedulas ſecretas: quæ ambo deſunt in ſuffragio dãdo pro Nouitia, cuius receptio per ſuffragia non eſt electio vera. Et præterea dignior perſona eſt Abbatiſſa, & Conuentui magis neceſſaria quam ſit Nouitia. Et confirmatur, quia hæc ambo maius, & minus ſunt eiuſdem ordinis, vtrumque enim eſt dare ſuffragium tam pro Abbatiſſa, quam pro Nouitia. Et vtraque perſona habet quòdammodo ordinem inter ſe, Abbatiſſa videlicet ad profeſſam, & profeſſa ad Abbatiſſam: & vtraque ad bonum Conuentus, cuius Prouincialis eſt caput, & Prælatus. Et ſic

hoc loco non habet locum regula iuris citata à Nauarro, quod ſcilicet à ſeparatis non fit illatio: non enim ſunt ſeparata ſuffragari pro Nouitia, & ſuffragari pro Abbatiſſa, vt diximus, ſed ſimilia, & fere ſubordinata.

3 Imo hæc duo ſunt connexa, dare ſuffragium, vel licentiam ad ingreſſum Religionis, & dare ſuffragium ad profitendum: de connexis vero, ſeu æquipollentibus idem eſt iudicium, *lex fin. ff. mandat.* Vnde non poteſt nocere expoſitio regulæ ſupradictæ, *cui licet quod eſt plus*, dicens, intelligendum eſſe quando illa plus, & minus ordinantur ad idem, vel vnum ordinatur ad aliud, vel vnum includitur in alio: hæc enim tria reperiuntur in hoc quod eſt recipere Nouitiam ad ingreſſum Ordinis, quod eſt plus, & recipere illam ad profeſſionem dando ſuffragium quod eſt minus: & Prouincialis poteſt facere illud maius, recipere ad ordinem: ergo poterit illud minus quod eſt per ſuffragium recipere ad profeſſionem. Secundò probatur ex declaratione citatæ regulæ *cui licet*, &c. tradita à gloſſa in cap. *viſis* 16. *quæſt.* 2. vbi ait dictam Regulam explicari, vel confirmari per cap. *præcipimus* 12. *quæſt.* 1. & in hoc capite præcipitur quod Epiſcopus dipenſet, & habeat pecuniam Eccleſiæ, & cauſam aſſignat. Nam ſi Epiſcopus gubernat animas, quod eſt plus, etiã gubernabit pecuniam Eccleſiæ, quod eſt minus. Tunc ſic. Si Pruincialis dat ſuffragium in electione Abbatiſſæ, & recipit Nouitiam ad habitum, quæ ſunt plus: etiam recipiet Nouitiam ad profeſſionem per ſuum particulare ſuffragium, quod eſt minus. Tertiò probatur ex ratione naturali: nam ſi ſingulæ Moniales dant ſuffragium in profeſſione Nouitiæ, eo quod ſunt membra iſtius Conuentus: ratio dictat vt idem poſſit facere Prouincialis, eo quod ſit caput iſtius Conuentus, cum

ſit

ſit Prælatus illius. Facit omnino quod tenet Panorm. cap. *ad Apoſtolicam*, citans multos text. & Doctores, videlicet, quod ſolus Prælatus per ſe abſque Conuentu poteſt facere valide profeſſionem Nouitio abſque ſuffragiis Religioſorum. Quod licet non ſit receptum, neque ego approbo, facit tamen ſatis credibile dictum tanti Doctoris, & Bartoli, & aliorum, vt ſaltem poſſimus dicere quod poterit Prælatus per ſuum ſuffragium, Conuentúſque ſuffragia recipere ad profeſſionem Nouitiam, quam ipſe recepit ad habitũ. Vltimo confirmatur, quia in Religione iſtius Nouitiæ (idem credo fit in aliis) quando Prouincialis vult pro maiori ſolemnitate, ipſe per ſe facit profeſſionem Nouitiæ, non Abbatiſſa, & Nouitia in manibus Prouincialis valide profitetur, admittítque Prouincialis ad ipſam profeſſionem ſolemnem: cur ergo non poterit paulo ante dare ſuffragium ad iſtam profeſſionem, ſicut dant cæteræ Moniales?

Quod attinet ad id quod in oppoſitum adducitur ex Nauarro de Generali Carmelitarum, noto primo, quod Nauarrus non ait dictum Generalem dediſſe ſuffragium pro Nouitio, neque id ſupponit Nauarrus, ſed ſolum innuit, quod ex officio, quatenus ſolum iudex cauſæ, non dando ſuffragium, non poterat illum facere profeſſum: ſecus forte dicturus Nauarrus, ſi ipſe Generalis vellet ſuum ferre ſuffragium, iuxta ſupradicta à nobis. Quod vero ſpectat ad dictum Nauarri dicentis, ex cap. *ad Apoſtolicam, de Regular.* colligi, dare profeſſionem Nouitio pertinere ad ſolum Prælatum immediatum Conuentus, non ad Prælatum mediatum, Prouincialem ſcilicet, &c. ſuperiores, dico imprimis nullum verbum in citato capitulo contineri, quod faueat dicto Nauar. niſi hoc: *Abb. ne per ſe, vel per alium*

profeſſio

profeſſionem recipiente Monaſticam. Hæc autem verbà non probant quod vult Nauarrus: nam licet dicatur hîc, quod Abbas per ſe recipiat profeſſionem illud *per ſe*, non excludit quod Generalis illius Conuentus ſi ſit præſens, poſſit recipere illam profeſſionem inuito Abbate Conuentus, cum Generalis ſit verus Prælatus illius Conuentus. Et in mea Prouincia vidi Prouincialem recępiſſe ad profeſſionem per ſe quędam Nouitium, non vero Goardianum, qui erat Prælatus immediatus Conuentus, & erat ibi pręſens, & nemo profeſſionem accuſauit vſque hodie. Explico ergo & citatum textum, & ipſum Nauarrum, dum dicunt dare profeſſionem pertinere ad Prælatum immediatum Conuentus cum ipſo Conuentu, non vero pertinere ad Prælatum ſuperiorem mediatum, hoc ſolum velle: quod vt profeſſio ſit valida debet conſentire Prælatus Conuentus, & ipſe Conuentus per ſua ſuffragia, hoc vero non pertinere ad ſolum Prælatum mediatum, & generalem Conuentus, ita videlicet vt ipſe ſolus Prælatus mediatus, & Generalis per ſe ſolum facere poſſit profeſſum abſque ſuffragiis Conuentus. Alludit enim textus, & Nauarrus ad morem fortaſſe antiquum, per quem ſolus Prælatus faciebat profeſſum abſque conſenſu Conuentus; & hoc ſolum negat Nauarrus poſſe facere Prælatum mediatum Conuentus; & hæc ſola eſt mens Nauarri in toto illo conſilio ſi bene attendatur. Non vero negat Nauarrus quin Prælatus mediatus, & Generalis Conuentus poſſit cum conſenſu, & ſuffragiis Conuentus dare per ſe profeſſionem præſente Prælato immediato Conuentus: nec proinde negaret poſſe eundem Prælatum mediatum, ſeu Prouincialem dare ſuffragium ad profeſſionem Nouitij, quãdo recipiuntur ſuffragia à cæteris Religio-

ſis Conuentus. Alia quæ obiiciuntur ex Nauarro, difficultatem non habent, & ex ſupradictis facile ſoluuntur.

4 Ad aliam obiectionem, qua dicitur dari annum probationis, vt Religioſi poſſint experiri mores Nouitij, Prouincialem vero ordinarie abſentem non poſſe illos experiri; dico non habere fundamentum; vt enim ſufficienter pro Nouitio detur ſuffragium, non requiritur exacta, & quotidiana experientia Nouitij. Sufficit quod habeatur notitia per bonam informationem Fratrum. Probo multis exemplis. Primò, ſi antequam recipiantur ſuffragia ad profeſſionem Nouitij triduò antea aliquis Religioſus denuo veniat ad habitandum in illo Conuentu aſſignatus per Prouincialem, iſte vocem habens in Conuentu, valide ſuffragium feret pro Nouitij profeſſione, vt patet; & tamen per ſolum triduum mores Nouitij non cognoſcit. Secundò, quando Fratres ex Portugallia vadunt ad capitulum generale Romæ, v.g. celebratum, ibi dant ſuffragium pro Generali, illi Religioſo Italo, vel Gallo, quem nunquam viderunt, & cuius mores nunquam ſunt experti: ſolumque ducuntur per informationem bonam ibi triduo acceptam. Plus vero eſt ſuffragari pro Generali, quam pro Nouitio. Tertiò, efficacius probatur, quia Nouitius poterit efficere totũ annum Nouitiatus validum, ſi cum habitu Ordinis exiſtat extra Conuentum de licentia Prælati toto anno Nouitiatus, vt tenet Sanchez *tom. 2. Decal. lib. 5. cap. 4.* citans multos, & graues Doctores, etiam recentiores id affirmantes: inter quos eſt Nauarrus *conſil. 42. de Regulari.* affirmans quemdam Nouitium valide profeſſum fuiſſe, qui ſolum per menſem, & medium extitit intra Conuentum anno Nouitiatus, reliquum vero tẽpus eiuſdem anni Nouitiatus

extitiſſe

extitiſſe extra Conuentum in domo ſæculari extra Conuentum. Ait de Nouitio ſic toto fere anno exiſtente extra Conuentum, non poterant Religioſi Conuentus ſumere exactam, & quotidianam experientiam de vita, & moribus, niſi per informationem. Et hanc etiam poterit habere Prouincialis abſens à Conuentu Nouitij fere toto anno, per informationem iuridicam, & iuratam Religioſorum eiuſdem Conuentus, qua informatione ductus poſſit ſecure, & ſufficienter pro Nouitio, vel Nouitia ſuffragium dare ad profeſſionem.

5 Nec vero capitulum *ſtatuimus*, *de Regularibus*, ad quod ſe Nauarrus remittit, aliquid continet contra à nobis hîc dicta, imo agit de nimis diuerſa materia. Quod vero alij dicebant è contra, Secretarium Prouincialis poſſe dare ſuffragium pro Nouitio in quouis Conuentu eiuſdem Prouinciæ, in quo repertus fuerit, nullum habet fundamentum apparens. Non enim illud poteſt dare, eo quod ſolum ſit Officialis Prouinciæ: hoc enim non ſufficit, cum non ſit Prælatus, vel caput illius Conuentus, neque Conuentualis habitator in illo, & proinde non habet vocem in capitulo illius Conuentus, ſicut habet Prouincialis Prælatus.

Et propter à me hactenus dicta, tres alij Doctores graues Olyſſipone huic ſententiæ ſubſcripſerunt, dicentes in terminis, poſſe Prouincialem ferre ſuffragium pro Nouitiæ profeſſione in Conuentu ſibi ſubdito.

CASVS

CASVS XII.

De quodam Conuentu Monialium, quem Prælatus illius dimiſit regimini Ordinarij ſæcularis, vel Epiſcopi.

IN Ordine Minorum, & in vno Capitulo Prouinciali cuiuſdam Prouinciæ, Commiſſarius Generalis præſidens in Capitulo, cum Diffinitorio decreuerũt, quod certus Conuentus Monialium eiuſdem Prouinciæ ob certas cauſas moleſtas eximeretur ab obedientia, & regimine Prælatorum Ordinis, dimitteretúrque gubernationi Ordinarij ſæcularis. Intimatum eſt hoc decretum Abbatiſſæ Conuentus, quæ libenter acceptauit, & Archiepiſcopo Diœceſano ſe ſubdit, qui Conuentus regimen acceptauit, & vt facilius acceptaret acceſſerunt epiſtolæ Regis Hiſpaniæ, ſuadentes etiam vt acceptaret. Tempore quo intimatum eſt prædictum decretum Ordinis Abbatiſſæ, aliquæ graues Moniales appellarunt à dicto mandato, & decreto Commiſſarij generalis ad Generalem totius Ordinis, qui Romæ exiſtens appellationem acceptauit, & habuit prædictam dimiſſionem tanquam nullam, & caſſam. Eáque appellatione nonobſtante, & admiſſione appellationis, Ordinarius ſæcularis acceptauit prædicti Conuentus adminiſtrationem, & regimen in ſpiritualibus, & temporalibus, ac ſi foret Prælatus illius. Quo poſito, quæſita ſunt multa.

Primò, an dictus Commiſſarius generalis cum Diffinitorio Capituli potuerit abdicare à ſe prędictum regimen talis Conuẽtus, illúmque dimittere Ordinario.

Secundò, an dato quod potuerit dimittere illum, talis dimiſſio fuerit nulla, vel ſaltem ſuſpenſa propter appellationem interpoſitam ab illis Monialibus.

Tertiò, an Archiepiſcopus potuerit valide, & iuſte acceptare talis Conuentus regimen cum ſolo Regis mandato, abſque ſpeciali decreto Summi Pontificis? poſſitque tale regimen retinere?

Quartò, vtrum illæ paucæ, vel plures Moniales potuerint valide appellare ad Patrem Generalem, ne fieret talis dimiſſio Conuentus ad Ordinarium.

1 Et quidem pro parte affirmatiua, quod Commiſſarius generalis cum Diffinitorio potuerit valide dimittere prædictum Conuentum Ordinario, videtur ſic probari: nam Commiſſarius generalis Ordinis Minorum in ſua familia poteſt omne illud quod poteſt Generalis in toto Ordine, vt conſtat ex Bulla vnionis Leonis X. & ex ſtatutis generalibus Segouienſibus, titulo *de Commiſſario generali*. At Generalis Ordinis, cum ſibi viſum fuerit conueniens, poteſt dimittere & relinquere Ordinario vnum Conuentum Fratrum, ſeu Monaſterium, vt habetur expreſsè *in Compendio Mendicantium, ver.* Ædificare. §. 8. Ergo & Commiſſarius generalis in ſua familia poterit dimittere vnũ Conuentum Monialium eidem Ordinario, maxime ſi ob cauſas iuſtas ſibi cum Diffinitorio cõueniens videatur. Secundò, multi & graues Doctores etiam recentiores dicunt poſſe Prælatum exemptũ, ſuum ſubditum exemptum ſubiicere Epiſcopo, vt Epiſcopus illum abſoluat à caſu reſeruato, v. g. hæreſi, (ſi hodie Epiſcopus poteſt) à quo caſu ipſe Prælatus Regularis non poteſt talem ſubditum abſoluere; quos Doctores citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. Decal. cap. 39. num. 32.* Ergo etiam poterit ſuas ſubditas vnius Conuentus ſubiicere eidem

dem Epiſcopo quoad gubernationem extrinſecam, quæ videtur eſſe minor, quam ſubiectio quoad iuriſdictionem animæ. Tertiò, vnuſquiſque poteſt renunciare ſuo priuilegio, cum enim priuilegium ſit beneficium Principis, beneficium non confertur inuito. At Prælati Regulares gubernant Moniales ex priuilegio Papæ, vt eſt notorium, & patebit ex dicẽdis: ergo Prælatus Regularis poteſt ſuas Moniales dimittere Epiſcopo, renunciando priuilegio quod habet vt illas gubernet. Quartò, quod Ordinarius in iſto caſu potuerit acceptare regimen iſtius Conuentus eo deſerto à Prælato Regulari, illique aſſignare confeſſorem Clericum, probatur ex *declaratione Cardinalium* citata à Marzilla *ad ſeſſionem 25. c. 17. de Regul. in Tridentino.* Vbi ait, ſic declaraſſe illos Dominos Illuſtriſſimos. *Epiſcopus poteſt dare confeſſorem Monialibus ſubiectis Regularibus, quæ nulla ratione induci poſſunt, vt ſuis Regularibus confeſſoribus peccata confiteantur.* Sic ibi. Si ergo confeſſorem illis poteſt aſſignare, poterit vtique regimẽ Conuentus aſſumere, quando Prælati Regulares eas dimittunt, & non eſt qui gubernet illas. Confirmo hoc dupliciter, primo, ex doctrina communi Theologorum in materia reſtitutionis, ac Iuriſtarum dicentium, rem deſertam à proprio, ac vero domino, poſſe apprehendi à quolibet primo occupante tanquam deſertam: at in hoc caſu verus dominus Prælatus Regularis dimittens hunc Conuentum habuit illum pro derelicto, vt patet; ergo potuit occupari, & apprehendi à quouis alio; non autem melius, nec iuſtius, quam ab ordinario Epiſcopo, qui eſt Prælatus omnium ouium ſuæ diœceſis: & non erat congruum iuxta leges Canonicas, vt aliqui fideles in vna diœceſi carerent omnino Prælato, & ſuperiore ſpirituali, ac temporali. Secundò, con-

firmatur ex eo quod tradit Nauarrus *lib. 5. conſil. tit. de pœnitent. & remiſſion. conſil.* 18. in ſimili fere materia, vbi ait poſſe Regulares tempore Iubilæi confiteri peccata ſua confeſſori clerico ſæculari. (vbi per Regulares intellige etiam Moniales.) Ait inquam poſſe hoc fieri, quia iuxta *cap. ab exordio 35. diſtinctione, & l. ſi vnus*, §. pactus ne peteret, *ff.* de pactis, res facile reuertitur ad ſuam priſtinam, & antiquam naturam, & citat Iaſonem, Felinum, & Federicum. Iam vero, ait, Regulares olim erant ſubditi Epiſcopi, & confitebantur clerico ſæculari, vt patet; ergo cum Iubilæus annuat, concedat, & faueat, facile credendum eſt Regulares redire pro eo tempore ad antiquam naturam, & morem, quo poſſint confiteri peccata Sacerdoti ſæculari approbato. Quod ipſum facile applicabitur noſtro caſui: nam Moniales olim, quoad regimen fori interni, & externi erát ſubditæ Epiſcopis; & per priuilegia ſunt exemptæ ab illorum regimine, vt patet in multis priuilegiis in compendio Mendicantium *verbo* Exemptio, & *verbo* Moniales: ergo cum Prælatus Regularis iſtius Conuentus ſuo priuilegio renuncians illum dimiſerit Ordinario, facile per hanc dimiſſionem redibit res ad ſuam antiquam naturam, videlicet ad regimen internum, & externum Epiſcopi, ſicut olim fieri ſolebat.

1 Hoc non obſtante pro ſolutione. Noto primo. In Ordine Minorum dari duas claſſes, vel duas Regulas Monialium eidem Ordini ſubiectarum. Primæ dicuntur Damianæ, vulgo, diſcalciatæ, & dicuntur Moniales primæ Regulæ, quam ſcilicet Pater noſter Franciſcus fecit, ac dedit ſanctæ Claræ, & viuunt ſub rigidiori inſtituto. Secundæ dicuntur ſanctæ Claræ Vrbaniſtæ, eo quod Vrbanus Papa priorem illam rigidiſſimam Regulam moderauit, eiuſque rigorem in aliquibus

bus temperauit, & ſic temperatam dedit obſeruandam his ſecundis Monialibus Vrbaniſtis, de quarum numero eſt hic Conuentus, de quo fuit altercatio. Quod vero hæ ambæ claſſes Monialium ſint ſubiectæ immediate regimini Prælatorum Ordinis Minorum, de primis Diſcalciatis, conſtat ex prooemio Regulæ ipſarum confirmatæ à Papa Innoc. IV. vbi ſic habetur de ſancta Clara: *Promiſit obedientiam Beato Franciſco, & ſucceſſoribus ſuis: & aliæ ſorores teneantur ſemper ſucceſſoribus Beati Franciſci canonicè electis obedire*. Sic ibi *cap*. 10. De ſecundis vero Vrbaniſtis vltra alia priuilegia, ſunt duo particularia data ab Eugenio IV. quorum alterum citat ad longum Rodriguez in ſuo Bullario *fol*. 241. aliud ponit in eodem Bullario *fol*. 239. per quæ prædictas Moniales ſubiicit immediate gubernationi Prælatorum Ordinis Minorum. Et in illo priori, exprimit Papa quod prædictas Moniales eximit ab omni iuriſdictione Legatorum, Archiepiſcoporum, Patriarcharum & Epiſcoporum, &c. ita vt nō poſſint in ipſas ferre aliquam cenſuram. Et in ſecundo priuilegio, loquens cum Prælatis Minorum circa Moniales, ait: *Per has ſanctiones Apoſtolicas, illas per vos decernimus gubernari*, &c. Et in iſta ſecunda Bulla dicit etiam quod Abbatiſſæ quæ noluerint obedire, ac ſubiici regimini Prælatorum Ordinis Minorum, ipſo facto ſunt excommunicatæ. Omitto alias probationes pro iſta exemptione, cum praxis ipſa ſufficeret, & conſuetudo præſcripta per ſpatium tot annorum.

2 Suppono ſecundo rem eſſe certiſſimam in iure, quod interpoſita appellatione, illaque pendente nihil eſt innouandum. Eſt textus expreſſus in capite *ſi à iudice, de appellation. in 6*. vbi gloſſa multa citat. Et praxis obſeruat, eſtque receptiſſimum in vtroque iure ciuili,

& Canonico. Et apud Doctores: & probari etiam poteſt ex toto titulo, *vt lite pendente nihil innouetur.* Quod ſi pendente appellatione aliquid innouetur, irritum, & nullum iudicandum eſt, vt vtrumque ius decernit.

3 Suppono tertio in ordine Minorum Commiſſarium generalem eſſe ſubditum omnino Miniſtri generalis eiuſdem Ordinis, ita vt ab ipſo Generali accipiat ſuam iuriſdictionem. Habetur clare in citata Bulla vnionis Leonis X. in qua inſtituit regimen Ordinis Minorum de Obſeruantia, vbi decernit quod electo Generali in Capitulo generali pro toto Ordine, etiam eligatur Commiſſarius Generalis pro alia familia: *Cui Miniſter generalis (ait Papa) ſuper fratres vltramontanos vices ſuas committat.* Si ergo Commiſſarius generalis ab ipſo Generali iuriſdictionem ſuam recipit, illius profecto ſubditus eſt: & ab ipſo Commiſſario ad Generalem poterit appellari: iuxta definitionem appellationis, quæ ſic definitur. eſt prouocatio cauſæ à minore ad ſuperiorem iudicem, &c. Et idem habetur in ſtatutis generalibus Segouienſ. eiuſdem Religionis, quod ſcilicet Commiſſarius generalis eſt ſubditus Miniſtri generalis. His ita ſuppoſitis,

4 Ad primum quæſitum dico, non potuiſſe prædictum Commiſſarium generalem cum Capitulo illo Prouinciali dimittere dictum Conuentum Ordinario quoad regimen. Probatur, quoniam illa dimiſſio in rigore, & ſubſtantialiter fuit renunciatio priuilegij, ſeu exemptionis illius Conuentus Monialium; quod erat beneficium datum à Sede Apoſtolica: at beneficium non poteſt renunciari, niſi coram ſuperiori, à quo fuit receptum, & multo minus poteſt dari alteri ad libitum, niſi de conſenſu ſuperioris ad quem pertinet collatio

latio beneficij,qui eſt Sum. Pontifex. Habetur *in cap.* Admonet,*de Renunciat.* & *cap.* Denique *6.q.3.* & *cap.* Abbas 18.*quæſt.2.*& *alibi.*Quod adeo verum eſt,debere beneficium renunciari coram ſuperiore, vt etiam ipſe Papa ſi officio debeat renunciare,& abdicare ſe à Papatu, licet in terris ſuperiorem non habeat, debet tamen renunciare coram Cardinalibus, tanquam coram teſtibus, qui videant ipſum Deo ipſi renunciare: ita tenet Comitolus *lib.1. qq. moralium, quæſt.*100. *n.*2. At Commiſſarius Generalis habet regimen Monialium de manu Papæ, vt patet ex ſupradictis: ergo coram ipſo Papa ſolum poterat huic regimini renunciare,qui erat ſuperior; non vero coram Archiepiſcopo, qui nec erat ſuperior renunciantis, nec ad ipſum Archiepiſcopum pertinebat collatio talis regiminis. Et confirmatur ratione naturali, & à ſimili: nam ſi ego habeo rem aliquam mihi commodatam ab alio, non poſſum ego rem iſtam alteri dare ad libitum, ſed debeo reddere domino qui illam commodauit: at officium regendi Moniales iſtas datum,ſeu commodatum eſt Prælatis Minorum ab ipſo Papa: ergo ſi reſignandum eſt, in manibus ſolius Papæ debet reſignari, qui ipſum dedit,non vero in manibus Ordinarij. Secundo videtur hoc expreſsè colligi ex cap. *cum tempore, de arbitris*, vbi Papa approbat quoddam compromiſſum inter Eccleſiam exemptam cum quodam Epiſcopo: & excipit,quæ contra Eccleſiæ illius exemptæ libertatem in eo compromiſſo continentur,reddens hanc rationem: *Cum,& ſi ſponte volueris,de iure tamen nequineris, ſine licentia Romani Pontificis renunciare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis, quæ monaſterium illud indicant ad ius,& proprietatem Rom.Eccleſiæ pertinere.*Sic ibi Papa;quo nihil clarius ad noſtrum intentum potuit deſi-

derari, eſt enim idem caſus in terminis. Et iuuat caput *cum olim, lib.2. de priuilegijs*, vbi Papa circa priuilegia, vel cauſam vnius Eccleſiæ priuilegiatæ, ſubdit hæc verba: *Nos igitur attendentes, quod eadem priuilegia non ſolummodo pro libertate Monaſterij faciebãt, ſed etiam exprimebant ius noſtrũ, & Eccleſiæ Romanæ iuſtitiam tuebantur*, &c. Tertiò, faciunt pro hac parte pluſquam tredecim Doctores graues, quos citat Sanchez *citato c. 39. lib.4. Decal. num. 29.* qui omnes rationibus, & textibus neruosè probant, non poſſe Prælatũ Regularem ſuum ſubditum ſubiicere Epiſcopo etiam in foro conſcientiæ, vt abſoluatur ab illo in caſu, à quo ipſe Prælatus Regularis non poteſt: & multo minus dicunt poſſe illum ſubiicere Epiſcopo quoad forum externum; quia inquiunt, nõ poteſt Prælatus Regularis in hoc renunciare priuilegio exemptionis ſpiritualis, ſibi conceſſo non perſonaliter, ſed pro tota Religione. Et quamuis ipſe Sanch. ibi *n.32.* cum aliis Doctoribus teneat poſſe Prælatum in foro ſolo interno ſubiicere ſuum ſubditum Epiſcopo pro abſolutione ſacramentali: ait tamen cum Lapo, & Ancharano id non poſſe Prælatum Regularem facere, ſubiiciendo illum Epiſcopo in foro externo, & contentioſo, qui eſt noſter caſus. Quartò, per illas duas Bullas Eugenij citatas, Summus Pontifex aufert ab omnibus Ordinariis in perpetuum omnem iuriſdictionem gubernandi Moniales iſtas: iuriſdictio vero ſemel extincta non amplius reuiuiſcit niſi renouetur: ergo cum Ordinarius non habuerit renouatam iuriſdictionem extinctam per Papam, nec ille potuit acceptare iſtum Conuentum, nec Commiſſarius generalis eum illi dimittere. Quintò facit omnino, quod tradit Henriquez *tom.1. Sum. lib.7. de Indulgentijs, cap.25. n.1.* vbi loquens de exemptione alicuius

Reli

Religionis, dicit, quod quando Papa de aliqua Religione, vel loco dicit, *Immediate nobis ſubijcimus:* tunc Papa conſtituit ſe immediatum ſuperiorem, iudicémque Ordinarium, quaſi eſſet Epiſcopus Diœceſanus, &c. Et paulo infra dicit: *Non licet Regularibus ſine licentia Papæ renunciare priuilegio dato in honorem ſtatus,* &c. At priuilegium gubernandi Moniales datum eſt Prælatis in honorē ſtatus Franciſcani, vt patet: & Moniales immediate ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ, ſubiectæ fuerunt per Papam immediate Ordini Minorum, ergo non poteſt Prælatus Minorum, etiamſi ſit ipſe Generalis, eas tradere Ordinario. Et citat ibi Henriq. *in gloſſa litera C.* citatum à nobis ſupra capitulum *cum tempore, de arbitris.* Adhuc pro nullitate iſtius dimiſſionis, aduerto alium defectum: nam, quando Commiſſarius generalis poſſet renunciare hoc regimen Ordinario, iſta renunciatio facienda erat in manibus ipſius Ordinarij, intimando coram illo renunciationem, vt colligitur ex textibus citatis in primo noſtro argumento huius *num.*4. & colligitur ex traditis à Rodrig. *tom.*1. *quæſt. Regular. q.*23. *art.*6. At iſta dimiſſio non eſt facta coram Ordinario, neque illi intimata: ſed ſolum in diffinitorio decreta, propter inobedientiam Abbatiſſæ fuit illi intimata, vt ſe haberet pro dimiſſa ab Ordine ad Ordinarium, & proinde etiam ex hoc capite fuit nulla.

5 Ad ſecundum quæſitum dico, dato quod Commiſſarius generalis potuerit illam dimiſſionem facere, illam nihilominus fuiſſe ſuſpenſam, & proinde nullam propter appellationem interpoſitam. Conſtat clare ex dictis *num.*2. nam appellatione interpoſita, nihil poteſt innouari per multos textus ibi adductos, quod ſi aliquid innouetur irritum eſt. Quibus adde doctri-

nam Nauarri *lib.2. Conſiliorum,conſil.de ſentent.& re iudic.num.6.* vbi loquens de effectu appellationis, ſic ait; *Effectus enim appellationis, ſiue defenſionis iuris naturalis qui in ea continetur, eſt reſciſſio actus à quo appellatur, & repoſitio appellantis in ſtatum priſtinum, ſecundum Bartolum, Panormitanum, Decium, & communem.* Sic ibi. Et dicta à Nauarro inſeruiũt etiam ad caſum præſentem.

6 Ad tertium quæſitum dico, non potuiſſe prædictum Archiepiſcopum licite, ac valide acceptare regimen illi dimiſſum. Probatur ex dictis *num.1.* per Bullam enim primam Eugenij IV. ademptum fuit hoc regimen Monialium omnibus Ordinariis cuiuſcumque qualitatis illi ſint: ergo poſt illud ademptum à Papa, non poſſunt iterum ſe intromittere in illud, abſque particulari commiſſione Summi Pontificis. Tenet conſequentia: nam ſi renuncians alicui rei, iuri, vel beneficio, nõ poteſt ad illud redire ſine nouo titulo collato à Superiore, eo quod per renunciationem abdicauit à ſe omne ius, quod in tali beneficio habebat; minus poterit Ordinarius redire ad regimen Monialium, quod ille in ſpeciali per Bullas prædictas amiſit, ſine noua collatione illius regiminis. Conſonant his, quæ tradit Nauarrus *tom. 3. ſuorum operum ad cap. ſi quando, de reſcriptis, in fine.* in *Actuario prælectionis illius à num. 19. & ſeqq.* vbi loquens de regreſſu ad beneficium renunciatum *num. 23.* ait per renunciationem perdi titulum, & opus eſſe vt detur nouus titulus, iuxta capitulum *quam periculoſum, 7. quæſt. 1.* & *l. quæritur. §. ſi venditor. ff. de edict.* & ſine titulo beneficium Eccleſiaſticum obtineri non poteſt. Ergo adempta iuriſdictione circa Moniales regẽdas ab Epiſcopo per Papam in illis citatis priuilegiis, neceſſarius eſt nouus titulus, ſeu noua commiſſio Papæ, vt Epiſcopus poſſit aſſume-

re

re ademptum regimen, & proinde non potuit illud licite, nec valide acceptare de manu ſolius Commiſſarij generalis dimittentis. Neque vero epiſtola Regis noſtri Catholici iubentis, vt Ordinarius acceptaret regimen dicti Conuentus, ſufficiens fuit vt Ordinarius licite acceptaret: nam Rex temporalis non habet, nec poteſt dare iuriſdictionem ſuper perſonas Religioſas, & Eccleſiaſticas, quales ſunt Moniales ſubiectæ immediate Sedi Apoſtolicæ; & hoc ita verum eſt, vt quamuis Rex aliàs eſſet patronus illius Conuentus, adhuc illam iuriſdictionem ſuper Moniales dare non poſſet ſine licentia Papæ: ſicut beneficia quæ Rex præſentat tanquam patronus, non proſunt ſine confirmatione Summi Pontificis.

7 Ad quartum quæſitum dico, potuiſſe valide prædictas Moniales appellare ad Patrem Generalem Ordinis à dicto Patre Commiſſario generali, ob factam dimiſſionem Ordinario: & hoc ex duobus capitibus. Primò, quia Commiſſarius generalis eſt inferior, & ſubditus Generali, vt diximus in tertio notabili: appellari autem poteſt ab inferiori ad ſuperiorem. Adde quod Gregorius XIII. vt refert Capuccinus Sorbo *in Compendio, verb.* Appellare, aſſignans Fratribus Minoribus formam, & ordinem quo debebant appellare, dixit, appellandum illis eſſe à Goardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, &c. Et quamuis ibi non exprimat, à Commiſſario generali ad Generalem, res per ſe patens eſt, cum ab inferiori quocumque appellare liceat ad ſuperiorem, ſicut ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum. Secundo potuerunt appellare prædictæ Moniales, quia Conuentus, & proinde ipſæ erant grauatæ, & oppreſſæ, videlicet quia per talem dimiſſionem ſibi adimebatur priuilegium exemptionis à

iuriſdi

iuriſdictione Ordinarij quo Conuentus fruebatur pacifice per tot annos:ademptio vero exemptionis iſtius erat notabile grauamen, & mutatio ſtatus earum, & Conuentus. Iam vero quilibet grauatus,& oppreſſus licite poteſt appellare. Habetur expreſse in capite *omnis oppreſſus* 2. *quæſt*.6. vbi ſic habetur: *Omnis oppreſſus libere Sacerdotum (ſi voluerit) appellet iudicium,& à nullo prohibeatur, ſed ab his fulciatur, & liberetur:* & habetur paſſim in titulo *de Appellationibus*.in Decretalibus, & in 6. vbi paſſim ponuntur caſus appellantium à grauamine. Imo pro bono communi iſtius Conuentus poterant ſingulæ appellare;colligitur clare ex cap.*vt circa,de elect.* & ex cap. *qui contra,eod.tit.* vbi permittitur cuicumque appellare, ſeque opponere electioni indigni,vel electioni indebitæ, ídque ob bonum commune Eccleſiæ; & ob bonum particulare redundans in ipſum appellantem,cui conuenit habere bonum Prælatum.Facit etiam ad hoc,quod ex iure ciuili quilibet, etiam extraneus, poteſt appellare pro damnato ad mortem, vt tradit *lex* Non tantum *ff*.de appellat. Idque poteſt etiam facere conſanguineus damnati non habens procurationem illius. De quo Iulius Clarus *in pract.crim.quæſt*.94.*num*.4.

8 His poſitis, argumenta in contrarium adducta ſic ſoluentur. Ad primum conceſſo antecedente, quod ſcilicet Generalis Ordinis poſſit dimittere Conuentum vnum Ordinario cõcurrentibus circumſtantiis dictis in illa conceſſione,neganda eſt conſequentia,poſſe ſcilicet Commiſſarium Generalem dimittere Moniales iſtius Conuentus regimini Ordinarij.Ratio clariſſima eſt:nam quando generalis dimittit illum Conuentum inſalubrem,v.g.dimittit ſolum parietes, ſaxa, & ſitum, non vero dimittit, nec poteſt dimittere fra-

tres

tres illius Conuentus Ordinario, quia non poteſt dare Ordinario iuriſdictionem ſuper fratres,quam Generalis habet à ſolo Papa: at in caſu noſtro agitur & ſupponitur de Commiſſario generali dimittente Ordinario non parietes, & ſaxa,vel ſitum Conuentus, ſed de illo dimittente Ordinario Moniales quoad regimen, quod nec ipſe Generalis facere poſſet ob dicta efficaciter in præcedentibus ex Bullis Summorum Pontificum,& ob textus Canonicos. Ad ſecūdum,dicendum eſt illud fundari in authoritate Doctorū, quæ eſt ſatis dubia, an videlicet poſſit Prælatus Regularis ſubdere ſuum ſubditum Epiſcopo pro foro interno, & in vno, vel altero tantum caſu, vt vidimus ſuperius in reſponſione ad primum quæſitum ex Sanchez *loc. cit.* quin potius Doctores id concedentes tenent non poſſe vllo modo Prælatum Regularem ſuum ſubditum ſubdere Epiſcopo, quoad forum externum contentioſum: itaque antecedens illius argumenti ſecundi, eſt ſatis dubium, poteſtque negari cum tredecim Doctoribus citatis à Sanchez *dicto cap.39. num.29.* Reſpondeo ſecundo, ad idem argumentum ſecundum, dato antecedente, negando conſequentiam. Nam quando Prælatus Regularis ſubdit ſubditum Epiſcopo pro abſolutione tantum fori interni, id facit non ad ſemper, ſed vna,vel altera vice;& per hoc non abdicat à ſe iuriſdictionem ſpiritualem in totum, ſed pro vna vice. At in noſtro caſu eſſet Commiſſarium generalem abdicare à ſe in perpetuum, & in totum iuriſdictionem externi fori, quod eſt difficilius. Differunt enim valde iuriſdictio externa, quæ dicitur contentioſa: & iuriſdictio voluntaria,quæ fere eſt fori interni. Nam Prælatus extra ſuum territorium non poteſt vti in ſubditum iuriſdictione externa, & contentioſa; licet poſſit

ibi

ibi vti cum illo iuriſdictione voluntaria. Eodem modo, facilius Prælatus poterit cōcedere, vt ſubditus ſubdatur Epiſcopo in foro interno pro iuriſdictione voluntaria, & hoc vna vice: quam ſubdere illum Epiſcopo quoad iuriſdictionem contentioſam in perpetuum. Poteſt tertio ad idem ſecundum argumentum reſponderi conceſſo antecedente, quod ſcilicet poſſit Prælatus Regularis ſubdere ſubditum Epiſcopo pro foro interno modo prædicto, quia dantur aliqua motiua, & rationes id perſuadentes adductæ à Sanch. *citato num.* 32. Negando tamen conſequentiam, quod ſcilicet etiam poſſit ſic illum ſubiicere Epiſcopo, quoad forum externum per totam vitam, quia ſunt multæ Bullæ Pontificiæ, Canones, & rationes hanc ſubiectionem prohibentes, vt patet ex ſupradictis.

9 Ad tertium patet ſolutio ex dictis ſupra in reſponſione ad primum quæſitum ex Henriquez, & clarius id tradit Suarez *tom. de leg. lib.* 8. *cap.* 33. *à n.* 2. *& ſeqq.* videlicet non poſſe aliquem renunciare ſuo priuilegio, quando tale priuilegium non conceditur illi ratione ſui, ſed in honorem ſtatus: dat vterque exemplum in clerico, qui non poteſt renunciare priuilegio fori; tale enim priuilegium non fuit illi conceſſum immediate ratione ſui, ſed in honorem ſtatus clericalis. Eodem modo hoc priuilegium gubernandi Moniales non eſt datum Commiſſario generali Ordinis ratione ſui, ſed in honorem Religionis Fratrum, & Monialium, & ad melius regimen ipſarum: vt ſuppono me aliàs probaſſe, ac proinde non poterat Commiſſarius prædictus tali ſuo priuilegio renunciare. Reſpondetur ſecundo, potuiſſe Commiſſarium generalem illud priuilegium renunciare, ſed id facere debuit coram Papa ſolum, non vero dando illud Ordinario,

nario, cui dare non poterat: & poſtquam remiſiſſet renunciationem regiminis ad Papam, non debuit abſtinere à regimine illarum donec ſciret Papam Romæ acceptaſſe renunciationem, cum conſtet in iure & praxi, renunciationem non valere donec acceptetur à potente acceptare. Reſpondetur tertio, non potuiſſe dictū Commiſſarium facere dictam renunciationem, quia illud regimen Monialium, etiamſi aliquo modo ſit priuilegium Papæ, tamen in rigore eſt mandatum Papæ, quo iuſſit has Moniales gubernari à Prælatis Minorum: patet ex verbis ſecundæ Bullæ Eugenij IV. ſupra citatis in reſponſione ad primum quæſitum. Vel in primo notabili poſitis, videlicet: *Per has ſanctiones Apoſtolicas per vos (id eſt Prælatos Minorum) decernimus gubernari.* Vbi verbum *Decernimus*, non ſignificat priuilegium voluntati commiſſum: ſed ſignificat mandatum, vt Doctores communiter explicant hoc verbum, *Decerno*; cum ergo mandato Papæ non poſſit renunciari, non potuit dictus Commiſſarius renunciare huic mandato Papali.

10 Ad quartum argumentum, dato quod Illuſtriſſimi Cardinales ita declarauerint, poſſe Epiſcopum in illa occaſione dare confeſſorem Monialibus exemptis: non dixerunt pro foro externo poſſe Epiſcopum exemptarum Monialium regimen externum aſſumere pro ſemper, hoc enim valde diuerſum eſt à confeſſione ſacramentali audienda, vt patet, & non ſequitur; poteſt aſſignare confeſſorem, ergo poteſt illas regere, & gubernare. Ad primam confirmationem, & exemplum rei dimiſſæ à domino proprio, quam poteſt quiſquis occupare pro derelicto: dico id intelligi quando ille dominus rei, eſt vere dominus illius, & poteſt illam abſolute dimittere: ſecus ſi illam habeat ex

commo

commodato, vel cum circumſtantia prohibente alienationem, vel dimiſſionem, tunc enim ſi dimittat indebite, non poterit quilibet occupare. Quod applicans ad noſtrum caſum, dico, Commiſſarium generalem non habuiſſe hoc regimen tanquam dominum abſolutum, ita vt poſſet illud libere donare, & dimittere cui voluerit, ſed ita vt per ſe ſolum adminiſtret: ac proinde ſi indebite illud dimiſit, dando id cui non poterat, nullus poterat acceptare rem alienam, ſed pro illius regiminis acceptatione, & occupatione recurrendum fuit ad verum dominum, & collatorem illius, qui eſt ſolus Summus Pontifex. Ad ſecundam confirmationem ex Nauarro, dico primo, ad textum citatum facile vnamquamque rem, vel legem redire ad ſuam priſtinam naturam, ſi tamen impedimentum non obſtet: exemplum, à qua facile deſcendit. Ita in hoc caſu, facile regimen Monialium rediret ad ſtatum antiquum, vt per ſuos Epiſcopos regerentur, ſi non obſtarent tot Bullæ Pontificiæ illas extrahentes ab illorum regimine, & tot textus, & rationes poſitæ ſupra contra hanc dimiſſionem indebite factam: & proinde non potuit hic res, vel lex redire ad ſuam antiquam naturam, ſeu gubernationem Monialium per Epiſcopos. Addo quod Nauarrus non applicat illam legem, & textum, niſi ſolum vt probet, per Iubilæum poſſe Monialem confiteri ſacramentaliter, clerico ſæculari, ſicut dicebat proxime citata *Declaratio Cardinalium.* Nihil vero ibi Nauarrus loquitur de foro externo circa Moniales, vel Religioſos. Et quidem quoad caſum Nauarri, ego etiam id concederem, poſſe Religioſum per Iubilæum magnum eligere confeſſorem approbatum etiam ſæcularem, quia verba Iubilæi ampliſſima ſunt, & vtplurimum nimis ad id inclinant: hoc tamen

quod

quod eſt recurrere ad iuriſdictionem externam, & contentioſam, quod nimis odioſum eſt immutare, dico neceſſariam eſſe particularem commiſſionem illam potentis concedere ob ſatis dicta in præcedentibus.

CASVS XIII.

De Abbatiſſa inchoante annos quadraginta, non expletos.

COncilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 7. *de Regul.* præcipit vt eligenda in Abbatiſſam, vel Prælatam Monialium ſit non minor annis quadraginta, cum aliis requiſitis ibidem. Quæſitum fuit an quædam Monialis vnius Conuentus, quæ annum quadrageſimum inchoauerat, ſed non compleuerat, poſſet eligi in Abbatiſſam, cum in eodem Conuentu non deeſſent aliæ maiores quadraginta annis cum cæteris qualitatibus requiſitis?

1 Credo quod dicta Monialis poteſt eligi, & confirmari in Abbatiſſam abſque vlla diſpéſatione, & quod ſufficiat annum quadrageſimum inchoaſſe. Quam quæſtionem licet apud nullum in particulari diſputatam inuenerim, id colligo primo ex Azorio *tom.* 1. *Sum. lib.* 5. *cap.* 28. §. Dubiæ eſt, vbi dicit, quod quando in aliqua Bulla, vel lege dicitur, quod ad tale officium debeat perſona habere certos annos, & lex vtitur ablatiuo, dicendo in tertio, quarto, vel ſimili anno; tunc lex non petit annos completos, ſed ſufficit quod ſint inchoati. Et citat ad hoc quandam gloſſam, & Syluest.

At Tridentinum *citato cap.* loquens de ætate requiſita in Abbatiſſa, vtitur ablatiuo, dicens: *Quod non ſit minor quadraginta annis*; ergo non requirit completos, ſed inchoatos. Et ſtatim poſt, vtitur etiam ablatiuo, dicens; *Quæ octo annis poſt profeſſionem laudabiliter vixerit.* Secundo, id probo ex Syluestro *verb.* tempus (qui locus non citatur ab Azorio) vbi Syluester citat Panormitanum in cap. *ad noſtram, de Regular.* vbi ait, quod in dubio iuris an loquatur de annis completis, an inchoatis, quoad dignitates, in quibus fauor conſideratur, quod annus incœptus habetur pro completo, ſecundum gloſſam ibi citatam à Panormit. Tertio, id probo ex eodem *cap.7. Trident.* vbi ait, quod ſi defuerint Moniales quadraginta annorum, eligatur quæ annum trigeſimum excesserit. In quibus verbis expreſſit quod trigeſimus annus debet eſſe completus. Quod verbum, *Exceſſerit*, non appoſuit Concilium, quando dixit requiri annum quadrageſimum in eligenda Abbatiſſa: ſed ſolum ſimpliciter dixit, quod non ſit minor annis quadraginta. Et poteſt ſatis colligi ex mente Concilij; nam ſi ibi deficiente Moniali quadraginta annorum, dicit quod habeat ſaltem triginta annos, diſpenſans in decem annis, ſatis creditur illud diſpenſare in decem, vel ſex menſibus in illa quæ habet quadraginta annos minus aliquot menſibus. Et poteſt confirmari ex eo quod tradit Nauarrus *lib. 3. conſiliorum, tit. de Regular. conſilio 75.* §. His non obſtantibus, vbi citans legem quandam ait, quod quando lex habet duos ſenſus per quos poteſt explicari; tunc benignus intellectus eſt accipiendus. Cum ergo citata lex *Trident.* patiatur duos ſenſus, de anno completo, vel incompleto, benignior ſenſus de inchoato ſolum poterit acceptari, quod concordat cum dicto Panorm. proximè citati à

Sylue

Sylueſtro. Vltimo confirmo ex dicto communi Iuriſtarum dicentium vnam legem poſſe explicari per aliam legem, nam iura iuribus debent concordari. At conſtat in ſimili fere materia, quod in Clementina prima de ſtatu Monach. agens ibi Papa de ætate, quam debet habere Religioſus, vt ſit Prælatus alicuius Conuentus, & dicens debere eſſe viginti quinque annorum, ponit hæc verba: *Niſi annos vigeſimum quintum attigerit.* Vbi nõ requirit annum vigintiquinque completum, ſed inchoatum. Quod pari modo in Abbatiſſa poterit explicari, vt iura iuribus conſonent. Si enim attigiſſe annos vigeſimumquintum ſufficit in viro vt ſit Prælatus; ſufficiet in fœmina exceſſus quindecim annorum, vel quatuordecim attingendo quadrageſimum, vt poſſit eſſe Prælata vnius Conuentus.

2 Quæris. Monialis, nondum attingens quadraginta annos, bona fide, & ignoranter, imo putans ſe illos habere completos, fuit electa in Abbatiſſam: poſt electionem, cõſtitit quod dictos quadraginta annos nondum attigerat. An electio illa valida ſit; an vero irritanda? Reſpondeo primo, Concilium ibi, licèt prohibeat eligi minorem 40. annis, non tamen irritat profeſſionem. At conſtat quod multa fieri prohibentur, quæ tamen facta valent, vt iam diximus in præcedentibus, ex eodem Concilio, quod eadem *ſeſſ. cap.* 17. prohibet ne Abbatiſſa ad profeſſionẽ admittat Nouitiam antequam Epiſcopum moneat pro examine Nouitiæ faciendo: & tamen ſi Abbatiſſa ſecus faciat, profeſſio erit valida, quia Concilium nõ annullat profeſſionem ſecus factam. Et iuxta ius antiquum, etiam in materia profeſſionis, aliquid prohibitum non annullatum à lege, valebat, vt patet ex cap. *ad Apoſtolicam, de Regul.* vbi dicitur quod licet profeſſio prohibeatur fieri infra

annum probationis;tamen ſi fieret,valida erat: quamuis in hodie correctum ſit per Tridentinum eadem *ſeſſ. cap.* 15. extra vero illum caſum,hodie per Tridentinum correctum, dicit ibi Papa Innoc. III. in textu, quod multa fieri prohibentur, quæ tamen facta obtinent. Et ibi gloſſa *ver.* obtinent,*cit.cap.*Nos nouimus 17.*quæſt.*2.*&* cap.ſi vir,27.*diſt.*& alium textum. Si vero obiicias quod factum contra legem pro infecto habetur,*l.non dubium,C.de legibus*,& Regula iuris *num.6. de Regul. iuris*, *regul.* 64. Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi. Reſpondet Sanchez *lib.3.de Matrim.diſput.5.n.*4. in alia ſimili materia Tridentini,factum cõtra legem haberi pro infecto, quando lex ſtatuit formam ſubſtantialem actus:ſecus quando ex lege colligitur,ſolam formam, & modum,vt rectè fiat, præſcribi. In citato vero *cap.* 7. non videtur Tridentinum ſtatuere formã ſubſtantialem electionis Abbatiſſæ:ſed ſolum accidentalem, vt rectè fiat,id eſt, vt matura ætate, & commodior ad regimen eligatur. Nam ſubſtantialia, quæ ſpectãt ad electionis formam, traduntur à gloſſ.in c.*Quia propter,de elect.verb.*ſanior. Videlicet vt ſecretè ſuffragia recipiantur; vt ſit libera, & electus habeat exceſſum ſuffragiorum, & alia ibidem: quæ tamen in Tridentino non recenſentur pro electione Abbatiſſæ, ſed ætatis tempus quod non videtur de ſubſtãtia electionis. Et proinde videtur quod facta electio de qua agimus, quantumcumque prohibita, erit tamen valida. Addo quod ibi Tridentinum, non apponit verbum *Nullatenus*,aut verbum,*Omnino*, quæ duo verba appoſita in lege, annullant factum in contrarium, etiam ſi lex non apponit verbum annullans, aut irritans, vt probat Sanchez *lib.1.de Matrim. diſput.*32.*num.6.& lib.6. diſput.*32. *num.*7. ſed ſimpliciter,

ter,& nude ait Tridentinum : non eligatur minor annis quadraginta.

3 Ego caſum apud nullum in particulari deciſum inuenio. Deducendo vero dubium ex doctrina communi Doctorum inuenio ad intentum, dictum Syluestri verb. *alienatio,num.* 13. vbi dicit, quod quando lex aliquid aliàs iure naturæ licitum irritat propter defectum ſolemnitatis præſcriptis iure tantum poſitiuo ; ſi ipſum fiat, validum eſſe in foro conſcientiæ donec reſcindatur in foro externo. Ponit exemplum in electione, in qua ſi concurrant eſſentialia electionis, qualis eſt maior pars electorum conſentientium, &c. quæ de iure naturæ requiruntur ad electionem ; ſi aliàs electio claudicet ex defectu alicuius ſolemnitatis præceptæ à iure poſitiuo, electus ſecurus eſt in conſcientia, nec tenetur renunciare, antequam electio irritetur in foro externo. Syluestrum ſequitur Reginaldus *tom.*1. *Sum.lib.*13.*cap.*18.*num.*183. At,ſicut diximus,Tridentinum non annullat *citato cap.*7. electionem Abbatiſſæ carentis 40.annis. Nec Reginald. *citato loc.n.*184. in caſibus quos ibi aſſignat, aliquid dicit, quod huic noſtræ doctrinæ contradicat. Ergo rem non definio: ſufficiat attigiſſe conducentia pro dubij reſolutione. Dixi tamen,ſi talis electio fiat bona fide : nam ſi ſcienter Monialis minor 40.annis conſentiat ſe eligi, vel Prælatus illam confirmet ſcienter, ad minus peccabunt mortaliter, cum legem communem Eccleſiæ violent , & in re grauiſſima.

CASVS XIV.

De electione Abbatiſſæ facta voce tenus, non per ſchedulas ſecretas.

QVidam Prælatus Regularis fecit electionem Abbatiſſæ ad crates oretenus, non recipiendo ſuffragia Monialium in ſchedulis obſignatis. Dubitatum fuit an talis electio valida fuerit. Et videtur quod non: nam in c. *Quia propter, de elect.* vbi aſſignatur forma ſubſtantialis ſeruanda in electionibus, teſte gloſſa *ibidem, verb.* Sanior, iubet Papa vt vota recipiantur per ſcriptum. Sic enim habetur in textu: *Aſſumantur tres de collegio, qui ſecretè, & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta mox publicent.* Quibus verbis videtur præcipi quod vota dentur in ſcriptis, id eſt, ſchedulis obſignatis. Cui textui forte inhærens Concilium Tridentinum *ſeſſ... cap. 6. de Regular.* præcipit, vt omnis electio Abbatum Generalium, & Abbatiſſarum, *Fiat per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* Ex quibus duobus textibus, Eccleſiæ vſus obtinuit, vt omnes electiones Prælatorum, & Prælatarum fiant per ſchedulas ſcriptas, & obſignatas: quod cum non fuerit ſeruatum in iſta electione, videtur firmitate caruiſſe.

1 Dico nihilominus talem electionem fuiſſe validam, ſi aliàs cætera neceſſaria concurrerunt. Probo ex eodem Concilio Tridentino *ead. ſeſſ. cap. 7.* vbi expreſsè dicit: *Poſſe Epiſcopum, ſiue alium Superiorem ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audire, id eſt Monialium.* In quibus verbis duo conſidero, primum eſt verbum,

bum, *ſiue alius Superior.* Vbi id non ſolum concedit Epiſcopo, quoad Moniales ſibi ſubiectas: ſed etiã cuiuis alteri Superiori, qui non eſt alius niſi Prælatus Regularis in Monialibus ſibi ſubditis. Secũdum verbum quod conſidero, eſt, *vota audiant.* Audire enim eſt per aures percipere, non ſcripto recipere: verba enim legis ſunt accipienda in proprio, & vſitato ſenſu: ſi ergo Epiſcopus, vel quiuis Superior poteſt per ſolum auditum vota Monialium ore tenus in electione Prælatæ recipere, valida fuit iſta electio, de qua quæritur. Et ad tollendam omnem dubitationem, Marzilla *ad citatum cap.6. ſeſſ.25. Trident.* citat Declarationem Cardinalium in hunc modum: *In electione Abbatiſſarum vota oretenus accipi poſſunt à Superioribus cum duobus teſtibus.* Eandem Declarationem in terminis citat Farinacius *in libro Declarationum Cardinalium ad cit. cap. 6. Trident.*

2 Neque obſtant citata ex cap. *Quia propter, de electio.* nec citata ex cap. *6. eiuſdem Trident.* Nam citatum cap. *Quia propter*, cum iubet ſuffragia electorum redigi in ſcripto, non vult quod electores ſuum ſuffragium dent per ſcriptum, vel ſchedulas obſignatas: ſed ſolum vult quod tres illi de Capitulo electi, vota ſecreta audita ab eligentibus in ſcripto redigant, & ſcribant, vt poſtea certo conſtet de numero ſuffragantiũ, nec poſſit de illo oriri confuſio: & hæc votorum auditio, & ſcriptio vult quod fiat ſecretè; & patet ex verbis textus ibi: *Vota exquirant.* Id eſt, quærant ab electoribus, cui dent ſuffragium, & illud ſcribant. Talis enim voti exquiſitio non requirit ſchedulas obſignatas, ſed percõtationem verbalem in ſecreto. Eodem modo intelligendum eſt Concilium Tridentinum priori loco citatum, videlicet *in cap. 6.* quando dicit electionem Generalium, & Abbatiſſarum faciendam eſſe per vota ſecreta. Impri-

mis enim non dicit quod fiat per ſchedulas obſignatas, ſed per vota ſecreta. Vota autem vocaliter tantum data ſine ſcripto coram tribus illis Notario, & teſtibus data, ſunt ſecreta, & manent ſecreta: nam quod fit à tribus tantum vel quatuor, dicitur ſecretum, antequam diuulgetur & publicetur, vt tradit Nauarr. *in Summ. cap.* 18. *num.* 52. citans D. Thom. Scotum, & Caietan. & tenet Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſput.* 37. *num.* 11. *in fin.* Mens ergo Tridentini præcipientis vt electio Superiorum, & Abbatiſſarum fiat per vota ſecreta, teſte Nauarro *in conſil.* 4. *de elect. num.* 4. ſolum fuit, ſtatuere, vt capitula facerent electiones ſecreto, in hunc ſenſum; quod non permittant fieri aliquid ex quo publicari poſſint nomina eligentium, & ſi tale quid permiſerint, electio non valeat. Sic Nauar. *citato conſil.*

3 Dicis, ſi hoc ita eſt. Ergo ſi hodie fiat electio Prouincialis, v.g. ſine ſchedulis obſignatis, valebit electio contra receptam conſuetudinem? Reſpondeo, ſaluo meliori iudicio, fore electionem validam, ſi aliàs ſeruentur ſupradicta eſſentialia, vt ſcilicet vota ſecreto recipiantur à tribus aſſignatis, & ſcripto redigantur, & nomina eligentium non publicentur. Nam vt vidimus, neque cap. *Quia propter*, nec Tridentinum petunt vt electores dent ſuffragia per ſchedulas obſignatas, & ſic talis electio ex hoc capite non claudicaret: poſſet tamen talis electio argui, quod fieret contra conſuetudinem ſine ſchedulis, vel contra ſtatutum præcipiens fieri per ſchedulas. Tale vero ſtatutum non poſſet irritare electionem factam ſine ſchedulis, cum illam Eccleſia non annullet in duobus citatis locis: & Religio non poteſt facere ſtatutum annullans electionem, in qua concurrunt omnia requiſita ex iure naturali, & quam Eccleſia non annullat.

4 Tota vero dubitatio eſt circa Ordinem Minorum, & electiones in illo faciendas. Nam Sixtus V. *in Bulla*, qua confirmauit ſtatuta generalia Fratrum Minorum facta anno 1587. quæ habetur *in lib. ſtatutorum* Rebolledi, *fol.* 184. *pag.* 2. poſt confirmationem dictorum ſtatutorum, Papa ex ſe ibi duo addidit. Primum, *Quod Abbatiſſa durent per ſolum triennium.* Secundum, *Quod electiones Superiorum, vel Officialium, quæ per fratres celebrari debent, fiant per ſchedulas obſignatas.* Et poſt hæc addit, irritum fore & inane quidquid per quamcumque perſonam in contrarium fuerit attentatum. Vbi vides pro Ordine Minorum præcipi, vt omnes electiones fiant per ſchedulas obſignatas, & non voce tenus.

5 Circa hanc Bullam, & mandatum, ego dico imprimis in Ordine Minorum electiones Fratrum, in quibus eligendi ſunt Prælati Ordinis, vt Generalis, Prouincialis, &c. electiones faciendas eſſe per ſchedulas obſignatas, vt ibi Papa exprimit, & ita praxis obſeruat; ídque non obſtante quod ſupra dixi circa alias Religiones. Potuit vero, & voluit Papa in Ordine noſtro reſtringere, vt electiones nō ſolum fiant ſecreto, iuxta Tridentinum citatum, ſed etiam fierent per ſchedulas obſignatas, ídque ad maius ſecretum, & pacem conſeruandam, ita vt nec tres illi teſtes, qui vota excipiunt, & examinant, ſciant pro quo ſuffragium ferat quicumque Religioſus. Si vero in prædicto Ordine Minorum electio Prælatorum non ſiat per ſchedulas obſignatas, electio erit nulla, propter clauſulam annullatiuam ſtatim poſitam à Papa. Aliæ Religiones viderint quid ſpeciale circa hoc habeant, & ſic obſeruent.

6 Dico ſecundo. In eodem Ordine Minorum, hodie non obſtante illa Bulla Sixti V. electionem Abbatiſſæ factam ad crates oretenus, ſine ſchedulis à Prouinciali

Minorita, fore validam. Probo clare ex verbis ipſius Bullæ, cum loquitur de electionibus: primo enim ponit, *Superiorum*. Iam vero per Superiores non intelliguntur Abbatiſſæ, ſed Prælati ſuperiores Fratrum. Secundo, conſidero verbum, *Officialium*, ibi poſitum, quod non poteſt ſignificare Officiales Monialium, Vicariam, Ianatricem, Magiſtram Nouitiarum, & ſimiles: hæ enim nullibi apud Moniales eliguntur per ſchedulas, imo neque per totam communitatem. Tertio, conſidero verbum poſitum ibi: in electionibus *per fratres faciendas*, id eſt, quæ per ſuffragia Fratrum debent fieri, vt Prælati eligantur. At quando Abbatiſſa eligitur, non fit per Fratres ſuffragia dantes, ſed per Prælatum aſſiſtentem, & præſidentem electioni, vt patet: ergo in illa clauſula de electionibus, *per ſchedulas faciendas*, non loquitur Papa de electionibus, per quas eligendæ ſunt Abbatiſſæ: ſed de illis, in quibus debent eligi Prælati Fratrum Minorum. Vltimo probo, quia Tridentinum, vt ſupra vidimus, clarè, & expreſsè concedit *cap*. 7. vt ſuperiores poſſint eligere Abbatiſſam ad crates, oretenus vota audiendo, & proinde ſine ſchedulis: at Sixtus V. non dicit ſe reuocare in hoc Concilium Tridentinum, cum oporteret id exprimere ſi reuocare intenderet: ergo reliquit Concilium Tridentinum quoad hoc in ſuo robore, & firmitate. Nunquam enim Sum. Pontifices intelliguntur derogare in ſuis Bullis vllo Concilio generali per reuocatorias generales niſi illud exprimant. Imo idem Papa paulo ante in confirmatione dictorum ſtatutorum dicit ſe illa confirmare quatenus ſunt licita, & honeſta, & non contradicunt ſacris Canonibus, & decretis Concilij Tridentini.

CASVS

CASVS XV.

De quibuſdam Monialibus tranſlatis ſine licentia Epiſcopi ſui Prælati.

IN vno oppido, vel loco Inſulæ Angræ, quidã Conuentus Monialium ſanctæ Claræ ſubditarum Epiſcopo Ordinario, per ruinam, ac terræmotum corruit à fundamentis: Moniales habuerunt tempus commodum fugiendi, & ciuitatem adeuntes conſtitutæ ſunt ab Epiſcopo ſuo Prælato in domibus quibuſdam ſæcularibus non bene commodis ad clauſuram. Interim dum Monaſterium antiquum reædificabatur, ſcientes quod Epiſcopus ſuus Prælatus nolebat eas redire ad antiquum Conuentum reædificatum, impetrarũt Bullam à Summo Pontifice, vt vbi primum nouus Conuentus haberet ædificia, ac officinas commodas ad Monialium habitationem, ſtatim illæ ad illud redirent: & huius Bullæ executionem commiſit eidem Epiſcopo ſuo Prælato. Cum verò per tempus iam nouus Conuentus haberet officinas commodas ad illarum habitationem, & Epiſcopus executionem differret, imo ſuſpicio eſſet, quod id impediret propter particulare ſuum intentum: illæ Epiſcopum quaſi recuſarunt, vt ſuſpectum, & ipſe Epiſcopus cauſam recuſationis Regi noſtro Catholico remiſit. Rex per ſuos Miniſtros iuſtitiæ ſæcularis in inſula mandauit vt Moniales deferrentur ad ſuum antiquum Monaſterium reædificatum. Ex vi iſtius mandati ſolius, aliquæ, ſeu maior pars communitatis exiuit à clauſura, in qua illas Epiſcopus ſuus Prælatus poſuerat: & exierunt clanculum

culum ſine ipſius Epiſcopi licentia: & contradicente Prælata ipſarum ibidem exiſtente; & regreſſæ ſunt ad ſuum antiquum Conuentum via recta,cum omni poſſibili decentia. Aliquæ remanſerunt nolentes redire, quæ diſcedentes variis moleſtiis afficiebant eo quod abirent, imo perſuadebant ne ad antiquum Conuentum redirent.

Quæſitum fuit an iſtæ ſic redeuntes ad antiquum Conuentum incurrerint aliquam cenſuram, eo quod violauerint clauſuram,& ab illa exierint abſque licentia Epiſcopi ſui Prælati? De hoc enim poſtea fuerunt redargutæ, & fere accuſatæ coram Collectore Apoſtolico.

1 Antequam reſpondeam ad principale quæſitum, dico has Moniales potuiſſe reuertere ad ſuum antiquum Conuentum reædificatum abſque impetratione nouæ Bullæ,vel licentiæ Sum. Pontificis; ad quod probandum,vltra illa quæ mox dicam ex Regula ipſarum,facit ipſamet Bulla denuò impetrata ad reuertendum. Nam in ipſius narratiua, ait Papa: *Eo quod ipſæ Moniales redire nolunt abſque mandato nouo Sedis Apoſtolicæ.* Non ait Papa, quod non poſſent Moniales regredi abſque nouo mandato:ſed quod nollent. Sæpius enim Breuia Apoſtolica,& diſpenſationes Papales petuntur, non pro neceſſitate, ſed pro ſecuritate ad tollendos ſcrupulos. Et hanc licentiam redeundi impetrarunt per interceſſionem Regis Catholici, quia fortè timebãt Epiſcopum ſuum Prælatum talem regreſſum impedire, vel diſſuadere. Et confirmatur, nam Moniales alterius ſimilis Conuentus qui cum eodem terræmotu corruerat, & ad ſimiles domos cõductas ſe receperant, vbi primum illarum Conuẽtus reædificatus eſt, ad illum ſe receperunt, nulla denuò impetrata

Pontificis

Pontificis conceſſione. Et quod ſæpius Summi Pontifices Bullas concedant non pro neceſſitate,ſed pro tollendis ſcrupulis, tradit Nauarr. *lib.3.conſil.tit.de Regul. num.5.* §. ad poſterius.

2 Secundo aduerto,Concilium Tridentinum,quando excommunicat Moniales exeuntes à clauſura *ſeſſ. 25. cap.5. de Regular.* illas ſolum excommunicat, quæ exeunt ſine licentia ſuperioris, & ſine cauſa, vt videri poteſt ibi in textu. Et Pius V. in ſuo motu proprio,qui incipit *Decori*,pro eodem fine, eaſdem conditiones requirit, vt ibidem videri poterit. Et præterea eſt concors Doctorum ſententia quod excommunicatio non incurritur niſi ob peccatum mortale, & contumaciam.

3 Hoc poſito reſolutè dico: prædictas Moniales ſic exeuntes à clauſura illis aſſignata per ſuum Epiſcopum, non incurriſſe excommunicationem eo quod exierint ſine licentia ſui Prælati,imo illo contradicente. Probo hoc primo ex Regula iſtorũ Monialium,in cuius *cap.*2.Vrbanus IV. dicit,quod prædictæ Moniales poterunt exire à clauſura occurrente ineuitabili neceſſitate: (qualis antea his Monialibus contigit) & exeuntes recipiantur ad locum commodum, quo vſque eis de Monaſterio ſit prouiſum. Nota iſta verba, *Quo vſque*, quæ denotant limitatum tempus quo debent manere extra Conuentum priorem; videlicet, quoad vſque illis ſit prouiſum de Monaſterio. Reſtaurato vero priore, vel alio æquiualente, clarè innuit, quod debeant regredi ad illud. Et ſic Papa non ſolum illis concedit, vt exeant ſtante neceſſitate ineuitabili, ſed etiam iubet, vt data commoditate Monaſterij, regrediantur ad illud. In hoc vero caſu iam hæ Moniales habebant Monaſterium commodum, ad quod re-

regrederen

grederentur: ergo non indigebant licentia Epiſcopi ad exeundum, cum haberent mandatum Papæ, vt ad iam paratum Conuentum exirent. Et quod hæc licentia Regulæ ad redeundum ad antiquam clauſuram, non ſit reuocata per Tridentinum, nec per Bullam citatam Pij V. probat Miranda in expoſitione Regulæ prædictæ *ad cap.*2.§.ſolo reſta, *fol.*8. & probari etiam poteſt ex traditis à Nauarro *citato conſilio* 98.*num.*3. Cum ergo exierint cum licentia Papæ, ac ſuæ Regulæ, nullam incurrerunt cenſuram. Confirmatur hoc exemplo temporum noſtrorum. Nam tempore quo claſſis Anglicana tentauit Olyſſiponem terra, maríque obſidere, multæ Moniales Conuentuum extra muros ad partes tranſtaganas confugerunt: quæ tamen ceſſante, & recedente obſidione vrbis ad ſuos antiquos Conuentus ſunt regreſſę nulla alia petita licentia ſuorum Prælatorum. Confirmatur adhuc exemplo quotidiano. Quando ſubditus alicuius Prælati de illius licentia exit à Conuentu cum tempore aſſignato ad extramanendum; ſi ſubditus extramaneat aliquos dies extra tempus aſſignatum, peccat, & punitur, vt patet: ergo cum hæ Moniales per ſuã Regulam habuerint licentiam in hoc caſu exeundi à clauſura, ſolum, & limitatè, vſque dum haberent commodum Monaſterium: conſtat, quod vbi primum illud commodum habuerunt, peccarent mortaliter, ſi non regrederentur.

4 Secundo, principaliter illud probo exẽplo à ſimili poſito à Rodrig. *tom.*2.*qq.* *q.*62. *art.*19. vbi reſoluit, quod ſi in vno populo Vicarius generalis impediat ne habeatur prædicatio ad populũ in diebus Dominicis, vel ſolemnibus: & iudex ſæcularis è contrario præcipiat, vt habeatur ſermo ad populum, ſtandum eſt mandato iudicis ſæcularis, non autem Vicarij, quia tunc iudex

dex ſæcularis agit pro executione Concilij Tridentini præcipiētis vt talibus diebus prædicetur ad populum. Hoc idem ſuo modo contingit in noſtro caſu. Epiſcopus impediebat redire has Moniales ad ſuã antiquam clauſuram præceptam à ſua Regula, & Tridentino: Miniſter Regius, & prætor ciuitatis, Ordine ſibi dato à Rege, illas eduxit ex domibus illis conductis ad clauſuram iam paratam: in hoc caſu non erat parendum Epiſcopo, ſed prætori, ac Miniſtro Regis procurantis vt impleretur præceptum Tridentini circa Monialium clauſuram, & præceptum Papæ poſitum in Regula ipſarum de regreſſu ad antiquam clauſuram: maximéque hoc poterat Regius Miniſter procurare, quãdo Concilium Trident. *cit.c.5. de Regular. ſeſſ.25.* Regibus, ac Principibus ſæcularibus iniungit curam faciendi ſeruare clauſuram in Conuentibus Monialium. Cum ergo in hoc caſu Rex interuenerit primo procurando à Papa Bullam, per quam illæ regrederentur ad antiquum Monaſterium: ſecundo exequendo prædictum reditum per prætorem ſuum Regium, non temerè, nec illicitè fecerunt Moniales reuertendo ad antiquam clauſuram, concedente Papa, exequente Rege, etiamſi proprius Epiſcopus contradiceret, vel ob ſuum propriũ intereſſe, vel ſuam dilationem, & etiam contradicente Prælata ipſius Conuentus, prout fertur contradixiſſe. Confirmatur adhuc hoc ipſum ex multis textibus citatis à Rodriguez *in dict.art.19.* ad marginem, quibus probatur teneri Reges executioni mandare Apoſtolica mandata tanquam Eccleſiæ defenſores, iuxta cap. *Administratores* 27.*quæſt.*5.*&* cap.*Tributum*, 23.*quæſt.* 8. & hoc ſpecialiter quando Prælati particulares negligentes fuerint in eiſdem mandatis Apoſtolicis exequendis: nam tunc poterit Rex Prælatorum

torum negligentiam ſupplere, vt poteſt etiam clarè videri in Decretalibus toto titulo de ſupplenda negligentia Prælatorum. Et in particulari Rex noſter in hoc caſu habebat mandatum à Concilio Tridentino procurandi vt Monialium clauſura ſeruaretur, quæ in domibus conductis iſtarum Monialium periclitabatur, vt dicitur.

5 Tertiò principaliter probatur à ſimili *ex cap. licet, de Regular.* vbi Papa Innocent. III. ait, quod Religioſus, qui zelo melioris vitæ voluerit transferri de vna Religione laxiori ad aliam ſtrictiorem, petat primo licentiam à ſuo ſuperiore, cui ſuperiori Papa commendat vt illam det. Et quando Prælatus denegauerit, concedit Papa vt Religioſus ad illam ſtrictiorem Religionem ſe transferat etiam non obtenta tali licentia iam petita: quia in tali caſu iam hoc facit de licentia Papæ: & cauſam ibi aſſignat Summus Pontifex. Nam priuilegium meretur amittere, qui ſibi conceſſa abutitur poteſtate. Quæ optimè applicantur ad intentum. Nam hæ Moniales exiſtentes in laxiori, & periculoſa clauſura, petierunt licentiam à ſuo Epiſcopo, & à ſua Prælata eundi ad arctiorem, & ſecuriorem ſuam clauſuram iam paratam: Epiſcopus, & Prælata denegarunt: ergo iam licitè exierunt cum licentia Papæ, & Regulæ ſuæ vt in præcedentibus manet explicatum. Et hoc maxime locum habet, quando in hoc caſu Epiſcopus, vt fertur, iam viderat, & approbauerat ædificium, & officinas noui Conuentus, illas iudicans aptas ad clauſuram: & proinde ſine cauſa videtur negaſſe licentiam tranſlationis.

6 Quartò, quia ſi hæ Moniales ſic exeuntes incurrerunt excommunicationem, etiam illam incurrerunt prætor Regius, Religioſi, & ſæculares nobiles eaſdem

tunc comitantes: nam Bulla Pij V. hos omnes comitantes, & fauentes excommunicat. At Epiſcopus nullum horum pro tunc cenſuit excommunicatum: ergo nec Moniales exeuntes tali cenſura innodatæ fuerunt. Facit etiam ad hunc exitum reuelandum à culpa, id quod dicitur, has Moniales exeuntes multis vexationibus afflictas antea fuiſſe ob hanc cauſam ab aliis exire nolentibus: nam vt ait Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regul. quæſt.* 30. *art.* 2. ſi Religioſus in aliquo Conuentu afficitur notabili grauamine iniuſte, & ad vitandum tale grauamen, exit, & recurrit ad ſuperiorem Prælatum, non peccat, & non eſt apoſtata, quia redimit ſuam vexationem: & eſt ferè communis recentiorum opinio.

7 Quintò. Ad excuſandas has Moniales à cenſura facit, quod illæ bona fide fecerunt, putantes ſe ad id teneri; & fecerunt ob mandatum Regis exequentis mandatum Papæ: & proinde non peccarunt mortaliter. Vbi vero non eſt peccatum mortale, nulla incurritur excommunicatio, vt communis Theologorum ſententia teſtatur. Et ex ſuperabundantia videri adhuc poteſt Sanch. 1. *tom. Decalogi, lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 42. 52. vbi cum multis Doctoribus citatis, dicit quod in dubio facti non eſt cenſendus excommunicatus, qui aliquid fecit apparens contra legem. At in iſto caſu ſaltem eſt dubium facti; videlicet, an hoc factum, ſic factum à Monialibus, fuerit factum contra legem clauſuræ. Et nos probauimus non fuiſſe factum contra legem, imo factum fuiſſe ſecundum legem Regulæ ſuæ, Tridentini, & Bullam Pij V.

8 Hinc ſequitur prædictas Moniales ſic exeuntes non fuiſſe abſoluendas etiam nec ad cautelam: nam abſolutio ad cautelam non ſolet dari, niſi quando eſt

grauis ſuſpicio, quando cenſura fuerit incurſa: in hoc vero caſu non poteſt eſſe grauis ſuſpicio quod incurrerint. Quod etiam probatur ex praxi Tribunalis ſancti Officij, in quo teſte Penha in ſuo directorio à *fol.* 486. *& ſeqq.* non abſoluuntur à cenſura hæreſis, qui ſunt de illa ſuſpecti, leuiter, vel vehementer ſolum: ſed illi qui ſunt de hæreſi ſuſpecti per præſumptionem violentam. In hoc vero caſu non fuit violenta, nec vehemens præſumptio contra has Moniales, imo nec leuis ſuſpicio quod cenſuram incurrerint ob tot probationes adductas: ergo non indiguerunt abſolutione ad cautelam. Et confirmatur, quia violatio clauſuræ eſt exire à clauſura ad non clauſuram, vt patet: at iſtæ Moniales exierunt à non clauſura, id eſt domibus ſæcularibus, ad clauſuram iam approbatam ab eodem ſuo Epiſcopo, qui officinas noui Conuentus approbauerat: quod ſi ille licentiam petitam negauit, facit optimè, & vltimo pro Monialibus excuſandis caſus in cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum, vbi Papa concedit Religioſis Ciſtercienſibus, quod ſi illi vocauerint Epiſcopum Diœceſanum, vt accedat ad illorum Eccleſiam conſecrandam, & Epiſcopus ter rogatus non venerit, tunc prior Conuentus Eccleſiam conſecrare poterit, cum aliàs de iure non poſſet. Et notat ibi gloſſa *verb.* aliam, id Papam commiſiſſe Priori in odium Epiſcoporum, ne propterea Monaſteria paterentur detrimentum in ſpiritualibus, & in aliis. Quod etiam poteſt applicari ad noſtrum caſum, in quo Moniales ob petitam licentiam ab Epiſcopo reuertendi, & negatam, patiebantur periculum in ſpiritualibus, & temporalibus ob incommodas domus, à quibus exiuerunt.

9 Vnum tantum reſtat argumentum pro maiori claritate,

ritate, quod eſt huiuſmodi. Conſtat ex praxi, & Doctoribus recentioribus, quod quando Papa committit alicui Epiſcopo vt diſpenſet in certa cauſa, v.g. in impedimento matrimonij, facto prius examine narrationis factæ coram Summo Pontifice, perſona quæ diſpenſationem petit, licet talem delegationem factam Epiſcopo impetrauerit, non manet ſecura, nec diſpenſata, quoad vſque Epiſcopus cauſa cognita ſententiam proferat, & conceſſionem Apoſtolicam executioni mandet. Nam, ante talem conceſſionem gratia Papalis nondum eſt facta, ſed fienda. De quo inter alios vide Sanchez *lib.*8. *de Matrim. diſput.*25. *num.*8. ſed noſtro caſu, Papa per Bullam ſuam delegauit Epiſcopo regreſſum, & tranſlationem harum Monialium ad antiquum Conuentum: & Epiſcopus executor Bullæ nondum ſententiam tulerat, nec Bullam executioni dederat; imo negauerat licentiam: ergo non videntur Moniales ſecurè feciſſe tranſitum antequam Epiſcopus Bullæ executor, & delegatus Papæ licentiam concederet, & Bullam executioni mandaret. Ad hoc argumentum dico, diſparem valde eſſe rationem in petente à Papa diſpenſationem in impedimento matrimonij, & in iſtis Monialibus, quando petierunt à Papa licentiam reuertendi ad nouum Monaſterium. Nam petens à Papa diſpenſationem impedimenti matrimonij, petit illud pro neceſſitate omnimoda, quia ſi talis diſpenſatio non interueniat, peccabit mortaliter contrahendo: & ideo ſi contrahat antequam Epiſcopus expediat literas Apoſtolicas, & peccat, & nulliter facit, quia nondum habet licentiam ad contrahendum. At quando Moniales iſtæ petierunt nouam licentiam à Papa regrediendi, non petierunt illam pro neceſſitate, ſed pro tollendis ſcrupulis, vt ſupra diximus, & vt per

Breue Apoſtolicum Epiſcopus ſuus renuens, moueretur ad talem licentiam concedendam. Quamuis ergo Epiſcopus nondum Bullam Apoſtolicam expedierit, nec executioni mandauerit, illæ reuertentes non fecerunt id abſque licentia Papæ, iam enim hanc habebant ex Papa Vrbano, qui vt diximus *in cap. 2. Regulæ*, illas obligat ad regreſſum ad antiquum Monaſterium ceſſante neceſſitate ab quam exierant. Et Epiſcopo indebitè negante regreſſum poterat Epicheia interpretari licitum eſſe regreſſum ob tot, ac tantas, & efficaces rationes pro Monialibus in præcedentibus adductas.

CASVS XVI.

De congregatione quorumdam hominum ſub forma Tertiariorum P. noſtri Franciſci.

IN Inſula Angræ, duo Sacerdotes ſe receperunt ad quandam ſacram ædiculam, ſiue oratorium in campo. Ibi exiſtentes cœperunt ſibi alios aggregare vſque ad numerum duodenarium, & cœperunt viuere ſub titulo Tertiariorum D. Franciſci, cum habitu & veſte diſtincto, non omnino Religioſo, ſed honeſto in colore fuſco, qui Luſitanè dicitur (pardo) non cum cucullo, nec cum mantello Religioſo; ſed cum pallio ſæculari, qui dicitur (ferragoilo) eiuſdem coloris honeſti. Hoc inſtitutum dixerunt ſe incœpiſſe de licentia Prouincialis Tertiariorum, qui in Portugallia viuunt in congregatione ex approbatione Sedis Apoſtolicæ. Quo non obſtante in eadem Inſula dederunt obedientiam

tiam Prælato Ordinis Minorum de Obſeruantia, qui in illa Inſula vocatur Cuſtos Conuentuum Obſeruantiæ, poſtea dederunt obedientiam Epiſcopo illius Inſulæ. Sic continuantes recipiunt Nouitios cum anno Nouitiatus: quo finito admittunt illos ad tria vota ſolemnia, ſicut fieri ſolet in omnibus aliis Religionibus. His ſuppoſitis, exorta ſunt multa dubia, quorum reſolutio non ſolum iuuabit ad præſentem caſum, ſed alios ſimiles viuentium in congregatione ſiue ſint fœminæ, ſiue maſculi.

1 Et antequam per concluſiones reſpondeam: ſuppono quod in Ordine Minorum tres ſunt claſſes Tertiariorum. Primus eſt, quem inſtituit P.N. Franciſcus, qui non emittunt tria vota eſſentialia, ſed ſolum ſe obligant ad ſeruanda decem mandata Decalogi, manentes in domibus ſuis, ſiue ſint vxorati, ſiue cælibes. Et hi propriè non ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ exemptæ, ſicut ait Collector priuilegiorum Mendicātium, & Rodrig. mox citandi. Secunda claſſis eſt illorum, qui viuunt in congregatione, & emittunt tria vota eſſentialia in manu Prælati, iuxta Regulam illis preſcriptam à Leone X. quorum multi Conuentus, & Prouinciæ ſunt in Hiſpania, & præcipuè in Portugallia, Olyſſipone, Viennæ, Vimierio, &c. Hi autem ſunt veri Religioſi, & perſonæ Eccleſiaſticæ exemptæ, & gaudent priuilegiis conceſſis Fratribus Minorum de Obſeruantia. Tertia claſſis Tertiariorum eſt eorum, qui viuunt in aliqua heremo, vel aliqua Eccleſia, ſed non emittunt vota, nec profeſſionem; ſed receperunt habitum Tertiariorum de manu alicuius Religioſi Franciſcani, vel illi per ſe illum aſſumpſerunt. Et hi nullo modo ſunt Tertiarij vere, ſed fictitie. Hæc omnia traduntur in terminis à Collectore priuilegiorum Men-

dicantium, qui fuit vir doctiſſimus, in compendio *verb.* Tertiarij Fratres, ſtatim poſt §.25.*& ſeqq.* & Rodriguez *tom.3.qq.Regul.quæſt.72.art.1.* Quo ſuppoſito, Elicio ſequentes concluſiones.

2 Prima concluſio. Hi Tertiarij illicitè, & iniuſtè omnino fecerunt poſt datam obedientiam Prouinciali Tertiariorum Olyſſipone, ſubiiciendo ſe ſecundo Prælato Minorum Obſeruantiæ in Inſula Cuſtodi vocato: imo & poſt datam obedientiam prædicto Cuſtodi, iniquius fecerunt ſubiiciendo ſe Epiſcopo, conſtat clarè: quia ſubditus vnius Prælati non poteſt ſe ſubtrahere ad libitum ab obedientia huius Prælati; id enim imprimis maximam in Eccleſia Dei cauſaret confuſionem, & præterea ſpeciem haberet furti, & grauaminis notabilis, quod ſit illi Prælato à cuius obedientia ſubtrahitur, & in hoc caſu poteſt habere locum dictum D. Gregorij in Epiſtola ad Venantium Monachum apoſtatam, in qua dicit illum per apoſtaſiam, non ſubtraxiſſe numos pecuniarios, ſed ſubtraxiſſe ſe Deo, & Ordini cui ſe deuouerat. Hinc colligitur non potuiſſe licitè Epiſcopum Angrenſem horum obedientiam tertio acceptaſſe, ſi ſciebat illos antea duobus Prælatis Regularibus fuiſſe ſubiectos.

3 Secunda concluſio. Hi Tertiarij ſuppoſito quod viuunt hodie in congregatione cum tribus votis ſolemnibus, non poſſunt obedire Epiſcopo, ſed tenentur obedire Generali, & Commiſſario generali Ordinis Minorum, & illi Prouinciali Tertiariorum Portugalliæ, qui illos primo recepit, vnde non poſſunt obedire Epiſcopo. Probatur clarè ex Bulla Pij V. poſita in Bullario Rodrig. *fol.671.* in qua Papa prædictus primo facit ſubditos Generali, & Commiſſario generali Ordinis

nis Minorum omnes Tertiarios viuentes in congregatione cum tribus votis ſolemnibus:& ſtatim poſt idem Summus Pontifex præcipit eiſdem Tertiariis in virtute S.obedientiæ, vt obediant prædictis Prælatis Minorum de Obſeruantia.Idem præceperat antea Sixtus IV.cuius verba refert Rodrig.*cit.quæſt.*72.*art.*1 .*concl.*3. Cum ergo Summi Pontifices iubeant, vt Tertiarij viuentes in congregatione obediant Prælatis Ordinis Minorum, non poſſunt iſti obedire Epiſcopo, à cuius iuriſdictione Eccleſia illos eximit, & Prælatis Minorum ſubdit.Conſtat idem ex Papa Leone X.qui ſtatuit Regulam pro Tertiariis viuentibus in congregatione cum votis ſolemnibus, quæ habetur in Capuccino *in fine Compend.fol.*43. In cuius Regulæ *cap.*5. dicit Papa quod obedient Prȩlatis localibus Minorum. Vltra hæc vero trium Pontificum decreta,conſtat iam de poſſeſſione:nam vt dicitur in informatione,iam in principio Prælati Minorum poſſederunt obedientiam fundatorum duorum iſtius Conuentus:ac proinde ratione ſaltem contractus non potuerunt exire ab obedientia dictorum Prælatorum Prouincialis, & Cuſtodis. Idem tenet Collector priuilegiorum,& Rodrig.*citat.locis*,& Miranda *in explicat.Regulæ Tertiariorum*,*cap.*7. Ex quibus infertur non potuiſſe Epiſcopum acceptare obedientiam, & regimen illorum, quos tres Summi Pontifices Prælatis Minorum ſubiecerunt.Ex quibus Pius V.*in citata Bulla* conſtituit executorem illius,Cardinalem protectorem Ordinis Minorum,eidem iniungens, & concedens, vt per cenſuras procedat contra impedientes ne dicti Tertiarij obediant prædictis Prælatis Minorum.

4 Obiicis.Hi Tertiarij non portant habitum Tertiariorum viuentium in Portugallia, portantium habi-

tum cum caputio, ſiue cucullo, & mantello religioſo, imo hi portāt habitum in forma ferè ſæculari, ac proinde non videntur comprehendi in illa Bulla Pij V. Secundò obiicis, quod in Portugallia ſunt Conuentus Moniahum Tertiariarum, quæ obediunt Epiſcopo, vt conſtat ex Monaſterio Saluatoris Eboræ conſtituto, & alio ædificato in oppido do Torraño, quæ ſunt Tertiariæ viuentes in cōgregatione cum tribus votis ſolemnibus, & tamen ſubduntur Archiepiſcopo Eborenſi: ſic ergo poterunt iſti, de quibus eſt quæſtio, obedire Epiſcopo Angrenſi. Non obſtāt: nam licet iſti Tertiarij non portent habitum cum caputio, nec mantellum religioſum, non ideo deſinunt eſſe ſubditi Prælatis Minorum. Nam illi tres Summi Pontifices in tribus citatis Bullis, non ſpecificant, neque aſſignant peculiarem formam habitus talium Tertiariorum, ſolum exprimunt ſi viuunt in congregatione cum tribus votis ſolemnibus: idque in particulari conſtat ex Regula facta à Leone X. pro his Tertiariis viuentibus in congregatione; nam *cap. 6.* eiuſdem Regulæ loquens de veſtitu illorum, ait: *Depoſitis cæteris vanis huius ſæculi ornamentis, nullum ornamentum corporale portare debent, niſi ſolum humile, & neceſſarium ornamentum corporis ſui.* Nihil aliud loquitur de illorum veſtitu: & proinde illius forma relinquitur diſpoſitioni Prælatorum, vel conſuetudini Prouinciæ. Itaque vt tales Tertiarij ſubdantur Prælatis Minorum, ſolum requiritur quod viuant in congregatione cum tribus votis ſolemnibus. Quod ſi adhuc velis hos Tertiarios, eo quod portent habitum diſtinctum à Tertiariis Ordinariis viuentibus in congregatione in Portugallia cum caputio & mantello religioſo, non eſſe de iſtorum claſſe, vel de iſtorum ordine, habes contra te fortius argumentum; nam inde

conuin

conuincitur hos Tertiarios non eſſe Tertiarios, nec poſſe manere in iſto ſtatu: quia non ſunt Tertiarij ex aliqua claſſe illarum trium, quas diximus in principio *num.* 1. Non enim ſunt ex prima claſſe, cum hi nec viuant in congregatione, nec emittant tria vota ſolemnia: nec ſunt ex ſecunda claſſe, per te, quia licet viuant in congregatione cum tribus votis non portant habitum cum caputio, & mantello, vt cæteri in Portugallia viuentes in congregatione. Non ſunt tertiæ claſſis, quia hi nullam profeſſionem, aut votum emittunt: ergo cum nullius claſſis ſint ex illis tribus, erit Religio noua, & proinde nullo modo licita, cum iuxta *cap. fin.* de religioſis domibus, nulla noua Religio poſſit erigi abſque particulari licentia Sedis Apoſtolicæ. Et idem habetur in cap. *vnico, eodem tit. in* 6. Imo per hoc 2. capitulum in 6. hi Tertiarij cum noua iſta forma habitus videntur prohiberi: ibi enim non ſolum Papa prohibet erectionem nouæ Religionis abſque ſpeciali licentia Papæ, ſed etiam ne habitum nouæ Religionis quis aſſumat.

5 Ad ſecundam obiectionem de Monialibus Tertiariis ſubiectis Epiſcopo. Reſpondet Rodriguez *citat. quæſt.* 72. *art.* 1. *concl.* 3. dicens hos Conuentus Monialium Tertiariarum Epiſcopis ſubditarum, illis eſſe ſubiectos, quia Fratres Minores illarum regimen à principio acceptare noluerunt. In cuius probationem facit, quod ſemper à principio fundationis harum Tertiariarum impetratur licentia Summi Pontificis, vt illæ Epiſcopis ſubdantur. Et hoc ſaltem conſtat de Monaſterio Tertiariarum Saluatoris Eborenſis, quod olim fuit ſubiectum Prælatis Minorum Conuentus Eborenſis, vt conſtat, & ego vidi in libro antiquo manuſcripto, in quo continentur aliquæ antiquitates il-

lius Conuentus Fratrum Minorum Eborenſis. Vbi dicitur Sorores illas Tertiarias ante Tridentinum in ſuo Conuentu ſolitas venire ad Capitulum culparum intra Conuentum Fratrum pro illis celebratum in ſingulis hebdomadis. Et proinde argumentum non concludit:diuerſa enim ratio eſt Monialibus Tertiariis, & in Fratribus Tertiariis viuentibus in congregatione cum tribus votis: nam Papa Pius V. exprimit Fratres hos Tertiarios vt ſint ſubditi Prælatis Minorum: nihil vero loquitur de Monialibus Tertiariis.

6 Quæ hactenus dicta ſunt de his Tertiariis emittentibus tria vota,intelligo de votis ſolemnibus;de his enim ſic vouentibus ſolemniter intelliguntur prædictæ Bullæ Pontificum. Nam ſi in iſta congregatione non emittunt vota ſolemnia, ſed ſolum vouent ſeruare mandata Dei,ſicut Tertiarij à P. N. Franciſco inſtituti, tunc ſibi contradicunt viuendo in congregatione, nam Pater noſter Franciſcus non inſtituit primos illos Tertiarios primæ claſſis vt viuerent in congregatione, ſed vt manerent in propriis domibus etiam vxorati,qualis fuit ſanctus Ludouicus Rex Galliæ,ſanctus Elzearius Comes Ariani, & alij: ac proinde iſti non poſſunt viuere in communitate ſi ſolum vouent eo modo quo Tertiarij primæ claſſis. Quod ſi vouent tria vota ſolemnia,debent ſubiici Prælatis generalibus Minorum,iuxta tres Bullas Pontificias citatas. Addo, quod licet hi Tertiarij ſolùm voueant, & faciant profeſſionem illius voti, quod emittunt Tertiarij primæ claſſis inſtituti à N.P.Franciſco,adhuc ſuper illos Prælati Minorum habent ſuperintendentiam, vt videlicet poſſint,& debeant illis conſilia bona dare,illos dirigere, obiurgare, &c. ob aliquas conceſſiones Papales, quas citat Miranda citato *cap.7.* in expoſitione Regulæ ipſorum,

ipſorum, quam ſuperintendentiam ait non eſſe iuriſdictionem propriè dictam, cum non detur ad puniendum: ſed eſſe quandam ſuperintendentiam gubernatiuam, quam ibi dicit non poſſe illis auferri ab Epiſcopis ſecundum citatas ibi à ſe Bullas.

7 Secunda concluſio. Si iſti Tertiarij, de quibus eſt quæſtio, ſolum faciũt profeſſionem communem aliorum Tertiariorum primæ claſſis ſine tribus votis ſolemnibus, non gaudent aliquo priuilegio conceſſo à Summis Pontificibus Ordinis Fratrum Minorum: nec liberantur à ſoluendis decimis, vel à ſoluendis tributis, ſicut tradit Collector priuilegiorum citato loco, & Miranda citato libro ſuper Regulam ipſorum *cap.* 11. & Cordoua ad citatum verbum Tertiarij in compendio, & alij.

8 Tertia concluſio. Si conſtiterit quod ille qui eſt hodie Prælatus, & fundator iſtius noui Conuentus, non fecit profeſſionem iſtiuſmet Regulæ in manu Prælati potentis illum admittere ad talem profeſſionem, profeſſiones cæterorum, quas admiſit, fuerunt nullæ, & irritæ. Probo, quia nullus poteſt ad profeſſionem aliquem admittere, niſi qui ſit Religioſus illius Regulæ, vel habeat iuriſdictionem delegatam ad id faciendum ab illo, qui illam poſſit delegare: ſicut tradit Nauarr. *in conſilijs titul. de Regul. conſil.* 18. *& in conſilio* 62. vbi citat cap. *ad Apoſtolicam, de Regul.* & clariùs hoc habet Sanchez *tom.* 2. *Decal. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 74. vbi cum multis ibi citatis tenet, quod nec Epiſcopus poteſt valide ad profeſſionem aliquem admittere, ita vt profitens obligatus maneat, niſi fuerit in Conuentu Monialium, cuius ipſe Epiſcopus eſt Prælatus. Vnde ſi Epiſcopus, de quo agitur, non erat Prælatus iſtorum Tertiariorum per ſupra allegata, nec poterat

illos ad profeſſionem admittere: & præterea illi non habebant commiſſionem à Prælatis Minorum ad recipiēdos Nouitios, dandamque profeſſionem; ſequitur quod quidquid ab illis attentatum fuit in receptione, & profeſſione, fuit nullum. Et confirmatur, quia ſi primus Prouincialis Tertiariorum Olyſſipone illos duos priores recepit ad habitum, idemque fecit poſtea cuſtos Prælatus Obſeruantiæ in inſula, talis receptio ex vſu, & praxi ſolum continet, quod illos recipit ad habitum Tertiariorum primæ claſſis, quos inſtituit P.N. Franciſcus, etiam coniugatos: non autem prædicti duo Prælati per illam receptionem ad habitum Tertiariorum illis commiſerunt vt poſſent ædificare Conuentum, & Nouitios recipere ad viuendum in Congregatione cum tribus votis ſolemnibus: imo neque id poterant illis concedere; cumque neque id poſſet illis Epiſcopus concedere per ſupradicta, iudicandum eſt illos non valide fuiſſe profeſſos, neque eſſe tutos in conſcientia. Addit Sanchez proximè loco citato, non poſſe Epiſcopum aliquem ad profeſſionem admittere, quia non eſt Prælatus Religioſorum; nam omnes Religioſi hodie ferè exempti ſunt.

9 Quarta concluſio. Aliud inauditum, & abſurdum continet iſte caſus; quod ſcilicet iſte Prælatus localis noui Conuentus (imo non Prælatus) recipiat Nouitios ad Ordinem, & profeſſionem, quod eſt contra praxim omnium Ordinum Mendicantium, maxime Minorum, in quibus Nouitiorum receptio interdicitur Prælato locali, & reſeruatur Prouinciali. Pro quo facit optimè caſus poſitus à Rodriguez in ſuo Bullario *fol.* 1017. *& ſeqq.* vbi ponit Bullam quandam Greg. XIII. in cuius tempore contigit caſus omnino ſimilis: nam quidam Matthæus ſeceſſit in eremum cum aliis ſociis:

ibi

ibi fecerunt vnam formam Monaſterij, in quo viuebant. Iſte Matthæus functus eſt officio Abbatis ſine ordine Sedis Apoſtolicæ, vel alterius Prælati potentis illum creare Abbatem. Iſto mortuo ſucceſſit illi in officio alter Didacus, & admittebant alios ad profeſſionem. Re cognita, & detecto errore, conſultus Papa Gregorius XIII. ſuppleuit defectum; creauit legitimum Abbatem, iuſſit ratificari profeſſiones, eoſque ſubiecit Ordini Sancti Baſilij, & aſſignans ibi Papa cauſam, ait: *Cum autem Eremitæ ijdem prædictam profeſſionem in manibus eius, qui illam recipiendi facultatem non habebat emiſerint, eademque profeſſio nulla, & inualida reddatur*, &c. Vbi vides ſimilem omnino caſum iſti noſtro: ac proinde hunc caſum iuxta illum eſſe reſtaurandum, ac prouidendum.

10 Ex his concludo, quod ſi iſti Tertiarij emittunt tria vota ſolemnia, prout dicitur in informatione, non poſſunt obedire Epiſcopo, iuxta tres Bullas Pontificias citatas. Si vero non emittunt tria vota ſolemnia, non poſſunt viuere in congregatione, propter aliam Bullam expreſſam Pij V. poſitam à Rodriguez in ſuo Bullario *fol.* 944. vbi expreſsè Sum. Pontifex prohibet ne in congregatione qualibet hodie congregentur viri, niſi emiſerint tria vota ſolemnia, quæ Bulla citato loco videri poteſt. Quod decretum non comprehendit fœminas viuentes in congregatione, ſine tribus votis ſolemnibus, quales ſunt aliquæ Olyſſipone, & alibi, quæ dicuntur Luſitanè, *Recolhimentos*: quia in illis ſic viuentibus non concurrunt inconuenientia, quæ dantur in viris viuentibus in congregationibus ſine illis tribus votis ſolemnibus.

CASVS

CASVS XVII.

De alienatione cuiuſdam rei, Eccleſiæ Monialium relictæ, cum obligatione non alienandi.

QVædam Regina Portugalliæ fundauit quendam Conuëtum Monialium, cui donauit in morte, & in morte aliquas res precioſas mobiles, ſimulque impetrauit Bullam à Summo Pontifice tunc regente Eccleſiam, per quam iubebat, ne Moniales præſentes, & futuræ dicti Conuentus, vnquam rem vllam ex illis ſibi relictis alienarent, venderent, ſeu diſtraherent. Inter res iſtas ſic donatas & relictas, erat vna argentea magni pretij, *vulgo portapaz*, cum qua olim in Miſſa poſt Agnus Dei, dabatur pax Sacerdoti, & erat grandioris maieſtatis, & quantitatis. Poſtea Conuentus fecit aliam minorem pro vſu quotidiano. Denique poſt cæremoniale Noui Miſſalis, prędictum inſtrumentum pacis dandæ, & cæremonia illa in Miſſa ſublata eſt. Voluit Conuentus Monialium prædictam portapaz vendere, & alienare, & ex pretio illius aliam rem mobilem comparare pro ſeruitio altaris, & veneratione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ. Idque volebat, tum quod dicta portapaz iam non poterat ſeruire in miniſterio Miſſæ propter illius vſum ſublatum; tum quod Conuentus aliam iam commodiorem habebat: tum denique quia illa à Regina donata præ ſua maieſtate, & pretioſitate Conuentui pauperum Monialium non congruebat. Et declaratur, quod prædicta Bulla Papalis à Regina impetrata, nullam cenſuram, aut pœnam ſpiritualem imponebat Monialibus, ſi alienarent, ſed ſolum annullabat alienationem, vel diſtractionem re-

rum

rum prædictarum à Monialibus factam, vel attentatam.

1 Quæſitum fuit, an hodie non obſtante prædicta Bulla prohibitiua, poſſent Moniales prędictum inſtrumentum pacis dandæ alienare, ac vendere, & ex pretio illius aliam rem fixam, & perpetuo menſuram pro obſequio eiuſdem altaris, emere, vel fabricare? Reſpondi id potuiſſe Moniales facere, ſeruatis tamen aliis conditionibus in iure requiſitis; vt ſcilicet fiat cum conſenſu Prælati illius Conuentus, & cum conſenſu maioris partis Capituli Monialium. Et eiuſdem meæ opinionis fuit alius vir ſatis Religioſus, & doctus, qui huic meæ opinioni ſubſcripſit, propter rationes ſequentes. Primò, ceſſante fine legis ceſſat lex: cap. *Cum ceſſante, de appellat. & l. fin. ff. de hæred. inſtit.* Nauar. *in conſilys, tit. de ſentent. excom. conſil.* 57. Suarez *lib. 6. de legib. cap. 9. num.* 11. At in hoc caſu ceſſauit finis Fundatricis, & finis Papæ, fundatrix enim intendit rem illam donare vt ſeruiret in altari, quæ hodie non poteſt ſeruire propter cæremoniam illam ab Eccleſia ſublatam: ergo ceſſante illo fine Fundatricis, & Papæ, iam hodie voluntas illa Reginæ, & Papæ non videntur obligare, cum non ſit congruum prædictas Moniales rem habere pro ſola oſtentatione, & aliàs inutilem. Secundò, quia pœna annullationis impoſita in hac Bulla, non magis obligat, quam pœnæ ſuſpenſionis, & excommunicationis poſitæ in iure communi contra indebitè alienantes bona Eccleſiæ, vt patet: imo pœnæ iſtius Bullæ videntur mitiores, quia ſunt lex poſitiua vnius tantum Summi Pontificis, illæ vero poſitæ in iure communi, ex eo videntur grauiores, quia poſitæ in iure communi, & vt plurimum poſitæ per Concilia generalia Eccleſiæ: at conſtat ex iure, & ex

communi

communi Doctorúm ſententia poſſe alienari res Eccleſiæ, etiam immobiles concurrente debita ſolemnitate, ſi alienatio fiat in maiorem vtilitatem Conuentus, per multos textus ad hoc recitatos à Rodriguez *tom.1.quæſt.Regul.q.27. art.2.* quos citat ad marginem, & hæc alienatio fuit clarè in maiorem vtilitatem Conuentus, vt conſtat: ergo licitè potuit fieri. Tertiò, magis obligat votum ſimplex factum Deo, quam obliget lex poſitiua Papæ, cum votum obliget de iure naturali, lex autem Papæ obligat tantum de iure poſitiuo: at poteſt vnuſquiſque habens obligationem voti, per ſe ſolum illud commutare in rem euidenter meliorem abſque alia diſpenſatione, vt tradunt communiter Doctores, maxime Sanchez *tom.1.Decal.lib.4. cap.49.num.4.* vbi pro eodem citat vltra viginti Doctores: ergo etiam Conuentus in hoc caſu poterit hanc obligationem poſitam à Fundatrice de re iſta conſeruanda, commutare, vendendo illam, altari omnino inutilem, & emendo aliam euidenter vtilem pro ſeruitio eiuſdem altaris.

2 Obiicis contra hoc argumentum, non valere ſimilitudinem voti, & legis poſitiuæ obligantis. Nam ſi ego omitto facere rem iniunctam à lege, licet faciam tunc aliam rem meliorem, non impleo legem, ſed peccatum cõmitto omiſſionis, vt facilè erit exemplis oſtendere: ergo non valet exemplum per ſe commutantis votum in rem clarè meliorem, cum id fundetur in benigna Dei voluntate, quæ ſic præſumitur acceptare. Ad hoc argumentum dico, etiam in obligatione iuſtitiæ, ac reſtitutionis locum habere quod diximus, vt ſcilicet ſatisfiat obligationi reſtitutionis, ſi pro vna re debita reddam aliam diuerſam, meliorem, vel æquiualentem. Nam ſi abſtuli vinum à Petro, impleo præceptum

ptum reſtitutionis reddendo pecuniam æquiualentem, vel abundantiorem. Item ſi abſtuli triticum, & reddo vinum, cum quo creditor Conuentus eſt ſatisfacio dando rem diuerſam. Cum ergo alienatio iſta, de qua agitur, pertineat ferè ad materiam iuſtitiæ, ſequitur quod ſatisfiet præcepto poſito à Regina de non alienando, dando, & ſubſtituendo rem aliam meliorem, quam Fundatrix & Papa certiſſimè acceptarent, ſi viuerent, & id ſcirent: neque Fundatrici infertur damnum, ſed commodum; quinimo nec Summo Pontifici contradici videtur, ille enim in illa prohibitione ſolum voluit ſe accommodare piæ, ac rectæ intentioni Reginæ, quæ non debuit velle Monialibus res inutiles relinquere, nec impedire vt commodiores res pro cultu diuino emerentur.

3 Quartò, id ipſum confirmo ex alia doctrina tradita à Doctoribus in materia de voto, maxime à Sanchez *citato* 4.*lib.Decal.cap.*2.*num.*24. qui dicunt, quod quando materia voti facta eſt inutilis, vel indifferens, ceſſat obligatio voti: ſic ergo in caſu pręſenti, cum materia iſtius donationis factæ à Fundatrice, & materia legis Pontificiæ ſit facta inutilis, eo quod res iſta non poſſit amplius ad aliquid ſeruire, ſequitur quod ceſſabit obligatio poſita à Papa, & à Fundatrice. Quintò, id probatur, quia hæ Moniales gaudent priuilegio conceſſo à Sixto IV. Fratribus Minoribus, qui ſunt Pręlati illarum, per quod priuilegium Papa concedit, vt legatum illis relictum pro vno vſu poſſint de licentia Prælati conuertere in alium vſum, vt habetur in *Compend. Mendic. verb.* Legatum.§.*vnico,* cum declaratione ibi poſita. Ergo cum licentia ſui Prælati poterunt facere hanc alienationem, dummodo pretium rei venditæ conuertatur in alium vſum rei permanentis, & altari

perpetuo deſeruituræ. Sextò, facit priuilegium, quod ego cito in meo primo tomo *Dubiorum Regul. verb. Alienatio, num.* 5. vbi Benedictus XIII. conceſſit Patribus D. Hieron. vt poſſint alienare res immobiles Conuentus cum conditionibus ibi poſitis, dummodo non ſint datæ à Regibus pro fundatione Conuentus. Vbi concedit poſſe alienari res immobiles, excepto ſi ſint immobiles datæ à Regibus, & pro fundatione Conuentus. Cum ergo res iſta, de qua agitur, non ſit immobilis, nec data pro fundatione Conuentus, ſequitur poſſe illam alienari in maiorem vtilitatem Conuentus; quod probatur ex communi maxima Iuriſtarum dicente, quod exceptio firmat Regulam: cum ergo illic Papa ſolum excipiat ne alienentur res immobiles datæ à Regibus, ſequitur quod permittit alienari mobiles datas ab eiſdem Regibus.

4 Vltimo probatur, quia Moniales ſanctæ Claræ, (de quarum numero ſunt hæ de quibus agitur) habent priuilegium, vt cum licentia Prælati, & conſenſu maioris partis Conuentus poſſint alienare bona immobilia in maiorem, & euidentem vtilitatem Monaſterij, de quo Rodrig. *citato art. 2. §. Infertur* 2. Ergo bene poterunt hæ Moniales alienare hanc rem, de qua quæritur, cum ſit mobilis, & proinde facilius poſſit diſtrahi ſecundum iura. Quod ſi dicatur in hac Bulla, de qua agimus, Papam hoc prohibuiſſe vtens clauſula, ex certa ſcientia, quæ rigidior eſt, & magis reuocatoria? Reſpondeo hanc Bullam datam fuiſſe octoginta ab hinc annis: & ab illa ætate vſque ad hanc, multi Summi Pontifices confirmarunt noſtra priuilegia ex certa ſcientia; qui modus confirmandi priuilegia reualidat etiam priuilegia antiqua annullata, vt ego probo in meo primo tomo *Dubior. Regular. ver.* priuilegij confirmatio.

firmatio. Et vltra hoc, poſt illam Bullam multi Sum. Pontifices conceſſerunt priuilegia aliquibus Ordinibus, vt poſſent alienare res immobiles in maiorem vtilitatem Conuentus: pro quo vide à me dicta citato primo tomo, & *verb.* alienatio per totum titulum. Et vide etiam Rodrig. *tom.* 1. *qq. Regul. quæſt.* 27. *art.* 2. de conceſſione poſtea facta Monialibus Ordinis ſancti Auguſtini.

5 Vltra has probationes, adduco duo exempla in praxi. Nam, me petente, quidam Collector Apoſtolicus in hoc Regno declarauit, quod Moniales iſtiuſmet Conuentus poterant vendere quandam Bibliothecam Latinorum librorum relictam ab eadem Regina Fundatrice eidem Conuentui: quæ quia inutilis omnino erat Conuentui, declarauit idem Collector quod venderetur, & pretium illius conuerteretur in rem fixam, & perpetuo duraturam in eodem Conuentu. Et ſic factum eſt. Deinde poſt aliquot annos me etiam petente, alius Collector huius Regni declarauit poſſe Moniales alterius Conuentus de Sacauem prope Olyſſiponem ſiti, vendere quoſdam pannos pretioſos, & æſtimabiles, inſeruientes pro ornatu parietum, qui dicto Conuentui pauperi, erant inutiles, & temporis longæuitate putreſcebant, declarauit inquam illos poſſe vendi, dummodo pretium eorum conuerteretur in rem permanentem Conuentus. Et in hoc ſecundo caſu fundator Conuentus obtinuerat aliam Bullam Papæ rigidiorem, prohibentem ſub grauibus pœnis ne donata ab illo illi Conuentui diſtraherentur, vel alienarentur. Et iterum aduerto prædictos duos Collectores in illis duobus caſibus non fuiſſe vſos diſpenſatione Apoſtolica: nam mihi dixit Auditor prioris Collectoris, non poſſe Collectores huius Regni di-

ſpenſare in Bullis Pontificiis. Fecerunt ergo illi prædicti Collectores declarando legem, & non diſpenſando.

6 Adhuc pro maiore firmitate primi argumenti poſiti in principio, quod ceſſante fine legis ceſſat lex, moneo vt videatur Suarez *citato cap.9. num.11.lib.6. de legibus*, vbi dicitur, quod vt dicatur ceſſare finis, ceſſante cauſa, vnum ex duobus requiritur: vel quia bonum proxime intentum per illum actum deſinit eſſe commodum ad commune bonum: vel quia ipſemet actus deſinit eſſe vtilis ad commune commodum. Quæ duo concurrunt in iſto noſtro caſu: nam res de qua agitur, id eſt, *portapaz*, & in ſe, & in ſuo vſu deſinit eſſe vtilis ad bonum commune, cum illius vſus ab Eccleſia ſit interdictus, cum aliis cauſis ſupra allegatis.

CASVS XVIII.

De quodam Prælato Conuentuali appellante à ſuo Prouinciali in viſitatione ſui Conuentus.

QVidam Prouincialis viſitauit ex officio quendam Conuentum ſuæ Prouinciæ præſente, & non reclamante Prælato locali illius. Finita viſitatione, & reſultantibus culpis probatis contra Prælatum localem, illum vocauit: eidemque dedit copiam capitulorum culparum, vt pro ſe reſponderet, & pro ſua defenſione diceret quod habebat. Acceptauit capitula Prælatus localis dicens ſe reſpõſurum: & paulo poſt receptionem capitulorum, rediit ad Prouincialem, petiit prorogationem temporis ad reſpondendum, vltra

tempus

tempus aſſignatum in exhibitione Capitulorum: & hoc conceſſo à Prouinciali, idem Prælatus rediens ad Prouincialem, dixit ſe appellare ab illo ad ſuperiorem Regularem ipſius Prouincialis; quam appellationem, nec ſcripto fecit, neque vllam cauſam appellationis expreſſit; cum tamen Prouincialis inſtaret vt cauſam appellationis exprimeret. Paulo poſt idem Prælatus localis clanculum Conuentum exiuit inſalutato Prouinciali præſente,& ſuperiorem illum adiuit,ad quem appellauerat. Eidem vero ſuperiori expoſuit, dictum Prouincialé ſibi feciſſe grauamina,& iniuſtitias. Quo audito, prædictus ſuperior, inaudito Prouinciali, nec viſa copia proceſſuum, neque informatione vlla, præter dictum ipſius appellantis, deſtinauit particularem viſitatorem, vt iret ad viſitandum prædictum Conuentum;& cognoſceret de grauaminibus factis à Prouinciali, ipſi locali Prælato, eiuſque defenſioni intenderet. Accedens viſitator ad prædictum Conuentum; inaudito Prouinciali, recepit nouiter teſtes pro defenſione Prælati localis:qui aliquibus Religioſis oppoſuit exceptionem teſtium ſuſpectorum; qui in viſitatione Prouincialis fuerant teſtes, ipſo Prælato locali vidente,& non excipiente. Et hi teſtes ab illo recuſati ad teſtificandum non ſunt vocati à viſitatore, neque illorum teſtimonium receptum eſt. Quo poſito quæruntur multa.

1 Primo, an potuerit appellare iſte Prælatus localis à Prouiciali, poſtquam illum admiſit ad viſitationem Conuentus, & poſtquam admiſit capitula culparum exhibita à Prouinciali, dicens ſe reſponſurum; imo iam incœperat reſpondere.

2 An prædicta appellatio ſine ſcripto,& ſine expreſſion e cauſæ fuerit valida, an friuola iudicanda.

3 An fuerit apoſtata exiens à Conuentu, ſine licentia Prouincialis præſentis, eumque reſpondere iubentis.

4 An ſuperior potuerit mandare viſitatorem particularem pro reuiſitando Conuentu circa grauamina facta à Prouinciali, ídque nec audito, nec citato Prouinciali, nec prolata ſententia circa valorem, aut nullitatem appellationis; & iuſſit inquiri de grauaminibus, & iniuſtitiis factis à Prouinciali, eò non audito.

5 An Prælatus localis in ſecunda viſitatione poſſet recuſare teſtes, vt ſuſpectos, quos antea non recuſauit in viſitatione Prouincialis.

6 An viſitator, dato quod probaretur exceptio contra aliquos teſtes, teneretur nihilominus recipere teſtimonium horum teſtium recuſatorum.

1 Ad primum quæſitum, credo quod non potuerit appellare à Prouinciali, poſtquam admiſit illum ad viſitandum, & recepit capitula culparum obligans ſe reſponſurum; & petiit ab eodem Prouinciali prorogationem temporis ad reſpondendum: excepto ſi poſt hæc omnia noua cauſa appellandi, vel recuſandi orta fuerit, vel aliqua cauſa appellandi, vel recuſandi ante hæc omnia nata, & exiſtens, ſed incognita, poſt illa omnia denuo ad notitiam venerit appellantis. Prima pars huius reſponſionis colligitur clarè ex cap. *ad petitionem, de accuſat.* vbi Papa iuſſit quendam Legatum viſitare vnum Monaſterium, petente id ipſum Abbate Monaſterij, & præſente ad viſitationé Legati, nec Abbate reclamãte. Facta viſitatione, & reſultantibus culpis contra Abbatem, Legatus obtulit Abbati capitula culparum, vt reſponderet pro ſua defenſione. Abbas appellauit ad Papam, dicens Legatum ſibi eſſe ſuſpectum, quo non obſtante Legatus Abbatem priuauit officio.

officio. Poſt priuationem officij Abbas recurrit ad Papam per appellationem. Papa illo audito confirmauit ſententiam Legati. Et addit Papa notanter tanquam conducens pro cauſa iuſtitiæ: *Quod dictus Legatus præſente, nec reclamante Abbate, ſuper ſtatu Monaſterij cœpit inquirere diligenter.* Et licet poſtea Abbas appellauerit, & dixerit prædictum Legatum ſibi eſſe ſuſpectum, Papa nec detulit appellationi, nec recuſationi. Secundo idem probatur ex Regula, quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt; *de Regul. iuris in 6. Regula* 21. Iam vero huic Prælato locali non ſemel, ſed bis placuit litigare corã iſto Prouinciali primo acceptando, vt ille viſitaret: ſecundo acceptando ab illo capitula, & articulos culparum ad reſpondendum: imo tertio acceptauit illum in iudicem, cum poſt hæc ab eodem Prouinciali petiit prorogationem temporis ad reſpondendum: per hanc enim petitionem illum acceptauit, & recognouit in iudicem, vt patet: ergo licet antea haberet cauſam appellandi, vel recuſandi, ſibi cognitam, non potuit poſtea appellare, vel recuſare; quia tali cauſæ, vel appellationi renunciauit, eo quod Prouincialem in iudicem per tres actus acceptauit. Idem confirmatnr à ſimili ex iure Regio Luſitano, *in Ordinatione iſtius Regni, lib. 3. tit. 21. §. 1.* Vbi Rex decernit, non poſſe aliquem recuſare iudicem illum coram quo fecit vllum actum acceptationis, per quem actum videatur in illum cõſenſiſſe. Secunda vero pars reſponſionis, & ſimul prima probantur clarè ex capite *vt circa, de elect. in 6.* vbi Papa decernit quoad obuiandum malitiis opponentium contra electos, ille qui contra aliquem electum aliquid opponere voluerit, cauſas in ſcripto reddat ſuæ oppoſitionis, vel appellationis: ſi vero poſt ſic inſcriptam appellationem vltra

voluerit opponere, quod non ſit ſcriptum in cauſis propoſitæ iam appellationis, talis de nouo non audiatur: *Niſi aliquid forſitan poſtea emerſerit* (*ait Papa*) *vel ſuper antiquis ſuperuenerit: aut aliqua antiqua in opponentium notitiam denuo ſuperuenerint, quæ appellantes appellationis emiſſa tempore ignorare potuerint, & etiam ignorauerint. Super huiuſmodi autem ignorantia, & ſuperueniente facultate probandi fidem per proprium præſtandum corporaliter faciant iuramentum.* Sic ibi Papa Gregor. X. quo nihil clarius potuit deſiderari ad intentum huius primi reſponſi. Nam, vt dicitur, hic Prælatus localis intra viginti horas, & acceptauit capitula culparum à Prouinciali, & cœpit reſpondere, & petiit ab illo prorogationem temporis ad reſpondendum, vt proinde moraliter loquendo impoſſibile videatur, quod illi in mentem non venerit cauſa præterita appellandi, ſi quæ erat, neque illius cauſæ recordatus fuerit toto tempore, quo Prouincialis viſitauit: ſed poſt hæc omnia in appellationem eruperit, preſſus fortaſſe pondere capitulorum exhibitorum, quibus diffidit ſe poſſe reſpondere, & confiſus, vt dicitur, vel præſumitur, in fauore iudicis ad quem.

2 Ad ſecundum quæſitum dico rem eſſe notiſſimam in iure, quod appellatio quando fit à grauamine (qualis iſta prohibetur) vel fit ab interlocutoria, debet fieri in ſcripto, & in ſcripto debent exprimi cauſæ appellationis, aliàs appellatio friuola, & nulla iudicanda eſt. Hoc imprimis habetur *proximè citato c. vt circa, de electio.* vbi Papa ad appellandum dicit, id fieri debere in inſtrumento publico, & literis appellationis confectis. Idem expreſſius habetur *cap. Cordi nobis eſt.* Vbi Papa Innocentius IV. deſcribens formam ſeruandam ab appellantibus, dicit: *Sancimus, vt ſi quis in iudicio, vel extra*

extra ſuper interlocutoria,vel grauamine aliquo ad nos duxerit appellandum,cauſam appellationis in ſcriptis aſſignare deproperet,petat Apoſtolos,&c. Quo nihil clarius dici potuit. Vbi gloſſa *verb.* Ad nos, reſpondet aliquibus, qui dixerunt hanc formam appellandi in ſcripto cum expreſſione cauſarum, ſolum intelligi, quando appellatur ad Papam, propter illud verbum, *Ad nos appellandum duxerit:* ſed tamen ibi gloſſa maior,cum gloſſa marginali oppoſitum innuit, & ibidem gloſſa *in verb.* in ſcriptis. Et quoad expreſſionem cauſarum appellandi, quod non valeat appellatio ſi non exprimatur cauſa appellationis, quando appellatur à grauamine, vel interlocutoria, tenet expreſsè gloſſa *in cap. Accedens*,vt lite non conteſtata,*in verb.*Appellauit.Et citat cap.*vt debitus,de appellat.*& cap.*Dilecto filio,de appellat.* & alia iura. Ita vt ſi cauſa appellationis non exprimatur, ait appellationem non eſſe recipiendam. In cap. vero *Vt debitus,de appellat.* citato à gloſſa, dicit textus hæc verba: *Cum ex rationabili cauſa putauerit appellandum corã eodem iudice cauſa probabili appellationis expoſita.* Et omnino habetur cap.*Quod ad conſultationem,de ſentent.& re iudic.* Quo nil clarius dici potuit: & præterea clarè innuit Papa ibidem,quod coram quouis iudice cauſa appellationis ſit exponenda, etiamſi nõ appellatur ad Papam.Et habetur idem in multis aliis textibus, & paſſim in Doctoribus, & idem colligitur ex *Ordinat.huius Regni Portugalliæ,lib.3.tit.21.citato,*§.4.in ſimili, decernente quod quando aliquis iudicem recuſare voluerit, ſtatim cauſam recuſationis coram illo declaret; quod ſi cauſam non declarauerit, iudex non habeatur pro ſuſpecto,& in cauſa procedat.In hoc autem noſtro caſu, Prælatus localis neque appellauit ſcripto, vt dicitur, neque vllam cauſam appellationis,

vel grauaminis expreſſit, petente Prouinciali, vt cauſam appellationis aſſignaret; & proinde iuxta citatos textus appellatio fuit nulla,& non recipienda. Et confirmatur,quia aliàs ſi dicere nudum verbum, Appello, ſine expreſſione cauſæ ſufficeret ad validandum appellationem, vtique poſſet quilibet & iudicem, & iudicium deludere, ac declinare, quod eſt contra mentem Iurium citatorum. Addo quod aliàs fruſtra iura in tot locis concederent iudici, à quo, ius, & libertatem repellendi appellationes friuolas, vt concedunt paſſim: nam ſi appellans non obligatur exprimere cauſam appellationis (per te) quomodo poterit iudex iudicare appellationem eſſe friuolam, vel validam, non audita,nec viſa cauſa appellationis?ob hanc ergo cauſam iubent iura exprimi cauſam appellationis ab appellante, vt videat iudex ſi friuole, ſi maleuole,ſi ſolo animo dilatandi appellet.

3 Ad tertium quæſitum. Ego non damnarem talem Prælatum localem vt apoſtatam diſcedentem à Conuentu ſine licentia Prouincialis. Probo primo, quia Prælatus iſte localis aliàs habebat ex officio licentiam exeundi à Conuentu abſque licentia Prouincialis, vt praxis obſeruat. Ac proinde abſque licẽtia Prouincialis poterat à Conuentu exire:maxime cum Prouincialis per ſolam exhibitionem capitulorum, culparum illi non prohibuerit exitum. Secundo,quia,cum Prælatus localis videret Prouincialem nõ acceptaſſe ſuam appellationem, potuit ſecundo appellare facto, id eſt arrepto itinere ad ſuperiorem Prouincialis, maxime cum bona fide crederet id ſibi licere. Quod autem facto ſine verbis,vt per arreptionem itineris ad ſuperiorem poſſit fieri appellatio, conſtat *ex cap. Dilecti 2. de appellation.* & tenet Nauarr.*in lib.2.conſiliorum,titulo de ſententia,*

ſententia, & re iudicata, conſilio vltimo num.6. vbi citat Decium in caſu ferè ſimili. Cum ergo iſte Prælatus localis, eſſet aliàs Prælatus, non prohibitus exire, & vadens via recta ad ſuperiorem via appellationis, vt credebat, ſibi licitæ, non credo illum incurriſſe cenſuram apoſtaſiæ, etiam in foro externo, cum hæc cenſura non incurratur niſi à contumaci, & faciente mala fide.

4 Ad quartum dico, non potuiſſe, nec debuiſſe ſuperiorem Prouincialis, inaudito Prouinciali, deſtinare reuiſitatorem, qui inquireret de exceſſibus, grauaminibus, & iniuſtitiis quas Prælatus localis dixerat ſibi intuliſſe Prouincialem. Quod probo ex multis, & vrgentibus cauſis ſequentibus. Primo, quia ſic appellans nō detulit ſecum copiam proceſſus facti à Prouinciali, nec teſtimonium ſuæ appellationis, quo non delato non potuit ſuperior Prouincialis aliquid decernere, maxime contra honorem Prouincialis. Colligitur clarè ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 20. de reform.* Vbi Concilium loquens de appellatione facta ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, decernit, ac dicit primo quod petet appellans à Notario copiam proceſſus. Et confirmatur *ex cap. Dilectis filijs, de appellat.* Vbi de quodam appellante, eiuſque appellatione ait Papa: *De qua (id eſt appellatione) ſibi per officialis literas innotuerat.* Vnde colligit gloſſa in cap. *Cordi nobis, de appellat. in 6. in Addition.* citans Innoc. & alios, non ſufficere ad hoc qualemcumque ſcripturam, ſed debere eſſe publicam, & quæ fidem faciat, ne appellans poſſit poſtea variare. Quod ſi dicatur non detuliſſe ſcripturam ſuæ appellationis, quia Prouincialis noluit illam acceptare, & proinde per arreptionem itineris ad ſuperiorem coram illo denuo appellaſſe: tunc inſurgunt aliæ ob-

iectiones contra iſtam appellationem: nam ſuperior Prouincialis, antequam appellationem reciperet, & nouum viſitatorem mitteret, debebat prius audire Prouincialem. Colligitur clarè ex Tridentino citato c.20. Vbi agens de appellatione,& de iudice ad quem appellatur,ait debere admonere Epiſcopum à quo appellatur.Et ponit hæc verba: *Eodem Epiſcopo prius admonito, & ſi quid ei pro cauſa instructione videbitur,poſſit iudici appellationis ſignificare.* Et in hoc caſu, ſuperior iudex appellationis,neque pro appellationis cauſa,nec pro viſitatore mittendo, Prouincialem admonuit,cum talis viſitatio denuo inſtituta cederet in dedecus Prouincialis, cum de illo dictum eſſet feciſſe grauamina, & iniuſtitias. Secundo id probatur manifeſtè, ex cap. *Venerabilibus, de ſentent. excommun. in 6.* Vbi quidam ſubditus excommunicatus ab vno Epiſcopo, appellauit ad Archiepiſcopum.Reſpondet Papa,circa abſolutionem ſubditi; *Quod conueniendus eſt ipſe Suffraganeus (id eſt Epiſcopus)coram Archiepiſcopo,quia ipſius intereſt defendere cauſam ſuam.* Quo nihil clarius dici potuit ad intentum. Debuit ergo ſuperior conuenire,ſeu vocare Prouincialem pro iſta appellatione, & pro viſitatore mittendo, quia ipſius intererat defendere cauſam ſuam. Tertio erat hoc conforme Iuri ciuili,Canonico, imo & naturali. Videmus enim quod quando Actor pro ducturus eſt teſtes contra reum,prius citatur reus vt videat iurare teſtes, quò poſſit illis exceptiones opponere,& vti aliis remediis defenſionis: cur ergo in hoc caſu non debuit Prouincialis citari, vel admoneri de viſitatore nouo qui de iniuſtitiis ſibi ab appellante impoſitis debebat excipere teſtimonium omnium fratrum vnius Conuentus, vt poſſet Prouincialis ſuæ defenſionis remedia præuenire?

5 Præcedentia plus confirmantur, & oſtenditur alia obligatio hîc omiſſa: videlicet, quod ad probandam appellationis cauſam, vtraque pars appellãs, & appellata, debent comparare coram iudice ad quem appellatur, vt poſſit vtraque ſe defendere, habetur paſſim in Iure canonico, maxime in titulo *de appellat.* & alibi, vbi paſſim refertur quod vtraque pars appellans per ſe, vel per ſuos procuratores, comparebant coram Summo Pontifice: ſi vero aliqua pars comparere nolebat in termino aſſignato ad proſequendam appellationem, tunc illa abſente, & pro contumaci reputata, poterat iudex appellationis procedere. Habetur hoc præcipuè in cap. *interpoſita, de appellat.* toto capite maximè, §. Sane parato, Et expreſsè habetur in lege Portugalliæ *lib. 3. Ordinat. titulo* 68. §. Vbi datur forma appellationis, & decernitur quod vtraque pars appellans, & appellata compareãt coram iudice appellationis, & quæuis pars habebit copiam rationum contra ſe allegatarum: & ſuas probationes adducent contra appellationem, vel pro illa: ídque ratio naturalis dictat; cum enim appellatio nocumentum ſemper alicui inferat, videlicet iudici à quo appellatur, vel parti contra quam appellatur, & ratio æquitatis dictat, vt pars appellata audiatur, vel citetur pro ſui defenſione. In hoc autem caſu ſolus Prouincialis fuit pars appellata, ídque cum nota iniuſtitiæ ab illo commiſſæ, ac proinde fuit audiendus ſecundum tot textus ſupra citatos, & iuxta Concil. Trideut.

6 Ad quintum quæſitum, dico quod Prælatus iſte localis in ſecunda viſitatione potuit ponere exceptiones, & recuſationes illis Religioſis, qui in prima viſitatione generali Prouincialis, teſtimonium contra ipſum Prælatum localem tulerunt: quamuis enim eos

tunc

tunc viſitare, ac teſtimonium dicere tunc permiſerit, non per hoc viſus eſt in eos conſenſiſſe abſolutè, quia ignorabat an contra ſe forent dicturi teſtimonium: ignorans autem non conſentit valide. *l.* Nec ignorans, *C. de donat. & l. Mater decedens, ff. de inoffic. teſtamento.* Vltra illa quæ in ſequentibus dicemus de teſtibus receptis in viſitatione generali.

7 Ad ſextum quæſitum dico, viſitatorem ſecundum deſtinatum à ſuperiore, circa recuſationem, & exceptionem teſtium poſitam à Prælato locali, primo debuiſſe inquirere de cauſis exceptionis, inimicitiæ videlicet, & ſimilium. Et dato quod exceptio teſtium illorum probata fuerit, adhuc debebat teſtimonium illorum recipere, nam quando teſtimonium teſtis recuſati, vel excepti coincidit cum alio teſte omni exceptione maiori, tale teſtimonium teſtis recuſati, coadiuuat, & vt minimum facit indicium probationis. Sic praxis obſeruat, & tenet Penha *in Directorio Inquiſitorum, 3. part. commento* 28. §. Aliorum vero: & citat Panormit. Felinum, Campegium.

8 Quoniam vero ex prædictis videtur colligi appellationem interpoſitam ab iſto Prælato locali fuiſſe friuolam, imo nullam, quia ſine ſcripto, ſine expreſſione cauſæ, & proinde Prouincialis poterat procedere ex officio vſque ad ſententiam, quam tamen cauſam ſuperior ferè è manibus eripuit: cum caſus iſte ſæpius poſſit contingere in Religionibus, vbi aliqui Prælati ferè cauſas auocant ab inferioribus, eoſque in ſuo officio ordinario interturbant, placuit duo loca iuris adducere pro iſto abuſu tollendo. Primus locus ſit ex Concilio Tridentino *citat. ſeſſ.* 24. *cap.* 20. vbi poſtquam omnino prohibet ne Prælati ſuperiores auocent ad ſe cauſas ex prima inſtantia: ſic ait de Archiepiſco

chiepiſcopis, & ſimilibus ſuperioribus. *Epiſcopos in prædictis cauſis impedire, aut aliquo modo eorum iuriſdictionem eis præcipere, aut turbare non præſumant.* Et in hoc caſu videtur ſuperior præripuiſſe iuriſdictionem Prouincialis, quam habebat ad dandam ſententiam, non obſtante appellatione friuola, & reiecta; & poſtea locus manebat Prælato locali appellandi à ſententia Prouincialis ad eundem ſuperiorem. Secundum quod cito ad hoc intentum, eſt pulchrum, & elegans dictum D.Gregorij Papæ poſitum in cap.*Peruenit* 11. *quæſt.* 1. vbi Papa loquens de Prælatis ſuperioribus, qui in officio turbant inferiores, ſic ait: *Nam ſi ſua vnicuique Epiſcopo iuriſdictio non ſeruatur, quid aliud agitur, niſi vt per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri debuit ordo, confundatur?* Quod autem, quando iudex non tenetur recipere appellationem friuolam, qualis hæc fuit, poſſit Prælatus procedere, & reum etiam appellantem friuolè, poſſit excommunicare, tenet expreſsè Zerola *in* 2.*part.praxis, verb.* Appellare. §. 10. vbi citat cap. *Sollicitudinem, de appellat.* & cap.1.& 2. *vt lite non conteſt.* Et citat etiam Franc.& *eod.verb.*Zerola §. Non quæritur. expreſsè tenet cum Innocent.& aliis, quos citat, dicit quod ad ſuperiorem non deuoluitur iuriſdictio, niſi prius probata cauſa vera, & legitima appellationis, iuxta Innocentium in cap.*Per tuas,num.*4.*de ſentent.excomm.* vnde dicit ibidem malefacere Metropolitanos abſoluentes appellantem, antequam inhibeant vt non procedatur, & tranſmittantur acta. Et citat Hoſtienſem *in Summ.in tit. De officio delegati.* §. & qualiter finiatur.

CASVS XIX.

De punitione Religioſi delinquentis extra ſuam Prouinciam & regnum.

QVidam Religioſus apoſtata fuit ab ordine. Exiſtens in apoſtaſia depoſito habitu Religionis, & habitu clericali aſſumpto, commiſit atrox delictum, in quo deprehenſus in habitu clericali, ab Epiſcopo ciuitatis fuit carceri mancipatus, & de delicto conuictus fuit per ſententiam Epiſcopi ad triremes damnatus. Ille à ſententia appellauit, dicens ſe eſſe Religioſum profeſſum, nec proinde potuiſſe ab Epiſcopo puniri. Epiſcopus cognita veritate quod eſſet Religioſus, illum remiſit ad ſuperiorem ſuum, qui erat in alio Regno, ſimúlque cum illo tranſmiſit ad Prælatum copiam ſubſtantialem proceſſus, & ſententiæ latæ ab Epiſcopo de illius damnatione ad triremes.

Quæſitum eſt primo, an Prouincialis iſtius Religioſi potuerit illum punire pro crimine commiſſo extra Prouinciam, & territorium iſtius Prouincialis: nam delictum commiſſum eſt in alio regno, & in alia Prouincia eiuſdem Ordinis.

Quæſitum eſt ſecundo, an dato, quod illum punire poſſit, ſufficiat teſtimonium publicum ipſius Epiſcopi de culpis à Religioſo commiſſis, & probatis: an vero debeat Prouincialis facere nouum proceſſum, & nouam ferre ſententiam condemnationis.

1 Quod attinet ad primum quæſitum, vidi in facti contingentia, aliquos dicẽtes, Prouincialem non poſſe punire talẽ Religioſum ob delictum factum extra ſuam

ſuam Prouinciam, quia crimina commiſſa in alio territorio non pertinent, niſi ad iudicem illius territorij. Ego tunc partem affirmatiuam tenui,& in illa ſententia etiam nunc perſiſto.Pro cuius reſolutione dico,caſum iſtum reſolui poſſe ex traditis, & citatis à Sylueſtro *verb.* furtum, *quæſt.* 4. licet ibi ponat caſum cum alia circumſtantia. Quærit enim, an committens furtum hoc loco, & tranſiens cum re furtiua ad alterum territorium, poſſit ibi iudex territorij illum punire, cum ſit ibi extraneus, ſed cũ furto alibi facto ibi comprehenditur: & citatis duabus opinionibus, affirmante & negante, reſoluit cum Panormitano *cap.* 1.*de pœnis.* & Bartolo, quod ſi iſte committens furtum in alio territorio, poſtea ſortitus ſit forum huius territorij mutatione domicilij, poterit hoc loco puniri pro delicto commiſſo olim in alio territorio. Quod à fortiori in hoc caſu dicendum eſt: nam iſte Religioſus,de quo agitur, eſt iſtius territorij & Prouinciæ, neque illud territoriũ mutare potuit per apoſtaſiam inuito Prælato:ſicut ſeruus nõ poteſt mutare territorium,cum non habeat ius liberum eligendi territorium ſiue domicilium: ergo cum non amiſerit territorium huius Prouinciæ, poterit puniri à iudice iſtius Prouinciæ ob delictum alibi cõmiſſum, iuxta illud dictum Panormitani citati à Syluestro vbi proximè. Secundo cõfirmatur hoc praxi criminali tum ciuiſi, tũ canonica, per quam rei delinquentes in alieno territorio,remittuntur à iudice territorij,vbi factum eſt delictum,ad iudicem territorij delinquẽtis. De quo multa tradit Zerola *in praxi Eccleſ.* 1.*part.verb.*Remiſſio reorum, vbi multa dicit ad intentum. Et maximè §.ad ſextum,ferè ponens caſum in terminis dicit,poſſe Epiſcopum repetere ſuum Clericum detentum ab alio Epiſcopo (videlicet ob

culpas) ídque etiam inuito Clerico. Et citat ad hoc cap. *Dilectus*, & cap. *ſi iudex laicus, de appellat.* & ibi Innocentium, Baldum, & Felinum. At in hoc caſu Prouincialis iſtius Religioſi, cum poſſet aliàs iſtum Religioſum repetere ab Epiſcopo, in cuius diœceſi deliquit, ſpontaneè ſuum ſubditum recepit ab Epiſcopo iudice territorij delicti, cum teſtimonio proceſſus culparum: ergo poterit ſubditum ſuum punire, qui non potuit mutare territorium iſtius Prouincialis, vt patet ex ſupradictis. Id confirmatur ex Tridentino Concilio *ſeſſ. 25. cap. 14. de Regular.* vbi concedit, quod ſi Religioſus extra Conuentum deliquerit ſcandaloſè (ſicut contigit in hoc caſu) inſtante Epiſcopo, Prælatus Regularis illius Religioſi, illum puniat intra tempus ab Epiſcopo aſſignatum. Quod idem contigit in iſto caſu; nam Epiſcopus territorij, in quo factum eſt delictum, videns delictum fuiſſe ſcandaloſum, remiſit illum ad ſuum Prouincialem cum copia proceſſus, & ſententiæ, per quæ ſatis clarè innuit, ſe iuxta citatum caput Tridẽtini, ſupplicare, & obteſtari, vt dictus Prouincialis prædictum Religioſum delinquentem puniret. Neque obſtat, quod delictum commiſſum ſit extra hoc Regnum, & extra hanc Prouinciam Religionis: hoc enim per accidens eſt. Nam Concilium Tridentinum *citat. c. 14.* ſolum dicit: *Si Religioſus extra clauſtra ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit*, &c. Et non diſtinguit de territoriis, ſed ſolum de Religioſo extra Conuentum peccante, & de Epiſcopo vbi delictum committitur: quando vero lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, *l. Non diſtinguemus, ff. de recept. qui arbitr.* Cum ergo iſte Religioſus delinquens, extra Conuentum remiſſus ſit ab Epiſcopo ad ſuum Prælatum cum teſtimonio proceſſus delicti, iuxta formam

mam ſupradictam Concilij Tridentini,non ſolum poterit Prouincialis ipſius,ſed potius tenebitur illum punire: nam Epiſcopus per illum proceſſum culparum miſſum videtur inſtare, vt Prouincialis illum puniat, iuxta decretum Tridentini.

2 Maius dubium eſt quod ponitur in ſecundo quæſito: an ſcilicet Prouincialis poſſit iſtum Religioſum ſibi ab Epiſcopo remiſſum, punire inſpecto ſolo proceſſu facto, & miſſo ab Epiſcopo: an vero debeat Prouincialis facere per ſe nouum proceſſum contra iſtum Religioſum recipiendo teſtes,&c. Quæſtionem apud nullum deciſam in terminis reperi. Sub cenſura tamen doctiorum ſentio, poſſe Prouincialem iſtum Religioſum punire ex vi ſolius proceſſus facti,& miſſi ab Epiſcopo, abſque formatione noui proceſſus à ſe confecti. Moueor primo,quia Marzilla in ſuis Declarationibus Cardinalium ad dictum cap.14. *Tridentini*, citat ad hoc ſequentem illorum declarationem. *Vt ſcilicet Regularis delinquens extra clauſtra, remittatur ab Epiſcopo ad ſuperiorem cum proceſſu, & probationibus factis ab Epiſcopo.* Si autem Concilium iubet vt cum Religioſo delinquente mittatur proceſſus, clarè innuit ſufficere hunc proceſſum ad puniendum talem Religioſum. Addo quod iſte proceſſus factus ab Epiſcopo eſt iam factus à iudice competente: licet enim Epiſcopus de ordinario non ſit iudex competens Religioſi abſolutè;eſt tamen iudex competẽs illius ſecundum quid, id eſt, ſi delinquat ſcandaloſè extra Conuentum:tunc enim ex commiſſione Concilij, & dicta Declaratione Cardinalium,poteſt Epiſcopus Religioſum comprehendere, & proceſſum contra illum formare. Et confirmatur,quia iſte proceſſus factus ab Epiſcopo, eſt factus authoritate Papæ, vt patet ex citata

Declaratione Cardinalium: ergo iam eſt factus à iudice competente, & proinde non claudicabit proceſſus ex eo quod factus fuerit à iudice incompetente, cum Papa ſit iudex competens omnium Chriſtianorum. Adde quod *Tridem. cap.* 14. non ait quod remiſſo ſibi Religioſo delinquente ab Epiſcopo inquirat, ſumat informationem, vel quid ſimile, ſed abſolutè ait, quod inſtante Epiſcopo, Prælatus Regularis puniat, videlicet, ex vi ſolius proceſſus formati ab Epiſcopo. Secundo principaliter probatur, quia non eſt res inſolita vt iudex ferat ſententiam per proceſſum à ſe non formatum. Eſt imprimis exemplum in iudice ſæculari, qui hæreticum ſibi relaxatum ab Inquiſitoribus, damnat ad mortem, ſolo inſpecto proceſſu Inquiſitorum abſque formatione noui proceſſus, vt tenet praxis, & refert, ac probat Penha *in director. Inquiſit. part.* 3. *quæſt.* 36. *Comment.* 85. & præterea iudices arbitri per ſolam authoritatem ſibi datam à compromittentibus, ferunt ſententiam ſuper proceſſu ab aliis confecto. Nam vt iudex valide ferat ſententiam, videntur hæc requiri, ac ſufficere; primo vt habeat iuriſdictionem in reum. Secundo, vt reus ſit citatus. Tertio, vt iudex habeat certam, ac iuridicam informationem vnde poſſit moueri ad ferendam ſententiam. Quę omnia in hoc caſu concurrunt: nam Prouincialis iſte habet iuriſdictionem ordinariam ſuper iſto Religioſo, vt patet, cum ſit verus illius Prælatus. Secundo, Religioſus iſte iam fuit citatus à iudice competente, & auditus, videlicet ab Epiſcopo, qui vt dixi *num.* 1. erat iudex competens ad hoc, ex Tridentino. Tertio, Prælatus iſte Prouincialis habet informationem iuridicam, per quam animum firmet ad veritatem diſcernendam, qui eſt proceſſus iuridicus factus ab Epiſcopo: ergo poterit illum damnare.

nare. Credo tamen quod Prouincialis tenetur illum denuo citare, & audire, vt pro ſe poſſit nouam defenſionem adducere, antequam denuò condemnetur.

CASVS XX.

De viſitatione generali. Et an teſtes in ipſa denunciantes, ſint poſtea ratificandi pro puniendo aliquo particulari.

IN quodam Conuentu Religioſorum commiſſum eſt delictum graue per duos ſæculares nocte ingreſſos. Fuit etiam præſumptio, quod duo Religioſi fuerint complices, vel coadiutores delicti. Prælatus fecit inquiſitionem generalem de delinquentibus, nihil inquirendo de dictis Religioſis, imo nec nominando ſæculares. Ex hac inquiſitione ſic facta per multos teſtes denunciantes conſtitit duos ſæculares commiſiſſe illud delictum; & quod duo Religioſi fuerint fautores, vel conſultores in eodem delicto. Et de ſæcularibus exiſtebat fama, non de Religioſis.

Quæritur, an poſſit Prælatus ſtante hoc ſolo proceſſu, propter illos teſtes in illa generali inquiſitione receptos, abſque nouo proceſſu citare illos Religioſos diffamatos, illíſque exhibere capitula, ſiue articulos culparum, illóſque ſic auditos punire, abſque eo quod teſtes priores ratificentur, vel alij denuò teſtes aſſumantur. Quæ quæſtio quotidiana eſt, & valde neceſſaria, & quæ multos iam torſit. An videlicet teſtes in viſitatione generali denunciantes contra aliquem, ſint iterum vocandi, & ratificandi, antequam per illo-

rum dicta condemnetur ille, de quo denunciarunt.

1 Et quoniam res quotidiana eſt, & tam neceſſaria Prælatis, antequam ad dubium primo poſitum reſpondeam, refero hac de re dictum ſapientiſſimi Nauarri, qui *in tomo 3. ſuorum operum in Rubr. de iudic. num.* 79. ait imprimis multos peccare in praxi Inquiſitionis generalis: & inde vſque ad *num.* 91. ponit aliqua aduertenda pro benè inſtituenda viſitatione generali; quæ quia valdè conducunt ad intentum, & ſunt dicta à tanto viro, libuit hic ſummarie referre.

2 Secundo ergo dicit. Inquiſitionem generalem non fieri ad damnandum, nec ad decidendum, ſed ſolum ad inueniendum, & præparandum, adeo quod per teſtes acceptos in illa nemo poteſt damnari, etiam poſtea in Inquiſitione, niſi repetantur, & citat pro hoc dicto Baldum, & Aretinum, per quod dictum ex mente Nauarri ſatis conſtat, teſtes in generali viſitatione receptos contra aliquem Religioſum, ſi damnandus ſit, eſſe poſtea ratificandos. Hoc aſſerit Nauarrus *num.* 85.

3 Secundum dictum Nauarri, eſt quod Prælatus in Inquiſitione generali non poteſt interrogare de aliquó Religioſo in particulari, niſi de illo ſit infamia, vel indicia per quæ ſit infamatus, quæ eſt communis opinio, & citat ſanctum Thomam, & vnam gloſſ. iuris, & locum ex *Act. Apoſtolorum, c.* 25. citatum à D. Thom. & ideo ait, *num.* 88. quod deberet Prælatus in viſitatione generali Monaſterij prius proteſtari nolle ſe ab illis ſcire occulta, ſed notoria, & famoſa, vel diffamata; & ſic ait ſe fuiſſe proteſtatum in viſitatione duorum Monaſteriorum, quæ ipſe viſitauit ex commiſſio- ſione ſibi facta.

4 Tertium dictum Nauarri *n.* 91. eſt, quod Inquiſiturus ſpecialiter virtute infamiæ, vel alicuius ei æquipollentis,

pollentis, debet imprimis ſuper infamia teſtes ſuſcipere, inquirendo ſcilicet an vere ſit infamatus,& probata infamia, tunc poterit inquirere ſpecialiter de illo,pro quo citat multos; quod adeo verum eſſe ait, vt ibidem dicat, non eſſe credendum iudici aſſerenti, præceſſiſſe infamiam, ſibíque de illa conſtitiſſe, niſi ex proceſſu id appareat. Et citat Fulgoſ.& Decium,& ait colligi ex cap. *quoniam contra.de probat.*

5 Quartum dictum Nauarri eodem *num.* §. Quinto, eſt, non eſſe credendum Alciato ibi citato, ac dicenti, quod contra Regulares poteſt inquiri non præcedente infamia. Id enim falſum eſſe, multis ibi probat.

6 Quinto ait Nauarrus *num.*87.§.Non obſtat.Quod ſi teſtis bene, vel male, & peccans, occultum crimen denunciauerit, & crimen iam publicum factum ſit, quia ex dicto illius alij iam ſciunt communiter, tunc iudex tenetur punire crimen faciendo inquiſitionem particularem:iam enim crimen non eſt ſecretum.Hæc ſunt ſubſtantialia,à Nauarro ibi dicta circa inquiſitionem generalem faciendam.Et ex mente illius,eiuſque dicto primo ſupra relato in *num.*2. conſtat quod teſtes recepti in inquiſitione generali contra aliquem, ſunt poſtea repetendi, & ratificandi:idemque tenet Nauarrus in citata Rubr.*de iudicijs num.*91.in fine,ſic dicens: *Teſtes recepti ſuper fama ante propoſitam Inquiſitionem non citata parte,citata ea repeti debent*,&c. Ex quo videtur reſponſum ad caſum in principio poſitum: & dicendum quod non poſſit Prælatus hos Religioſos punire ex vi duorum illorum teſtium in generali inquiſitione receptorum, ſed quod debet illos iterum repetere,& ratificare. Et quidem quoad ſæculares, & Eccleſiaſticos, cum quibus ſeruatur ſolemnitas iuris, ſic omnino faciendum eſt, in quorum cauſis iuris ſolem-

nitas ſeruanda eſt. Sic enim diſponit ius in cap. *Quoniam frequenter, de litis conteſt.* Vbi dicitur quod *Lite non conteſtata teſtes non recipiantur.* At per ſolam generalem inquiſitionem lis non eſt conteſtata, quia nondum reus citatus eſt, & teſtes iam ſunt recepti in inquiſitione generali contra illum.

7 Tota dubitatio eſt, vtrum in Religioſis, quorum cauſæ per priuilegium reſoluuntur de plano, & ſummariè, non ſeruatis apicibus iuris, ſeruanda ſit eadem ratificatio teſtium receptorum in inquiſitione generali? Huiúſque reſponſio pendet clarius ex puncto alio, videlicet an iſta ratificatio teſtium receptorum in generali inquiſitione pertineat ad apices iuris tantum, an ad illius ſubſtantiam. Ego caſum reſoluendo dico, quod iſta ratificatio teſtium pertinet tantum ad apices iuris: ac proinde non obligare in Religionibus, quæ eximuntur ab apicibus iuris per ſua priuilegia: ac proinde ſi Prælati Regulares puniant conuictum per teſtes antea receptos in generali inquiſitione, abſque illorum poſtea ratificatione, non erunt accuſandi: & hinc reſpondetur ad quæſitum poſitum in principio huius caſus vigeſimi. Quod ergo iſta ratificatio teſtium non ſit de ſubſtantia iuris, ſed pertineat ad apices, tenet expreſsè Pater Ioſephus à S. Maria in ſuo tribunali Religioſorum *tract.*4. *cap.*10. *à fol.*307. licet conſulat *cap.*11. quod in negotio grauiſſimo Prælatus Regularis etiã ratificet huiuſmodi teſtes: citat ibi pro ſe Rodrig.*tom.*2.*qq.quæſt.*19.*art.*3. qui Rodrig. citat Innoc. & Baldum. Inclinat ad hoc Paulinus Bertus in ſua praxi criminali, *tit.*8.*cap.*5. de forma Inquiſitionis, *fol.* 210.*col.*2.*in fine.* Vbi ait, quod ex iudiciis repertis in inquiſitione generali poteſt Prælatus procedere contra culpatum, nullo alio proceſſu formato, iuxta ſtylum

ſeruatum

ſeruatum hac noſtra tempeſtate. Hoc idem ſatis claré innuit Author *Repertorij Inquiſitorum*, vir doctiſſimus, *ver. Teſtis*, §. Item nota *fol. 745. col. 2. in fine.* Idem colligit hic Author ex Panorm. qui ſuper cap. *Ad petitionem, de accuſat.* ſic ait: *Nota ex textu, quod ſi in inquiſitione generali aliquis reperitur culpabilis, poteſt contra eum procedi ad impoſitionem pœnæ ex illis probationibus in inquiſitione generali receptis, nec eſt opus vt de nouo illæ probationes ſpecialiter recipiantur, ſed ſatis eſt illum nominatum citare, vt veniat ad opponendum*, &c. Quo nihil clarius dici potuit ad intentum. Et ſubdit ſtatim ſe hoc intelligere, quando inquiſitio erat formata contra certum genus perſonarum, nam tunc inquiſitio videtur formata contra quemlibet. Secundo videtur hoc probari ex gloſſa ad citatum c. *Ad petitionem, de accuſat.* vbi *gloſſa in ver.* Non ſeruatum. Ait citatum ordinem iuris, circa inquiſitiones faciendas traditum in illo capite, eſſe verum circa ſæculares, ſecus circa Regulares in quibus non vſquequaque ſeruatur. Et citat cap. *qualiter, & quando, de accuſat.* In quo traditur forma ſeruanda in inquiſitione generali, & de audiendo reo, de exceptionibus opponendis, &c. Et in fine capitis addit Papa ſic: *Hunc tamen ordinẽ circa Regulares perſonas non credimus vſquequaque ſeruandũ*, &c. Tertio probatur ratione, quia non videtur de ſubſtantia iuris, vt idem teſtis, qui prius depoſuit in generali inquiſitione, nunc ſecundo denuo interrogetur, & ratificetur. Iam enim in inquiſitione generali depoſuit vt verus teſtis. Nam fuit vocatus à Iudice potente vocare: fuit exhibitum iuramentum coram Notario, & Iudice, quæ ſola videntur requiri ad ſubſtantiam teſtis: teſtificari enim ante, vel poſt conteſtationem litis, videtur ſolum ad apices pertinere. Quod confirmo claro exemplo ex

iure: nam ius canonicum,& ciuile paſſim permittunt recipi teſtes ad futuram rei memoriam, quando videlicet timetur quod teſtes poſſint mori, & lis nondum eſt cœpta, nec cõteſtata; & tamen teſtes ſic recepti viginti annos ante litem conteſtatam valent poſtea,ſi iudicis authoritate recipiantur:habetur expreſsè in cap. *Quoniam frequenter, vt lite non conteſtata.* Quod ſatis probat non eſſe contra ſubſtantiam iuris teſtes recipere contra reum antequam citetur. Vltimo probatur ex eo quod tenet Rodrig.*2.tom.quæſt.q.12. art.6.* & *tom.4. Sum.c.148. concl.4.* & *in ordine iudiciario,cap.7.* Vbi ait primum denunciatorem eſſe teſtem,& cum altero teſte facere plenam probationem. Et in caſu propoſito de quo agimus, fuerunt multi denunciatores, non in forma Euangelicã ſecreta, quæ requirit prius correctionem fraternam ſecretam;ſed fuerunt denunciatores in forma iuridica,vocati, iurati,&c. & ab habente iuriſdictionem ad vocandum, & iuramentum exhibitum circa crimen particulare, quod erat publicum fuiſſe commiſſum.

8 Hæc dicta ſufficiant pro liberando Prælato Regulari, qui teſtes receptos in viſitatione generali non ratificauerit. Quibus non obſtantibus, ego conſulerem Prælatos Regulares,vt ſi quidem hodie,vel temporum malitia, vel culpatorum ſubterfugia, vel Prælatorum nimietas iam ferè apices iuris in Religione inuexit, curent Prælati in viſitatione generali obſeruare illa quinque monita Nauarri, poſita in principio huius caſus. Quod clarius & ſecurius facient ſeruando Regulam traditam ab eodem Nauarro, *lib.5. Conſiliorum, tit.de Accuſat.Inquiſit.& denunc.conſil.3.num.4.*loquente de viſitatione vnius Conuentus. Vbi innuit faciendam eſſe duplicem viſitationem, primam generalem,

de

de nullo ſpecialiter inquirendo. Secundam ſpecialem, quando videlicet reſultante infamia, vel probatione contra aliquem in particulari, fit nouus proceſſus contra illum, citato eodem, & repetitis teſtibus antiquis, & aliis teſtibus, quia denunciatoribus viſitationis generalis ſunt iudicati.

CASVS XXI.

De vno Conuentu recuſante, ne Prouincialis viſitaret, quando facienda erat quædam electio.

IN vno Conuentu Monialium, tempore quo Prouincialis ex officio tenebatur viſitare Conuentum, & facere electionem Abbatiſſæ, vel Officialium, quædam Moniales voluerunt recuſare Prouincialem, vt ſuſpectum, ne viſitaret, neque electioni aſſiſteret. Quæritur an potuerit illum impedire ne viſitaret ex officio, & electioni præſideret? & idem poteſt quæri de Conuentu Fratrum, an poſſit recuſare Prouincialem ne illum viſitet?

1 Antequam reſpondeam, ſuppono primo, teneri Prouincialem ſingulis annis viſitare Conuentus Monialium ſibi ſubditarum; vt habetur expreſſè in Clementina *Attendentes, de ſtatu Monach.* vbi Papa clarè exprimit, *Singulis annis, & Moniales.* Concordat Trident. *ſeſſ.7.de reform.cap.*8.

2 Suppono ſecundum, eſſe conſuetudinem Prouincialium in electione Abbatiſſarum, vel ſimilium Prælatorum, eiſdem, vel partibus opponentibus optionem dare,

dare, vt deſignent, quos Religioſos ſibi velint adduci in teſtes ſcrutatores electionis, & ab illis deſignatos adducunt, quod eſt conſonum iuri canonico in cap. *Quia propter, de elect.* Et ſic obſeruat praxis in capitulis Fratrum: vbi aſſiſtentes ſcrutinij per vota particularium eliguntur. Quo ſuppoſito ſit prima concluſio,

Prima concluſio.

3 NOn poſſunt Moniales, nec Fratres vnius Conuentus recuſare Prouincialem, eúmque impedire (quantumcumque ſuſpectus ſit) ne viſitet ex officio ſuum Conuentum viſitatione generali, & ordinaria. Vltra probationes huius concluſionis mox adducendas, illam probo imprimis decreto Apoſtolico S. D. N. Pauli V. poſito à Barboſa *in ſuis remiſſionibus ad Tridentinum ſuper ſeſſ. 24. cap. 10. de reform. num. 4.* Quod decretum prædictus Summus Pontifex anno 1610. tranſmiſit ad Epiſcopum Portugalenſem noſtri Regni Portugalliæ: Tenor ſic habet.

Venerabilis frater, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ nomine nobis nuper expoſitum fuit, quod viſitationes quæ in tua diœceſi in vim decretorũ Concilij Tridentini, & alias legitimè fiunt, impediuntur, eo quia viſitati Prælatum, ſeu alium legitimè viſitantem ſuſpectum allegant, in magnum diuini cultus, præſertim, & fabricæ Eccleſiarum præiudicium. Quamobrem nos huiuſmodi abuſum tollere volẽtes, ſupplicationibus ſuper hoc tuo nomine humiliter porrectis inclinati, de conſilio venerabilium Fratrum noſtrorum ſacræ Rom. Eccleſ. Cardinalium, ſacri Concilij Tridentini interpretum, Apoſtolica authoritate declaramus, Epiſcopum, vel alium cui id legitimè competit, viſitantem non poſſe uti ſuſpectum recuſari. Non obſtãtibus conſtitutionibus,

nibus, & ordinationibus Apoſtol. cæteriſque contrarium facientibus quibuſcumque. Datum Romæ, &c.

4 Circa hoc decretum primo aduerto, quod licet ſit commiſſum ad vnum tantum Epiſcopum particularem, habet tamen vim in tota Eccleſia, vt per illud cauſæ reſoluantur vbique in Eccleſia: eſt enim epiſtola decretalis Papæ, ſic enim totus liber Decretalium, & ſextus compilati ſunt ex epiſtolis miſſis ad Epiſcopos, & perſonas particulares, & hodie vim habent in tota Eccleſia, eo quod ſint reſponſa, reſcripta, & reſolutiones Summorum Pontificum pro Eccleſiæ inſtructione. Et hoc ipſum, quod hæc reſcripta particularia Pontificum habeant vim legis in tota Eccleſia, tenet expreſsè Syluester *verb.* Reſcriptum, *quæſt.* 4. Secundo noto in hoc decreto Papam, non ſolum id conceſſiſſe pro Epiſcopis viſitãtibus ſuas diœceſes, ſed etiam pro Prælatis Regularibus viſitãtibus ſuas Prouincias. Conſtat clarè ex illis verbis Decreti: *Epiſcopum, vel alium cui id illegitimè competit.* Quibus verbis clarè id cõcedit, & Epiſcopo, & cuiuis alteri legitimè viſitanti; qualis eſt Prælatus Regularis, qui ex *Clemẽtina ſupra citata,* attendentes, legitimè viſitat ſingulis annis, & tenetur viſitare ſuos ſubditos ex mandato Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* prope finem. Et quamuis ex citatis verbis prædicti Decreti id non colligeretur tam clarè ſicut diximus: adhuc ſtando ſolum in doctrina, & regulis iuris, dicendum eſt illud Decretum Pauli V. prohibens recuſari Epiſcopum in viſitatione ordinaria, ſine vlla extorſione, extẽdendum eſſe etiam ad Prælatos Regulares, ne poſſint recuſari in ſua viſitatione ordinaria. Probo clarè, quia de æquipollentibus idem eſt judicium, *l. fin. ff. mandat.* & cap. *ſi quando, de reſcript.* & præterea vbi eſt eadem ratio, eſt etiam eadem iuris diſ-

poſitio,

poſitio, cap. *dudum, de elect. il* 2. At Epiſcopus, & Prouincialis æquipollent in iuriſdictione, vt mox dicam; præterea eadem eſt omnino ratio in viſitatione Epiſcopi, & Prouincialis, vt patet: ergo in vtroque erit eadem iuris diſpoſitio, ita vt quod Papa decreuerit circa viſitationem Epiſcopi non recuſandā, idem quoque iudicandum ſit de Prouincialis in viſitando recuſatione. Quod autem eadem ſit ratio in Prouinciali, atque in Epiſcopo, conſtat ex communi Doctorum ſententia, dicentium, quod Prouincialis habet in ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt inter alios tenet, ac probat Rodrig. *Addit. ad Summ. tom.* 4. *verb.* Prælados, *cap.* 104. *concl.* 7. citans vnam gloſſam, & Cardinalem, & Abbatem.

5 Vt autem appareat quanta cum ratione D. Paulus V. illud decreuerit, vt in viſitatione generali non poſſit Epiſcopus recuſari (nec proinde Prouincialis) offero has duas rationes pro illo decreto Pōtificio. Prima eſt. Nam Epiſcopus, vel Prælatus in viſitatione generali concernente bonum commune, non inquirunt, nec poſſunt inquirere de culpis alicuius in particulari: cūque illa viſitatio in genere tendat ad bonum commune Conuentus, non poteſt ſubditus particularis impedire bonum commune Conuentus. Si vero dicas, ex illa viſitatione generali poſſe reſultare culpas contra Prælatum Conuentus, vel alios graues Patres, quorum interſit Prouincialem ſuſpectum nō viſitare. Reſpondeo hoc nō ſufficere ad illum recuſandum: nam vt ait Nauar. *lib.* 5. *conſil. tit. de accuſat. Inquiſit. conſil.* 3. viſitatio generalis neminem infamat, & per teſtes in illa receptos nemo poteſt condemnari: ſed debet fieri particularis proceſſus à viſitatore ex repertis in viſitatione generali contra in illa culpatum; & in hoc ſecundo proceſſu

proceſſu ſpeciali, citato illo culpato in generali inquiſitione poterit recuſationes ponere contra Prouincialem. Secunda ratio illius decreti Papalis eſt: nam cum Prælati de ordinario ratione officij incurrant odium ſubditorum, eo quod reprehendunt, puniunt, appetitibus reſiſtunt, &c. Naſcuntur multi æmuli, & non benè affecti ad illum in Epiſcopatu, vel Prouincia: & proinde multi ex iis tædio affecti ad Prælatum, poſſent in quouis oppido, vel Conuentu recuſare Epiſcopum, vel Prælatum viſitare volentem, etiam ad libitum: & ita impediretur bonum commune viſitationis, & Eccleſiæ, vt ait Papa in citato decreto. Colligitur hæc ſecunda ratio ex cap. *qualiter, & quando, de accuſat.* vbi ait Papa, quod non facilè admittatur accuſatio Prælatorum. Et cauſam aſſignans Pontifex ait: *Nam Prælati ſunt quaſi ſignum poſiti ad ſagittam, & multorum odia incurrunt.* Sed hoc ſicut dixi, non impedit quominus in viſitatione, ſeu inquiſitione particulari facta à Prælatis, poſſit illos ſubditus recuſare cum cauſa, & ſeruata forma iuris.

Secunda concluſio.

6 NEc poſſunt particulares prætendentes validè recuſare Prouincialem quin aſſiſtat electioni Prælatæ, vel aliarum Officialium, ſi ipſe Prouincialis adducat duos teſtes oblatos à prætendentibus, vel ad beneplacitum prætendentium adductos, vt aſſiſtant electioni tanquam ſcrutatores, & defenſores iuſtitiæ recuſare volentium. Primam partem huius concluſionis probo primo, & etiam probatur tota concluſio ſequentibus multis rationibus. Nam ceſſante cauſa ceſſat effectus, vt dicitur in cap. *cum ceſſante, de appellat.* & eſt

eſt idem quod alibi tradunt Doctores, videlicet quod ceſſante fine legis ceſſat lex. At finis, & cauſa, ob quam iura concedunt poſſe iudicem recuſari, eſt, quia ipſe ſolus poſtea daturus ſententiam, ex paſſione, & odio poterit nocere recuſanti; & hæc ratio, & cauſa ceſſat omnino in Prouinciali, etiam aliàs ſuſpecto, quando agitur de illius aſſiſtentia in electione Prælatæ: nam ille ibi nullam laturus eſt ſententiam, vt patet: ſed ſolum debet ſuffragia per Arithmeticam recenſere, & promulgare; & ad hoc habet duos aſſociatos pro parte contraria, in quorum præſentia eſt impoſſibile moraliter ſuffragia defraudare: ergo in totum ceſſat cauſa ſuſpicionis, quæ ſibi poſſit opponi. Et magis declaratur, quia quando recuſatur iudex laturus ſententiam in cauſa, eſt quia ille debet recipere teſtes, debet ſolus conſiderare dicta teſtium, & merita cauſæ: quæ omnia ceſſant in ſola, ac nuda aſſiſtentia electionis, vbi nihil horum concurrit, & habet occultatos teſtes contra ſe.

Secunda ratio deducitur ex c. *cum ſpeciali, de appell.* vbi Papa iubet, quod ſi pars aliqua recuſauerit iudicem ordinarium aſſignatis cauſis recuſationis, tunc pars recuſans, & recuſata eligant arbitros, qui iudicent cauſas recuſationis, cum cæteris ibidem. Ex quo loco colligo, permittere ius vt iudex recuſatus eligat arbitrum vnum, qui iudicet cum alio arbitro recuſantis cauſam ipſius iudicis recuſati. Si ergo ius permittit vt Prælatus eligat vnum arbitrum, qui iudicet cauſam ſuæ recuſationis: à fortiori permittet, quod Prælatus recuſatus offerat duos arbitros ſcrutatores parti recuſanti, qui aſſiſtant pro illa in electione, & faciant ratiocinium ſuffragiorum. Et cum ego eſſem Prouincialis oblato mihi hoc eodem caſu, in quodam Conuentu

Monia

Monialium me recuſare tentante in electione Abbatiſſæ, conſului virum ſatis doctum in iure canonico, qui hodie viuit in grauiſſimo tribunali Eccleſiaſtico huius Regni, qui mihi dixit hoc ipſum; videlicet non potuiſſe Conuentum me validè recuſare, ſi ego illi offerrem, vt eligerent arbitros ſibi propitios, qui me in electione aſſociarent: & ita factum eſt.

Tertio, id confirmo ex dicto Panorm. c. *ſuper quæſt. de offic. & poteſt. iudic. deleg.* vbi poſtquam dixit cum communi, quod iudex merus executor non poteſt recuſari, iuxta cap. *Nouit. de appellat.* Ait quod ſi tali executori committatur vt teſtes examinet, vel iudicet expenſas litis, poterit recuſari; nam in ſcribendo, & callidè teſtes examinando poterit grauare partem, vel etiam in arbitrandis expenſis. Si vero ſit merus executor, ab eo non poteſt appellari, nec recuſari, quia non poteſt notoriè lædere partem, quin notoriè conſtet. Quæ omnia pulchrè aptantur noſtro caſui, argumento à contrario ſenſu. Nam Prælatus aſſiſtens electioni tanquam præſes, non examinat teſtes, vt patet, cum ſuffragantes, & votantes non ſint teſtes. Item, ibidem non iudicat aliquid ex ſuo arbitrio. Item, habens ibi duos teſtes contra ſe (vt ita dicam) & procuratores partis læſæ, vel recuſantis, non poteſt lædere quin notoriè conſtet: ergo nõ poteſt recuſari, neque ab eo appellari. Quod adhuc poteſt confirmari ex illa hiſtoria Daniel. 13. vbi illi duo ſenes, etiam mali iudices, auſi ſunt tantum facinus intentare contra Suzanam caſtam, quia nemo illos videbat, dicentes, *Nemo nos videt.* Quaſi à contrario, ſi ſcirent eos ab aliquo videri, tale non intentaſſent, quantumcumque mali. Si ergo præſes electionis habeat duos teſtes aſſidentes pro parte recuſante procuratores, quomodo poterit læ-

dere, & aliquid contra electionis iuſtitiam intentare?

7 Quod ſpectat ad ſecundam partem concluſionis, quod ſcilicet non poſſit recuſari Prouincialis, quando in viſitatione Conuentus Monialium non fit electio Abbatiſſæ, ſed ſolum fit electio cæterarum officialium vt ianitricis, & ſimilium, quod inquam neque in hoc poſſit recuſari Prouincialis, patet clariùs ex ſupradictis, & mox dicendis. Nam imprimis non poteſt recuſari ne viſitet, propter clarè, & efficaciter dicta in prima concluſione: nec poteſt recuſari quin eligat officiales prædictas, maximè ſi adhibeat duos illos teſtes ad petitionem partis recuſantis: ſi enim id poteſt in electione Abbatiſſæ, quod eſt maius, & in qua concurrit forma electionis canonicæ per ſchedulas obſignatas; multo melius poterit id facere in electione harum officialium, quæ non eſt canonica, nec fit per ſchedulas ſecretas, ſed oretenus coram vno Notario, & duobus teſtibus, vt ſolet fieri in Monialium Monaſteriis ſubditarum Ordini Minorum. Adductis enim duobus teſtibus ad petitionem partis querelantis, ceſſabit omnis ſuſpicio damni inferendi, & tota ratio recuſandi, ſicut probatum eſt circa electionem Abbatiſſæ. Quod adhuc poteſt confirmari ex cap. *indemnitatibus, de elect. in 6.* vbi præſcribitur forma eligendi Prælatum Monialium, & datur licentia recuſandi, & appellandi ab illa. Et tamen ibi vt conſtat, ſolum ſermo eſt de electione Prælatæ. At officiales Monialium, quas diximus, nec ſunt Prælatæ, nec fiunt à tota communitate, vtplurimum, ſed per ſolas diſcretas, ac ſeniores Conuentus: & proinde, difficilius, ſeu multo minus poterit Prælatus recuſari in viſitãdo Conuentu ex officio ſingulis annis pro faciendis iſtis officialibus. Et quod citatũ c. *indemnitatibus*, ſolum loquatur de electione Abbatiſſæ,

batiſſæ, patet ex §. *ſanè,ibidem*, vbi Papa dicit,quod ſi electio fuerit inuenta canonica,confirmetur:hæc vero electio officialium, vt diximus, non eſt canonica.
8 Probata ſic concluſione quoad vtramque partem ſigillatim.In communi probo,quod iſta recuſatio Prouincialis quoad viſitationem, & præſidentiam in electione, facienda ſit cum magna cauſa, & vt verius dicam, nunquam eſt facienda, maximè ſi Prouincialis offerat parti oppoſitæ,vt eligat teſtes ad libitum. Probo primo,quia(vt ſuppono certiſſimum)Prouincialis, tanquam Prælatus habet votum in electione Abbatiſſæ, & officialium pro Conuentu Monialium, vt alibi probaui,& praxis obſeruat: cum ergo,ſi ille recuſetur ab electione facienda, conſecutiuè priuetur ſuffragio quod ferre poterat in dicta electione; ſequitur quod debet interuenire magna cauſa, & iuridicè probata,vt ille debeat pro recuſato haberi, & pro priuato ad ſuffragandum in tali electione.Et hæc cauſa ad illum priuandum ne aſſiſtat in electione Monialium,non debet eſſe qualis qualis,vt tenet Nauar.*tom. 3.ſuorum operum.* in expoſitione capitis *cum contingat, in decimo caſu nullitatis, num.1.* ſed debet eſſe cauſa grauiſſima, & probatiſſima: maximè in cauſis Monialium,quæ cum fœminæ ſint auidius appetunt, & vehementius inſtant, & hoc ſæpè ſine fundamento, vt experientia teſtatur. Vltimo id videtur probari, quoad vtramque partem, quod videlicet, ſi Prouincialis in electione aſſocietur teſtibus non ſuſpectis, & à parte querelante acceptatis, non poſſit tunc recuſari, quia abſtulit grauamen, & ſuſpicionem.Probatur hoc inquam ex cap.ſupra citato *cum ceſſante, de appellatione*, cuius caſus talis fuit. Quidam iudex, in proceſſu ſententiæ dixit certum quid, vel comminatus eſt ſe rem certam mandatu-

rum, de quo pars appellauit ſentiens ſe grauatam à futura comminatione. Iudex audita appellatione, dictum retractauit, & grauamen ſuſpectum ſuſtulit: conſultus Papa reſpondit, quod iudex in cauſa procederet, non obſtante appellatione, quoniam iam iudex abſtulerat impedimentum, propter quod fuerat ab illo appellatum. Idem omnino poteſt applicari in noſtro caſu recuſationis ne Prælatus aſſiſtat in iſta electione. Fuit recuſatus eo quod timeretur, ne ille in electione lædere poſſet partem recuſantem. Si Prælatus adducat duos teſtes beneuolos, & electos ab ipſa parte querelante, iam ſuſtulit grauamen, & ſuſpicionem, iuxta ſupradicta, & proinde poterit procedere, & præſidere in electione.

9 Adhuc inſtas, Prouincialis in iſta electione de more, ante electionem prius viſitat Conuentum: & in iſta viſitatione poterit ſubornare ſingulas Moniales ne dent, vel dent ſuffragium pro tali: & hæc læſio eſt iam notabilis, & irreparabilis; & proinde eſt cauſa recuſationis? Reſpondeo primo, quidquid de hoc ſit, Prouincialem non poſſe recuſari quin viſitet in communi, vt ſatis manet probatum in prima concluſione: per accidens vero eſt quod affert hæc inſtantia. Secundo dico quod quando hæc inſtantia valeret, tunc Prouincialis faciat electionem non præmiſſa viſitatione, cum teſtibus non ſuſpectis, & ſic non poterit recuſari ob hanc inſtantiam.

10 Quæris; an ſi non obſtantibus tot, ac tam claris probationibus, obtineri non poſſit, vt Prouincialis recuſatus aſſiſtat electioni Abbatiſſæ cum duobus teſtibus à parte recuſante acceptatis: poſſit Prælatus recuſatus delegare cauſam alteri cui voluerit, vt viſitet, & aſſiſtat electioni? Panorm. ſuper cap. *cum ſpeciali, de appellat.*

pellat.remittens ſe ad id quod iam dixerat in cap.*ſi quis contra clericum, de foro compet.* tenet quod iudex ordinarius ſi recuſetur poterit committere cauſam cui voluerit,etiam ſine conſenſu recuſatoris: cui fauet ius ciuile in Authentica,*ſi non contingit, C. de iud.* & Bartol. *in l.*1.*ff.apud eum à quo appelletur:* vbi dicitur quod iudex recuſatus non ex toto remouetur, ſed illi datur adiunctus. Hæc Panorm. & quidem quod attinet ad citatas leges, & Bartolum, libenter concedo pro noſtro caſu facere, quod ſcilicet Prouincialis recuſatus non ex toto remouetur ab aſſiſtentia in electione, ſed iuxta citatas leges illi dabitur adiunctus; quod coincidit cum iam dicto à nobis in præcedentibus, nõ poſſe ſcilicet Prouincialẽ recuſari ab electione, ſi dicat parti recuſanti,vt eligat pro ſe duos teſtes propitios: hoc enim eſt dari Prouinciali recuſato adiunctum,iuxta citatas leges. Quod verò attinet ad dictum Panormitani dicentis iudicem recuſatum poſſe committere cauſam cui voluerit: de hoc multum dubito, & credo quod non poſſit. Nam ſi hoc poſſet, ſequeretur poſſe illum cauſam committere alicui ſuo amiciſſimo, & ſibi per omnia obſequuturo,quem proinde pars recuſans maiori iure poterit recuſare. Ac proinde dico quod ſi electionem alteri velit committere, id debet facere de conſenſu partis recuſantis, ne poſtea noua recuſatio fiat circa delegatum, ſi ipſe etiam diſpliceat recuſanti. Huius opinionis eſt expreſsè gloſſa in dicto cap. *cum ſpeciali,in fine caſus.* Vbi ſic dicit: *Iudex recuſatus negotium committat perſona idonea de aſſenſu recuſatoris, ne illum valeat poſtea recuſare.* Et eſt hæc doctrina conformis textui illius capituli: vbi vides quod iudex recuſatus de aſſenſu recuſatoris poteſt cauſam alteri committere, qui laturus eſt ſententiam per ſe, & ſolus: vt

videas quam merito ſupra dixerim non poſſe recuſari Prouincialem in electione, in qua nec debet ſententiam ferre, nec teſtes examinare, & debet habere duos teſtes contra ſe à parte recuſante præſentatos.

CASVS XXII.

De quodam Prælato audiente reum ſolum verbo tenus: & de ſubdito appellante eadem de cauſa.

QVidam Prælatus certæ Religionis cœpit viſitare Conuentum ſuæ Prouinciæ (fuit hic caſus alius à præcedente) prius ad id conuocatis fratribus capitulariter, illis mandans ſub cenſuris, vt viſitarent. Prior dicti Conuentus tacuit, viſitationi conſenſit: imo & ipſe viſitauit coram ſuperiore, proponens quæ habebat. Poſt aliquot dies viſitator vocato Priori Conuẽtus, illi verbaliter ſine ſcripto propoſuit certas culpas, iubens vt ad illas reſponderet. Prior reſpondit, ac petiit culpas ſibi dari in ſcriptis, vt poſſet commodè ſe defendere. Viſitator recuſauit dare in ſcripto. Prior hoc denegato, noluit reſpondere, & poſuit recuſationem ipſi viſitatori. Quam recuſationem viſitator friuolam iudicans, ac reiiciens, Priorem ſuſpendit ab officio, nolens committere recuſationem arbitris, qui illam iudicarent, ſicut Prior petebat: & ab his omnibus dictus Prior appellauit. Et declaratur, quod in iſta Religione obſeruatur ſequens ſtatutum, ſeu mandatum ſui Generalis. *Reus, atque delinquens adducens in ſuſpicionem ſuperiorem ſuum, coram duobus, vel tribus Patribus grauio*

grauioribus rationes adducet, cur reuereatur iudicium ſui ſuperioris, & de prauo eius affectu ſuſpicetur. His poſitis,

Quæſitum eſt primo. Si potuit iſte viſitator recuſari in materia viſitationis ab ipſo Priore?

Secundo, an dato quod recuſari potuerit, fuerit recuſatus in tempore debito poſtquam iam viſitauerat?

1 Ad primum quæſitum dico, quod non potuit viſitator recuſari vt ſuſpectus ab ipſo Priore in principio viſitationis generalis, quando viſitator propoſuit in capitulo ſe velle viſitare ex officio in communi. Hæc probatur clarè ex dictis in caſu 21. præcedente, vbi probauimus ex decreto Apoſtolico, & aliis multis rationibus, non poſſe Prælatum recuſari in viſitatione generali, quam facit ex officio. Et quia Prælatus, de quo quæritur, ſiue Prior in hoc non exceſſit, ſed paruit Prælato in communi viſitanti, de hoc quæſito nil amplius dico.

2 Ad ſecundum quæſitum dico, hunc Priorem recuſantem viſitatorem poſt generalem inquiſitionem, ſibi exhibentem capitula culparum cum animo puniendi, potuiſſe licitè, ac iuſtè tunc recuſare viſitatorem, vel ab illo appellare, non obſtante quod tacuerit, & conſenſerit illum viſitare. Probatur hoc reſponſum clarè ex dictis in caſu præcedente 21. à *num.* 5. vbi diximus viſitatorem in viſitatione generali non poſſe inquirere de aliquo in particulari, nec per teſtes ibi receptos poſſe aliquem puniri, vt diximus in alio caſu cum Nauar. *in Rubr. de iudicijs.* Cum ergo in viſitatione generali, viſitator nihil ageret in particulari contra Priorem, eius tunc taciturnitas, & conſenſus in viſitatione generali, nõ potuit illi nocere, quin poſtea recuſaret, vel appellaret validè in ſecunda viſitatione ſpeciali, quando viſitator in particulari illum vocauit, &

culparum capitula dedit vt reſponderet. Neque hæc noſtra hîc reſponſio pugnat cum dicto à nobis ſupra *caſu* 18.*num.* 1. *& ſeqq.* vbi diximus Prælatum localem, de quo ibi, non potuiſſe appellare à Prouinciali poſtquam conſenſit illum viſitare ſuum Conuentum. Caſus enim ille valdè fuit diſſimilis, nam ibi Prælatus localis non ſolum conſenſit in viſitatione generali, ſed etiam illa tranſacta, cum Prælatus iam procederet in particulari contra illum Prælatum localem, dans illi capitula culparum, ille acceptauit: & deinde poſt capitula acceptata, idem Prælatus localis recurrit ad Prouincialem, petens tempus longius ad reſpondendum capitulis; per quæ duo poſteriora clarè conſenſit in Prouincialem ſpecialiter inquirentem, vel agentem contra Prælatum localem, & per hæc duo Prælatus localis renunciauit clarè cauſis recuſationis modo à nobis ibi dicto. At in hoc noſtro caſu Prior iſte, de quo agitur, poſt viſitationem generalem, vbi primum ſenſit viſitatorem contra ſe agere in particulari per exhibitionem articulorum culparum, reclamauit, & recuſauit in tempore debito, ſi cauſam habebat iuſtam recuſandi, de quo ſtatim dico.

3 Et antequem vlterius procedam, volo hoc ſemel ſupponere, & explicare, videlicet, potius hunc Priorem debuiſſe appellare iuxta informationem, quam recuſare. Differt enim valdè appellatio, & recuſatio in rigore loquendo. Nam appellatio non fit, niſi à grauamine iam illato à iudice in proceſſu cauſæ, vel à grauamine comminato à iudice, vt communiter tradunt Iuriſtæ, & ſic fundatur appellatio in læſione clara facta iam, vel comminata. Recuſatio vero iudicis fundatur in præſumptione clara, quod iudex in proceſſu poterit lædere, vel ob inimicitiam antiquam, vel ob conſanguinita

guinitatem, vel amicitiam quam habet cum meo aduerſario,& ſimilibus cauſis recuſationis. Itaque valdè differunt inter ſe appellatio, & recuſatio iudicis, ad quam accedit exceptio poſita contra teſtem. Quod applicando ad intētum, dico hunc Priorem, contra ſuum viſitatorem nolentem dare capitula culparum in ſcriptis, & nolentem iudicare cauſas recuſationis, iuxta Ordinis ſtatutum, rectius facturum fuiſſe ſi appellaret à dicto viſitatore ob grauamen ſibi de facto illatum, in non exhibendis culpis per ſcriptum, & in non ſeruando ſtatutum Ordinis, quam dicendo, recuſo viſitatorem: hæc enim recuſatio ſupponit interuentionem inimicitiæ antiquæ, vel ſimiles cauſas antè exiſtentes ad recuſandum: illa vero duo quæ diximus, nolle dare notitiam culparum per ſcriptum, & omittere formam ſui ſtatuti, erant grauamina actu illata, & proinde materia appellationis (ſi fuerunt ſufficientia, de quo ſtatim) & non erant propriè materia recuſationis, ſi iuridicè loquendum ſit. Et per hæc ſatis reſponſum videbatur ob duo tantum quæſita propoſita in informatione. Quia tamen ex informatione multa alia dubia naſcuntur, & quotidiana, quorum reſolutio fortè iuuabit aliquando: ex tenuitate mei ingenij, ex propoſita informatione colligo, & dico ſequentia.

4 Ex primo quod attinet ad capitula culparum exhibita Priori ſine ſcripto, credo id validè potuiſſe facere viſitatorem, ſi aliàs Prior oretenus ſe poſſet validè, & commodè defendere. Probo primam partem, (ſupponendo quod iſti Religioſi non tenētur ad apices iuris.) Nam exhibere reo, maximè Regulari, capitula culparum in ſcripto, non eſt de ſubſtantia iuris. Probo ex cap. *Qualiter & quando, de accuſat.il* 2. vbi Papa tradit formam citandi,& audiendi reum: non dicit quod illi

dentur culpæ, & nomina teſtium per ſcriptum, ſolum ait: *Quod hæc ſint reo exponenda, & explicanda.* At exponere, & explicare, ſufficienter fit oretenus, ſine ſcripto. Facit quod Papa addit in fine proximè citati capituli, videlicet quod forma ibi data pro audiendo reo, non ſit vſquequaque ſeruanda in proceſſu Religioſorum: vnde licet in prædicto capite implicitè contineretur, quod culparum capitula danda eſſent reo per ſcriptum, adhuc Prælati Regulares videntur ab hac obligatione liberi, per id quod proximè diximus ex fine citati cap. Probo 2. ex his quæ tradit gloſſa ſuper cap. *Cordi nobis eſt, de appell. in 6. in fine caſus*, vbi ait regulariter, ſcripturam non eſſe de ſubſtantia rei geſtæ, niſi quando lex ſpecificat vt res fiat per ſcriptum: nam ſcriptura non eſt inuenta, niſi vt res de memoria non pereat. Citat gloſſa ad hoc *l. pactum, C. de pact.* & *l. contrahitur, ff. de pignor.* Cum ergo citato capite *qualiter, & quando*, vbi traditur forma audiendi reum, non dicatur vt audiatur per ſcripturam, & aliàs poſſit commodè audiri verbaliter: ſequitur poſſe Prælatum verbaliter tantum reum Religioſum audire. Dixi, ſi abſque culpis datis in ſcripto poſſit ſe commodè defendere. Nam ſi capitula culparum eſſent multa, quæ facilè memoriter retineri non poſſent, vel eſſent dubiè propoſita, vt poſſet Prælatus poſtea arguere, reſponſionem non dari in forma: tunc teneretur Prælatus per ſcriptum culparum capitula exhibere, quia hoc pertinet ex ſubſtantia ad commodam defenſionem rei, cui (etiam Religioſo) danda ſunt omnia quæ pertinent ad ſubſtantiam propriæ defenſionis, ſicut dictat lumen naturale: & denegata tunc culparum exhibitione per ſcriptum, poſſet à viſitatore appellari, quia grauamen fecit in re notabili pertinente ad commodam defenſionem

nem. Quod adhuc confirmo ex iis quæ tradit gloſſa ad citatum cap. *Cordi nobis eſt*, vbi citat cap. *Saluberrimum*, 1. *quæſt*. 7. vbi dicitur ſcripturam in appellatione ideo fuiſſe inuentam, vt obuietur appellanti ſi poſtea variare velit. Idem ego applico in hoc caſu: ſi Prælatus oretenus tantum reo exhiberet multa capitula culparum, & aliqua confuſa, neceſſaria omnino eſſet ſcriptura, ne Prælatus, vel reus poſtea variarent. Secus, ſi vna tantum culpa, eaque clara exhiberetur: tunc enim credo oretenus id poſſe fieri, iuxta prædicta in principio huius *num*. 4.

5 Quod attinet ad aliud in informatione propoſitum, videlicet quod viſitator reiecit appellationem, ſeu potius recuſationem Prioris tanquam friuolam, eáque non obſtãte, proceſſerit, & ab officio ſuſpenderit: dico id facere potuiſſe, ſi recuſatio erat friuola. Eſt communis Iuriſtarum, & recepta in praxi, & clarè colligitur ex cap. *cum ſpeciali, de appellat*. vbi Papa ſolum iubet dari arbitros pro examinanda cauſa recuſationis iudicis, quando cauſa eſt iuſta; ibi in textu, *Cauſam iuſtæ ſuſpicionis aſſignet*. Si ergo recuſatio non fuerit iuſta, ſed iniuſta, & friuola, ſeu nulla, non tenetur iudex illi deferre, nec arbitros eligere, iuxta formam ibi traditam. Circa quod noto primo, ex margine paruo ibi poſito ad latus gloſſæ communis *ver*. iuſtæ, quod ſi clarè conſtat recuſationem eſſe iniuſtam contra ius, vel friuolam, & inutilem, tũc iudicem poſſe illam per ſe reiicere non vocatis arbitris: probat ibi gloſſa ex cap. *cum olim, de cauſa poſſeſ*. & citat Innocentium, Hoſtienſem, & Ioan. Andr. Secundo noto, quod cum cauſa recuſationis eſt dubia, an ſit iuſta, vel friuola; tunc iudex tenetur abſtinere, & vocare arbitros, qui illam iudicent, iuxta formam traditam in citato cap. *cum ſpeciali*. Statutum

tum vero iſtius Religionis citatum in informatione, circa modum iudicandæ recuſationis Prælato porrectæ coram duobus ſenibus, cum nihil nouum contineat præter ius commune citatum. Eodem modo debet, ac debuit tunc exponi, ſicut dixi proximè in hoc *num.* 5. de recuſatione clarè iuſta, vel clarè iniuſta, vel friuola. Et pro maiori adhuc notitia iſtius rei quotidie contingentis, noto ex Rodrig. *tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 13. in principio, illam appellationem dici friuolam, quæ ponitur ſine iuſta cauſa, videlicet quando recuſans nō eſt grauatus iniuſtè: vel quando eſt vana & inutilis, ita vt non poſſit ſortiri effectum; quod licet ibi dicat de appellatione, poteſt tamen applicari ad recuſationem, quod ſcilicet erit friuola, quando recuſans ſine vllo fundamento timet proceſſum iudicis, vel timet friuolè, vel inaniter, vel iniuſtè; & proinde tunc iudex per ſe ſolum poteſt reiicere.

6 Poteſt etiam quæri, an de eſſentia recuſationis ſit, quod ponatur in ſcripto, vel quod exprimatur cauſa recuſationis? Dico primo, non eſſe de eſſentia illius, vt recuſans id faciat per ſcriptum: nam in citato capite *Cum ſpeciali*, vbi traditur forma recuſationis, nō dicitur quod fiat per ſcriptum, ſolum dicitur, quod coram ſuperiore aſſignet cauſas ſuſpicionis, quod verbo tenus fieri poteſt: cumque ibi textus non requirat ſcripturam, neque nos debemus requirere. Addo tamen de ſubſtātia recuſationis omnino eſſe, vt recuſans coram iudice recuſato aſſignet cauſas recuſationis. Probo efficaciter, nam cum lex tradit formam ſubſtantialem ſeruandam in aliquo actu, ſi illa forma non ſeruetur, corruit actus, vt tradunt communiter Doctores, maximè Suarez *lib.* 5. *de legibus, toto cap.* 31. citans multos: at in citato cap. cum traditur forma recuſationis, & requiritur

quiritur expreſſio cauſæ, illa forma eſt eſſentialis ſiue ſubſtantialis. Probo ex Suarez *eod.cap.num.* 3. vbi tradens Regulas ad cognoſcendum, an forma tradita à lege pro aliquo actu, ſit ſubſtantialis, an accidentalis: ait, quod quando forma præſcripta per legem continet naturalem æquitatem, ſine qua actus non poteſt fieri validè; ſeu quando eſt de re neceſſaria vt actus fiat, tunc talis forma eſt ſubſtantialis, & eius omiſſio vitiat actum. Iam vero in recuſatione Prælati, expreſſio cauſæ continet naturalem æquitatem, vt recuſatio obliget: imo talis expreſſio cauſæ eſt omnino neceſſaria ad acceptandam recuſationem, nam cum Prælatus iuxta citatum c. *cum ſpeciali.* & ſupradicta, non teneatur acceptare recuſationem friuolam, & iniuſtam, ſed ſolam recuſationem iuſtam; vt hoc debitè fiat, omnino neceſſarium eſt, vt recuſans exprimat cauſam propter quam recuſat, vt ſciat iudex an teneatur recuſationi referre. Et hoc clarè tenet gloſſ. in cap. *Cordi nobis eſt*, ſupra citato, *in verb.* Interlocutoria, *in fin.* vbi ait etiam Papam iubere, vt appellans exprimat cauſam appellationis, vt ſciat iudex an cauſa iuſta ſit, quæ illum obliget ad acceptandam appellationem: an vero friuola ſit, quam poſſit ac debeat reiicere. Hinc vides quam friuolè, & nulliter aliqui coram Prælato aliquando dicunt: Recuſo te, vel: es mihi ſuſpectus, vt probabo. Nihil enim faciunt, & nihil valet talis proteſtatio, & recuſatio ſine expreſſione cauſæ. Et per hæc reſpondebatur ad recuſationem intentatam ab iſto Priore, cuius forma hîc non declaratur.

7 Poteſt vltimo dubitari de forma appellationis, qua Prior appellauit, an ſcilicet appellauerit in ſcripto, & expreſſerit propriè cauſas ob quas appellabat: vt enim iam diximus ſupra *in caſu* 18. per multos textus

conſtat,

conſtat, quod appellatio debet duo continere: primo, vt fiat in ſcripto,& ſecundo,vt cótineat cauſam appellationis: & hoc,vt ibi diximus,intelligitur, ſi appellatur à grauamine,vel ab interlocutoria: nam ſi appellatur à ſentẽtia diffinitiua, nullum ex illis duobus requiritur. Quia tamen caſus quotidianus eſt,& mores mutant leges: ego claritatis gratia, de vtroque ſic iudico. Attento rigore iuris appellatio facienda eſt in ſcripto: iura enim citata *dicto caſu* 18.maximè capitulum, *Cordi nobis eſt,de appellat.in* 6.ita clarè loquitur,vt appelletur in ſcripto,vt nullæ dubitationi locum relinquat.Et probari poteſt ſecundo ex traditis à Sanchez *tom.* 2. *Decal.lib.*6.in ſimili materia,vbi *n.*31.citans *l.cõtractus*, 16.*de fide inſtrum.*& gloſſam in cap.*in ſcriptis.* communiter receptam, dicit, quod vbi lege,vel partium conuentione contractus ſcriptura indiget,eſt irritus ea deficiente, quod affert ad probandum, quod ſi Prælatus alicui concedat licentiam vt intret clauſuram Monialium, ídque concedat ſine ſcriptis, quantumcumque cauſa ingrediendi iuſta ſit, ait peccaturum ingregientem, & licentiam eſſe nullam, quia data fuit ſine ſcripto, cum aliàs Concilium dicens, vt detur in ſcriptis, & forma Tridentini non ſeruetur.Cum ergo tot leges loquentes de appellatione,requirant vt fiat in ſcripto, videtur pertinere ad ſubſtantiam appellationis,& ſubſtantiam iuris, vt fiat in ſcripto, ita vt ſi fiat voce tantum non ſit valida. Sed video contra hoc duas exceptiones. Prima eſt, quando appellatio non fit verbo, ſed facto per arreptionem itineris ad ſuperiorem, de qua ſupra citato caſu 22. tunc enim neque appellatur ſcripto, neque cauſa exprimitur. Secũda exceptio traditur à Sylueſt. *verb.* Appellatio.*quæſt.*4.vbi citans Panormitanum, ait, quod ſi appellans ab interlocutoria,

appellet

appellet viua voce, & incontinenti, & cauſam exprimat, valebit appellatio. Huius rei cauſam contra tot textus nullam affert, niſi fortè vſus contrarius ita iam obtinuerit, vt valeat appellatio à grauamine, vel interlocutoria abſque ſcripto. Ego id non conſulerem, maximè in re graui, etiam in Regularibus. Quod vero attinet ad ſecundam conditionem appellationis, vt ſcilicet ſemper exprimatur cauſa cur appelletur, omnino dicendum eſt, ſemper eſſe exprimendam, & eſſe de ſubſtantia illius; & probatur eiſdem omnino rationibus, quibus *num.* 6. proximè præcedente oſtendimus eſſe de ſubſtantia recuſationis, vt in illa exprimatur cauſa recuſandi. Nam cum iudex habeat ius in vtroque iure, vt poſſit repellere appellationem friuolam, non poterit vti hoc ſuo iure, niſi appellans exprimat cauſam ob quam appellat, vt videre poſſit iudex an appellatio ſit friuola, vel iuſta.

CASVS XXIII.

De quodam teſte fatente veritatem in ſuo teſtimonio: & poſtea nolente ſubſcribere ob ſcrupulum.

IN quodam oppido vbi erat Cõuentus Monialium, fama fuit publica noctu duos viros fuiſſe ingreſſos clauſuram per murum; de hoc infamatus fuit in particulari, Petrus, v.g. Quidam ſæcularis Ioannes, v.g. admonuit confeſſorem Monialium de hoc ingreſſu, dicens Petrum fuiſſe ingreſſum: & poſtea rumor fuit, quod ſecunda vice prædictus Petrus fuiſſet ingreſſus clauſurã. Sparſa fama, Prælatus Regularis illius Conuentus

uentus ad punitionem ſæcularis delinquētis per ſuum iudicem, vel ad Monialis culpatæ ſupplicium, fecit inquiſitionem generalem de perſona delicti, nam corpus delicti erat notorium. Vocauit Prælatus teſtes etiam ſæculares, qui ſe libenter dixerunt velle teſtificari. In inquiſitione generali de nullo in particulari inquiſiuit; licet ob paruitatem populi, & alia iudicia prædictus Petrus eſſet diffamatus de ingreſſu, ac de eiuſdem Petri ingreſſu iam confeſſorem Monialium præmonuerat Ioannes. Inter alios teſtes ad hanc generalem inquiſitionem vocatos, fuit etiam ille Ioannes, qui confeſſorem monuerat. Iſte recepto iuramento coram Prælato, & ſecretario, dixit ſe tali nocte vidiſſe prædictum Petrum per murum Monialium aſcendentem, vel deſcendentem dictíſque aliis ſufficientibus ad hoc ſuum dictum probãdum, rogatus à iudice vt ſubſcriberet ſuo dicto ac teſtimonio, ſubſtitit parumper, & quaſi pœnitens facti, dixit ſe non poſſe, nec velle teſtimonio ſubſcribere, quia nolebat ſecretum naturale violare: & ita abiens non ſubſcripſit; ſed manſit ſcriptum, quod ille dixerat ſe vidiſſe propriis oculis.

1 Quæſitum fuit: an dictum iſtius teſtis Ioannis aliquid valuerit ad faciendam fidem talis ingreſſus contra Petrum? Et videtur quod nullius fuerit momenti: nam ipſe retractauit ſuum dictum per illud, quod fecit: teſtis autem poteſt retractare ſuum dictum, maximè ſi id faciat incontinenti, vt dicitur clarè in cap. 1. *de teſtibus cogendis; & gloſſ. in Authentic. de teſtibus, §. Quia vero.* Cum ergo iſte Ioannes videatur incontinenti ſe retractaſſe, imo & ante ſubſcriptionem teſtimonij, videtur illius dictum nullum robur habere. Secundo, quia de obligatione teſtis eſt quod ſuum teſtimoniũ firmet ſubſcriptione, vel per ſe, vel per alium,

petendo

petendo alicui,vt pro ſe ſubſcribat,vt praxis obſeruat. At Ioannes iſte ſuo teſtimonio noluit ſubſcribere; ergo erit nullum, eo quod nolens ſubſcribere videtur noluiſſe teſtificari.

2 His non obſtantibus,ego credo ac ita dixi,dictum teſtimonium Ioannis, fuiſſe verum teſtimonium, non obſtante,quod ſubſcribere recuſauerit:ac proinde potuiſſe iudicem ex vi illius teſtimonij concurrentibus aliis quæ cum illo facerent ſufficientem probationem,procedere ad imponendam pœnam prædicto Petro antea diffamato.

3 Probo præcedens proximè dictum ex iis quæ tradit Rodrig.*in ordine iudiciario,cap.7.concl.*11.vbi citans Nauarr. & Medinam tenet, quod teſtis legitimè interrogatus à iudice tenetur veritatem dicere, etiamſi antea parti iurauerit ſe ſeruaturum ſecretum: & cauſam aſſignat, quia veritatem tacens lædit partem accuſantem cuius iuſtitia pendet ex hoc teſtimonio. Et licet ibi videatur hoc ſolum dicere,quando proceditur via accuſationis: nihilominus habet etiam locum in noſtro caſu, in quo proceſſum eſt via inquiſitionis generalis, & caſus erat notorius in oppido paruo, & nimis ſcandaloſus: & prӕterea ille Petrus erat iam infamatus, ac denique iſte teſtis non iurauerat Petro ſeruare ſecretum, & licet iuraſſet, iam interrogatus iuridice de reo diffamato, tenebatur veritatem dicere, & aliàs eius taciturnitas præiudicaret bono communi, cui intereſt vt delicta puniantur,maximè quando ſunt notoria,& nimis ſcandaloſa,quale fuit iſtud. Secundo probatur ex Nauar. *in rubr.de iudicijs,num.*87. § Non obſtat etiam,vbi tenet quod ſi teſtis benè,vel malè per peccatum, detexit ſecretum coram iudice, poterit iudex punire: quia poſtquam delictum benè, vel malè

deductum eſt in publicam iudicis notitiam, ille tenetur ad caſtigandum per inquiſitionem particularem. Ergo cum iſte teſtis iam benè, vel malè hoc delictum iudici manifeſtauerit, poterit iudex ex hac notitia ductus procedere contra delinquentem. Addo quod videtur hunc teſtem non peccaſſe dicendo quod vidit de Ioanne, licet viderit in ſecreto: nam vt dicitur, iam iſte Petrus erat de hoc delicto infamatus, & contra illum erant aliqua iudicia, & proinde videtur quod poterat reuelare iudice iuridicè interrogante pro bono tam publico. Tenet hoc ipſum Leſſ. *lib.2.de iuſt.c.29. dubitat.15.num.125.* citans, & ſequens Nauarrum proximè citato loco: & cõfirmat Leſſ. hoc exemplo. Nam ſi priuatus quiſpiam extorſiſſet crimen alterius per iniuriam, & deduceret illud in publicum, vel in iudicium, iudex deberet contra illum procedere: ergo pari modo procedere poterit iudex ſi aliquis priuatus per iniuriam detegat in iudicio. Idem tenet Valer. Carthuſianus *in lib. de differẽt. vtriuſque fori, ver.* Inquiſitio. *differentia 1. concluſ.3.* vbi loquens de inquiſitione generali, ſi agatur de bono communi, & crimine notorio, ſic ait: Teſtes tenebuntur dicere, quæ ſcirent, & manifeſtare Authorem etiam occultum, & non diffamatum: & citat Innocent. & Iulium Clarum dicentes ita ſeruare totum mundum. Per hæc ergo patet quod teſtis, de quo agitur, potuit ſine peccato denunciare de iſto Petro iam diffamato, & indiciato, ac proinde, quod debuit ſine ſcrupulo ſuo teſtimonio ſubſcribere. Et in particulari, quod dictum iſtius teſtis, etiam recuſantis ſubſcribere, valeat pro teſte: probo, quia vt dicunt Iuriſtæ, confeſſio delicti facta à reo extra iudicium eſt ſemiplena probatio, ſi probetur per duos teſtes, vt tenet inter alios Iulius Clarus *in praxi crimin. quaſt. 21. num.31.*

*num.*31.& Rodrig. *Addit.ad Sum.tom.*4.*cap.*155.ſed in hoc caſu, iſte teſtis dixit veritatem coram duobus, videlicet coram iudice,& coram Notario,quam ille non negat eſſe veritatem,vt mox dicam, & iudex, & Notarius de hoc teſtificantur: ergo dictum teſtis validum eſt, & facit probationem. Vltimo facit pro hoc optimè cap. *Ecce*, vigeſimo quarto, quæſtione tertia, vbi dicitur quod crimina vndecumque claruerint, debent curari.

4 Ad primum argumentum in principio dicendum eſt hunc teſtem non retractaſſe teſtimonium quoad ſubſtantiam veritatis, nec dixiſſe; dixi falſum; & hoc ſolum eſt retractare. At ſignificauit à ſe tunc dictum, licet eſſet verum, nolle ſe illud ſubſcribere, qua putabat (licet falſo) ſe non potuiſſe dicere. Nolle autem ſubſcribere ob hunc ſcrupulum, non eſt teſtimonium retractare vt patet. Textus autem citatus loquitur ſolum quando teſtis prius teſtificatus falſum, inconti- nenti retractat ſe, & dicit, ſe in primo teſtimonio non fuiſſe loquutum conſideratè. Ad ſecundum argumentum dicendum eſt primo ſubſcriptionem teſtis non eſſe de eſſentia teſtimonij,quamuis enim de conſuetudine,& de ſolemnitate iuris ſemper teſtis ſubſcribat,ſi ſcit ſcribere:tamen nõ inueni apud vllum Doctorem, quod ſit de eſſentia teſtis,vt teſtimonium ſubſcribatur à teſte: ſolum iura requirunt quod teſtis ſit iuratus,& iſte iurauit:non lego in criminaliſtis,quod ſit de eſſentia teſtis vt ſubſcribat, maximè quando proceditur de plano, & conſtat per iudicis, ac Notarij teſtimonium, quod iſte teſtis poſt dictam veritatem, vel ob ſuum ſcrupulum, vel ob ſuam ignorantiam noluit ſubſcribere. Facit quod dictum eſt *caſu* 22.*præcedente*,ex Gloſſa.& l.ibi citata,quod ſcilicet ſcriptura non eſt inuen-

ta ad valorem rei geſtæ, ſed ad rem conſeruandam in memoria. Et ſubſcriptio, quam iſte teſtis noluit facere, manſit clarè in memoria iudicis, & Notarij, qui viderunt illum verè teſtificantem, licet viderent recuſantem ſubſcribere.

CASVS XXIV.

Si Prælatus Regularis teneatur iudicare ſubditum reum ſecundum rigorem, vel decretum legis ſæcularis ſui regni.

Contigit in quadam Religione, Religioſos vnius Conuentus commiſiſſe aliqua delicta, & inobedientiam erga quendam Prælatum viſitatorem illius Conuentus miſſum authoritate Collectoris Apoſtolici illius regni. Ille Prælatus fuit iniuriatus à Religioſis aliquibus illius Conuentus, & ſtatim aſſumpto Notariò fecit inquiſitionem generalem de delinquentibus; ex qua contra aliquos Religioſos reſultauit probatio aliquorum delictorum. Et quia iſta generalis inquiſitio facta fuit ab ipſomet iudice læſo, qui alias poterat videri ſuſpectus: Collector Apoſtolicus commiſit ſecundo viſitationem illius Conuentus, & ratificationem primæ viſitationis duobus Religioſis grauibus non ſuſpectis, qui authoritate Apoſtolica viſitarunt denuo eundem Conuentum. In hac ſecunda viſitatione, pauci Religioſi aliquid de nouo addiderunt ad dictum in prima viſitatione. Sed ferè omnes ſe remiſerunt ad id quod dixerant in prima viſitatione: & fuit illis ſingulis lectum proprium teſtimonium quod de-

derant in prima viſitatione generali, poſt hæc omnia, Collector Apoſtol. commiſit hanc cauſam iudicandam aliquibus Religioſis cum Auditore eiuſdem Collectoris, contra Religioſos illos, qui culpati inuenti fuerant. Religioſi culpati hanc poſuerunt exceptionem, & obiectionem, dicentes, illam ſecundam viſitationem ratificatiuam primæ nullam fuiſſe, nam lex iſtius regni Portugalli *lib.5 tit.50.§.10.* dans licentiam iudici iniuriato ratione officij, vt faciat proceſſum contra ſe iniuriantem in præſentia, ait quod iudex iniuriatus faciat proceſſum in eodem die factæ iniuriæ: at Prælatus iniuriatus de quo agitur, fecit proceſſum multos poſt dies à commiſſa iniuria. Secundò, quia citato loco iubet lex, & Rex, vt iudex iniuriatus non per ſe, ſed per alium inquiſitorem teſtes iniuriæ ſibi factæ excipiat. At in prima viſitatione Prælatus iniuriatus per ſe ipſum omnes teſtes excepit, & quaſi fuit iudex in cauſa propria: & proinde ex his duobus capitibus, ſeu defectibus prima inquiſitio generalis fuit nulla. Tertio, eadem lex Portugalliæ *lib.3. Ordin.tit.62.§.2.* dicit, quod quando facienda fuerit ſecunda inquiſitio, vel proceſſus in defectum prioris proceſſus facti à iudice ſuſpecto, tunc ſecundus iudex combuſto primo proceſſu, neque per illum interrogando, vadat ad locum, & teſtes interroget, non patiendo quod ſe remittant ad dicta priora, ſed dicant denuo quæcumque ſciuerint, ne fortè videntes teſtem priorem proceſſum, timeant ne ſuum dictum in ſecundo contrarietur à ſe dicto in priori. At in iſto proceſſu, ſeu ſecunda inquiſitione generali, duo reuiſitatores non combuſſerunt priorem inquiſitionem: ſed illa in menſa ante oculos poſita, interrogabant quoſcumque teſtes, qui vtplurimum remittebant ſe ad dictum in priori inquiſitione,

quod illis denuo legebatur: quorum aliqui aliqua dè nouo dicebant,aliqui dictum ſuum prioris viſitationis declarabant: & proinde etiam hæc ſecunda viſitatio generalis ratificatiua,fuit nulla,eo quod facta ſit clarè contra formam citatæ Ordinationis. Et confirmatur, quia teſtis debet ferre teſtimonium ex ore proprio, non ſcripto,non ſignis,& ſimilibus. At hi teſtes in ſecunda viſitatione remittentes ſe ad dictum in priori viſitatione,iam non teſtificabantur ore proprio. Et vltimo poteſt confirmari ex eo quod tradit Rodrig. *tom. 2.qq.quaſt.21.art.3.* vbi dicit quod Prælatus Regularis in iudicando deficiente lege canonica, recurrat ad ſuam Regulam, & ſtatuta: & his deficientibus,debent recurrere ad ius ciuile, præcipuéque ad leges ciuiles regni in quo viuunt. At leges ciuiles regni iſtius annullant primum, ac ſecundum proceſſum factum, vt ſupra vidimus: ergo Religioſi culpati in illis proceſſibus non potuerunt iudicari, vel puniri iuxta illos.

1 Pro reſponſione quæſtionis præmitto primo, rem eſſe certiſſimam quod Religioſi non tenentur ſeruare leges ſeculares, maximè in pœnalibus: ad hoc enim habent priuilegium exemptionis, per quod omnino eximuntur ab omni iuriſdictione ſæculari: & vt illorum delicta puniantur habent ius canonicum, deinde ſuam Regulam, tertio ſtatuta Religionis: nulla enim Religio eſt, quæ non habeat ſuas leges, ac ſtatuta pro delinquentibus puniendis. Quod cõfirmo claro exemplo:nam,magis exempti ſunt Religioſi à legibus ciuilibus, & pœnalibus ſui Regis, & regni, quam ſunt Reges particulares à legibus iuris ciuilis communis Imperatorum; quia Imperator eſt caput Regum: & Rex iſtius regni nullam habet ſuperioritatem ad condendam legem pœnalem, quæ obliget hanc Religionem,

nem. Et tamen videmus, quod Reges particulares in ſuis regnis non obligantur iudicare ſecundum leges Imperatoris: ſed vnuſquiſque Rex propriam legem condit in aliquibus negotiis, per quam iubet caſus ſui regni iudicari omiſſa lege iuris ciuilis communis:ergo à fortiori id poterunt facere Religiones pro iudicandis cauſis Religioſorum, cum Religioſi Prælati magis exempti ſunt à iuriſdictione Regis, quam Rex exemptus ſit à iuriſdictione Imperatoris.

2 Præmitto ſecundo, omnes Religioſos hodie, ſaltem per communicationem priuilegiorum, habere priuilegium, vt in cauſis Religioſorum non ſeruentur apices iuris,ſed ſola iuris ſubſtantia, ſicut in particulari Bonifac. VIII. conceſſit Fratribus Minoribus, prout habetur in *Moniment.Ordinis,fol.125*. & in particulari eodem fruuntur Religioſi Ordinis iſtius, de quo agitur, & Collectores Apoſtolici in hoc Regno conceſſionem habent à ſua Sanctitate, vt in cauſis decidendis poſſint etiam procedere de plano, non ſeruatis apicibus iuris.

3 Præmitto tertio, quod leges ciuiles non obligant Clericos,nec proinde Religioſos, vt inter alios probat fusè,& efficaciter Azor *tom.2.Summ.lib.10.c.7.quæſt.9.* vbi ait, quod tunc ſolum lex ciuilis obligabit Clericum,quãdo fuerit approbata per Eccleſiam,vel quando lex illa agit de re obligante ex iure naturali, vel diuino: & quod etiam in hoc caſu lex ciuilis non obligat Clericum ſicut lex ſæcularis, ſed obligabitur Clericus à lege Eccleſiæ approbãtis legem ſæcularem, vel à lege diuina, vel naturali, obligantibus ad illud quod præcipit lex ſæcularis: quæ omnia fundantur in omnimoda exemptione,qua Clerici eximuntur à poteſtate ſæculari. Quod ſi lex ſæcularis non obligat Clericos

iuxta prædicta, multo minus obligabit Religioſos, qui habent plura priuilegia eximentia illos, non ſolum à poteſtate ſæculari, ſed etiam à iuriſdictione Epiſcoporum, & cæterorum ſimilium Prælatorum. Et confirmatur in particulari quod Religioſi in cauſis criminalibus non obligentur ad leges pœnales ſæculares: nam lex pœnalis ſæcularis ſæpè imponit pœnas incompatibiles Religioſis, vtpote exilium, pœnam pecuniariam, & mortem, quæ pœnæ non poſſunt Religioſis irrogari: ergo ſicut Religioſi in impoſitione pœnæ non obligantur ad legem ſæcularem, ſic etiam non obligabuntur ad alias diſpoſitiones legum ſæcularium circa cauſas decidendas, & proceſſus faciendos, maximè ſi ſint cauſæ criminales.

4 Hoc poſito ſit prima concluſio. Prima inquiſitio generalis, de qua eſt quæſtio, facta à patre iniuriato non fuit inualida, ex eo quod illam non fecerit, eodem ſtatim die, quo fuit facta iniuria; neque item ex eo quod ipſe per ſe teſtes exceperit, contra duo in oppoſitum à lege Portugalliæ præcepta. Probo 1. ex proximè dictis, nam Religioſi non tenentur ſeruare legem ſæcularem, eiuſve diſpoſitionem in ſuis cauſis formandis, vt ſatis probatur ex dictis in tribus numeris præcedentibus. Et in particulari confirmatur ex citata conceſſione Bonifacij VIII. in qua ponit hæc verba: *Ad correctiones, & punitiones infligendas procedere valeant ſecundum conſuetudines approbatas, & ſecundum generalia ſtatuta facta, vel facienda rimulis iuris, & apicibus poſtpoſitis.* Vbi clarè iubet cauſas Religioſorũ iudicari ſecundum ſua ſtatuta, nõ ſecundum leges ſæculares. Secundo, quia etiamſi illa lex eſſet canonica, vt proceſſus fieret in eodem die, in quo facta eſt iniuria, adhuc ad id non obligaretur Prælatus Regularis exemptus à iuris apicibus:

apicibus: nam fieri proceſſum hodie, vel cras, non poteſt pertinere ad ſubſtantiam iuris, vt patet: quid enim facit ad ſubſtantiam iuris ſi proceſſus hodie fiat, vel cras, ſi aliàs ſeruentur ſubſtantialia illius? Et quod attinet ad ſecundum punctum, de aſſiſtentia Prælati excipiente prædictos teſtes in ſua cauſa propria: dico non eſſe in hoc caſu aliquid contra ſubſtantiam iuris. Probo euidenter ex ipſa lege Portugalliæ citata: nam ibi Rex in pœnam iniuriantis iudicem, concedit vt iudex iniuriatus ferat ſententiam in ſua cauſa propria, neque cred.t lex eſſe contra ſubſtantiam iuris ferre iudicem ſententiam in cauſa ſuæ iniuriæ; at multo minus eſt, & minus periculoſum excipere teſtes cum Notario, in cuius præſentia non poteſt iudex teſtes corrumpere, quam iudicem læſum ferre ſententiam in ſuo caſu: ac proinde ſi non eſt contra ſubſtantiam iuris, ferre ſententiam in ſua cauſa, etiam non erit contra ſubſtantiam iuris excipere teſtes cum Notario in ſua cauſa: & proinde ſi illi conceditur illud primum quod eſt malus, potuit etiam concedi hoc ſecundum quod eſt mines, maximè per cap. *præterea ſuper, de offic. & poteſt. iudicis delegati:* vbi Papa dicit, quod eo ipſo quod cauſa aliqua alicui committitur, ſuper omnibus, quæ ad ipſam cauſam ſpectare noſcuntur, plenariam recipit poteſtatem. Sic ibi. Tertio probatur euidenter non fuiſſe obligatum iſtum Prælatum regularem ad faciendum proceſſum in eadem die, nec ad excipiendos teſtes per alium inquiſitorem: nam ſi ad hoc præcisè obligaretur per illam legem ſæcularem, obligaretur pariter in ſententia imponere pœnam taxatam ab eadem lege, exilij Africani, v.g. pecuniæ, & ſimilium, quod nemo concedit. Ergo ſicut ad impoſitionem pœnæ non tenetur, neque obligabitur ad diſpoſitionem legis illius.

Vltimo probatur, quia hoc quod eſt Prælatum iniuriatum poſſe punire ſubditum iniuriãtem lata ſententia, non eſt ſolum lex ſæcularis Portugalliæ, ſed etiam eſt lex Imperialis communis, *l. Senatuſconſult. ff. de offic. præſid.* per quam conceditur iudici iniuriato punire propriam iniuriam ſibi factam; at in dicta lege, Doctores illam citantes, & explicantes, non dicunt quod iudex iniuriatus debeat eodem die facere proceſſum, & per alium inquiſitorem teſtes excipere. Vide Riccium *5. part. Deciſionum, deciſ.* 1977. & Iulium Clarum *in praxi crim. q. 35. num. 26.* & eius commentatorem Bajardum ad citatam quæſtionem, quorum nullus exprimit pro obligatione eiuſdem legis debere iudicem læſum eodem die iniuriæ facere proceſſum, & teſtes per aliũ excipere. Et in particulari Riccius citato loco ait poſſe iudicem offenſum cognoſcere cauſam, & eſſe iudicem in propria cauſa, & citat Cancer. Licet ergo lex Portugalliæ obliget ad illas duas clauſulas, lex ciuilis ad illas non obligans poterat validè, ac licitè obſeruari ab illo primo viſitatore prædictas illas duas clauſulas omittente: cumque lex Imperialis illas omiſerit, ſignum eſt quod non ſunt de ſubſtantia iuris.

5 Confirmantur hæc amplius per id quod tradit Aldrete *lib. 2. de Relig. diſcip. cap. 17. num. 15.* videlicet quod Prælatus poteſt punire iniuriam ſibi factam, ſi iniuria eſt notoria, & præterea ſi eſt pœna certa poſita in lege: & ad hoc citat multos Doctores, ne requirit duas citatas conditiones, vt teſtes per alium excipiat, & eadem die; & addit Aldrete, quod ſi iniuria non fuerit notoria, nec habet pœnam certam taxatam, tunc inferior Prælatus cauſam remittat Prælato ſuperiori, facta informatione, vt illam puniat: & ita aſſerunt multi textus ibi ab eodem citati. At in iſto noſtro caſu iniuria

inria ſuit notoria, & eſt pœna taxata in multis textibus, & præterea Præfatus offenſus fecit ſolum informationem, quam remiſit ad ſuperiorem, videlicet Apoſtolicum Collectorem.

6 Secunda concluſio. Secunda inquiſitio generalis facta modo ſupra dicto à duobus viſitatoribus delegatis, non combuſta priori viſitatione, ſed excipiendo teſtes, qui ſe remittebant ad dicta in priori viſitatione, non fuit nulla ex defectu, quod teſtes non dicebant teſtimonium per extenſum, & oretenus, ſed ſe remittebant ad dictum in priori viſitatione. Principale fundamentum iſtius concluſionis eſt, quod iam diximus, videlicet, Religioſos non obligari ad illam legem ciuilem, & præterea, quia teſtem dicere teſtimonium per extenſum, non obligat de iure, quando idem teſtis iam idem teſtimonium dederat in alia inquiſitione priori, etiam nulla, & ad illam ſe remittit in ſecundo examine teſtium. Habet hoc expreſsè Ric. *5. part. ſuarum Deciſionum, deciſ.* 1791. vbi ait, quod quando primum examen teſtium fuit nullum (vt pars oppoſita accuſat fuiſſe hanc noſtram primam viſitationem) tunc, ait Riccius, licet primum examen teſtium non fuerit ritè factum, poterit teſtis examinari ſuper eiſdem atteſtationibus, & poterit ſe remittere ad depoſitionem in primo examine factam. Et citat ad hoc Deciſionem quandam Rotæ Rom. *num.* 287. & Guidonis Papæ. Idem tenet in terminis Miranda *in Ordine iudiciario, quæſt.* 24. *art.* 6. *concl.* 2. citans Paz *in ſua praxi tom.* 1. *p.* 5. *cap.* 3. §. 9. & praxis obſeruat, quod ſæpius teſtes ſe remittunt ad ſuam antiquam depoſitionem in alio examine factam. Iam ergo apparet quod non ſit contra ſubſtantiam iuris, quod teſtis ſe remittat ad ſuum dictum in alio proceſſu datum, & proinde non eſſe de

ſubſtantia

ſubſtantia iuris, vt in ſecundo proceſſu dicat omnia per extenſum ore proprio: cumque hoc non ſit de ſubſtantia, ſed de apicibus iuris, ad id Religioſi non tenebuntur, ab eiſdem apicibus exempti. Idque maiorem vim habebit, ſi tali teſte in ſecunda viſitatione lectum fuit primum dictum in priori viſitatione, & ille ratificet, ſicut dicitur in hoc noſtro caſu contigiſſe. Quod vero noua ratificatio actus antea inualidi, ratificet, & reualidet actum præteritum inualidum, res eſt notiſſima, & multis firmata exemplis. Nam profeſſus nulliter, poſtea ſublato impedimento, per ſe ſolum, & internè poteſt ratificare priorem profeſſionem nullam, vt eſt communis opinio, & inter alios probat Sanchez *lib. 5. Decal. c. 4. à num. 80. & ſeqq.* Item matrimonium antea nullum, ſublato impedimento poteſt reualidari poſtea per actũ ratificatiuum, ídque ſine noua ſolemnitate Parochi, &c. Confirmatur ex regula iuris *in 6.* in quo dicitur *reg. 10.* quod ratihabitio retrotrahitur, &c. & ibi ponuntur exempla quibus probatur ratihabitionem ſubſequentem confirmare, & reualidare actus nullos præteritos: & idem tenet Sarmiento *1. part. de Reddit. Eccleſiaſt. cap. 3.* dicens id maximè locum habere, quando iſta ratificatio fit ſolemniter, ſicut facta eſt iſta coram duobus viſitatoribus delegatis, & Notario: & citat Sarmien. aliquos textus. Idem tenet Riccius *1. part. Collect. 344.* dicens, quod ratificatio operatur validitatem actus, ſeu proceſſus aliàs inualidi, & citat Doctorem vnum.

7 Confirmo hæc omnia clariſſimo exemplo Theologo, quod ponunt Theologi in ſacramento confeſſionis ſacramentalis. Hæc enim ex doctrina Theolog. & præcepto Chriſti D. facienda eſt à pœnitente ore proprio, ac de ſingulis peccatis: quo non obſtante dicunt

Theol,

Theol. quod ſi ego heri feci tria, vel quatuor peccata coram meo Confeſſore, & hodie illi confiteor; ſufficienter confitebor, dicendo, accuſo me Pater de illis quæ heri vidiſti me facere contra legem Dei: ídque nihil exprimendo, ſed remittendo ſe ad factum heſternum. Secundò dicunt Theologi, quod ſi ego feci confeſſionem nullam alicui Confeſſori propter aliquem defectum annullantem cõfeſſionem, & poſt octo dies ablato obice, iterum eidem Confeſſori confiteor, tempore quo Confeſſor adhuc habet memoriam meorum peccatorum, licet non exactiſſimam, dicunt Theologi, quod erit cõfeſſio valida, ſi pœnitens in genere ſolum dicat, Accuſo me de omnibus quæ tibi confeſſus ſum octauo ab hinc die in præterita confeſſione, abſque eo quod de præteritis peccatis aliquid exprimat, ſed ſolum ſe remittat ad dicta in confeſſione præterita. Hæc duo exempla ponit Suarez *tom. de pœnitentia, diſput. 22. ſect. 6. n. 5. & 6.* citans alios. Quæ omnia ſatis comprobant, vt debeant valere teſtimonia data per Religioſos (de quibus agitur) in ſecunda viſitatione iſta, licet in illa nihil dixerint denuo oretenus, ſed ſolum ſe remiſerint ad prius teſtimonium datum in prima viſitatione, illíſque in ſecunda iſta viſitatione iterum lectum. Neque hoc ſecundum teſtimonium, lecto ſibi priori, dicendum eſt teſtimonium datum per papyrum tantum (quod reprobatur in cap. *Relatum 5. q. 2. & l. de Minoribus, ff. de Minor.* §. 2. de quo Rodrig. *tom. 4. Sum. c.* 153. *num. 6.*) Non inquam hoc teſtimonium eſt datum per papyrum tantum, ſed ore proprio, cum teſtis ſibi lecto priori teſtimonio, dicat ore proprio ſe ratificare illud omne ſibi nunc lectum, & in priori dictum. Imo etiamſi non legeretur ſibi nunc prius teſtimonium, ſed ſolum diceret remitto me ad

prius

prius teſtimonium, non diceretur ſecundum dari per papyrum tantum;nam ſic dicendo,ratificat illud quod iam dixerat ex ore proprio.

8 Aliam exceptionem, ſiue excuſationem oppoſuerunt Religioſi culpati dicti Conuentus: & fuit, quòd cum dictus primus viſitans primo publicauit literas ſuæ commiſſionis ad viſitandum, aliqui Religioſi oppoſuerunt prædictam commiſſionem Apoſtolicam non intelligi pro illo Conuentu,& ſic dubium fuit de valore ſuæ commiſſionis: quo dubio ſtante, Religioſi inobedientes, ac delinquentes non videntur puniendi tanquam reſiſtentes Prælato, vel viſitatori Apoſtolico:cum dubium eſſet an reuera talis eſſet. Ad hoc primo reſpondeo Collectorem Apoſtolicum, qui eidem viſitatori commiſſionem dedit ad viſitandum prædictum Conuentum, poſt illam ſeditionem, & inobedientiam conſultum, reſpondiſſe, priores à ſe datas literas commiſſionis pro illo Conuentu viſitando veras, ac validas fuiſſe, & ſine cauſa ab aliquibus malè fuiſſe interpretatas. Quo poſito dico ſecundo,quod ſi iſte prior viſitator oſtendit literas ſuæ commiſſionis, quæ erant claræ, & per ſolam proteruiam poterant impediri, nec ipſi inobedientes fecerunt debitam diligentiam ad probandam illarum nullitatem,ſed ex paſſione præcipuè,id impediuerunt, non euadent pœnas inobedientibus conſtitutas. Declaratur exemplo occidentis clericum, qui reuera erat clericus, ſed occidens neſciuit eſſe clericum,quia non fecit debitam diligentiam ad hoc ſciendum: iſte talis non liberatur ab excommunicatione, quia culpa ſua ignorauit: quod poſſet applicari ad hoc intentum. Adde quod licet certo conſtaret literas commiſſionis illius viſitatoris primi eſſe nullas, non habebant licentiam Religioſi illi inobedien

inobedientes ad illum repellendum iniuriis,verbo,vel facto exhibitis,de quarum punitione agitur:ſed poterant illum à viſitando repellere aliis iuris remediis, vt appellando, vel coram illo non comparendo in viſitatione, & ſimilibus.

9 Ad primum argumentum in contrarium fundatum in violatione, ſeu non obſeruatione legis ſæcularis Portugalliæ,patet ſatis ſolutio ex dictis *num.3.&* 4. vbi euidenter probauimus, Religioſos non teneri in ſuis cauſis obſeruare leges ſæculares. Ad confirmationem, patet ſolutio ex dictis in *num.7. in fine*, vbi diximus teſtes ſecundæ viſitationis remittentes ſe ad dictum in priori viſitatione, dicendos eſſe ferre teſtimonium ex ore proprio, & non per papyrum, ob cauſam claram ibi datam, & propter exemplum confeſſionis ſacramentalis eodem *num.* 7. adductum. Ad dictum Rodrig. qui dicit Religioſos in iudicando debere recurrere ad leges ſui regni, dico primo, illum ad id non obligare:ſolum dicit,oportere ita fieri:& licet Rodrig. diceret ita omnino eſſe faciendum: illius ſolum dictum non ſufficit vt obliget Religioſos ſeruare leges ſæculares ob multa quibus in præcedentibus oſtendimus Religioſos ad id non teneri. Et licet Rodrig. ibidem citet Baldum, Cumanum, & Decium, dicentes Religioſos in genere debere iudicare ſecundum leges iuris communis ciuilis,hi tres Authores ſęculares non habent authoritatem vt Religioſos ad illum obligent, cum poſt illos multa priuilegia exemptionis ſint conceſſa à Summis Pontificibus, per quæ Religioſi eximuntur à legibus ſæcularibus. Adde quod poſt illos tres Doctores,alij Doctores graues, & recentiores, vt Riccius, Guido Papæ,Paz,& Miranda citati *num.6*.dixerunt poſſe teſtem ſe remittere ad ſuum prius antiquum

quum teſtimonium datum etiam in proceſſu nullo:& per hanc ſuam remiſſionem ad illud, manſurum prius teſtimonium reualidatum, de quo eſt principalis quæſtio iſtius caſus. Et addo quod aliqui viri ſatis docti in hac Olyſſipone conſulti, dixerunt, quod ſaltem ſecunda viſitatio facta à duobus reuiſitatoribus modo ſupradicto fuit valida, & firma.

CASVS XXV.

De quodam Religioſo machinante mortem contra ſuum Prælatum, ſed non ſecuto effectu.

IN quadam Religione, quidam Religioſus machinatus eſt mortem ſuo Prælato, non locali, ſed ſuperiori, maiori, qui Epiſcopo correſpondet. Ad hoc conſuluit quandam mulierem, quam putabat veneficam, quæ illi dedit duo remedia per ipſum applicanda; dicens vnum cõtinere venenum, alterum eſſe veneficium: quæ duo ſi applicaſſet, eſſet aſſecuturus intẽtum. At mulier atrocitatem criminis horrens, poſtea dixit in ſuo teſtimonio, quod illa remedia non fuerant veneноſa, neque illa veneficium intenderit, ſed id dixiſſe ac feciſſe vt ſe ab illo liberaret. Ille tamen illa duo media, vel remedia adhibuit animo conſequendi effectum, vt creditur, ex indiciis. Diffamato ſic Religioſo, factáque contra illum inquiſitione, probata eſt illi talis machinatio per teſtimoniũ quinque fœminarũ, quarum vna fuit illa à ſe credita venefica, tres aliæ vxoratæ, ſed honeſtæ vitæ, & alia vidua, quæ teſtificatæ ſunt illum remedia

media illa petentem,& machinationem intentantem. Vltra illarum teſtimonium, probata ſunt alia indicia non leuia pro eadem machinatione. Ex quo caſu multæ ſunt quæſtiones exortæ, quarum reſolutio poteſt iuuare ad alios caſus quotidianos.

Prima quæſtio eſt. An mulieres poſſint admitti ad teſtimonium iuridicum, maximè contra Clericum, vel Religioſum? & quando ſunt complices, vt hîc fuit vna.

Secunda. An iſta machinatio fuerit conatus ad crimen, quem leges dicunt eſſe etiam puniendum; maximè cum media applicata non fuerint in ſe venenoſa, neque venefica, ſed ſolum putatiuè.

Tertio. Quæ pœna danda ſit machinanti mortem contra Prælatum.

Quarto. Quæ pœna imponatur à iure conſulenti veneficos.

Quinta. An Religioſo in crimine grauiſſimo, quale hoc fuit, danda ſint nomina teſtium; & dandus ſit Aduocatus ſæcularis, ſi illum petierit.

1 Antequam ad quæſtiones reſpondeam, pro claritate criminis, præmitto iſtam machinationem, has omnes circumſtantias inuoluere. Primo, homicidij, vt patet. Secundo, ſacrilegij. Tertio, læſæ Majeſtatis. Nam machinari mortem contra Epiſcopum, vel æquiualentem Prælatum, reputatur læſæ Majeſtas, teſte Bajardo, *comment. ad Iulium Clarum, ver.* Læſa Majeſtas, *num.* 12. & innuit Iulius Clarus *eod. verb.* Læſa Majeſtas. & Bernard. Diaz *in ſua praxi, crim. cap.* 119. Quarto, fuit crimen ex illis quæ iura vocant crimen exceptum. Quinto, fuit crimen proditionis per venenum factum in occulto, quod proinde requirit minorem probationem. Conſonat quod dicit Vmbertus *in pract. Inquiſitorum*,

ver. Crimina; vbi recenſens crimina excepta, numerat etiam crimen perduellionis: perduellis vero eſt, qui eſt inimicus Reipublicæ, vel Principis, teſte Calepino, *verb.* Perduellis.

Ad primam quæſtionem.

2 QVod attinet ad primam quæſtionem, videtur primo quod fœmina non poſſit eſſe teſtis in iudicio, etiam neque contrà ſæcularem, maximè in criminalibus. Habetur expreſsè in cap. *Mulierem*, 33. *q.* 5. vbi de illa dicitur, quod nec docere poteſt, nec teſtis eſſe. Et gloſſa ibi *verb.* Nec teſtis, exprimit in terminis, quod in criminalibus non poteſt eſſe teſtis cõtra Clericum. Et in particulari, quod non potuerit eſſe teſtis illa quæ dedit illa duo remedia putata venefica, conſtat ob duo impedimenta: tum quia ſi venefica erant, non poterat eſſe teſtis, quia erat infamis: tum quia erat iam ſocia criminis per data remedia, & complices criminis non ſunt teſtes in iure: tum denique quia illa mulier allegauit turpitudinem ſuam, id eſt, ſuum maleficium putatum dando illa duo remedia: conſtat verò ex cap. *inter dilectos, de donat.* quod allegans turpitudinem ſuam (id eſt peccatum) non auditur. Secundo principaliter probatur in genere, nam ſæcularis non poteſt accuſare Clericum, vt habetur expreſsè in c. *Ipſi Apoſtoli* 2. *q.* 7. & ibidem dicitur, quod neque contra Clericum ferre poteſt teſtimonium, qui non eſt Clericus: vbi gloſſa *ver.* Ordinis, explicat quod præcipuè in criminalibus non poſſunt ſæculares eſſe teſtes contra Clericum. Multo ergo minus potuerunt eſſe teſtes fœminæ ſæculares contra Clericum & Religioſum. Et idem habetur citata cauſa, & quæſt. cap. *teſtes*, mox ſequenti,

quenti, vbi dicitur quod ſæculares non poſſunt eſſe teſtes contra Clericum.

3 His nõ obſtantibus dico, quod fœmina poteſt eſſe teſtis in cauſa criminali, maximè ſi crimen ſit atrociſſimum, & deſint alij teſtes. Hæc deducitur clarè ex multis textibus vtriuſque iuris. Et imprimis probatur clarè ex cap. *quoniam aliqua, de teſt. & atteſt.* vbi Papa iubet recipi teſtimonium quarumdam mulierum contra quemdam Clericum, de quo dicebatur, quod cum illis peccauerit. Vbi gloſſa multa dicit, maximè *verb.* Mulieres; vbi citat alios textus. Idem habetur in cap. *tam literis, eodem tit.* vbi fœmina admittitur teſtis contra perſonã Eccleſiaſticam. Et quod in crimine graui, & excepto, quale fuit iſtud, admittatur teſtis etiam fœmina malæ famæ, habetur in cap. *tanta, de ſimonia:* licet enim ibi ſolũ dicatur de admiſſione in accuſationem, idem iudicium eſt de teſtificatione, ſicut Doctores dicunt cum textu ſupra citato *ipſi Apoſtoli 2. q. 7.* Idem habetur in decreto cap. *ex eo.* vbi etiam admittuntur in teſtes mulieres malæ famæ in crimine excepto, quale fuit iſtud. Idem habetur ex cap. *ſi teſtes 4. q. 3.* §. Lege Iulia. vbi dicitur quod mulieres malæ vitæ, & meretrices non poſſunt eſſe teſtes: ergo à contrario ſenſu, & cum exceptio firmet Regulam, & ibi excipiantur à teſtimonio ſolum meretrices, & quæ ſunt malæ vitæ: illæ quæ tales non fuerint poterunt eſſe teſtes. Vltra prædictos textus extat praxis recepta, qua paſſim fœminæ recipiuntur teſtes in cauſis criminalibus. Et ideo hanc ſententiam tenet Antonius Gomez *tom. 3. variar. Reſolut. cap. 12.* & Iulius Clarus *in pract. crimin. quaſt. 27.* Et Salzedo *in pract. crimin. cap. 128. per totum.* Et clarius tenet Rodrig. *tom. 4. Sum. cap. 150. num. 3. ver.* teſtigos: quamuis ibi dicat teſtimonium duarum fœ-

minarum conteſtium non ſufficere ad plenam probationem,ſicut ſufficiunt duo viri, præter hos,quod fœminæ etiam in criminalibus poſſint eſſe teſtes, tenet Farinac. *tom.de conſilijs, conſil.36. fol.*144.*col.*2. & licet conſilium ſit alterius Doctoris, approbatur tamen à Farinacio: & citat ibi vnam legem,& Gomez,& Michaëlem Craſſ.& Iulium Clar. Vltimo accedit Martinus Delrio in ſuis diſquiſit. Magiæ, *lib.*5.*quæſt.*13. vbi expreſsè ait fœminas in criminalibus poſſe admitti in teſtes;& idem tenet Delrius eodem *lib.quæſt.*40.magis fauens,licet ibi §.Ad condemnationem,dicat teſtimonium duarum fœminarum non ſufficere ad condemnationem, niſi alia concurrant adminicula, & indicia. Et in hoc caſu concurrerunt quatuor fœminæ,& alia non leuia indicia. Probatur etiam ratione, quod mulier poſſit eſſe teſtis in criminalibus: nam alias multa crimina manerent impunita, contra mentem legum; & contra bonum commune declaratur, vt ſi, verbi gratia, inter ſolas Moniales delictum atrox fieret: vel etiam inter ſolas mulieres ſæculares crimen committeretur, tale crimen impunitum maneret, ſi mulieres non poſſent eſſe teſtes in criminalibus;quod non eſt admittendum. Et iterum aduerto ex Delrio proximè citato, nam licet ille dicat citata *quæſt.*13. teſtimonium duarum mulierum non facere plenam probationem, niſi concurrant alia adminicula; tamen *quæſt.*40.eiuſdem *lib.*5.impugnat dictum Binsfeldij dicentis, trium, vel quatuor mulierum teſtimonium exigi pro teſtimonio vnius viri: & remittit ſe ad dictum in citata *quæſt.*13.

4 Quoad id vero quod tangit eadem quæſtio prima,an illa mulier quæ fuit conſulta de veneno,vel veneficio,& proinde ſocia criminis,poſſit eſſe teſtis? Reſpondeo,

ſpondeo, quod teſtimonium ſocij criminis recipiendum eſt, maximè quando crimen eſt atrox, ſiue exceptum, quale hoc fuit. Ita expreſſè tenet Iulius Clarus in praxi criminali *quaſt.21.num.8.& ſeqq.* licet ibi dicat non eſſe vnum ſocium plenum teſtem, imo neque duos ſocios facere vnum teſtem: iuuant tamen quaſi iudicium. Et in cap. *venerabilis frater, de teſt. cogendis.* Iubet Papa vt cogantur teſtimonium ferre quidam complices cuiuſdam coniurationis, quia iurauerant ſe non publicaturos coniurationem contra Epiſcopum, & iubet Papa, vt abſoluantur à iuramento, & poſtea recipiantur in teſtes licet complices fuerint. Facit præterea in hoc caſu mortis per venenum, ac veneficium intentatæ, quod in illo potuerit eſſe teſtis mulier ſocia criminis, & alias infamis, nam iſtud crimen fuit atrox, vt patet, & fuit crimen proditionis, factum in occulto inſcio innocente, & ſubditi contra Prælatum vt patet. At lex Luſitana *lib.5.Ordin.tit.37.§.3.* concedit quod in ſimili delicto proditionis poſſint recipi teſtes aliàs inhabiles. Denique quod ſocij criminis ſint recipiendi in teſtes, quamuis illorum teſtimonium non ſit plenum, ſed aliquid coadiuuet, tenet Penha *Inquiſitorum 3.part.comment.61.aliàs 90.in fine,* in Appendice ad Eimericum, & alij multi. Vide etiam illum *fol.603. in fine, & fol.604.*

5 His poſitis ad primum argumentum in ippoſitum dicendum eſt, textum illius capitis, *mulierem*, citatum, non facere legem Eccleſiæ, quia non eſt dictum, vel decretum alicuius Papæ, ſed eſt dictum D. Auguſtini ibi inſertum à Gratiano compilatore decreti: dicta vero D. Auguſtini non faciunt legem obligantem in Eccleſia: idque præcipuè, quia poſt D. Auguſtinum extant multi textus canonici, praxis, & Doctores citati in

num. 3. per quæ conſtat fœminas poſſe eſſe teſtes. Ad confirmationem patet etiam ex dictis fœminam illam potuiſſe recipi in teſtem, quamuis eſſet ſocia criminis, vt patet præcipuè ex capitulo citato *quoniam aliquo, de teſt.* & ex citatis in *num.* 4. proximè præcedente: & licet fuerit infamis, etiam illius dictum coadiuuat, cum hoc crimen ſit atrox, & exceptum, in quo proinde poſſent recipi teſtes infames, vt patet ex lege Luſitana proximè citata *lib.* 5. *tit.* 37. & tenet *Repert. Inquiſitorum. ver.* teſtis, §. Infamis non poteſt eſſe teſtis: vbi excipit, ac dicit poſſe infamem eſſe teſtem in criminibus exceptis, quale hoc fuit, videlicet ſacrilegij intentati, & perduellionis, & citat Speculatorem, & Bartolum: & idem habetur expreſsè in cap. *Non debet, de teſt. & atteſtat.* Ad ſecundum argumentum, dicendum eſt omnes illos textus citatos, dicentes non poſſe ſæcularem teſtificari contra Clericum, eſſe antiquatos per contrarium vſum, imo per multos alios textus tum ſupra citatos, tum contentos in decretalibus, per quos praxis obſeruat in cauſis criminalibus recipi teſtes ſæculares contra Clericos. Nam Epiſcopi in ſuis viſitationibus ordinariis, ex teſtimonio ſæcularium puniunt Clericos culpatos in variis delictis. Et in particulari, quod Prælati Regulares in cauſis Religioſorum, etiam criminalibus poſſint recipere teſtes ſæculares, tenet, ac probat expreſsè Rodrig. *tom.* 2. *quæſt. q.* 28. *art.* 3. *in fine:* aliàs crimina facta à Religioſis extra Conuentum coram ſolis ſæcularibus, manerent impunita, cum ſolos ſæculares teſtes habeant: quod non eſt dicendum, cum talia crimina Religioſorum extra Conuentum commiſſa magis ſcandaloſa ſint, & proinde magis punienda.

Ad

Ad ſecundam quæſtionem.

6 QVod attinet ad ſecundum quæſitum, an ſcilicet iſta machinatio facta modo expoſito in informatione, fuerit culpabilis, & punienda? & quod non fuerit culpabilis, nec punienda videtur probari, quia quando iura dicunt puniendum eſſe conatum ad crimen, etiam non ſecuto effectu, id intelligunt, quando vſi ſunt aliquo medio inſtrumento verè apto ad cauſandum effectum, & tale inſtrumentum adhibuerunt effectu per accidens non ſecuto. At in hoc caſu, media adhibita ad mortis machinationem non erant venenata, nec venefica voluit occidere, vt dicitur in informatione: ergo non fuit conatus culpabilis de quo Doctores loquuntur eſſe puniendum. Exemplum ſumi poteſt ex Ordinationibus huius Regni Portugalliæ, *lib.5. tit. 35. §. 2. 3. & 4.* vbi loquens de hoc conatu, ponit exemplum, ſi quis venenum exhibuit, & ex ſumpto veneno mors ſecuta non fuit. Item ſi quis emiſit ſagittam, vel ſcopletum ad occidendum, etiamſi non occidat, damnetur vt ibi, vbi requirit verum venenum, & veram ſagittam, quorum neutrum in hoc caſu interuenit.

7 Pro ſolutione, claritatis gratia ſuppono primo, quod ex duobus mediis à venefica adhibitis, vnum clarè, ſicut illa dixit, non erat venenoſum; ſed illa dixit eſſe, & fore venenoſum, & reus illud adhibuit in loco, in quo illa dixit fore apponendum. Aliud remedium à venefica inculcatum, & per reum iſtum operandum, fuit clarè veneficum, id eſt ſuperſtitioſum, quale veneficæ ſolent adhibere ad ſimiles veneficos effectus, & ille fecit ex ſe quod venefica dixit: ſed illa poſtea pœnitens facti, dixit noluiſſe tale inſtrumentum applicare

ad effectum: ſed per illum non ſtetit, quin ſequeretur effectus. Præmitto ſecundo opinionem eſſe inter Doctores, an conatus ad crimen, ſiue affectus ad crimen, effectu non ſecuto, ſit puniendus pœna ordinaria, ac ſi effectus ſequeretur, quando delinquens ex ſe fecit omnia ordinaria ad talem finem, per accidens non ſecutum. Et breuitatis gratia, dico rem eſſe ſub opinione: alij enim dicunt plectendum eſſe pœna ordinaria: alij vero mitius loquentes, id negant: ſed dicunt plectendum eſſe pœna arbitraria. Caſum reſoluit Iulius Clarus *in praxi crim. quæſt. 92*: dicens quod in delictis atrociſſimis (quale eſt hoc) conatus ad crimen, non ſecuto effectu, quando per delinquentem non ſtetit, puniri pœna ordinaria: & ponit exempla quæ contigerunt in facti contingentia in Italia, circa porrectionem veneni effectu non ſecuto. Sed illis caſibus non obſtantibus ipſe ait non eſſe puniendum talem conatum pœna ordinaria, quidquid aliqui Doctores oppoſitum dicant: ſed pœna arbitraria; ídque dummodo delinquens deuenerit ad actum proximum maleficio: & de hoc eſt quæſtio in noſtro caſu an iſte reus per hæc media adhibita de ſe inutilia ad mortem, ſed talia putata ex ſua æſtimatione, deuenerit ad actum proximum maleficij, illiúſque conatus puniendus ſit tanquam culpabilis, & legibus contrarius. Quarto præmitto cum Theologis maximè D. Thom. *quodlib.* 8. *art.* 15. & ex Gerſone quem citat, & ſequitur Nauar. ad cap. *ſi quis autem*, *n.* 56. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 13. *n.* 70. *&* 85. & aliis, quod peccatum externum, ſeu actus externus malus ſumit totam ſuam malitiam ab actu interno, & malitia interna. Et præterea, quod id quod aliquis facit cum conſcientia erronea eſt eiuſdemmet ſpeciei cum illo peccato quod ipſe intendebat facere. Exempli gratia; putauit

tauit quis hanc mulierem, ad quam accedit eſſe coniugatam, cum reuera non eſſet: iſte talis fecit peccatum adulterij, quod intentabat. Secundo, percuſſi hunc hominem quem putabam Clericum, cum reuera non eſſet; feci peccatum ſacrilegij mentalis, licet excommunicationem non incurrerim. Nam licet à parte rei opus quod facio non ſit talis ſpeciei in ſe: animus quo illud facio ponit illud in tali ſpecie à me intentata, & cogitata, & ſic eſt peccatum illius ſpeciei à me intentatæ, & cogitatæ.

8 Hoc poſito, cenſeo prædictum conatum, etiam cum talibus mediis de ſe nullis, eſſe culpabilem, & proinde punibilem. Pendet probatio iſtius concluſionis ex illo puncto, an pœna impoſita à lege alicui actui incurratur per actum nullum ex ſe factum contra illam legem: exempla ſtatim hoc declarabunt. Tractant hoc punctum Suarez *tom. de legib. lib. 5. cap. 34. & lib. 6. cap. 4.* & Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſput. 2. à num. 2.* & in particulari Suarez citato loco priori, & *cap. 34. n. 2.* ponit hæc verba: *Et ratio eſt, quia lex de ſe prohibet illum actum externum vt procedentem à tali animo agendi contra legem: & hoc totum ibi inuenitur: ergo pœna legis comprehendit etiam ſic operantem.* Et infrà *num. 6.* agens de illo qui putabat ſe vendere rem prohibitam, vel facere venditionem nullam, cum tamen à parte rei non faceret: tractans ſi pœnam incurrit contra malè vendentes ponit hæc verba: *Si dicas ex nihilo nihil ſit: Non obſtat, quia actus nullus non eſt omninò nihil: Nam licet in ratione venditionis, v. g. ſit nullus, eſt tamen venditio intentata ex prauo animo profecta, ideóque merito puniri poteſt, & de facto punitur per talẽ legem.* Sic ibi Suarez, & conſonant dicta à Sanchez citata *diſp. 2.* pro prima opinione cum multis pro illa citatis, licet ipſe aliam ibi ſe-

quatur, quæ in rigore non euacuat hanc noſtram fundatam in tam claris exemplis, & iuribus.

9 Quod ergo Religioſus de quo agitur, per iſtum actum externum machinationis, de ſe alias nullum, incurrerit pœnam legis arbitrariam contra machinatores, eiúſque conatus per talem actum nullum, fuerit punibilis, patet imprimis ex proximè dictis à Suarez in exemplo venditionis. Deinde probo clarè exemplis, & textibus ſequentibus. Sit ergo primum exemplum, ſeu probatio, id quod tradit *gloſſ. in cap. plerumque, de donat. inter virum, & vxorem, verb.* repetere, vbi quærit: ſi mulier nupta viro in facie Eccleſiæ commiſit adulterium, & maritus illam accuſans per ſententiam, dotem ipſius obtinuit. Poſtea clarè conſtitit, quod matrimonium inter vtrumque contractum fuerat nullum propter impedimentum affinitatis dirimens: an in tali caſu poſſet mulier dotem repetere, eo quod matrimonium inter illos præcedens fuerit nullum? Reſpondet gloſſa quod eo non obſtante dotem amiſit, quia illius intentio fuit adulterium committere: & ait gloſſa ibidem, quod *crimina ſecundum intentionem iudicantur, & ex corde procedunt*, & ad hoc citat 15. *quæſt. 6. §. 1. & 35. q. 2. cap. lectum, & ff. de furt. l. qui iniuriæ*, &c. Quæ omnia faciunt ad noſtrum caſum cum aliis ibi dictis à gloſſa: nam in hoc caſu reus iſte intendit mortem Prælati, & de ſe fecit quod potuit, & proinde ſecundum ſuam intentionem iudicandus eſt. Secundum exemplum habetur in cap. *à nobis, de bigamis*, vbi Papa mandat, & declarat, quod quidam Subdiaconus, qui matrimonium contraxit cum quadam vidua, incurrit in pœnam bigamiæ, ne poſſet vlteriores ordines recipere, vel in ſuſcepto miniſtrare: ídque non obſtante quod illius matrimonium fuerit nullum propter impedimentum dirimens

timens ordinis ſacri: itaque incurrit pœnam bigamiæ etiam per actum nullum, ſiue annullatum. Et ait Papa quod cum illo non diſpenſetur ad ordines: *Non propter Sacramenti defectum* (id eſt matrimonij) *ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto.* Sic Papa clarè ad noſtrum caſum. Tertium exemplum ſit ex noſtra lege Luſitana, quæ ſumpta videtur ex duobus textibus præcedẽtibus. Hæc *lib. 5. Ordinat. tit. 26.* §. 1. decernit, quod vir qui dormierit cum fœmina habita pro coniugata in facie Eccleſiæ, & pro tali reputata, licet poſt talem concubitũ, conſtiterit clarè quod talis mulier non erat verè coniux alicuius; nihilominus talis vir qui cum illa rem habuit, dum putabatur vxor alterius, morte plectatur vt verus adulter: *Nam* (ait lex) *in hoc caſu attendunt iura ad intentionem, quam ille habuit committendi adulteriũ cum fœmina vxorata.* Sic ibi. Vbi vides tres leges punientes pœna ordinaria delinquentẽ per actum nullum, & ex ſe inefficacem ad inducendam pœnam illam; ídque ſolum ob prauam affectionem peccantis cum intentione faciendi actũ illum lege prohibitum.

10 Adde quod in hoc caſu, vt minimũ conſtat, quod iſte Religioſus parauit inſidias ſuo Prȩlato per illa duo media applicata, quorum alterum, vt diximus, ex ſe erat ſuperſtitioſum, & vanum, eóque vti ſolent veneficæ ad ſimiles effectus; quamuis iſta applicare efficaciter noluerit. Iam ergo per ipſum Religioſum non ſtetit quin ſequeretur effectus, & vt diximus, iam per hæc clarè parauit inſidias ſuo Prælato maiori: at conſtat clarè, quod ſola paratio inſidiarum eſt punibilis valdè in iure. Habetur in cap. *ſi quis Sacerdotum* 11. *quæſt.* 1. vbi ſic dicit Papa: *Si quis Sacerdotum ſuo Epiſcopo inobediens fuerit, aut inſidias ei parauerit,* &c. *mox depoſitus curia tradatur, & recipiat quod iniquè egit.* Vide rigoroſam

pœnam

pœnam pro ſola paratione inſidiarum contra Prælatum. Quæ omnia aptari poſſunt, imo debẽt, cum Prælatus Regularis, maximè Prouincialis æquipolleat Epiſcopo, & habeat poteſtatem, quaſi Epiſcopalem in ſuos ſubditos, vt tenet communis ſententia. Et idem ferè decernitur *ead. 11. quæſt. 1. cap. ſi qui clerici*, & duobus ſequentibus capitibus, maxime cap. ſequenti *ſi clerici.* vbi præcipitur quod clericus, qui Epiſcopis calumniam machinatus fuerit, à proprio gradu deiiciatur.

11 Adhuc vero pro confirmatione, ac deteſtatione huius machinationis, conſideranda eſt alia circumſtantia in ea reperta: nam Religioſus de quo agitur, conſuluit veneficam, quæ conſultatio per ſe tantum eſt punienda in iure, cap. *ſi quis Epiſcopus 26. quæſt. 5.* vbi dicitur, quod conſulens veneficos, ſi ſit clericus, ſuſpenſus priuetur honore dignitatis ſuæ, & recludatur in monaſterio ad agendam pœnitentiam. Addo, quod vltra prædicta in præcedentibus, dictũ fuit quod iſte Religioſus dedit veneficæ petenti, fruſtulum petræ aræ ſacræ ad idem intentum, in quo cooperatus eſt veneficio, quantum ex ſe fuit, quod prohibitum eſt citato cap. *ſi quis Epiſcopus.* & in hoc Regno *lib. 5. Ordinationum, tit.* Tertio punitur pœna mortis; quæ pœna licet non ſit in vſu, arguit tamen grandem malitiam delicti, videlicet ſacrilegij, in profanatione rei ſacræ, & ad occidendam perſonam ſacram. Videndus eſt pro hac re Rodrig. *tom. 2. quæſt. q... art. 4.* vbi agit qua pœna puniendus ſit Clericus. Vbi dicit primo cum Couarr. quod ſi quis emit venenum, vt cum illo occideret, ſed non propinauit, quia fortè pœnituit, aut fuit impeditus, tunc pœna extraordinaria plectendus eſt iudicis arbitrio. Secundum quod dicit, eſt: Regulam illam, quod conatus ad effectum non productus non puni-

tur,

tur, intelligendum eſſe de conatu remoto, vt is nõ puniatur pœna ordinaria, ſed extraordinaria: quale videtur exemplum proximè poſitum, de illo qui emit venenum ad propinandum, ſed paratum non propinauit, vel fuit impeditus. Et ex conſequenti videtur dicturus Rodriguez, quod conatus proximus non ſecuto effectu, ſit puniendus pœna ordinaria. At in hoc caſu, ob tot circumſtantias ſupra memoratas, conatus de quo agitur non videtur remotus, ſed valdè proximus, non ſolum ex intentione delinquentis, ſed etiam à parte rei; conſideratis aliquibus mediis ex illis quæ dicuntur adhibita. Adhuc videri poteſt pro iſto conatu Salzedo *in pract. crimin. cap.* 95. vbi agit de Clerico venefico, cum commentario ibi in caſu 1. & 2.

12. Ad argumentum in contrarium, poſitum pro hac ſecunda quæſtione, & ad exempla adducta ex lege Portugalliæ, dicendum primo, iuxta tria exempla à nobis adducta *num.* 9. non requiri quod media adhibita ad aſſequendum effectum malum finem, ſint efficacia ex ſe ad illum finem: ſed ſufficere vt ſint efficacia ex intentione delinquentis illa adhibentis, vt patet in tribus exemplis à nobis adductis, quia iura ibi citata non attendunt ad efficaciam mediorum applicatorum, ſed ad prauam intentionem delinquentis. Secundo reſpondetur, quod duo ſaltem media adhibita fruſtuli aræ ſacræ, & alterius quod tetigimus, erant media efficacia non naturaliter, ſed moraliter, in opinione, & praxi veneficarum, quæ ſola illa media requirunt, & applicant: ac proinde per talia media ab illo exhibita dici potuit, quod conatus deuenit ad actum proximum.

Ad

Ad tertiam, & quartam quæſtionem.

13 HÆc tertia quæſtio, de pœna quæ danda ſit machinanti mortem contra Prælatum, facilè expeditur: nam ius antiquum citato cap. *ſi quis Sacerdotum*. & cap. citato *ſi qui Clerici*. imponunt pœnam relaxationis curiæ ſæculari, vel deiectionis ab honore clericali: quæ tamen pœnæ non ſunt in vſu, arguunt tamen mentem eſſe Eccleſiæ, vt talis machinatio ſeuerè puniatur. Secundo dico, in hoc caſu ſtandum eſſe ſtatuto cuiuſuis Religionis: & hoc deficiente, ſtandum erit legibus ſæcularibus punientibus ſimiles conatus: Idque conſiderando prius an iſte conatus peruenerit ad actum proximum, an ad remotum. Videndi ſunt præterea Doctores à nobis ſupra citati de iſta materia agentes, videlicet Iulius Clarus, Rodriguez, Salzedo, & alij. Conſiderādæ ſunt etiam circumſtantiæ à nobis ſupra relatæ. Item conſiderandum, quod hoc crimen eſt exceptum, & factum in occulto, quod requirit de ſua natura minorem probationem, cum aliis conſiderationibus quæ ſupra tactæ ſunt: ego enim non intendo decernere pœnam imponendam, ſed ſolum caſus difficultatem, & circumſtantias indicare. Et per hæc etiam patet reſponſio ad quartam quæſtionem, quæ pœna danda ſit conſulenti veneficos, iam enim reſpondi *num.* 10. ex cap. *ſi quis Epiſcopus*. ibi citato, & ex libro *Ordinat. Portugalliæ*. Et talis delicti grauitas, ac pœna coniici etiam poteſt ex 4. *Reg.* 1. vbi Deus per Heliam morte puniuit Ochoſiam Regem, & quinquaginta milites, eo quod conſuluerunt Belzebub: & alia quæ congerit Delrio *de Magic. diſquiſ. in Anacephalæoſi, monitione* 3.

Ad

Ad quintam quæſtionem.

14 AD primam partem quintæ quæſtionis,an reo Religioſo ſint publicanda nomina teſtium, punctus eſt quotidianus in cauſis Regulariũ exortus, pro quo primo dico,ſeruanda eſſe ſtatuta cuiuſuis Religionis, quæ ſemper ſuppono fundata eſſe in lumine naturali,& canonico.Secundo dico,quod dare reo nomina teſtium non eſt de ſubſtantia iuris. Tenet imprimis Hoſtienſis citatus à Rodrig.*tom.2.qq.quæſt.3.art.1. propè finem.* Et fauet idem Rodrig. *tom.4. Addit.Sum. c.179.concl.4.* Probatur primo,ex praxi rectiſſimi Tribunalis ſancti Officij, in quo ſubſtantia iuris obſeruatur, vt patet: & tamen in illo non reuelantur nomina teſtium,idque ex diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ. At Prælati Religionum ferè omnes, gaudent priuilegio Apoſtolico,vt in cauſis Regularium ſeruata ſubſtantia iuris,non ſeruent apices,& ſolemnitatem illius.Habetur expreſsè *in cap.vlt.de ſtatu Monach.* cum gloſſa ibidem,& ab illa citatis *ver.* Abſque iudiciorum ſtrepitu. De quo Miranda *in Ordine iudiciario, fol. 352. in fine.* Secundo probatur ex cap.*qualiter,& quando,de accuſat. il 2.* vbi traditur forma procedendi cum reo, & dicit, quod illi reuelanda ſint dicta, & nomina teſtium vt ſe defendat: & nihilominus in fine eiuſdẽ capitis,ait Papa, prædictam formam procedendi cum reo in cauſis Regularium non eſſe vſquequaque ſeruandam, & loquitur ibi de reo etiam Clerico. Fauet etiam capitulum, *Ea quæ, de ſtat. Monach.* vbi Papa ait, Abbatem culpatum eſſe amouendum ab officio abſque iudiciorum ſtrepitu: at dare reo nomina teſtium,eſt ſtrepitus iudiciorum, & clarum periculum perturbandæ pacis inter Religioſos, qui ſciuerint teſtes contra ſe teſtificatos:

catos: cum maximè interſit quies, & concordia Religioſorum, iuxta illud *Pſalm.*132. Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. Vide gloſſam proximi capitis *ea quæ, in ver.* Abſque iudiciorum ſtrepitu. Hoc vero maximè locum habebit, ſi in iſta Religione ſit ſtatutum ne dentur reo nomina teſtium pro pace Religionis conſeruanda. Nam in tali euentu, cum tota Religio in tali ſtatuto conſentiat, vt ſuppono, etiamſi aliquis particularis Religioſus reus læſionem aliquam paruam pateretur, non reuelatis ſibi teſtium nominibus, id non obſtaret, quia paruæ huic læſioni videtur renunciaſſe per tale ſtatutum: & in hoc caſu magis præponderat bonum commune pacis totius ordinis, quam parua læſio ipſius in non agnoſcendo teſte ſibi contrario, cui paruæ læſioni renunciauit per tale ſtatutum. Maius enim eſt quod faciunt Patres Carthuſiani, qui per ſtatutum generale abſtinēt à carnibus etiam in hora, & periculo mortis, quia pro bono communi totius Religionis renunciarunt bono proprio vitæ conſeruandæ per eſum carnis in bonū commune Religionis. Eſt etiam clariſſimum exemplum quod tradit Sanchez *tom.*2. *Decal.lib.*6.*cap.*18.*num.*43. *& ſeqq.* vbi probat licitum eſſe in aliqua Religione ſtatutum, vt crimen ſecretum in certa materia reueletur Prælato (maximè quando Prælatus eſt grauis, pius, & prudens) ídque non præmiſſa correctione fraterna: quia inquit tota Religio, & quilibet Religioſus renunciauit iuri ſuo, vt prius de crimine occulto corrigeretur per fraternam correctionem. Et probat exemplo proximè citato Carthuſianorum, & citat Banhez, Valentiam, Petrum Ledeſm. & Ribadaneiram. Si ergo hoc licet Carthuſianis, & aliis in denūciatione delicti ſecreti modo prædicto ex vi ſtatuti facti in ſua Religione:

gione: à fortiore licitum erit ſi talis Religio ſtatutum habeat ne teſtium nomina pro pace reuelentur: in hoc enim minus periculum imminere videtur, quam in duobus proximè datis exemplis. Facit pro hoc quod dicit Rodrig. *citata quæſt.* 3. *art.* 1. citans Hoſtienſem. Et Paulinus Bertus in ſua praxi criminali impreſſionis folij magni addita ſuper opera Rodriguez *fol.* 185. *col.* 1. *in fine, & col.* 2. & hoc propter pacem, & bonum commune, de quo ibi vide.

15 Quod attinet ad ſecūdam partem eiuſdem quæſtionis quintæ, conſtat primo, de iure naturali teneri Prælatum Regularem dare reo Aduocatum ſufficientem, qui illum defendat: Aduocati enim patrocinium pertinet ad defenſionem naturalem. Ita Aldrete *lib.* 1. *diſciplinæ Relig. cap.* 2. *num.* 3. & patet ex cap. *ex literis, de officio iudicis*, & gloſſa ibidem, *ver.* implorando: vnde ſi in Religione nullus eſſet omnino ſufficiens Religioſus qui in re grauiſſima reum defenderet, credo teneri Prælatum Regularem illi dare Aduocatum ſæcularem, maximè hodie, cum iam ferè apices iuris in Religiones ſunt introducti. Dixi in re grauiſſima, quia in cauſis leuibus, & ordinariis id non concederem. Habeo imprimis Authorem Paulinum Bertum Ordinis ſancti Auguſtini *in citata praxi crimin. fol.* 272. vbi dicit in ſua Religione nunquam fuiſſe datum Aduocatum ſæcularem alicui Religioſo, niſi ſemel tantum in vna cauſa, in qua agebatur de condemnatione cum periculo vitæ: & in tali cauſa Aduocatum ſæcularem recluſum fuiſſe cum reo in vna domo ſecreta, ne Ordinis fama, & ſecretum periclitarentur. Idem dicit Rodrig. *tom.* 2. *qq. q.* 19. *art.* 4. dicens non eſſe conſuetudinem in Religionibus dari Aduocatum ſæcularem: maximè quando hodie tam multi ſunt Religioſi docti, imo, & in

praxi criminali ſufficienter verſati. Facit quod tradit idem Rodriguez eodem *tom.2. quæſt.3.* §. Pro cuius,& §.ſequenti,vbi dicit, ideo in Religionibus non ſeruari apices iuris,ne teneantur conſulere legis peritos ſæculares. Cum Rodriguez concordat Miranda in ordine iudiciali *quæſt.14.art.7.concluſ.3.in fine.* Non enim decet ſecreta Religionis ſciri ab Aduocatis ſæcularibus. Et poteſt adhuc probari, quia in cauſis in quibus proceditur de plano ſine iuris apicibus, non eſt obligatio dari Aduocatum: vt habetur in Clementina *ſæpe contingit, de verb. ſignific.* vbi dicitur, quod quando committitur cauſa cum clauſula, vt procedatur de plano: ait Papa,& abſint: *Partium, Aduocatorum, & Procuratorum contentiones.* At Prælati Religionum habent priuilegium vt in cauſis Religioſorum procedant de plano, non ſeruatis iuris apicibus.

16 Vltimo pro contentis in iſto caſu,quæ ſunt difficilis probationis, maximè propinatio veneni, & ſimiles, quænam probatio requiratur ad illum,cum de ordinario tales delinquentes fugiant lucem,& faciant in occulto, vide Farinacium in tomo *praxis Theoricæ criminalis*, vbi agit de reo confeſſo, & conuicto *fol.100. & ſeqq.num.29.& 35.* vbi tradit quæ ſint crimina difficilis probationis,& inter illa numerat venenationem, & conſpirationem. Vide etiam eundem Farinacium *tom.de Inquiſitione, & delictis,quæſt.2.n.12.fol.10.pag.2.* vbi ait in delictis occultis ſufficere præſumptiuam, & coniecturatam probationem. Et citat multos Doctores.

CASVS

CASVS XXVI.

De quodam reo Religioſo, quem confeſſum delictum modo non iuridico, Prælatus voluit punire.

QVidam Religioſus, cum prius inter ipſum, & ſuum Prælatũm verba moleſta præceſſiſſent, formauit propoſitum apud ſe percutiendi Prælatum ſuum cultro paruo ordinario. Poſt hoc propoſitum, cum intereſſet cuidam ſermoni cuiuſdam concionatoris, aliqua audiens in ſermone cõtra illos qui odium habent in pectore contra proximum ſuum, contritus reſipuit, odium ſtatim depoſuit, mox Prælatum adiit, portans ſcuticas in manu (vulgo *diſciplinas dos frades*) illíque dixit. Pater peccaui in te, formans propoſitum percutiendi te cultro, iam doleo: peto veniam, ſi vero veniæ petitio non ſufficit, his ſcuticis me verbera, & caſtiga. Reſpondit Prælatus: Vis hanc veniam petere, & confeſſionem facere coram duobus Religioſis? Recuſauit ſubditus dicens, ſe illam confeſſionem coram ſolo Deo, & ipſo Prælato facere velle, & ab ipſo ſolo Prælato veniam poſtulare. Reſpondit Prælatus ſe illi veniam dare: & ambo flentes dextras dederunt, & ſe inuicem amplexi ſunt. Poſt tres dies idem Prælatus adhibens prope ſe in loco abſcondito duos Religioſos, qui poſſent rem geſtam audire, vocauit prædictum Religioſum non videntem teſtes abſconditos, illíque dixit: narra mihi iterum illud propoſitum, quod contra me formaſti. Religioſus iterum animo ſimplici narrauit quæ fecerat: & dixit ſe illud

intentaſſe propter iniurias, & moleſtias ſibi,& amicis ſuis à Prælato adhibitas. Audierunt hanc confeſſionem occultati teſtes.

Quæſitum fuit an dictus Prælatus per hanc confeſſionem probatam poſtea à duobus teſtibus abſconditis,potuerit contra iſtum Religioſum procedere, illúmque punire?

1 Ante reſponſionem dico,non poſſe depingi maiorem Prælati malitiam,quam iſta fuerit, quæ ſubditum veniam petentem de peccato occulto, & ſoli Deo reſeruato, ſic voluerit publicare, illúmque punire: in quo degenerauit ſatis ab illo patre filij prodigi, qui filium prodigum,& publicum peccatorem,veniam petentem brachiis extenſis excepit, & ſuper delicta publica ſileutium impoſuit. Lucæ 15.

2 Dico, iſtum Religioſum veniam petentem ferè imprudenter egiſſe, vel ſaltem non indiguiſſe petitione talis veniæ. Dico quod imprudenter ferè egit, attenta natura mali Prælati, & abutentis bona ſubditi ſubmiſſione: nam opus ſubditi bonum fuit ex ſe, & natum ex nimio dolore cordis, & ſubmiſſione animi: at quod non eſſet obligatus talem ſatisfactionem dare Prælato,nec ab illo talem veniam poſtulare probatur, quia veniæ petitio, vel ſatisfactio non fit, neque iniungitur, niſi quando parti læſæ damnum de facto illatum eſt in rebus fortunæ, honoris,vel vitæ,vt omnes Doctores dicunt in materia reſtitutionis: hic vero ſubditus per ſolum propoſitum percutiendi Prælatum apud ſe in occulto conceptum, nullo modo læſit Prælatum de facto in aliquo ex tribus illis bonis: ergo non obligabatur ad veniam petendam,nec ſatisfactionem exhibendam.Et confirmatur exemplo clariſſimo, quia nemo hucuſque dixit,pœnitenti confitenti ſe habuiſſe

buiſſe propoſitum furandi rem alienam, iniungendam eſſe aliquam reſtitutionem, vel ſatisfactionem faciendam Domino rei illius quam voluit furari.

3 Dico tertio, hunc Prælatum peccaſſe mortaliter abſcondendo illos duos teſtes modo ſupra expoſito. Probatur claré: nam in hoc publicauit ſecretum ſubditi in re grauiſſima, ídque ſubdito nolente vt aliquis ſciret niſi Prælatus: prius enim proteſtatus eſt ſubditus ſe nolle illud coram aliis confiteri, neque ad talem confeſſionem tenebatur iure diuino, vel humano. Conſtat autem apud omnes Doctores maximè Summiſtas *in verb.* Secretum, quod reuelare ſecretum proximi in re graui, & inuito proximo eſt peccatum mortale. Vide inter alios Nauarrum *in Summ. cap.* 18. *à num.* 52. *& ſeqq.*

4 Dico quarto, non obſtantibus duobus teſtibus, qui confeſſionem audierunt, iſtum Prælatum non potuiſſe procedere, neque inquirere, neque punire iſtum Religioſum: quod probo claris, & multis rationibus. Primo, quia Prælatus non poteſt inquirere de crimine occulto, neque illud punire, quamdiu reus non eſt diffamatus: eſt communis, & tenet Nauar. *Commentar. in Rubr. de iudic. num.* 79. citans multa vſque ad *num.* 81. At crimen iſtius Religioſi etiam auditum ab illis duobus occultis teſtibus, adhuc erat occultum, vt patet: ergo Prælatus non potuit de illo inquirere, nec punire, cum talis Religioſus non eſſet diffamatus. Quod autem crimẽ à duobus, vel tribus tantum ſcitum, & non diffamatum, dicendum ſit occultum, tenet ac probat Nauarrus *in Summ. cap.* 27. *num.* 250. §. 10. quod in hac materia, *& ſeqq.* vnde ſtatuta generalia Ordinis Minorum *in tit. de correct.* §. Et tamen ſi quis. præcipit, vt licet crimen ſit probatum per tres, vel quatuor teſtes, ſi

tamen crimen eſt occultum, & reus non eſt diffamatus, non puniatur pœna publica: quod ſtatutum fundatum in iure communi, ſupponit poſſe dici crimen occultum quod ſciunt quatuor teſtes. Secundo, quia licet iſta confeſſio facta à Religioſo coram iudice fuerit facta, & coram duobus teſtibus, non tamen fuit iuridica, nec ſufficiens ad condemnandum. Primo, quia fuit dolo, ac fraude extorta, vt cõſtat: ſicut autem confeſſio rei facta per metum ante, vel in tortura, non valet propter metum, vt communis Iuriſtarum praxis obſeruat, niſi poſtea in libertate ratificetur: à fortiori iſta confeſſio facta coram illis duobus teſtibus, & extorta per fraudem, & dolum, non valebit. Facit quod dicit gloſſa ſuper cap. *Ex parte Abbatis, de confeſſis, in explicat. caſus.* vbi dicit, quod vt confeſſio noceat reo debet eſſe ſpontanea, non coacta; hæc vero ſecunda confeſſio non fuit ſpontanea, quia vbi fraus, & dolus interuenit, non datur ſpontaneus conſenſus. Et citat ibi gloſſa duos textus iuris canonici, & vnum legis ciuilis. In quorum primo, videlicet 15. *quaeſt. 6. cap.* 10. ſic dicitur: *Peſſimum eſt de extorta confeſſione quemquam iudicare.* Facit etiam omnino gloſſa in cap. *Petitio veſtra, de iureiurand. in ver.* Extorſit, vbi dicit, quod iuramentum dolo, vel metu extortum, non eſt ſeruandum: & citat ibi duos textus. Tertio, quia, vt ait Iulius Clarus *quaeſt.* 31. *in praxi crim. num.* 35. confeſſio facta à reo coram iudice non ſedente pro tribunali, ſed illi facta tanquam priuato, non nocet reo ad condemnationem, pro quo ibi citat multos. Hæc autem ſecunda confeſſio non fuit facta iudici ſedenti pro tribunali, ſed tanquam priuato, & amico. Quarto, quia, vt ait idem Iulius Clarus *quaeſt.* 55. *num.* 10. etiamſi reus coram iudice confiteatur delictum, ſi tamen non conſtat clarè aliàs de delicto,

licto,talis confeſſio non ſufficit ad condemnationem, quia aliquando contigit reum fateri delictum quod non fecit:in hoc vero caſu licet Religioſus iſte ſit confeſſus delictum, de eius tamen delicto nullo modo conſtitit, neque de illo fuerat diffamatus. Idem tenet Bajardus commentator Iulij Clari ad eandem *quaſt.5. num.15.*citans Maſcardum, Crauet. Grammaticum, & Boëtium. Tertio principaliter probo,quia licet in iſta confeſſione non concurrerent tot nullitates proximè relatæ, & iudex aliunde ſciret hunc animum, & propoſitum malum iſtius Religioſi, non poſſet illum punire.Nam tale propoſitum percutiendi non fuit conatus proximus, nec etiam remotus ad crimen, nec peruenit ad actum proximum, imo nec ad remotum, vt patet ex dictis in caſu præcedente 25. ſed ſolum fuit peccatum mentale:ergo non poterit puniri à Prælato, niſi fortè dicas Prælatum poſſe punire peccata ſolum mentalia, quæ non prodierunt ad actum externum. Quarto probo, quia licet D. Thom. 2. 2. *q.*108. *art.*1. & Iulius Clarus *in praxi crim.quaſt.35.num.26.*& Ordinationes iſtius regni concedant poſſe iudicem punire offenſam ſibi factam:hoc locum habet iuxta citatos Doctores,quando iudici fit offenſa in propria præſentia, & ratione officij: at in hoc caſu nulla iniuria facta eſt iſti Prælato in præſentia,imo neque abſentia, quæ prodiret in actum externum : neque fuit facta ratione officij,ſed alia ex cauſa.Et ſic voluit eſſe iudex in cauſa propria extra caſum ſibi commiſſum. Vide gloſſam in cap. *Ad audientiam noſtram,de appellat.verb.*Cognitione.

5 Vltimo adhuc dico, quod Prælatus iſte malefecit, & alia via peccauit intentando punitionem,poſtquam prima vice dixit ſe veniam dare, & cum iſto Religioſo

reconciliatus eſt. Probo primo, quia illa conceſſio veniæ fuit quaſi promiſſio ſimplex, & acceptata, quæ in graui obligat, iuxta omnes Doctores agentes de promiſſione ſimplici. Et confirmatur ex Regula iuris, quæ dicit: quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt. Facit etiam quod tenet gloſſa cap. *cum veniſſet, de teſt. & atteſt. in ver.* Renunciatum. vbi ait duos textus dicentes, quod is qui ſemel remiſit ſuas actiones, non poteſt amplius ad illas redire, nec illas proſequi: at iſte Prælatus per conceſſionem veniæ remiſit actionem, quam poſſet habere ad hunc ſubditum puniendum: ergo non potuit poſtea illius punitioni intendere.

CASVS XXVII.

De quadam Abbatiſſa admittente virum intra clauſuram, abſque neceßitate, ſed bona fide.

IN quodam Conuentu Monialium fuit conſuetudo antiqua, vt in Sabbato ſancto OEconomus, ſeu procurator Conuentus clauſuram intraret pro facienda certa diſtributione inter Moniales, quæ attento rigore Bullarum Pontificalium, & conſuetudine aliarum Monialium, non erat neceſſaria cauſa, neque ſufficiens ad ingreſſum clauſuræ. Abbatiſſa id fecit bona fide, & propter conſuetudinem. Accuſata fuit, quod incurrerit excommunicationem, & priuationem officij. Quæſitum eſt an fuerit priuanda officio.

1 Si hæc Abbatiſſa fecit bona fide, non credens ſe peccaſſe, nec vllam pœnam incurrere, non fuit priuanda

da officio, quia pœnas Bullarum Papalium non incurrit. Probatur, quia quando lex imponit pœnam illis qui ſecus facere præſumunt, qui in tali caſu violat legem cum ignorantia, non putans quod peccat, non incurrit pœnam legis illius. Eſt opinio communis, maximè Nauarri *lib. 5. conſil. tit. de ſent. excom. conſil. 54. num. 4.* pro quo citat Cardin. *in Clementina 1. de priuil.* & citat ſe ipſum *in commento de reſtit. ſpoliat.* Idem tenet Sanch. *lib. 9. de matrim. diſp. 32. num.* 38. vbi citat Antonin. Roſellam, Gaët. Angelum, Tabienam, Nauarrum. At conſtat Bullas Pij V. & Gregor. XIII. quæ puniunt Abbatiſſas excommunicatione, & priuatione officiorum, ponũt hæc verba: *Si ſecus facere præſumpſerint.* Vide has Bullas, & prædicta verba *in Addit.* Rodriguez *ad Cruciat.* vbi explicat citatas Bullas clauſurę Monialium *fol.* mihi *392.* & *394.* in fine dictarum Bullarum. Cum ergo hæc Abbatiſſa fecerit ignoranter, ſeu bona fide, vt dicitur, nec proinde præſumpſerit, ſequitur prædictas pœnas euaſiſſe. Nam præſumptio ſupponit ſcientiam, & malitiã, vt citati Doctores docent. Confirmo exemplo mihi fideliter narrato, quod contigit Conimbricæ in quodam Conuentu virorum: in quo quidam Prælatus non idiota, ſed benè doctus inſtituit quandam proceſſionem inſolitam per clauſtrum, vt poſſent certæ fœminæ ornatũ clauſtri videre: accuſatus de tranſgreſſione dictarum Bullarum, dixit ſe non incurriſſe, quia prædictam proceſſionem inſtituerat bona fide, credens ſibi licere, neque putans ſe per dictam proceſſionem Bullas violaſſe. Conſulti ſunt meliores tunc Doctores iuris canonici profeſſores, qui dixerunt non incurriſſe, ſi bona fide illum feciſſe conſtaret, ſicut conſtitit per iuramentum eidem Prælato exhibitum.

2 Hoc à fortiori ſeruandum eſt cum Abbatiſſa, quæ

eo quod mulier eſt, magis ignorans eſt, illiúſque ignorantiæ magis deferre oportet: ſicut in alio caſu tenet Riccius 4. *p. ſuarum Deciſionum, collect.* 1082. vbi dicit, quod licet iuxta leges communes, is qui ſemel aliquem acceptauit in iudicem, non poſſit illum ampliùs recuſare: ait tamen ab hac lege excipi fœminam, & ruſticum, qui poſſunt illum poſtea recuſare: habent enim quaſi priuilegium ignorantiæ.

3 Pro maiori vero iſtius caſus notitia, & aliorum ſimilium quotidie contingentium, in quibus violantur Bullæ Pontificiæ, punientes illos, qui contra facere præſumpſerint; quomodo credendum ſit tranſgreſſori dicenti ſe feciſſe bona fide, & quomodo probanda ſit in illis bona fides. Reſpondeo imprimis, quod ſi agatur ſolum de foro conſcientiæ, credendum eſt omnino aſſerenti ſe feciſſe bona fide, nec cogitaſſe ibi interueniſſe culpam, vel pœnam: ſi enim id crederet, non feciſſet. Et huic tali perſuadendum eſt, vt omnino quietus ſit, nec ſe credat incurriſſe. Imo addo, quod licet lex violata non poneret hoc verbum, *præſumpſerit:* ſi tamen contrafaciens excuſatus fuit à peccato, vel ob inaduertentiam, vel ob iuſtam ignorantiam, non incurrit pœnam aliquam alicuius legis, iuxta communem Doctorum; & patet certiſſimè, quia vbi non eſt peccatum, ſeu culpa, non datur pœna. Vide quæ dixi in ſecundo tomo *Dubiorum regul. ver.* Ignorantia; maximè *num.* 11. 12. *& ſeqq.* Si vero agatur de foro externo, quomodo probanda ſit bona fides, ſiue ignorantia. Dico primo, id poſſe colligi ex præſumptione: ſi enim perſona delinquens ſit bonæ famæ, & idiota, & in materia non nimis clara, & vulgata, magna præſumptio eſt quod peccauerit, ſeu potius legem violauerit bona fide, & ignoranter: ſic iudex poterit acquieſcere huic

bonæ

bonæ fidei ad non imponendam pœnam. Ad maiorem vero ſecuritatem, probari poteſt bona fides, & ignorantia per iuramentum parti exhibitum, ſtante enim dubio, ſtabitur iuramento illius: ſic tenet Nauar. citato conſilio, & num. & probat ex illa Regula iuris in 6. quæ dicit: *Ignorantia præſumitur, vbi ſcientia non probatur.* Si vero obiiciatur in hoc caſu, quod contra iſtam Abbatiſſam datur præſumptio iuris, quia ius contra illam præſumit, quod ſciuerit, quæ tenebatur ſcire pertinentia ad ſuum officium. Reſpondeo, quod etiam præſumptio iuris eliditur per iuramentum in contrarium, vt habetur in cap. *Cum in tua, de eo qui matr. accuſ. poteſt.* & gloſſa *ibid. in fine caſus.* Hunc eundem modum probandi bonam fidem per iuramentum tradit Nauar. *lib. 1. conſiliorum, tit. de conſtitutionibus, conſil. 1. quæſt. 2. num. 6. & 7.* præter alios duos modos, quos ibi aſſignat ad probandam ignorantiam. Vide adhuc eundem Nauarrum *eod. lib. 1. conſiliorum, tit. de Summ. Trinit. & fide Catholica, conſil. 3.*

4 Vltimo probatur hic caſus ex *Regula iuris in 6.* quæ dicit: ignorantia facti, non iuris excuſat: omiſſa enim ſecunda parte illius Regulæ de ignorantia iuris, vel legis non excuſante, ſicut ibi. Prima pars Regulæ dicit, quod ignorantia facti excuſat etiam in foro externo, tunc vero datur ignorantia facti, quando ego neſcio hoc meum factum, ſiue hoc opus quod facio, contradicere legi, imo credo non contradicere, tunc enim ignoro factum, id eſt, ignoro hoc factum eſſe prohibitum. Exemplum clarum eſt de percutiente Clericum, quem non credit eſſe Clericum, cum reuera ſit: iſte enim non ignorat legem Eccleſiæ excommunicãtem percuſſorem Clerici, ſed ignorat hoc factum eſſe percuſſionem Clerici: iſte talis excuſatur à pœna

per

percuſſoris Clerici, quia habuit ignorantiam facti. Eodem modo iſta Abbatiſſa benè ſciebat legem Eccleſiæ prohibentem ingreſſum virorum in clauſuram ſine iuſta licentia, & neceſſitate: ignorauit tamen hoc factum, ſeu ingreſſum eſſe contrarium prædictæ legi; cum eſſet conſuetudo antiqua, vt talis Procurator eo die intraret, & aliqualis neceſſitas intrandi interueniebat. Maius eſt quod ego dico citato *tom. 2. Dubior. Regular. cit. ver.* Ignorantia, *num.* 25. ex Sanchez ibi citato, quod videlicet, ignorantia vincibilis, ſiue facti, ſiue iuris imponentis cenſuras, & alias pœnas ſpirituales, ſiue factum illud fuerit peccatum mortale, ſi tamen non fuerit ignoranria craſſa, & ſupina, excuſat ab omnibus illis pœnis, quod ibi probo ex Sanchez euidenter: vide etiam eundem Sanchez *lib. 1. Decalog. cap.* 10. *num.* 56. vbi ait ſtante dubio iuris, aut dubio facti neminem cenſendum eſſe excommunicatum: quod ibi probat efficaciter, contra aliquos Doctores, quos citauerat *num.* 54. *&* 55. præcedentibus.

Adhuc pro iſto, ac ſimilibus caſibus aduerto, quod ſi in aliqua Bulla, vel lege ponuntur hæc verba: *Si quis auſus fuerit*: aut, *Ne quis audeat*. Hæc verba æquiualent illi verbo in principio explicato, *præſumpſerint*. Et ſic omnia notata circa verbum, *præſumpſerint*, applicabuntur ad verbum, *auſus fuerit*. Ita dicunt communiter Doctores: vide quæ dixi ex Sanch. hac de re citato 2. *tomo*, & *verb.* Ignorantia *n.6.*

***

CASVS

CASVS XXVIII.

De quodam Religioſo dubitante de ſuo Baptiſmo.

QVidam Religioſus cuiuſdam Religionis hodie Sacerdos, quando natus eſt, fuit baptizatus à quodam Clerico de Iudæis deſcendente, vulgo, *da Naçaon, chriſtaon nouo.* Huius Clerici, fratres, & nepotes ex fratribus (id eſt ſobrinhos) declarati ſunt hæretici confeſſi in actu publico fidei ſanctæ Inquiſitionis: & quædam ſoror ipſius Clerici, pro negatiua combuſta fuit in eodem actu publico. Clericus baptizans, videns in principio carceratos fratres, & filios illorum, fugit: & fiſcus Regius Clerici fugientis res mobiles, & immobiles conſicauit. Stante hac graui præſumptione contra Clericum, quod eſſet hæreticus, & proinde ſacramenta Eccleſiæ cum debita intentione non miniſtrauerit: iſte Religioſus ab illo quondam baptizatus, ſcrupulo cœpit agitari circa valorem ſui Baptiſmi. Conſuluit viros doctos, quorum alij dixerunt non teneri ad rebaptizationem ſub cautela: alij dixerunt poſſe rebaptizari: & ille ad ſecuritatem elegit rebaptiſmum ſub cautela. Et declaratur quod Clericus primo baptizans erat Theologus, & protulit veram formam Baptiſmi, qua vtitur Eccleſia.

Quæſitum fuit an de neceſſitate, talis Religioſus fuit rebaptizandus: an vero potuerit acquieſcere conſulentibus ne rebaptizaretur.

Et ex iſtius primæ quæſtionis reſolutione pendent ſequentia dubia: primum, an dato quod rebaptizare-

tur,

tur, eſſet iterum recepturus omnes ordines ſacros, quos conſtat non conferri homini non baptizato, cum baptiſmus ſit ianua Sacramentorum? Secundum dubium eſt an illius profeſſio in Religione valida fuerit, an vero ratificanda? Tertium, an Religio teneatur ad ſupplendas Miſſas dictas ab illo non vero Sacerdote. Quartum, quid dicendum ſit de confeſſionibus ſacramentalibus, quas audiuit iam factus confeſſor.

1 Ante reſponſioné tanti dubij ſuppono primo cum Suarez *tom. 3.* de Sacramento Baptiſmi, *diſp. 22. ſect. 2.* §. Eſt autem, quod in collatione iſtius Sacramenti Baptiſmi, poteſt concurrere duplex dubium, alterum iuris, alterum facti. Dubium iuris erit, quando in collatione ſacramenti applicata eſt forma dubia, vel non conformis formæ à Chriſto D. inſtitutæ: vel nó applicata vera materia à Chriſto D. inſtituta: ſed applicata eſt forma, vel materia dubia. Dubium facti tunc erit, quando eſt incertum, aut dubium, an reuera Baptiſmus fuerit collatus, quia non conſtat de certo vtrum à parte rei Baptiſmus fuerit collatus, vel aliquis baptizauerit. Et hoc dubium facti poteſt eſſe duplex; aliud omnino negatiuum, quando ſcilicet nulla ſunt indicia ad credendum quod homo ſit baptizatus. Aliud eſt, dubium facti quaſi poſitiuum, quando videlicet ſunt aliqua indicia dati Baptiſmi, ſed non ita ſufficientia, quia dantur etiam alia indicia probabilia ad credendum non fuiſſe collatum, vt ſi infans exponatur in platea, cum chartula dicente quod eſt baptizatus. Illa enim chartula non obſtante, poteſt credi, quod facta fuerit ab hæretico, vel pagano in odium iſtius Sacramenti, vel quod baptizauerit fœmina ignorans formam Baptiſmi.

2 Conſtat ergo, & ſupponitur vt verum, quod Baptiſmus,

ptiſmus,de quo agimus datus ab hoc Clerico,datus eſt cum vera forma, & vera materia à Chriſto D. inſtitutis; & quod verè, & ritè formam protulit, erat enim Theologus, & eo quod eſſet Chriſtianus nouus, & illam proferens in Eccleſia coram multis aſtantibus debuit expeditius pronunciare, propter ſuſpicionem de ſe vitandam: ac proinde nō interuenit hîc dubium iuris: neque item eſt dubium facti, quia conſtat à parte rei Sacramentum Baptiſmi in re fuiſſe collatum.

3 Totum dubium eſt, an Baptiſmus fuerit nullus ex defectu intentionis baptizandi in baptizante Clerico ob tot indicia probabilia, ex quibus poteſt colligi illum fuiſſe hæreticum, & inimicum nominis Chriſti, & Sacramentorum Eccleſiæ, vt ſæpè iam conſtitit ex confeſſione publica Clericorum illius ſanguinis, & nationis. Secundo, id poteſt colligi, non dediſſe ſcilicet Baptiſmum cum intentione ex fuga, qua fugit videns conſanguineos carceratos in carcere S. Officij: fortè enim timuit, ſuas culpas fore iam delatas ad prædictum tribunal. Tertio colligi poteſt ex confiſcatione bonorum ipſius Clerici: talis enim confiſcatio cum ſit pœna grauiſſima, & externa, non ſolet fieri niſi probatis culpis. Hoc poſito ſit

Prima concluſio.

4 Non peccaret Religioſus, qui ſtante tali dubio, & vrgente magno ſcrupulo ſe faceret rebaptizari ad cautelam. Et hoc probant vt minimum rationes tactæ proximè in numero tertio. Quamuis enim in re Baptiſmus collatus ſit cum vera forma, & materia, præſumptio tamen vehemens eſt ad credendum Clericum ſic ſuſpectum non habuiſſe intentionem baptizan

baptizandi propter dicta in *num.* 3. quæ præſumptio parit dubium ſufficiens ad rebaptizandum ad cautelam. Si tamen ille fuerit ſic rebaptizatus ſub conditione, manebit obligatus ad ſupplenda illa, de quibus dicetur in tertia concluſione.

Secunda concluſio.

5 TAlis Religioſus de quo eſt quæſtio, non tenetur rebaptizari ſub conditione, ſed poterit eſſe ſecurus de ſalute animæ, & abſtinendo à ſecundo Baptiſmo cum ſecuritate animæ, euadet multas, & graues difficultates, de quibus in tertia concluſione. Hæc concluſio probatur multis, claris, ac validis rationibus. Primo, ex cap. *à quodam Iudæo, de conſecrat. diſt.* 4. vbi Papa Nicolaus ad conſulta Bulgarorum, ſic reſpondet quæſtioni à Bulgaris ſibi propoſitæ. *A quodam Iudæo, neſcitis vtrum Chriſtiano, an Pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de iis ſit agendum conſulitis. Hi profecto ſi in nomine ſanctæ Trinitatis, vel tantum Chriſti nomine baptizati ſunt, conſtat eos non eſſe denuo baptizandos.* Hæc omnia ſunt verba textus: in quibus clarè dicit baptizatum à Iudæo, de quo ignotum erat an eſſet Chriſtianus, vel paganus, non debere rebaptizari, eo quod ſeruauerit, & protulerit formam Baptiſmi, & ſatis poterat vehementer præſumi de illo Iudæo de quo ibi, quod non haberet intentionem baptizandi, cum Iudæus eſſet ex ſanguine, & nedum conſtaret an eſſet Chriſtianus baptizatus. Et in noſtro caſu, conſtat quod iſte Clericus formam protulit Sacramēti, & erat Chriſtianus baptizatus: ergo illius Baptiſmus non eſt iterandus, neque ego video quomodo prædicta verba Papæ poſſint pro alia opinione exponi. Secūdo probo

ex cap. *ſi nulla, eadem diſt. 4. de conſecrat.* vbi Papa Leo I. dicit, quod ſi nullum fuerit ſignum, vel indicium in vicinia, vel inter parentes, vel Clericos, quod aliquis homo fuerit baptizatus, in tali caſu detur illi Baptiſmus abſque conditione: verba textus ſunt hæc: *Si nulla extant indicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter Clericos, aut vicinos, quibus hi de quibus quæritur, baptizati fuiſſe doceantur, agendum eſt, vt renaſcantur,* &c. Et aſſignans Papa cauſam, cur in tali caſu non ſit timenda rebaptizatio, ait: *Quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit vt videatur iteratum.* Hoc poſito arguo à contrario ſenſu. Papa dicit citato loco, vt repetatur Baptiſmus quando nullum eſt ſignum, vel indicium quod fuerit collatus: ergo ſi conſtiterit illum datum eſſe, quemadmodum in iſto caſu conſtat, non poterit licitè conferri. Quantum verò valeat argumentum à contrario ſenſu, & quantum ſit in vſu, vide cap. *ex eo* 15. *quæſt.* 3. cum gloſſa ibidem, & 25. *diſtinct. cap. qualis.* & 23. *quæſt.* 4. *cap. quæſitum*: quæ gloſſa cap. *ex eo*, citat alios textus, & ait eſſe argumentum fortiſſimum factum à contrario ſenſu.

6 Tertio facit ad hoc intentum cap. *ſi qui apud illos, ead. diſt. 4. de conſecrat.* Vbi dicitur quod Baptiſmus datus per hæreticos, qui in ſanctæ Trinitatis confeſſione baptizant, validum eſſe reputandum: at Clericus de quo agitur, baptizauit in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, neque in foro ſaltem externo, contra illum probatum erat eſſe hæreticum. Facit etiam cap. *hi de quibus, ead. diſt.* vbi conſultus fuit Papa, quod, licet conſtaret aliquos homines fuiſſe baptizatos, non tamen conſtabat cuius fidei fuerint baptizatores? Reſpondet Papa non eſſe rebaptizandos, quolibet modo Baptiſmi formam acceperint. Facit *&* *Can.* 8. in VI. Synodo ge-

nerali, vbi dicitur rebaptizandos eſſe iterum ſub conditione. *Quoties non inueniuntur firmi teſtes, qui eos abſque vlla dubitatione baptizatos eſſe dicant.* Ergo cum in hoc caſu ſint firmi teſtes qui dicunt fuiſſe baptizatum: nec poſſint dari firmi teſtes, qui abſque dubitatione aſſerant Baptiſmum fuiſſe nullum ob defectum intentionis occultæ, ſequitur quod non debuit, imò non potuit baptizari iſte Religioſus ſecundo Baptiſmo. Hactenus probaui concluſionem poſitam ab Eccleſiæ authoritate in iure canonico contenta: nunc ipſam probo ratione.

7 Prima ergo ratio ſit, contra præſumptionem inſurgentem contra hunc Clericum, quod baptizauerit ſine intentione, eo quod conſanguinei carcerati, & combuſti erant ob crimen fidei: non inquam iſta præſumptio probat Clericum baptizaſſe ſine intentione: nam imprimis, ſicut extra informationem accepi, intercurrerunt anni triginta à die dati Baptiſmi, vſque ad carcerationem conſanguineorum: & potuit fieri vt tempore Baptiſmi Clericus neque eſſet hæreticus, neque eſſet conſcius de crimine conſanguineorum. Secundo, quia iam ſæpius viſum eſt, inter multos fratres idololatras, & Gentiles alium ex illis eo vitio non eſſe maculatum. Facit quod tradit *lib. 5. conſiliorum*, Nauarrus *titulo de ſentent. excomm. conſilio 3. num. 2.* Vbi ait quod crimen commiſſum ab vno fratre, non ſequitur quod alius approbauerit, vel ſimul commiſerit. Et facit etiam quod dicitur in cap. *quamuis regulariter, de ſentent. & re iudic.* vbi dicitur quod res iudicata inter duos, non nocet alteri de quo eſt iudicata. Quod autem fuga iſtius Clerici non arguat ipſum fuiſſe culpatum de hæreſi, probari poteſt ex iis quæ Doctores tradunt circa fugam rei, in particulari Iulius Clarus *q. 21.*

in

in praxi crimin.& illius commentator eadem quæſtione, qui dicunt aliquando fugam rei nullum facere indicium de culpa illius; poterat enim fugere, vel timore dedecoris, vel timore falſi teſtimonij, vel coniurationis, & ſimilium: & quod vtplurimum, fuga facit ſolum indicium:non autem decet vt in hoc caſu propter ſolam fugam, quæ potuit eſſe inculpata, vt proximè diximus, ſuſpicemur tantum malum, & credamus illum non habuiſſe intentionem baptizandi in Baptiſmo collato ante annos triginta, in quo potuit non eſſe hæreticus. Quod verò iam alij Clerici iſtius ſanguinis, & nationis in actu publico ſancti Officij conuicti fuerint de miniſtratione Sacramẽtorum abſque intentione: hoc non eſt argumentum efficax ad probandam rem tam magnam, qualis eſt rebaptizationem eſſe faciendam circa omnes baptizatos à Clericis iſtius nationis,& ſanguinis.Neque item confiſcatio bonorum facta huic Clerico vrget ad faciendam rebaptizationem:poteſt enim fiſcus illam facere confiſcationem, vel conſuetudinem, vel per cautelam, & ſecuritatem bonorum, ſicut facere ſolet in carceratione cuiuſuis Iudæi; ſtatim namque omnia illius bona fiſcus in albo,vel indice conſcribit ad cautelam: multotiéſque contingit ſic carceratum publicari innocentem,illíque bona ſua reſtituuntur. Et conſtat præterea apud omnes quod hæreticus ante ſententiam publicam non priuatur bonis quæ poſſidet.

8 Secunda ratio principalis ſit, circa præſumptionem, quod iſte Clericus non baptizauerit cum intentione:nam benè præſumendum eſt de proximo quamdiu non probatur eſſe malus, cap. *Dudum,de præſumpt.* vbi gloſſa *in verb.* præſumatur, citat multos textus vtriuſque iuris. Sed contra iſtum baptizantem non-

dum eſt probatum quod fuerit malus;ergo non poteſt de illo malè præſumi.Secundò intentio baptizantis eſt actus purè internus : at Eccleſia non iudicat de actu interno, nec proinde quiſquam poteſt de illo iudicare, cap. *conſuluiſti 2.quæſt.5.* vbi ait Papa Stephanus, quod occulta, & incognita illi ſunt relinquenda, qui ſolus nouit corda filiorum hominum : & quod præſumendum ſit benè de proximo, vide inter alios Abbatem citato cap. *Dudum, de præſumpt.*

9 Tertia ratio principalis ſit : nam admiſſa opinione quod iſte ſit rebaptizandus poterit oriri ſcrupulus, & ſimilis quæſtio inter Catholicos illos qui fuerant baptizati ab aliquo Clerico iſtius nationis, & ſanguinis, quorum ab illis baptizatorum non paruus eſt numerus:quod tamen dicere,erit multorum conturbatio,& inquietatio: Quartò principaliter probo ex cap. *veniens, de Presbytero non baptizato*, in cuius fine ait Papa, eſſe violentam præſumptionem ad probandum quod aliquis ſit baptizatus,ſi conſtet natum eſſe de parentibus Catholicis, & quod fuerit ſemper conuerſatus cum Catholicis, licet de hoc nullus alius ſit teſtis. Et in hoc caſu,iſte Religioſus eſt de parẽtibus Catholicis,& vixit inter Catholicos,imò inter Religioſos,& conſtat de illius Baptiſmo externo, qui fuit inſcriptus in libro publico Baptiſmi in Parochia ſeruato. Ex quibus verbis Papæ dicentis eſſe violentam præſumptionem quod quis ſit baptizatus, natum eſſe de parentibus Catholicis,& inter illos Catholicos conuerſatum eſſe : formo tale argumentum. Carceratio, & combuſtio conſanguineorum iſtius Clerici, & fuga illius, licèt faciant vehementem præſumptionem, quod baptizauerit ſine intentione ; non tamen faciant violentam præſumptionem ob multa obſtantia,& reuelantia

quæ

quæ diximus *in num.* 7. eſt enim vehemens præſumptio multò minor quàm violēta:at iuxta citatum proximè cap. *veniens*, de iſto Religioſo, eſt violenta præſumptio quod fuerit baptizatus, cum natus ſit de parentibus Catholicis, & inter Catholicos conuerſatus, imò datur euidentia quod fuerit baptizatus ex libro Baptiſmi: ergo iſta violenta præſumptio quod ſit baptizatus, præualebit contra illam vehementem præſumptionem, quod caruerit intentione Clericus ille in collatione Baptiſmi. Valet conſequentia ex dictis in cap. *literas veſtras, cum gloſſ. ibid. in ver.* vehementem, vbi dicitur quod quando concurrunt duæ præſumptiones illæ, quæ eſt præſumptio maior elidit, & excludit illam ſuſpicionem, quæ eſt minor, & confirmatur ex eodem cap. *literas veſtras*, & ex praxi tribunalis ſancti Officij, in quo ille qui ſolum eſt ſuſpectus de hæreſi ſuſpicione vehementi, non abſoluitur ab hæreſi, ſeu ab excommunicatione ad cautelam, ſed ſolum ille qui eſt ſuſpectus de violenta præſumptione, vt inter alios tenet Penha *in ſuo Directorio Inquiſit. fol. mihi* 486. *& ſequentibus.* & Vmbert. *in pract. Inquiſit. verb.* ſuſpicio. Ergo à ſimili in hoc caſu, in quo eſt vehemens præſumptio de iſto Religioſo quod non ſit baptizatus ex defectu intentionis in baptizando, præualebit præſumptio vehemens, & maior quod ille ſit baptizatus, nata ex eo quod conſtat ex libro Baptiſmi, applicatam eſſe formam, & materiam Sacramenti, & illum natum eſſe ex parentibus Catholicis, & inter Catholicos conuerſatum.

10 Quinto principaliter, non obſtat cap. *veniens, de Presbyter. non baptizato*, ſupra citatum, in quo Papa iuſſit baptizari Clericum, qui à Papa remedium poſtulauerat, vt obliget ibi præceptum in hoc caſu: nam

caſus illius capitis nimis diuerſus eſt ab iſto. Nam in illo caſu conſtitit Pontifici illum Clericum nunquam fuiſſe baptizatum vllo modo; & ideo iuſſit illum baptizari abſolute, abſque conditione, vt patet ex verbis textus: & in hoc caſu conſtat ex libro Baptiſmi hunc Religioſum fuiſſe baptizatum verè Baptiſmo externo in forma Eccleſiæ. Si autem Papa ſciret in illo caſu collatum fuiſſe aliquo modo Baptiſmum, non fortè iuberet, quod iuſſit.

11 Sexto facit multo ad ſequendam hanc opinionem, quod illam tenendo euaduntur multæ, & magnæ difficultates emergentes ex rebaptizatione: de quibus mox dicemus. Et quod euaſio maximarum difficultatum in quibus remedium eſt valdè difficile, ſit cauſa ſufficiens, vt teneatur opinio etiam minùs probabilis, tenet Soto, Nauarrus, & Sanchez illos citans, & ſequens *lib. 2. de Matrim. diſp. 36. concluſ. 4. n. 8.* vbi citat Sotum dicentem hæc verba nimis laudata à Nauarro. *Licet quis habeat opinionem alicuius partis, & alterius formidinem, non tenetur ſequi opinionem ſi inde magnum immineat alicui periculum, & formido alterius apparentem habeat probabilitatem: quia periculum graue facit vt in moralibus formido præponderet opinioni.* Sic ille. Quamuis ergo probabilior eſſet opinio quod hic Religioſus foret rebaptizandus, cum tamen ex illa magnæ emergant difficultates, & ferè pericula, videlicet ordinum ſacrorum iterum recipiendorum, Miſſarum dictarum, & confeſſionum quas audiuit ſupplendarum, & aliorum quæ infra dicemus; euaſio harum magnarum difficultatum, ſeu periculorum ſufficeret, vt iſta opinio de non admittenda rebaptizatione eſſet tenenda: maximè quando iſta opinio de rebaptizatione cauenda, tot textibus, ac rationibus munita, ſit multo probabilior

lior quam oppoſita rebaptizationem ſuadens.

12 Neque verò, ſi iſte Religioſus non rebaptizetur, reponitur in periculo ſaluationis æternæ: vt enim benè, ac doctè ait Comitolus *lib. 1. reſponſ. Moralium, n. 5.* in alio caſu ſimili, dicens non eſſe rebaptizandum infantem expoſitum ad valuas Eccleſiæ, cum chartula, dicente tantum, (eſt baptizatus) aſſerens illam chartulam ſolum ſufficere vt non rebaptizetur? Reſpondénſque obiectioni, quod per hoc poſſit periclitari ſalus talis expoſiti; dicit per hoc non poni ſaluationem illius in dubio: nam omnis noſtra gratia, & iuſtificatio quoad certitudinem actualem, & perſonalem, pendet ſub fide, confidentia, & opinione, & (vt ita dicam) in pia credulitate: quis enim certo ſcit ſe eſſe baptizatum, cum pendeat ab intentione baptizantis? Quis certo ſcit ſe eſſe verum Sacerdotem, cum pendeat ab intentione ordinantis? Quis certo ſcit ſe eſſe verè confeſſum, cum id pendeat ex contritionis valore, & Sacerdotis abſoluentis intẽtione, & vero ipſius charactere? Viuimus enim ſub hac pia probabilitate de certitudine perſonali noſtræ gratiæ: & cum hoc ſtat, quod iſta dubietas nón facit nós eſſe in periculo ſaluationis, ſic ille optimè ad noſtrum intentum. Nam licet iſte Religioſus abſtineat à ſecũdo Baptiſmo ſtante opinione tot textibus, & rationibus firmata, quod non debeat rebaptizari, non exponitur periculo ſaluationis viuens in iſta pia credulitate, quod ſit verè baptizatus. Et clariùs hoc definitur in cap. *ad Apoſtolicam, de Presbytero non baptizato*, vbi Papa expreſsè dicit, quod omiſſio Baptiſmi non nocet credenti probabiliter ſe eſſe baptizatum: idque probat ibi Papa Innoc. III. cum exemplis: iſte autem Religioſus ſatis probabiliter poteſt credere ſe eſſe baptizatum, ob tot rationes, & tex-

tus citatos. Addi poteſt aliud exemplum circa piam credulitatem noſtræ ſalutis ſpiritualis. Quis enim certo ſcit hanc noſtram conſecratam ab hoc particulari Sacerdote eſſe verè conſecratam, cum id pendeat primo ab illius intentione non cognita: ſecundo, an ſit verus Sacerdos: tertio, an ſit verè baptizatus? Et nihilominus depoſitis his dubiis illam adoramus, & ſumimus credentes nos verum ſumere, & adorare Sacramentum; quod ad intentum poteſt optimè adaptari, pro tollendo dubio de periculo ſaluationis, ſi omittatur in iſto caſu ſecundus Baptiſmus.

13 Facit adhuc ad probationem iſtius concluſionis quod tradit Sanchez *lib. 3. de matrim. diſput. 35. num. 19.* videlicet quod quando dubitatur de valore actus, in dubio eſt accipienda præſumptio, vt actus valeat potius quam vt pereat: & citat ad hoc duas leges ciuiles, Alciatum, & Menochium. Cum ergo in hoc caſu ſit dubium de valore iſtius Baptiſmi, tenenda eſt potius præſumptio de illius valore, quam de illius nullitate.

14 Doctores pro iſta opinione hactenus non citaui, quia cum caſus fuerit tam particularis, & nouus, nullus de illo ſcripſit in terminis. Ex iis verò quæ illi dixerunt in ſimili ferè materia, & indirectè dixerunt, poteſt primo citari Comitolus loco ſupra citato *num. 12. in princip.* vbi probat non eſſe rebaptizandum infantulum expoſitum in platea cum chartula dicente illum eſſe baptizatum; licet illa chartula patietur multa dubia, de quibus iam diximus, & ait Comitolus hoc conſilium placuiſſe multis Theologis in quadam conſultatione cõgregatis Venetiis in facti contingentia: quod Comitolus inſeruit pro caſu præſenti. Et concludit ibi Comitolus in ſeptima ratione, quod Sacramẽtum Baptiſmi, quando conſtat de facto, nec poteſt ſciri fuiſſe irritum

tum (quomodo in hoc caſu ſciri non poteſt, ſed ſcitur eſſe collatum) ait Comitolus, quod ſi conſtet de facto, non debet iterari ſub conditione: & citat pro ſe D. Thom. Sotum, Antonin. Palud. Scotum, Angelum, Tabienam. Coincidit ferè cum Comitolo, Suarez ſupra citatus *in princip. n.* 1. Si verò aliqui textus, vel Doctores dixerint baptiſmum in dubio eſſe iterandum ſub conditione, intelligi debent, quando eſt dubium facti, vt dixi *in num.* 1. cum Suarez, & ſatis colligitur ex præcedentibus: & in hoc Baptiſmo de quo agimus, nullum eſt dubium facti, vt etiam probatum manet in præcedentibus. In particulari citari poteſt in oppoſitum Vaſquez, qui 2. *tom. ad* 3. *partem D. Thom. diſp.* 146. *cap.* 4. dicit, quod infans expoſitus cum chartula dicente quod ſit baptizatus, ſed creditur expoſitus à Sarracenis, & Iudæis qui execrantur Baptiſmũ, hunc talem ait fore rebaptizandum. At in noſtro caſu Clericus baptizans non fuit Sarracenus, neque eſt adhuc damnatus de Iudaiſmo. Et cap. *de quibus*, de Baptiſmo, & eius effectu; quod aliqui citant, in quo dicitur, quod in dubio an aliquis baptizatus fuerit, rebaptizetur ſub conditione: hoc capitulum poteſt intelligi, quando eſt dubium facti, iuxta dicta *num.* 1. cum Suarez, & iuxta Comitolum citatum in princip. huius *num.* 14.

15 Ex dictis in hac ſecunda concluſione, vt vides, ſequitur, quod ſi Religioſus iſte acquieſcat huic opinioni tot rationibus confirmatæ, & abſtineat à ſecundo Baptiſmo, euadet multas, & maximas difficultates, videlicet de profeſſione iteranda: de ordinibus ſacris iterum recipiendis: de confeſſionibus ſacramentalibus quas audiuit, emendandis: ac denique de ſupplendis Miſſis quas dixit, ſi nõ erat Sacerdos, pro quibus emiſſis Conuentus pitancias recepit. Et has difficultates vi-

tabit abſque periculo ſalutis æternæ, vt probaui *n.12.* Quod ſi non acquieſcat, ſit tertia concluſio.

Tertia concluſio.

16 SIt tertia concluſio. Si iſte Religioſus non acquieſcens dictis in ſecunda concluſione, faciat ſibi Baptiſmum iterari, tenetur denuo ordines omnes ſacros recipere: Miſſas nullas à ſe dictas ſupplere: confeſſiones auditas emendare, vel potius iterare illas debent pœnitentes, qui illas cum illo fecerunt: ac denique illius profeſſio in Religione fuit irrita, & nulla. Hæc probatur per ſingulas partes; & imprimis, quod teneatur (ſi velit eſſe Sacerdos) omnes ordines ſacros iterum recipere, eſt diffinitum expreſsè in cap. *ſi quis Presbyter.* & cap. *veniens, de Presbytero non baptizato.* In quorum 2. c. Papa dicit, quod vbi fundamentnm non eſt, ſuperædificari non poteſt. Ex quo Theologi deſumunt illud primum principium, quod Baptiſmus eſt ianua, & fundamentum omnium Sacramentorum: ita vt non baptizatus nullum Sacramentum validè, ac fructuosè poſſit recipere. Vnde etiam Theologi colligunt Beatam Virginem Deiparam, & omnes Apoſtolos in Cœna Domini fuiſſe iam baptizatos Baptiſmo Chriſti, aliàs illis Euchariſtia ibi ſumpta nihil proficeret non verè baptizatis. Et per hæc nolo dicere B. Virginem cum Apoſtolis in illa Cœna aſſediſſe. Sed dico iam fuiſſe baptizatam à Chriſto D. vt illi prodeſſet Euchariſtia, vel alia nocte in alio receptaculo illi à Chriſto D. miſſa, ſicut aliqui conſiderant: vel vt illi prodeſſet poſt Chriſti D. Aſcenſionem, cum de manu Ioannis Euangeliſtæ illam ſumebat. Vide Henriquez *tom. 1. lib. 2. de Baptiſmo, cap. 5. num. 2. & 3.*

17 Poſito vero hoc fundaméto, quod ſine Baptiſmo nullum valet Sacramentum ſuſceptum, bene infertur ſecundum, & tertium dictum de obligatione ſupplendarum Miſſarum, & confeſſionum ſacramentalium quas audiuit, eo modo quo diximus. Conſtat euidenter, nam ſi non eſt baptizatus, non eſt Sacerdos, vt patet: ſi non eſt Sacerdos, non potuit vllo modo Miſſam validam dicere, cum conſecratio in Miſſa facienda pendeat eſſentialiter ex charactere in Sacramento Ordinis impreſſo. Denique ſi non eſt Sacerdos, non poteſt validè confeſſiones audire, cum iuriſdictio ad abſoluendum conferri non valeat, niſi Sacerdoti habenti characterem, quia character eſt fundamentum iuriſdictionis ad abſoluendum. Quæ omnia, quia clariſſima ſunt, & à nullo Catholico poſſunt negari, ampliùs non curo probare. Et quod attinet in particulari ad confeſſiones nullas, quas audiuit, dico quod licet in illis faciendis data fuerit bona fide pœnitentis confitentis, & illius abſoluentis, hæc bona fides non ſufficit, vt eſſent confeſſiones validæ; neque ad id iuuat lex *Barbarius, ff. de officio Prætoris.* quia caruit charactere Sacerdotali, quod eſt fundamentum eſſentiale ad abſoluendum. Pro quo videri poteſt Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 22. à n. 4. & ſeqq. & lib. 8. de matrim. diſput. 4. à n. 11. & ſeqq.* & multò clariùs vide Valerum Carthuſianum *lib. de differentijs vtriuſque fori, verb.* Nullitas, *different. 2. num. 3.* vbi refert caſum cuiuſdam ſæcularis, qui cum non eſſet clericus, ſe tamen talem fingens, in Regno Aragoniæ per 33. annos Parochus fuit in vna Parochia, & quod ibi tenet Carthuſianus de iterandis Sacramentis ab illo miniſtratis.

18 Sed in particulari de profeſſione iſtius Religioſi ſuppoſita nullitate prioris Baptiſmi, poteſt eſſe dubiũ.

Et

tabit abſque periculo ſalutis æternæ, vt probaui *n.12.* Quod ſi non acquieſcat, ſit tertia concluſio.

Tertia concluſio.

16 SIt tertia concluſio. Si iſte Religioſus non acquieſcens dictis in ſecunda concluſione, faciat ſibi Baptiſmum iterari, tenetur denuo ordines omnes ſacros recipere: Miſſas nullas à ſe dictas ſupplere: confeſſiones auditas emendare, vel potius iterare illas debent pœnitentes, qui illas cum illo fecerunt: ac denique illius profeſſio in Religione fuit irrita, & nulla. Hæc probatur per ſingulas partes; & imprimis, quod teneatur (ſi velit eſſe Sacerdos) omnes ordines ſacros iterum recipere, eſt diffinitum expreſsè in cap. *ſi quis Presbyter.* & cap. *veniens, de Presbytero non baptizato.* In quorum 2. c. Papa dicit, quod vbi fundamentnm non eſt, ſuperædificari non poteſt. Ex quo Theologi deſumunt illud primum principium, quod Baptiſmus eſt ianua, & fundamentum omnium Sacramentorum: ita vt non baptizatus nullum Sacramentum validè, ac fructuoſè poſſit recipere. Vnde etiam Theologi colligunt Beatam Virginem Deiparam, & omnes Apoſtolos in Cœna Domini fuiſſe iam baptizatos Baptiſmo Chriſti, aliàs illis Euchariſtia ibi ſumpta nihil proficeret non verè baptizatis. Et per hæc nolo dicere B. Virginem cum Apoſtolis in illa Cœna aſſediſſe. Sed dico iam fuiſſe baptizatam à Chriſto D. vt illi prodeſſet Euchariſtia, vel alia nocte in alio receptaculo illi à Chriſto D. miſſa, ſicut aliqui conſiderant: vel vt illi prodeſſet poſt Chriſti D. Aſcenſionem, cum de manu Ioannis Euangeliſtæ illam ſumebat. Vide Henriquez *tom. 1. lib. 2. de Baptiſmo, cap. 5. num. 2. & 3.*

17 Poſito vero hoc fundaméto, quod ſine Baptiſmo nullum valet Sacramentum ſuſceptum, bene infertur ſecundum, & tertium dictum de obligatione ſupplendarum Miſſarum, & confeſſionum ſacramentalium quas audiuit, eo modo quo diximus. Conſtat euidenter, nam ſi non eſt baptizatus, non eſt Sacerdos, vt patet: ſi non eſt Sacerdos, non potuit vllo modo Miſſam validam dicere, cum conſecratio in Miſſa facienda pendeat eſſentialiter ex charactere in Sacramento Ordinis impreſſo. Denique ſi non eſt Sacerdos, non poteſt validè confeſſiones audire, cum iuriſdictio ad abſoluendum conferri non valeat, niſi Sacerdoti habenti characterem, quia character eſt fundamentum iuriſdictionis ad abſoluendum. Quæ omnia, quia clariſſima ſunt, & à nullo Catholico poſſunt negari, ampliùs non curo probare. Et quod attinet in particulari ad confeſſiones nullas, quas audiuit, dico quod licet in illis faciendis data fuerit bona fide pœnitentis confitentis, & illius abſoluentis, hæc bona fides non ſufficit, vt eſſent confeſſiones validæ; neque ad id iuuat lex *Barbarius, ff. de officio Prætoris.* quia caruit charactere Sacerdotali, quod eſt fundamentum eſſentiale ad abſoluendum. Pro quo videri poteſt Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 22. *à n.* 4. *& ſeqq. & lib.* 8. *de matrim. diſput.* 4. *à n.* 11. *& ſeqq.* & multò clariùs vide Valerum Carthuſianum *lib. de differentijs vtriuſque fori, verb.* Nullitas, *different.* 2. *num.* 3. vbi refert caſum cuiuſdam ſæcularis, qui cum non eſſet clericus, ſe tamen talem fingens, in Regno Aragoniæ per 33. annos Parochus fuit in vna Parochia, & quod ibi tenet Carthuſianus de iterandis Sacramentis ab illo miniſtratis.

18 Sed in particulari de profeſſione iſtius Religioſi ſuppoſita nullitate prioris Baptiſmi, poteſt eſſe dubiũ.

Et

Et poteſt vtcumque probari quod fuerit valida: nam profeſſio facta ab excommunicato nominatim, eſt valida, iuxta Doctores communiter, maximè Rodrig. *tom.* 3. *qq.* *q.* 17. *art.* 14. imo & profeſſio hæretici occulti eſt valida, vt probo *in* 1. *Dubior. Regul. verb.* Profeſſio *num.* 24. ex Nauar. & Sanchez, qui vltimus dicit matrimonium Catholici cum publico hęretico validum eſſe etiam ex parte hæretici. Si autem hæreticus, qui non eſt Catholicus poteſt contrahere verum matrimonium: etiam homo nō baptizatus, licet non ſit Catholicus poterit profeſſionem validam emittere, quæ eſt quoddam matrimonium ſpirituale: & licet iſte Religioſus non baptizatus, non eſſet Catholicus in numero ob defectū characteris baptiſmalis, erat tamen Catholicus in intentione, & poterat habere veram fidem, ac meritum per veram contritionem, qui eſt Baptiſmus flaminis, & proinde poterat vt Catholicus validè profiteri. Facit vtcumque id quod dicit Papa citato cap. *veniens, de Presbytero non baptizato*, quod ſcilicet fuerit opinio aliquorum, quod non baptizatus, credens tamen ſe baptizatum, propter fidem Sacramenti potuiſſet validè recipere Sacramentum ordinis, licet id Papa ibi non recipiat. Si ergo iuxta illam opinionem, non baptizatus verè poterat ordines ſacros recipere, poſſet à fortiori validam profeſſionem emittere, cum profeſſio non ſit Sacramentum. Et confirmatur, quia profeſſio eſt quidam contractus inter profitentem, & inter Religionem acceptantem: at homo Catholicus baptizatus poteſt facere validum contractum cum homine non baptizato ſcienter, videlicet cum Sarraceno. Per quæ videtur hæc opinio vtcumque probabilis, quam ego apud nullum reperi diſcuſſam terminis propriè, & clarè.

19 Hoc

19 Hoc non obſtante,dico imprimis in Ordine Minorum, credo quod talis profeſſio non baptizati fuiſſet nulla. Probo ex Regula noſtrà,ac ſtatutis generalibus, quæ ambo circa profitentem petunt vt conditionem,quod ſit Catholicus In primo cap.Regulæ ait P. N. Franciſcus,quod Prouincialis examinet Nouitium de fide Catholica:& ſtatuta generalia iubent,vt Nouitio ante profeſſionem legantur, & proponantur certæ conditiones cum proteſtatione, quod profeſſio erit nulla,deficiente aliqua conditione ex illis ibi propoſitis: ex illis verò conditionibus prima eſt,quod ſit fidelis Catholicus. Iam verò homo non baptizatus non dicitur Catholicus in communi modo loquendi:ac proinde profeſſio iſtius in Ordine Minorum valida non fuiſſet ex defectu illius conditionis. Secundo, quia etiamſi poſſet fieri quod non baptizatus, poſſit eſſe Catholicus in merito, ſi cum fide,ac deſiderio Baptiſmi habeat veram contritionem, id non ſufficit, quia illa contritio eſt difficilis, & nulli poteſt conſtare an ille non baptizatus habuerit veram contritionem ob quam dicatur Catholicus merito.

20 Credo ſecundo quod iſte talis non baptizatus, in nulla Religione validè profeſſionem emitteret ex defectu Baptiſmi. Probo,quia credendum omnino eſt quod ex parte Conuentus, & Religionis admittentis ad profeſſionem, defuit conſenſus in illo recipiendo. Probo à ſimili, ex Nauar. *lib.3. conſiliorum,tit.de Regul. conſi.50.* & Rodriguez *tom.3.qq.quæſt.17.art.9.* qui dicunt,quod ſi in aliqua Religione ſit ſtatutũ,quod non recipiantur illi qui vulgo dicuntur, *da naçaon*, Chriſtiani noui;& aliquis talis recipiatur occultè per ignorantiam;iſtius profeſſio erit nulla,non ex vi ſtatuti,ſed quia defuit conſenſus ex parte Conuentus, quia ſi ſciret

ret Conuentus eum eſſe talem non reciperet ad profeſſionem, neque conſentiret. Quod magis militat in iſto caſu: ſi enim quilibet Conuentus ſciret hunc non eſſe baptizatum, nullo modo conſentiret. Et dicunt Nauar. & Rodrig. *citatis locis*, quod cognito defectu illo Chriſtiani noui, poterit poſt profeſſionem eiici ab ordine, ob defectum conſenſus, qui defuit in profeſſione ex parte ordinis. Si vero huius profeſſio non baptizati fuit nulla, etiam annus nouitiatus fuit nullus, & proinde debet iterum anno integro eſſe Nouitius, nec valebit profeſſio præterita ratificata vna die poſt ſecundum Baptiſmum.

21 Hæc quæ dixi, *num.* 19. *&* 20. de nullitate profeſſionis hominis non baptizati, ſatis videntur colligi ex illis quæ ibidem dixi, & citaui. Quo non obſtante, ſcio Marzillam *in lib. ſuarum Deciſionum, ac Declarationum Cardinalium*, ann. 613. *lib.* 1. *tit.* 12. *c.* 18. citare hanc Declarationem Cardinalium. *Monialis dubitās an eſſet baptizata, quæ ad cautelam ſe iterum fecit baptizari, ſi antea profeſſionem emiſerat, profeſſio tenet, ita vt exire non poſſit: ſed tamen debet iterum nouitiatum facere anno integro, & poſtea profiteri.* Quæ quidem declaratio, ſi verè facta fuit ab Illuſtriſſ. illis Dominis, tollit omne dubium, & probat profeſſionem hominis non baptizati valere. Et ſi illi ita declararunt, ego cedo manus, & dico profeſſionem iſtam non eſſe ratificandam, neque in Ordine Minorum, neque in aliquo alio Ordine. Sed quoniam Cardinalium declarationes ſæpè falſo citantur, & non obligant vt lex, niſi modo, quo ego dixi 1. *tom. Dubior. Regul. ver.* Declarationes Cardinalium ex Rodrig. ibi citato. Ego proximè dictam declarationem à Marzilla citatam non impugnans, tamen circa illam ſic dubito: nā alter Marzilla, Petrus videlicet Marzilla, anno 618. qui

qui quaſi priorem impreſſionem correxit, ad citatum cap. 18. Tridentini, hanc declarationem Cardinalium non poſuit. Secundo, quia ſi iſta profeſſio Monialis dubitantis de ſuo Baptiſmo, valida fuit, vt non poſſit exire, ad quid ergo poſtea obligatur facere nouum, & integrum annum nouitiatus? Nam verè profeſſus non indiget nouo nouitiatu, neque noua profeſſione: ſi dicas illam profeſſionem priorem non valuiſſe vt ſolemnem, ſed habuiſſe vim voti ſimplicis tantum, & ratione voti ſimplicis teneri poſtea profiteri: dicam quod dicta declaratio dicit, *Quod prima profeſſio tenuit*: hæc verò verba ſic dicta videntur innuere, quod tenuit tanquam ſolemnis, non tanquam votum ſimplex. Et poteſt hæc mea dubitatio iuuari ex cap. 15. *Concil. Trident. de Regular.* vbi dicitur, quod profeſſio facta ante annum 16. completum, vel non tranſacto anno integro nouitiatus, non ſolum ſit nulla, ſed etiam quod nullum effectum obligationis inducat, videlicet quod nec obliget vt votum ſimplex. Et id poſſet aptari ad iſtum caſum, vt profeſſio non baptizati, ſiquidem iubetur ratificari poſtea cum altero anno nouitiatus, videatur quod neque prius profeſſio obligauerit vt votum ſimplex. Quidquid ſit, ego ſubiicio me cenſuræ Eccleſiæ, & Doctorum: ſolum ſufficiat oſtendiſſe quid pro vtraque parte dici potuerit de valore profeſſionis hominis non baptizati. Et ideo non ſoluo argumenta adducta *num.* 18. pro valore iſtius profeſſionis, quia illa conſonant cum citata Declaratione Cardinalium. Quando verò conſtaret prædictam declarationem eſſe apochrypham, facilè ſoluentur eadem argumenta pro nullitate eiuſdem profeſſionis, ex dictis à nobis *n.* 19. *&* 20. Et in fauorem adhuc prædictæ Declarationis Cardinalium, & quod iſte profeſſus non baptizatus ſit

cogendus

cogendus iterum profiteri, facit omnino caſus adductus à Symanchas *de Cathol. inſtit. tit. 31. num. 5.* & Caſt. *de iuſt. hæreticorum punit. lib. 1. cap. 8.* qui dicunt, quod ſi homo fuit baptizatus, ſed malè, & poſtea detecta eſt nullitas Baptiſmi, iſte talis cogendus eſt poſtea iterumve rebaptizari, & ſeruare fidem Catholicam: quod exemplum multum fauet ad probandum, quod iſte nulliter profeſſus ob defectum Baptiſmi, ſit poſtea cogendus vt iterum profeſſionem emittat, eſt enim vtrobique eadem ratio. Facit etiam quod tenet Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 3. de voto, cap. 2. num. 9.* quod ſcilicet catechumenus non baptizatus poteſt validè emittere votum ſimplex.

22 Et quamuis ad hæc omnia poſſem reſpondere facilè pro nullitate dictæ profeſſionis, id non facio, tum vt deferam prædictæ declarationi Cardinalium, tum breuitatis gratia, tum quia ob proximè dictum à Suarez, illa prima profeſſio facta à non baptizato, cenſeri potuit, quod vt minimum fuit votum ſimplex emiſſum à catechumeno: erat enim iſte Religioſus ſaltem catechumenus, & proinde illius votum ſimplex Religionis primo emiſſum obligabit illum vt poſtea veram, ac ſecundam profeſſionem emittat.

Duæ aliæ difficultates de iſto profeſſo, & rebaptizato.

23 Caſus valdè difficilis multas parit difficultates: & ita contigit in iſto caſu. Nam Religioſus de quo agitur, preſſus ſcrupulo in materia ſolius Baptiſmi, fecit iterum ſe rebaptizari ſub conditione. Sed tamen non recepit Ordines ſacros denuo, ſed Miſſam celebrauit vt antea, nec profeſſionem ratificauit cum

nouo

nouo nouitiatu. Mota eſt contra illum duplex quæſtio. Prima, quod cum per rebaptizationem ſe crederet non baptizatum, & proinde non erat Sacerdos, iuxta prædicta *num.* 16. *&* 17. ſequitur quod celebrauit Miſſam cum non eſſet Sacerdos, & incurrit pœnas motus proprij Clementis VIII. iubentis tradi brachio ſæculari celebrantem Miſſam illum qui non eſt Sacerdos. Secunda quæſtio fuit, quod ſaltem incurrit irregularitatem impoſitam illi, qui miniſtrat in Ordine, quo caret: & iſte ſuppoſito quod non erat baptizatus, nec Sacerdos, miniſtrauit in Ordine Presbyteratus quo caret, & proinde videtur incurriſſe irregularitatem poſitam contra miniſtrantes in Ordine, quo carent. Ex quibus ſatis vides quanto iure ſupra dixerim debuiſſe hunc Religioſum acquieſcere, & abſtinere à ſecundo Baptiſmo propter tam difficiles difficultates inde emergentes.

24 Et imprimis quod attinet ad priorem quæſtionem de repetitione Ordinum ſacrorum, dico imprimis iſtum Religioſum, rectius, ac ſecurius facturum repetendo Ordines ſacros, ſuppoſito quod repetiit Baptiſmum; imprimis enim fecit contra expreſſum textum capituli *veniens*, *de Presbyter. non baptizato.* Vbi Papa de Presbytero non baptizato loquens, ait ad finem capitis: *Mandamus quatenus ipſum per ſingulos ordines, vſque ad Sacerdotium promouere procures.* Et præterea maior obligatio erat vt iſte iterans Baptiſmum, Ordines iteraret, quam vt iteraret Baptiſmum. Nam ad iterandos Ordines iterato Baptiſmo vrget ille textus clariſſimus proximè citatus, & concluſio Theologorum, quod Baptiſmus ſit ianua Sacramentorum: ad non iterandum vero Baptiſmum, excuſabant illum tot textus, ac rationes citatæ in ſecunda concluſione.

25 Quæris, an ſic celebrans, & ſacrorum Ordinum iterationem omittens, peccauerit, & incurrerit pœnas de quibus *num.* 23. Hic occurrit reſponſio illa dicentium in aliquibus caſibus dubiis, videlicet: ante factum non conſulerem, poſt factum non condemnarem. Sic ego dico in hoc caſu: ante factum conſulerem omnino iterationem Ordinum, ſuppoſita iteratione Baptiſmi, propter clarum citatum proximè textum. Sed poſt factum non audeo illum condemnare de peccato, vel de pœnis. Ducor rationibus ſequentibus. Primò, quia ipſemet Papa doctiſſimus Innocentius III. citato cap. *veniens*. præmittens primo opiniones eſſe inter Doctores, quod ordines ſacri non eſſent iterandi à Presbytero non baptizato, qui aliàs vixerat vt fidelis cum fide Chriſti, & tanquam fidelis, cum haberet fidem infuſam per contritionem: imprimis, opinionem quæ dicebat non teneri hunc ad iterandum Sacramentum Ordinis, poſuit ſecundo loco, & vltimo: quod aliqui Doctores dicunt eſſe ſignum opinionis reputatæ vt melioris, quæ ſcilicet ponitur vltimo loco. Deinde decernens, vt talis Presbyter non baptizatus iterum Ordines ſuſcipiat, antequam id præcipiat, ait ſe id mandare tanquam tutius; ait enim: *In hoc dubitabili caſu, quod tutius eſt ſequentes, mandamus*, &c. Conſtat autem quod licet vna opinio ſit tutior, ac ſecurior, is qui ſequitur minus tutam, ſi tamen illa probabilis eſt, non peccat, vt latè, & efficaciter probat Sanchez *lib.* 1. *Decal. cap.* 9. *à num.* 13. citans multos recentiores. Secundò, quia Doctor poteſt hodie conſulere ſecundum iſtam opinionem probabilem, & cras conſulere ſecundum opinionem contrariam ſi ſit etiam probabilis, vt eodem loco tenet Sanchez, & clarius docet Sayro in Clau. Regia *lib.* 1. *cap.* 6. Si autem ſic poteſt Doctor conſu

conſulere ſecundum varias opiniones, ſic pœnitens poterit agere diuerſis temporibus ſecundum contrarias opiniones: & ita iſte Religioſus videtur quod potuit ſine peccato, primo voti opinione dicẽtium, quod rebaptizaretur ſub conditione: & hoc nõ obſtante potuit poſtea vti opinione dicẽti iuxta noſtram 2. concl. non indiguiſſe nouo Baptiſmo, ſed poſſe quietari cum primo, & ſic excuſauit Ordinum ſacrorum repetitionem, quia operatus eſt ſecurè diuerſis temporibus iuxta diuerſas opiniones in eadem materia. Confirmatur hoc ampliùs per id quod tradit Sanchez citato *cap. 9. num.* 33. vbi multos citans probat licitum eſſe etiam in adminiſtratione Sacramentorum vti opinione minus probabili, relicta probabiliori, ac tutiori, non obſtante periculo irritandi Sacramenti: quod ibi probat adducens rationes, quorum vna hæc eſt: quia non eſt irreuerentia Sacramenti illud miniſtrare cum periculo, vt ſit irritum ſequendo opinionem probabilem.

26 Quod vero iſte Religioſus ſic celebrans ſine noua Ordinum receptione, non incurrerit pœnas motus proprij Clement. VIII. contra celebrantes qui non ſunt Sacerdotes, conſtat ex tenore ipſius Bullæ incipientis, *& ſi alias*. Dat. Rom. anno 1601. in qua illud factum, ſeu celebrationem, ſemel appellat audaciam, ſemel temeritatem: at iam in præcedentibus diximus, quod quando Bullæ Pontificum vtũtur ſimilibus verbis audaciæ, & temeritatis, ſi quis contra faciat bona fide, non incurrit illas pœnas. Religioſus vero iſtè celebrauit bona fide credens id ſibi licere: vide quæ diximus in caſu 27. circa Abbatiſſam admittentem intra clauſuram viros indebitè, ſed bona fide. Secundò probo, quia id ſolum fit temerè, quod fit ſine fundamento, & cum præcipitatione, vt explicat Calepinus verbo

Temerè: at iſte Religioſus non celebrauit ſine fundamento, imò habuit fundamentum, & opinionem Doctorum ſibi dicentium non indigere iteratione Ordinum ſacrorum, quia per primum Baptiſmum fuerat verè baptizatus, & proinde poſtea verè ordinatus: ergo cum non celebrauerit temerè, non incurrit pœnas dicti motus proprij punientis temerè celebrantes. Et in cap. 2. de clerico non ordinario miniſtrante, de Diacono Miſſam dicente, dicitur: *vſurpare præſumpſerint.* Hic autem ob ſupra dicta non præſumpſit, cum celebrauerit bona fide, & cum opinione probabili, quod id facere poterat. Addo quod dictus motus proprius Clementis punit illos, qui celebrant, cum nullo modo antea ordinem Sacerdotis receperint: hic autem verè recepit omnes ſacros Ordines, ac proinde de illo non intelligitur dictus motus proprius.

27 Idem dico de ſecundo quæſito, videlicet quod iſte ſic celebrans non incurrit irregularitatem poſitam contra miniſtrantem in Ordine, quo caret, probatur eiſdem ferè rationibus proximè poſitis *in num. 26.* Probatur denique primo ex Nauar. in cap. *Accepta, de reſtit. ſpoliat. ad oppoſitionem* 81. *num.* 34. *& in Sum. cap.* 27. *num.* 252. vbi citans Panormitanum, Dominicum, Felinum, docet irregularitatem poſitam in pœnam delicti non incurri niſi interueniat dolus, aut contemptus, etiamſi alias interuenerit peccatum mortale: at conſtat, quod iſta irregularitas de qua quæritur, eſt impoſita ob delictum: & item conſtat quod iſte Religioſus non celebrauit cum dolo, neque cum contemptu. Secundo probo ex eodem Nauar. *in Sum. cap.* 27. *num.* 155. vbi ait, quod ſi quis ſuſcepit Ordines ſacros putans bona fide ſe eſſe legitimum, cum non eſſet, non incurrit ſuſpenſionem ab ordinibus propter bonam fidem,

quam habuit, & iſte Religioſus habuit bonam fidem, cum conſuluerit Doctores, ſibi dicentes ſic facere potuiſſe. Confirmatur *ex cap. 20. de conſtit. in 6.* vbi dicitur, Ignorantiam, dummodo non ſit craſſa, & ſupina, excuſare ab omnibus ſententiis: hic autem ignorauit, & non craſſe, quod per talem celebrationem irregularitatem aliquam incurrerit.

28 Adhuc pro quiete iſtius Religioſi, quod per ratificationem ſolius Baptiſmi, & omiſſionem iterationis ſacrorum Ordinum, non poſſit accuſari de aliquo delicto, pono iſtud exemplum: fuit quis excommunicatus publicè, ſed tamen ille credit, & defendit ſe non eſſe excommunicatum: & nihilominus ad ſecuritatem petit à judice abſolutionem à cenſura. Per hanc petitionem abſolutionis non fatetur ſe eſſe excommunicatum, nec deſiſtit à probanda ſua innocentia. Ita tenet in terminis gloſſa parua marginalis ad cap. *ad præſentiam noſtram, de appellat. ad ver.* Abſolui, & alij Doctor. Eodem etiam modo, licet iſte Religioſus ſe fecerit iterum baptizari ad cautelam, non per hoc confeſſus eſt ſe non eſſe Sacerdotem, nec deſtitit, vel renunciauit iuri quod haberet ad celebrandum ſecundum opinionem probabilem, qua ſibi dictum erat non indigere nouo Baptiſmo; ſed per iterationem Baptiſmi voluit ſecurus eſſe in re, quæ magis neceſſaria eſt ad ſalutem, quam ſit Sacramentum Ordinis, non interim amittens opinionem, quod eſſet verè Sacerdos.

Vltimo aduerto quod ſex graues Doctores in iſta Olyſſipone de eodem caſu conſulti, dixerunt iſtum Religioſum non indiguiſſe nouo, ſeu ſecundo Baptiſmo. Et ex illis duo expreſſerunt, quod licet Baptiſmum iterauerit ſub conditione, non indigebat iteratione ſacrorum Ordinum.

CASVS XXIX.

De electione cuiuſdam Monialis ad certum officium, à qua fuit appellatum.

IN quodam Conuentu Monialium eligenda erat officialis quædam, quam illæ vocant Diſcretam. Electio facienda erat per ſolas ſeniores, quæ in illo Ordine vocantur Diſcretæ. Hæ electrices erant vndecim, & omnes vocatæ ad electionem venerunt. In primo ſcrutinio oretenus recepto, ſex ex illis vndecim dederunt ſuffragium cuidam, v. g. Franciſcæ: quinque aliæ ſuffragatæ ſunt pro Antonia. Prouincialis videns hanc diuiſionem, dedit ſuum ſuffragium Antoniæ, quæ habebat quinque ſuffragia, & ſic cum voto Prouincialis manſerunt æquales in voto. Eſt vero in hoc ordine ſtatutum authoritate Apoſtolica confirmatum, quo ſtatuitur, vt ſi electores per multa ſcrutinia intra viginti quatuor horas non elegerint, nec concordauerint, tranſacto illo die naturali præſes electionis ſolus eligat,& nominet quem voluerit. Prouincialis videns diſcordiam in primo ſcrutinio, ſurrexit, & poſt horas viginti quatuor rediit ad continuandam prædictam electionem. Et conuocatis vndecim electricibus,illæ ſex quæ ſuffragium dederant Franciſcæ,noluerunt venire,nec ſuffragium dare: venerunt ſolæ illæ quinque quæ antea ſuffragium dederant Antoniæ. Quo viſo Prouincialis cum illis quinque iterum eligens, & attento ſtatuto Ordinis proximè dicto,elegit per vota,& nominauit Diſcretam Antoniam. Qua electione publicata, ſex illæ Moniales quæ venire noluerunt, appellaue

pellauerunt ab electione. Et in ſecundo ſcrutinio iterum pro Antonia ſuffragium dederunt illæ quinque, & Prouincialis.

1 Quæſitum fuit an iſta electio Antoniæ valida fuerit,& an potuerit ab illa appellari? Et quod electio fuerit nulla,videtur probari primo, quia in omni electione requiritur vt electus habeat maiorem partem ſuffragiorum,vt praxis,& iura obſeruant: at Antonia neque cum ſuffragio Prouincialis habuit exceſſum ſuffragiorum,ſed manſit æqualis: ergo non fuit vera electa. Secundò, quod Prouincialis ex vi ſtatuti non potuerit Antoniam nominare,patet,quia prædictum ſtatutum deſumptum eſt ex Clementina *Exini,de verbor. ſignific.* vbi Papa conceſſit Minoritis id quod citatum eſt ſupra ex dicto ſtatuto. At Papa in citato capitulo, ponit hæc verba:*Si electiones plures in diſcordia celebrari contingat:* Prouincialis vero in hoc caſu intra viginti quatuor horas ſolas duas electiones celebrauit, vnde non videtur ſeruaſſe formam dicti capitis:debuit enim vt ſolet fieri, ſex, vel ſeptem ſcrutinia in diſcordia facere, vt poſſet vti illo priuilegio. Tertiò, quia ille textus,& conceſſio loquitur tantum de electione Prouincialis: in cuius electione dicit, quod ſi electores non concordent intra viginti quatuor horas, præſes electionis nominet Prouincialem: cum ergo ibi loquatur tantum de electione Prouincialis, & materia ſit odioſa, vtpote contra ius commune, eſt proinde reſtringenda, nec debet applicari,vt id poſſit Prouincialis facere in electione Abbatiſſæ, vel officialium Monialium.Quarto probatur,quia in hoc caſu Prouincialis videtur grauamen, & iniuriam intuliſſe Franciſcæ, quæ in primo ſcrutinio habuit ſex vota, quæ erat pars maior vndecim ſuffragantium: & tamen noluit con-

firmare illam habentem exceſſum ſuffragiorum cum vno inſuper ſuffragio, cum quo videtur manſiſſe vera electa: & proinde videtur quod benè, ac iuſtè ſex illæ potuerint appellare ab iſto illato grauamine: tenetur enim præſes electionis confirmare electum habentem exceſſum ſuffragiorum. Quintò probatur, quia ſex illæ quæ noluerunt venire ad ſecundum ſcrutinium, per Nuntium miſſum appellarunt ab electione antequam Prouincialis faceret ſecundam electionem, & nominaret electam: electio vero facta poſt legitimam appellationem interpoſitam, eſt nulla, vt patet ex multis textibus iuris Canonici, & pendente appellatione nihil eſt innouandum.

2 Hoc non obſtante dico, quod electio Antoniæ fuit valida, & quod ab illa non potuerit validè appellari. Antequam vero iſta concluſio confirmetur, ſuppono primo, quod ſuperior ad quem appellatum fuit, antequam ſuper negotio intenderet, debebat citare Prouincialem, à quo fuit appellatum, vt redderet cauſam ſui facti. Conſtat clarè ex cap. *Venerabilibus, de ſentent. excommunic. in 6.* vbi cum quis appellaſſet à ſuo Epiſcopo ad Archiepiſcopum, dicit Papa, quod Epiſcopus, à quo appellatum eſt, debet citari coram Archiepiſcopo: *Quia ipſius intereſt (id eſt Epiſcopi) defendere cauſam ſuam.* Sunt verba ipſius Papæ.

3 Suppono quod Prouinciales, maximè iſtius Ordinis, habent votum electiuum in omnibus electionibus Monialium, etiamſi ſit electio Abbatiſſæ. Probatur primo ex praxi Prouinciæ, in illa enim ſunt hodie tres Patres qui fuerunt Prouinciales, & dederunt ſuffragium in electione Monialium. Idem obſeruat praxis Epiſcoporum, qui in electione Abbatiſſarum ſibi ſubditarum dant ſuffragium actiuè. Imò de Epiſcopo Inſulæ

Inſulæ Angrenſis, res eſt certa quod in electione Abbatiſſæ ſibi ſubditæ dat duo ſuffragia. Neque obſtat quod Prouincialis ſit diſſimilis ſexus, & diuerſi Ordinis: diſtinctio enim ſexus valdè per accidens eſt ad intentum, nec obſtat, quod ſit alterius Regulæ, & Ordinis: nam Generalis Ordinis Minorum habet ſuffragium actiuum in omnibus electionibus Fratrum tertij Ordinis ſibi ſubditorum, eo quod Prælatus illorum ſit, cum tamen illi ſint Fratres Ordinis diuerſi ab Ordine ipſius P. Generalis. Et ratio naturalis dictat: nam ſi quæuis Monialis iſtius Conuentus habet ſuffragium in omnibus electionibns Conuentus, eo quod ſit pars, & membrum iſtius Conuentus: cur id denegabitur Prouinciali, qui eſt caput iſtius Conuentus, & intereſt ſæpè illum dare ſuffragium in illorum electionibus pro bona directione Conuentus, vide omnino dicenda poſtmodum *in caſu 3.* ad hoc intentum.

4 Tertio ſuppono, quod ſi præſes alicuius electionis per internuntium, vel campanæ pulſationem vocauerit electores, vt veniant ad eligendum, & illi venire recuſauerint, poterit præſes electionis electionem facere cum illis ſolum qui venerunt, etiamſi hi qui venerunt ſit minor pars eligentium omnium. Conſtat hoc expreſsè ex cap. *Cum nobis, de appellat.* in quo Papa ponit hæc verba. *Quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt, alienos ſe feciſſe videntur.* Idem colligitur ex cap. *Prudentiam, de offic. & poteſt. iudic. deleg.* §. Adiicimus. Idem tenet gloſſa in Clementina *quod circa, de election.* dicens, abſurdum eſſe in numero computare illos qui vocati venire noluerunt. Et Panorm. in cap. *In cauſis, de elect. num. 9.* ponit hoc exemplum. Rector cuiuſdam caſtelli iuſſit voce Præconis publicari, vt omnes habitatores caſtelli, qui erāt centum, audita voce cam-

panæ venirent ad certum negotium decidendum per ſuffragia publica, pulſata eſt campana, & ex centum venerunt ſolum triginta, qui ſoli ſuffragia dederunt. Ait Panorm. illos ſolos triginta validè elegiſſe, attento quod ſeptuaginta vocati, venire noluerunt. Et cum maiori claritate, & plurium textuum citatione idipſum tenet idem Panormit. ſuper cap. proximè citatum *cum nobis*, vbi inter alia dicit, quod vocati, qui venire noluerunt, habentur, ac ſi non eſſent de capitulo, faciunt enim ſe alienos, &c.

5 Suppono quarto quod electio harum officialium Monialium, quam facit Prouincialis ſingulis annis, non eſt electio Canonica: nam electio Canonica præcepta in cap. *Indemnitatibus, de elect. in 6.* & cap. *quia propter, de elect.* modificata hodie per Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 6. de regular.* fieri debet per ſchedulas ſecretas, & obſignatas, ita vt nomen electoris nunquam publicetur. Electio vero officialium Monialium non prælatarum, fit oretenus, cum Notario tamen, & duobus teſtibus, abſque ſchedulis obſignatis: & in ordine vbi caſus contigit, non vocantur teſtes, ſed vocantis electricibus ſimul iunctis, ſingulæ coram aliis dicunt, do ſuffragium fullanæ, vel fullanæ; quia non eſt electio Canonica. Et ſic non obligat ſeruari formam capitis *quia propter, de elect.* vbi præcipitur quod fiat ſcrutinium ſecretum: neque item obligat forma tradita citato cap. 6. Concilij Tridentini, quod ſolum loquitur de electione ſuperiorum Prælatorum, & proinde harum officialium electio requirit minores apices, & minorem ſolemnitatem.

6 Suppono quintò, rem notoriam eſſe in iure, quod iudex non tenetur deferre appellationi friuolæ, imò quod tenetur illam reiicere, & quod poteſt punire

friuolè

friuolè appellantem. Hæc eſt commiſſa Doctorum, ſufficiat videre Rodriguez *tom. 2. qq. Regul. quæſt. 53. art. 10.* paulo poſt principium, vbi citat varios text. iuris Canonici, cum Ioan. Andr. Innocent. Geminiano, & Hoſtienſe, qui ſunt grauiſſimi inter Doctores Canoniſtas. Quæ vero ſit appellatio friuola, definit ibi Rodrig. ex Doctoribus eſſe illā, quæ ponitur ſine cauſa, vt cum quis appellat non grauatus iniuſtè: vel eſſe illam, quæ eſt vana, & inanis, vel quæ non poteſt ſortiri vllum legis effectum. Addo ad hoc intentum, quod à ſtatuto generali Ordinis, cum ſit lex, non poteſt appellari, vt clarè tenet Panorm. *ſuper cap. final. de conſtit.* Et quod à lege non poſſit appellari, tenet vt probat Miranda in ordine iudiciario *quæſt. 30. art. 9. concluſ. 5.* citans vnum textum iuris canonici, & alium iuris ciuilis. Ratio huius eſt, quia nemo poteſt appellare, niſi à grauamine ſibi illato, vel comminato: lex autem, vel ſtatutum neminem grauat per ſuam diſpoſitionem. Tertio noto adhuc pro iſta appellatione extraiudiciali à grauamine (qualis iſta fuit) quod illa debet fieri in ſcriptis, & debet exprimi cauſa ob quam appellatur, vt clarè habetur in cap. *Cordi nobis eſt, de appellat. in 6.* & tenet cum aliis Panormit. ſuper cap. *conſideranimus, de elect. num. 4.* & alij communiter.

7 His poſitis iam clarè, & efficaciter deducitur probatio poſitæ concluſionis, quod ſcilicet electio de qua agitur fuerit valida, & quod ab illa non potuerit appellari, probo hoc vnico argumento fundato in præmiſſis Notationibus. Nam in iſta electione interuenerunt omnes conditiones requiſitæ ad ſubſtantiam talis electionis: primo enim vocatæ ſunt omnes electrices; ſecundo illa quæ fuit electa habuit plura ſuffragia, imò omnia ſuffragia illatum, quæ venerunt; cæteræ

enim

enim vocatæ ad eligendum, & nolentes venire, non ſunt computandæ inter electrices, vt conſtat clarè ex dictis *num.3*. Tertiò Prouincialis ſeruauit formam ſtatuti generalis fundati in citata Clementina: imò ſeruauit formam aliorum capitulorum iuris Canon. dicentium quod electio fiat cum illis qui venire voluerint. Quartò non eſt electa perſona inhabilis; ſed ſatis habilis, nobilis, exemplaris, & vtilis in choro; præterea non interuenit metus, ſiue coactio facta circa electrices: ergo electio valida fuit; nam vltra hæc reſpondebitur cum claritate, & ſufficientia ad obiecta in contrarium. Et hæc probatio, ſeu vnicum generale argumentum clarius, & efficacius apparebit ex ſolutione quinque argumentorum in principio pro parte contraria adductorum.

8 Ad primum igitur argumentum dico, hanc electam habuiſſe plura ſuffragia, quam Franciſca in ſecundo ſcrutinio: nam Franciſca in primo ſcrutinio habuit ſolum ſex ſuffragia, & Antonia cum ſuffragio Prouincialis, alia ſex: & ſic propter æqualitatem ſuffragiorum nulla tunc fuit electa in primo ſcrutinio. In ſecundo vero ſcrutinio, Antonia habuit omnia vota ſuffragantium, quæ venerunt, ſex autem illæ quæ vocatæ venire noluerunt, non ſunt omnino computandæ inter electrices, vt conſtat clarè ex dictis *num.3*.

9 Ad ſecundum argumentum dico, quod licet Prouincialis intra 24. horas ſolas duas fecerit electiones, per has duas tantum ſeruauit formā dictæ Clementinæ, petentis vt intra viginti quatuor horas fiant plures electiones in diſcordia. Nam vbi ſunt duo actus, ſimpliciter plures eſſe dicuntur: vt clarè dicitur in regula iuris in ſexto, quæ dicit; *pluralis locutio duorum numero contenta eſt*; id eſt, vbi dantur duo, dantur plures. Cum ergo

ergo Prouincialis fecerit duo ſcrutinia, fecit plura, & ſic non eſt violata forma prædictæ Clementinæ. *Secundò* dico, quod ſi Prouincialis plura ſcrutinia non fecit, quam duo, culpa fuit eligentium, quæ venire noluerunt, non ipſius Prouincialis, qui paratus erat plura facere. Tertiò & clariùs reſpondetur, quod Prouincialis in ſecundo ſcrutinio nominans electam Antoniam cum quinque ſuffragiis eligentium, & cum ſuo ſuffragio, non eſt vſus dicto ſtatuto, neque Clementina, neque illis indiguit; ſed vſus eſt forma communi cap. *quia propter.* & cæterorum textuum dicentium, vt fiat electio cum ſuffragiis eligentium, qui interfuerint electioni, non computatis illis, qui vocati venire recuſarunt: at in noſtro caſu ad ſecundum ſcrutinium ſex illæ vocatæ, noluerunt venire: & proinde Prouincialis confirmauit electam concorditer ab illis, quæ venerunt; & proinde non elegit, nec nominauit Antoniam ex vi prædicti ſtatuti, vel Clementinæ, ſed ex forma communi ſeruari ſolita in electionibus.

10 Ad tertium argumentum, reſpondetur primò, ex proximè dicto, concedendo videlicet quod dicta Clementina ſolum loquatur de electione Prouincialis: tranſeat, ſed dicimus Prouincialem hic non nominaſſe Antoniam ex motu proprio, neque ex vi citati ſtatuti, vel Clementinæ, ſed ex vi iuris communis confirmando illam, quæ habuit plura vota, imo omnia vota venientium, & volentium eligere, vt dictum eſt proximè in ſolutione tertia ſecundi argumenti. Reſpondetur ſecundo, prædictum ſtatutum, & Clementinam etiam extendi ad alias electiones, quæ non ſunt Prouincialis, vt praxis Hiſpaniæ obſeruat. Et conſtat clarè ex ſtatuto dictæ Religionis *tit. de electione.* Vbi poſtquam dicit, quod non concordantibus electoribus

in

in vno die naturali; dicit quod præſes electionis nominet quem voluerit: tunc ſubdit hæc verba. *Si verò electio ſit Miniſtri Prouincialis*, &c. Quæ verba clarè innuunt quod in præcedentibus verbis loquitur de aliis electionibus, quæ non ſunt electiones Prouincialis: & hic etiã habet locum, quod exceptio firmat Regulam. Et facit etiam ad hoc quod iſta electio, de qua quæritur, non eſt electio Prælatæ, ſed inferioris nimis gradus, quæ tantam ſolemnitatem non requirit: & in qua facilius credi poteſt, quod Religio committat Prouinciali, vt electricibus non concordantibus poſſit pro pace nominare vnam officialem quam voluerit. Et quod prædictum ſtatutum debeat intelligi etiam de aliis electionibus, quæ non ſunt Prouincialis, vltra probationem adductam probatur, quia ſtatutum loquitur abſolutè, & generaliter, lex vero generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, vt habetur *in l. de pretio, ff. de public. in rem action.* & præterea, quia quando lex non diſtinguit, neque nos debemus diſtinguere, vt habetur *2. quæſt. 5. in cap. conſuluiſti.*

11 Ad quartum argumentum negandum eſt Prouincialem aliquod grauamen intuliſſe Franciſcæ non confirmando illam cum primùm in primo ſcrutinio habuit ſex vota ex illis vndecim. Probatur clarè, quia non tenebatur illam confirmare donec omnes electores darent ſuum ſuffragium: ipſe autem Prouincialis erat vnus ex his qui habeant ſuffragium in iſta electione, iuxta dicta *in num. 3.* Voluitque ſuum ſuffragium dare: ac proinde antequam ille ſuffragium daret, electio non erat perfecta, & ex conſequenti non tenebatur Franciſcam confirmare ante ſuum ſuffragium: neque item tenebatur illam confirmare poſt latum à ſe ſuffragium, quia tunc Antonia habebat

æqualia

æqualia ſuffragia. Quod autem debeat præſes electionis expectare vt omnes electores dent ſuffragium, & poſt illa omnia data, facere examen ſcrutinij, patet ex cap. *quia propter, de elect.* vbi traditur forma ſeruanda in electionibus, vbi ait textus: *quod ſcrutatores vota cunctorum diligenter exquirant.* Cum ergo Prouincialis in hoc caſu habet ſuffragium, vt patet ex ſupradictis, illius votum erat exquirendum, & expectandum antequam confirmaret Franciſcam. Et adhuc efficacius, & clarius probo, quod Prouincialis non grauauit Franciſcam, nolens illam confirmare cum ſex votis primo illi datis in primo ſcrutinio, antequam ille ſuum daret ſuffragium, cui noluit renunciare: probo inquam, quia vtens iure ſuo nulli facit iniuriam, vt habetur in l. *Nullus, ff. de regul. iuris.* & c. *Cum Eccleſia, de electio.* & tenet Nauarrus alia citans *in tom. 3. ſuorum operum*, ad c. *cum contingat, in 7. cauſa nullitatis, num.* 8. At Prouincialis eſt vſus iure ſuo dando ſuffragium, ſicut poterat in primo ſcrutinio, per quod Antonia manſit æqualis in votis: ergo nullum fecit grauamen Franciſcæ nolens illam confirmare antequam daret ſuum ſuffragium.

12 Adhuc pro clariore ſolutione iſtius argumenti quarti, in quo baſis negotij nititur, adduco duo exempla. Primum ponitur à Rodrig. *tom. 2. qq. q. 53. art.* 10. quod contigit in vna Prouincia iſtius Ordinis & Regni, & fuit hoc. In quodam diffinitorio erant ſex diffinitores compromiſſarij cum Præſide, ad eligendum certũ Patrem pro certo officio. Tres ex his electoribus dederunt votum vni ex illis ſex ad prædictũ officium. Iſte qui habuit pro ſe tria vota, dixit ſe renunciare ſuo ſuffragio, & nolle votum dare, ſicut de facto noluit; quia ſe renunciante ſuffragio, & non votante, manebant ſolum quinque electores, & ille habebat tria ſuffragia

ſragia, quæ erat maior pars quinque electorum, & ita iam erat electus. Præſes diffinitorij obligauit prædictum patrem vt daret ſuffragium: ille repugnans appellauit ad Superiorem; dicens ſe eſſe verè electum. Reſpondet Rodriguez quod talis electio fuit nulla, & quod appellauit iniuſtè. Præcipuum fundamentum quod adducit, eſt; quoniam prædictus pater non poterat renunciare ſuo ſuffragio in præiudicium communitatis: & potuit addi, quod non poterat renunciare cum præiudicio tertij, quia poterat hic pater dare ſuffragium alteri qui cum voto iſtius patris maneret cum illo in votis æqualis. Si ergo iſte pater tenebatur dare ſuffragium, nec illi poterat renũciare propter bonum communitatis, etiam in noſtro caſu pro bono communitatis non debuit ſuo ſuffragio Prouincialis renunciare, potuit enim Antonia, quæ in primo ſcrutinio quinque tantum vota habuit, eſſe dignior, & ſic pro bono communitatis æquum fuit vt Prouincialis ſuo ſuffragio non renunciaret. Secundum exemplum cernitur quotidie in diffinitoriis, vbi ſunt ſex diffinitores, ſeu electores, & incipientes dare ſuffragia pro vno Goardiano, contingit, vt Petrus, v.g. habeat iam pro ſe tria ſuffragia vt ſit Goardianus: quo non obſtante cæteri tres diffinitores dant liberè ſuum ſuffragium, quia poteſt contingere vt tres poſteriores dent ſuffragium pro Ioanne, & ſic Petrus, & Ioannes maneant æquales in votis. Quæ omnia facilè erit caſui præcedenti applicare.

13 Neque obſtat capitulum *cum in iure, de elect.* vbi Papa dicit, quod ſi de ſeptem electoribus compromiſſariis, tres ex illis dederint votum vni ex illis ſeptem, & ille conſenſerit, maneat electus, licet habeat ſolum tria ſuffragia ex illis ſeptem, quæ eſt adhuc minor pars

ex

ex ſeptẽ,& in hoc caſu ex vndecim electricibus compromiſſariis Franciſca in primo ſcrutinio habuit ſex vota ex vndecim, quæ erat maior pars ſuffragantium, & Franciſca conſeuſit, ac proinde manſit electa, iuxta citatum caput. Non inquam obſtat, propter diuerſas rationes. Prima eſt, quia in illo caſu ſupponit Papa omnes ſeptem electores ſuffragium dediſſe: & in hoc noſtro caſu quando ſex in primo ſcrutinio dederunt ſuffragia Franciſcæ, nondum Prouincialis ſuffragium tulerat, qui erat vnus de numero eligentium, & cum ſuo voto manſerunt æquales:& in illo caſu Papæ cum illo qui habuit tria ſuffragia,nullus manſit æqualis. Secunda ratio eſt, quia in citato cap. *cum in iure.* elector compromiſſarius qui habuit tria ſuffragia conſenſit expreſsè in ſua electione, & cum ſuo conſenſu compleuit pro ſe quatuor ſuffragia, & ſuus conſenſus valuit pro voto, quia ſeptem electores ſic antea concordarunt,& conſenſerunt,& Papa approbauit:& ſic explicat Panorm.*tom.8.in conſilio* 23.idem affirmans. Sed in iſto caſu Franciſca quæ primo habuit ſex ſuffragia ex vndecim, non erat de numero eligentium compromiſſarium, vt patet, quia nondum erat diſcretè eligens, neque interfuit electioni, neque inter vndecim illas electrices prius pactum fuerat,vt quæ de illis vndecim haberet tot ſuffragia, eſſet electa; imò illæ vndecim non poterant eligere vnam de gremio vndecim, ſed deforis fuit aſſumenda, vt patet: ac proinde caſus eſt nimis diuerſus. Et probatur hoc clarè ex eo quod ait gloſſa ſuper citatum capitulum,*ver.*Ex ſe,vel aliis. Vbi ait,quod ille ex ſeptem electoribus dans ſuffragium pro ſe, fuit validum, & manſit cum quatuor votis,quæ erat maior pars de ſeptem. Et addit gloſſ.ibi *ver.* Conſentiat,quod illud valuit propter formã com-

promiſſi factam à capitulo, quod conſenſit, vt talis maneret electus cum ſuo voto, & conſenſu. At in noſtro caſu vndecim electrices non fecerunt antea tale compromiſſum: nec Franciſca electa conſentiens habuit plura vota, numerato voto Prouincialis, quod erat expectandum. Vide Rodrig. *cit. art.* 10. *quæſt.* 53. *tom.* 2. vbi copioſiùs reſpondet ad citatum capitulum *Cum in iure, de elect.*

14 Ad quintum argumentum dico, quod appellatio facta in hoc caſu fuit friuola, & nulla, quæ proinde debuit reiici à Prouinciali; illáque non obſtante potuit procedere ad electionem. Textus enim qui dicunt appellationem omnia ſuſpendere, & facta poſt illam interpoſitam eſſe inualida, intelliguntur clarè quando appellatio iuſta eſt, & valida, ſecus quando eſt nulla, & friuola, vt Doctores communiter explicant, & practicant. Quòd verò hæc appellatio fuerit friuola, & nulla, conſtat ex dictis ſupra *num.* 5. ex Rodrig. citante textus, & Doctores. Vbi inter alia dicit illum appellare friuolè, qui ſine cauſa conqueritur ſe eſſe grauatum. At in hoc caſu, quod quæſo grauamen Prouincialis fecit appellantibus? Non grauauit primo, dando ſuffragium pro Antonia in primo ſcrutinio: quia vt ſupra diximus, vtens iure ſuo nulli fecit iniuriam. Non item grauauit nolens confirmare Franciſcam cum ſex votis, vt etiam ſupra oſtendimus, quia expectandum fuit ſuffragium ipſius Prouincialis, cui ſuffragio noluit renunciare: & cum per illud ſuffragium Prouincialis Antonia maneret æqualis in votis, nullo modo grauauit Franciſcam nolens illam confirmare, quia non habebat exceſſum in ſuffragiis. Tertiò non grauauit Prouincialis appellantes, conuocando illas ad capitulum ſecunda vice, vt proſequeretur electionem: imò in hoc

hoc illis beneficium contulit, vocando illas, vt ſuo iure vterentur, & ſuffragium darent, quod illæ ferè contumaces facere recuſarunt: cum ergo in nullo grauauerit, ſequitur illarum appellationem fuiſſe friuolam, & proinde nullam. Vnde in rigore videtur quod appellauerunt à lege, & ſtatuto concedentibus vt Prouincialis det ſuum ſuffragium, & non confirmet non habentem exceſſum in ſuffragiis, & ſic appellatio clarè fuit friuola, & reiicienda. Addo, quod ſicut audiui, nec appellationem fecerunt in ſcriptis, neque expreſſerunt cauſam appellationis, cùm tamen hæc duo ſint de ratione appellationis, ſicut in caſibus præcedentibus manet explicatum. Neque Prouincialis potuit recuſari vt ſuſpectus, eo quod dederit ſuffragium Antoniæ in primo ſcrutinio, vt præcisè ex ipſo, vel eo ipſo poſſent illum recuſare vt ſuſpectum, & proinde noluerint venire ad ſecundam electionem. Non inquam ſufficit, vel non obſtat: nam dare ſuffragium iſti, non eſt fauere illi fauore ſuſpecto, quia poſſum dare illi ſuffragium obligatus ex debito iuſtitiæ, quia video illum eſſe magis idoneum; id vero quod fit ex debito iuſtitiæ nulli poteſt nocere, neque ingerere ſuſpicionem, vt propter id ſolum recuſetur à ſuo munere obeundo. Secundo, quia ſi dare ſuffragium tali, vel tali eſſet fauor cauſans ſuſpicionem ſufficientem ad recuſandum, omnes ferè electores poſſent recuſari, quia de omnibus ferè moraliter conſtat, pro quo ſint ſuffragaturi, imò & id aliquando ante electionem publicant: & tamen nemo illos recuſat, quin aliàs officio ſuo fungantur.

Adhuc facit pro noſtro caſu, quod tradit Panormit. ad cap. *Cum Ecclesia, de elect.* vbi dicit, quod ſi electores non eligunt in tempore aſſignato, transfundunt pote-

ſtatem eligendi in ſuperiorem: & loquitur ibi de electione in communi, etiamſi ſit eligendus Prælatus. Cum maiori ergo iure, & fundamento potuit Religio hoc cõmittere Prouinciali in electione vnius Diſcretæ, vel Ianitricis Monialium, maximè nolentibus venire ad electionem ſex illis vocatis, & Prouinciali eligente cum quinque ad electionem venientibus.

CASVS XXX.

An Prouincialis, maximè in Ordine Minorum habeat ſuffragium in electione Monialium.

1 QVoniam dixi in caſu præcedente Prouincialem habere ſuffragium electiuum in omnibus electionibus Monialium ſibi ſubditarum, & audiui aliquos de hoc dubitaſſe, viſum fuit id ampliùs confirmare, maximè pro Ordine Minorum, & hîc dicta iuuabunt etiam pro Prouincialibus aliorum Ordinum.

2 Suppoſitis ergo etiam illis rationibus, quas adduxi caſu præcedenti 29 in num. 2. Idipſum primo ſic confirmo. Nam Papa Vrbanus in confirmatione ſecundæ regulæ ſanctæ Claræ in fine, ait, quod Moniales ſanctæ Claræ ſint ſubiectæ Cardinali, qui fuerit protector illarum. Et ait Papa quod talis protector poterit præcipere, viſitare, &c. & quod hoc poterit facere inſtituendo, deſtituendo, ſtatuendo, &c. Notandum eſt verbum, *Inſtituendo, & deſtituendo,* quæ in praxi Canonũ ſignificant Prælatos creare, vel priuare. Et ſtatutum generale Salamanticæ in Ordine Minorum apud Rebolledo

do *fol.98.pag.*1. poſt medium,declarat,quod inſtituere eſt dare ſuffragium in inſtitutione, & electione Goardianorum:cum ergo Cardinalis protector Monialium ſanctæ Claræ habuerit poteſtatem inſtituendi, id eſt, dandi ſuffragium in electionibus Monialium ſanctæ Claræ,ſequitur quod idem poterunt Prouinciales Minorum in electionibus earumdem Monialium ſanctæ Claræ. Conſequentia hæc probatur euidenter, quoniam Iulius II. in compendio Mendicantium,*ver.*Moniales,§.20.conceſſit,vt Prouinciales Minorum in gubernatione Monialium habeant omnem Iuriſdictionem,quam olim habebat circa illas Cardinalis protector. Secundò hoc ipſum probo per id quod tradit Sanchez *lib.6. Decal.cap.*11.*tom.*2.*n.*5. vbi citat *l.Si vt proponis*,in fine,*C.de nupt.* videlicet,quod eadem poteſtas requiritur in actu diſſoluendo, quæ requiritur in ipſo conſtituendo, quaſi dicat, quod non poteſt diſſoluere actum, niſi ille, qui poteſt actum conſtituere. At Prouincialis poteſt Abbatiſſam priuare ob culpas, quod eſt actum diſſoluere: ergo poteſt hunc actum conſtituere à principio, dando ſcilicet ſuffragium per quod conſtituatur Abbatiſſa. Si autem poteſt dare ſuffragium in electione Abbatiſſæ, à fortiori poterit ſuffragari in aliis electionibus Monialium,in quibus non creantur Abbatiſſæ,ſed officiales Conuentus. Neque obſtat quod *in compẽdio Mendicantium,ver.*Abbatiſſa, §.1.dicitur,quod electio Abbatiſſæ pertinet ad Cõuentum;per quæ verba videtur excludi Prouincialis à ſuffragio dando in electione eiuſdem Abbatiſſæ. Non obſtat,quia pertinere electionem Abbatiſſæ ad Conuentum, non impedit quin poſſit Prælatus, qui eſt caput Conuentus in eadem ferre ſuffragium.Et confirmatur ex praxi: nam in Ordine B. Dominici, v. g. & in aliis

Religionibus vbi Prælati locales fiunt per electionem Conuentus, nõ tollit quin Prouincialis poſſit dare ſuffragium in electione Prælati localis illius Conuentus. Illa ergo verba. Electio Abbatiſſæ pertinet ad Cõuentum, ſolum volunt, quod Abbatiſſa non fiat per ſolum arbitrium Prouincialis, nec per diffinitoriũ ſicut fiunt Goardiani Conuentuales in Ordine Minorum, ſed fiat per Conuentum, id eſt, per vota Monialium, non excluſo ſuffragio Prouincialis, & in particulari de Prouincia Algarbiorũ in Portugallia, ſcio quod tres Prouinciales in electionibus Monialium ſuffragium dederint in diuerſis occaſionibus; & hoc ſufficit ad inducendam conſuetudinem validam, vt Prouinciales habeant ſuffragium electiuum in illarum electionibus. Quod probatur clarè ex c. *cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſionis*: vbi Papa iudicauit quod certis Clericis competebat ius dandi ſuffragij in electione Epiſcopi, eo quod probauerunt ſe iam antea in electione trium Epiſcoporum illius diœceſis interfuiſſe, & tribus vicibus ſuffragium dediſſe pro tribus Epiſcopis. Idem colligitur ex c. *venerabilem, de elect.* vbi gloſſ. *ver.* ex ſucceſſione, ait, quod binus, vel trinus actus inducit conſuetudinem in materia ferè ſimili, qualis eſt electio. Facit ad intentum, quod ait Rodrig. *tom. 2. qq. q. 51. art. 13.* cum aliis, quos citat, vbi agẽs de materia electionis, ait quod conſuetudo decem annorũ ſi ſit præter ius commune, poteſt inducere conſuetudinem in electione. Et iſta conſuetudo quod Prouinciales dent ſuffragium in electionibus Monialium in prædicta Prouincia viget ferè triginta ab hinc annis, & non eſt conſuetudo contra ius commune, imò eſt conſonum valdè eidem iuri communi, vt patet ex dictis: & fortaſſe quod in aliis Religionibus erit conſuetudo antiquiſſima.

SECVNDA PARS RESPONSIONVM AD CASVS REGVLARIVM.

CASVS I.

De ſuffragio dando in Capitulo per procuratorem miſſum.

IN quadam Religione viget ſtatutum ſic diſponens. Non liceat abſenti, vel præſenti votum cuicumque committere, prout in ſacra Synodo cautum eſt. Et videtur ſupponere ſtatutum, quod illud iubet eo quod ſit à Concilio Trident. ſic diſpoſitum. Quæſitum fuit an Concilium Trident. id prohibuerit: & vtrum hodie ſit licitum illo ſtatuto non obſtante in aliqua Religione capitularem impoſſibilitatum veniendi ad capitulum, ſuum ſuffragium per procuratorem mittere?

1 Dico primo, Concilium Tridentinum non pro-

hibuiſſe dari ſuffragium per procuratorem miſſum. Probo euidenter ex loco Tridentini vbi de hac materia loquitur, videlicet *in ſeſſ.25.cap.6. de Regul.* in quo nullum verbum ponit circa commiſſionem ſuffragij factam abſenti, vel per procuratorem. Solum ibi prohibet Regularibus, ne ad dandum ſuffragium eligantur, vel deſignentur noui titulares, vt Abbates, & ſimiles: & prætèrea ne vota abſentium ſuppleantur: quod fieret, ſi, v.g. talis Prælatus localis abſens eſſet, nec valens intereſſe capitulo legitimè impeditus, nec aſſignans procuratorem pro illo ad ſuffragandum, tunc præſes capituli ad libitum diceret alicui fratri non capitulari, tu da ſuffragium pro tali abſente, tu verò pro alio abſente: hoc enim propriè eſt ſupplere vota abſentium, & ibi merito in Tridentino prohibitum, quia talis ſuppletio redundaret aliquando in præiudicium boni communis, vt patet. Hoc idem clarè confirmo quod ſcilicet Tridentinum ibi non prohibuerit Regularibus abſentibus dare ſuffragium per procuratorem: nam Marzil. *in ſuo lib. Declarationum Cardinalium* ad prædictum *cap.6. ſeſſ.25. de Regular.* in fine capitis ponit hanc declarationem Cardinalium. *Procuratores vero legitimè conſtituti cum generali mandato ad eligendum, non excluduntur, dummodò non habeant mandatum de certa perſona eligenda, tunc enim votum non eſſet ſecretum.* Vbi vides clarè Cardinales declaraſſe per Concilium Trident. non prohiberi Religioſos committere ſuum ſuffragium procuratori abſenti. Et prædictam declarationem affert Marzilla ad verba citati *cap.6.* quæ dicunt, *alios quoſcumque Titulares.* Idem fortè alludens ad citatam declarationem Cardinalium tenet expreſsè Azor *tom.1. Sum.lib.13.cap.10.quæſt.2.* vbi ait quod poſt Tridentinum in cap. 6. citat. poteſt abſens ſuum ſuffragium,

ſragium, aut vocem ſcripto mittere, vel conſtituere procuratorem ſecundum conſtitutiones ſuæ Religionis, vt congregatio Cardinalium cenſuit. Sic ille. Et citat ibi Azor *compendium Patrum Minorum, ver.* Concilium. Idem tenet Rodrig. *tom. 2. qq. quæſt. 51 art. 6.* citans Paraſſellum in compendio Minorum.

2 Quod dare ſuffragium per procuratorem ſit practicatum aliquo modo in Religionibus, probatur ex praxi; nam in aliquibus Religionibus, maximè Franciſcana, quando Prouincialis eſt impeditus ne poſſit ire ad capitulum generale, eligit Religioſum, qui ſuo nomine vadit ad capitulum generale, & in illo dat ſuffragium in omnibus electionibus ſicut daret Prouincialis, quod in rigore eſt dare abſentem ſuffragium per procuratorem. Facit etiam, quod ſtatuta generalia Franciſcana Salmanticæ facta titul. *de commiſſarijs particularibus*, §. 1. in fine, dicunt quod Prælati generales poterunt committere commiſſariis viſitantibus Prouincias, vt pro ſe dent ſuffragia in omnibus electionibus Prælatorum localium; quod ego bis vidi poſitum in praxi, & hoc nihil aliud eſt, quam Prælatum generalem conſtituere procuratorem, per quem dat ſuffragium in abſentia.

3 Videtur adhuc, quod non poteſt aliqua Religio validè facere ſtatutũ per quod prohibeat dare votum per procuratorem. Probo, quia cum illud permiſſum ſit à Concilio Tridentino, vt proximè vidimus in citata declaratione, & ſtatim patebit ampliùs ex iure communi Canonico, videtur quod Religio non poteſt oppoſitum præcipere, cum inferior non poſſit abrogare legem ſuperioris. Clementina *Ne Romani*, *de elect.* Quod autem ex iure Canonico liceat votum dare per procuratorem in abſentia, habetur expreſsè in cap. *ſi*

quis iuſto, de elect. in 6. vbi Papa ponit hæc verba: *Si quis iuſto impedimento detentus in electionis negotio nequeat commodè intereſſe, poteſt, (nedum vni prout dicitur in Concilio generali;) ſed etiam pluribus vices ſuas committere,&c.* Et in margine textus iſtius dicitur, quod hoc Concilium generale, de quo loquitur textus, eſt Concilium generale Lateranenſe ſub Innocentio III. cap. 24. Idem habetur in cap. *quia propter, de elect.* in fine capituli. Et cap. *ſcriptum, de elect.* Imò addo in confirmationem, quod de iure Canonico in rigore loquendo, ſi abſens committat alicui, qui eſt de corpore capituli, vt pro ſe det votum in illo capitulo, iſte talis poterit in capitulo duo ferre ſuffragia, vnum quod habet ratione ſui officij, alterum quod habet ex commiſſione abſentis: non enim ex commiſſione abſentis amittet proprium ſuffragium quod habet ratione ſui officij: colligitur hoc clarè ex cap. *congregato, de elect.* in principio: vbi Papa dicit quod computata ſunt duodecim ſuffragia ex vna parte, computato procuratore cuiuſdam abſentis, Colligitur etiam ex cap. *quia propter, eod. tit.* in fine, vbi Papa dicit poſſe abſentem committere votum vni de capitulo. Qui de capitulo (ait ibi gloſſa *ver.* venire) habebit duplicem vocem. Et huius cauſa duplicis ſuffragij eſt quam paulo proximè aſſignauimus, & citat ibi gloſſa in fauorem huius, cap. *cum olim, de re iudic.* & cap. *ſcriptum, de elect.* Neque hoc eſt ſupplere vota abſentum, vt ſuprà diximus, ſed eſt dare votum per procuratorem, quod Tridentinum non reprobat, vt ſuprà diximus, *num.* 1.

4 Scio hoc non eſſe receptum de ordinario in Religionibus aliquibus. Volui tamen hæc ſemel explicare, vt ſi fortè alicubi fuerit intentatum, non iudicetur abſurdum, vel extraneum, ſed videatur quod ſit ius commune.

mune. Quo poſito addo, à iure veteri antiquo non eſſe recedendum, niſi in quantum illud inuenimus correctum, & emendatum per ius nouum. Probatur ex l. *Sancimus*, *C. de teſtam.* Authent. *de non alienan. aut permutand. rebus Eccleſ.* §. *fin.* tradítque Reper. Inquiſit. *ver.* Epiſcopus, § an propter commiſſionem: & *ver.* cognoſcere, §. ſed an facultas: & alij, maximè Rodriguez 1. *tom. qq. Regul. q.* 20. *art.* 10. Sed illa duo capitula iuris antiqui dicentia poſſe dari votum per procuratorem ab abſente, non ſunt reuocata per ius nouum Concilij Tridentini, vt ſuprà diximus, imò per illud ſunt confirmata, iuxta declarationem Cardinalium adductam, & Marzilla, & Azor: ergo ab illo iure antiquo non licet recedere per ſtatutum alicuius Religionis particularis.

5 Vltimo circa illud quod in particulari citaui ex Azorio dicente, poſſe quem ſuum ſuffragium ſcripto mittere obſignato, vt dixi *num.* 1. poterit quis dubitare an ſit contra ius commune ſuffragium dari ab abſente per ſcriptum? Credo id non eſſe cõtra iuris ſubſtantiam, & ſi alicubi intentaretur valeret. Nam tale votum miſſum ab habente votum, & abſente, datum per ſcriptum, habet omnia requiſita veri ſuffragij, ſi conſtet verè mitti ab illo abſente, qui habet ius dandi ſuffragium. Probo primo, quia votum dari in ſcripto non contradicit iuri: imò eſt conſonum iuri, videlicet Tridentini, iubentis vt vota dentur ſecreto, id eſt, per ſchedulas ſcriptas, & obſignatas. Secundo hoc ipſum ſeruatur in praxi in Congregatione Sancti Ioannis Euangeliſtæ in Portugallia. In qua laudabiliter omnes, ac ſinguli Religioſi cuiuſque Conuentus, tempore capituli mittunt ſinguli ad capitulum ſua ſuffragia obſignata pro eligendo Generali eiuſdem Congregationis: & ſic abſentes mittunt ſua vota per ſcriptum ad

capitu

capitulum, & validè hoc faciunt, quia non eſt contra ius, nec præter ius, ſed iuri conſonum. Tertiò adhuc datur huius rei veſtigium in Ordine Minorum, in quo practicatur, quod tempore quo recipienda ſunt vota ad Nouitij profeſſionem, ſi aliquis Religioſus ante votorum receptionem foras exit, per multos dies extra Conuentum moraturus, ſuum ſuffragium pro Nouitio recipiendo, vel excludendo relinquit ſcriptum, & obſignatum, & ſic dat ſuffragium per ſcriptum in abſentia. Et licet hoc non ſit verè dare ſuffragium in electione, quia Nouitium recipere per vota non eſt electio, nec eligere Canonicè: habet tamen multam ſimilitudinem cum electione. Et hæc omnia licet non ſint in vſu vbique, poterunt tamen prodeſſe alicubi.

CASVS II.

De quodam legato relicto cuidam puero ſub conditione ſi foret Clericus, & ille factus eſt Religioſus.

QVædam mulier vidua fuit in Baptiſmo ſuſceptrix, ſeu mater ſpiritualis cuiuſdam pueri nomine Bartholomæi. Hæc erga puerum benè affecta, per mortem fecit teſtamentum in quo diſpoſuit, vt ex bonis ſuis ſepararentur quingenta ſcuta, ex quibus emeretur proprietas immobilis, quæ daretur dicto puero Bartholomæo pro dote ad Ordines ſacros aſſumendos, & diceret primam Miſſam nouam pro ipſa teſtatrice matre ſpirituali. Addidit in teſtamento, quod ſi puer moreretur, antequam Miſſam nouam diceret,

ceret, prædictum legatum caperet quædam illius ſoror pro dote matrimonij. Prædictus puer Bartholomæus antequam ſacros Ordines reciperet,ingreſſus eſt certam Religionem approbatam, & in illa profeſſus eſt pro ſtatu Sacerdotum illius ordinis, ita vt abſque dubio futurus ſit Sacerdos:& in iſta Religione eſt cõſuetudo recepta, quod Religioſus celebrans primam Miſſam ſemper ſcientibus Prælatis, & tacentibus illam applicat pro quocumque vult, viuo, vel mortuo. Ante profeſſionem prædictus Bartholomæus teſtamentum fecit,in quo prædictum legatũ relictum ſibi à matre ſpirituali legauit,ac reliquit matri carnali ipſius profitentis, non faciens mentionem ſororis, quam teſtatrix ſubſtituerat in teſtamento ſi ipſe Clericus non foret: imò ſororem ſubſtitutam à teſtatrice excluſit.

Quæſitum fuit an prædictum teſtamentum validum fuerit, non impleta conditione, quod ipſe Clericus ſæcularis non fuerit; & viſo quod ſororem ſubſtitutam à teſtatrice excluſerit.

1 Pro parte negatiua,quod teſtamentum fuerit nullum, nec potuerit legatum matri relinquere, arguitur primo: quia conditio teſtatricis in teſtamento appoſita non fuit impleta, videlicet vt ſit Clericus: hic verò iam non eſt Clericus,nec poteſt eſſe Clericus in ſignificatione propria, & communi, qua Clericum ſolum dicimus Clericum ſæcularem: verba autem teſtatoris ſunt accipienda in ſignificatione propria, & vſitata, non tranſlatitia,vt Doctores communiter dicunt:aliàs darentur mille inconuenientia; conſtat autem intentionem teſtatricis fuiſſe vt puer eſſet Clericus ſæcularis, non Religioſus, nam legatum illi reliquit pro patrimonio ad ordines recipiendos: iam verò Religioſi non indigent patrimonio ad ordines recipiendos; vt

conſtat

conſtat. Non impleta vero conditione, & intentione teſtatoris, legatarius non aſſequitur legatum, vt patet ex l. *in condition.ff.de condit. & demonſtrat.* Et cap. *cum eſſes, de teſtam.* Secundò probatur, quia iſte profeſſus nunquam habuit poſſeſſionem iſtius legati, cum eſſet filiusfamilias:ergo non poterat dare per teſtamentum illud quod non poſſederat. Et confirmatur, quia hoc legatum huic puero factum eſt peculium aduentitium vt patet: at filiusfamilias non poteſt teſtari de peculio aduentitio, vt Doctores communiter docent, Sylueſt. *ver.* peculium 1.*quæſt.*3. & Leſſius *tom.de Iuſt.lib.*2.*c.*4. *dubio* 3. *num.*11. probatur tertiò,quod non potuerit de illo teſtari: nam teſtatrix Mater ſpiritualis ſubſtituit illi ſororem ſuam tanquam legatariam, vt legatum caperet in caſu, quod ille Clericus non eſſet, & ideo cum ille Clericus non fuerit,nec eſſe poſſit,non poteſt priuare ſororem ſubſtitutam in teſtamento contra expreſſam voluntatem teſtatricis.Quartò probatur,quia dato quod eſſet verus Clericus ſæcularis non poterat donare, vel alienare prædictum legatum ſibi relictum pro dote, & patrimonio ad ordines recipiendos, prohibente hoc expreſsè Concil. Tridentin. *ſeſſ.*21. *cap.*2. *de reform.*

2 His non obſtantibus credo prædictum Bartholomæum per ingreſſum,& profeſſionem Religionis non amiſiſſe legatum prædictum,ac proinde de illo potuiſſe diſponere per teſtamentum.Pro cuius confirmatione, ſuppono huiuſmodi legatum factum huic puero Bartholomæo,non fuiſſe conditionale purè loquendo, nec relictum ſub conditione:quia in illo teſtatrix non fuit vſa verbo ſonante conditionem, quale eſſet ſi diceret in legato: relinquo ſub conditione,vel relinquo dummodo ſit Clericus,& ſimilia:ſed fuit legatum modale:

dale: relictum ſub hoc verbo, *vt*, videlicet vt ſit Clericus, vel vt ordines recipiat. Et hoc modo explicant omnes Doctores legatum conditionale, vel modale: maximè Syluest.*ver.*conditio *quaſt.*2.Et Reginald.*tom.* 2.*ſua Sum.lib.*25.*num.*55.*&* 56.& iuxta Syluest.& Reginaldum citatis locis, modus adiectus contractui non ſuſpendit contractum, etiamſi modus non impleatur: ſed ſtatim res donata ſub modo debetur,ſtatimque peti poteſt. Idem tenet Vega Minimus *in Sum. Morali maioris impreſſionis, verb.* Mandas,*caſu* 5. pro quo citat ibi vnam legem iuris ciuilis, Medinam, Armillam, Syluestr. Tabienam,& dicit eſſe communem Doctorum. Quod non habet legatum conditionale,quia non acquiritur ſi conditio non impletur. Sed pro hoc vide amplius *in caſu* 3.*ſequenti, num.*3.*&* *ſeq.*

3 Secundo ſuppono eſſe communem opinionem Iuriſtarum vtriuſque iuris, quod legatum relictum certæ perſonæ ſub cōditione ſi nupſerit, ſi liberos ſuſceperit, & ſimilibus, quæ ſe non compatiuntur cum ingreſſu Religionis,habentur pro non adiectis,& illis conditionibus non obſtantibus, legatarius ingrediens, & profitens Religionem acquirit tale legatum, ſicut diſponit textus expreſſus in Authent.*de ſanctiſſ.Epiſcopis,col.*9.vltra alios textus,qui conditi ſunt quoad hoc, in fauorē Religionis. Videat ad hoc qui voluerit,inter alios fusè, & clarè Rodrig. *tom.*2. *qq. quaſt.*127. *art.*1. cum multis ibi citatis, & Ludouicum de Beja *in Reſponſ. Moral.caſu* 44.*à fol.*34.& *caſu* 66.*à fol.*130.*pag.*2. *&* *ſeqq.* Quod adeo verum eſt, vt licet teſtator in ſuo teſtamento dixerit; lego Ioanni mille aureos dummodo Religionem vllam non ingrediatur: tali conditione non obſtante,Ioannes intrans Religionem acquirit legatum: quia iuxta citatam Authenticam talis con-

ditio reiicitur in fauorem Religionis, eo quod impediat homines à proſequendo maiori bono. Tractat hoc punctum, & probat latè Comitolus *in ſuis Reſponſ. moral. lib. 7. q. 7. à num. 5.* & pro ſe citat Bartolum, Baldum, Oſtienſ. Ioan. Andr. Abbatem, Aretinum, Felinum, qui ſunt præcipui Doctores vtriuſque iuris, & multos alios.

4 Tertio ſuppono vt certum, quod Nouitius etiamſi habeat patrem, poſſit condere teſtamentum de bonis caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus, vel de legitima patris defuncti, vel matris defunctæ, ſicut experientia quotidiana docet in Religionibus vbi profeſſi etiam viuente patre, vel matre condunt validum teſtamentum de proximè dictis bonis, vel de ſimilibus modo in ſequentibus explicando.

5 Hoc poſito probatur concluſio ſupraposita, quod ſcilicet iſte profeſſum legatum non amiſerit, & quod de illo teſtari potuerit: nam legatum iſtud fuit modale, vt ſuprà oſtendimus, & ſtatim vt mater ſpiritualis eſt mortua, debebatur puero, illiuſque ſtatim dominium acquiſiuit, cumque illius haberet dominium, & proprietatem tempore profeſſionis, potuit de illo teſtari de licentia patris, vt clariùs dicam in ſolutione ſecundi argumenti: nec amiſit legatum eo quod factus ſit Monachus, vt patet ex dictis *in num. 3.* & clariùs conſtabit ex ſolutione primi argumenti. Et quoniam principalis probatio concluſionis pendet ex dicendis in propoſitis argumentis ſoluendis, ideo propoſitam concluſionem non ampliùs confirmo.

6 Ad primum igitur argumentum reſpondeo primo, conceſſo antecedente, negando conſequentiam: id eſt, concedo, vel ſuppono, quod profeſſus faciens profeſſionem, contradixit voluntati teſtatricis, vel il-

lam

lam non impleuit,dico quod hoc non obſtante acquiſiuit legatum, quia licet teſtatrix illud illi reliquiſſet cum clara conditione vt eſſet Clericus (quod non fecit, ſed ſub modo vt diximus *num*.2.) profitens Religionem, legatum non amiſit: quia quamuis voluntas teſtatoris implenda ſit, non tamen eſt implenda quando legi contradicit, ſed per legem debet regulari, vt patet in praxi quotidiana; quia lex poteſt in certis caſibus coarctare, & aſſignare modum teſtandi. Cum igitur illa lex Authenticæ citatæ, & aliæ leges diſponant quod legatum relictum certæ perſonæ acquiratur ab illa etiamſi Religionem ingrediatur, & etiamſi legatum non ſe compatiatur cum ſtatu Religioſo, ſequitur, quod licet voluntas teſtatricis alia fuerit (ſed non fuit vt dicam) adhuc iſte profeſſus legatum acquiret ex mãdato, & diſpoſitione legis: & quod poſſit lex, ſeu legiſlator hoc facere, arctare ſcilicet, vel limitare voluntatem teſtatoris pro bono communi, patet ex praxi, & in mille exemplis legum, diſponentium, quod teſtamentum taliter, vel taliter factum, non valeat, idque pro bono communi, vt diximus. In hoc vero caſu id cernitur: nam dicta lex decernens vt legatum repugnans Religioſo ſtatui, non perdatur per ingreſſum Religionis, attendit ad bonum commune, videlicet ne homines deterreantur, & reuocentur à vita Religioſa, quod eſt maius bonum, quam vita ſæcularis: & proinde illa voluntas teſtatricis, ſi illam haberet, nõ eſt implenda, cum contrarietur prædictæ legi. Sic ſoluunt hoc argumentum Rodriguez, Comitolus, Beja, locis citatis. Addit Rodriguez, quod licet in hoc voluntas teſtatoris non impleatur, non fit illi iniuria, quia bonum commune præponderat bono particulari: fauor autem Religionis quem dicta lex intendit, præponde-

rat voluntati particulari illius teſtatricis, vt eſſet Clericus ſæcularis, cum melius ſit eſſe Clericum Religioſum, quam eſſe Clericum ſæcularem.

7 Obiicis tamen contra hanc primam ſolutionem hoc modo. Illa lex facta eſt in fauorem Religionum, vt videlicet Religiones poſſent habere hæreditates, & legata, & vt hęc bona nó amitterent propter teſtamenta diſponentia contrariũ, ſeu per modum quo homines deterrentur ab ingreſſu Religionis: ſed iſte profeſſus fuit in Ordine Fratrum Minorum, qui eſt incapax cuiuſcumque hæreditatis, vt patet: ergo in iſtius ingreſſu ſeu profeſſione, non habet locum Authentica citata. Ad hanc obiectionem reſpondeo, prædictam legem Authenticæ non fuiſſe factam ad illum fauorem, vt Religiones non amitterent bona ingredientium, ſeu vt Religiones poſſent habere hæreditates, & legata, qui finis terreſtris eſt, & tam pia lege indignus. Finis ergo prædictæ legis altior fuit, & ad bonum ſpirituale directus, vt videlicet homines non impedirentur à proſequendo ſtatu animæ perfectiori, qualis eſt Religioſus ſtatus: vnde directè eſt fauor perſonarum ingredi volentium Religionem pro ſaluatione animarum, ne onerentur per legatum conditionale impediens talem ingreſſum. Timor enim amittendi tale legatum habens conditionem impeditiuam Religionis intrandæ, deterreret legatarium à tali ingreſſu: & proinde lex illa ad bonum commune volentium intrare Religionem, annullauit omnes cõditiones ſimiles appoſitas, & impeditiuas. Sic ſoluunt argumentum ſuprà citati Doctores, maximè Comitolus *cit. quæſt. num.* 7. Adde quod ingreſſus iſte in Ordinem Minorum non obſtat, licet Ordo ipſe ſit incapax hæreditatis adeundæ: poſſet enim iſte profeſſus illa incapacitate non

obſtante,

obſtante,facere teſtamentum,& illud legatum ſibi relictum, per teſtamentum etiam relinquere ipſi Conuentui Fratrum Minorum per modum eleemoſynæ, cum talis eleemoſynæ non ſit incapax, vt ſatis patet ex cap.*Exijt,de verbor.ſignif.in 6.*

8 Secundò ſoluitur idem primum argumentum, dicendò,quod per profeſſionem Monaſticam illius profeſſi, non fuit fruſtrata, vel impugnata intentio teſtatricis,vt iſte eſſet Clericus,& pro ipſius anima diceret primam Miſſam: cum enim intentio teſtatricis fuerit, vt pro ipſius anima diceret primam Miſſam, hanc intentionem poteſt implere iſte profeſſus in iſta Religione in qua debet eſſe Sacerdos, & in qua omnes Sacerdotes primam Miſſam dicunt pro quocumque voluerint, vt eſt res certiſſima: & præterea prædictam primam Miſſam dicet pro teſtatrice, in meliori ſtatu cæteris paribus,videlicet in ſtatu Religioſo, qui cæteris paribus eſt ſtatus perfectior,quam ſtatus Sacerdotij ſæcularis. Et poteſt tunc fieri argumentum à contrario ſenſu. Eſt axioma commune, quod ceſſante fine legis ceſſat lex,vt habetur in l.*adigere,ff.de iurepatr.* Ergo à contrario ſenſu impleto fine legis impletur lex:at finis iſtius teſtatricis fuit, vt Bartholomæus cui reliquit legatum, primam Miſſam pro ipſa celebraret: & hanc intentionem, ſeu finem poteſt etiam hodie implere in ſtatu Religioſo,vt patet:ergo per profeſſionem Monaſticam non contradixit intentioni teſtatricis, nec proinde ipſius legatum amiſit. Et confirmatur, quia exiſtens Religioſus, & Sacerdos in rigore loquendo factus eſt Clericus,etiam in vſu iſtius vocabuli *Clericus,* ex vi Regulæ S.P.N.Franciſci,qui *c.3.ſuæ Regulæ,* Religioſos choro inſeruientes, vocat Clericos abſolutè, dicens,Clerici faciant diuinum officium. Et in ſuo te-

ſtamento P. N. Franciſcus loquens de ſuo ſocio fratre Sacerdote, ait: ſemper volo habere Clericum, qui mihi faciat officium. Et Concil. Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 16. de Regul.* Patres Religionis Societatis Ieſu, vocat Clericos Societatis Ieſu. Et adhuc confirmatur ex Panorm. ſuper cap. 1. *ne Clerici, vel Monachi num. 7.* vbi dicit, quod nomine Clerici intelliguntur etiam Monachi in fauorabilibus, non vero in odioſis. Vide etiam eundem Panorm. in cap. *de Monialibus, de ſentent. excomm. n. 2.* & materia iſtius legati eſt fauor, vt patet: ergo per Clericum poteſt, ac debet intelligi etiam Religioſus Sacerdos. Confirmatur etiam quod mens teſtatricis volentis primam Miſſam pro ſe dici, non ſit defraudata per profeſſionem iſtius qui primam Miſſam pro illa poteſt celebrare: confirmatur hoc inquam ex cap. *intelligentia, de verb. ſignific.* vbi dicitur: *Quod intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi: quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubiectus.* Sic ibi. Vbi vides quod intelligentia cuiuſque dicti eſt coniicienda ex cauſis, ob quas illud fuit dictum: cum ergo iſtud legatum, vel verba quibus relictum fuit, fuerint dicta, & appoſita ob hanc cauſam, vt teſtatrix habet pro anima ſua primam Miſſam iſtius Sacerdotis, & hæc cauſa poſſit hodie impleri, & effectum ſortiri, dicendum omnino videtur, quod mens teſtatricis per iſtam profeſſionem fuit impleta, non vero fraudata. Videantur etiam ad hoc, quæ dicit gloſſa ad citatum cap. *intelligentia, verb.* ex cauſis.

9 Ad ſecundum argumentum dico quod licet iſte profeſſus nondum haberet actu dominium iſtius legati, vel actualem profeſſionem illius eo quod eſſet filiusfamilias, adhuc tamen poterat de illo teſtari, quia poteſt quis teſtari de re ad quam habet ius proximum,

&

& clarum, licet illius non habeat dominium, vt praxis quotidiana obſeruat. Et tenet in terminis Leſſius *tom. de iuſt. lib.2.dubio 2. num.11.* & praxis obſeruat: multi enim teſtantur, & tanquam legatum relinquunt id quod Rex illis debet pro ſeruitiis Regi factis in nauigationibus, bellis, & ſimilibus obſequiis: & illa quæ Rex pro ſeruitiis daturus eſt, nondum habent in dominio, vel poſſeſſione, ſed ſolum habent ius ad illa, & de hoc iure teſtantur quotidie. Et filius moriens ſi habet ætatem requiſitam, poteſt teſtari de legitima ſibi relicta à matre defuncta, cuius tamen legitimæ non habebat dominium, vel poſſeſſionem, eo quod eſſet filiusfamilias. Et confirmatur exemplo in electionibus. Nam electus ad aliquod officium, vel beneficium, antequam confirmetur, non habet poſſeſſionem illius vt patet: ſed ſolum habet ius ad rem, vt poſſit confirmationem petere, & pro illo litigare. Et tamen poteſt renunciare iuri quod habet ad tale beneficium, quæ renunciatio eſt quædam donatio. Secundò reſpondetur ad idem ſecundum argumentum, negando quod iſte profeſſus non habuerit dominium iſtius legati aduentitij, imò dico quod ſtatim à morte teſtatricis habuit dominium iſtius legati, licet pater haberet vſumfructum, eo quod ille eſſet filiusfamilias. Et quod filiusfamilias ſtatim acquirat dominium legati aduentitij viuente patre, tenent Sylueſter *citato ver.* periculum, *quæſt.3.* & Azor *tom.1.lib.2. c.22.* in periculo *col.194.* & alij ab his citati, & eſt opinio communis.

10 Ad confirmationem iſtius ſecundi argumenti qua dicitur filiumfamilias non poſſe teſtari de peculio aduentitio, quale hoc fuit, omiſſis aliis ſolutionibus? Reſpondeo id intelligi, non poſſe de illo teſtari patre inuito, ſeu abſque patris licentia: poterit autem ſi pater

licentiam concedat. At in hoc caſu pater dedit licentiam, imò ſuaſit filio vt ſic teſtaretur in fauorem vxoris propriæ, & matris ipſius profitentis. Potuit autem pater dare hanc licentiam filio renuncians iuri quod habebat ad vſumfructum, vel dominium talis legati. Vidi ego meis oculis huius rei exemplum in quadam Moniali meæ Prouinciæ, quæ ante profeſſionem carens patre & matre, habénſque multa bona temporalia de quibus poſſet teſtari, habebat tamen quandam Auiam in Germania, quæ de iure futura erat hæres Nouitiæ, ſcripſit Nouitia ad Auiam petens licentiam liberè teſtandi. Auia miſit illi renunciationem hæreditatis, & liberam licentiam teſtandi ſigillo Imperatoris munitam; teſtata eſt Nouitia, & omnia bona ſua monaſterio ſuo reliquit. Secundò reſpondetur ad eandem confirmationem, quod filius non poteſt teſtari de peculio aduentitio, quandiu eſt ſub poteſtate patris, vt ait Leſſius citatus in eodem argumento, *& lib. eodem c. 4. dubio 3. n. 9. & 10.* at filius per ingreſſum Religionis, & per profeſſionem liberatur à patria poteſtate, vt eſt communis Doctorum ſententia, pro quo citat multa, & multos Sanchez *2. tom. Decalog. lib. 5. cap. 5. num. 29.*

11 Ad tertium argumentum dico, potuiſſe hunc profeſſum teſtari de iſto legato, non obſtante quod teſtatrix ſubſtituit illi ſororem, vt legatum caperet in caſu quod non eſſet Clericus. Ad clauſulam enim Clerici iam reſpondimus, non eſſe cauſam amittendi legatum. Quod vero attinet in particulari ad ſubſtitutionem factam in ſorore: dico talem ſubſtitutionem non impedire. Probo primo ex verbis ipſius teſtatricis, quæ in teſtamento ſic ſororem ſubſtituit: *Si Bartholomæus mortuus fuerit antequam Miſſam dicat, capiet hoc legatum*

ſoror

ſoror illius. At cōſtat quod iſte Bartholomæus nondum eſt mortuus, & adhuc debet Miſſam dicere: ergo illius ſoror non habet ius ad tale legatum. Secundo dico, quod illa ſubſtitutio ſororis euanuit, & extincta eſt per ingreſſum Religionis, & profeſſionem Fratris ſui Bartholomæi. Eſt Auctor iſtius doctrinæ Nauarrus *lib. 3. conſilior. tit. de teſtam. conſil. 9.* vbi ait, quod quidam iuuenis, quem quidam conſanguineus hæredem inſtituit, & per illius mortem eidem ſubſtituit certas puellas, & prædictus iuuenis intrauit Religionem, & bona ſua in profeſſione tradidit Religioni: ait Nauarrus, quod per iſtam profeſſionem, & donationem excluſit puellas ſubſtitutas. Et licet iſte profeſſus hoc legatum non dederit Religioni, dedit illud per teſtamentum validum, & pro cauſa pia: ſicut enim ſi daret Religioni excluderet ſororem ſubſtitutam: ita videtur quod illam potuerit excludere dans illud propriæ matri, quæ eſt cauſa valdè pia, maximè cum etiam in extinctione huius ſubſtitutionis per profeſſum in Religione interueniat etiam fauor Religionis. Facit etiam omnino ad hoc quod tradit Rodriguez *tom. 2. qq. Reg. q. 77. art. 4.* in cuius articuli titulo inquirens an certa ſubſtitutio euaneſcat per ingreſſum Religionis, reſpondet *eodem art. 4.* §. aut non conſtat, dicens: quod ſi non conſtat de expreſſa mente teſtatoris, quod voluerit excludere monaſterium, tunc euaneſcit ſubſtitutio: & ait cum Bartolo, quod leges videntur velle extinguere hanc ſubſtitutionem in fauorem Religionis, id eſt, in fauorem intrantium Religiones, ne ſcilicet deterriti eo quod viderent eorum bona deuentura ad ſubſtitutum ſi ipſi fierent Religioſi, deſiſterēt ab ingreſſu Religionis, & impedirentur à vita contemplatiua, quæ eſt melior quam ſæcularis actiua. Id vero quod ait Rodrig.

citat. §. Aut non conſtat, ſatis habet locum in hoc noſtro caſu: non enim conſtat de expreſſa mente teſtatricis, quod voluerit excludere Bartholomæum à capiendo legato, & diſponendo de illo per profeſſionem cum qua futurus erat Clericus, & Sacerdos primam Miſſam pro ipſa celebraturus in ſtatu perfectiori, quam ſit Clericus ſæcularis. Facit denique quod Frater Ludouicus de Beja *part.* 1. *Reſponſ. Moral. caſu* 36. *quæſt*.,. Vtrum dos, ſeu legatum relictum alicui ſi nupſerit, &c. à *fol.* 130. *part.* 2. *& ſeqq.* abſolutè, & ſine diſtinctione, ait ſubſtitutiones omnes, ſeu conditiones omnes, quæ præbent impedimentum maioris boni, vel retrahunt à vita contemplatiua eligenda, reprobari, & pro non adiectis haberi. Sic ille habet *cit. loco, fol.* 131. *concl.* 1. *in princip.* Vbi citat l. *Titia ſi nupſerit, de condit. & demonſtr. appoſitis.* vbi legatum ſi non nupſerit, habetur pro non adiecta conditione, & acquiritur legatum ab ingrediente Religionem, in fauorem Religionis; & multa alia congerit vſque ad *fol.* 132. ad hoc intentum. Inter quæ adducit l. *ſunt perſonæ, ff. de Relig. & ſumpt. funer.* & cap. fin. *de ſentent. & re iud.* vbi dicitur, quod in dubio fauendum eſt Religioni; & omnia quæ ibi dicit vſque ad finem illius quæſtionis, citans multa, inſeruiunt ad præſens intentum.

12 Ad quartum argumentum dico, quod licet hoc legatum relictum fuerit ad Ordines ſacros ſuſcipiendos, hoc tamen intentum non eſt ſortitum effectum, quia non debet ordinari ad titulum illius patrimonij, ſed ad titulum Religionis: & ſic iſtud legatum eſt ſolutũ ab illo vinculo ne poſſit alienari, maximè quia Bartholomæus effectus Religioſus Sacerdos habet aliunde vnde viuat, id eſt, ex titulo Religionis. Adde, quod ſi iſte Bartholomæus eſſet Clericus ſæcularis ſine ingreſ-

ſu

ſu Religionis, & aliàs haberet bona temporalia vnde commodè ſuſtentaretur, poſſet alienare prædictum legatum ad cuius titulum fuit ordinatus. Probat hoc Barboſa *in ſuis remiſſionibus ad Tridentinum, citato c. 2. de reform. num. 21.* Et ratio clara ita dictat. Nam Tridentinum ea de cauſa prohibuit Clericis alienare patrimonium ad cuius titulum ſunt ordinati, ne poſtea cogantur mendicare, vel miſere viuere non habentes vnde viuant: ergo ſi habuerint ſufficienter vnde viuant poterunt alienare, quia ceſſante fine legis, ceſſat lex. cap. *cum ceſſante, de appellat.*

CASVS III.

De quadam donatione facta vni Conuentui de certa poſſeſſione immobili.

QVidam vir, & vxor nobiliſſimi habentes hortum paruulum, & certas domos humiles ad latus cuiuſdam Conuentus D. P. Franciſci, cum eſſent illius deuotiſſimi, & filios non haberét, & viderent in Conuentu non eſſe commodum locum pro curandis infirmis, moti pietate, ac deuotione, vterque ſimul vnanimes in capitulo eiuſdem Conuentus (erat enim ante Concilium Trident.) præſentibus omnibus Fratribus, Notario publico, & licentia Regis, fecerunt ambo ſequentem donationem Conuentui de prædicto horto, & domibus poſitis ad latus Conuentus: in qua donatione poſtquam dixerunt ſe hortum, & domos donare in perpetuum poſt ipſorum mortem: manente vſufructu in vita apud donatores, ſubduntur hæc verba in

donatione à Rege confirmata: *Et hoc cum tali intellectu & intentione, quod vbi primum ille donator mortuus fuerit, claudentur portæ domorum patentes ad plateã publicam, & fiet in dictis domibus valetudinarium pro curandis Fratribus (vulgo enfermaria) ad conſolationem Fratrum, eo quod valetudinarium quod modo habent, ſit anguſtum; & vt euitentur hoſpitalitates ſæcularium in dictis domibus Conuentui vicinis.* Hactenus ſunt verba donationis, cum aliis quæ fortè poſtea citabuntur. Mortuis ambobus donatoribus, Fratres ſumpta poſſeſſione, portas domus verſus plateam clauſerunt, horto, ac domibus vſi ſunt habentes poſſeſſionem horti, & domorum cum porta communi è Conuentu ad illum hortum, ac domos, ſicut hodie extat manifeſtum veſtigium. Tranſacto aliquo tempore, Fratres non ædificarunt valetudinarium in prædictis domibus, vel propter penuriam pecuniæ, vel maioris obſeruantiæ cauſa, & fecerunt valetudinarium in alio loco Conuentus antiqui remotiore à platea. Hæredes donatorum litem mouerunt Conuentui, dicentes donatas domos amiſiſſe, eo quod cõditionem non impleuerint à donatore appoſitam, vt videlicet ibi ædificaretur valetudinarium. Sententia lata eſt per iudicem ſæcularem contra Fratres, illiſque ademptus eſt hortus, ac domus donatæ. Conuentus ſemper gemuit, ſed præ inopia cauſam ſtatim non eſt proſecutus. Poſt annos tandem ferè ſexaginta voluit recuperare hortum, ac domos ſibi donatas.

Quæruntur potiſſimum duo. Primo: an prædicti Fratres hortum, & domus amiſerint eo quod valetudinarium in illis domibus non ædificauerint. Secundò, an poſt ſexaginta annos à lata contra ſe ſententia poſſint litem mouere pro reſtitutione in integrum ſibi facienda. Et quoniam dicenda pro iſto caſu poſſunt iuuare

pare ad alia multa dubia quotidiana ſoluenda pro legatis,ac donationibus quæ fiunt Religioſis,non piguit laborem præſentem aſſumere.

1 Antequam reſpondeam ad principalia quæſita, præmitto, quod errauit iſte Conuentus, & illius Fratres,ſi pro hac lite reſponderunt coram iudice ſæculalari, (ſicut ſuſpicor mihi dictum fuiſſe) ſi enim coram illo reſponderunt,errauerunt, quia in cauſa poſſeſſionis Conuẽtus,neque illi, neque Syndicus Conuentus Minorum poterat reſpondere, niſi coram ſuo conſeruatore. Eſt expreſſa conceſſio Clementis VII. facta Fratribus Minoribus *in compendio*, *verbo* procurator, ſeu Syndicus Minorum,§.vltimo, vbi Papa ſic concedit Syndico: *Non niſi coram iudicibus cõſeruatoribus domorum illarum, quarum ipſi Syndici, & Procuratores fuerint,de iuſtitia reſpondere teneantur.* Sic ibi. Idem poſtea conceſſit amplius Gregorius XIII. Patribus Societatis Ieſu in Bulla illis conceſſa circa creationem conſeruatoris, qui illos defendat, quam tranſcribit Rodrig. *in ſuo Bullario à fol.* 1148. *& ſeqq.* vbi multa illis circa hoc concedit, vt poſſint illos tueri in rebus poſſeſſis, iuribus,& ſimilibus. Et præterea praxis eſt antiqua in omni tribunali,quod Actor ſequi debet forum rei. Cum ergo Fratres in hac lite fuerint rei, & poſſeſſione ſpoliati,hæredes litem mouentes ſuper poſſeſſorio, litem debebant mouere coram conſeruatore Ordinis, qui eſt iudex Apoſtolicus prædictorum Fratrum; non vero coram iudice ſæculari. Quin addo, quod ſi coram iudice ſæculari lis fuit agitata (ſicut credo) erit cauſa principalis ad annullandam ſententiam quouis tempore: quia ſententia data à iudice incompetenti,nulla eſt: vt poteſt videri in toto titulo de foro competenti.

2 Quamuis ergo in caſu præcedente aliqua diximus

mus ſpectantia ad donationem conditionalem, vel modalem, ibi tamen in rigore agebatur de legato relicto per mortem, hic verò propriè agitur de donatione, quæ fuit fundamentum totum iſtius litigij. Et ideò paulo fuſius declarandum eſt quod ſit donatio modalis, & conditionalis. Et id quod dicam deſumpſit præcipuè ex Sylueſt. *ver.* conditio *quæſt.* 3. & Molina 2. *tract. de iuſt. diſput.* 208. Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſput.* 33. Reginaldo *tom.* 2. *lib.* 25. *num.* 57. *& ſeqq.* & aliis.

3 Suppono ergo primo ex citatis Doctoribus, quod contrahentes in ſuis cõtractibus, vel donationibus ad maiorem firmitatem, vel claritatem vtuntur præcipuè duobus verbis, vel clauſulis, vna vocatur conditio, & alia vocatur modus. Prima, quæ eſt conditio, in Latino idiomate, ſolet communiter exprimi per hæc verba. *Si, dummodo, ſub conditione*, vel per aliam æquiualentem vocem: v.g. *Cum, vbi primum, quandocumque.* Quod in noſtra lingua Luſitana fiet cum quis dixerit. *Dou, ou deixo à Pedro tal cauſa, ſe fizer tal: ou, com tanto que faça tal, ou com condiçaon que faça tal, ou quando fizer tal, ou, tanto que fizer tal, ou, como fizer tal.* Et iſta conditio appoſita donationi, vel contractui de ordinario taliter obligat, vt ſi conditio non interuenerit, non valet donatio, legatum, vel contractus. Dixi de ordinario, quia aliquando conditio non obligat, ſi videlicet eſt turpis, vel impoſſibilis, vt diſputatur in materia de Matrimonio. Hinc iam benè aduerte, quod in donatione ſuprapoſita in principio, de qua eſt quæſtio, nullum omnino verbum ponitur, quod ſonet cõditionem aliquam. Secunda clauſula, ſeu particula, quæ ſolet apponi in donationibus, legatis, vel contractibus, dicitur, Modus, qui non eſt conditio contractus, ſed eſt modus quo debet fieri, vel ad quem debet fieri: & ſolet in La-

tino ſermone explicari per hanc particulam, *Vt*, *Dummodo*, pro *nam*. Quod Luſitanè ſic explicabitur, *Dou, ou deixo iſto à Pedro para o dar aos pobres, para os pobres, porque o dè aos pobres, ou darà aos pobres*. Et ſic iſte modus appoſitus contractui, vel donationi, non habet tantam vim ſicut conditio appoſita, de qua ſupra, neque ex illius defectu contractus, vel donatio annullatur. Et licet aliquando modus ſumatur pro conditione, id fit rariſſimè; & communiter ſtandum eſt diſtinctioni traditæ proximè in hoc *num*. 3. & hæc omnia tradunt fuſiùs Doctores ſuprà citati.

4 Secũdo præmitto ex Molina citat. diſp. §. vt autem, & ex Reginaldo citato loco, quod tribus modis poteſt donator, vel teſtator in donatione, vel in teſtamento, apponere clauſulam, vel particulam, quæ dicitur modus. Primus eſt dando conſilium, & inuitando: veluti ſi diceret; dono tibi librum, vt illum legas; hanc do pecuniam, vt bona opera cum illa facias, &c. In quibus duobus modis dat illi conſilium, vel motiuum, ſed non imponit obligationem. Secundus modus vtendi hac clauſula, eſt, quando cum modo iſto aſſignato, non ſolum illi dat conſilium, ſed imponit illi obligationem vt faciat cum conſilio: ſed non imponit illi pœnam, quod deficiente illo modo erit donatio nulla: ad hoc enim pœnam non imponit, nec verba æquiualentia pœnæ, quibus innuat velle ſe vt aliàs donatio, vel legatum non valeant. Tertius modus eſt, quando teſtator, vel donator, vtuntur verbo ſonante pœnam, vel imponunt onus tali modo, vt tali modo non interueniente, velit donationẽ, vel legatum non valere. Veluti ſi diceret: do centum Petro, vt ille det Franciſco, cui illa centum debeo. Tunc enim tenetur Petrus dare Franciſco, aliàs legatum, vel donatio non valerent: ita

vt

vt ſi non reddat Franciſco, illa debeat in conſcientia: nam ex verbis donantis clarè colligitur, voluiſſe, quod aliter donatio non valeret. Et ſic dicunt Doctores, quod ex verbis, & intentione dantis, vel teſtatoris, debet colligi quando modus obliget, vel vt conſilium tantum, vel vt onus tantum, ſed non ita vt perdatur legatum, vel donatio: vel denique ſi ita obliget modus, vt eo deficiente ſit legatum, vel donatio nulla. Et omnes dicunt, quod modus 1. & 2. modo explicatis, ſi non ſeruetur, non perditur legatum, vel res donata: ſed ſolum quando eſt modus tertio modo explicatus. Hoc ſuppoſito

Sit prima concluſio.

5 IN donatione ſupra poſita, de qua agitur, non interuenit conditio vlla appoſita, hæc patet clarè ex dictis in num. 3. verba enim ibi poſita, *Cum intellectu, & intentione*, nullam conditionem apponunt, ſed ſolam intentionem declarant, quæ intentio non obligat: nec item vtitur aliquo verbo, per quod conditio ſolet apponi in contractibus, vel donationibus. Non enim dicit, cum conditione, dummodo: ſi fiat valetudinarium: vel vbi primum fuerit factum: vel quando fuerit factum, quę ſunt verba quibus ſolet exprimi, vel apponi conditio in contractibus. Neque item ibi poſuit pœnam Conuentui ſecus facienti, ſicut viri prudentes facere ſolent (ſicut iſte donator erat Præſes ſupremi Tribunalis Iuſtitiæ Olyſſiponenſis,) qui in legatis, & donationibus, quas faciunt ex deuotione, vt iſte fecit, circumſtantias omnes explicant ad validitatem neceſſarias. Et probatur clarè, nam in legibus, & contractibus verba ſunt accipienda in ſignificatione propria, vſitata

&

& communi, vt dicunt omnes Iuriſtæ, maximè gloſſa in cap. *Nonnulli, ver.* vltra. *de reſcript.* citans multos textus: & tradit Sanchez *lib.6. de matrim. diſput.23. num.3.* Cum ergo donator in donatione dicat ſuum intellectum, & intentionem eſſe, vt fiat valetudinarium; per verba, *intellectum, & intentionem,* non appoſuit conditionem, ſed ſolum declarauit intentionem. Nam verbum, *intellectus, & intentio,* non ſignificant propriè, & communiter conditionem.

Secunda concluſio.

6 IN toto rigore, verba prædictæ donationis ſolum continent modum, non conditionem donationis. Hæc clarè colligitur ex illis verbis eiuſdem donationis: *Cum intentione, quod vbi primum ille mortuus fuerit, fiat valetudinarium pro fratribus.* Nam iſta intentio declarata per illa verba, videtur tantum eſſe modus donationis, & velle ſe donare, vt fiat valetudinarium. Eſt enim modus de illis quos ſuprà *num.4.* diximus fieri 1. & 2. modo, qui vel monent, vel conſulunt vt fiat aliquid, & non imponunt onus, vel obligationem vt res fiat ſub pœna annullationis legati, vel rei donatæ. Pro quo notat optimè Molina citata diſput. §. Habemus igitur, & Reginaldus, quod quando teſtator, donator, vel legiſlator non benè explicarunt clarè ſuam mentem in imponendo modo, id debet colligi ex aliis verbis donationis ad arbitrium boni viri. Et hoc ſuppoſito, dico primo ſatis clarè colligi non fuiſſe mentem donatoris iſtius imponere conditionem annullatiuam in illa donatione, ſiquidem in illa nihil aliud prætendit niſi obſequium Dei, & Fratrum conſolationem. Conſtat clarè ex principio, cum incipit facere

dona

donationem, ait enim: *Quod id faciat amore Dei, & propter fructum ſpiritualem, qui acquiritur donando ſeruis Dei, propter Deum.* Et infrà in eadem donatione ait, vt fiat valetudinarium in ſuis domibus, eo quod ſint maiores, & capaciores pro conſolatione Fratrum, & vt poſt mortem ipſius ibi non habitent ſæculares, qui inquietent Conuentum. Vbi clarè vides principale ſuum intentum fuiſſe diuinum obſequium, animæ ſuæ vtilitatem, & Fratrum conſolationem. Et qui hoc ſolum intentum habebat, nullo modo poteſt credi, quod in tali donatione voluerit clauſulam apponere, qua non impleta Fratres amitterent rem tam læto, deuoto, ac liberali animo donatam. Nedum etiam videtur habuiſſe intentionem imponendi obligationem Fratribus ſecundo modo ex tribus ſupradictis, eo quod tam deuotus erat Fratrum, & illorum conſolationem prætendebat, miſertus illorum inopiæ: nec vſus fuit verbis obligatoriis. Facit pro iſto dicto Mol. cap. *intelligentia, de verb. ſignific.* vbi dicitur quod intelligentia dictorum debet colligi ex cauſis. Et ibidem gloſſa *ver.* ex cauſis, dicit, quod debemus recurrere ad intentionem loquentis, &c. & in iſta donatione intentio donantis fuit deuota, liberalis, ſancta, non oneratiua, ſed conſolatiua, vt patet: ergo ad illius intentionem recurrendum eſſet, quando verba illius forent dubia.

7 Contra iſtam concluſionem obiicis ex verbis donationis iſtius proximè citatis in num. 6. præcedenti. Ibi enim donator circa domos donatas dixit in idiomate Luſitano, *Tanto que elle morrer.* quod Latinè ſonat, *vbi primum.* At nos in num. 3. diximus, inter verba ſignificantia conditionem in donationibus, hoc eſſe vnum, videlicet, *Vbi primum.* Ergo hæc donatio fuit conditionalis, & non modalis. Reſpondeo hoc non obſtare,

ſtare,quia illa particula, *vbi primum*, non reſpicit rem donatam, vel onus donationis:ſed ſolum per illa verba voluit dicere, quod donatio nõ ſortiretur effectum quamdiu ipſe viueret:nolebat enim carere illis domibus in vita propter conſolationem, ac deuotionem Fratrum, ſed dixit ſuam mentem eſſe, vt donatio non ſortiretur effectum niſi per mortem ipſius.Confirmatur,& declaratur; nam donatio iſta fuit donatio cauſa mortis, non inter viuos, vt patet ex citatis verbis donationis facientibus mentionẽ mortis.Cum ergo donatio domorũ fuerit donatio cauſa mortis, verba illa: *Dono domum iſtam cum intentione quod vbi primum mortuus fuero fiat valetudinarium.* Verba inquam iſta hoc ſolum volunt: Dono iſtam domum vbi primum mortuus fuero.Nõ vero in illis verbis impoſuit onus,conditionem,vel obligationem, vt fieret valetudinarium, vt ſatis conſtat ex iam dictis à *num.* 3. 4. 5. 6. & amplius patebit ex multis ſtatim adducendis. Poteſt hoc amplius confirmari eleganti doctrina quam tradit Sarmiento *lib.2. Selectarum,cap.3.num.*5. vbi dicit hæc verba poſita in lege, *Ea conditione vt*,Non facere conditionem, ſed modum. Probat ex lege *quoniam. C. de rerum permut.* & ait quod eundem ſenſum faciunt, ac verbum hoc,*Dummodo:* quod non facit conditionem, ſed modum. Regulariter loquendo Sarmientum ſequitur Sanch. *lib.3. de Matrim. diſp.33.num.2.* & citat Rebuff.Tiraquel. Mol.*de primogen.* optimè dicit,quod ſupra tetigimus,videlicet,quod omiſſio modi non vitiat actum,ſed omiſſio cõditionis. Si ergo hi tam graues Doctores dicunt ea verba *ea conditione vt*,non importare conditionem; à fortiori dicendum erit, quod in iſta donatione, verba illa, *Vbi primum mortuus fuero fiat*,&c. non importabit conditionem,ſed modum,vel

ſolam declarationem temporis mortis quo incipiat actus valere, ſiue donatio.

8 Reuertendo nunc ad probationem eiuſdem concluſionis, & explicationem eorumdem verborum; probo quod in proximè citatis verbis: *Cum intellectu, & intentione.* non eſt appoſita conditio obligans, & annullans. Probo, quia ex illis duobus verbis, verbum, *intentione*, in ſignificatione propria, ſolum ſignificat intentionem, & deſiderium, non vero obligationem, nec conditionem: cum ergo ſolum ſit dubium de alio verbo adiuncto. *Cum intellectu.* Hoc verbum dubium explicandum eſt per aliud verbum clarum, videlicet *intentione*: ſic docet Nauarrus *lib. 5. conſiliorum, tit. de apoſtaſia, conſil. vnico, num.* 11. vbi docet quod quando vna copulatiua habet duo verba, vnum dubium, aliud clarum, tunc verbum dubium copulatiuæ eſt explicandum per aliud verbum clarum eiuſdem. Et citat *l. 1. ff. de rebus dub.* & dat ibidem exemplum. Cum ergo copulatiua iſtius donationis; *dono cum intellectu, & intentione*, contineat verbum dubium, *cum intellectu.* & verbum clarum, *& intentione.* Et iſtud verbum ſecundum non importet conditionem obligantem, ſed ſolam intentionem, & deſiderium: eodem modo explicandum erit aliud verbum dubium eiuſdem copulatiuæ, vt non importet conditionem obligantem, ſed modum non obligantem. Viſo ergo quod donator ſolum habuerit intentionem, vt fieret valetudinarium, ſola hæc intentio non obligat donatarium, vt ſi implere omittat intentionem donantis, perdat legatum, vel rem donatam. Colligitur clarè ex c. *Quod præcipitur* 14. *q.* 1. Et tenet Merez citatus à Sanchez *lib. 1. de Matrimon. diſput.* 33. *n.* 28. Quod confirmatur exemplo obedientiæ ſubditi erga Prælatum: quantumcumque enim ſubditus

ſubditus ſciat intentionem Prælati eſſe vt talis res fiat: non tenetur ſubditus illam facere, donec Prælatus illum obliget præcepto iniuncto vt faciat, vt Doctores docent communiter. Et poteſt aliis multis exemplis comprobari: maximè illo quod Theologi docẽt, quod finis præcepti non cadit ſub præcepto, vt tradunt in particulari, quando tractãt de obſeruatione feſtorum, & in ſimilibus exemplis, quæ omitto breuitatis gratia.

9 Et quamuis ex hactenus dictis ſatis videatur probatum iſtam donationem non fuiſſe conditionalem, ſed modalem, & proinde fratres non amiſiſſe rem donatam propter omiſſionem modi, pro maiori dictorum confirmatione adduco ſequentia ex Molina *citata diſput.* 208. qui fuit ex grauioribus Scriptoribus huius temporis in re Theologica morali; citata ergo diſputatione ad noſtrum intentum dicit ſequentia. Primum eſt, quod ſi teſtator, vel donator diſponat de re aliqua, & dicat quod detur Petro, & poſtquam donata fuerit, imponit obligationem, vt certum quid faciat: in tali caſu, licet apponantur verba quæ ſonent conditionem ibi non datur conditio, ſed modus. Et ratio eſt, quia conditio ſuſpendit diſpoſitionem, modus vero illam non ſuſpendit: & ait Molina hanc eſſe communiorem opinionem. At donator in iſta donatione præcipit, vt ſtatim poſt mortem ſuam, hortus, & domus tradantur Fratribus; & poſtea dicit, quod fiat valetudinarium, & ſic non interuenit conditio, ſed modus, adueniens, vel appoſitus poſt iam factã traditionem. Cum quo coincidit Sanchez *citata diſput.* 33. *lib.* 3. *num.* 2. dicens, illa quæ apponuntur actui iam perfecto importare modum, non conditionem. Proximè dictum tradit Molina *citata diſput.* §. iuxta diſcrimen, *& ſeqq.*

10 Secundum dictum Molinæ *citata diſp.* §. quando

autem, & duobus ſequentibus ad noſtrum intentum, eſt: quod legans, aut donans abſque conditione, ſed cum modo, ſi non apponit clauſulam quod legatarius, vel donatarius contraueniens amittat rem donatam, in tali caſu, licet donatarius non impleat promiſſum, non amittitur res donata. Et hoc clarius dicit §. Ad hunc etiam, & in ſpeciali quādo donatio eſt facta alicui Eccleſiæ: & ad hoc citat cap. *verum, de conditionibus appoſit.* At in hoc caſu facta eſt donatio Eccleſiæ Minorum, & donator non expreſſit irritam fore donationem deficiente modo in illa appoſito: ergo licet defuerit modus, non eſt amiſſa res donata. Et hinc obiter ſoluitur alia obiectio, quæ poſſet fieri ex verbis iſtius donationis poſitis in fine: vbi poſt donationem factam, ſubiicit. *Et placuit Fratribus fieri valetudinarium in aſſignatis domibus.* Quæ verba videntur ſonare quod præceſſerit conditio petita ex parte donatoris, & promiſſionem ex parte Fratrum, fuiſſe acceptantium. Reſpondetur primo ex verbis Molinæ proximè citatis, cum dicit, etiamſi non impleatur promiſſum, non perdi rem donatam, ſi non apponatur conditio proteſtatiua, quod aliàs res donata amittatur. Addo illam promiſſionem ex parte Fratrum non indicare quod præceſſerit conditio petita, & proteſtatiua: quia ſine tali conditione ſæpè homines promittunt, & pacta faciunt. Et hæc promiſſio, ſi fuit promiſſio, non fuit obligans, ſed ſolum politica, per quam fratres ſignificarunt ſe acceptare libenter donationem, & rem donatam ſibi eſſe valdè gratam: quod fieri potuit ſine conditione præcedente.

11 Tertium dictum Molinæ in §. Quando tamen, eſt, quod quando modus appoſitus in donatione ſolum reſpicit vtilitatem donatarij, tunc non eſt petenda cautio

cautio à donatario vel ſatiſdatio, quod implebit modum:quia attendenda eſt pia affectio donantis ad donatarium. At cõſtat ex citatis verbis in donatione poſitis, quod donator principaliter intendit obſequium Dei,& vtilitatem,& conſolationem Fratrum: ergo licèt ibi verba eſſent dubia(quod non ſunt) intẽtio donatoris de conſolatione,& vtilitate Fratrum ſolum eſt attendenda; nec credendum eſt interueniſſe conditionem irritantem. Addit Mol.quod inuenta negligentia ex parte donatarij circa impletionem modi, poterit iudex obligare donatarium,vt impleat modum. Non verò dicit quod poterit iudex priuare donatarium re donata,quia ſcilicet donator,ſtante tali defectu donatarium non priuauit. In huius rei confirmationem facit omnino quod tradit Syluest.*ver*.alienatio,*quæſt*.20. vbi optimè ad totum hunc caſum, tria dicit. Primum eſt,idem quod proximè dixi ex Molina,videlicet quod deficiente modo in donatione poterit iudex obligare ad obſeruantiam modi: non vero reuocare. Secundò dicit, quod quando modus adiectus non fuit cauſa finalis contractus,non poteſt agi ad reuocationem, niſi ſit dictum vt poſſit reuocare. Quo nihil clariùs dici potuit ad noſtrum intentum. Nam modus adiectus huic donationi,vt fieret valetudinarium,non fuit cauſa finalis donationis:ſed cauſa finalis fuit amor Dei,& vtilitas animæ donantis,vt clarè patet ex verbis donationis relatis *ſuprà in num.6.*præterea donator non appoſuit clauſulam,vt deficiente modo,poſſet fieri reuocatio:ergo nullo modo potuit iudex prædictos Fratres priuare, ſeu ſpoliare re donata per iſtam donationem. Tertium quod ait Syluest.eſt,quod ſemper debet præſumi quod modus nõ ſit cauſa finalis contractus:quia ſecundum Panorm. ibi citatum, donans Eccleſiæ ſub

modo, videtur principaliter donaſſe propter Deum,& pro remedio ſuorum peccatorum; quo nihil clarius,& efficacius dici potuit ad intentum. Donator enim in hoc caſu dedit expreſsè, & Eccleſiæ,& propter Deum, & pro ſalute animæ ſuæ, vt patet ex dictis *num.6.* quæ tria dicta probat ibi Syluest.ex multis legibus iuris ciuilis, quas ibi poteris videre.

12 Quartum quod dicit Molina *citat. diſp.§.vlt.* eſt, quod licet donator in donatione dicat, quod illud quod donat Eccleſiæ, ſi non impleatur modus, & finis ibi expreſſus, amittatur res donata; ſi tamen Eccleſia iam habuit poſſeſſionem talis rei acquiſitam,& poſtea per negligentiam Prælati talis Eccleſiæ, modus à donatore deſignatus nō fuit impletus, in tali caſu Eccleſia non amittit rem donatam. Et ratio eſt, quia illa res donata iam erat acquiſita Eccleſiæ: Prælatus autem, licet ſua negligentia poſſit nocere Eccleſiæ in rebus acquirendis de futuro, non tamen poteſt illi nocere in rebus iam acquiſitis, vt tenet gloſſa communiter recepta *in cap. vlt.* 16. *q.6.* & ait Molina eſſe opinionem communem. At in hoc caſu conſtat, quod iſte Conuentus iam per aliquod tempus acquiſierat poſſeſſionem horti ac domorum: nam hactenus hodie porta apparet clauſa, per quam è Cōuentu fratres intrabant, & exibant ad dictum hortum,& domos donatas: ergo quamuis per negligentiam Prælatorum ibi valetudinarium factum non fuerit, non debuit Conuentus ſpoliari re donata Eccleſiæ, quam iam poſſederat; maximè cum donatio non dicat, quod fratres priuentur horto,& domibus nō facto valetudinario. Et pro hoc etiam ſeruit priuilegium Ioan. XXII. conceſſum fratribus montis Oliueti, quod citabimus infrà *num.17.* per quod concedit, quod res Conuentuum malè alie-

natæ

natæ poſſint repeti per reſtitutionem in integrum.
13 Adhuc cum Molina volo coniungere dictum doctiſſimi Patris Leſſij, qui *lib.2. de iuſt. c.18. dubitat. 16. num.127.* ait, quod licet in donatione finis ſecundarius non impleatur, ſi tamen ſubeſt finis principalis, ob quem donatio eſt facta, non eſt irrita donatio, niſi ex circumſtantiis conſtet aliam fuiſſe mẽtem donatoris. Et nos iam ſupra oſtendimus ex dictis *num.6.* finem principalem iſtius donatoris fuiſſe amorem Dei, & ſalutem animæ: valetudinarium vero fuiſſe ſecundarium finem, ſeu modum: nec ex circumſtantijs vllis colligi, fuiſſe mentem donatoris rem donatam auferri à fratribus modo illo non impleto. Tunc ſubdit Leſſius hoc exemplum, dicens; vt ſi des monaſterio centum aureos ſub aliquo onere, eſt valida donatio, etiãſi monaſterium onus non præſtiterit; quia non cenſetur ille principalis finis donationis, ſed ſalus animæ, ob quam monaſterio videtur abſolutè donatum, etſi cum onere: imò nec reuocari poteſt, niſi id additum ſit in donatione, vel aliunde conſtet illam fuiſſe mentem donatoris. Hactenus ille. Idem tenet Ioannes Medina *C. de reſtit. quæſt.24.* & dicit Leſſius colligi ex *cap. verum, de condit. appoſitis.* Et per hæc manet concluſio probatiſſima ex rationibus, & auctoritate Doctorum Theologorum.
14 Vltimo adduco vnum tantum exemplum ex iure Canonico poſitum à gloſſa in cap. *Non poteſt. de praben. & dignit. in 6.* vbi gloſſ. in *ver.* Retinere, ponit hunc caſum. Diſpenſauit Papa cum quodam Clerico, vt haberet duo beneficia, & in conceſſione Papæ dicebatur: *Dummodo in beneficio, in quo non reſidet, faciat Canonicè deſeruire* (id eſt per Clericum à ſe ſubſtitutum.) Quærit gloſſa, ſi Clericus diſpenſatus, non poſuit ſub-

modo, videtur principaliter donaſſe propter Deum, & pro remedio ſuorum peccatorum; quo nihil clarius, & efficacius dici potuit ad intentum. Donator enim in hoc caſu dedit expreſsè, & Eccleſiæ, & propter Deum, & pro ſalute animæ ſuæ, vt patet ex dictis *num.6.* quæ tria dicta probat ibi Sylueſt. ex multis legibus iuris ciuilis, quas ibi poteris videre.

12 Quartum quod dicit Molina *citat. diſp.§.vlt.* eſt, quod licet donator in donatione dicat, quod illud quod donat Eccleſiæ, ſi non impleatur modus, & finis ibi expreſſus, amittatur res donata; ſi tamen Eccleſia iam habuit poſſeſſionem talis rei acquiſitam, & poſtea per negligentiam Prælati talis Eccleſiæ, modus à donatore deſignatus nō fuit impletus, in tali caſu Eccleſia non amittit rem donatam. Et ratio eſt, quia illa res donata iam erat acquiſita Eccleſiæ: Prælatus autem, licet ſua negligentia poſſit nocere Eccleſiæ in rebus acquirendis de futuro, non tamen poteſt illi nocere in rebus iam acquiſitis, vt tenet gloſſa communiter recepta *in cap. vlt.* 16. *q.6.* & ait Molina eſſe opinionem communem. At in hoc caſu conſtat, quod iſte Conuentus iam per aliquod tempus acquiſierat poſſeſſionem horti ac domorum: nam hactenus hodie porta apparet clauſa, per quam è Cōuentu fratres intrabant, & exibant ad dictum hortum, & domos donatas: ergo quamuis per negligentiam Prælatorum ibi valetudinarium factum non fuerit, non debuit Conuentus ſpoliari re donata Eccleſiæ, quam iam poſſederat; maximè cum donatio non dicat, quod fratres priuentur horto, & domibus nō facto valetudinario. Et pro hoc etiam ſeruit priuilegium Ioan. XXII. conceſſum fratribus montis Oliueti, quod citabimus infrà *num.17.* per quod concedit, quod res Conuentuum malè alie-

natæ

natæ poſſint repeti per reſtitutionem in integrum.
13 Adhuc cum Molina volo coniungere dictum doctiſſimi Patris Leſſij, qui *lib.2. de iuſt. c.18. dubitat. 16. num.127.* ait, quod licet in donatione finis ſecundarius non impleatur, ſi tamen ſubeſt finis principalis, ob quem donatio eſt facta, non eſt irrita donatio, niſi ex circumſtantiis conſtet aliam fuiſſe mẽtem donatoris. Et nos iam ſupra oſtendimus ex dictis *num.6.* finem principalem iſtius donatoris fuiſſe amorem Dei, & ſalutem animæ: valetudinarium vero fuiſſe ſecundarium finem, ſeu modum: nec ex circumſtantijs vllis colligi, fuiſſe mentem donatoris rem donatam auferri à fratribus modo illo non impleto. Tunc ſubdit Leſſius hoc exemplum, dicens; vt ſi des monaſterio centum aureos ſub aliquo onere, eſt valida donatio, etiãſi monaſterium onus non præſtiterit; quia non cenſetur ille principalis finis donationis, ſed ſalus animæ, ob quam monaſterio videtur abſolutè donatum, etſi cum onere: imò nec reuocari poteſt, niſi id additum ſit in donatione, vel aliunde conſtet illam fuiſſe mentem donatoris. Hactenus ille. Idem tenet Ioannes Medina *C. de reſtit. quæſt.24.* & dicit Leſſius colligi ex cap. *verum, de condit. appoſitis.* Et per hæc manet concluſio probatiſſima ex rationibus, & auctoritate Doctorum Theologorum.
14 Vltimo adduco vnum tantum exemplum ex iure Canonico poſitum à gloſſa in cap. *Non poteſt. de praben. & dignit. in 6.* vbi gloſſ. in *ver.* Retinere, ponit hunc caſum. Diſpenſauit Papa cum quodam Clerico, vt haberet duo beneficia, & in conceſſione Papæ diceba-tur: *Dummodo in beneficio, in quo non reſidet, faciat Canonicè deſeruire* (id eſt per Clericum à ſe ſubſtitutum.) Quærit gloſſa, ſi Clericus diſpenſatus, non poſuit ſub-

ſtitutum in illo beneficio, in quo non reſidet, an amiſerit beneficium ob non impletam conditionem? Reſpondet gloſſa quod non amiſit beneficium, & citat Innocentium, Hoſtienſem, Guillelm. & Compoſtellanum: & in margine gloſſæ citatur Ioann. Andr. pro eadem opinione. Cauſam aſſignat gloſſa, quia illic verbum, *Dummodo*, licet de ordinario æquipolleat verbo, *Si*, & ſignificet conditionem, hîc in materia fauorabili non ſignificat conditionem, ſed ſignificat admonitionem, vt faciat, vel comminationem tantum. Et citat ibi vnum textum ciuilem, & alium iuris canonici. Quæ ambo quadrant optimè caſui noſtro, in quo, in primis materia donationis fuit fauorabilis, & ſatis pia. Et prætere a donator non appoſuit donationi particulam, *Dummodo*.

15 Quinimo adhuc pro cõfirmatione prædictorum facit quod dictus donator in prædicta donatione iubet vt ſui ſucceſſores ſingulis annis ſoluant Conuentui certam menſuram, vel pondus ſaccari pro infirmis eiuſdem valetudinarij fabricandi, & prædictum ſaccarum, hodiéque ſoluitur prædicto Conuentui: cum tamen ſaccarum relictum eſſet acceſſorium primæ donationi domorum pro valetudinario, & tamen iudex deſtruxit principale non deſtructo acceſſorio. Et hodie ſolutio illius ſaccari pro valetudinario non facto, videtur proteſtari, quod non fuit obligatio fabricandi valetudinarij, ſub pœna amiſſionis rei donatæ: alias amiſſa re donata, amitteretur acceſſorium ſolutionis ſaccari.

Duæ dubitationes reſultantes ex ſuprapoſiti caſus reſolutione.

16 SVppoſito, quod in conſcientia prædicta donatio, ſeu res donata non fuerit amiſſa, & proinde ſententia lata contra Conuentum fuerit nulla, ſeu iniuſta, & Conuentus non appellauit, & hæredes donatoris ſexaginta quinque ab hinc annis poſſident prædictum hortum, ac domos; quæri poteſt, an prædictus Conuentus poſſit hodie poſt tot annos petere reſtitutionem rei, quæ tranſiuit in rem iudicatam? Et imprimis, quod hodie non poſſit iſta Religio repetere prædictum hortum, ac domos, licet habeat priuilegium, quod contra ipſam non præſcribatur, niſi ſpatio centum annorum (de quo ſtatim dicetur) qui centum anni nondum præterierint; probari videtur clarè ex cap. *ſuborta, de ſentent. & re iudic.* Vbi Papa decernit valere ſententiam latam contra priuilegium oſtenſum, vel non oſtenſum, ſi ab ea non fuit appellatum, vel ſupplicatum: ſed ab hac ſententia non fuit appellatum, vt dicitur: ergo quantumcumque Religio habeat priuilegium, non poterit hodie petere, vt ſententia retractetur. Secundo probatur ex cap. *inter monaſterium.* proximè antecedente, eodem tit. Vbi Papa dicit, quod non debent lites inſtaurari propter noua inſtrumenta, & quod ſibi imputent illa non oſtendentes.

17 His non obſtantibus, credo poſſe prædictum Conuẽtum hodie poſt dictos annos petere reſtitutionem, & retractationem prædictæ ſententiæ. Ante probationem ſuppono primo, iſtum Conuentum eſſe Ordinis Minorum, qui gaudent ſequentibus priuilegiis. Primum eſt conceſſum ab Eugenio IV. Patribus D. Pauli extra muros Romæ, per quod illis cõceditur ne

contra illos, vel bona ipſorum poſſit præſcribi, niſi per ſpatium centum annorum: citat Rodrig. *tom.* 3. *qq. regul. quæſt.* 35. *art.* 2. Secundum priuilegium eſt, quod conceſſit Ioannes XXII. Congregationi montis Oliueti, de quo Rodrig. *eod. tom.* 3. *quæſt.* 56. *art.* 2. dicens eſſe poſitum in compendio Ciſtercienſium, per quod Papa illis Religioſis conceſſit: *Quod ſi qua læſio in bonis, & vſibus monaſteriorum ordinis, per quamuis cuiuſcumque ſtatus, gradus, habitus, ſeu conditionis Eccleſiaſticæ, ſeu ſæcularis, mundanæ, vel regularis perſonam, etiamſi culpa Monachorum, vel Prælatorum facta fuerit, ipſo iure reſcinditur, neque opus eſt aliquam in integrum reſtitutionem à quoquam ſuper eo impetrare: & hoc ius trahitur ad præterita nondum deciſa, præſentia, & futura.* Hactenus Papa. Tertium priuilegium eſt, quod bona omnia mobilia, & immobilia, domus Conuentus, ornamenta, libri, & ſimilia exiſtentia in Conuentibus fratrum Minorum, ſunt immediatè bona Sedis Apoſtolicæ, & Papæ iuriſdictioni, ac poſſeſſioni ſubiecta, vt patet expreſsè ex cap. *Exijt, de verb. ſignific. in* 6. §. Ad hæc cum fratres. Et conſtat ex Compendio Mendicantium, *ver.* Bona, §. 9. & *ſeqq.* Neque obſtat quod Ioãnes XXII. abiecerit aliquo tempore à Sede Apoſtolica dominium immediatum ſuprà bona Conuentuum fratrum Minorum: nam poſt ipſum Ioannem XXII. Alexander VI. in eodem Cõpendio, *ver.* Bona, §. 9. confirmauit quod decretum erat citato cap. *Exijt.* & reaſſumpſit ſub immediato dominio Sedis Apoſtolicæ omnia bona fratrum Minorum, dicens, illa ad dominium Sedis Apoſtolicæ pertinere. Quin & ipſe Ioannes XXII. ante mortem, dictum ſuum retractauit, vt teſtator Collector compendij ad citat. §. 9. Sunt itaque omnia bona Conuentuum fratrum Minorum ipſius Sedis Apoſtolicæ, illiquè

líque quoad dominium immediatè ſubiecta.
18 Quo poſito probo, non obſtante lata ſententia contra Conuentum, & poſt tot annos, habere Conuentum reſtitutionem: probo primo, quia quoad præſcriptionem, non fluxerunt centum anni, vt patet, & iuxta primum priuilegium Eugenij IV. citatum *num.* 17. neceſſarium eſt ſpatium centum annorum, vt contra prędictum Conuentum præſcribatur. Et quod non obſtet lata ſententia, colligitur clarè ex capitulo *cum veniſſent, de in integrum reſtitutione.* vbi Papa iuſſit reſtitutionem fieri Eccleſiæ læſæ propter negligentiam procuratoris, qui non allegauit, monaſterium illud per priuilegium pertinere ad ius, & proprietatem Sedis Apoſtolicæ. At per tertium priuilegium proximè citatum, Conuentus iſte pertinet quoad ſua bona immediatè ad proprietatem, & dominium Sedis Apoſtolicæ: ergo habebit reſtitutionem, non obſtante lata ſententia. Secundò idem probatur ex cap. *Auditis*, proximè ſequẽti eod. tit. vbi dicitur, quod ſi Eccleſia læſa defecit in probationibus, poteſt petere reſtitutionem in integrum, non obſtante termino juris excluſiuo. Idem habetur etiam ex toto ferè illo titulo *de in integrum reſtitutione.* maximè cap. *ex literis.* & cap. *coram Fœlicis.* Et denique ex capitulo ibi vltimo, vbi Papa dicit, quod propter nouas defenſiones poteſt Eccleſiæ læſæ concedi beneficium reſtitutionis: quod autem monaſterium, ſeu Eccleſia gaudeat priuilegio Minoris ad petendum beneficium reſtitutionis, habetur expreſsè in citato capitulo *Auditis, de in integrum reſtitut.* paulo ante finem.
19 Ad primum argumentum in oppoſitum adductum ex cap. *ſuborta.* dicendum eſt, quod licet ibi Papa dicat valere ſententiam datã contra priuilegium non

oſtenſum, tamen cum hoc ſtat, quod poterit habere remedium per reſtitutionem in integrum, ſicut ibi dicit gloſſa parua in margine, citans Gofr. & vnum textum iuris ciuilis, & alium iuris canonici. Quamuis ergo iſte Conuentus per priuilegium non haberet reſtitutionem, habet tamen illam per tot citata capita ex titulo *De reſtitutione in integrum.* quo beneficio reſtitutionis gaudet monaſterium, vt ſuprà diximus. Ad ſecundum ex cap. *Inter monaſterium*, dicendum ſimiliter, quod licet non poſſet Conuentus litem mouere ob noua inſtrumenta priuilegiorum, adhuc poſſet litem mouere ob læſionem claram datam petendo reſtitutionem in integrum per tot capitula citata: & quando hæc non ſufficerent, facilè eſſet impetrare nouum reſcriptum Papæ ad litem mouendam, allegando claram læſionem illatam bonis Conuentus, quæ ſunt immediatè ſubiecta ipſi Sedi Apoſtolicæ, vt iam ſuperius dictum eſt.

CASVS IV.

De electione cuiuſdam Prouincialis, quem præſes noluit confirmare.

IN quadam Religione congregato capitulo Prouinciali pro eligendo Prouinciali, antequam inciperent tractare de electione, præſes Capituli, iuxta legem dictæ Religionis, ſeparauit, & aſſumpſit tres ſcrutatores, illoſque iuramento exhibito obligauit, vt ſeruarent fidelitatem in votis numerandis, ac diſtribuendis, & vt ſeruarent ſecretum. Ingreſſi electionem, in primo

ſcrutinio,fuit electus quidam pater per maiorem partem capituli, cum ſuffragiis ſufficientibus, vt poſſet confirmari. Præſes capituli, noluit publicare ſcrutinium,nec electum confirmare, ductus reſpectu, quem ille ſolus nouit. Imò dixit ſine publicatione ſcrutinij, vt procederent ad ſecundum ſcrutinium.Facto ſecundo ſcrutinio data ſunt ſuffragia alteri differenti à primo,de quo non conſtat quis fuerit,& an ſuffragia ſufficientia habuerit. Denique præcepit præſes vt ad tertium ſcrutinium procederetur,quo facto ſuffragata eſt maior pars capituli alteri Religioſo diuerſo à primo, & iſtum vltimo electum confirmauit præſes: & eſt hodie in poſſeſſione officij. Ille pater,qui primo fuerat verè electus,rem ſecreto cognoſcens, ſtatim appellauit ab electione,& grauamine ſibi facto: & obtento recurſu à ſuperiore qui poterat appellationem acceptare, & dare licentiam ad proſequendam litem; monuit litem ſuper iure quod habebat ad primam electionem: & erat res poſita in tela iudicij, quando mihi propoſita ſunt dubia ſequentia.

Primum,an illi tres patres,qui fuerunt ſcrutatores, ſi fuerint vocati ad dandum teſtimonium iuridicè, poſſint iurare veritaté rei, ſicut geſta fuit,non obſtante quod prius iurauerint ſcrutaturos ſe eſſe ſecretum.

Secundum, an dictus præſes capituli poſſet ſecundum iura tacere ſuffragia primi, & ſecundi ſcrutinij, non publicando ipſum ſcrutinium,in quo primus ſaltem pater erat electus.

Tertium,an pater electus in primo ſcrutinio, & excluſus, hodie ius habeat ad proſequendam ſuam electionem,& petendam confirmationem officij ad quod ius acquiſierat per primam electionem.

Quartum, ſi vltima electio, & confirmatio Prouincialis

-ialis hodie poſſidentis fuit valida excluſo primo verè electo.

Quintum, ſi non obſtante poſſeſſione vltimo electi, eiuſque confirmatione, poſſit amoueri ab officio, & debeat confirmari primus verè electus. Caſus eſt valdè difficilis, vt vides, maximè poſt poſſeſſionem adeptam. Pro tenuitate tamẽ ingenij mei, dicam quod ſentio. Si verò dicta à me pro iſto caſu non inſeruierint, poterunt prodeſſe ad alios ſimiles caſus electionum, quotidie in Religionibus contingentes.

Ad primum quæſitum.

1 AD primum igitur quæſitum abſque dubio dicendum eſt quod ſi tres illi ſcrutatores producti fuerint in teſtes, vt deponant de re geſta, poſſunt, ac debent iurare abſque periurio quot ſuffragia data fuerint illi patri excluſo in primo ſcrutinio: imò ſi neceſſarium fuerit, debent exprimere qualitates illorum, qui ſuffragati ſunt; ſi ita neceſſarium fuerit ad bonum, & iuſtitiam ſupplicantis excluſi, vt quia conueniat ſciri, an pro illo pars ſanior fuerit ſuffragata. Probo primo ex cap. *cum dilectus, de electione*, vbi Papa circa querelam ſibi factam de quodam Archidiacono electo in Epiſcopum, dicentibus electoribus ſe neſcire quinam illi ſuffragia ſufficientia dederint ad Epiſcopatum, iuſſit vt tres ſcrutatores ſcrutinij producantur in teſtes: & quod, ſi omnes tres, vel ſaltem duo iuraſſent, electum habuiſſe ſuffragia ſufficientia, maneret confirmatus in Epiſcopatu. Vnde patet poſſe ac teneri ſcrutatores iurare de numero ſuffragantium pro quo ſuffragia data fuerint, idque non obſtante ſecreto: iã enim in illo capite ſeruabatur forma

capitis *quia propter, de elect.* in quo præcipitur vt tres ſcrutatores ſeruent ſecretum. Secundo probatur ex communi Doctorum opinione dicentium, quod iuramentum de ſeruando ſecreto non obligat cum præiudicio tertij. Sic tenet Sanch. 1. *tomo Decalog. lib. 3. cap.* 17. ad finem, vbi citat Godofr. Hoſtienſem, Ioannem Andr. Sylueſt. Idem tenet Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *c.* 8. *q.* 6. dicens eſſe communem, & ponit aliqua exempla. Sic etiam tenet Sà *in Aphor. ver. Iuramentum, num.* 23. at conſtat, quod in iſto iuramento, de quo agitur, ſeruare ſecretum vergit in præiudicium tertij, videlicet illius patris primo electi, & excluſi: ſeruato enim ibi ſecreto, amittet ius ad rem, quod iam habet: ergo non tenentur ibi tres ſcrutatores ſeruare ſecretum: idque maximè verum eſt cum pro ſe non habeat alios teſtes niſi tres illos ſcrutatores. Tertiò, quia ſic eſt diffinitum in cap. *ſicut noſtris, de iureiuran.* vbi Papa decernit quod iuramentum in præiudicium communitatis, non valet: nec opus eſt vt ſit in præiudicium ſemper communitatis, ſed ſufficit quod ſit in præiudicium alicuius tertij particularis, ſicut ait Azor citato loco, & Reginald. *tom.* 2. *lib.* 18. *num.* 51. & ad hoc intentum citatur etiam cap. *quanto, de iureiurand.* Quarto probo, quia hi tres ſcrutatores non iurarunt ſe tacituros circa numerum ſuffragantium in iſto caſu, quando agebatur præiudicium tertij, imò ratio dictabat hunc caſum eſſe excipiendum: quod confirmo ex forma iuramenti illis exhibita à præſide ante primum ſcrutinium. obligauit enim illos ad ſeruandam fidelitatem quoad numeranda, & diſtribuenda ſuffragia: hoc ergo ad quod faciendum illos obligauit, hoc licitè iurare poſſunt. Secretum enim quod propriè iurarunt ſe ſeruaturos fuit, vt non dicerent fullanus dedit votum fullano: ex hoc

enim

enim ſcandala oriri ſolent, ſed non iurarunt ſe non dicturos quot ſuffragia data ſunt fullano: imò iurarunt oppoſitum, videlicet ſe dicturos fideliter quot cuique patri data ſint ſuffragia in quouis ſcrutinio: & hoc ipſum eſt quod ab illis hodie petitur, vt teſtificentur, quot ſuffragia data ſint primo electo in primo ſcrutinio. Denique pro hoc videndus eſt Rodriguez *in ordine iudiciario, c.7. concluſ.* 11. vbi citans multos, ait, quod ſi iudex iuridicè teſtem interroget de aliquo iam diffamato, tenetur iſte teſtis dicere veritatem contra illum diffamatum, etiamſi ille antea iurauerit ſe illi ſemper fore ſecretum ſeruaturum: quia tunc ſeruando ſecretum lædit partem accuſantem, quæ amittit ius ſuum per illam taciturnitatem. Idem tenet Delrio *lib.* 5. *Magiæ ſeſſ.* 5. *fol.* 318. ergo cum in hoc caſu præſes iam ſit diffamatus de excluſione primi illius electi, & talis electus agat de ſua læſione, tenentur tres ſcrutatores veritatem dicere, etiamſi iuraſſent præſidi, ſe nunquam dicturos quot ſuffragia data fuerint huic primo electo: quod tamen illi non iurarunt: imò ex vi iuramenti tenebantur primum ſcrutinium publicare, & dicere quot ſuffragia illi in eodem primo ſcrutinio data fuerint.

2 Circa id tamen quod dixi in principio iſtius numeri, debere etiam tres ſcrutatores, ſi opus fuerit, exprimere qualitates illorum, qui pro primo electo ſuffragia dederunt; obiicis Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *de Regul.* vbi dicit, quod in Regularium electionibus dentur vota ſecreto, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur: ergo hi tres ſcrutatores nõ poſſunt reuelare qualitates eligentium in primo ſcrutinio. Reſpondeo primo, me non dixiſſe poſſe reuelari nomina eligentium, ſed qualitates: & hæ

hæ qualitates poterunt reuelari in communi dicendo, Sanior pars ſuffragata fuit pro illo, nomina interim reticendo. Secundo dico, quod ſi neceſſitas poſtulet, poſſent in hoc caſu nomina eligentium reuelari, ſine eo quod Concilio contradiceretur; & ſalua validitate electionis. Probo, quia Tridentinum ibi, eo fine iubet non publicari nomina eligentium; *quo omnia rectè, & ſine fraude fiant*: ergo cum hic finis Tridentini ceſſet in hoc caſu, in quo electio prima ob fraudem non fuit publicata, & ibi non ſit rectè factum, iuxta Canones, ceſſante hoc fine Tridentini, ceſſat illius diſpoſitio, vt nomina non publicentur: imò oportet vt publicentur, quo omnia rectè, & ſine fraude fiant: quia publicando nomina, lites, & diſcordiæ inter Religioſos ortæ ceſſabunt. Et diſpoſitio Concilij intelligitur quando electio pacificè fit, & ſine fraude. Et in conſequentia noto, quod licet præſes capituli, poſt factum primum ſcrutinium, iuberet ne tres illi ſcrutatores vnquam reuelarent, quot ſuffragia data fuerint illi primo patri excluſo, adhuc prædicti ſcrutatores non tenerentur ſeruare ſecretum, ſed tenerentur dicere veritatem, quia vrgent omnia dicta in num. 1. videlicet quia eſt præiudicium tertij, cum omnibus ibidem dictis.

Ad ſecundum quæſitum.

3 AD ſecundum quæſitum dico, prædictum Præſidem nó potuiſſe tacere ſuffragia data in primo ſcrutinio prædicto patri in illo electo: nec poterat procedere ad aliud ſcrutinium, vel electionem, ſed tenebatur ſcrutinium, & electionem publicare, & prædictum ſic electum confirmare, ſi alias non erat indignus. Conſtat hoc clarè ex cap. *quia propter, de elect.*

vbi datur forma eſſentialis procedendi in electione, vbi Papa iubet, vt ſcrutatores recipientes vota, *Illa in ſcriptis redacta mox publicent in communi*,& ibidem gloſſ. *verb.* Mox,ait, *Incontinenti nullo actu contrario intermedio.* Et ibidem gloſſa, *verbo*, Sanior,ait,quod publicari ſtatim ſcrutinium eſt de eſſentia electionis. Cum ergo ſit hoc ius commune, & nullibi reuocatum, prædictus præſes violauit clarè ius commune, non publicando ſtatim primum ſcrutinium, imò interponendo actum contrarium,videlicet ſecundum, & tertiū ſcrutinium, per quæ contrariauit primæ electioni. Secundò,ſi præſes nō publicauit primum ſcrutinium, ex eo quia credidit electum in illo eſſe indignum,& proinde electio non valeret: dato quod eſſet indignus,non potuit præſes illum non auditum excludere in ſilentio: ſed debebat ſcrutinium publicare, & tunc contra electum formare proceſſum,inquirens iuridicè de culpis illius, ob quas illum excludebat, & reputabat indignum. Probatur, quia eſt de iure naturali diuino,& humano, vt nemo condemnetur,niſi prius audiatur, & conuincatur: at excludere aliquem ab officio ad quod eſt electus, eſt illum condemnare in re grauiſſima: ergo non poterit ab illo excludi,niſi prius culpæ probétur, & audiatur. Et citatum capitulum *quia propter*,quandò iubet vt ſcrutinium ſtatim publicetur, nō excipit, nec diſtinguit, dummodo per illud ſcrutinium dignus eligatur: ſed abſolutè, & ſine diſtinctione iubet, vt ſcrutinium ſtatim publicetur; quando vero lex non diſtinguit, neque nos debemus diſtinguere, vt habetur in l. *Non diſtinguemus,ff.de Recept. qui arbit.* & *2.quæſt.5. cap.Conſ. luſti.* Si vero in electione contingat eligi indignum, tunc prouidit Eccleſia vt præſes antequam confirmet electum, faciat ſummariam inquiſitionem de

de vita,& ſufficientia electi,vt conſtet,ſi eſt indignus, vel dignus, in quo Eccleſia ſatis innuit quod nullus electus poſſit excludi ab officio in ſilentio antequam iuridicè probetur indignus. Textus ergo principalis qui iubet, vt præſes ante cõfirmationem faciat inquiſitionem de vita, & ſufficientia electi, eſt capitulum, *nihil eſt,de elect.* cum aliis textibus ibidẽ citatis à gloſſa *verbo*, examinet,per quod ſatis conſtat velle Papam, vt electio ſtatim publicetur, ſiue eligatur dignus, ſiue indignus: illaque publicata præſes examinet an electus ſit indignus:non vero vt excludat illum in ſecreto, illum non audiendo vt ſe defendat: alias daretur occaſio, vt nullus præſes confirmaret niſi illum amicum quem vellet: nam electis aliis non amicis, poſſet dicere ſcrutatoribus: Iſte electus non eſt dignus: non publicemus ſcrutinium, procedatur ad aliud:quod eſſet maximum inconueniens, & boni communis detrimentum. Tertiò facio contra hunc præſidem hoc argumentum. Si excludit illum patrem in ſilentio eo quod eſſet indignus: ergo non potuit facere vltimam tertiam electionem iſtius, qui non poſſidet cum iſtis eiſdem electoribus qui elegerant indignum in primo ſcrutinio:nam ipſo facto quod elegerunt indignum in primo ſcrutinio, iam manſerunt priuati iure eligendi pro illa vice, vt expreſsè definitur in cap. *cum Vintonien. de elect.* vbi eligentes indignum priuantur iure eligendi pro illa vice, & proinde electio vltima facta per hos eoſdem electores priuatos iure eligendi fuit nulla, vtpotè facta ab electoribus inhabilibus. Adde quod non eſt credibile quod primus pater electus in primo ſcrutinio, fuerit notoriè indignus,ſi quidẽ fuit electus à maiore parte capituli in concordia: & cum non eſſet notoriè indignus,neceſſe habuit præſes pri-

bare ſummariè ſuam indignitatem, vt capitulo ſatisfaceret, & faceret quod Canones ſuprà citati præcipiunt. Quartò, ſi iſte pater primo electus erat quidem dignus, ſed minus dignus alio, qui ibidem dabatur dignior; neque tunc præſes poterat illum excludere eo quod eſſet minus dignus, nam præſes electionis tenetur confirmare electum, quem ſcit eſſe minus dignum aliis, dummodò aliàs non ſit indignus, ſed dignus. Tenet expreſsè Couar. *in Regula* peccatum, & Azor *tom.* 2.*cap.*15.*q.*2. dicens eſſe communem, & citans Imol. Francum, qui addunt quid particulare pro hac opinione, quod omitto breuitatis gratia. Et confirmo, quia ſi præſes poſſet excludere, & non confirmare aliàs dignum electum, ſed minus dignum; pateret porta infinitis litibus, ac diſcordiis in probationibus quis eſſet magis dignus, vel minus dignus, quas probationes, & lites praxis electionum non admittit.

4 Probatur quinto quod id nō potuerit facere præſes iſtius electionis, nam Epiſcopus tenetur admittere præſentatum ſibi à patrono habentem ius præſentandi, niſi Epiſcopus ſciat, & probet, præſentatum eſſe indignum: & in hoc caſu patroni non ſufficit quod Epiſcopus dicat illum eſſe indignum, ſed debet id probare, maxime ſi patronus inſtet vt admittat: habetur hoc cap. *Artaldus*, 8. *quæſt.* 3. & 9. *quæſt.* 3. cap. *Nunc vero.* Quod à fortiori locum habebit in noſtro caſu, vbi totum capitulum pręſentauit Præſidi patrem primo electum tanquam dignum, quod capitulum tantorum patrū præſumitur rectius, & ſanctius eligere, & præſentatē, quàm præſentet vnus tantum patronus ſæcularis: ergo prædictus præſes nō potuit ſuo tantum arbitrio reiicere hunc patrē in primo ſcrutinio electū, & præſentatum, credens quod eſſet indignus, vel mi-

nus

nus dignus: ſed id prius debuit probare, & publicare. Vltimo, vltra alias probationes, quæ poſſent adduci, videantur Rodriguez *tom. 2. qq. Reg. quæſt. 51. art. 12.* per totum, vbi cum multis Doctoribus, & textibus, & rationibus probat efficaciter, quod præſes vnius electionis, licet habeat mandatum Regis, non poteſt iubere in publico ne dent ſuffragia pro fullano, vel fullano, niſi prius prædicti fullani excluſi fuerint vocati, auditi, & conuicti de culpis ſufficientibus, ob quas mereantur priuari voce paſſiua, quam habent in illa electione. Ad quod intentum tria dicit. Primum eſt, quod vocandi ſunt prius illi excluſi, vt reſpondeant culpis, propter quas illos excludunt. Secundum eſt, quod capitulares non tenentur obedire cenſuris poſitis à præſide contra ordinem iuris proxime poſitum, de citando prius illo, qui debet excludi. Tertium eſt, quod electio facta non prius auditis patribus excluſis, eſt electio nulla, vel ſaltèm eſſe annullandam tamquam inualidam, ſi hoc petatur ab intereſſe habentibus. Vltimo per conſequens dicit, quod ſi capitulares (ceſſante ſcandalo) neglecto illo mandato ſic indebite excludente prædictos patres, legitime congregati eligant vnum ex illis excluſis abſque ordine poſito, erit electio valida: iam enim vocati ſunt canonice, & habent ius eligendi, & eligunt alias ſecundum formam iuris, illa vero prohibitio, eligatur fullanus, eſt contra formam iuris. Addit Rodriguez, quod etiam ſi commiſſio Papalis huic præſidi concederet, vt ſuo arbitrio priuaret Religioſos, quos iudicaret priuandos, talis commiſſio intelligi debet ſeruato ordine iuris, id eſt, citata, & audita parte. Pro quo citat l. *ſi quando*, *Cod. de inoffic. teſtam.* & alia. Ex quibus omnibus clare conſtat prædictum Præſidem non potuiſſe excludere prædictum

patrem in primo ſcrutinio electum, antequam illum citaret, & audiret ad obiecta reſpondentem.

Ad tertium.

5 AD tertium dico, quod iſte pater in primo ſcrutinio electus, ſed excluſus, ſi habuit pro ſe, vt dicitur, maiorem partem ſuffragiorum habet ius ad proſequendam ſuam electionem, & petendam collationem officij ſibi adempti. Probo; quia electus canonicè ante ſuam confirmationem ex vi ſolius electionis habet ius ad rem, vt patet: at ius ad rem dat actionem, & ius petendi in iudicio id quod ſibi debetur ratione iuris ad rem. Plenus eſt titulus de electione, & in decretalibus, & in 6, mille exemplis ibi poſitis multorum proſequentium appellationum ad Papam eo quod dicebant habere ſe ius ad tale officium propter ſuffragia ſibi in electionibus collata, vel in materia beneficiorum circa quæ dicebant ſe ius habere: & quia res notiſſima eſt, & quotidie practicata, vnam vel alteram tantum probationem adducam. Quod ergo electus ante confirmationem ex vi ſolius electionis habeat ius ad rem, & ad petendam collationem officij, probatur per extrauagantem communem, quæ incipit *Sedes Apoſtolica*; vbi ait Papa, quod qui expectat beneficium, habet ius ad rem: & hoc ergo à fortiori dicendum erit de illo, qui eſt canonicè electus ad beneficium. Eſt etiam cõmunis opinio Doctorum, maximè Azorij *tom. 2. lib. 6. cap.* 14. Et probatur ex definitione actionis: nam ſecundùm Doctores communiter teſte Comitolo *tract. de contract. in genere* 2. *part. cap.* 27. *num.* 7. Actio eſt poteſtas obtinendi ab altero quod de iure debet, quocumque iure illud debeatur: & ſic

actio,

actio,ſeu ius agendi in iudicio,fundatur in obligatione,quam alius habet,vt mihi aliquid det. Electus ergo ante confirmationem habet actionem in iure,ſiue poteſtatem petendi in iudicio,quod ſibi debetur ex titulo electionis canonicæ, quia ibi iam datur obligatio ex parte præſidis,vt illis confirmet alias idoneum, ex vi iuſtitiæ diſtributiua. Et confirmatur,quia ius canonicum aliquando concedit electo, vt ante confirmationem adminiſtret aliquas res Eccleſiæ, vt patet in cap. *indemnitatibus, de elect.in* 6.§.verum ſi. & cap. *Nihil eſt, de elect.* quod benè probat electum ante confirmationem habere iam ius ad rem, ſi quidem illi conceditur adminiſtratio aliqua quaſi poſſeſſori.

Ad quartum.

6 AD quartum dubium dico,quod vltima electio vltimi patris,qui hodie eſt in poſſeſſione officij Prouincialatus,fuit electio nulla ipſo facto,vel ſaltem annullanda per iudicem ſuperiorem,ſi conſtiterit quod electus in primo ſcrutinio, & excluſus habuit maiorem partem capituli pro ſe ſuffragantis. Probo primo,quia in vltima electione non eſt ſeruata forma capituli, *quia propter, de elect.* in quo aſſignatur forma eſſentialis ſeruanda in electionibus. Quod vero in vltima hac electione non fuerit ſeruata forma in illo cap.tradita,patet primo,quia nō fuit publicatum primum ſcrutinium,ſicut ibi textus mandat;imò proceſſum fuit ad actum contrarium, id eſt ad ſecundam, & tertiam electionem contrarias primæ. Secundò,quia vltima electio fuit facta non caſſata prima electione, id eſt,non iudicata prima pro nulla, cuius oppoſitum ibi Papa decernit. Tertiò,quia ibi Papa poſtquam di-

xit quod mox publicentur vota, ſubiungit: vt illi, qui ſecus fecerint, priuentur ea vice poteſtate eligendi. Vnde colligitur, quod vbi primum ſcrutinium non fuit publicatum, contra illum textum, electores, vel ſaltem ſcrutatores iſti erant priuati, vel priuandi ſuffragio pro illa vice, & ſic vltima electio videtur nulla, vel annullanda. Adde quod poſt primam electionem canonice factam, non potuit procedi ad aliam, niſi prius prima electio declaretur nulla, vt ſtatim dicam. Et præterea Suarez *in tom. de Legibus, lib. 5. n. 31. & 32.* tenet cum opinione communi, quod quando in actu non ſeruatur forma eſſentialis à iure aſſignata, actus non valet, vt multis ibidem probat: at forma tradita in illo capite *quia propter*, & in hoc caſu non ſeruata, eſt forma eſſentialis electionum, vt in citato capite ait gloſſa *verb.* Sanior: ergo iſta vltima electio fuit nulla ob tot defectus contra citatam formam eſſentialem electionum in dicto cap. *quia propter.* Secundò principaliter probo nullitatem vltimæ electionis, argumento iam ſupra tacto: nam ſi præſes iſtum patrem primo electum excluſit tanquam indignum, iam iſti electores erant inhabiles ad eligendum in vltima electione, eo quod eligentes indignum in prima, priuati ſunt ſuffragio, iuxta citatum capitulum *cum Vintonienſis.* & proinde vltima electio facta eſt per inhabiles ad eligendum, & ex conſequenti eſt nulla, vel annullanda. Tertiò, quia in vltima electione in qua fuit electus pater, qui hodie eſt in poſſeſſione, defuit conſenſus liber electorum: at electio ſine conſenſu libero electorum, eſt nulla, vt patet; ergo vltima electio fuit nulla. Minor, & conſequentia patent. Probatur maior, quod ſcilicet in tertia electione defuerit conſenſus liber electorum, idque ex duobus principiis.

Primum eſt, quoniam in tertia electione interuenit dolus vt patet, & ſimul interuenit error: dolus quidẽ ex parte Præſidis, qui non publicando primum ſcrutinium voluit intelligi non eſſe factam electionem, in quo datus eſt dolus ipſius, & ſcrutatorum: interuenit etiam error ex parte electorum, qui crediderunt non eſſe factam validam, vt mox dicam. Et prius probo clarè interueniſſe dolum, quia dolus definitur eſſe executionem ſolertiæ, dicendo, vel faciendo aliquid, vt aliquis decipiatur. Sic definit Reginaldus ex Doctoribus communiter, *tom.* 2. *lib.* 25. *num.* 117. quod in iſto caſu contigit: nam Præſes, & ſcrutatores facto primo ſcrutinio, eoque non publicato, ſignificarunt electionem non eſſe factam, quo electores poſſent procedere ad ſecundam electionem, & proinde dolo decepti ſunt. Quod vero conſenſus dolo extortus nullus ſit, eſt communis ſententia Doctorum, maximè D. Thomæ 1.2.*q.*6.*art.*8. de quo Sanchez 1.*lib. de matrim. diſp.* 64. *num.* 9. citans multos textus, & Doctores. Dolus autem in hoc caſu fuit antecedens, & dedit cauſam vltimæ electioni; nam ſi electores ſcirent eſſe iam factam validam electionem in primo ſcrutinio, nullo modo procederent ad tertium: ergo in vltima electione interuenit dolus tollens liberum conſenſum; & proinde fuit nulla. Quod vero etiam interceſſerit error in tertia electione, probo, quia error datur quando quis putat vnũ pro alio, vt habetur in Extrauag. *quia quorundam*, Ioan. XXII. *de verb. ſignificat. paulo poſt initium*, cum gloſſa ibidem, *verb.* Errauiſſe. Hi autem electores in vltima electione cogitauerunt vnum pro alio, videlicet putauerunt non eſſe factam validam electionem in primo ſcrutinio, cum tamen valide facta eſſet, & aliter ſe habebat quam quod illi putabant: er-

go interuenit error ex parte electorũ cauſatus à Præſide,& ſcrutatoribus : & Doctores cõmuniter dicunt, quod error cauſatur à dolo. Quod autem error tollat conſenſum liberum, quando dolus,& error eſt antecedens,& dat cauſam actui,eſt communis opinio, quam recitat Sanchez *lib.7.de Matrim.diſp.*18.*num.*4. & aliorum, qui agunt de impedimento erroris dimittente matrimonium. Et probatur,quia errans nõ conſentit, *ff.de iudicijs,l.*Conſenſiſſe. *Et de iuriſdict.omnium ind.l.*ſi per errorem, & per alia quæ citat gloſſa in Extrauag. *quia nonnunquam.de verb.ſignific.*Ioan.XXII. & in *dict.l.* Si per errorem,dicitur,quod habens errorem,non habet poteſtatem liberam, vt liberè dicatur agere. At electores iſti in vltima electione neſciebant benè eſſe electum hunc patrem in primo ſcrutinio: ergo non habuerunt liberam poteſtatem vt liberè agerent, vel vt liberè eligerent. Vide etiam gloſſam in c.*ſtatutum, de prebend.& dignit.in 6.ver.* Numerandum,vbi ad hoc congruè loquitur. Adde exemplum communiter receptum, quod faciens profeſſionem cum impedimento annullatiuo profeſſionis, ſi impedimentum ignorat, & poſtea illud ſciens non profitetur denuo, non valet profeſſio, vt omnes fatentur, idque ex defectu conſenſus liberi nati ab errore. Et poſſent alia exempla tradi.

7 Probatur tertio principaliter,quod vltima electio fuerit nulla:nã vltima electio fuit facta poſt primam, non caſſata eadem prima electione,ſed talis electio in iure non valet, debet enim prius iudicari de prima, quam procedatur ad ſecundam, debétque caſſari prima per iudicem cum prolatione ſententiæ, cap. *cum Vintonienſis, de elect.* & gloſſ.in Extrauag. commun. *de offic.delegati,*cap.*Sedes Apoſtolica,ver.*Executores, *in medio*

dio gloſſ. vbi dicitur, quod quando prima electio fuit nulla, & cauſa nullitatis eſt notoria, tunc poſſet fieri ſecunda electio non caſſata prima, videlicet per ſententiam. Et citat ad hoc cap. *Auditis, de elect.* Ergo à contrario ſenſu, cum iſte pater primo electus, & excluſus, non eſſet notoriè indignus, illius electio non erat notoriè nulla, ac proinde illius electione non caſſata per ſententiam, non potuit procedi ad aliam electionem, quia electores non poterant recedere à primo electo ſine iuſta cauſa, quæ hîc data non fuit. Facit pro hoc etiam cap. *in cauſis, de elect.* & cap. *inter canonicos.* & alia quæ citat gloſſ. in cap. *cum non ignores, de præbend. & dignit. ver.* conſenſerint. & *ver.* Cum res eſſet integra: vbi dicit quod capitulum non poterat reuocare conſenſum datum in vna electione: & citat ad hoc *Regul. iuris in 6.* dicentem: quod ſemel placuit, amplius diſplicere non poteſt. Cum ergo prima electio de patre excluſo non fuerit nulla, vt ſupponimus, neque caſſata per ſententiam, ſequitur, quod vltima electio facta poſt primam non valuit: & hoc maximè cum iſte pater excluſus ſtatim appellauerit cognito errore, & ante confirmationem vltimi. Nam electio facta poſt appellationem non valet, vt paſſim dicitur in iure: tum quia impedito, qualis eſt ignorans, non currit tempus, & iuxta textus ſuprà citatos, is qui neſcit, non habet poteſtatem liberam agendi, vt inter alios tradit Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſput. 37. à num. 19.* cum multis aliis quæ ibi citat, & tradit ad præſens intentum.

8 Secunda pars iſtius concluſionis; quod ſcilicet ſi iſta electio nõ eſt ipſo iure nulla, eſt ſaltem annullanda per iudicem, eſt de mente Rodrig. *ſuprà citat. art. 12. §.* Ad tertium, vbi ait quod electio facta excluſi illo

modo

modo à nobis ſuprà explicato, eſt annullanda à iudice, & in hoc caſu currit eadem omnino ratio. Secundò probo à ſimili: nam ſi vnus elector contemptus, & non vocatus ad electionem, poteſt illam facere annullari, ex eo tantum, quia ſine culpa priuatus eſt voce actiua, vt habetur cap. *In Geneſi, de elect. ad fin.* & gloſſa cap. *quia propter, de elect.* à fortiori poterit hic pater primo electus, & excluſus, & contemptus agere, vt electio vltima annulletur, cum ſibi ſit ademptum ius ad ré ex ſuffragiis ſibi datis à maiori parte capituli, & ſit priuatus hoc iure ſine aliqua culpa ſibi obiecta: maius enim ius habuit iſte pater ad officium ſibi iniuſtè denegatum, quam habet ſimplex elector, vt vocetur ad electionem. Et probatur adhuc ex cap. *Dilectus, de electione*, vbi quidam electus iam confirmatus, iubetur ab officio deiici ſi inueniatur defectum interceſſiſſe in electione: & iubetur electio annullari inuento tali defectu, quod ſcilicet non habuerit ſuffragia ſufficientia in electione: at multò maior videtur ratio, vt electio iſta vltima irritetur, ſi conſtet quod primo electus habuit ſuffragia ſufficientia, & quod datus ſit dolus, & error in vltima electione: & quod non ſit publicatum primum ſcrutinium, quæ ſunt nullitates claræ contra tot textus ſuprà citatos.

Ad quintum dubium.

9 AD quintum dubium, dico, quod officium Prouincialatus debet reſtitui illi patri, qui primo fuit electus, & excluſus, ſi habuit pro ſe in primo ſcrutinio ſuffragia maioris partis capituli. Hæc ſatis probata manet ſupradictis: ſi enim in vltima electione non eſt ſeruatus ordo iuris: ſi item defuit conſenſus

ſenſus electorum propter dolum, & errorem; ſi factum præiudicium patri primo electo, & excluſo haberi ius ad rem, & ille appellauit, & denuo inſtat proſequendo ius ſuum, vrgent hæc omnia, vt oſtenſa nullitate vltimæ electionis reſtituatur primo electo id quod ſibi contra ius ademptũ eſt. Neque obſtat quod vltimus electus habeat iam poſſeſſionem, vt illa non debeat ſpoliari: non obſtat, quia iniuſta poſſeſſio non eſt poſſeſſio, vt habetur 14. *quæſt.* 5. cap. *quid dicam.* Vbi in fine dicitur, *Omne quod malè poſſidetur, alienum eſt.* At vero pater vltimo electus malè poſſidet, ob tot prædicta, ac proinde poſſidet alienum, & proinde reſtituendum. Adde quod iſta poſſeſſio non fuit pacifica, ſi quidem ſtatim appellatum fuit ante illam, vel ſtatim poſt illam. Vide quod Doctores tradunt de poſſeſſore malæ fidei, quæ applicari poſſunt ad hunc caſum. Secundò principaliter probatur ex multis exẽplis contentis in iure canonico, titulo *de electione, in decretalibus, & in 6.* vbi Papa iubet aliquos deiici ab officio iam obtento per confirmationem ſuperioris, idque ob defectum præcedentem in aſſecutione illius officij. Sufficiat tria capitula iuris ad hoc citare. Primum eſt capitulum *quod ſicut, de elect.* Vbi Papa iubet auferri officium à iam confirmato per ſuperiorem, ſi præceſſit defectus. Secundum ſit, capitulum *cum dilectus, de elect. citatum, num.* 8. proximè præcedente. Tertium ſit capitulum *cum inter canonicos, de elect.* in quibus omnibus electio iam confirmata retractari præcipitur, cum confirmati iam eſſent in quaſi poſſeſſione, dummodo probaretur quod præceſſerit cauſa nullitatis ſufficiens ad illam annullandam. Cum ergo in hoc caſu tot cauſæ nullitatem inducentes viſæ, & probatæ ſint, videtur quod poſſit, ac debeat vltima electio declarari nulla: eaque

ſic

ſic declarata, & iniuſto poſſeſſore amoto, reſtituendus ſit primo electus, cui iniuſtè officium debitum fuit ademptum.

Casvs V.

De quadam præcedentia inter duos graues Religioſos.

ANtequam hunc caſum proponam, & propter alios ſimiles de eadem materia infrà proponendos pro ſæcularium hæc fortè legentium monitione præmitto; non debere ſæculares ſcandalizari, ſi viderint Religioſos agere lites ſuper præcedentiis quoad locum, honorem, & ſimilia. Non enim hoc eſt ſignum, vel nota ambitionis, ſi rectè, ac debitè prætendatur, cum omnes Religiones pro remuneratione obſequiorum, ſenectutis, literaturæ, & ſimilibus aſſignare ſoleant certis patribus certa loca, præeminentias, & honores. Habent in hoc fundamentum ſumptum ex D. Paulo, qui ad Rom. 12. conſuluit, *Honore inuicem præuenientes.* Et Eccleſia Catholica in celebratione Conciliorum habet deſignata loca, & aſſignatum ordinem, iuxta quem Cardinales, Epiſcopi, & Abbates ſedere debent, iuxta ſuas qualitates, & antiquitates, vt in particulari deciditur *in Capitul. vlt. 17. diſtinct.* & cap. *Epiſcoporum, 74. diſt.* & plura Zerola 1. *part. ſua praxis Eccl. ver.* Concilium, §. Ad quartum. *&* 2. *part. eiuſd. praxis. ver.* Sedere. Et alij Doctores multa dicunt collecta ex Iure: & praxis Eccleſiæ obſeruat quod in pictura Cœnæ Domini Noſtri Ieſu Chriſti ab vno latere immediatè

diatè Chriſti ponitur D. Petrus, ab altero D. Ioannes Euangeliſta, vt digniores. Deinde alij ſuo ordine, vltimo Iudas.

Hoc poſito, in quadam Religione in celebratione Capituli, quidam Religioſus grauis habens merita vt poſſet eſſe Prouincialis (vocemus hunc claritatis gratia Petrum) certo reſpectu ductus, ceſſit iuri quod habebat, vt pro illo in illo Capitulo ſuffragia darentur, vnde reſultauit magna pax, & quies Capituli. Præſes Capituli renũciationem, vel ceſſionem talem nimium æſtimans, & gratificare volens, huic Petro ſtatim conceſſit certum priuilegium, quod vocatur in illo Ordine, Patris Prouinciæ, quod priuilegium habet præcedentiam quoad locum, & alia: & iſtud priuilegium habent etiam in illo Ordine Patres illi, qui fuerunt Prouinciales: hac lege, vt illi Patres Prouinciæ inter ſe ipſos ſeruent etiam, & habeant hanc præcedentiam iuxta ſuam antiquitatem à die qua fuerunt electi in Prouinciales. In eodem Capitulo Prouinciali electus eſt Ioannes in Prouincialem, quo officio expleto poſt tres annos, manſit cum priuilegio Patris Prouinciæ, ſicut cæteri. Petrus qui fuerat factus Pater Prouinciæ ex priuilegio, cõfirmauit illud per Collectorem Apoſtolicum iſtius Regni, per quod illi conceſſit, vt prædicto priuilegio gauderet in omnibus, & per omnia ſicut cæteri Patres qui fuerunt veri Prouinciales. Expleto triennio prouincialatus Ioannis, Petrus allegauit quod deberet in loco, & cæteris præeminentiis præcedere Ioannem, eo quod Pater Prouinciæ factus, & declaratus fuerit de conſenſu Capituli antequam Ioannes eligeretur in Prouincialem, & ſic eſſet Pater Prouinciæ antiquior Ioanne.

1 Quæſitum fuit an prædictus Petrus factus Pater

Prouin

Prouinciæ per priuilegium Prælati Ordinis,& poſtea confirmatum per Collectorem Apoſtolicum Regni, ac denique confirmatum poſtea per Romanum Pontificem,debeat præcedere in loco,& cæteris ipſi Ioanni,qui fuit reuera Prouincialis , & prouincialatu expleto,manet Pater Prouinciæ. Et declaratur,quod licet prædictus Petrus fuerit nominatus , & acceptatus vt Pater Prouinciæ tempore quo ceſſit prætentioni prouincialatus, nihilominus non ſtatim ibi fuit confirmatus in hoc priuilegio, ſed fuit confirmatus in illo aliquot poſt dies, poſtquam Ioannes eſt electus , & confirmatus in officio Prouincialis.

2 Pro reſponſione præmitto primo , neceſſarium fuiſſe mihi oſtendi formam confirmationis Nuncij,& Papæ,qua illi Petro confirmarunt priuilegium datum à Prælato Ordinis vt eſſet Pater Prouinciæ;quæ quoniam mihi oſtenſa non eſt,dicam quod ſentio ex confirmatione communi, & ordinaria, & habendo reſpectum ad legem Pontificiam vnde manauit priuilegium Patris Prouinciæ in eadem Religione.

3 Præmitto ſecundo , quod Dominus Papa Paulus V. per Bullam propriam citatam in ſtatutis generalibus Ordinis Minorum conditis in Capitulo generali Toletano anno 1606. conceſſit Papa, vt Patres,qui in Ordine P. N. Franciſci functi fuerunt officio Prouincialis, eſſent perpetui diffinitores, & haberent votum deciſiuum , & conſultiuum in omnibus Capitulis , & congregationibus ſuæ Prouinciæ.Excipit tamen Papa in illa Bulla quod Patres qui per Prælatos Ordinis haberent priuilegium vt eſſent Patres Prouinciæ , non haberent tale votum in diffinitorio ſicut diffinitores, ſed ſolum illis valeret dictum priuilegium quoad locum,& præcedentiam.Secundo excipit ibi Papa,quod

qui

qui fuerint Prouinciales in alia prouincia aliena,& finito officio redierint ad ſuam prouinciam,ibi non habeant votum in diffinitorio, nec ſint diffinitores ; ſed ſolum habeant locum quoad præcedentiam, & habeant vltimum locum inter illos qui fuerunt Prouinciales in eadem prouincia. Et antequam hoc dicat de Patribus, qui fuerunt Prouinciales in alia prouincia, dicit Papa: *Et hoc ipſum,quod ſcilicet facti Patres prouinciæ per priuilegium, ſolum habeant præcedentiæ priuilegium,* &c.Et declaratur,quod quando Nuncius,& Papa confirmarunt Petro priuilegium Patris prouinciæ, addiderunt vt tali priuilegio gauderet, non ſolum quoad locum,& honorē,ſed etiam quoad dandum ſuffragium in diffinitorio, ac ſi verus antea fuiſſet Prouincialis.

4 His poſitis, videtur quòd Ioannes finito officio Prouincialis, in priuilegio Patris prouinciæ, debet præcedere Petrum. Primo, quia eſt antiquior,nam in hoc Ordine, vt dictū eſt,Patres prouinciæ ſe inuicem præcedunt, habito reſpectu ad diem ſuæ electionis in Prouincialem, ita vt qui prior fuit Prouincialis,præcedat alium Patrem prouinciæ, qui poſtea functus eſt eodem officio: & hoc eſt conſonum decreto capitis vltimi citati 17. diſt. vbi dicitur quod conciliares ſedeant ſecundùm tempus ordinationis ſuæ : at Ioannes priùs fuit electus Prouincialis,quam Petrus : imò Petrus nunquam fuit Prouincialis : ergo non debet præcedere Ioannem antiquiorem in prouincialatu. Neque obſtat quod Petrus priùs fuerit nominatus, & acceptatus Pater prouinciæ à Capitulo,quam Ioannes eligeretur Prouincialis : nam confirmatio Ioannis in illo priuilegio per Papam, vt haberet etiam ſuffragium, ac ſi fuiſſet Prouincialis ; hæc inquam confirmatio facta eſt multo tempore poſtquam Ioannes fuit

electus Prouincialis:priuilegium vero illud Petri non obtinuit robur,niſi à die quo fuit confirmatum,& adauctum à Summ. Pontifice : ad eum modum, quo electus ad aliquod officium, vel beneficium, non gaudet priuilegio præcedentiæ illi officio annexæ, quoad vſque in illo confirmetur , & illud poſſideat. Secundo, quia mens Papæ confirmantis debet explicari,& aptari intentioni Papæ Pauli V. qui primo conceſſit hoc priuilegium iſti ordini : at Paulus V. in citata Bulla dicit,quod Patres qui per priuilegium Superiorum facti fuerunt Patres Prouinciæ ſolum id habent quoad honorem ; & ſecundum morem Prouinciæ hi nunquam præceſſerunt illos, qui fuerunt veri Prouinciales : & præterea ibidem Papa iubet, vt qui verè fuit Prouincialis in alia prouincia, rediens ad ſuam ſedeat in vltimo loco Patrum prouinciæ:ergo non erit mens Papæ confirmantis , quod Petrus qui nunquam fuit Prouincialis præcedat in loco Ioannem, qui prius verè fuit Prouincialis , quam ille foret confirmatus Pater prouinciæ.Et quod priuilegium non valeat quoad præcedentiam niſi à die cõfirmationis priuilegij, probatur exemplo Ordinis Minorum , & Prædicatorum: conſtat enim quod Pater noſter Franciſcus prius adiuit Papam pro Ordine ſuo approbando , priuſque approbationem Ordinis obtinuit ore tenus quam B.Pater Dominicus:& tamen Ordo Prædicatorum in loco præcedit Ordinem Minorũ, quia B. Dominicus prius obtinuit ſcripto confirmationem ſui Ordinis , quam Pater Franciſcus obtineret confirmationem ſui : & ſic inter illos duos Ordines computatur antiquitas à die confirmationis, non à die approbationis, vel acceptationis;& hoc quod dixi de his duobus Ordinibus conſtat ex hiſtoriis veris, & ab omnibus receptis.

5 Nihilo

5 Nihilominus ſentio Petrum debere præcedere Ioannem,& Petrum anteponendum illi. Totum fundamentum meum eſt, quia in materia Patris prouinciæ Petrus eſt antiquior Ioanne: quamuis enim Ioannes prius fuerit electus Prouincialis, quam Petrus eſſet cõfirmatus Pater prouinciæ, non valet conſequentia: ergo Ioannes eſt antiquior Pater prouinciæ:aliud enim eſt eſſe Prouincialium,aliud eſſe Patrem prouinciæ. Nam Prouincialis dum eſt Prouincialis; non eſt Pater prouinciæ.Vis ergo iſtius argumenti in eo poſita eſt, quod Petrus non gaudet priuilegio Patris prouinciæ ex eo quod fuerit Prouincialis, ſed ex priuilegio Papæ, quod vocatur priuilegium ad inſtar, per quod Papa illi conceſſit priuilegium Patris prouinciæ ad inſtar Prouincialium præteritorum: quod priuilegium adinſtar continet omnem fauorem, & gratiam formaliter contentam in priuilegio exemplari, vt ego dixi 1.*tom.Dubior.regul.ver.*priuilegium,*num.*15. Vnde concluditur clarè, quod iſtud priuilegium Petri non eſt computandum à die quo fuit electus in Prouincialem, (cum talis non fuerit) ſed eſt computandum à die quo Papa confirmauit, & dedit illi priuilegium ad inſtar Prouincialium. At conſtat quod Papa dedit illi hoc priuilegium ad inſtar,antequam Ioannes eſſet Pater prouinciæ:non enim fuit Ioannes Pater prouinciæ niſi finito prouincialatu, & antè finitum prouincialatum iam Petrus erat Pater Prouinciæ per priuilegium adinſtar,& ex conſequenti Petrus eſt antiquior in priuilegio Patris prouinciæ quam Ioannes. Et confirmatur, ſeu declaratur: nam ſi Petrus eſſet computandus Pater prouinciæ à die quo fuiſſet electus prouincialis, ſeu quod anquitas illius priuilegij eſſet computanda à die quo fuit electus prouincialis, cum is talis nun-

quam fuerit, ſequeretur quod nunquam is poſſet per illud priuilegiũ præcedere alios Patres prouinciæ futuros, ac proinde illius priuilegium foret ferè inutile, quod non eſt admittendum. Hoc ergo eſt quod illi conceſſit Papa per priuilegium ad inſtar, vt à die confirmationis ſui priuilegij, per quod gaudet honore, præcedentia, & ſuffragio, ſit numeranda antiquitas ſui priuilegij, cum tale priuilegium ortum ſit à Papa, independenter ab officio prouincialatus præteriti.

6 Et per hæc non ſolum confirmatur noſtra opinio, ſed etiam ſoluuntur argumenta in contrarium addu-cta. Primũ enim fundatur in praxi prouinciæ, vel ordinis per quam praxim Patres prouinciæ ſe præcedunt adinuicem, habito reſpectu à die, quo fuerunt electi prouinciales: ad hoc autem iam reſpondimus, antiquitatem priuilegij Petri non eſſe computandam à die qua fuit prouincialis, ſed à die cõfirmationis prædicti priuilegij: potuit enim Papa hoc facere, & ſe ita velle facere facto declarauit. Et per hoc ſoluitur duplex probatio, ſeu exemplũ in oppoſitum, quo dicebatur priuilegium præcedentiæ non valere, niſi a die confirmationis. Reſpondemus enim, quod illud ſic factum eſt in hoc caſu; nam Petrus prius obtinuit cõfirmationem ſui priuilegij Patris Prouinciæ, quam Ioannes fuerit Pater prouinciæ: licet enim Ioannes prius fuerit Prouincialis, non tamen fuit prius Pater prouinciæ quam Petrus, vt clare oſtendimus. Ad ſecundum argumentum dicendum eſt, Papam confirmatorem huius priuilegij Petri, ſatis declaraſſe mentem ſuam cum dixit ſe concedere vt haberet priuilegium quoad honorem, præcedentiam, & ſuffragium, ſicut ſi eſſet, ac fuerit Prouincialis illius prouinciæ. Cumque Papa id poſſet, (non enim ligatur Papa poſterior legibus anteceſſoris)

ceſſoris) id Papa poſterior declarauerit, & voluerit, ceſſat omnis coniectura poſita in ſecundo argumento.

7 Obiicis Nauarrum *in tom. de conſiliis, lib. 1. tit. de maiorit. & obedient. conſil. vnico.* dicere, & probare, quod inter dignitates eiuſdẽ Ordinis præcedit illa quæ eſt maioris loci: ponit exemplum Nauar. quia Cardinalis Presbyter præcedit Cardinalẽ Diaconum. Facit etiam quod tradit Riccius in ſuis *collectionibus Deciſionum, tomo 2. deciſ.* 1446. vbi dicit ac probat, quod maioritas dignitatis præfertur prioritati temporis: & addit, quod conſtitutus in maiori dignitate etiamſi fuerit tempore poſterior, pręfertur primo. Cum ergo dignitates hæ Patris prouinciæ in Petro, & Ioanne ſint eiuſdem ordinis, vt patet; ſequitur quod præferenda eſt iſta dignitas in Ioanne, qui habuit maiorẽ locum, id eſt, officium Prouincialis, quod Petrus non habuit, quantumcumque Petrus priùs fuerit cõfirmatus Pater prouinciæ quàm Ioannes. Reſpondeo nihil facere contra nos dictum Nauarri, & Riccij: nam ambo innuunt clarè, inter duos habentes dignitatem eiuſdem ordinis, præferendum eſſe illum qui actu, & in præſenti habet maiorem locum ratione alterius dignitatis actu annexæ. Quod clarè patet in exemplo Nauarri: nam Cardinalis Presbyter actu, & in præſenti habet Preſbyteratũ, qui eſt altior, & maioris loci quam Diaconatus alterius Cardinalis. Idẽ dicit Riccius, cum ait conſtitutum in maiori dignitate actu, & de præſenti, præferendum eſſe illi, qui eſt prior tempore: at in noſtro caſu, Ioannes licet olim fuerit Prouincialis, & maioris loci, hodie tamen actu, ac de præſenti nihil habet maius, nihilve maioris loci, vel dignitatis habet quam Petrus: ſi enim eſt Pater prouinciæ cum honore, præcedentia, & ſuffragio, idem omnino habet Petrus, &

æqualiter, per priuilegium adinſtar; cumque quoad hoc ſint æquales,& aliàs Petrus ſit antiquior in priuilegio Patris prouinciæ, præferendus erit Ioanni non habenti vltra Petrum aliquem maiorem locum de facto.

CASVS VI.

De alia præcedentia inter duos Religioſos.

IN ordine Patris noſtri Franciſci, maximè in prouinciis Hiſpaniæ, datur officium cuidam Religioſo, qui dicitur Commiſſarius curiæ, cui incumbit in curia Regia, v.g. Olyſſipone agere negotia quæ Religio, vel ſua prouincia habet à Rege pendentia: dantur huic Religioſo aliqua priuilegia in gratificationem ſui laboris. Et præcipuè in curia Regia Madtiti, vbi reſidet Rex, aſſiſtit principaliter Commiſſarius illius curiæ, pro cuius officio, & priuilegiis extat particulare ſtatutum, de Commiſſario in curia Regia reſidente, de quo ſtatim dicam. Dantur etiam in aliis Hiſpaniæ prouinciis lectores Theologi primarij, qui ſuis gaudent priuilegiis: ſed ille Commiſſarius principalis curiæ, vbi reſidet perſona Regis, gaudet maioribus priuilegiis, quam lectores Theologi primarij. Et prædictus Commiſſarius in curia Regis expedit, & tractat omnia negotia ordinis ad Regem pertinentia: cæteri vero Commiſſarij curiæ nationales, vt ſic dicam, ſolum tractant negotia ſuæ prouinciæ à Rege pendentia, vt Olyſſiponis, Hiſpalis, & ſimilium.

2 Hoc poſito, datur ſtatutum apud Minoritas, ſub

hoc

hoc titulo. *De Commiſſario in curia Regis Catholici reſidente*. Et huic Commiſſario, de quo tractat ille titulus, multa diſponens ſtatutum ſub eodem titulo, ad finem, ſic illi Commiſſario concedit: *Vt dum actu munus ſuum exequuntur in ſuis prouinciis ad capitulum voce actiua, & paſſiua gaudeant, habeántque conſeſſum etiam in alijs prouincijs, immediatè poſt eos qui diffinitores fuerunt.* In quibus verbis eos præfert etiam lectoribus iubilatis, quia in ſua prouincia habent locum ſeſſionis poſt diffinitores. Quo ſuppoſito, commiſſarij curiæ particulares, Vlyſſiponenſes, vel ſimiles, vbi reſidet tribunal Regium, & forma palatij, prætendunt ſe proximè poſito priuilegio gaudere, & ſic in certa prouincia debere ſe præcedere lectores Theologiæ primarios. Quæritur an ita fieri debeat?

3 Et pro parte affirmatiua probatur, quod iſti Commiſſarij curiæ particulares, & nationales gaudeãt illo priuilegio, & proinde præcedere debeant lectores primarios Theologiæ. Probatur primo, quia in citatis proximè verbis ſtatutum loquitur verbis generalibus, dicens, *conceditur Commiſſariis curiæ*, in plurali ſcilicet. Cum ergo lex non diſtinguat, & verba ſint generalia, & Commiſſarij curiæ particulares, vt Olyſſiponenſes, dicantur Commiſſarij curiæ ſimpliciter, & abſolutè, & communiter; prædictum ſtatutum cõplectitur etiam hos Commiſſarios curiæ nationales, & particulares, & proinde præcedũt lectores Theologos ſuæ prouinciæ, ſicut ibidem illis conceditur. Et confirmatur, quia Reuerendiſſimus Pater Generalis in quodam Capitulo prouinciali, rogatus in ſuo cubiculo, vbinam ſedere deberet Cõmiſſarius Curiæ particularis, & Olyſſiponenſis, reſpondit quod immediatè poſt lectores iubilatos; qui locus per eadem ſtatuta aſsignatus eſt lecto-

ri primario: & ſic Pater Generalis ſuo reſponſo dixit præferendum eſſe Commiſſarium curiæ nationalem lectori Theologo primario,& ſic pro tunc factum eſt. At declaratio legis facta à ſupremo Principe habet vim legis, quia Principis eſt ſuam legem declarare, *l.vltima, C. de leg.* Cum ergo per iſtam declarationem Commiſſarius iſte curiæ locum habeat poſt lectores iubilatos immediatè,clarè præfertur lectori primario, de quo eſt quæſtio,qui per ſtatutum locum habet poſt lectores iubilatos. Secundò probatur per conſuetudinem, quæ facit legem: nam in aliquibus, vel aliqua prouincia, iſte Commiſſarius curiæ ſedet priori loco, quam lector primarius, vt ſuppono fieri in facto in prouincia principali huius Regni:& ex cõſequenti ſic debet fieri in aliis prouinciis minoribus eiuſdem Regni. Et confirmatur,quia in hac eadem prouincia, in qua eſt mota iſta quæſtio, oſtenditur confeſſio ſcripta cuiuſdam iubilati lectoris, in qua fidem facit, quod cum eſſet lector primarius Theologiæ,Commiſſarius curiæ ſibi præferebatur, quoad locum per ſex annos. Idem affirmant per aliud ſcriptum duo Commiſſarij curiæ præteriti immediatè antè,qui affirmãt ſe quoad locum præceſſiſſe lectores primarios Theologiæ in eodem Conuentu. Quæ omnia videntur facere conſuetudinem præſcriptam,vt Commiſſarius curiæ præcedat lectorem primarium Theologiæ. Tertiò probatur hoc ipſum, quia Commiſſarius curiæ in hac prouincia habet votũ in Capitulo,quod non habet lector primarius Thelogiæ: quod ſignum clarum eſt velle ordinem, vel prouinciam anteponere Commiſſarium curiæ quoad locũ lectori Theologo primario:ac proinde Commiſſarius prędictus,ſicut præcedit lectorem primarium Theologum in dando ſuffragio, ſic illum

præcedet

præcedet in loci ſeſſione, & aliis præeminentiis.
4 His omnibus non obſtantibus, dico Commiſſarium curiæ nationalem, & particularem in hoc regno, & prouincia, nõ eſſe præferendum in loco lectori primario non iubilato. Probo imprimis hoc argumento à partium enumeratione: nam per quinque titulos poterat Commiſſarius curiæ præcedere lectorem primarium. Primò, per ſtatutum generale citatum. Secundò, per aliquod ſtatutum particulare prouinciæ. Tertiò, per conſuetudinem prouinciæ. Quartò, per conceſſionem patentem alicuius Prælati Generalis. Quintò, per aliquem textum iuris canonici; neque vlla poteſt alia cogitari cauſa, vel titulus vnde poſſideat: ſed ex nullo titulo horũ quinque illi competit, vt præcedat lectorem primarium Theologiæ: ergo illi non debet præponi. Probo concluſionem per ſingulas partes, ex quo manebit ſufficienter impugnata contraria opinio.
5 Et imprimis quod iſta præcedentia illi non competat per aliquod ſtatutum generale: probo, quia ſtatutum generale ſuprà citatum *num.* 2. (neque eſt aliud ad rem clarius) nõ concedit prædictam præcedentiam niſi Commiſſario principali curiæ, qui reſidet Madriti, vbi reſidet perſona Regis, non verò aliis Commiſſariis nationalibus. Probo hoc euidenter: primo ex titulo præfixo illi ſtatuto, qui dicit ſic, *De Commiſſario curiæ in curia Regis Catholici reſidente.* Et ſub hoc titulo procedit ſtatutum loquens in ſingulari de illo qui reſidet in curia Regis Madriti: maximè §. 1. 2. & 3. Ergo de hoc tantum Commiſſario curiæ, vbi reſidet perſona Regis, debet intelligi ſtatutum quod habeat votum in Capitulo, & præcedentiam loci ante lectores etiã iubilatos. Probo conſequentiam, quia vt oſtendunt Iuriſtæ, contenta in vno textu, vel capitulo, intelligenda,

& regulanda ſunt iuxta titulum, vel rubricam affixam illi capitulo; ſic docet & probat Sanch. *lib.7. de matrim. diſp.*13. maximè *num.*4. vbi docet, quod vbi textus eſt dubius, rubrica, ſeu titulus probat qualiter ſit intelligendus, & citat Euerardum, qui citat multa. At titulus illius ſtatuti loquitur tãtum in ſingulari de Commiſſario curiæ reſidente in curia vbi reſidet perſona Regis: ergo contenta in hoc ſtatuto ſolum competunt illi Commiſſario, qui reſidet in curia Regis, & proinde non poſſunt applicari cæteris Commiſſariis curiæ particularibus reſidentibus in aliis tribunalibus vbi non reſidet perſona Regis. Secundò probo euidenter; quia in eodem ſtatuto §. penultimo conceditur prædicto Commiſſario reſidenti in curia Regis, vt poſſit ſocios duos habere, & ſic de facto habet: & in §. vltimo illis conceditur quod habeant prædictam præcedentiam quoad locum ante electores iubilatos tam in ſua prouincia, quam in alienis prouinciis dum ibi fuerint commorati; hæc autem duo, vt habeant duos ſocios; & vt in alienis etiam prouinciis ipſi præcedant lectores iubilatos nunquam conceſſum eſt, neque practicatum in Commiſſariis curiæ particularibus, & nationalibus: quod ſignum euidentiſſimum eſt, prædictum ſtatutum non loqui de Commiſſariis curiæ particularibus reſidentibus extra curiam Madriti. Et quando daretur aliud ſtatutum generale Ordinis circa hanc materiam, eſt reuocatum per eadem ſtatuta generalia Segouienſia, vt patet ex eiſdem Segouienſibus in fine *tit. de conſtitut.* §. atque adeo.

6 Dices, quod illud priuilegium conceſſum Commiſſario curiæ Madriti debet communicari, & extendi ad Cómiſſarios curiæ particulares, & nationales in quibus militat eadem ratio, & proinde in illis erit eadem

dem iuris diſpoſitio, iuxta cap.*dudum*,20.*de elect*. Reſpondeo, nullo modo eſſe licitum extendere hoc priuilegium ad alias perſonas propter ſimilitudinem rationis:ſic docet, & probat fusè Suar.*tom.de legibus,lib*. 8.*cap*.28.*à num*.11. vbi citat multos textus, & Doctores, dicens eſſe communem opinionem Iuriſtarum: Doctores vero ibi citati ſunt Bartolus, Cardin. Bero. Bald. vbi alia dicit ad hoc ſpectantia,quod ſcilicet priuilegium non debet extendi ad ſimiles perſonas propter idētitatem rationis. Adde quod magna eſt diuerſitas in Commiſſario curiæ Madriti, & alios nationales:hi enim perſonæ Regis nō aſſiſtunt,nec tot negotiis fatigantur,vt debeant in priuilegio æquari illi reſidenti in curia Regis. Adde quod iſta extenſio priuilegij illius primi Commiſſarij ad alios Commiſſarios curiæ particulares,eſſet extenſio facta cum præiudicio tertij,id eſt lectorum iubilatorum, quos Commiſſarij curiæ particulares per hanc extenſionem debent antecedere, at extenſio priuilegij cum præiudicio tertij non eſt permittenda, cum neque princeps concedere ſoleat priuilegium cum præiudicio tertij, vt communis opinio teſtatur. Imò priuilegium conceſſum cum præiudicio tertij eſt reſtringendum,vt Doctores affirmant, maximè Suarez *cit.cap*.28.*num*.10.

7 Prædictus Commiſſarius curiæ iſtius prouinciæ non habet illam præcedentiam loci contra lectorem primarium, per aliquod ſtatutum particulare prouinciæ, factum ritè in capitulo prouinciali per diſcretorium capitularium congregatorum, & confirmatum in Diffinitorio.Quod ſi eſt,illud oſtendant. Non ergo Commiſſarius curiæ,de quo agitur, habet hanc præcedentiam contra primarium lectorem ex ſtatuto, generali, vel Prouinciali.

8 Non

8 Non habet hoc priuilegium ex conſuetudine prouinciæ præſcripta: nam vt infrà dicetur in ſolutione ſecundi argumenti contrarij, inſtrumenta, quæ pro parte contraria præſentat non probant dari de hoc conſuetudinem præſcriptam, ſed ſolum dant teſtimonium à tempore paruo, & moderno, quod non ſufficit ad faciendam conſuetudinem præſcriptam, vt infrà latius probatur. Imò probatur clarè conſuetudo prouinciæ, vt lectores primarij Theologiæ præcedant in loco, & honore huiuſmodi Commiſſarios curiæ, probatur hæc conſuetudo per ſcripturam firmatam à Patre Prouinciali iſtius prouinciæ pro tunc exiſtente, & duobus patribus, qui fuerunt Prouinciales, & tũc diffinitores erãt: & quatuor diffinitoribus, qui omnes teſtimonium perhibent in hac prouincia fuiſſe ſemper conſuetudinem, vt electores Theologi præcederent Commiſſarium curiæ: nullum verò teſtimonium, circa conſuetudinem prouinciæ poteſt deſiderari quod ſit validius iſti, in quo teſtificantur Prælatus actualis, & duo Prælati præteriti, & ſeniores, videlicet diffinitores prouinciæ. Teſtimonium verò quod in oppoſitum offertur, præterquam quod teſtificatur à paruo tempore verſus hoc noſtrum, eſt teſtimonium vnius, vel alterius tantum, non iuratum, non iuridicum, cui proinde ſtandum non eſt, contradicente altero teſtimonio grauium Doctorum Patrum.

9 Quartò, non habet prædictus Commiſſarius curiæ hanc præcedentiam contra lectorem primarium ex aliqua cõceſſione patenti alicuius Prælati Generalis: quod ſi habet, exhibeat, & reſpondebitur illi. Imò in prouincia eſt quidam pater, qui cum eſſet Prouincialis, ſcripto per epiſtolam conſuluit Reuerend. P. Generalem de hac materia circa præcedentiã inter Commiſſa

miſſarium iſtum curiæ,& primarium lectorem Theologum.Cui Reuerendiſſimus reſpondit,vt in hac materia ſeruaretur conſuetudo prouinciæ: neque aliud per ſcriptum voluit reſpondere.

10 Probo quinto, quod neque ius canonicum, neque ciuile faueant iſti præcedētiæ Commiſſarij curiæ contra lectorem primarium:imò oſtēdo quod vtrumque ius,ſaltem indirectè illi reſiſtat. Et imprimis probo conſonantius eſſe iuri cōmuni, quod lector Theologiæ primarius præcedat Commiſſarium curiæ, (non exiſtente lege in oppoſitum, ſicut non exiſtit.) Probo inquam primo, quia in c.*cum dilectus, de elect.* innuente Papa quod digniores in Eccleſia debent præferri, gloſſa ſuper verbo digniores,ait,quod dignioribus dignior locus debetur; citat cap. *illud* 8.*quæſt*.1. & explicans gloſſa, *qui ſint digniores*, citat l.*Cod. de offic. Mag.* l.*Nemo*,in qua dicitur: *Quod is gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, vel ſtipendia meliora fecerint anteire.* Hæc ſunt quæ decernit ius canonicum,& ciuile.Nunc videatur, & examinetur, quis in prouincia maiorem laborem ſuſtineat, & meliora ſtipendia, ſeu obſequia Ordini exhibeat? an Commiſſarius curiæ,qui nullum laborem moleſtum patitur,vt experientia docet,& aliquibus emolumentis corporalibus fulcitur, vt experientia teſtatur: an verò lector Theologus, qui nocte & die lectioni, ac moleſto ſtudio incumbit, & caret omnibus illis commodis;quibus Commiſſarius curiæ abundat:Et quod attinet ad obſequia meliora prǽſtita ab vtroque ratione materiæ, ſeu operis, cui vterque incumbit, lector Theologus tractat, & verſat quotidie, & ſingulis horis ſacram Scripturam, Sanctorum Patrum lectionem, & ſimilia, Commiſſarius curiæ occupatur in rerum temporalium negotiatione, quæ quamuis

quamuis etiam ſint neceſſariæ pro ſuſtentatione corporum, excedit tamen officium lectoris ratione occupationis, ferè ſicut officium Mariæ fuit antepoſitum officio Marthæ. Certè Pater noſter Beatus Franciſcus in ſuo teſtamento de Theologis ſic mandauit. Et omnes Theologos,& qui miniſtrant nobis ſanctiſſima verba diuina,debemus honorare,& venerari,ſicut eos qui miniſtrant nobis ſpiritum & vitam.Sic ille.Si autem ille hanc venerationem exhibendam cenſuit Theologis ordinariis, maiorem vtique cenſeret exhibendam Magiſtris Theologorum. Si vero idem Pater noſter Franciſcus rogaretur de officio Commiſſarij curiæ, non dubito fuiſſe reſponſurum nolle ſe vt tale eſſet in ordine officium, prout ſua erat rerum temporalium abdicatio, & contemptus.

10 Ex duobus textibus hucuſque explicatis colligitur, cauſam præcipuam ob quam principes poſſint ac debeant priuilegium aliquibus perſonis concedere, eſſe, ſi multum laborauerint, & Reipublicæ obſequia præſtiterint; quæ cauſa mouit multos Summos Pontifices ad concedenda multa priuilegia Religionibus: qualis inter alios fuit Pius V.in ea ſua Bulla,quæ incipit: *Etſi mendicantium,* in cuius proœmio præmittens cauſam ob quam Ordinibus mendicantium multa ibi priuilegia illis cōcedit,hanc eſſe ait.*Sedulium in Eccleſia Dei quotidie non ceſſant exhibere famulatum.* Cum ergo lector Theologus in Eccleſia Dei maiorem,ac meliorem famulatum exhibeat,videtur quod maiori priuilegio decorādus ſit. Aliud motiuum adhuc occurrit vt lector Theologus magis honorandus ſit, videlicet quia in Religione antiquius officiū eſt lectoris Theologi, quam Commiſſarij curiæ; probatur ex hoc cap. *cum in tua, de conſuetudine in 6.* vbi Papa ait in textu,

quod

quod vacante aliqua præbenda, poſſint antiquiores Canonici illam eligere, & acceptare: vbi gloſſa *verb.* Antiquiores, ait quod iſti antiquiores ſunt non ætate, ſed tempore quo in Eccleſia militauerint, & citat ibi gloſſa ad hoc alios textus. At conſtat quod in Religione antiquius officium eſt lector Theologus, quam Commiſſarius curiæ. Nam lectores Theologi à principio Ordinis cœperunt, vtpote Sanctus Antonius de Padua, D. Bonauentura, & cæteri ſemper ſubſequentes: officium vero Commiſſarij curiæ nuper incœpit. Itaque iuxta ius Canonicum, & ciuile, lector Theologus habet pro ſe tria iſta motiua, propter quæ præferri debeat, videlicet: habere officium magis honorabile, & plus laborioſum, & antiquius quam ſit officium Commiſſarij curiæ.

11 Vltimo probo quod etiam per noſtra ſtatuta generalia lector Theologus præcedere debeat Commiſſarium curiæ quoad conſeſſum, ſeu locum. Et primo videatur ſtatutum generale Segouienſe, in titulo *De præcedentia,* vbi aſſignantur loca ſeſſionis, quæ quiſque Religioſus habere debet in ſua prouincia. Vbi poſtquam aſſignat locum Prouincialibus actualibus, & illis qui fuerunt Prouinciales, ac Diffinitores in §. *Deinde ſedebit.* ait, quod poſt lectores iubilatos, ſedebit primus lector ſacræ Theologiæ, alij autem lectores, &c. Itaque iubet, vt poſt Diffinitores ſedeant ſtatim lectores iubilati, & hos proximè ſequatur lector primarius Theologiæ: de Commiſſario autem curiæ, nec verbum facit, neque illi locum aſſignat in toto illo titulo *De præcedentia:* & benè nouerat capitulum generale eſſe multos Cõmiſſarios curiæ nationales in prouinciis Hiſpaniæ, & nulli eorum locum ſeſſionis aſſignat. Quod ſi dicas eis in quauis prouincia locum non aſſignaſſe,

gnaſſe, eo quod iam aſſignauerat in alio titulo particulari, *De commiſſario curiæ reſidente*,&c. de quo iam ſupra egimus. Dico iam ſupra manere hoc punctum abundè diſcuſſum, & probatum quod in illo ſtatuto, non comprehenduntur Commiſſarij curiæ particulares, ſed ſolus ille principalis qui reſidet in curia in qua reſidet perſona Regis.

12 Pro ſolutione argumentorum in principio adductorum pro parte contraria, ſuppono primo ex Suar. *tom. de legibus, lib.6. cap.*1. quod triplex eſt declaratio alicuius legis. Prima authentica: ſecunda vſualis: tertia doctrinalis. Authentica eſt quæ fit ab ipſo legiſlatore, qui condidit legem, vt dicitur in l. vltima, *C. de leg.* vbi ait Imperator, quod declarare legem pertinet tantum ad conditorem legis: & hæc prima declaratio dicitur authentica, quia facta per ipſum legiſlatorem, habet vim legis pro futuro tempore, quod non habet ſecunda, neque tertia declaratio, de quibus ſtatim dico. Secunda declaratio legis dicitur vſualis, & eſt illa, quam vſus, & conſuetudo introducit in obſeruatione legis, iuxta cap. *cùm dilectus, de conſuetudine.* & iuxta dictum commune, quod conſuetudo eſt optima legum interpres. Tertia declaratio legis dicitur doctrinalis, & eſt illa, quam varij Doctores afferunt in ſuis libris pro intelligenda aliqua lege, iuxta proprium intellectum ipſius explicantis.

13 Secundo ſuppono, quod circa vim, quam habet conſuetudo ad faciendam legem, dicunt textus, & Doctores multa & varia: ex quibus ſelectiora in ſummâ colligens, dico ſequentia, quæ magis faciunt ad intentum. Primum eſt, quod vt conſuetudo obliget, & habeat vim legis, debet habere ad minus decem annos ſine interruptione. Suarez *tom. de legibus, lib.7. cap.*15.

à num.

*à num.*4. citans Mol.& alios, & vt iſti decem anni dicantur ſine interruptione, tenet idem Suarez eodem *lib.cap.*11.*num.*4.in medio.Debet etiam hæc conſuetudo eſſe præſcripta, teſte Suarez loco proximè citato, & Leſſio *lib.*2.*de iuſt.cap.*6.*dub.*14. §. Nec obſtat. Vbi ait, quod vt conſuetudo ſit præſcripta, requiritur vt detur bona fides in ſubditis: & ad hanc bonam fidem requiritur poſſeſſio pacifica ſine lite: ſic enim petit ratio præſcriptionis, vt Doctores tradunt communiter. Secundum eſt, quod per legem vniuerſalem latam pro tota Eccleſia non derogantur conſuetudines particulares prouincialium, niſi lex illud exprimat. Suarez *lib.*7. *de leg. cap.*10. *à num.*9. & communis Doctorum, & habetur *in cap.*1.*de conſtit.* Tertium, licet vna conſuetudo antiqua poſſit derogari per aliam conſuetudinem contrariam poſteriorem, ad hoc tamen requiritur, vt ſubſequens conſuetudo contraria ſit præſcripta modo proximè expoſito in prima conditione: & præterea non ſufficiunt vnus, vel plures actus contrarij, ſed requiritur quod ſit præſcripta, vel ſufficiens ad reuocandam legem: *gloſſa* 2. *in l. Nemo* 166.*ff.de Regul.iur.* Hoſtienſ. & Rochus, quos citat, & ſequitur Suarez citato *cap.* 20. *num.* 20. Quartum eſt, quod licet aliqua conſuetudo non ſit præſcripta tempore debito, ſi tamen eſt conſuetudo rationabilis, non tollitur per legem generalem publicatam ſi non exprimat derogationem conſuetudinum. Suarez citato *cap.* 20. *à num.* 11. maximè *num.* 12. in fine; & aſſignat rationem, quia populus habet quoddam ius, vt non cogatur mutare talem conſuetudinem, cui non videtur derogare princeps, niſi illud exprimat: & hoc colligitur ex *cap.* 1. *de conſtit.*

Solutio argumentorum, quæ poſita ſunt in principio.

14 AD primum igitur argumentum in oppoſitum, quatenus ait ſtatutum generale Segouienſe citatum, dare Commiſſariis curiæ particularibus, & nationalibus præcedentiam illam, de qua agit prædictum ſtatutum, negandum eſt hoc illis ibidem concedi, vt ſatis clarè, & efficaciter probatum manet in præcedentibus: ſed ſolum illa præcedentia conceditur Commiſſarió curiæ Regiæ, in qua reſidet perſona Regis. Quatenus vero ſecunda pars argumenti ait ſic declaraſſe R.P. Generalem intelligendum eſſe prædictum ſtatutum. Reſpondeo per ſequentes ſolutiones. Prima eſt, quod illa ſua declaratio non fuit authentica, vt faciat legem iuxta dicta *num.* 12. Nam declaratio quæ debet habere vim legis, debet fieri ab ipſo conditore legis, vt ibi diximus: at ſolus P. Generalis non fuit conditor illius ſtatuti, ſed totũ Capitulum generale cum ipſo P. Generali, ſolus enim P. Generalis non poteſt condere ſtatutum, ſed poterit facere mandatum ſuo tantum tempore duraturum: oportuit ergo ſi prædicta declaratio habitura eſſet vim legis, vt fieret à Capitulo generali cũ ipſo Patre Geneli, quia ex Capitulo generali cum ipſo Patre Generali conflatur vnus legiſlator, qui poſſit condere legem, & illam declarare authenticè. Secunda ſolutio eſt, quod quando prædictus R. P. Generalis declarauit prædictum ſtatutum dans præcedentiam allegatam à Commiſſario curiæ, R.P. Generalis neſciebat quod in prouincia eſſet contraria conſuetudo, ſicut de facto fuiſſe oſtẽditur per teſtificationem tantorum Patrum Prouincialium, ac diffinitorum prouinciæ, de quo ſupra.

pra. Quam conſuetudinem ſi R. P. ſciret, omnino talem præcedentiam non concederet, vt credendum eſt de ſua rectitudine, & integritate, maximè cum idem R. P. Generalis, ante, vel poſtea ſcripſerit ad Prouincialem de eadem materia conſulentem, vt in hoc prouinciæ conſuetudo ſeruaretur, vt ſuprà dictum fuit. Tertia ſolutio eſt, quod quando R.P. Generalis locum illum conceſſit dicto Commiſſario curiæ, id fecit ore tenus in ſuo cubiculo, & poterat non aduertere quod ſtatutum generale Segouiæ titulo *de præcedentia* ſuprà citato aſſignat locum lectori primario Theologiæ ſtatim poſt lectores iubilatos: ſi enim hoc aduerteret, non daret talem locum Commiſſario curiæ, cum idem numero locus dari non poſſit duobus: neque credendum ſit voluiſſe P. Generalem locum auferre lectori primario, eidem per generale ſtatutum aſſignatum, niſi illud vellet facere de potentia abſoluta, quod non fecit, neque expreſſit: & ex cõſequenti ſecundum ſtatutum, quod lector primarius ſedeat mox poſt lectores iubilatos, manet in ſuo vigore, & illæſum. Et quod potuerit R. P. Generalis id non aduertere, non eſt culpa, vel defectus in illo, nam in cap. *præterea, diſt.* 23. iuncta ibi gloſſa, dicitur quod Papa Nicolaus dixit, non ſe recordari, quod aliquis Papa anteceſſor aliquid decreuerit ſuper certa re, de qua ibi: & tamen gloſſa ibidem verbo, *Fallat*, dicit quod Papa Leo illius anteceſſor illud decreuerat: & non aduertit Pap. Nicol. in lege facta. Et multò minùs mirandum eſt quod R. P. Generalis non aduerterit in ſtatuto ſecundo facto, de quo agimus; nam ſi aduerteret, non concederet. Quarta ſolutio eſt, quod ſi R.P. Generalis ſciret de cõſuetudine prouinciæ ſupra citata, per quam lector primarius præcedit Commiſſarium curiæ, non faceret talem

conceſſionem, vel declarationem contra conſuetudinem præſcriptã, & in præiudicium lectoris primarij. Nam vt dixi in præcedentibus neque princeps concedit priuilegiũ cum præiudicio tertij, qui ius iam quæſitum habebat: neque lex vniuerſalis promulgata tollit conſuetudines, & hic R. P. Generalis, neque promulgauit legem dando pro tunc locũ illum Commiſſario, neque expreſſit ſe velle derogare conſuetudini.
15 Ad ſecundum argumentum negandum eſt quod pro Commiſſario curiæ in hac materia ſit conſuetudo fauorabilis, imò eſt conſuetudo in contrarium, vt patet ex illo teſtimonio prouincialium; ac diffinitorum prouinciæ, cui potius ſtandum eſt, quam vni, vel alteri particulari teſtimonio priuatorum. Præterea vide quæ ſuprà diximus *num.* 13. quot debeant concurrere vt vna conſuetudo ſit præſcripta, & poſſit aliam conſuetudinem tollere: teſtimonium enim illud prouincialium, ac diffinitorum teſtificatur de tempore antiquiore, & de ſemper quaſi: & illa conſuetudo, vt lector primarius præfertur Commiſſario curiæ eſt magis rationabilis, quam oppoſita, vt probauimus, vnde conſuetudo noua tam paucorum annorum, & minus rationabilis pro Commiſſario curiæ non poteſt derogare alteri antiquiori, & magis rationabili pro lectore primario. Ad id quod allegatur eodẽ 2. argum. quod in prouincia antiquiore iſtius regni eſt conſuetudo quod ſemper Commiſſarius præceſſit lectorem primarium quoad locum. Reſpondeo, tranſeat; ſed illud non concludit ita ſeruandum eſſe in iſta, & in aliis prouinciis in quibus viget conſuetudo contraria. Non enim eſt obligatio vt conſuetudines particulares vnius prouinciæ ſeruentur in alia, quando de talibus conſuetudinibus non datur lex vniuerſalis: de quo mille poſſunt afferri

ferri exempla in variis prouinciis ordinis P.N. Franciſci; quarum multæ particulares habent certas conſuetudines quæ non ſeruantur in aliis. Quod confirmatur exemplo Eccleſiæ Catholicæ: nã in diuerſis regnis,& prouinciis multæ Eccleſiæ particulares ſeruãt ſuas conſuetudines, quæ tamen non obligant in aliis Eccleſiis. Et Pater R.Generalis vt ſuprà vidimus hac de re conſultus reſpondit vt ſeruaretur conſuetudo iſtius prouinciæ. Et hoc confirmo ex cap. *Scit ſancta*,& cap. *Nouit*, *diſt*.12. vbi Papa iubet quod ſeruetur conſuetudo cuiuſque Eccleſiæ, & quod non obligat vt conſuetudo ſeruata Romæ obliget in aliis Eccleſiis.

16 Ad tertium argumentum, quidquid ſit de antecedente, neganda eſt conſequentia: non enim valet: habet votum in Capitulo: ergo præcedit in loco. Nõ valet, quia vt dicunt Iuriſtæ, à ſeparatis nõ fit illatio: ſunt autem valdè ſeparata, dare ſuffragium in Capitulo, & præcedere in loco probo euidẽter duobus exemplis in eodem Ordine Minorum. Primum eſt, Patres qui fuerunt olim Prouinciales non habent hodie votum in Capitulo, & tamen quoad locum præcedunt, & præferuntur omnibus, etiam diffinitoribus prouinciæ. Secundum exemplum; viſitatores Prouinciarum miſſi à Prælatis generalibus, non habent votum in Capitulo Prouinciali,& tamẽ quoad locum præferuntur omnibus fratribus illius prouinciæ. Sic ergo, licet lector primarius nõ habeat votum in Capitulo, tamen extra Capitulum poterit quoad locũ præcedere Commiſſarium curiæ habẽtem votum in Capitulo. Tertium adhuc exemplum ſit: quando quis in ordine priuatur voce actiua, & paſsiua, manet priuatus voto, vt patet, & tamen non priuatur præcedentia loci, vt patet: ac proinde ſunt valdè ſeparata habere votum in Capitulo, &

præcedere in loco, & proinde vnum non benè infertur ex alio.

CASVS VII.

De quodam Nouitio expulſo poſt annum cum dimidio, eo quod non potuerint fieri illius informationes.

QVidam iuuenis ex Portugallia iuit in Braſiliam, & ibi ſuſcepit habitum religioſum in vno Conuentu P.N. Franciſci. In anno nouitiatus non potuit illi Prælatus facere informationes præceptas à Papa Sixto V. ob defectum teſtium, qui poſſent in Braſilia teſtificari dè nato in regione tam remota qualis eſt Portugallia. Hoc non obſtante Prælatus Conuentus vota Religioſorum Conuentus excepit in ordine ad profeſſionem emittendam: ſuffragia illi dedit Conuentus. Expleto anno nouitiatus, non acceſſerunt informationes ex Portugallia, in qua iuſſæ ſunt fieri. Poſt annum nouitiatus expletum Prælatus Conuentualis expectauit adhuc poſt ſex menſes informationes, quæ non ſunt allatæ. Quo viſo cuſtos Prælatus illius cuſtodiæ ſecum adduxit Nouitium in Portugalliam, ſed veſtitum habitu ſæculari, habens tamen ſemper intentionem illum admittendi ad Ordinem factis informationibus, vel caſus dubitatione conſulta.

Peruenit ad Regnum Portugalliæ: Quæritur an poſt factas in Portugallia informationes, poſſit iſte Nouitius admitti ad profeſſionem non facto nouo anno nouitiatus?

1 Et quidem, quod oporteat nouum incipere Nouitiatum, tria poſſunt perſuadere: primum eſt, quia ſtatutum Ordinis Minorum Segouienſe in Latinis *tit. de Nouitiis*, ibi dicit quod annus nouitiatus ſit cótinuus: ait quod ſi Nouitius ex aliqua cauſa exeat à Conuentu cum habitu, vel ſine illo, nó computetur ei tempus nouitiatus, ſed illum poſtea denuo incipiat. Secundò, quia iſte Nouitius dimittens habitum Religionis videtur renúciaſſe iuri quod habebat ad nouitiatum, & profeſſionem: fecit enim actum contrarium, & per ſolum factum poteſt aliquis renunciare, vt omnes Iuriſtæ admittunt. Tertiò, quia Concilium Trid. *ſeſſ. 25. cap. 16. de Regular.* præcipit, vt expleto anno nouitiatus, Nouitij aut admittantur ad profeſsionem, ſi habiles inuenti fuerint, aut expellantur: iſte vero poſt expletum annum cum dimidio quo ſtetit in probatione, non eſt inuentus habilis per informationes: ergo debuit expelli. Si vero fuit expulſus, non poteſt admitti ad profeſsionem abſque nouo nouitiatu. Et quamuis Papa Clemens VIII. teſte Quaranta, *in ſuo Bullario, ver.* Monaſterium, *in fine ſtatutorum* Clement. VIII. diſpenſauit quod exiſtente cauſa, vel impedimento, poſſent Prælati dilatare profeſsionem Nouitij ſex menſes vltra annum nouitiatus, vſque dum ceſſaret impedimentum; iſte Nouitius iam exceſsit ſex menſes vltra annum, & iudex inferior non poteſt diſpenſare in termino temporis præfixo à Superiore.

2 His non obſtantibus, ſub cenſura dixi potuiſſe talem Nouitium ſtatim in Portugallia emittere validam profeſsioné ſine nouo anno nouitiatus. Et antequam rationes pro iſta concluſione adducam, do exemplum viuum, quod de facto in præſenti exiſtit in hoc Regno in quodam Conuentu Monialium ſanctæ Claræ, in

quo ſunt duæ, vel tres Nouitiæ habentes tres annos Nouitiatus, ita vt vnaquæque ſit Nouitia tribus abhinc annis, ob certũ litigium ortum, ſuper ſtatu Conuentus an pertineat ad Ordinarium, an ad Prælatos Minorum: & propter dictũ litigium non ſunt admiſſæ ad profeſsionem: & nihilominus hoc non obſtante, à nullo Superiore ſunt expulſæ, & petente vna illarum licentiam à Collectore Apoſtolico ad profitendum, licentiam denegauit; ſed non dixit vt expelleretur: & omnes tres expectant reſolutionem litigij, vt eo finito profiteantur: nam in tali caſu Nouitiæ carent culpa, & per ipſas non ſtat; quod idem currit in caſu iſtius Nouitij. Quod ſi mihi dicas in Nouitiis fœminis hũc rigorem expellẽdi finito anno probationis, vel admittendi non currere, ob declarationem Cardinalium, quam citat Sanchez *tom.2. Decal. lib.5. cap.4. num.21.* affero exemplum in Nouitio maſculo, teſte Rodrig. qui *tom.2. Sum. cap.8. num.3. in fine* refert, quod ex conſilio aliquorum Doctorum Salmaticenſium quidam Nouitius Ordinis Minorum expectatus fuit, vt profeſsionem faceret vſque ad annum vigeſimum ætatis ſuæ, quia tali ætate indigebat, vt poſſet diſponere de certis bonis pro remedio matris ſuæ, cui Sanchez citato loco non contradicit, ſed alia multa adducit fauentia ad hanc prolongationem anni Nouitiatus.

3 Nunc in particulari reſpondeo ad tres obiectiones poſitas *num.1.* ex reſponſione enim data circa illas probata manebit noſtra concluſio, quod ſcilicet iſte Nouitius nõ indigeat nouo anno probationis. Ad primum igitur argumentum dico, non obſtare ſtatutum generale citatum: nam ibi ſtatutum ſolum intendit quod annus Nouitiatus ſit continuus ſine interpellatione: hic autem Nouitius non interpellauit Nouitia-

tum,

tum, imò illum continuum peregit, & ſex menſes vltra continuos. Vnde ſtatutum ſpecificat de Nouitio exeunte in anno Nouitiatus, iſte autem non exiuit in anno Nouitiatus,ſed poſt annum ac dimidium expletum, & continuum, illum nolentem exuerunt habitu Religioſo. Neque item obſtant verba eiuſdem ſtatuti dicentia, quod Nouitius ſtatim finito anno probationis,vel admittatur,vel expellatur: hæc enim ſunt verba Concilij Tridentini, & patiuntur ſuas declarationes,vt iam cœpimus dicere *num.* 2.& amplius dicemus in ſolutione ad tertium argumentum in contrarium.

4 Ad ſecundum argumentum dico,hunc Nouitium per dimiſſionem habitus Religioſi factam modo prædicto non renunciaſſe iuri quod habebat ad profeſſionem: non enim habitum dimiſit ſponte, & voluntariè, neque cum animo renunciandi, ſed fecit inuitus ex præcepto Prælati, vt patet; vt autem renunciatio valida ſit, requiritur omnino quod ſit voluntaria,non coacta. Sufficiat vnum capitulum iuris, quod eſt cap. *ſuper hoc,de renunciat.* vbi Papa iubet,quod ſi inueniatur quemdam,de quo ibi,renunciaſſe non ſponte,reſtituatur. Et addit Papa hanc rationem prudentiſſimam: quia ſcilicet difficile credi poteſt aliquem voluntariè renunciare beneficio pingui, anxiè acquiſito, & vnde pendebat ipſius ſuſtentatio.Quod in hoc Nouitio habet locum: non enim de illo credendum eſt renunciaſſe voluntariè profeſſioni propter quam ſeruiuit in Nouitiatu integro anno cum dimidio,tolerando labores Nouitiatus, & vnde pendebat remedium ſuæ vitæ ſpiritualis,& corporalis. Vide gloſſ. ſupra citat. proximo cap. vbi multa dicit de renunciatione ſpontanea, *verb.* Reſignationis. Secundo probo exemplo omnino ſimili: nam quando Clericus per dimiſſionem habi-

tus clericalis, illum ſpontaneè dimittit,debent ad hoc duæ conditiones concurrere: prima, quod præcedat trina monitio Prælati,ne dimittat,& habitum clericalem reſumat,& Clericus non reſumit,vt habetur cap. *contingit 2. de ſentent.excomm.* & tenent Doctores communiter,maximè Sylu. *Excommunicatio 6.num.6.caſu 3.* Secunda eſt, quod in eo caſu, in quo Clericus amiſit priuilegium clericale ob dimiſſionem illius, poſtea ſi ſponte ſua habitum clericalem aſſumat,recuperat priuilegium clericale ſine noua diſpenſatione. Quæ omnia licet in diſſimili materia ſint diſpoſita,multum tamen iuuant ad caſum iſtius Nouitij, qui non ſpontè habitum Ordinis dimiſit,nec Prælato monenti vt reaſſumeret, repugnauit, imò inuitus ſuſtinuit quando habitu Nouitij ſpoliatus fuit. Vltimo quod per iſtam dimiſſionem habitus inuolũtariam,Nouitius iſte non renunciauerit iuri quod habebat ad profeſſionem, faciunt quæ tradit Sanchez *lib.8.de matrim. diſp.32. n.5. & 6.* vbi ait duo præcipua. Primum eſt,quod ille qui primo diſpenſationem aliquam obtinuit, & poſt diſpenſationis Bullam, ſeu literas lacerauit cum animo illis non vtendi; non per hoc renunciauit validè diſpenſationi;& hoc non obſtante illa poſtea vti poterit, ſi voluerit (excipit ibi materiam voti,vel iuramenti.) Secundo dicit Sanchez,quod ſi vir,& fœmina conſanguinei inter ſe,obtinuerunt diſpenſationem vt matrimonium ad inuicem poſſent cõtrahere,& poſtea quiuis illorum contraxerunt cum aliis nõ conſanguineis non vtentes conceſſa diſpenſatione;ſi poſtea cum ambo hi vidui facti ſunt, voluerint inter ſe contrahere, poterunt id facere vtendo antiqua diſpenſatione,quia per matrimonium prius contractum non fecerunt validam renunciationem circa priorem diſpenſationem

obten

obtentam. Quæ etiam valdè faciunt pro caſu iſtius Nouitij, ad probandum non renunciaſſe profeſſioni per dimiſſionem habitus, maximè inuoluntariam.

5 Nec videtur obſtare ratio adducta in contrarium, quia ſcilicet iſte nouitius poſt annum probationis exceſſit ſpatium ſex menſium, quem terminum temporis Clemens VIII. dicitur aſſignaſſe, vt vltra illum non poſſet profeſſio dilatari: nam imprimis iudex poteſt aliquando prolongare tempus præfixum à lege: maximè quando nulla pœna apponitur transgredienti prædictum tempus, vt tenet Bartolus *lib. 2. n. 4. ff. de ſent. & re iudicata.* teſte Molina *l. 2. de primog. c. 14. num. 19.* & citat Sanchez *lib. 2. de matrim. diſput. 24. num. 11.* & patet exemplo omnino ſimili. Nam licet cap. *Ex publico, de conuerſione coniugat.* aſſignet duos mẽſes, in quibus coniuges non obligentur conſummare matrimonium, vt in his duobus menſibus poſſint deliberare de ingreſſu Religionis, nihilominus ille terminus duorũ menſium à Papa præfixus, poteſt prolongari à iudice inferiori ex cauſa iuſta, & illis tempus longius dare, vt tradit Sanch. *citata diſp. 24. n. 12.* citans multos. Eodem ergo modo, licet Papa Clemens VIII. aſſignauerit ſolos ſex menſes ad dilatandam profeſſionem poſt annum nouitiatus expletum: hoc non obſtante Prælatus inferior ex iuſta cauſa, & tam ex clara Epicheia, qualis in hoc caſu interuenit, poterat hoc ſpatium ſex menſium prolongare, quoad vſque ceſſet impedimentum informationum in hoc caſu deficientium, attento quod antea fieri non potuerunt, & quod Nouitius anno integro cum dimidio laudabiliter Ordini inſeruiuit, ſemper aſpirans ad profeſſionem. Secundo probo, quia vt dicunt Iuriſtæ, tempus non currit ignoranti, vel impedito, *lib. 1. in fine, C. de annali excep.* & tenet

communis, maximè Couarruuias, *in Regula poſſeſſor. 3. part.num.3.* & alij. At iſte Nouitius erat legitimè impeditus,nec moraliter ſuum impedimentum informationum tolli poterat via humana ob diſtantiam regnorum, & viæ maritimæ, difficiliſque nauigationis: ergo illi ſic impedito non currebat ſpatium ſex menſium à Clement.VIII.aſsignatorum. Et hoc quod legitimè impedito non currat tempus præfixum à lege, habetur expreſsè in iure canonico in caſu omnino ſimili. Habetur caſus in cap.*quia diuerſitatem, de conceſſ. preb.*in quo decernit Papa,quod quidam Archiepiſcopus qui exiſtens ſuſpenſus ab officio ob culpas,& non prouidit certa beneficia vacãtia intra ſex menſes,ſicut iubet prouideri Concilium Lateranenſ. ibi citatum, ſub pœna quod non prouidens intra ſex menſes amittat ius illa amplius prouidendi.Reſpondet Papa,quod prædicti ſex mẽſes à Concil.Lateranenſ.aſsignati non habebant locum in hoc Archiepiſcopo,quia cum eſſet ſuſpenſus,erat legitimè impeditus ad prouidenda beneficia illa ; & ſic finito tempore ſuſpenſionis poterat illa prouidere,& conferre. In quo capitulo gloſſ.*verb.* Suſpenſionis. dicit quod tempus non currit legitimè impedito,niſi quando fuerit negligens:& citat textus, & ponit exempla.Si ergo ille Archiepiſcopus cum eſſet propter culpas ſuſpenſus, erat legitimè impeditus, & ſex menſes aſsignati à iure illi non nocuerunt quin poſtea ſublato impedimento ſuſpenſionis poſſet recuperare quod ſuum erat;iſti Nouitio impedito ad profitendum, non nocebunt ſex menſes aſsignati à Clemente VIII.quin ablato impedimẽto informationum, poſsit poſtea vti iure quod habet ad profitẽdum. Probatur hoc ipſum,quia in multis aliis textibus, & exẽplis, ſi citatus, vt compareat, in tali die non comparuit,

ruit, & poſt elapſum terminum comparendi, comparet,& probat ſe legitimè fuiſſe impeditum,auditur, & reſtituitur, vt inter alia tenet lex *fin. ff. de requirend. reis.* Vltimo probatur ex eo quod tradit D.Thom. 1. 2. *quæſt.*84. *&* 95.*art.* 1. *ad* 3. & habetur in l.*Pomponius,ff. de leg.* videlicet, quod lex non datur pro caſibus particularibus raris, & raro cõtingentibus,ſed pro contingentibus de ordinario. At iſte caſus fuit de raro, & præter opinionem contingentibus in materia profeſſionum,vt patet:ergo in illo nõ eſt ſtandum legi communi profeſsionum:ac proinde magis in illo ſtandum eſt Epicheiæ,& Æquitati,quam legi,cum cauſa pia ſit fauere Nouitio, qui videlicet ſeruiuit per annum cum dimidio, & ad Religionem aſpirat : maximè cum iſta Epicheia fundetur in tot textibus,& rationibus ſupra adductis. Et poteſt ad hoc videri Nauar. *conſ.* 42. *de Reg.* vbi refert, quendam Prælatum certæ Religionis miſiſſe Nouitium,qui ſex tantum menſes probationis habebat,vt iret extra Cõuentum ad certum negotium peragendũ,cumque negotij executio dilataretur commoratus eſt Nõuitius extra Conuentum per ſex menſes cum habitu tamen Religionis : & quia negotium non erat concluſum, & Nouitius nollebat illud incompletum relinquere, & alias timebat tranſire annum Nouitiatus,miſit procuratorem ad Conuentum, in quo ſolum per ſex menſes fuerat in Nouitiatu, vt nomine ſuo profeſsionem emitteret:& reſpondet Nauarrum fuiſſe declaratum per congregationem Cardinalium prædictum Nouitiatum,& profeſsionem fuiſſe validam, vt teſtatur Nauarrus in fine dicti conſilij: dixi hunc caſum fuiſſe difficiliorem : nam ille Nouitius de quo Nauar.fecit profeſsionem in abſentia per procuratorem, & per ſex menſes Nouitiatus abſens fuit

fuit à Conuentu per quod tempus non potuit Conuentus experiri mores Nouitij;quæ in hoc noſtro caſu non concurrerunt.Et proinde credo quod idem declaraturi eſſent Cardinales in hoc noſtro caſu,ſi res ad eos delata fuiſſet.

6 Denique vt nullus hac de re maneat ſcrupulus, & vt conſulatur caſibus futuris,videndus eſt omnino doctiſſimus Sanchez *tom.2. Decal. lib.5. cap.4.* vbi multa diſputat ad hoc ſpectantia. Duo tantum ibi fuſiùs poſita refero. Primum eſt Nouitiatum ex triplici capite poſſe eſſe nullum,& irritum : primò,quia non fuit habitus in legitima ætate. Secundò,quia fuit factus extra Monaſterium,& ſine habitu Religionis. Tertiò,ſi non fuit continuus:& ibi ſimul explicat dubia occurrentia circa hæc tria capita. In hoc vero caſu nullus defectus ex illis tribus repertus eſt,& proinde fuit validus. Secundum quod ait Sanchez ibidem *num.34.* notatu dignum eſt, quod ſi Nouitius finito anno veri Nouitiatus, exiit ab ordine abſque licentia, & paulo poſt rediens iterum admitteretur à Conuentu, ſufficeret præteritus Nouitiatus ad profitendum , dummodo non tanta interpellatio præceſſerit vt moraliter loquendo iam conditio perſonæ, vel ſtatus ordinis ſit mutatus. Quod ſimiliter in iſto caſu non interuenit, quia Nouitius nec ſpontè exiuit,nec mora extra Conuentum facta mutauit conditionem perſonæ, neque ſtatum ordinis.

7 Aduerto vltimo quod quādo tot à nobis adductæ probationes non ſufficerent, vt talis Nouitius admitteretur ad profeſſionem abſque nouo Nouitiatu : ſaltem ſufficient ad probandum euidenter quod Prælatus Religionis qui illum habitu priuauit, obligabitur in conſcientia illum iterum recipere ad ordinem, &

nouum Nouitiatum, vt eo finito, admittitur ad profeſſionem factis informationibus. Datur enim inter Nouitium, & Conuentum ferè contractus, per quem reſultat obligatio, vt ſi finito anno probationis Nouitius reperiatur inculpatus, Conuentus ſe obligat ad illum nõ expellendum. Ex parte item Prælati, qui iſtum Nouitium excluſit, fuit non parua culpa, quia in Braſilia poterat informationes facere cum teſtibus poſſibilibus ibi repertis, abſque eo quod illas facere iuberet in regno Portugalliæ remotiſſimo: ſicut idem Sixt. V. diſpoſuit in ſua ſecunda Bulla circa Nouitios oriundos ex terris longinquis: & hodie in Portugallia recipiuntur Nouitij Angliæ, & Flandriæ, de quibus fiunt informationes ſolum in Portugallia modo poſſibili, & non expectatur vt veniant ex Anglia, vel Flandria: cum minus diſtent à Portugallia, Anglia, & Flandria, quam Braſilia. Culpa etiã fuit eiuſdem Prælati Nouitium exuere habitu Religionis, licitè enim, & ſecurè poterat illum ſecum adducere veſtitum habitu Religionis, vt patet ex caſu ſupracitato Nauarri.

CASVS VIII.

De quodam Nouitio recepto ad chorum, ſeu clericatum: & in profeſſione, eſt profeſſus ad laicatum inuitus.

IN ordine quodam in India Orientali, quidam Nouitius recepit habitum cum declaratione, quod futurus erat ad chorum ſiue clericatum. Toto anno

probationis in hoc ſtatu, & intentione permanſit faciens cæremonias cum cæteris Nouitiis receptis ad chorum. Tempore profeſſionis, Goardianus cauſatus quod ille eſſet illiteratus, & inſufficiens ad chorum, dixit illi, quod ſi vellet profiteri ad laicorum ſtatum, illum recipere vellet:ad chorum vero,nolle. Nouitius reclamauit dicens nolle ſe profiteri ad laicatum:& ſtatim veſtes ſuas ſæculares petiit. Volens exire ab ordine,veſtes illi denegatæ ſunt.Tandem metu reuerentiali,& moleſtia preſſus,vt Prælato ſatisfaceret,profeſſionem emiſit, declarante Goardiano quod eſſet futurus laicus. Ille vero,ante reclamauit, & proteſtatus eſt ſe ius ſuum proſecuturum. Facta profeſſione, per modum appellationis adiuit prouincialẽ Indiæ, qui cum diffinitorio protulit ſentẽtiam quod talis erat profeſſus ad ſtatum laicorum.Appellauit ille ad P.Commiſſarium Generalem Hiſpaniæ veniẽs in Portugalliam, adduxit ſecum teſtimonium quinque fratrum, qui illum examinarũt ante profeſsionem,& iurarunt illum eſſe ſufficientem ad chorum, ſiue ſtatum clericalem, petitionem præſentauit prædicto commiſſario P. Generali, dicens ſe fuiſſe in India profeſſum ad ſtatum laicorum,&c.prædictus R.P.commiſit caſum Prouinciali prouinciæ Portugalliæ, qui in diffinitorio ſententiam protulit dicẽs,ſe illum examinaſſe, & inſufficientem reperiſſe ad chorum. Appellauit profeſſus,& adiuit R.P. tunc Generalem,qui cauſam cõmiſit duobus aliis Prouincialibus Portugalliæ: & in commiſſione ambobus facta, dicit ſe illis cauſam committere eo quod nondum eſſet deciſa per Patrem Commiſſarium Generalem,de cuius foro erat iſte profeſſus. Expreſsit etiam dictus Pater R.Generalis in ſua commiſſione,quod ſi conſtaret ex teſtimonio facto, & ſcripto

in

in die ſuæ profeſſionis apud Conuentum, quod profeſſus ſit ad chorum, ipſi duo Prouinciales illum ad ſtatum clericatus reſtituant,&c.

Quæſitum fuit primo, an hi duo vltimi Prouinciales, poſſint de cauſa cognoſcere, ſuppoſita falſa narratiua facta P. Generali, in qua dixit P. Generalis attento quod caſus deciſus non erat per P. Commiſſarium Generalem, cum alias conſtaret ex commiſſione illius fuiſſe iam caſum deciſum per Commiſſarium prædictum. Secundo quæſitum fuit an prædictus profeſſus receptus prius ad chorum, & poſtea prædicto modo profeſſus ad laicatum, habeat ius, vt reſtituatur ad ſtatum clericatus.

1 Primo, quod duo Patres Prouinciales vltimi non poſſint cognoſcere de cauſa, probatur, quia P. Generalis in ſua commiſſione dicit, ideo ſe illis cauſam committere quod nondum eſſet deciſa per P. Commiſſarium Generalem Hiſpaniæ. Quæ narratio fuit falſa; iam enim caſus deciſus fuerat à Miniſtro Prouinciali prouinciæ Portugalliæ, ex particulari commiſſione P. Commiſſarij Generalis Hiſpaniæ: & ſic reſcriptum P. Generalis datum Romæ, continet narratiuam falſam: & omnis expreſſio falſi in narratiua vitiat reſcriptum, vt communiter Doctores dicunt, de quo multa Sanch. *lib.8.de Matrim. diſp.21.num.31.* Secundo facit contra profeſſum, quod P. Generalis in ſua commiſſione dicit, quod ſi conſtiterit ex teſtimonio ſuæ profeſſionis, quod fuerit profeſſus ad clericatum, reſtituatur ad ſtatum clerici, & ex ſuo proceſſu conſtat, *fol.1.pag.1.* quod ille confeſſus eſt ſe fuiſſe profeſſum ad laicatum: ergo debet declarari laicus ex vi huius reſcripti P. Generalis. Tertio, quia licet inter iſtum profeſſum, & Prouincialem recipientem illum ad chorum præceſſerit, qua-

ſi contractus, vt eſſet futurus de ſtatu clericorum ordinis, cum tamen ille poſtea conſenſerit profiteri ad laicatum, renuntiauit iuri quod habebat ad clericatus ſtatum, & ſic non poteſt conqueri, cum *per regulam iur. in 6.* ſcienti, & conſentienti non fiat iniuria. Quarto quod hodie prædicti duo vltimi Patres prouinciales non poſsint cognoſcere de cauſa ex vi illius commiſſionis, P. Generalis videtur probari, quia Prouincialis Indiæ, qui iudicauit illius profeſsionem fuiſſe ad ſtatum laicorum, debet hodie audiri, quia ſua intereſt defendere cauſam ſuam, & aſſignare cauſam ſuæ ſententiæ. Quinto facit contra profeſſum, quod prouincialis Indiæ in proceſſu *fol.6.pag.2.* vocat illum fratrem laicum, quod clarè ſupponit nouiſſe prædictum prouincialem illum profeſſum fuiſſe ad laicatum, & quod cum ſua licentia mutatus eſt de ſtatu chori ad ſtatum laicalem. Sexto facit quod miniſter prouinciæ Portugalliæ in ſua ſententia teſtimonium perhibet, quod ipſe illum examinauerit, & ad ſtatum clericalem inſufficientem inuenerit. Quamuis ergo in prima receptione ad habitum quaſi pactum fuerit, quod futurus eſſet ad chorum, reperta tamen poſtea inſufficientia, ac defectu illius, potuit Prælatus emendare errorem, reddendo illum ad ſtatum laicorum: ſicut quando poſt factum contractum reperitur error, quo antea cognito contrahentes non conſentirent: poſſunt contrahentes recedere à contractu, vt tenet communis opinio in materia de contractibus. Vltimo confirmatur, quia vt tenet Sanch. *tom. 2. Decal. lib. 6. c. 7. n. 8.* cum Soto, Aragon. Petro Ledeſm. & Azor ibi citatis, poteſt Prælatus profeſſum ad chorum mutare ad ſtatum laicalem, ſi iuſta cauſa interuenit: ſatis autem iuſta cauſa eſſe videtur in iſto caſu inſufficientia iſtius profeſſi ad chorum

chorum ratione illiteraturæ, ſicut dicitur.

2 Pro reſolutione præmitto, quod ſicut inter profitentem, & Conuentum acceptantem datur quidam contractus quo ſe adinuicem obligant profeſſus, & Conuentus: ita Nouitium recipi ad chorū, vel ad laicatum, eſt circumſtantia, & ferè conditio appoſita prædictæ receptioni, vel profeſsioni, qua non extante receptio ad habitum non fieret. Eſt autem hæc conditio, vel circumſtantia vt ſit ad clericatum, vel laicatum, res æſtimabilis, & ponderabilis: quod probo ex illis, quæ tradidi in meo *tom.2.dubior.regul: ver.* Votum, *num.*40. ex Soto, & Rodrig. ibi citatis, qui dicunt, quod ſi ego feci votum intrandi Religionem, cum animo expreſſo, quod eſſem recipiendus ad chorum, & Prælati nolunt me recipere ad chorum niſi ad laicatum, non teneor intrare Religionem. Secundo dicunt ibi citati Doctores, quod ſi feci votum intrandi Religionem, non exprimens animo an ad chorum, an ad laicatum, & nihilominus ſcio linguam Latinam ſufficienter vt poſsim recipi ad chorum, & tamen Prælati nolunt me recipere ad chorum, niſi ad laicatum, non teneor ad votum. Tanti æſtimatur circumſtantia eſſendi ad chorum, vel laicatum in receptione ad habitum, vel profeſsionem. Præmitto ſecundo rem eſſe certiſsimam in iure, quod renunciatio facta metu, vel inuoluntaria eſt nulla, & irrita: omiſſis multis textibus ſufficiat cap. *ſuper hoc, de renunciat.* vbi Papa clarè dicit eſſe nullam renunciationem illam, quæ fit non ſolum per metum, & vim, ſed etiam illam quæ fit præcedente aliqua moleſtia, & oppreſsione: & in iſta profeſsione de qua agimus vltra metum reuerentialem, præceſsit oppreſsio facta Nouitio, per quam illi innouatum, & immutatum fuit, quod in receptione ad habitum fuit promiſ-

ſum, quod futurus erat ad chorum; & illi aliàs volenti exire, veſtes ſuæ ſæculares denegatæ ſunt: quæ ſatis indicant metum reuerentialem, & oppreſſionem, moleſtiámque præcedentem ante profeſsionem.

3 Hoc poſito dico, & quod prædictus profeſſus ſit reſtituendus ad ſtatum clericalem, & quod Prouinciales duo vltimi potuerunt de cauſa cognoſcere. Secunda pars iſtius concluſionis, amplius probabitur ex ſolutione argumentorum. Prima, quod ſcilicet debeat reſtitui ad ſtatum clericalem, probatur ex fundamentis proximè poſitis *num.* 2. nam ille ſuſcepit habitum cum pacto: & conditione expreſſa quod eſſet futurus ad clericatum: conditio vero appoſita, & acceptata in contractu obligat contrahentes in conſcientia, quando conditio non eſt turpis, neque impoſſibilis; & præterea, ex parte profeſſi non eſt inuenta inſufficientia ob quam excludatur à ſtatu clericali, vt dicemus in ſolutione argumentorum: ergo tenentur Prælati ordinis illum reſtituere ad ſtatum clericalem, ad quem ſub pacto expreſſo receptus fuit. Secundum argumentum, ſeu fundamentum iſtius cóclusionis eſt, quod non obſtat illum in profeſsione cóſenſiſſe profiteri ad ſtatum laicalem: hic enim conſenſus fuit coactus, inuoluntarius, & proinde nullus. Primo, quia præceſſit oppreſſio, qua illum mutabant de ſtatu clericali ad laicalem. Secundo, quia ob talem moleſtiam, & oppreſsionem petiit veſtes ſæculares, vt rediret ad ſæculum, illíque denegatæ ſunt: quæ clara & manifeſta oppreſsio fuit, imo & violentia. Quæ tria manifeſtè indicát inuoluntarium conſenſum, imo & coactum, quo conſenſit profiteri ad ſtatum laicalem, & proinde talis renunciatio fuit inuoluntaria, coacta, & nulla. Quod maximè confirmatur, quia, vt dicitur, ille proteſtatus fuit, quod

ius

ius ſibi ademptum proſequi debebat, ſicut fecit de facto. Tertio poteſt probari, quia iſte profeſſus in toto anno probationis fuit quaſi in poſſeſsione ſtatus clericalis, ſemper enim in choro aſtitit cum cæteris Nouitiis deſtinatis ad chorum, & omnes illorum cæremonias, & obſequia præſtitit anno integro. Et præterea finito anno probationis quinque Religioſi deſignati à Prælato, illum examinarũt de officio diuino, & de ſufficientia ad chorum, & ſub iuramento teſtati ſunt illum eſſe ſufficientem ad chorum: quæ omnia conſtant ex proceſſu per inſtrumenta fide digna: neque in ordine Minorum fit alia maior diligentia quam iſta. Nam paulo ante profeſsionem deſtinantur à Prælato duo Religioſi, qui Nouitium examinent an ſciat recitare diuinum officium. Si vero ambo examinatores dicunt eſſe ſufficientem, admittitur ſtatim ad profeſsionem: in hoc vero examinando teſtificati ſunt pro illo quatuor, vel quinque Religioſi iurati, quod eſſet ſufficiẽs. De peritia vero in lingua Latina iſti examinatores nõ examinant, quia id facit prius Prouincialis in prima receptione ad habitum. Et Prouincialis in prima receptione ad habitum, de latinitate illum examinans, acquieuit, illúmque admiſit: vnde non poteſt illum iam ea de cauſa repellere, vltra alia quæ infrà ad hoc intentum dicemus. Addo quod Goardianus, qui admiſit profeſsionem, non poterat motu proprio mutare ad laicatum illum quem Prouincialis receperat ad chorum. Non enim poteſt inferior mutare legem, ſeu diſpoſitionem ſuperioris, maximè cum præiudicio tertij, vt patet ex cap. *quod ſuper ijs, de maiorit. & obed.* & ex Regula 33. *de reg. iur. in 6.* vbi dicitur, quod nemo poteſt mutare conſilium in detrimentum alterius.

4 Neque obſtat, quod Patres prouinciæ Portugalliæ

dixerunt in ſua ſententia, inſtrumenta adducta ex India à profeſſo erant magis de mero fauore, quam de iuſtitia: ſunt enim de mera iuſtitia, & non de fauore. Sunt enim teſtes iurati, & ratificati cum iuramento coram Prouinciali Indiæ, coram quo teſtificant ſub iuramento, dixerunt vera eſſe quæ antea dixerant. Imò teſtimonium illorum quinque fratrum de examine teſtificantium, validius eſt quam teſtimonium Prouincialis prouinciæ Portugalliæ, dicentis in ſententia quod ipſe illum examinauerit, & inſufficientem repererit: nam illi ſunt quinque teſtes, & Prouincialis vnus teſtis, & non iuratus: & præterea in rigore iuris teſtimonium prædicti Patris Prouincialis nihil valebat, quia cum eſſet iudex, non poterat eſſe teſtis, vt habetur expreſsè 4.*quæſt*.4.*cap*.*Nullus*. Neque item obſtat quod dicit eadem lata ſententia, videlicet ex proceſſu, & inſtrumentis Indiæ cõſtare quod ille profeſſus fuerit ad laicatum. Nam ex ſcripto profeſſionis poſito in libro Conuentus, ad quem ſolum librum Pater Generalis ſe remittit, non conſtat quod profeſſus fuerit ad laicatum: ſed ſolum refert quod fuerit profeſſus indiſtinctè. Si vero illi Patres id collegerunt ex cõfeſſione quam fecit profeſſus in ſua petitione prius coram Patre Commiſſario Generali, talis confeſſio illi nõ præiudicat, non enim fuit confeſſus quod eſſet profeſſus ad laicatum ſpontaneè & voluntariè, ſed narrauit factum ſicut geſtum fuit. Et ideo dicens in petitione quod fuerit profeſſus ad ſtatum laicalem, intellexit ſicut factum fuerat, videlicet inuoluntariè, & præcedente oppreſſione, & moleſtia, de quibus ſupra; & præcedente proteſtatione de ſuo iure proſequendo, &c. quæ omnia clarè indicant, confeſsionem illam poſitam in petitione, non eſſe confeſsionem approbatiuam,

uam,ſed ſolum narratiuam, & querelantem,quæ proinde illi non nocuit, imò profuit: & hæc patebunt magis ex ſolutione argumentorum.

5 Ad primum igitur argumentum initio poſitum dico, potuiſſe duos vltimos Patres Prouinciales cognoſcere de cauſa,non obſtante quod in commiſsione illis facta Pater Generalis dixerit. Attento quod Pater Commiſſarius Generalis caſum nondum decidit, cuius oppoſitum iam euenerat, & proinde narratiua fuit falſa. Moueor,quia non omnis narratio falſi vitiat reſcriptum, vt tenet Sanchez citata *diſput. 21. num. 32.* cum multis, & grauibus Doctoribus,quos citat,& ſequitur,qui dicūt,quod tunc ſolum narratio falſi vitiat reſcriptum, quando falſitas pertinet ad cauſam finalem, non vero ſi falſitas ſolum ſpectat ad cauſam impulſiuam. Et ex traditis à Sanchez *ead.diſp.num.*8.hæc clauſula,quod non fuerit iudicatum à Patre Commiſſario Generali, fuit cauſa impulſiua tantum, non vero finalis. Quamuis enim Pater Generalis ſciret eſſe iam caſum deciſum à Patre Commiſſario Generali, non omitteret concedere, licet concederet difficilius, quod eſt tantum cauſa impulſiua. Et dico quod Pater Generalis non negaret id quod petebatur, etiamſi ſciret iudicatum iam à Patre Commiſſario Generali, quia imprimis tenebatur Pater Generalis id concedere, cum iſte profeſſus ad illum recurreret, quaſi per viam appellationis: & tenebatur deferre appellationi iuſtæ ſibi interpoſitæ à parte appellāte à iudicibus deputatis per Patrem Commiſſarium Generali inferiorem. Secundo,pro eadem etiam cauſa impulſiua,quod ſcilicet Pater Generalis, licet ſciret iam rē iudicatam, adhuc tamen concederet recurſum, licet difficilius, colligo, ſeu probo, quia non eſt credendum de Patre

Generali ſupremo Prælato, quod talem recurſum negaret venienti ad ſe ſubdito per modum appellationis ex tot mille leucis Indiæ Orientalis,& querelam proponenti de oppreſſione iniuſta ſibi facta in re graui:& ſic falſitas narratiuæ de non eſſe iudicatum, pertinet ad cauſam impulſiuam tantum,& non vitiauit reſcriptum.Facit etiam ad ſolutionem argumenti quod tradit Sanchez *cit. diſp. num.*42. quod ſcilicet quando in ſcripto numerantur copulatiuè multæ cauſæ conceſſionis, licet aliquæ ſint falſæ, non vitiant conceſſionem, dummodo ſit vera cauſa illa principalis cui innititur reſcriptum, & in iſta commiſſione facta à Patre Generali duobus Prouincialibus, cauſa principalis cui innititur eſt vera, videlicet iniuſtitia, & grauamen iſti profeſſo exhibitum,& proinde licet aliæ cauſæ minores fuerint falſæ, vt quod cauſa nondum fuerit iudicata, non vitiarunt reſcriptum, maximè quod in caſu, quo cauſa foret iudicata per Commiſſarium Generalem poterat profeſſus appellare ſemper ad Generalem, tanquam ad ſuperiorem, ſicut de facto appellauit, ſi non verbo, ſaltem facto per arreptionem itineris ad ipſum Generalem,quod eſt appellare facto, vt ſuppono eſſe notum in iure.

6 Ad ſecundum argumentum dico, quod Pater Generalis in ſua commiſſione dicit tantum,quod ſi conſtiterit ex libro Conuentus vbi profeſſio ſcripta fuit, quod fuerit profeſſus ad chorum,reſtituatur,&c. confeſſio vero quam fecit profeſſus in ſua petitione quod fuerit profeſſus ad laicatum, nõ eſt liber ſcriptus profeſſionis in Conuentu,ad quem Pater Generalis ſe remittit, de qua confeſſione ſibi non præiudicante vide ſuprà *num.*4.inſtrumentum ergo,ſiue teſtimonium factæ profeſſionis eſt in proceſſu, *fol.7.part.1.in fine*, nec

expri

exprimit quod profeſſus fuerit,vel ad chorum, vel ad clericatum:ſed ſolum dicit,quod emiſit profeſsionem: quem modum ſcribendi profeſsionem in libro Conuentus aduerto continere myſterium;cum enim in libro Conuentus ſoleat exprimi, quod fullanus profeſſus ſit ad chorum, vel ad laicatum; de hoc profeſſo in dicto libro profeſsionum nihil eſt expreſſum ad quem ſtatum profiteretur, quia nempe viderunt profeſſum antea reclamantem, & proteſtantem: & proinde cum res eſſet litigioſa, noluerunt ſcribentes in libro profeſsionum exprimere ad quem ſtatum profeſſus fuerit:ſed rem poſtea iudicandam reliquerunt. Et quamuis Pater Generalis dixerit, quod ſi conſtaret profeſſum eſſe ad chorum ex libro profeſsionum,reſtitueretur, idque liber profeſsionum non exprimat, id non nocuit profeſſo,cum liber profeſsionum,ſi non exprimit profeſſum eſſe ad chorum, ſaltem non exprimit profeſſum eſſe ad laicatum:& aliunde conſtat profeſſum eſſe ad laicatum inuoluntariè, & coactum, quod ius non intendit tollere Pater Generalis.

7 Ad tertium argumentum dico, quod iſte profeſſus conſentiens profiteri ad laicatum eo modo quo conſenſit inuitus, & proteſtatus, non renunciauit iuri quod habebat ad ſtatum clericatus ſibi promiſſum in receptione ad habitum,& per integrum annum nouitiatus acquiſitum:nam conſenſus coactus,non eſt conſenſus, & renunciatio inuoluntaria,non eſt renunciatio,vt patet ex dictis *num.* 2.quibus addo,quod ibi ſaltem interuenit metus reuerentialis Nouitij erga Prælatum moleſtantem, & alio modo profeſsionem dare nolentem. Si autem metus ſolus reuerentialis iuxta multos Doct. poteſt annullare ipſam profeſſionem, multò magis potuit annullare hanc circumſtantiam

profeſsionis ad laicatum ſcilicet, vel Presbyteratum. Quod autem ſolus metus reuerentialis poſsit annullare profeſsionem, dicunt graues Doctores recentiores à me citati *in 1.tom.Dubior.Reg.ver.* profeſsio nulla, toto *num.* 12. & præter illos ibi citatos idem tenent Aloyſius Riccius, & doctiſsimus Sayro citati à Barboſa *in Remiſſion. ad Tridentinum, fol.* 146. *pag.* 2. in fine, quibus adde Brunorium in ſuis locis commun. *verb.* Matrimonium *num.* 4. cum aliis à ſe ibi citatis. Quod vero adducit idem tertium argumentum ex Regula iuris, quod ſcienti, & conſentienti non fit iniuria, intelligendum eſt de conſentiente liberè, & ſpontaneè non vero de conſentiente coactè, & inuoluntariè, vt patet ex dictis *num.* 2. & iſte profeſſus, vt conſtat ex dictis, conſenſit in profeſsione ad laicatum coactus, & inuitus, & proinde eius conſenſus fuit nullus.

8 Ad quartum dico, quod prouincialis Indiæ iam fuit citatus ſufficientiſſimè: ſi enim ille iam de cauſa cognouit, & ſententiam tulit, quæ maior citatio neceſſaria eſt? Iam enim iſte profeſſus coram prouinciali Indiæ litem mouit, & ipſe cum diffinitorio ſententiam tulit: & vidit proceſſum, & nihil nouum in contrarium addidit, vel allegauit.

9 Ad quintum argumentum dico, quod non nocet huic profeſſo, quod prouincialis Indiæ vocet hunc profeſſum fratrem laicum: id enim fecit ſecutus informationem Goardiani, qui ſuo arbitrio immutauit ſtatum profeſſi nolens illum admittere ad clericatum eidem profeſſo promiſſum in prima receptione ad habitum, quæ immutatio non potuit præiudicare profeſſo inuito proteſtanti, & appellanti: addo quod dictus prouincialis Indiæ, indebitè vocauit iſtũ profeſſum fratrem laicum, cum ex libro profeſsionis non

conſtet

conſtet quod fuerit profeſſus ad laicatum, vt dictum eſt in ſolutione ad ſecundum. Et proinde iſta vocatio laici poſita à prouinciali non præiudicat profeſſo: quia id prouincialis dixit narratiuè ex informatione Goardiani ſibi exhibita, in quo falli potuit prouincialis. Nam etiam Papa referens factum alienum poteſt falli, vt conſtat ex cap. 1. de renunciatione, cum dictis ibidem à Doctoribus: licet non poſsit falli narrando factum ſuum proprium, & in hoc ſemper illi credendum ſit. Vide Doctores ad citatum proximè capitulum.

10 Ad ſextum dico, non præiudicare iſti profeſsio, quod prouincialis Portugalliæ dixerit ſe illum examinaſſe, & inſufficientem ad chorum reperiſſe, vide ſuprà dicta *num.* 3. poſt medium, & *num.* 4. ante medium vbi copioſè ad hoc manet reſponſum. Quibus adde quod examen quinque fratrum circa hunc profeſſum, factum fuit à fratribus Cõuentus vbi facta eſt profeſſio: in quos quinque fratres ſicut in arbitros compromiſit, à ſententia vero arbitrorum non poteſt appellari vt tenet communis ſententia: addo vltimo quod in ſufficientia ad chorum datur latitudo maioris, & minoris, nec requiritur quod ſit nimis literatus: pro quo vide Henriq. *tom.* 2. *lib.* 10. *cap.* 16. in fine, vbi ait poſſe Epiſcopum dare ordines ſacros Religioſo, qui benè legit Latinè, & cãtat, quamuis ſit minus literatus, & citat alios Doctores in gloſſa litera V. Et examinatores illi quinque iurant iſtum habere ſufficientiam ad chorum ſicut habent aliqui Religioſi in India: in quo verum dicitur. Nam in India ſæpius ad habitum recipiuntur grandæui milites, qui pertæſi militiam ad Deum conuertuntur, qui linguam Latinam neſciunt, & vix illam benè legunt, quorum ego vidi vnum: & tamen

tamen iſti recipiuntur ad chorum, vel ſtatum clericalem.

11 Ad vltimum argumentum ex Sanchez dico, quod illius dictum imprimis non facit legem. Secundo exemplum præcipuum quod adducit, eſt quando profeſſus ad chorum ſuæ conſolationis gratia, liberè petit, vt ſtatu clericatus mutetur ad ſtatum laici, quod in hoc caſu non concurrit, imò iſte profeſſus repugnauit, & reclamauit, vt conſtat. Secundo dicit Sanchez id fieri poſſe ob culpas profeſſi, ob quas poteſt puniri cum hac mutatione ſtatus. Sed neque in hoc noſtro caſu interuenit culpa profeſſi iſtius, imo neque inſufficientia iuxta prædictos quinque teſtes iuratos. Adde quod Nauarrus ibi citatus à Sanch. tenet id non poſſe facere Prælatum. Et quidem in ordine P. N. Franciſci id nunquam vidi fieri, vt profeſſus ad chorum, etiam ob culpas mutetur ad ſtatum laici, etiam ſi ille careat omnibus ſacris ordinibus. Nam iſte, etiam ſine Ordine ſacro tenetur ex vi Regulæ dicere horas canonicas per Breuiarium, & in præcepto Regulæ non poteſt Prælatus diſpenſare, ac proinde non poterit de profeſſo ad chorum facere profeſſum laicum deobligatum à dicendo diuino officio per Breuiarium.

In aliis Religionibus conſulantur illarum Regulæ, & ſtatuta.

CASVS

CASVS IX.

De quibuſdam ſæcularibus, qui Religioſos duos ligauerunt, & carcerarunt ex mandato ſui gubernatoris ſæcularis.

GVbernator cuiuſdam Regni vltramarini longè diſtantis à Portugallia, reſidens in quadam vrbe, aſſociatus quibuſdã ſociis, & Miniſtris intrauit Conuentum quemdam Religioſum: ſocij ignorabant ad quid ingrederetur. Gubernator ſibi obuium Prælatum illius Conuentus manu apprehendit, & aliùm Religioſum, cóſque miſit deduci ad quandam nauem, ibíque ſub cuſtodia quaſi carceratos cuſtodiri: & declaratur, quod gubernator erat natura ſua iracundus, & habebat poteſtatem condemnandi ad mortem.

Quæſitum fuit primo an iſti, qui gubernatorem aſſociarunt, ignorantes illius intentionem, incurrerint aliquam cenſuram excommunicationis? Et declaratur quod iſti primi non concurrerunt actiuo influxu ad illam comprehenſionem.

Quæritur de illis, qui iubente gubernatore manus iniecerunt in Religioſos, cóſque ad nauem duxerunt, timentes ſibi aliàs punitionem à gubernatore infligendam, incurrerint aliquam cenſuram?

Tertio, an illam incurrerint illi qui in naui illos quaſi carceratos cuſtodiebant, quaſi in vinculis, qui erant milites ſubditi gubernatoris?

1. Ad primum quæſitum dico primo, illos qui gubernatorem aſſociarunt euntem, & intrantem Conuentum

uentum, ignorantes illius propoſitum, non incurrerunt aliquam cenſuram. Conſtat *ex Regula* 13. *de Reg. iur. in 6.* dicente: Ignorantia facti, non iuris excuſat. Hi vero aſſociantes ignorantes propoſitum illius gubernatoris habuerunt ignorantiam facti, vt conſtat: ergo excuſantur à pœna excommunicationis ibi impoſitæ: & alias comitabantur ſuum ſuperiorem in re quæ non erat declarata illicita. Maius dubium eſt, an hi iidem, poſtquam viderunt gubernatorem apprehendentem, & ligantem Religioſos, publicéque carcerantem, & proinde incurriſſe in canonem *Si quis ſuadente*, tanquam publicum clerici percuſſorem notorium, an inquam hi poſt hoc factum notorium incurrerint excommunicationem minorem ob communicationem cum notorio clerici percuſſore? Credo quod neque hanc incurrerint ob duas cauſas. Prima eſt, quia illi aſſociantes, vel erant domeſtici domus, vel familiares gubernatoris, vel ſaltem illius ſubditi eo quod ille in temporalibus erat velut prorex illius regni, ac proinde ratione obedientiæ, & ſubiectionis poterant cum illo communicare abſque incurſu cenſuræ, vt omnes communiter Summiſtæ docent in materia excommunicationis, quando explicant cauſas excuſantes illos qui communicant cum excommunicato notorio: dum explicant illa propria verba. *Vtile, lex, humile.* Secunda cauſa illos excuſans à cenſura eſſe potuit timor mali grauis ſibi probabiliter euenturi ſi ſuum gubernatorem iracundum, & potentem in communicatione vitarent.

2 Ob cauſam ſecundam proximè dictam, credo etiam quod illi qui de mandato gubernatoris manus iniecerunt in Religioſos, eoſque ad nauim duxerunt, ſi probabiliter, & vehementer timerent graue dam-

num ſibi inde euenturum ſi non facerent, credo quod non incurrerunt cenſuram aliquam. Moueor ad hoc credendum, quia cenſura poſita ab Eccleſia eſt lex poſitiua, vt patet: qui autem violat legem purè poſitiuam ob metum cadentem in virum conſtantem, nõ peccat, neque incurrit cenſuram: ergo iſti non incurrerunt. Maior & Minor ſunt claræ. Conſequentia benè deducitur, & ſupponit quod iſti ſic ligantes Religioſos ex mandato gubernatoris habuerint metum cadentem in virum conſtantem, quod ſic probo: nam ſciebant gubernatorem eſſe iracundum natura ſua, videbant etiam illum carcerare Religioſos non ſubditos: & à fortiori probabiliter timere potuerũt idem facturum gubernatorem circa ſui ipſius ſubditos, ſi mandatis illius non parerent, & quod illos carceri manciparet ſi non obedirent. Quod autem metus carceris ſit metus cadens in virum conſtantem, ſi immineat à viro potenti, & iracundo: eſt communis Doctorum, dum explicant cauſas ſufficientes ad incutiendum metum cadentem in virum conſtantem; quod ex illis colligo, & ex traditis à Sanch. *lib. 4. de matrim. diſp. 6. maximè n. 13.* vbi citans Baldum, Dec. Bero. Sigiſmundum Bertachinum, dicit, quod licet vir potens, & iracundus non faciat minas, ſi tamen aliquid præcipit vultu terribili, ſufficit ad cauſandum metum cadentem in virum conſtantem; multo magis vero præponderat timor carceris, & in gubernatore iracundo, qui hanc comprehẽſionem Religioſorum probabiliter debuit præcipere vultu terribili, & iracundo. Et rem compendio reſoluens dico, quod metus cadens in virum conſtantem relinquitur iudicandus iudicis, vel prudentis arbitrio, vt tradit Sanchez *eod. lib. 4. diſp. 5. ad initium.* citans multos. Et quod in particulari metus carceris (quem

iſti

iſti timere poterant) ſit ſufficiens ad cauſandum metum cadentem in virum conſtantem, tenet Sanchez *cit. diſp. 5. num. 9.* citans ad hoc multas leges, & Doctores, quando carcer eſt diuturnus, & atrox: & ſatis timere poterant talem carcerem, & iacturam aliorum bonorum, ſubditi in hoc non parentes gubernatori iracundo, & carceranti Religioſos non ſubditos.

3 Obiicis contra prædicta: nam Clericus, & perſona Eccleſiaſtica de iure diuino, & naturali eſt exempta à iuriſdictione ſæculari, vt tenet Sotus *in 4. diſt. 23. quæſt. 2. art. 2. concl. 5.* & probat Comitolus *lib. 1. Reſponſ. Moral. quæſt. 93.* citans multos, & multas rationes adducens. Ergo iſti ſæculares ſubditi gubernatoris, non poterant illi obedire in re, quæ eſt contra ius diuinum naturale, abſque peccato mortali, & proinde abſque incurſione cenſuræ; & id quantumcumque incuteretur metus cadens in virum conſtantem: nam propter euitandum talem metum non licet violare legem naturalem etiam cum peccato veniali, quale eſt mendacium.

4 Ad hanc obiectionem multæ ſunt reſponſiones. Prima eſt Soti, dicentis cit. loc. non conſtare expreſsè an Clerici ſint exempti à poteſtate ſæculari, de iure diuino naturali, licèt ſit ad illud valdè conforme. Et Bellarm. *lib. 1. de Clericis, cap. 28. propoſ. 2.* ſolum ait eſſe de iure diuino, quod Clerici ſint exempti à poteſtate ſæculari in cauſis quæ ſunt merè Eccleſiaſticæ, vt ſunt illæ, quæ pendent ex Euangelio, quales ſunt cauſæ Sacramentorum, & ſimiles: innuens quod in aliis non ſunt de iure diuino naturali exempti, & Rodrig. *tom. 3. Summ.* verb. *Immunidad, de la Igleſia, cap. 203. num. 1.* dicit, quod non eſt propriè de iure diuino immunitas Eccleſiæ in Teſtamento nouo, & loquitur de Eccleſia

mate

materiali pro refugio reorum: ſi vero Eccleſia materialis non ſic eſt de iure diuino exempta, neque erit Clericus de iure diuino naturali exemptus, cum Clericus propter ipſius Eccleſiæ miniſterium ſit exemptus. Hoc dico de iure diuino propriè loquendo, ſeu primario: & dato quod ſit Clericus exemptus à dicta poteſtate de iure diuino, erit de iure diuino remoto, & non claro, in quo iſti vincientes Religioſos ob metum cadentem in virum conſtantem potuerunt habere ignorantiam, vel excuſationem. Addo quod poterant excuſari credentes gubernatorem habere aliquam conceſſionem Papæ, vel iuris, vt tales Religioſos ob aliqua delicta vinctos mitteret ad ſuos Prælatos ſuperiores. Quod poſſe facere iudicem ſæcularem, conſtat exemplo Clerici reperti de nocte, in aliquo delicto, quem iudex ſæcularis poteſt vinctum ducere ad ſuum Prælatum: & ſtante dubio an ſubditus principi teneatur obedire, tenetur obedire, vt omnes communiter dicunt. Secunda ſolutio eſt huius obiectionis, quod licet demus perſonam Clerici de iure diuino naturali eſſe exemptam à poteſtate ſæculari, in tali caſu peccarent iſti vincientes Religioſos contra ius illud naturale, ſed non incurrerent cenſuram excommunicationis ab Eccleſia poſitæ; quia hæc excommunicatio non eſt de iure naturale, ſed de iure poſitiuo Eccleſiæ, quæ non obligat cum tanto periculo, qualis eſt metus cadens in virum conſtantem: & ſunt diuerſæ valdè res præceptum diuinũ naturale de Clerici exemptione, & præceptum Eccleſiæ poſitiuum excommunicantis percutientem Clericum. Neque eſt res noua, vel impoſſibilis, quod aliquis peccet contra aliquod præceptum naturale, & tamen non incurrat cenſuram annexam illi peccato per Eccleſiam. Sic docet in terminis Suarez

tom. de cenſuris, diſp. 4. ſect. 8. num. 19. dicens, quod ſi vnus actus eſt prohibitus lege diuina naturali, & ſimul eſt prohibitus per Eccleſiam ſub excommunicatione; in tali caſu ille qui ſcit caſum prohiberi per ius naturale, ſed ignorat prohibitionem Eccleſiæ ſub cenſura, ſi violet tale præceptum, peccabit mortaliter, ſed non erit excommunicatus, ob claras rationes quas ibi adducit. Quod exemplum euidenter probat hanc noſtram ſecundam reſponſionem: quia non minorem vim habet metus cadens in virum conſtantem ad excuſandum à cenſura Eccleſiæ (qualem metum ſuppono hos habuiſſe) quam habeat ignorantia ad excuſandum ab eadem cenſura Eccleſiæ.

5 Ex his patet reſponſio ad tertium; dico enim neque illos, qui in naui cuſtodierunt Religioſos vinctos, incurriſſe cenſuram canonis, propter eundem metum cadentem in virum conſtantem: imo addo hos cuſtodes nauis cum maiori probabilitate potuiſſe ſibi timere malum inferendum ab iracũdo gubernatore, quam alij præcedentes, videlicet manus iniicientes in Religioſos: nam à ſimili, maior pœna imponitur cuſtodi carceris, qui ſoluit vinctum poſitum in carcere per miniſtros iuſtitiæ, quam miniſter iuſtitiæ, qui non apprehendit delinquentem: ille enim punitur pœna mortis per leges regni, non vero iſte ſecundus. Cum ergo cuſtodes in naui eſſent ſicut cuſtos carceris, maiorem indignationem gubernatoris iure timere potuerant, ſi Religioſos ſoluerent, quam priores qui vinctos illos ad nauem deduxerunt.

6 Poſt reſponſiones datas ad ſingula dubia propoſita: nunc pro maiori corroboratione dictorum adduco vnum, vel alterum exemplum, & ſit primum exemplum Nauarri *qui lib. 5. conſiliorum, tit. de ſententia ex-*

commu

communicationis, conſilio 31. dicit Chriſtianos captiuos apud Turcas, qui ibidem Turcarum iuſſu Triremes fabricant, vel in illis remigant, ſcientes quod in illis triremibus Turcæ inuadunt, & ſpoliant, & occidunt Chriſtianos, nihilominus Chriſtianos illa duo facientes nõ peccare mortaliter, neque incurrere cenſuram Bullæ Cœnæ poſitam cõtra iuuantes Turcas contra fideles, quia id faciunt propter metum verberum, vel mortis à Turcis inferendorum. Ratio præcipua Nauarri eſt, quia fabricatio Triremium, vel remigatio in illis non ſunt actus intrinſecè mali cum poſsint licitè fieri, & cohoneſtari fine licito: & captiui illa duo facientes faciunt illa ad bonum finem, id eſt ad euadendam mortem, vel duriſsima verbera. Non enim tenetur captiuus fabricare, vel remigare ad finem intentum per Turcas. Idem videtur poſſe applicari ad noſtrum caſum. Nam apprehendere Religioſos, vel illos cuſtodire in naui, non ſunt actus intrinſecè mali: poſſent enim aliàs licitè fieri, ſi ex iuſſu ſuperioris Prę-lati aliquis illos apprehenderet, vel cuſtodiret, vt Prælatus ſuperior ob culpas puniret: cum ergo hi actus vinciendi, & cuſtodiendi Religioſos non ſit actus intrinſecè malus, potuit fieri à prædictis gubernatoris ſubditis ob finem licitum, & bonum, videlicet ad euadendum malum carceris, & bonorum temporalium iacturam inferendam à gubernatore iracundo illa duo præcipiente: & citat Nauarr. pro ſe D. Thomam, Innocent. Adrianum. Secundum exemplum ſit Cordubæ citati à Sanch. *tom. Decal. lib.* 1 *. cap.* 7 *. num.* 18. Neque diſſentit ibi Sanch. Exemplum vero Cordubæ *eſt in Sum. q.* 137 *. dubio* 2. vbi dicit Nauclerum Cymba tranſuehentem duos qui vadunt ad duellum perpetrandum, vel alium tertium interficiendum, non

peccare m. ſi graue damnum ſubiturus ſit non tranſuehendo: & poteſt etiam dari tertium exemplum poſitum à Sà *in Aphoriſm.* verb. *peccatum, num.9.* non reprobatum à Sanchez citato loco. Exemplum Sà, eſt, fas eſſe admouere ſcalam furari volenti, dare enſem paranti alium occidere, vel oſtendere vbi occidendus exiſtit, quando iuſta cauſa vrget, dummodo cauſa vrgens ſit proportionata his damnis: & alia ibi dicit Sanchez citato *num.*18.*&* 19. quæ iuuant ad reſponſiones datas à nobis. Et in eodem *num.*18. in medio citat Sanchez multos, & graues Doct. Recentiores, qui dicunt, id quod primo diximus ex Nauar. nõ peccare, ſcilicet Chriſtianos captiuos illa duo ſupradicta facientes: & licet ibi Sanch. citet Nauarrũ pro opinione contraria *in Sum.* tamen *in lib. conſil.* à me citato in loco, aſſerit quod ego ſupra ex illo dixi in primo exemplo.

CASVS X.

De quodam Religioſo tranſlato de vno ordine ad alium ſtrictiorem.

QVidam Religioſus profeſſus in certa Religione approbata petiit licentiã à ſuo Prælato transeundi ad aliam Religionem clarè ſtrictiorem & perfectiorem, ſed illam non obtinuit. Ille denegata licentia intrauit ordinem ſtrictiorem, habitúmque Nouitiatus recepit, ac de præſenti eſt Nouitius. Prælatus ordinis relicti accuſat, & allegat ad ipſum reuocandum, quod ſua Religio relicta gaudet priuilegio cuiuſdam tertiæ Religionis, cui tertiæ conceditur ne Religioſi illius

illius poſsint tranſire ad aliam Religionem etiam ſtrictiorem niſi prius petita,& obtenta licentia ſui Prælati:quo priuilegio gaudet illa Religio vnde iſte exiuit, per communicationem priuilegiorum: & ex conſequenti per dictum priuilegium voluit illum reuocare, quia licet petierit licentiam, tamen non obtinuit.

Quæſitum eſt primo, an dictum priuilegium conceſſum illi tertiæ Religioni ad non exeundum niſi prædicto modo, faueat huic Religioni vnde prædictus exiuit ſine licentia obtenta,vt poſsit proinde Religio relicta illum reuocare?

Quæritur,an ſi,non obſtante tali litigio, Nouitius profeſsionem emittat in illa Religione ſtrictiori, profeſsio teneat, ita vt non poſsit reuocari à prima Religione?

1 Ad primum dubium dico, quod Religio illa, quæ communicat in priuilegiis cum alia, virtute alicuius priuilegij, quod participat, poteſt agere, ac lites mouere, vel ſe defendere contra quamcumque aliam Religionem. Declaro ſic. Conceſsit Papa priuilegium Ordini D. Auguſtini ad certam materiam: Ordo ſancti Franciſci per priuilegium communicationis participat illud priuilegium Ordinis Auguſtinorum; poteſt Ordo D. Franciſci illo priuilegio vti, & virtute illius agere, vel ſe defendere contra omnes alios Religioſos. Ratio principalis eſt, quia priuilegium quod per communicationem cōceditur Religioni D. Franciſci, v. g. ita eſt factum proprium Religionis D. Franciſci, ac ſi eidem primo, & immediatè fuiſſet conceſſum. Conſtat hoc clarè ex compencio Mendicantium in *verb.* communicatio priuilegiorum, §. 12. 22. & 30. in quibus tres Sum. Pontifices cōcedentes tribus Religionibus, de quibus ibidem, vt communicarent, vel

participarent aliarũ Religionum priuilegia;ſubdunt, vt illis priuilegiis vtantur, *ac ſi ipſis ſpecialiter conceſſa fuiſſent*. vel hoc modo: *Velut ſi prædicto Ordini nominatim conceſſa fuiſſent*. Sic etiam ſentit Cordub. *Addit.ad compendium* citato verbo, pro vt citat Capucin. citato verbo. Tenet idem Rodrig.*tom.1.qq.q.55.art.21*. Ratio Cordubæ eſt ferè illa ducta ex compendio:nam Religio habens hoc priuilegium participatum, iam habet illud factum proprium,& ex æquo illud habet ac Religio cui primo fuit conceſſum: ergo per illud agere poterit cõtra quamcumque aliam Religionem, etiam ſi ſit illa cui primo fuit conceſſum.Neque hoc eſt priuilegiatum agere contra pariter priuilegiatum,vt Rodriguez explicat citato *art. & clarius, eodem tom. quæſt.* 10.*art.*11.explicans quid ſit priuilegiatum agere contra pariter priuilegiatum. Ex hoc patet reſponſio clara ad primum quæſitum,ac dicendum quod iſta Religio vnde exiuit iſte Pater per priuilegium participatum tertiæ Religionis poſſe agere contra Religionem quæ illum recipit: & hoc verius erit ſi prædictum priuilegium ne Religioſus exeat niſi obtenta licentia, imponat cenſuram aliquam aliàs exeunti, vel Religioni aliàs illum recipienti: vel annullet profeſſionem in ordine ad quem tranſiuit,dicens quod derogat iuri communi in cap. *licet, de Regul.* mox citando. Ac proinde tenor priuilegij inſpiciendus eſt.

2 Tota dubitatio eſt circa ſecundum dubium, an videlicet,ſi iſte Pater ſic tranſlatus non obtenta licentia, durante lite, vel non mota lite profeſſus fuerit in ordine ad quem ſe tranſtulit,profeſſio & tranſlatio validæ ſint. Ad quod primo reſpondeo,quod ſi tenor priuilegij dicat,tranſlati aliàs profeſſionem non obtenta licentia fore nullam: tunc dubium non eſſe,fore profeſſio

feſsionem nullam, quia Papa poteſt derogare iuri communi capitis *licet,de Regular.* Et facere ſic tranſlatum inhabilem ad profitendum in ſecunda Religione. Dico ſecũdo,quod ſi Papa in priuilegio imponat cenſuram tranſeunti non obtenta licentia, abſque dubio illam incurret tranſiens non obtenta licentia. Tota dubitatio eſt, an ſi priuilegium non annullet profeſſionem tranſeuntis ſine obtenta licentia, ſed ſolum prohibeat ſub cenſura,& nihilominus aliquis tranſeat non obtenta licentia, & profiteatur in ſecunda Religione,profeſsio, & tranſlatio validæ ſint.

3 Nauarrus *tom.de conſilijs,tit.de Regular. conſ.59. primæ impreſſionis, & 52. impreſſionis ſecundæ,num.3.* ad tertiam quæſtionem innuit clarè, quod prædictus Religioſus ſi petiit licentiam,etiamſi non obtinuerit, non obſtante ſimili priuilegio in contrarium, poſſe profiteri in ordine ad quem tranſiuit. Idem clarius tenet Azor *tom.1.lib.12.c.14.q.4.* Et rationem aſsignat,quia tale priuilegium ſolum conceditur vt conſtet, quod tranſitus non fiat temerè, vel leuiter; aut cum cœnobij,& ordinis prioris incommodo:ſi ergo nihil ex his duobus interueniat, proculdubio tranſlatio erit valida,& proinde profeſsio in ſecundo ordine valebit.Habet hæc opinio magnum fundamentum in iure: nam in capitulo *licet,de Regular.*videtur id definitum,vbi reſoluit Papa,quod licet quædam Religiones, de quibus ibi,priuilegium habuerint à Sede Apoſtolica, ne profeſſus in ſua Religione poſsit tranſire ad aliam etiam ſtrictiorem, & nihilominus aliquis Religioſus licentiam petierit tranſeundi ad aliam clarè arctiorem,non obſtante quod Prælatus licentiam deneget, poterit licitè trãſire.Vbi Papa in medio capituli ponit hæc verba. *Quocirca nouerint vniuerſi, quibus huiuſmodi priuile-*

gium eſt conceſſum, ſe ad concedendam licentiam tranſeundi taliter poſtulantibus de iure teneri. Vbi vides non ſolum eſſe hoc fundatum in iure, ſed de iure teneri Prælatos dare petitam licentiam, non obſtante tali priuilegio. Quod autem ſi quis tranſeat ad alium ordinem ſtrictiorem, petitá & non obtenta licentia, & ibi profiteatur, ſit profeſſio valida, ſi priuilegium ſui ordinis relicti non annullet expreſsè profeſſionem, & deroget expreſsè prædicto iuri communi, probatur clarè: quia Summi Pontifices in ſuis Bullis quantumcumque rigoroſis, & quibuſcumque reuocatoriis munitis, nunquam cenſentur derogare iuri communi niſi id exprimant. Nam correctio iuris odioſa eſt, & nullo modo admittenda niſi exprimatur, vt Doctores communiter dicunt, & colligi poteſt à ſimili ex iis quæ tradit Sanchez *lib. 3. de matrim. diſput. 26. num. 7.* Et præterea, quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta valent, vt habetur cap. *dilectus, il 2. de præbend. & dignit.* de quo patent multa exempla, hoc ſufficiat: præcipit Concilium Tridentinum ne Parochus matrimonio aliquos iungat, niſi præcedentibus denunciationibus; ſi tamen abſque illis ad matrimonium admittat, tenet factum contra prohibitionem Eccleſiæ, vt tenet Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 5.* maximéque ibi videdus in ſolutione 4. arguméti, licet aliàs Parochus peccet, & puniendus ſit. Ergo à ſimili, licet vna Religio habeat priuilegium prohibẽs ſub cenſura ne Religioſus illius exeat ad aliam: ſi tamen tale priuilegium non annullet profeſſionem factam in ea ſtrictiore ad quam tranſiuit, iuríque communi deroget, quidquid ſit de peccato, & cenſura, factum tamen tenebit. Dato autem, quod priuilegium prædictum excommunicet aliàs, ſeu alio modo tranſeuntem, ſi aliàs non annullet, tenebit profeſſio

ſeſſio excommunicati: nam profeſſio excommunicati, etiam declarati, valida eſt, vt tenet, ac probat copiosè Sanchez *tom. 2. Decal. lib. 5. cap. 4.* Quod autem iuris correctio vitanda ſit, vt paulo ſupra dixi, adeo verum eſt, vt dicat Sanchez *lib. 1. de matrim. diſput. 17. num. 6.* cum quinque, vel ſex grauiſsimis Canoniſtis ibi citatis, quod recedendum ſit à propria verborum ſignificatione, nę detur iuris correctio. Propter hæc omnia, hæc opinio Azorij, & Nauarri eſt ſatis probabilis, neque ego condemnarem illum, qui illam ſequeretur in praxi.

4 Verum diſputandi gratia, & vt omnia referamus ad hoc ſpectantia, contrariam opinionẽ tenet Rodrig. *tom. 3. qq. quæſt. 52. art. 20.* Relicto Nauarro quem citat, & ibidem citat Rodrig. priuilegium Eugenij IV. conceſſum Patribus Benedictinis in Hiſpania, per quod prohibet ne fratres illius Ordinis poſsint tranſire ad alium Ordinem ſine licentia Reformatoris, vel Abbatis Conuentus: & declarat quod licentia debet eſſe petita, & obtenta. Iuxta quod priuilegium ait ibi Rodrig. quod in noſtro caſu nó valet translatio Religioſi ad alium Ordinem petita ſolum, & nó obtenta licentia, vt olim licebat per cap. *licet, de regular.* ſupra citatum. Et ponit ibi Papa excommunicationem reſeruatam illius Religioſis qui aliter exierint, & Prælatis alterius Ordinis, qui illos receperint. Addit Papa quod prædictam cenſuram incurrant detentores talis Religioſi indebitè translati, ſi requiſiti à Patribus Benedictinis intra triduum illum detẽtum non reddiderint. Ex quibus vltimis verbis colligo, mentem Papæ eſſe profeſsionem talis in ordine ad quem tranſiit, non valere: cum enim iubeat vt Religio detinens illum ſtatim reddat Benedictinis, nec diſtinguat de ſtatu quem

iam habeat, nec ſi diuturno tépore, vel paruo ſit apud illos Religioſos detétores,videtur velle,quod in quocumque ſtatu ſit, ſiue profeſſus ſecundo,ſiue non profeſſus,poſſit repeti,quia cum lex non diſtinguit,neque nos debemus diſtinguere : ac proinde profeſſio emiſſa non valet facta cótra modum aſſignatum in Religione ad quam tranſiit. Secundo poteſt probari ex iis quæ tradit Sanchez citato *lib. 3. de Matrim. diſp. 5.* In ſolutione ad quartum, vbi ait illud commune dictum Iuriſtarum, quod multa facta contra legem valent, eſſe limitandum quod non valeat factum contra legem, quando in tali lege aſſignatur forma eſſentialis ſeruanda in actu : ſi enim tunc fiat contra legem, factum non tenet. At illa priuilegia particularia concedentia ne Religioſi tranſeant ad alium ordinem niſi petita, & obtenta licentia, aſſignant formam eſſentialem ſeruandam in tranſlatione Religioſi ad alium ordinem vt patet:ergo non ſeruata hac forma tranſlatio,& profeſſio non valent. Tertio probo,quia de ratione priuilegij eſt, vt aliquid ſpeciale concedat, vt Iuriſtæ communiter dicunt,aliàs nó eſſet priuilegium: ſed ſi iſtud priuilegium Patrum Benedictinorum non concederet vt eſſet nulla tran ſlatio Religioſi non obtenta licentia,nihil noui concederet : ergo non eſt dicendum oppoſitum. Probo minorem,quod nihil noui concederet ſi nó annullaret tranſlationem, & profeſſionem. nam ius commune in dicto cap. *licet.* id concedit Religioſis vt ſi licentiam petierint,etiam ſi non obtineant, licitè,& validè tranſeant : ergo aliquid vltra debet dictum priuilegium operari, vt ſcilicet non obtenta licentia,tranſlatio nec liceat,nec valeat. Quarto efficaciter probo : quia quando duæ leges ſunt oppoſitæ,ſecunda reuocat priorem, vel illam corrigit, vt fusè, &

efficaciter probat Suarez *tom. de legib. lib.6. cap. 27. à num.10.*cum multis citatis: ſed hæ duæ leges ſunt oppoſitæ, prima ſcilicet contenta in c.*licet*, dicens quod poſſit tranſire Religioſus petita, licet non obtenta. Secunda vero lex contenta in illo priuilegio dicit non poſſe tranſire niſi obtenta licentia: ergo cum ſint oppoſitæ, ſecunda poſterior contenta in priuilegio, reuocat, vel reſtringit illam priorem contentam in cap. *licet, de Regular.* potuit enim Papa ſubſequens derogare iuri communi capituli *licet:*cum Papa ſucceſſor poſſit abrogare legem prioris. Neque opus eſt vt Papa derogans iuri communi ſe illud dicat de facto derogare, ſi per factam legem contrariam, & incompatibilem illi facto ipſo derogat, quia cum princeps ſit, præſumitur omnia iura habere in pectore:& proinde ſcire cuinam iuri deroget, aut velit derogare ſua lege oppoſita iuri communi. Vltimo facit ad hoc intentum quod tradit Rodrig. *tom.1.qq.q.9.art.3.* vbi citans vnam gloſſ.iur. dicit eſſe communem opinionem iuris peritorum, valare priuilegium, etiam ſi non faciat mentionem iuris, cui contradicit: ergo hoc priuilegium conceſſum Religioni ne ſuus ſubditus tranſeat ad aliam niſi obtenta licentia, erit validum etiam ſi non faciat mentionem citati capituli *licet*, *de Regular.* per quod conceditur tranſitus petita, licet non obtenta licentia.

5 Ad maiorem adhuc materiæ explicationem aduerto, quod vltra priuilegium *num.4.* præcedente citatum conceſſum Patribus Benedictinis ne ſui Religioſi transferantur niſi petita, & obtenta licentia, idem priuilegium conceſſit Paulus V. Patribus Carmelitis Diſcalciatis, pro vt refert Sanchez *tom.2. Decalogi, lib. 6.cap.7.* qui ibidem refert, idem priuilegium Carmelitarum conceſſiſſe Gregor. XIII. Patribus Societa-

tis

tis Ieſu, cum clauſula ne alij Religioſi communicātes in priuilegiis cum eiſdem Patribus Societatis prædictæ, poſſent in hoc priuilegio communicare. Vide tamen quod ego dixi in Epitome eiuſdem Sanchez *ad citatum cap.7.* vbi aduerto, quod licet prædictus Summus Pontifex prohibuerit ne cæteri Religioſi communicarent in hoc priuilegio prout conceſſo Patribus eiuſdē Societatis cum clauſulis ibi poſitis à Sanchez; non per hoc videtur prohibuiſſe, quin cæteri Religioſi poſsint communicare in eodem priuilegio quatenus conceſſum fuit Patribus D. Benedicti, & Patribus Carmelitis Diſcalceatis. Vide *in citat. Epitome.*

CASVS XI.

De duobus Religioſis citatis, quibus non eſt datum tempus ſufficiens, nec locus commodus ad reſpondendum.

PRæſentem caſum mihi oblatum volui breuiter hic apponere, ad tollendum certum abuſum in aliqua Religione inueteratum.

Primus eſt. Quidam Prælatus Prouincialis quemdam Religioſum poſt viſitationem culpatum inueniens coram ſe vocauit, & illi capitula culparum non leuium obtulit in ſcriptis, per obedientiam iniungens vt intra ſpatium 24. horarum ad illa capitula reſponderet. Quæritur an ſubditus queri poſſit de paruo tempore ſibi aſſignato ad reſpondendum: & poſsit proinde ob hanc cauſam à Prouinciali appellare?

Secun-

Secundus caſus fuit. Viſitauit Prouincialis quemdam Conuentũ:finita viſitatione Prælatus Conuentus timens ſe in viſitatione de aliquibus defectibus à fratribus delatum, petiit à Prouinciali vt ſibi copiam faceret de Capitulis culparum ſuarum, vt ad illa reſponderet. Prouincialis dixit nihil cõtra illum in viſitatione reſultaſſe, illúmque proinde iuſſit eſſe quietum, exiit Prouincialis à Conuentu: & poſt quatuor menſes exiſtens Prouincialis in alia vrbe longè diſtante vocauit ad ſe prædictum Prælatum localem, & illi exhibuit capitula grauium culparum, præcipiens illi vt ad obiecta reſponderet intra ſpatium 24. horarum, negata illi licentia exeundi à Conuentu pro conſilio capiendo. Reſpondit ille ad obiecta prout potuit: proteſtatus vt certi teſtes à ſe allegati reciperentur in ſui defenſionem, qui teſtes erant abſentes, videlicet in illo oppido ſui Conuentus. Prouincialis citatos teſtes non vocauit, & contra illum ſententiam tulit priuationis officij ſui. Appellauit ſubditus: ſuperior iudex appellationis, iuſſit vt Prouincialis ad ſe mitteret proceſſum. Prouincialis confuſus, proceſſum non miſit, ſed vocauit ad ſe ſubditum appellantem in ſecreto, & verbis importunis, ac moleſtis ferè, obtinuit, vel coëgit vt ſubditus renunciaret appellationi factæ, & de facto renunciauit. Quæritur an Prouincialis in aliquibus errauerit, & an ſubditus ille proſequi poſsit appellationem poſitam, non obſtante quod illi renunciauerit modo prædicto.

1 Ad primum quæſitum reſpondeo abuſum eſſe intolerabilem ab aliquibus Prælatis intruſum, qui ſubditis culpatis in re graui culparum capitula exhibentes, eiſdem præcipiunt vt reſpondeant intra ſpatium 24. horarum. Probo hoc eſſe intolerabile primo ratione

ne naturali: nam licet Religioſi, maximè Minoritæ, priuilegium habeant à Bonifacio VIII. conceſſum, ne obligati ſint ad ſeruandos apices iuris in ſuis proceſſibus: in eodem tamen priuilegio mandat Papa, vt teneantur ſeruare ſubſtantiam iuris canonici, & naturalis: at de ſubſtantia iuris eſt dare reo tempus ſufficiens ad ſe defendendum, ſicut eſt pro ſe citare teſtes, conſulere doctos, quærere ſcripturas ſibi neceſſarias, & multa alia concernentia ad ſuam defenſionem, quæ non poſſunt aduerti, neque conſiderari in tam breui ſpatio, quale eſt 24. horarum. Cum igitur aſsignato tã breui ſpatio defenſionis denegetur illi copia commodæ naturalis defenſionis, ſequitur, quod Prælatus tale ſpatium 24. horarum tantum aſsignans, non ſeruat ſubſtantiam iuris. Confirmatur exemplo ſæcularium, quorum cauſæ aliquando durant per annum, & hoc in rebus quæ nõ ſunt tanti momenti, quanti ſunt aliquando illæ pro quibus aliqui Prælati iubent ſubdito reſpondere intra horas 24. Nunc probo hoc eſſe abuſum iniuſtum, ex iure canonico. Et imprimis habetur clarè in cap. I. *de dilationibus*, vbi Papa decernit merito quoſdam Religioſos appellaſſe à duobus iudicibus delegatis Sedis Apoſtolicæ, qui citatis Religioſis vt reſponderent in certa cauſa: (ſunt verba Papæ) *Terminum ſibi nimis breuem peremptorium ſtatuerũt*. vbi gloſſ. *ver*. peremptorium, citat alios multos textus, ex quibus oſtenditur dandum eſſe reo tempus commodum ad reſpondendum. Idem habetur in cap. *legitima, de appell*. vbi gloſſa *ver*. competens, dicit quod erit locus appellationis ſi tempus competens non aſſignetur. Idem habetur in cap. *Hortamur* 3. *quæſt*. 9. vbi Papa Pelagius inſtruens iudices in modo procedendi, ait. Et competentem legibus, & veritati terminum detis. Quod ſi

obiicias

obiicias aliquando iudices Eccleſiaſticos ſub cenſura excommunicationis mandare vt ſcientes de tali matéria vadant denunciare intra ſpatium 24. horarum, vel quid ſimile? Reſpondetur de ordinario nõ id præcipere niſi intra ſpatium trium dierum, aſſignando vnum diem pro quauis monitione prærequiſita: quod ſi aliquis iudex aliquando iubeat denunciare intra 24. horas, poterit id facere ſi negotium periclitetur propter moram: at denunciare eſt nimis diuerſa res à defenſione: nam vt aliquis denuntiet non indiget tempore magno, cum ſolum debeat dicere coram iudice id quod ſcit, & ad hoc non indiget conſultore, ſcripturis, teſtibus, & ſimilibus, & proinde minus tempus illi neceſſarium eſt. Qui vero ſe debet defendere in iudicio, indiget illis omnibus proximè dictis, & multis aliis, & proinde longius illi tempus, & commodum concedendum eſt.

2 Circa ſecundum quæſitum multi veniũt defectus annotandi ex parte iudicis, quos refero, & aduerto ſummariè. Primus eſt, quod fuerit vſus dolo, tum dicendo primo Prælato locali poſt viſitationem nullam de illo ſe querelam habere: tum ſecundo vocando illum poſt quatuor menſes ad locum diſtantem, vbi commodam defenſionem non habebat. Quomodo autem à iudice poſſit committi hic dolus, & quomodo propter dolum poſsit ab officio amoueri, vide Rodrig. *tom. 2. qq. Regul. quæſt. 29. art. 3. §. At pro explicatione*, vbi inter varios modos doli qui poſſunt concurrere in iudice, dicit. Illum iudicem dolum committere, qui callidè tacet nolens reſpondere querelis, aut in aliquibus mendacio, aut arte verborum diſsimulat.

3 Secundus defectus ſubſtãtialis iſtius Prælati fuit, præcipere reo, vt intra 24. horas reſpõderet Capitulis

culpa

culparum grauium, abſque tempore commodo ſe defendendi, de quo dixi ſufficienter ſuprà *num.* 1.
4 Tertius defectus fuit, citare reum ad locum remotum, & diſtantem, in quo reus non habebat commodam defenſionem, & teſtium productionem. Et quod commoditas loci ſit neceſſaria ad defenſionem naturalem, probatur ex eo quod dicitur in iure, reum non teneri comparere ſi citetur ad locum non tutum, vt habetur in cap. *Ex parte* 10. *de appellat.* cum gloſſa verb. *Periculoſum.* & cap. *Sine de coniug.* 33. *quæſt.* 2. locus enim in quo reus caret teſtibus quos habet in loco vbi habitat, non eſt locus tutus.
5 Quartus defectus hic interuenit, quod Prælatus iſte non vocauit teſtes illos diſtantes, quos reus allegauit in ſui defenſionem. In hoc enim errauit Prælatus iſte contra ſubſtantiam iuris denegans reo principalem partem ſuæ defenſionis: conſtat enim ex tela iudicij in titulo *De teſtibus*, & tit. *De probationibus*, quod præcipua defenſio rei conſiſtit in productione teſtium: cum ergo iſte Prælatus oblatos teſtes à reo vocare noluerit, proceſsit contra ſubſtantiam iuris, & ob hanc ſolam cauſam, & grauamen potuit reus ab illo appellare, illiúſque ſententia fuit nulla.
6 Quintus defectus fuit ex parte iudicis, quod poſt latam ſententiam, induxit, & ſollicitauit reum precibus importunis, vt deſiſteret ab appellatione. Hoc enim in rigore fuit vim facere ſuo modo ne ſubditus vteretur iure ſuo claro quod habebat ad appellandum, & ſe defendendum. Vnde iſta deſiſtentia, ſiue renunciatio appellationis iam factæ fuit renũciatio nulla, eo quod fuit clarè inuoluntaria: pro quo vide quæ ſuprà dixi in hac ſecunda parte, caſu 8. de Nouitio, qui receptus ad ſtatum clericatus, poſtea inuitus conſenſit

profi

profiteri ad ſtatum laicalem: circa quod oſtendimus renunciationem inuoluntariam non valere. Et pro hoc caſu inſuper addo, quod cum iſte Religioſus ſic renuncians maneret læſus in fama, potuit non obſtante ſua renunciatione petere reſtitutionem, & iudex tenetur illum admittere ad appellationem proſequendam, ob nullitatem renunciationis. Pro quo facit, quod nemo poteſt renunciare iuri ad ſe defendendum; ſi vero illi renunciet in cauſa criminali, qualis eſt iſta, poteſt reuocare, vt tenet clarè Bajardus *in Addit. ad Iul. Clar. quaſt.* 49. *num.* 62. & citat Angelum, Marſil. & Franc. cum vna gloſſa iuris ciuilis. Idem tenet Vmbertus *in pract. Inquiſit.* verb. *Defenſiones*, §. *Nota etiam quod*, addens, quod ſi reus faciat talem reuocationem, non poterit iudex procedere ad executionem: & citat Angelum in l. *pactum inter hæred. ff. de pactis*. Adde quod ſicut mihi dictum eſt, quando iſte Religioſus fecit renunciationem prædictam coram Prouinciali, iam ſuperior ipſius Prouincialis acceptauerat appellationem, eáque ſic acceptata ab illo, iam non poterat illi renunciare inſcio eodem ſuperiore. Probatur ex cap. *quamuis conſtituto. de elect. in* 6. vbi dicitur quod partes non poſſunt deſiſtere ab appellatione, poſtquam fuit Papæ præſentata: & iſte Religioſus iam habebat epiſtolam ſuperioris acceptantis, & petentis proceſſum.

CASVS XII.

De quibuſdam Clericis obligantibus hæredes defuncti, & ſepulti apud Religioſos, vt faciant tot officia, & legata apud ſe, quot fiunt apud Religioſos.

IN Inſulis Tertiariis fuit intruſa cóſuetudo, quod ſi aliquis eligit ſepulturam apud Conuẽtum Religioſorum, Clerici obligant hæredes, vel executorem teſtamenti vt tot officia, & legata iubeant fieri in Eccleſia ſua Parochiali, quot facta ſunt in Conuentu, in quo fuit ſepultus. In quo Conuentus valdè damnificantur, quia multi ea de cauſa ſæculares non eligunt ſepeliri apud Religioſos, ob grauamen inferendum ſuis hæredibus: eſt etiam grauamen hæredum, qui coguntur duplicare officia, legata, oblationes, & ſimilia.

Quæritur an poſsint Vicarij, Parochi, vel Clerici obligare hæredes defuncti ſepulti apud Religioſos ad ſupra dicta.

Primò. Reſpondeo omnino, quod non poſſunt, & contra facientes inferunt violentiam claram, & committunt iniuſtitiam. Probo primo, quia cum iſta obligatione impoſita deterrent homines clarè à ſepultura liberè eligenda vbicumque voluerit: ius enim ſepulturæ liberum eſt, vt patet ex toto titulo de ſepulturis in iure: quod autem per impoſitionem huius obligationis deterreantur, & ferè priuentur homines libertate ſepulturæ, conſtat ex claro grauamine dandi Eccleſiæ Parochi, illa omnia ſupradicta, quæ defunctus non legauit, imò dare noluit. Redundat etiam in claram,

ram, & magnam læſionem Conuentuum pauperum; maximè Franciſcanorum, qui ob talem obligationem impoſitam à Clericis, amittunt eleemoſynas ſepeliendorum apud ſe, ex quibus ſuſtentantur. Quæ cauſa ſiue moleſtia ſufficiens fuit vt D. Papa Clemens VIII. conceſſerit priuilegium, feceritque Decretum huic noſtro caſui valdè fauorabile, quod habetur apud Rodrig. in ſuo Bullario *fol.* 1225. quod ſic habet. Informatus Papa quod Rectores, & Parochi in India Occidentali petebant maiores eleemoſynas propter fideles ſepultos apud Conuentus D. Franciſci, quam petebant pro defunctis apud Eccleſias Parochiales: mandat Papa prædictis Parochis ſub pœna excommunicationis ne talem exactionem eleemoſynæ faciant: & aſſignat Papa hanc rationem, vel illam illi oblatam à petẽtibus, aſſignat pro cauſa ſui mandati. *Plerique* (ait Papa) *Chriſti fideles ob difficultatem ius adeo oneroſum perſoluendi*, &c. & paulò poſt ſubdit hæc verba. *Quo fit, vt Eccleſiæ huiuſmodi mortuorum ſepulturis, & conſequenter eleemoſynis in dies fieri conſuetis propemodum priuentur*, &c. Quo nihil clariùs ad noſtrũ caſum dici potuit. Vnde ego ſic argumẽtor: Fatres omnes Minoritæ, & proinde commorantes in Inſulis ſupradictis gaudent hoc priuilegio, prout eſt notorium: & dato quod illud non ſit priuilegium, ſed nuda iuris Papalis diſpoſitio: conſtat quod vbi eſt eadem ratio, eſt eadem iuris diſpoſitio, cap. *dudum, il* 2. *de elect.* & cap. *cum dilecta, de confirm.* vtili, vel inutili, & l. *illud, ff. ad* l. *Aquil.* de quo latè, & optimè Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſp.* 42. *num.* 4. ergo cum exactio Clericorum in Inſulis citatis quoad prædicta, habeat omnimodam rationem, & ſimilitudinem cum exactione Parochorum apud Indiam Occidentalem circa ſepultos apud Franciſcanos, erit vtróbique

eadem legis diſpoſitio Clementis VIII. & proinde mandatum D. Papæ Clementis VIII proximè citatum practicandum eſt circa Clericos, & Parochos Inſularum Tertiariarum. Secundo principaliter probatur, quia legatum, & oblationes debent eſſe voluntariæ: patet ex diffinitione legati, qua definitur eſſe donatio facta per mortem defuncti, at de intrinſeca ratione donationis eſt vt ſit volūtaria, eſt etiam de intrinſeca ratione eleemoſynæ vt ſit volūtaria, vt patet: idem eſt in oblatione, cuius intrinſeca ratio, imo & etymologia petit vt ſit voluntaria: ex his conſtat quod nō poſſunt Clerici Inſulani petere hæc duplicata officia in ſua Eccleſia fieri, quia nec ratione legati, nec ratione eleemoſynæ, nec ratione oblationis illa poſſunt exigere, cū defunctus ea non legauerit, neque hæres ea dare velit voluntariè, & repugnat naturæ illorum trium vt exigantur coactè. Tertio, iſta conſuetudo exigendi vt in Parochia fiant duplicata legata vel officia, ſaltem indirectè impedit libertatem ne fideles liberè eligant ſepulturam vbi voluerint, propter oneroſum grauamen hæredum vt ſuprà tetigimus: ergo propter hanc ſolam cauſam non eſt rationabilis, nec proinde tolleranda: probatur conſequentia per illa, quæ optimè, & appoſitè tradit Panorm. in cap. *dudum, de elect.* vbi citat vnam gloſſam dicentem, quod prohibitus directè aliquid facere, prohibetur etiam indirectè illud facere. Quarto probatur ex praxi generali Eccleſiæ, ſaltem in iſto Regno Portugalliæ, in quo nunquam practicata eſt talis conſuetudo, de qua eſt præſens quæſtio: conſuetudo vero regni, vniuerſalis, & rationabilis præualere debet, potius quam illa particularis, & irrationabilis, & læſiua proximi in Inſulis intruſa. Quinto adduci poteſt pro hoc caſu, ille alius caſus adductus à

Sylueſt.

Syluest. *verb. immunitas Eccleſiæ* 3. *quæſt.* 9. & verb. *ſimonia, quæſt.* 11. in fine, vbi ait, quod ſi Capitulum, vel collegium faceret ſtatutum, quo decerneretur, ne aliquis Parochianus vocaret Religioſos ad ſepeliẽdum ſuum defunctum, niſi etiã vocauerit ipſum Capitulum, pro eodem defuncto aſſociando, vt eidem Capitulo aliqua eleemoſyna inde donaretur, dicit Syluest. quod tale ſtatutum eſſet cõtra libertatem Eccleſiaſticam, & proinde iniuſtum: quia priuat Religioſos illa aſſiſtentia, & commodo aſſociandi funeralia. Et addit Syluest. quod tale ſtatutum eſſet ſimonia negatiua: id eſt, quia non vult concedere ius illud quod habent Religioſi in re ſpirituali, videlicet ſepeliendi mortuos, niſi ipſis Clericis aliquid tẽporale concedatur, vt illud ius Religioſis permittãt. Quæ omnia facile, & ſuauiter applicantur ad noſtrum caſum. Nam cum iſta obligatione quam Parochi Inſulani imponunt hæredibus defuncti impediunt ſaltem facto, & indirectè ne Religioſi ſepeliant defunctos in ſuis Monaſteriis, ad quod habent priuilegiũ, & libertatem: & præterea impediunt ne Religioſi vtantur iure ſuo ſpirituali in ſepeliendis defunctis, niſi ipſis Clericis detur aliqua eleemoſyna quæ non eſt eleemoſyna, cum ſit coacta, vt diximus. Vltimo poteſt hoc cõfirmari per id quod dicit D. Gregorius Papa in cap. *vendentes* 1. *quæſt.* 3. vbi loquens de ſimoniacis, quorum alij vendunt ſpiritualia, alij vero illa emunt: ait ſanctus Papa, quod eſt ſimoniacus ille qui non vult ſoluere proximo quod iuſtum eſt, & rem iure debitam facere contemnit abſque pretio dato: at de iure debito eſt vt quiſque liberè, & ſine pretio dato eligat ſepulturam vbi voluerit, & proinde non poteſt obligari ad aliquid propter hoc ſoluendum.

2 Neque obſtat contra hoc Clericorum ratio, qua

dicunt ſe prædictam obligationem defuncti hæredibus imponere propter laborem quem paſſi ſunt Clerici in vita paſcentes illum defunctum ſuum Parochianum paſtu ſpirituali, ſacramenta adminiſtrando, docendo,& prædicando,quia dignus eſt operarius ſua mercede iuxta Euangelium. Non obſtat, quia prædictus labor Parochi in paſcendo ſuo Parochiano ſepulto apud Religioſos,ex Decreto Eccleſiæ,& ex iudicio Eccleſiæ ſufficienter compenſatur per ſolutionem quartæ funeralis, quam iubet Eccleſia ſolui Parocho ex delatis cum defuncto ſuo Parochiano ſepulto apud Religioſos: vt conſtat ex multis textibus iuris; & in particulari habetur in cap. 2. *de ſepult. in 6.* vbi Papa dicit, quod defunctus ſepultus extra ſuam Parochiam, *ſoluat canonicam portionem illi Eccleſiæ, in qua conſueuit audire diuina,& Eccleſiaſtica recipere Sacramenta.* Sic ibi. Quaſi dicat, quod prædicta quarta canonica ſoluitur Eccleſiæ Parochiali propter laborem Parochi in prædicto paſtu ſpirituali perpeſſum. Si ergo Eccleſia taxauit ſolutionem laboris Clerici Parochi cum dicta quarta funerali, quo iure poteſt Parochus vltra iſtam Eccleſiæ taxam, pro ſuo labore petere, & exigere, vt tot officia, & legata fiant in ſua Eccleſia Parochiali, quot defunctus fieri iuſſit in Monaſterio ſuæ ſepulturæ. Iam vero ex praxi Eccleſiæ, & ex mox citandis, quarta pars funeralis non debetur ex officiis,vel Miſſis,vel candelis,quæ defunctus reliquit Monaſterio in quo ſepelitur, vt expreſsè docet Rodriguez *tom. 1. qq. q. 39. art. 2.* & Miranda *tom. 2. Manual. quæſt. 48. art. 7.* vbi dicunt, quod quarta funeralis nec de officiis; neque de Miſſis relictis Eccleſiæ ſepulti debet ſolui Parocho,ſicut praxis,& generalis conſuetudo obſeruat,ſed ſolum de illis quæ cum corpore defuncti deferuntur,

tur,quale eſt vinum,triticum,oleum,& ſimilia: at vero officia, & Miſſæ non deferuntur cum corpore defuncti. Et confirmatur amplius, ſeu declaratur: nam dato, & non conceſſo, quod de officiis, & Miſſis relictis Conuẽtui ſoluenda eſſet quarta funeralis, non eſſet ſoluenda in æquali portione, vt iſti Parochi prætendunt. Declaro ſic. Reliquit defunctus vnum officium defunctorum dicendum pro anima ſua in Conuentu Fratrum, & viginti Miſſas: demus per te, quod iſtæ Miſſæ, & officium debeant quartam funeralem Parocho (quod citati Doctores negant) demus tamen ita eſſe: eo dato, non debetur Parochiæ, niſi quarta pars illius officij,& quarta pars illarũ Miſſarum. Vos autem ô Parochi petitis aliud integrum officium, & alias viginti Miſſas,quod non eſt quarta funeralis,ſed tantumdem quantum relictum eſt Eccleſiæ Regulari vbi eſt ſepultus defunctus: & addit Rodrig. cit. loco, quod ſic declarauit Pius V. non deberi quartam funeralem,niſi de illis quæ portantur cum corpore defuncti,non vero de Miſſis,officiis,& ſimilibus. Et quamuis Clemens V. in Clement.*dudum,de ſepult.*dicat,quod Religioſi ſoluant quartam funeralem, *de obuentionibus omnibus, tam funeralibus, quam quibuſcumque, & quomodocumque relictis.* Tamen conſuetudo tot poſtea annorum introduxit licitè ne ſoluatur quarta de officiis,& Miſſis, accedente declaratione Pij V. & authoritate Doctorum: & fauet Concil.Trident. *ſeſſ.25.cap.13.de reform.* vbi in ſoluenda quarta funerali, vel non ſoluenda dicit ſtandum eſſe conſuetudini quadraginta annorum: & iſta conſuetudo de non ſoluenda quarta de Miſſis, & officiis durat in praxi Eccleſiæ pluſquam prædictum ſpatium annorum.

3 Et adhuc ad hoc intentum inſeruire poteſt caput

vnicum, *de plus petitionibus*. in quo Papa Gregorius IX. ait, quod puniatur ille qui petit quod ſibi non debetur; & conſtat ex omnibus ſupradictis, quod iſti Parochi Inſulani petunt quod ſibi non debetur. Neque fauebit his Parochis, ſi dicant eſſe pro illis conſuetudinem quadraginta annorum, vel præſcriptam, vt ſic obligent hæredes defuncti ad prædicta: nam conſuetudo contra bonum proximi non poteſt præſcribi, quia eſt irrationabilis, vt inter alios tenet & probat Suarez *tom. de leg. lib. 7. cap. 4. num. 4. & ſeqq.* at iſta conſuetudo, ſeu corruptela Parochorum, eſt clarè contra bonum proximi, videlicet hæredum defuncti, & Religioſorum, quibus grauamen clarum infertur, iuxta prædicta: ac proinde non poteſt præſcribi; & pro maiori confirmatione refero mihi dictum eſſe, quod in eadem Inſula bis iam iudicatum eſt in tribunali Epiſcopi iuxta hanc noſtram opinionem. Vide infrà in hac 2. parte, caſum 26. pendentem ab iſto 12.

Vltimo pro iſto caſu aduerto, nouiſſimè declaratum fuiſſe ab Illuſtriſſ. DD. Cardinalibus Romæ, non teneri hæredes defuncti ſepulti apud Regulares, facere celebrari tot Miſſas, vel officia in Eccleſia Parochiali Clericorum, quot celebrata ſunt in Eccleſia Regulari vbi defunctus ſepultus eſt. Ita habetur *in Declarationibus Cardin. & Rota,* impreſſis Madriti anno 1627. de mandato Nuncij Apoſtolici Hiſpaniæ, *fol. 44. pag. 2. §. Y que los herederos.*

CASVS

CASVS XIII.

De quadam Bulla Domini Papæ Gregorij XV. in qua aliquam ſuperintendentiam conceſſit Epiſcopis ſuper Moniales ſubditas Regularibus.

DOminus Papa Gregor. XV. per particularem Bullam conceſſit, ac decreuit, quod Epiſcopi in aliquibus rebus poſſent, ac deberent ſe immittere circa regimen Monialium ſubditarũ Prælatis Regularibus. Inter alia, præcipua hæc fuerunt. Primum, ne Prælati Regulares poſſent aſſignare Monialibus confeſſorem ordinarium, vel extraordinarium (id eſt alleuiador) niſi prius prædicti cõfeſſores fuerint approbati per Epiſcopum, approbatione particulari, excepta priori approbatione, qua approbantur generaliter ad confeſſiones ſæcularium audiendas. Secundum fuit, vt procuratores Conuentuum Monialium, ſiue ſint fratres, ſiue ſæculares, teneantur quotannis ratiocinium reddere coram Epiſcopo de redditibus ſingulis, & expenſis Conuentus. Tertium, vt exiſtente cauſa, poſſit Epiſcopus monere Prælatum Regularem, vt ab officio amoueat confeſſorem, vel procuratorem Conuentus Monialium; idque Prælato non exequente, poſſit illos Epiſcopus amouere. Quartum, vt Epiſcopi poſſent aſſiſtere in electionibus Abbatiſſarum, & Prælatarum ſubditarum Regularium, & in illis præſideat. Quod ferè moraliter nunquam per ſeipſos facere poſſent; ſed deberent ad hoc deputare Clericos delegatos.

Prælati Religionum habentes ſub ſe Conuentus

Monialium, tanquam experti in hac materia, attédentes inconuenientia, & incommoda reſultantia ex prædictis conceſsionibus & Decretis, omnes vnanimiter Olyſſipone cógregati, tractare cœperunt de ſupplicatione facienda Summo Pontifici pro impedienda executione prædictæ Bullæ, vnicuique Religioni commendatum eſt vt particulares rationes excogitaret Pontifici maximo offerendas pro dicta ſupplicatione impetranda. Mihi iniunctum fuit à Prælato, vt de meo tenui ingenio proferrem quæ ſentirem: & vt Prælato parerem dixi ſequentia. Quæ fortè poterunt in poſterum pro ſimilibus caſibus deſeruire.

Rationes communes ob quas non conuenit obſeruari prædicta Decreta.

1 ANtequam primam rationem in genere aſſignem, ob quam non expediat ſupradicta Decreta obſeruari, ſuppono vt certum in iure naturali, neminem deiiciendum eſſe à gradu, & ſtatu honorifico, quem habet, niſi prius audiatur. Sufficiat pro hoc totus titulus *de reſtitut. ſpoliat.* maximè ibi cap. *in literis.* vbi Papa dicit quod ſecundum leges ciuiles, etiam latro eſt prius reſtituendus, & audiendus, quam re poſſeſſa ſpoliádus. Cum igitur regimen Monialium à tot Pontificibus tot Religionibus conceſſum, ſit officium honorificum quod poſsident, cóueniens videbatur, vt ante hæc Decreta per quæ Prælatis Religioſis prædictum regimen vel adimitur, vel reſtringitur, ferè cum illorum infamia, prius monerentur, vel audirentur, vt de ſuo regimine redderent rationem. Priuilegia enim quæ principes ſæculares concedunt ſubditis, illa eiſdem non auferunt niſi ob culpas, eóſque prius audiendo.

do. Secundo conſtat etiam ex cap. *Si quando, de reſcript.* quod ſi aliquando Papa iubet alicui, v.g. Epiſcopo, vt aliquid faciat, ſi ex illo quod Papa pręcipit reſultat aliquod ſcandalum, vel inconueniens, quamuis id Papa iubeat ſub cenſura excommunicationis, poteſt nihilominus is cui mandatur, non implere, & ad Papam reſcribere, aſsignando rationes, ob quas non expediat tale mandatum executioni mandare; quod vocant Doctores ſupplicare, vel facere ſupplicationem Papæ. De qua ſupplicatione, quomodove ſit facienda Summo Pontifici, tractat Suarez *lib. 4. de legib. cap. 16. à num. 5.* Tertio, & ſuppono poſſe cõtingere, vt Papa licet aliàs non poſsit errare in illis quæ Doctores Catholici docent: tamen poteſt aliquando aliquid cõcedere propter nimiam importunitatem precum, vel propter falſam ſibi porrectã informationem. Et quod attinet ad conceſſa per importunitatem, habetur expreſsè in cap. *quia per ambitioſam, de reſcript. in 6.* vbi Papa ponit hæc verba: *Per ambitioſam importunitatem petentium tam nos, quàm nonnulli prædeceſſores noſtri indulgentias perpetuas multis conceſſimus*, &c. & paulò infrà ponit hæc verba: *Nos volentes emendare præterità*, &c. vbi gloſſa verb. *Importunitatem.* multa citat ad intentum, quæ ibi videas. Quod potuit contingere in hoc noſtro caſu, vt videlicet aliqui à Summo Põtifice prædictam Bullam impetrarent, tum ob importunitatem; tum ob falſam informationem propoſitam Summo Pontifici, vt ſæpè fieri ſolet: ſed ille tandem emendat præteritum, vt in hoc caſu emendauit, nõ procedendo ad executionem, propter exhibitam ſupplicationem. Quo vero ſciatur fundamentum ſupplicationis tunc exhibitæ, & appareat bona fama regiminis Regulariũ circa Moniales ſibi creditas, & prouideatur caſibus futuris, accedo ad

rationes

rationes communes pro Bullæ prædictæ executione impedienda per ſupplicationem.

2 Primo. Prælati Regulares per priuilegia Pōtificis ſunt in poſſeſſione honorifica gubernandi Moniales ſuas abſque illis reſtrictionibus, & delegationibus factis Epiſcopis: & prætendunt probare quod in illarum regimine non commiſerint culpas, ob quas ſibi nunc imponi debeant prædictæ reſtrictiones, & aſſignari Epiſcopos aſſiſtentes, ſiue ſuperintendentes in regimine: ergo, cum neque princeps ſæcularis priuet ſuos ſubditos conceſſo priuilegio niſi ob culpas, & demerita, congruum eſt, vt Summus Pontifex omnium benigniſſimus non priuet Prælatos Regulares priuilegio illo honorifico gubernandi Moniales ſine illa aſſiſtentia, & ſuperintendentia Epiſcoporum abſque culpis probatis, illíſque prius auditis. Et confirmatur hoc argumentum: nam ſi, quando Papa dat aliquod reſcriptum gratiæ, vel iuſtitiæ, ſolet apponere clauſulam, *Si preces veritatę nitantur*, & hoc quando agitur de commodo, vel præiudicio vnius tantum: à fortiori hoc debet in hoc caſu intelligi, quando talis Bulla à Domino Papa impetrata eſt (fortaſſe per illos qui Religioſis nō ſunt benè affecti) & debuit intelligi clauſula, ſi preces, vel informationes, veritate nitantur, vbi concurrit fama, & honor tot Religionum. Secundo, quia iuxta Regulam 16. *de regul. iuris in 6.* priuilegium principis debet eſſe manſurum: & hoc priuilegium gubernandi Moniales abſolutè, abſque his reſtrictionibus tot ab hinc annis Religioſis Prælatis conceſſum, & heri in Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regul.* per tot capita confirmatum, hodie ſic illis reſtringitur; vt in parte laudabilius illis foret in totum ab illarum regimine abſtinere, quam cum tot reſtrictionibus, & ſubiectionibus

nibus ad Epiſcopos acceptare. Tertio, intentio principalis præſumpta iſtius Bullæ, ac reſtrictionum, cognoſcitur eſſe quod Dominus Papa fuit informatus Prælatos Regulares malè procedere in regimine ſpirituali, ac temporali Monialium, ideóque eoſdem ſubdit Epiſcopis in certis rebus hic deſignatis, innuens melius, ac vigilantius Epiſcopos ſuper illis fore prouiſuros, & maiori cum zelo Moniali ū negotia proſpecturos: nos autem probare intendimus non ſic eſſe: ſed aliquando oppoſitum euenire. Sufficiat nobis ad hoc, vnum exemplum in Monialibus ſanctæ Claræ. Hæ in prima ſua fundatione erant ſubiectæ gubernationi vnius Cardinalis, qui per ſe raro, & per viſitatores delegatos illas viſitabat, & electiones faciebat. Currente vero tempore conſtitit, quod illud regimen Monialibus non conueniebat; & quod melius illis erat gubernari per Generalem, & Prouinciales Ordinis Minorum. Quibus de cauſis motus Eugenius IV. prædictarum Monialium regimen abſtulit à dicto Cardinali, & illud commiſit Prouincialibus Ordinis Minorum, eorúmque Generali. Sic refert Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regul. quæſt.* 13. *art.* 8. citans librum monumenta Ordinum & addit. ibidem quod fuit hoc confirmatum per quandam reuelationem factam ſuper eodem caſu, quæ ibi videri poteſt. Et hoc ipſum confirmo duobus motiuis claris. Si Euangelium Chriſti Domini, & tot Concilia obligant, vt Prælatus cognoſcat ex vultu oues proprias, & obligat Concilium Tridentinum ea de cauſa, vt Epiſcopi per ſe ſingulis annis viſitent proprias oues; melius ad vnguem hoc exequuntur Prouinciales Minorum, qui ſingulis annis viſitant per ſe ipſos Conuentus Monialium, & per ſe ipſos aſſiſtunt illarum electionibus, quæ duo Epiſcopi per ſe ipſos

nunquam

nunquam faciunt, cum nunquam aſſiſtant electioni Conuentuum longè diſtãtium, neque illos per ſe viſitent, ſed per Clericos delegatos, de quibus non eſt ſperandus tantus zelus, quantus de Prouinciali, qui ob ſimilitudinem habitus, & fraternitatis maiori compaſſione Monialium defectus debet emendare. Secundum motiuũ eſt. Prouinciales Regulares finito triennio expectant Syndicantem rigoroſum, qui totam Prouinciam viſitat inquirens defectus Prouincialis ad illos puniẽdos: ideóque ex timore reddendæ rationis magis ſtudent, ac ſcrutantur Bullas Apoſtolicas, & motus proprios Sum. Pontificum circa Monialium regimen præcipuè explicatos à Doctoribus, ac Scriptoribus Religioſis iſtius temporis, quam ſuper hoc inuigilent Epiſcopi, neque ipſorum officiales in aliis negotiis toti occupati, maximè non timentes Syndicantem, qui de illorum defectibus in regimine veniat inquirere. Ac proinde commodius regimen ſperari poterit cæteris paribus à Prælatis Regularibus circa Moniales ſui Ordinis, quã ab Epiſcopis exteris, vt ita dicam. Ad cuius confirmationem facit optimè, quod Vrbanus IV. Author ſecũdæ Regulæ ſanctæ Claræ, in illius confirmatione dicit ſe illarum regimen committere Cardinali protectori Ordinis Minorum, qui eaſdem Moniales viſitabat per Fratres Minores de ordinario: & aſſignans Papa cauſam, quare huic potius Cardinali protectori Fratrum Minorum illam curam demandaret, ſubdit: ne Moniales eſſent differentes in diuerſis modis viuendi, videlicet, ſi gubernentur ab alio neſciente mores, & vitam Fratrum Minorum, quos fundauit idem Pater Franciſcus, qui fundauit Ordinem ſanctæ Claræ. Quod adhuc clariùs expreſſit Bonif. VIII. in Bulla per quam conceſſit Monialibus

ſanctæ

ſanctæ Claræ Vrbaniſtis, priuilegia Fratrũ Minorum apud Bullarium Rodrig. *fol.* 110. *col.* 2. vbi ibidem Bonifacius fauens, & concedens illis dicta priuilegia, & citans prædicta verba Vrbani IV. proximè citata, inquit Bonifacius cum dicto Vrbano, ſe prædictis Monialibus illa ibi concedere: *Ne ſub diuerſorum Magiſterio, viuendi modos incurrere valeatis differentès.* Id eſt, ne gubernatæ ab Epiſcopis, quaſi diuerſis Magiſtris, diſcerent mores diuerſos ab illis, quos Fratres obſeruant fundati ab eodem P. N. Franciſco: eſt enim diuerſum Magiſterium traditum ab Epiſcopo, & à Prouinciali eiuſdem Ordinis.

3 Quarta ratio principalis in communi eſt. Nam Papa in iſta Bulla circa multa, ſubiectos facit Epiſcopis Prælatos Regulares, vt mox videbimus, & proinde eoſdem ſubdit Vicario Generali Epiſcopi, & aliis Clericis, quorũ miniſterio Epiſcopus vti debet in caſibus ſibi in hac Bulla commiſſis: iam vero iſta ſubiectio Regularium, ac depẽdentia ab Epiſcopis, & Clericis, eſt clarum fomentum, ac ſeminarium diſcordiarum, ac litium quæ inter Clericos, Epiſcopóſque quotidie naſci debent circa Prælatos Regulares. Satis hoc poteſt probari, ac ſperari, attento cap. *Nimis inique*, & cap. *Nimis praua*, de exceſſibus Prælatorum, vbi Papa Gregorius IX. quadringẽtis ab hinc annis refert pluſquam viginti grauamina grauia, quæ Epiſcopi Religioſis inferebãt ſuper materia iuriſdictionis; & hoc in materia ſuper quã Epiſcopi non poterant ſe ingerere, ob quæ grauamina Eccleſia motiuum accepit eximẽdi Religioſos à iuriſdictione Epiſcoporũ, ſicut de facto exemit. Si ergo iam tũc Epiſcopi ſic grauabãt Religioſos in materiis in quibus nõ poterant: quid ſperandum eſt eos facturos per commiſſionem illis conceſſam in

hac

hac Bulla,per quam in tribus,vel quattuor rebus grauibus poſſunt ſe ingerere ſuper regimine Prælatorũ Regularium? Poteſt etiã hoc colligi ex motu proprio Pij V. qui incipit, *Etſi mendicantiũ*. in quo concedens multa priuilegia ordinibus Mendicantibus, reddens cauſam, quare illis tot exemptiones concederet, ait: *quia Epiſcopi, & Archiepiſcopi Decretis Concilij Tridentini in prauum ſenſum diſtortis, Religioſos varijs incommodis afficere, & perturbationibus conantur, eorúmque priuilegijs non modicum afferre grauamen.* Sunt verba tanti Pontificis. Si ergo Epiſcopi malè intelligentes Decreta Tridentini Concilij ſic Religioſos grauant, & moleſtãt; quid ſperandum eſt de illis per hanc Bullam factis ſuperintendentibus Prælatorum Regularium? Non loquor inuidioſè, nec calumnians, neque dico rem nouam, ſed dictis iam quadringentis abhinc annis à Doctore tam pio, ſancto, & pacifico, qualis fuit D. Bonauentura, hîc tractans quod de ordinario Clerici ſæculares nõ ſunt benè affecti erga Religioſos, *in tract. Apologetico contra impugnatores Fratrum Minorum, in reſp. ad* 10. *quæſt.* dicit: *Quod ex voluntate Clericorum, vix vnquam in Eccleſia poſſent Fratres Minores diu morari, dum aut per ſe, aut incitati per alios, eijcerent nos de Parochijs ſuis pluſquam hæreticos, vel Iudæos: idem repetit in reſponſ. ad quæſt.* 22. §. *quamuis autem.* Hæc eſt opinio D. Bonauenturæ tanti, ac tam pij Doctoris circa animum, quem vtplurimum gerũt Clerici erga Religioſos: vnde non videri poteſt temerarium, timere quod ex conceſſis per iſtam Bullam timeri poſsint ſcandala, lites & iurgia inter Clericos, ac Religioſos, propter citatas rationes, & alias ab aliis aſſignandas: *cum medicina inuenta ſit non ad ſauciandum, ſed ad ſanandum,* teſte D. Bonauentura tract. *cur Fratres Minores prædicent, tom.* 7. ſuorum operum: & præterea

ibidem

ibidem addit, quod *Medicina non ſicut expedit porrecta ægroto, lædit potius quam ſanat.* Sequitur quod medicina iſtius Bullæ ſanctiſſ. D. Gregor. XV. non expediat, cum potius læſionem, quam remedium allaturam eſſe poſſimus timere. Sub cenſura eiuſdem ſanctiſſ. D. & Matris Eccleſiæ.

Reſponſiones particulares ad particularia Decreta Bullæ.

4 NVnc in particulari rationes adduco circa particularia Decreta Bullæ: non conſiderando omnia, ſed præcipua illa quatuor ſupra in principio propoſita. Quod attinet ad primum, ne Prælati Regulares poſſint aſſignare Monialibus confeſſorem ordinarium, vel extraordinarium ſine aſſenſu, & particulari approbatione Epiſcopi: dico primo, ex hoc Decreto oriri graues moleſtias, & inconuenientia. Imprimis enim valdè moleſtum eſt, quod cum iuxta Tridentinum teneatur Prouincialis aſſignare Monialibus confeſſorem extraordinarium in ſingulis quatuor, vel ſex menſibus, quem vocamus Alleuiatorem, idque facere debeat in ſexdecim Conuentibus Monialium iſtius Prouinciæ valdè diſtantibus, valdè inquam moleſtum eſſet, & intolerabile, quod ſingulis vicibus, & ferè quotidie hi cõfeſſores extraordinarij, cum multis expenſis deberent adire Epiſcopos pro impetrãda licentia ad Monialium confeſſiones excipiendas. Et dico faciendas fore multas expẽſas, quia Prouinciales propter expenſas vitandas deſignant hos Alleuiatores ex Conuentu Fratrum propinquiori monaſterio Monialium. Si vero iſti adire deberent prius Epiſcopum, aliquando deberent conficere iter viginti leucarum, cum

expenſis,& labore non paruis. Secunda ratio eſt,quia Prælati Regulares communiter,ſaltem in noſtra Religione, per ſtatuta generalia, non aſſignant Monialibus cõfeſſores,niſi illos Religioſos qui per Epiſcopos approbati ſunt ad audiendas confeſſiones ſæcularium, etiam virorum. Cum ergo Prælati dent Monialibus pro cõfeſſoribus illos tantum qui iam ſunt approbati ab Epiſcopo, & poſſunt audire confeſſiones virorum, qui vt plurimum grauiora habent, ac difficiliora peccata, ſatis ſufficienter, & abundè prouidere videntur Monialibus circa cõfeſſores aſſignandos, cum illæ vt plurimum fœminæ, & ſanctæ cõfeſſore doctiore non indigeant. Tertio cum Epiſcopus vt plurimum notitiam non habeat, neque dum ex vultu, & auditu cognoſcat hos confeſſores crebro mittendos à Prouincialibus quarto quouis menſe, quid opus eſt, vt hi Epiſcopi nouam approbationem expectent? niſi fortè velis,vt Epiſcopi quarto quouis menſe de illorum ſufficientia, vita, & moribus inquirant? quod eſſet onus intolerabile. Confirmatur ex communi Epiſcoporum praxi, & Doctorum opinione dicentium minorem ſufficientiam, ac literaturam requiri in confeſſore ad audiendas confeſſiones fœminarum, & ruſticorum, quam mercatorum, & ſimilium, qui grauioribus negotiis implicantur. Iam vero de moribus,& vita confeſſoris mittẽdi ad Moniales melius teſtificari poterit Prouincialis,qui noſcit ex vultu oues proprias, quam Epiſcopus,qui illos confeſſores fortaſſis non vidit aliquando, imò nec de ipſis audiuit. In quorum etiam probationẽ facit,quod hodie in mea Prouincia quando hæc ſcribo, in tribus Conuẽtibus Monialium ſunt aſſignati tres Patres pro cõfeſſoribus, qui fuerunt lectores Theologi iubilati: vt hinc colligi liceat quantum

tum Prælati Regulares inuigilent circa ſufficientiam confeſſorum Monialium.

5 Quod attinet ad ſecundum, de ratiocinio reddendo Epiſcopis ab œconomo Monialiũ, vel illi cui Epiſcopus delegauerit tale ratiocinium: in hoc particulari hoc inconueniens aduerto: nam iſte deputatus ab Epiſcopo pro excipiendo ratiocinio, poterit plerumque annuere procuratori Monialium ad diſſimulandos defectus, poterit etiam eſſe homo modici zeli, qui lucro, vel ſpe lucri ductus aliquid diſſimulet, vel expectet. Præterea iſti deputato ab Epiſcopo tempore quo ratiocinia excipit, ſemper ſunt cibaria miniſtranda, & in fine præmium aliquod exhibendum, quod redundat in diſpendium, & expenſas Monialium. Præterea ſemper Prælati Regulares ab œconomo Monialium ratiocinium petunt per alium Religioſum expertum ſine expenſis, vel per aliquẽ ſæcularem boni zeli. Si vero dicas inter Prouinciales deputatos ad ratiocinia ſumenda, & procuratorem Monialium pactum, vel fraudem poſſe intercedere: quis dubitat, quin eadem fraus, & pactum poſsit intercedere inter ratiocinatorem deputatum ab Epiſcopo, & inter procuratorem Monialium? Quod ſi obiicias, ſanctiſſ. D. Papam hoc remedium aſſignaſſe, quia ſciuit per informationem, vt plurimum Conuẽtus Monialium, qui amplos habent redditus ad nimiam paupertatem eſſe redactos. Dico imprimis hoc non eſſe mirandum, cum id videamus vt plurimum in domibus ſæcularium multorum, qui cum redditus habeant opulentos, viuunt hodie in maiori paupertate quam ſui progenitores, cum tamẽ illi œconomos habeãt ſuæ rei familiaris vigilantiſsimos, & ipſi Domini ſuper œconomos ſeduli inuigilent. Cuius cauſa vniuerſalis reddi poteſt, quoniam rerum

pretia excreuerunt; Monialium etiam numerus adauctus eſt, & poſſeſsiones illarum immobiles, vt plurimum ſunt in tritico annuali, vino, & oleo, quorum ſi eſt abundantia in hoc anno, pretium vileſcit: ſi eſt penuria, ac ſterilitas, coguntur aliquando eadem emere magno pretio pro Conuentus ſuſtentatione; ſicut ego ex certa ſcientia ſcio de aliquibus Conuentibus Monialium meæ Prouinciæ.

6 Quod attinet ad tertium, poſſe videlicet Epiſcopum exiſtente cauſa monere Prouincialem, vt confeſſorem, vel procuratorem Monialium ab officiis amoueat, ſin minus ipſe Epiſcopus id facere poſſit: hic militant particularia, & grauia pericula, & inconuenientia. Sæpè enim cõtinget Epiſcopum informari ab aliqua perſona, maleuola, irata, & non benè affecta ad confeſſorem, vel procuratorem, ídque ſine fundamento, ſed ex appetitu, & vindicta, cuius informatione ductus Epiſcopus ex abrupto monebit Prælatũ, vt confeſſorem amoueat cum magna infamia. Quod maximè timeri poteſt in Monialium informationibus, quæ cum fœminæ ſint natura ſua inconſtãtes, vindicatiuæ & à confeſſoribus aliquando merito reprehenſæ pro ſalute animarum ſuarum, ſolent ſæpè in ſimiles querelas contra illos inſurgere: idque vel per ſe ipſas faciũt, vel per cõſanguineos indiſcreto fauore illis fauentes: eandémque falſam informationem aliquando facere ſolent ſæculares contra confeſſores Monialium eo quod dicti cõfeſſores ſæcularium amicitias cum Monialibus prohibeant: teſtis ſum ego oculatus, qui cum eſſem Prouincialis accepi epiſtolam cuiuſdam ſæcularis ſubſcriptam mentito proprio nomine, in quo proteſtabatur vt certus confeſſor Monialium amoueretur ab officio, alioqui graue illi damnum euenturum. Monui

nui ego per epiſtolam ſecretam cõfeſſorem vt ſibi caueret, & vitam emendaret, ſi quid emendandum haberet; poſt aliquos menſes ad illam ciuitatem acceſſi, & facta inquiſitione in genere, neque cõtra confeſſorem aliquod delictum reſultauit, neque aliquis accuſator apparuit. Aliam ſimilem epiſtolã cœpi ſcriptam contra vnum procuratorem Monialium. Et denique ſcio Moniales faciles eſſe ad huiuſmodi querelas, & informationes formandas. Quot ergo iurgia, quot pericula infamandi naſcerentur ſi Epiſcopus his informationibus particularibus, & auricularibus mulierum, & inuidorum ductus poſſit adigere Prouincialem, vt confeſſorem poſitum in officio honorifico ſine forma iudicij priuaret officio cum infamia? Certè in Religione, vt confeſſor Monialium extra tempus ab officio amoueatur, prius citatur, culparũ Capitula illi exhibentur, vt reſpondeat: dantur etiam aliæ defenſiones, quia dedecus illi magnum foret ſi priuaretur officio ſine culpis, ſine citatione. At quis non videat fore præter ordinẽ iuris vt ad ſolius Epiſcopi dictum, vel monitionem confeſſor Monialium priuetur: maximè cum ex illius amotione ſic facta reſultare poſſit etiam infamia Monialiũ, aliquibus iudicantibus quod fortè ob culpam aliquam intra Conuentum illarum commiſſam à dicto officio expellebatur. Adde quod dato quod talis confeſſor haberet aliquod delictum, ſi tamen eſt ſecretum, & non diffamatum tolerandus eſt, & non puniendus in publico, vt omnia iura proclamant. Vide etiam ad probationem iſtius, inconuenientia adducenda in §. *ſeq.* ad 4. Decretum iſtius Bullæ maximè ex Henriquez ibi citando.

7 Quod attinet ad 4. quod poſſit, ac debeat Epiſcopus aſſiſtere vt præſes in electionibus Prælatarũ, quæ

ſubduntur Regularibus, ſimul cum Prælatis illarum; multo maiora hinc emergent pericula diſcordiæ, & inconuenientia, quam ex omnibus præcedentibus Decretis: probo euidenter multis exemplis, & rationibus. Primo imminet periculum ſchiſmatum, & ſeditionum, ſeu diuiſionum inter Moniales: Epiſcopus enim, vel Clericus eius nomine præſidens electioni inclinatus ad vnam partem, vel propter amicitiam, vel propter conſanguinitatem, turbare poterit Moniales aliàs quietas, & vel promiſsionibus, vel precibus validioribus illas inclinare ad eligendam, quam voluerit. Probatur hoc caſu relato in cap. *nimis praua, de exceſ. Prælatorum in fin.* vbi Papa inter grauamina quæ Epiſcopi Religioſis intulerant, ait hoc vnum particulare fuiſſe; quod ſcilicet Epiſcopi in electionibus Fratrum Minorum, volebant illis præficere Miniſtros, & cuſtodes pro ſuæ voluntatis arbitrio, vt Fratres ſubderent ſuæ ditioni. Si vero tunc Epiſcopi non habentes iuriſdictionem in Fratrum electionibus volebāt creare Prouinciales, & cuſtodes ad ſuum arbitrium: quid ſperari poterit de illis in electionibus Monialium fragilium, in quibus illis per hanc Bullā conceditur iuriſdictio, maximè cum poſsit ſæpè cōtingere quod in illo Conuentu ſit aliqua Monialis Epiſcopi conſanguinea, quæ officium Prælatæ prætendat? Secunda ratio eſt. Nam Epiſcopus non cognoſcit Moniales, neque poteſt diiudicare quæ ſit digna, & indigna, neque Clericus loco Epiſcopi præſidēs electioni, id poteſt diſcernere, ſicut Prouincialis qui illas viſitat: & proinde Epiſcopus, vel eius Clericus poterūt decipi circa hoc, vel ex defectu notitiæ, vel ex appetitu particulari. Probatur ex Henriquez *tom. 1. Sum. lib. 7. c. 24. n. 7.* in gloſſa litera X. vbi referens aliquas cauſas ob quas decuit Religioſos eximi

mi à iuriſdictione Epiſcoporum, inter alias hanc aſſignat. Quia ſcilicet Epiſcopus inexpertus inſtituti Regularis, turbabat pacem, quietémque Prælatorum, quos officiis, aut miniſterio priuabat ſine cauſa, & authoritate. Aliud illud grauamen refert Henriquez citato loco ab Epiſcopis Religioſis illatum, quod, ſcilicet ex Clericorum, & laicorum inuidia, & calumnia ſe ingerebant in Regularium cauſas. Quod multo magis de illis timeri poterit in præſenti occaſione, ex prædicta commiſsione Epiſcopis, & proinde illorum Clericis conceſſa circa electiones Monialium. Vide multos Doctores, quos citat Henriquez citata litera X. & V. ad hoc intentum. Vltima ratio circa ſuſpenſionem huius quarti Decreti eſt, quod cum ſæpè contingat ex viſitatione præcedente electionem, reſultare culpas contra aliquam Monialem, ob quas mereatur priuari voce actiua, & paſsiua in illa electione, ſequetur quod ſecretarius Epiſcopi, vel Clerici illius delegati, cognoſcent defectus, & culpas Religioſarum, quod non congruit decoro ſtatui Monialium, maximè cum ille ſecretarius poſsit aliquando eſſe perſona ſæcularis, qualis eſt aliquãdo Notarius Apoſtolicus. Quod ſi contingat Monialem aliquam appellare ab electione, vt iam contigit, inextricabile aliud dubium emerget, ad quem debeat appellare, an ad Epiſcopum, vel eius ſuperiorem Archiepiſcopum, an ad ſuperiorem Prouincialis, cuius illæ ſunt ſubditæ? Adde moleſtiam expenſarum, quas Conuentus Monialium neceſſario moraliter facere debet durante tempore electionis in cibo, & potu illi miniſtrando, & fortè poſtea donaria dando ob gratificationem collatæ Prælaturæ: quæ omnia magna ſunt inconuenientia, & ſufficientia ad Bullæ ſuſpenſionem, & ſanctiſſimum D. Pa-

pam per ſupplicationem informandum.

8 Adhuc pro maiori confirmatione dictorum ad ſecundum, & quartum, in quibus conceditur Epiſcopo per ſe, vel Clericum deputatum aſſiſtere ratiociniis, & electionibus ſimul cum Prælato Regulari, noto aliud clarum periculum diſcordiarũ, quæ inde poſſunt oriri. Nam cum Prælati ſunt differentes, ac diuerſi, Ordinarius, & Regularis, & in materia iuriſdictionis, clarum periculum eſt diſcordiandi adinuicem, cum ſint diuerſæ Religionis, id eſt profeſsionis. Conſiderauit hoc Papa Leo X. qui in Bulla vnionis circa ſtatum Fratrum Minorum, cauſam cur Fratres obſeruantes ſeparauit à Conuentualibus aſſignans in dicta Bulla, ponit hæc verba: *Compertum habemus Prælatorum diuerſitatem, huiuſmodi litibus, & diuiſionibus cauſam tribuiſſe.* Vide quid faciat diuerſitas Prælatorum: magis vero diuerſi Prelati ſunt Epiſcopus, & Prouincialis, quam illi Prælati, de quibus ſermo eſt in illa Bulla Leonis X. & poteſt ad hoc applicari ſuo modo, id quod Deus prohibebat Deuter. 22. Non arabis in boue, & aſino ſimul; quia ſcilicet diuerſa illa animalia iungi, & vniri perfectè non poterant ad ſulcum conuenientem in terra protrahendum. Sic etiam de Epiſcopo, & Prouinciali timeri poteſt in electionibus: nam Moniales illæ quæ in Prouinciali fauorem non inuenerint, ab Epiſcopo debent illum procurare; & ecce diſsidium, ecce materia ſchiſmatũ, vt poſsit inter Moniales oriri ſermo ille à D. Paulo reprehenſus: ego ſum Pauli, ego autẽ Cephæ; ego ſum Epiſcopi, ego autem Prouincialis. 1. ad Corinth. vltim. pro confirmatione pono exemplum viuum Monialium ſanctæ Claræ de Santarem, id eſt oppidi Scalabitani, ad quam miſeriam, & inquietudinem redactæ ſint per duos, vel tres annos, regnante in

illo Conuentu ſchiſmate circa iuriſdictionem Prouincialis, vel Epiſcopi, aliis acclamantibus vnum, aliis alium inuocantibus, cum damno notabili Conuentus; quod quia notorium eſt omni regno, quando hæc ſcribo, non poſſum redargui ex eo quòd illud hic inſeruerim. Hæc omnia dicta eſſe volo ſub correctione ſanctæ Matris Eccleſiæ, à cuius Decretis, ac doctrina nuſquam volo declinare.

CASVS XIV.

An Moniales D. Claræ ſubditæ Epiſcopo gaudeant priuilegijs Fratrum Minorum: & alius caſus circa vnum Conuentum illarum.

QVidam Conuentus Monialium ſanctæ Claræ, quæ ſolitæ erant gubernari per Prælatos ordinis Minorum, ex certa occaſione per Bullam Papæ traditus eſt regimini, ac gubernationi Epiſcopi ordinarij, vtendo his verbis. Committo vos gubernationi Epiſcopi Angrenſis. Mortuus eſt ille Epiſcopus, poſt iam aſſumptum illarum regimen.

Quæſitum fuit primo, an poſt mortem Epiſcopi prædicti Conuentus regimen tranſeat plenè ad Capitulum ſede vacante, ita vt poſſit etiam recipere Nouitias? Secundo dubitatum fuit, an iſte Conuentus ſic modo exiſtens ſub regimine Epiſcopi, gaudeat priuilegiis, & indulgentiis conceſſis à Sede Apoſtolica Monialibus ſanctæ Claræ, quæ gubernantur per Prælatos Ordinis Minorum.

1 Quod attinet ad primum, clara, & facilis eſt reſponſio: dicendum eſt enim ad Capitulum ſede vacante tranſire totum regimē, & plenè, ſicut antea Epiſcopo conceſſum fuerat. Probatur ex cap. *cum olim, de maiorit. & obed.* & cap. *Eccleſia, de ſupplend. negligen. Prælat. in 6.* & ex Concilio Trident. *ſeſſ. 25. cap. 6. de reform.* Ex quibus conſtat quod Capitulum ſede vacante habet plenam adminiſtrationem in ſpiritualibus, & temporalibus, ſicut habebat Epiſcopus: cum ergo gubernatio Monialium ſit adminiſtratio iuriſdictionis, plenè vtique pertinebit ad Capitulum ſede vacante: & hoc confirmatur, quia Papa in commiſsione iſtius regiminis facta Epiſcopo, non commiſit illam perſonæ deſignatæ, & electæ ipſius Epiſcopi, ſed id commiſit ſedi Epiſcopali, vel officio Epiſcopali quod non moritur: dixit enim in commiſsione, Epiſcopi Angrenſis. Non dixit, loquens cum ſolo Epiſcopo, committo tibi, vel, confidens de tua induſtria; per quæ verba eligitur induſtria perſonæ, & non officium: ſed dixit, Epiſcopi Angrenſis: in quo clarè elegit officium, non perſonam. Communis verò ſententia eſt Doctorum, quod quādo aliquid committitur officio alicuius Epiſcopi, non vero perſonæ, iſta commiſsio durat mortuo Epiſcopo; & manet in ipſa ſede Epiſcopali. Pro quo videndus eſt Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 23. à num. 2. & ſeqq.* vbi latè probat quod commiſsio facta officio, vel dignitati, non expirat mortuo illo cui facta fuit, ſed ad ſucceſſorem tranſit. Confirmatur amplius ex traditis ab eodem Sanchez *lib. 8. de matrim. diſput. 4. n. 10.* vbi probat quod poteſtas illa abſoluendi, ac diſpenſandi quam Concilium Tridentinum committit Epiſcopis pro caſibus occultis, mortuo Epiſcopo trāſit etiam ad Capitulum ſede vacante. Maius autem quid eſt poſſe

Capitulum ſede vacante vti illa pleniſsima poteſtate ab abſoluendum mortuo Epiſcopo, quam gubernare prædictum Conuentum Monialium, cuius regimen non eſt commiſſum particulari perſonæ Epiſcopi mortui, ſed dignitati, & officio Epiſcopali.

2 Difficilius eſt quod tangitur in ſecundo quæſito. Nam iſtæ Moniales antea ſubditæ Prælatis Minorum, gaudebant priuilegiis, & indulgentiis conceſsis eiſdem Fratribus per multas conceſsiones in Compend. ver. *Moniales.* & ver. *Communicatio priuilegiorum.* At per contenta in eodem Compendio duobus citatis locis, Moniales ſanctæ Claræ ſubditæ Epiſcopis, non gaudent priuilegiis, & indulgentiis conceſsis Fratribus Minoribus. Primus locus eſt in eodem Compendio, ver. *Communicatio priuilegiorum,* §. 5. vbi Sixtus IV. ſic conceſsit: quod ſorores ſanctæ Claræ ſub obedientia Fratrum Minorum obſeruant. exiſtentes, gaudeãt omnibus priuilegiis, & gratiis, &c. & ſic citat, & explicat Rodrig. *tom.* 3. *qq. Reg. q.* 6. *art.* 4. *propè fin.* Idem conceſsit Leo X. in Compendio, dicens eod. verb. *Communicatio priuilegiorum,* §. 14. & fauet coniectura, nam cum de ordinario hæc priuilegia pro Monialibus ſanctæ Claræ poſtulata ſint à Papa per Fratres Minores pro Monialibus ſanctæ Claræ, valdè credibile eſt non illa poſtulaſſe, niſi pro Monialibus ſuæ obedientiæ ſubiectis. Confirmatur alio exẽplo à ſimili, apud Rodrig. *tom.* 3. *q.* 73. *art.* 1. §. *colligitur denique.* vbi ait quod Moniales Tertiariæ licet viuant in congregatione, non gaudent priuilegiis Fratrum Minorum, niſi viuant ſub cura illorum, vel niſi ad id habeant aliquem particularem Bullam Pontificiam, quam oportet exhibere: & quidem hæc omnia valdè vrgent, vt credam prædictas Moniales ſanctæ Claræ ſubditas Epiſcopo, nõ gaude-

re priuilegiis, & indulgentiis Fratrum Minorum, niſi ad id particularem Bullam extenſionis priuilegiorum oſtendant. Indulgentiæ enim, & priuilegia ſunt ſtricti iuris, & proinde potius reſtringenda ſunt, quam extendenda: duo vero Pontifices ſupracitati, concedentes Monialibus priuilegia Fratrum, limitant & reſtringunt, dummodo viuant ſub cura, & obedientia Fratrum Minorum: vnde ſub illorum cura non viuentes, non poterunt illis gaudere.

3 Pro parte tamen affirmatiua, quod ſcilicet etiam Moniales ſanctæ Claræ ſubditæ Epiſcopis gaudeant priuilegiis Fratrum Minorum, inuenio quod Bonifacius VIII. *in Bullario Rodrig. fol.* 110. conceſſit Monialibus ſanctæ Claræ, etiam antequam eſſent ſub cura, & regimine Fratrum Minorum, vt gauderent omnibus priuilegiis, & indulgentiis conceſſis Fratribus Minoribus. Sic habetur in illa Bulla paulo ante finem: & exprimit ibi Papa, quod vtantur priuilegiis, & indulgentiis Fratrum, non ſolum conceſsis, ſed etiam in poſterum concedendis. Quod vero tempore huius conceſſionis Bonifacij VIII. nódum Moniales ſanctæ Claræ eſſent ſubditæ Generali, & Prouincialibus Ordinis Minorum, cóſtat clarè ex eodem Bullario Rodrig. *fol.* 238. vbi Eugenius IV. multo poſt Bonifacium VIII. curam Monialium S. Claræ tráſtulit à Cardinale protectore ad Generalem, & Prouinciales Fratrum Minorum, ſicut modo ſunt. Cum ergo conſtet quod Moniales S. Claræ antequam ſubderentur Minoritis, gaudebant priuilegiis Fratribus cóceſsis & concedendis, videtur quod hodie, etiamſi aliquæ Clariſtæ non ſint illis ſubditæ, non amittent priuilegium conceſsionis illius Bonifacij VIII. Secundo facit ad hoc quod idem Sixtus IV. citato verbo *communicatio priuilegiorum*, §. 2.

conce

concedens Monialibus S.Claræ,& S.Dominici priuilegia eorumdem Fratrum,non diſtinguit ſi viuant ſub cura,& regimine eorumdem Fratrum, ſed cócedit abſolutè Monialibus S. Dominici,& S. Franciſci,idémque poteſt colligi ex Bulla Clementis VII. qua confirmauit priuilegia Fratrum Minorum poſita à Rodrig. ad finem *ſuæ Cruciatæ*,vbi concedens prædictis Monialibus priuilegia Fratrum,non diſtinguit de viuentibus ſub cura Fratrum Minorum. Quamuis autem duo Pontifices ſupracitati concedentes priuilegia Fratrum Monialibus, declarauerint, ſi viuant ſub cura Minorum Fratrum: hæc limitatio non videtur excludere Moniales Clariſtas ſubditas Epiſcopis,quæ per priuilegium Bonifacij VIII. antecedentis gaudent priuilegiis Fratrum conceſsis,& concedendis.Nec Sixtus IV. nec Leo X.per illam ſuam limitationem videntur derogaſſe dicto priuilegio Bonifacij VIII. Nam vt priuilegium, & vt indulgentiæ reuocentur, non ſufficiunt quæcumque verba,ſed neceſſaria eſt clara,& expreſſa reuocatio,vt fecit nuper Paulus V.reuocans indulgentias Religioſorum, quod fecit per Bullam publicam: & Commiſſarius Generalis Cruciatæ in fine Bullæ dicit expreſsè ſe reuocare priuilegia, indulgentias,&c.Et poſſunt adhuc exponi Sixtus IV.& Leo X. quando limitant ſe concedere dicta priuilegia Monialibus S. Claræ ſubditis Fratribus Minoribus, poſſunt intelligi quod ea ſpecialiter concedant illis Monialibus; cum quo ſtat quod alias ſubiectas Epiſcopis non excludant, maximè cum habeant citatum priuilegium Bonifacij VIII.

4 Hæc mihi occurrerunt in re tam difficili, quibus non obſtantibus vnuſquiſque eligat quod ſecurius fuerit. Nam ego in priorem partem magis inclino,

quod

quod ſcilicet non gaudeant dictæ Moniales Epiſcopis ſubditæ dictis Fratrum priuilegiis.

Casvs XV.

An poſſit Goardianus in Ordine Minorum eſſe Goardianus vltra tres annos.

IN Ordine Minorum eſt Bulla Pauli IV. poſita à Rodriguez in Bullario, per quam Papa iubet quod Goardianus in Ordine Minorum ſub pœna excommunicationis non duret vltra triennium, eandémque cenſuram imponit ſubditis illi obedientibus. Quidam ante Capitulum per mortem vnius, electus fuit Goardianus ante octo menſes proximè ſequentis Capituli. In proximè ſequenti Capitulo fuit confirmatus in officio. Poſtea in congregatione quæ fit poſt Capitulum anno ac dimidio tranſacto, dubitatum fuit vtrum in illa congregatione poſſet continuari in officio Goardiani vſque ad futurum Capitulum, ex quo ſequeretur quod debebat eſſe Goardianus per tres annos, & octo menſes: & videtur quod id poſſet fieri, nam Clemens VIII. poſtea conceſsit Ordini Minorum, vt licet per Decreta Apoſtolica Prouinciales, & Goardiani non poſsint extendi vltra triennium; ſi tamen Prælati Generales ob aliquam cauſam iuſtam celebrationem Capituli Prouincialis dilatarent vltra triennium per ſex menſes, poſſent Prouinciales, & Goardiani durare vltra triennium per illos ſex menſes. Cum ergo iſte de quo agimus, ſi eligeretur adhuc in congregatione vſque ad Capitulum, excedere deberet triennium per octo

octo menſes tantum, videtur quod potuerit tolerari, iuxta declarationem, vel conceſſionem Clementis VIII. duo enim menſes tantum inter terminum aſſignatum à Clemente VIII. videtur paruitas materiæ.

1 Hoc non obſtante reſpondi nó potuiſſe continuari in officio in dicta cógregatione. Quia cum tali continuatione, & prorogatione futurus erat Goardianus per tres annos, & octo menſes contra Bullam priorem Pauli IV. Nec obſtat ſecunda Bulla Clementis VIII. diſpenſantis modo ſupradicto, vt poſſint Goardiani ob cauſam ibi aſſignatam prolongari per ſex menſes. Nam cum ibi taxauerit tempus prolongationis ſolum ad ſex menſes, & diſpenſatio ſit ſtricti iuris, ac reſtringenda, non poterit eadem diſpenſatio extendi ad octo menſes: hac enim data extenſione ad duos vltra menſes admittes extenſionem ad quatuor vltra, vel octo menſes. Secundo probo, quia Clemens VIII. locutus eſt ſolū de Goardianis electis via ordinaria, cum quibus ſolū diſpenſauit ad illos ſex menſes, quia videlicet in Capitulo eliguntur, & in Capitulo vacant, vt patet ex tenore ipſius Bullæ: non vero de electis extra Capitulum, & extra congregationem, vt fuit iſte, de quo agitur. Tertio facilius Papa diſpēſat in re dubia, quam in re clara: (vt patet in irregularitate homicidij voluntarij, ſi enim dubia eſt facilius diſpenſat quam quando eſt clara:) Dubia vero res eſt, & non ſemper eueniens quod Capitula dilatentur, & proinde ſub hoc dubio facilius Papa diſpenſat cum illis, qui ratione Capituli dilatati fortaſſis excedant triennium, quam in caſu præſenti vbi certo conſtat; quod ſi iſte de quo agitur confirmetur in officio modo ſupra explicato, debet excedere triennium per octo menſes, vel duodecim, ſi Capitulum ſequens dilatetur per quatuor menſes. Vide

de Rodriguez *tom.2. qq. Regul.quaſt.52. art.1.* ad finem vbi agit quomodo petita ſit licentia à Summo Pontifice ad prolongationem temporis, quo durat officium Generalis, & Commiſſarij Generalis in quadam occaſione. Quarto, in dubio tutior pars eſt eligéda ne quis exponatur peccato, vt tenent communiter Doctores: at in hoc caſu eſt res dubia, & imminet periculum violandæ Bullæ Pontificiæ; ergo ab iſta electione eſt abſtinendum. Vltimo, quia ſi iſte Goardianus poſſet confirmari in officio modo ſupradicto, dabitur caſus nunquam viſus, videlicet, quod vnus Goardianus ſit ter electus ad idem officium; nam iſte fuit primo electus ante Capitulum. Secundo in Capitulo proximè ſequenti. Tertio, in congregatione proximè futura prætenditur; ergo ter electus erit pro ſuo triennio, quod eſt res inaudita.

CASVS XVI.

Dubia quædam circa materiam electionum ſuborta.

Circa materiam electionum, quæſita ſunt dubia ſequentia. Primum, an poſsit præſes Capituli poſt vota recepta, quando iam cum tribus ſcrutatoribus in ſecreto videt Petrum, v. g. iam habere pro ſe maiorem partem ſuffragiorum, cuius electio ſibi diſplicet, poſsit inquam non finito ſcrutinio, neque publicato ſcrutinio, prædictum Petrum aliàs benemeritum; excludere, ac iubere vt electores procedant ad aliam electionem?

Secun

Secũdum. An poſſit præſes Capituli dicere in communi ante electionem, ne dent ſuffragia certo Religioſo, quia non debet illum confirmare: & hoc non vocato, nec conuicto tali Religioſo de aliqua culpa.

Tertium. An pro certo officio poſſit arctare electores, ne dent ſuffragia niſi vni ex tribus, vel quatuor a ſe deſignatis, proteſtans, quod nullum extra illos eſſet confirmaturus.

Quartum. An ſi in aliqua electione præſes vtatur precibus importunis, ſimul cum promiſſionibus, & verbis aſperis, ſignificans, vt eligatur Petrus, quem electores elegerunt ea tantum de cauſa, aliàs non electuri: an talis electio ſit dicenda quod facta fuerit per metum, & proinde in conſcientia nulla?

Quintum. An abſque peccato poſſit præſes electionis paciſci cum electoribus, quod ſi elegerint Petrum, v.g. quem præſes prætendit eligere; ipſe præſes condonabit, & non puniet culpas certorum electorum, qui ante electionem, vel poſt illam ob culpas debebant ſententiari?

Vltimo. An ſi ego ſcio ſecreto, & certo, Petrum, v.g. in quadam electione fuiſſe nulliter electum ob impedimentum ſubſtantiale iuris non ſeruati, poſſim ego ſubditus huic Prælato non obedire in publico, vel in ſecreto?

Ad primum quæſitum.

1 AD primum reſpondeo, prædictum præſidem peccaſſe mortaliter cum obligatione reſtituendi, ac ius canonicum violaſſe. Probo imprimis ex caſu ſimili poſito à Nauarro *lib.* 1. *conſiliorum, tit. de elect. conſilio* 5. vbi refert quemdam Prælatum in electione

cuiuſdam Abbatiſſæ, cum quædam eſſet electa per ſuffragia ſufficientia, noluiſſe eam confirmare, ſed proceſſiſſe ad alia, & alia ſcrutinia, ſperans quod aliquæ electrices mutarent propoſitum, & ſuffragia darent alteri Moniali, quam præſes intendebat eligere: & minatus eſt ſe allaturum Abbatiſſam de foris extra Conuẽtum: propter quæ fatigatæ ſunt Moniales, & illa quæ plura habuerat ſuffragia, renũciauit iuri quod habebat acquiſitum. In quo caſu primo ait Nauar. præſidem peccaſſe mortaliter non confirmando electam habentem maiorem partem ſuffragiorum. Secundo dicit, quod Prælatus, & ſecunda electa poſt renunciationem prioris, quæ habuerat ſuffragia, non deberent eſſe tuti, nec ſecuri in conſcientia de validitate ſecundæ electionis: & hoc non obſtante, quod prior electa renunciauit, quia renunciauit in vita. Quæ omnia maiorem locum habent in iſto caſu, in quo iſte Petrus excluſus habebat maiorem partem ſuffragiorum, & præterea non renunciauit iuri quod iam habebat acquiſitum, quod dicitur ius ad rem. Secundo probatur, quia Petrus, qui iam habebat ſuffragia, & fuit excluſus, læſus fuit notabiliter in re notabili ad quam ius habebat, & proinde interuenit peccatum mortale cum onere reſtituendi, vt inter alios docet Rabello *tom. de obligat. iuſt. 1. p. lib. 3. quæſt. 2.* Tertio prædictus præſes clarè violauit ius commune, maximè in cap. *Quia propter, de electione.* vbi iubet Papa, vt facto, & examinato ſcrutinio publicentur vota, & ſubdit hæc verba loquens de ſcrutatoribus, ſiue examinatoribus ſcrutinij. *Vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta mox publicent, vt is collatione habita eligatur, in quem omnes, vel maior pars capituli conſentit.* Iſte autem præſes noluit publicare ſcrutinium, nec publica-

re

re illum in quem maior pars Capituli conſenſerat. Et ne idē bis repetam vide omnino circa hoc alias multas, & claras probationes huius rei in alio caſu ſimili quas adduxi hàc *2.p.caſu 4.à num. 3.& ſequent.*vbi probaui cum Rodrig.non poſſe Prælatum,etiam ſi habeat commiſsionem Papalem, excludere aliquem ab electione paſsiua, niſi prius illum citauerit,& audierit,& culpas obiiciat ob quas illum excludat,& talis citatus ſe purget,& defendat:quod cum iſto Petro electo obſeruatum non eſt:cum nulla ipſius culpa fuerit publicata. Neque obſtat ſi dicatur,in illa Religione viuere conſuetudinem, vt præſes in electionibus habeat excluſiuam liberam, vel poteſtatem excludendi ab electione paſsiua illum quem voluerit; dicendo, nolo quod fullanus eligatur in hac electione: non obſtat quia talis conſuetudo corruptela eſt, & contra ius naturale: eſſétque potius poteſtas infamandi homines, & priuandi illos iure quod habent in voce paſsiua,idque illis non citatis, nec de culpis conuictis ob multa quæ ad hæc congerit Rodrig.ſupra à me citatus in illo 4. caſu.

2 Hinc patet reſponſio ad ſecundum quæſitum; dicendum eſt enim non poſſe præſidem Capituli dicere ante electionem, ne dentur ſuffragia certo fullano, quia non debet illum confirmare.Non inquam poteſt niſi prius dictum fullanum citet, vocet, & de culpis auditum, illum excludat, iuxta illa quæ cum Rodrig. dixi citato caſu 4.

3 Ad tertium dubium dico,non poſſe præſidem electionem arctare dicendo ne dent ſuffragia, niſi vni ex tribus per ipſum deſignatis. Tenet expreſsè Rodrig. *tom.2. qq. Regul. q.51. art.11.* dicens, quod ſi electores ex illis tantum tribus deſignatis elegerunt, electio eſt

nulla, quia per talem arctationem impeditur libertas electorum. Et addit quod ſi iſta electio ſic coarctata contigerit in Ordine Minorum, præſes electionis manet priuatus officio, ſi electio fuerit Prouincialis. Addit ibidem Rodriguez ſe vidiſſe propriis oculis in Orne declarari, vt nullas, & repeti tres electiones Goardianorum, eo quod illorum electiones coarctatæ fuerint ad tres, vel quatuor deſignatos quando vnuſquiſque fuit electus. Et citat pro ſe, Couar. Decium, Fortunium, & Bartolum, Philipp. Hoc ſcio quod in noſtra Religione Franciſcana ſtatuta generalia Segouienſia *titulo de elect.* §. *Nulla dicunt*, quod nulla electio poteſt coarctari ſine ſpeciali licentia Papæ. Et fundat Rodriguez rationem in iure canonico dicente, quod electio debet eſſe libera omnino, id vero quod ad tria coarctatur liberum omnino non eſt.

4 Ad quartum dico, quod preces importunæ maximè perſonæ grauis, & ſuperioris cauſant metum, & faciunt inuoluntarium, vt latè probat Sanchez *lib.4.de matrim.diſp.10.num.2.* cum multis ibi citatis. Et idem Sanchez eodem *lib.diſp.7.num.5.6. & ſeqq.* addit quod preces importunæ vna cum metu reuerentiali, ſi videlicet fiant à perſona cui debetur reuerentia, tales preces incutiunt metum cadentem in virum conſtantem, qui metus annullat electionẽ, profeſſionem, &c. contractus: & hæc omnia videntur hic concurriſſe. Datæ ſunt enim preces importunæ, vt dicitur, & metus reuerentialis Prælati: promiſſiones, & verba aſpera ob quæ valdè poteſt timeri quod interuenerit metus cadens in virum conſtantem, iuxta dicta à Sanchez, ac proinde talis electio facta ob illum metum fuerit nulla. Et quod preces importunæ factæ à viris grauibus cauſent metum cadentem in virum conſtantem, probat

bat inter alia Sanchez 2. loco citato ex cap. *cum inter R. de elect.* vbi Papa Innocentius III. dicit de Cœleſtino Papa ſuo prædeceſſore, quod precibus importunis compulſus ſit certum quid concedere; ſunt vero hæc verba textus. *Cœleſtinus prædeceſſor noſter ad componendum coëgit inuitum.* Vbi Innocentius explicat dicens: Inuitum quia deuictum inſtantia precum. Hic locum habet quod dixit ille: Poëta in illo verſu: *Eſt orare, Ducum ſpecies violenta iubendi:* quod ſcilicet preces grandium ſunt violentia. Notat tamen Sanchez, quod vt preces dicantur importunæ, non ſatis eſt quod fiant bis, vel ter: ſed opus eſſe vt fiant pluries, & tandem addit quod probatio metus cadentis in virum conſtantem, probandus relinquitur arbitrio prudentis viri, qui debet conſiderare omnes circumſtantias occurrentes. Nam ſi alia via, vltra preces, è contrario concurrunt minæ carceris, & Prælati iracundi qui ſolet minas exequi, non dubium eſt quin cauſent metum cadentem in virum conſtantem, & ſatis patet ex traditis à Sanchez citato *lib. 4. diſp. 5. num. 9.* vbi abundè loquitur de præſenti materia. Et ego addo quod carcer Religioſorum eſt pœna maior, magíſque timenda, quam carcer ſæcularium: tum quia rigoroſior ſit carcer Religionis, vt experientia patet: tum quia infamiam cauſat, quam non patitur carcer ſæcularium.

5 Quod autem non ſolum metus cadens in virum conſtantem, ſed etiam metus minor annullet electionem, probo ex duobus motiuis. Primum eſt ex cap. *Bonæ, il 1. de elect. vbi gloſſ. in ver.* metuebant, ab omnibus recepta, dicit. *Solus timor inferendæ violentiæ, licet illata non ſit, violát electionem.* Et intentio Papæ in illo Capitulo, id ipſum comprobat: nam cum certi electores vocati eſſent ad eligendum Epiſcopum in ciuitate

Maguntiæ, ſcientes illi quod in dicta ciuitate non eſſent habituri libertatem ad eligendum, & quod ibidem vis illis inferenda fuiſſet, appellarunt ab electione, & fuit appellatio acceptata: vnde infert gloſſa, quod non ſolum violentia actu illata violat libertatem eligendi, ſed etiam ſolus timor probabilis talis violentiæ inferendæ, & ibidem gloſſa parua marginalis citat alios textus ad hoc intentum. Quæ omnia poſſunt ad hoc intentum præſentis caſus applicari. Secundum quod dico ad hoc intentum eſt, quod libertas in electione facilè impeditur, ac violatur: facit ad hoc quod tradit Nauarrus citato *conſilio 5. de elect. in reſponſ. ad* 1. vbi aſſerit quod electio facta per ſolum metum reuerentialem eſt nulla. Et dico hoc ibi velle Nauarrum, nam, vt ille probet fuiſſe nullam electionẽ quandam de qua ibi agit: dicit quod ſi profeſsio annullatur per metum reuerentialem, etiam electio annullabitur per eundem metum reuerentialem. Vbi videtur argumentari à maiori ad minus: quaſi dicat, ſi metus reuerentialis annullat profeſsionem quod eſt maius: à fortiori annullabit electionem, quod eſt minus. Et quod ſolus metus reuerẽtialis annullet profeſsionem iam in præcedentibus dixi, & facit quod pro hoc tradit Valerius Cartuxanus *in lib. de different. vtriuſque fori, fol. 193. pag. 1, col. 1. & 2.* cum multis quos citat. Denique quod metus, & defectus libertatis annullet electionem, nihil validius afferri poteſt, & clarius, quam Capitulum *vbi periculum, de electione in 6.* §. *cæterum,* vbi Papa Gregorius X. in Concilio Lugdun. loquens de libertate requiſita in electionibus ſic inquit. *Cæterum (quia cum arbitrium, vel inordinatus captiuat affectus, vel ad certum aliquem obligationis cuiuſque neceſſitas adigit, ceſſat electio dum libertas adimitur eligendi,).* &c. Notentur

tentur hæc verba, quia multum inſeruiunt ad caſum præſentem. Duo enim dicit principalia: vnum quod adimitur libertas eligendi, cum captiuatur affectus ad certum aliquid: alterum quod eadem adimitur, quando neceſsitas adigit ad aliquam obligationem.

6 Ad quintum dico, Præſidem illum cõmiſiſſe peccatum ſimoniæ in illo pacto faciendo, ſi pactum impleuit, & culpas electorum nõ puniuit virtute præcedentis pacti. Probatur ratione clara. Nam in hoc pacto data eſt res pretio æſtimabilis pro re ſpirituali, quod eſt clara ſimonia. Probo & declaro ſimul; ex parte præſidis data eſt remiſſio, & condonatio culparum, & pœnarum debitarum, quæ condonatio pœnæ eſt res pretio æſtimabilis, vt patet: quotidie enim relegati ad Africam, vel triremes pecunia emunt à Rege liberationem illius exilij, ſiue pœnæ, & proinde eſt res æſtimabilis pecunia ſola condonatio pœnæ. In hoc autem caſu non ſolum condonatæ ſunt pœnæ, ſed etiam culpæ. Deinde iſta condonatio culpæ, & pœnæ præcedente pacto data fuit pro re ſpirituali, id eſt pro ſuffragio dando, & officio Eccleſiaſtico obtinendo: ac proinde fuit clara ſimonia. Et quod iſtud pactum de remittenda pœna pro obtinẽda re ſpirituali ſit ſimonia, tenet expreſsè Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 37. fol. 530. & ſeq.* maximè *num. 16. & 19.* & citat pro ſe Victoriam. Idem tenet Leſsius *tom de iuſtitia, lib. 2. cap. 35. dub. 21. num. 19.* citans Sotum, & Victoria. Et addit Suarez citato *num. 19.* quod licet pœnæ remittendæ eſſent iuſtè infligendæ, etiam tunc eſſet ſimonia illas remittere ſub pacto: nam ſicut dictum eſt, datur res pretio æſtimabilis pro aſſequenda Prælatura, quæ eſt res ſpiritualis. Secundo adhuc poteſt probari ex alio capite, quod hic interuenerit ſimonia: nam ex parte præſidis

petita eſt res ſpiritualis, pro re etiam quaſi ſpirituali? nam petiuit vt darent ſuffragia Petro, quod eſt ſpirituale, idque pro eo quod illis præſes conceſſit (vt mihi dictum eſt) quod ſi Petro darent ſuffragia, permitteret vt electores in aliis electionibus liberè eligerent: in quo libertatem eligendi liberè, quæ eſt res ſpiritualis, dedit ſub pretio ob ſuffragia danda Petro: cum teneretur ex iure permittere electoribus ſine pacto, vt in aliis omnibus liberè eligerent. Quod vero hoc ſit ſimonia, videlicet vendere actum virtutis, & iuſtitiæ, qui debet permitti gratis, tenet Nauar. *tom. 3. ſuorum operum, comment. de datis, & acceptis pro iuſtitiâ, vel gratia obtinendis, in princip. à num.* 4. multa adducens, & præcipuum quod citat eſt cap. *videntes*, 1. *quæſt.* 5. vbi Papa Gregor. ponit hæc verba, loquens de ſimonia: *Vendentes in templo ſunt, qui hoc quod quibuſdam iure competit, ad præmium largiuntur*, & cætera ibi ad intentum: at eligere liberè competit de iure electoribus, vt patet: & iſte præſes conceſſit hoc electoribus in præmium, & in pretium ſuffragiorum, quæ erant Petro daturi, & citat Nauar. etiam cap. *non licet, eadem cauſa, & quæſt.* & alia multa fusè, ac doctè cógerit Nauar. citato loco ad hoc intentum ſpectantia. Suppoſito vero quod iſta electio facta fuerit per ſimoniam, conſtat ex alio capite, quod officium, vel beneficium Eccleſiaſticum obtentum per ſimoniam eſt ipſo iure nullum, vt cóſtat ex Extrauag. Pauli II. in tit. *De ſimonia.* inter communes Extrauag. & ex Bulla Pij V. publicata ad hoc intentum, quas pro hoc caſu citant communiter Doctores, maximè Suarez cit. *lib. 4. de Relig. cap.* 57. *num.* 22. Et Reginaldus *tom.* 2. *Summ. lib.* 23. *cap.* 12. *ſect.* 2. & alij. Et præterea is qui per ſimoniam beneficium obtinuit, incurrit excommunicationem, ſuſpenſionem, & inhabilitatem

tem ad officia,ſicut citatæ Bullæ,& Doctores tradunt. Et vltra hæc, ille qui ſcit ſe per ſimoniam ad officium fuiſſe promotum, etiamſi ille ad actum ſimoniacum non concurrerit, vbi id ſciuerit, tenetur officium renunciare,vt definitur in cap. *Nobis.*& cap.*Sicut tuis,de ſimon.* & docent Doctores communiter in materia de ſimonia, maximè Nauar. *lib.5.conſiliorum,conſ.65.tit.de ſimonia,num.3.*& alij communiter.

7 Et ex reſolutione data in reſponſione proxima ad quintum,ortus eſt ſcrupulus tactus in dubio 6. an ſcilicet ego quia ſcio certo Petrum electũ eſſe per ſimoniam, vel per aliud impedimentum clarè annullans electionem,poſſim illi non obedire? ad quod breuiter dico ſequentia. Primo quod in publico propter ſcandalum obediendum eſt, maximè cum iſte talis habeat poſſeſſionem officij,neque ſit illo priuatus per ſententiam,& præcipuè quia habet titulum,putatum ſaltem, & publicè collatum. Neque peccatum vllum veniale timeri poteſt in obedientia illi exhibita: ſed potius peccabitur ſi illi nõ obediant ſubditi propter ſcandalum. An vero facta ab illo,ſic nulliter electo,ſint valida in vtroque foro, pendent ab illa doctrina quam Doctores communiter tradunt explicantes leg.*Barbarius,ff.de offic.Prætor.* quorum reſolutio eſt,quod ſi talis nulliter electus habet aliàs titulum putatiuum,vt habet iſte; & eſt error communis in populo, videlicet quod omnes credunt non fuiſſe datum aliquem errorem in electione illius: geſta per illum ſunt valida in vtroque foro, etiamſi ſit Prælatus Eccleſiaſticus. De quo multa Sanchez *lib.3.de matrim.diſp.22.à num.5.* & maximè *num.13.*Dico ſecundo,quod ille ſubditus qui certo ſciret taliter electum fuiſſe electum nulliter, & electionem illius fuiſſe inualidam ob impedimentum

canonicum, poterit in ſecreto illius mădatis non obedire ſi ceſſet ſcandalum. Hæc duo reſponſa de foro externo & interno, ſiue de obediendo in publico, & de licentia non obediendi in ſecreto, ponit Valero Cartuxano *lib. de different. vtriuſque fori.* verb. *nullitas, diff.* 4. vbi in *num.* 2. vt probet quod in hoc caſu ſubditus in occulto poſſit non obedire Prælato, quem ſcit nulliter electum, citat D. Antonin. Sylueſt. & Nauar. locus Antonini eſt 3. *part. tit.* 15. *c.* 1. §. 2. Sylueſt. id tenet, ver. *beneficium* 3. *poſt princip.* & citat ibi Cartuxanus gloſſam quandam dicentem, quod ſi Prælatus meus eſt occultè hæreticus, non teneor in occulto abſtinere à celebratione, licet me excommunicauerit, niſi tantum in publico: & dicit eandem opinionem tenere Felinum, Innocent. & Panorm.

CASVS XVII.

De quodam iure patronatus in Conuentu Monialium.

QVidam homo nobilis litem mouit contra Conuentum Monialium, dicens ſibi competere ius patronatus ipſius, ita vt neque vllam Nouitiam ipſo inconſulto deberent recipere. Præcipuum quod allegauit fuit primo, quod pater ſuus fuerit in poſſeſsione illius iuris patronatus, idque per ſcripturã publicam, qua Moniales illum acceptarunt loco patroni. Secundo oſtendebat epiſtolam cuiuſdam Abbatiſſæ ad ſe Miſſam, in qua ipſum vocat patronum Conuentus. Addebat quod pater ipſius ædificauerat murum totius

clauſuræ

clauſuræ Conuentus:& quod Conuentus habebat terras, ac poſſeſsiones, quæ fuerunt progenitorum ſuorum.

Non habebat Bullam aliquam Papæ, nec ſcripturam factam in principio ædificationis Conuentus authoritate Epiſcopi, vel Prælati firmatam. Et quod attinet ad murum Conuentus ædificatum à patre, conſtitit quod id fecit pro dote duarum filiarum receptarum à Conuentu vt eſſent Moniales. Poſſeſſiones verò alias, ac terras acquiſiuit Conuentus per hæreditatem vnius conſanguineæ patris ipſius, quæ illic fuerat Monialis. Mota lite coram Collectore Apoſtolico: quæſitum fuit, an dictus nobilis præſens haberet ius ad ius patronatus Conuentus, quod pater ſuus poſſederat per ſcripturam publicam, &c.

Reſpondetur ius patronatus ſibi nullo modo competere, idque ob rationes ſequentes, claras, & vrgentes.

1 Prima ratio ſit, quia cum ius patronatus Eccleſiæ ſit res Eccleſiaſtica, & ius Eccleſiaſticum, non poteſt ſæcularis perſona illud acquirere, niſi ſibi detur à ſuperiore aliquo Eccleſiæ, qualis non eſt Abbatiſſa, nec Moniales, vt ex dicendis patebit; ac proinde oportet, vel detur à Papa per Bullam particularem, quam iſte non oſtendit, vel ſaltem detur ab Epiſcopo in prima fundatione Conuentus, idque interuenientibus conditionibus de quibus ſtatim, vt ſcilicet ipſe patronus fundauerit, vel quid ſimile. Quod vero ad hoc requiratur vt præcedat conſenſus Epiſcopi, ſi Moniales ſunt ſubiectæ Epiſcopo, vel Prouincialis Regularis, ſi illius regimini ſubduntur, conſtat claré ex cap. *Nobis fuit, de iure patroni*, vbi Papa loquens de titulo iuris patronatus, quomodo ſit dandus, ait: *Si quis Eccleſiam cum*

aſſenſu

aſſenſu Diocœſani conſtruxit,&c. Et idem habetur in cap. proximè antecedente eodem titulo. Quod vero ſi ſint Moniales ſubditæ Prælato Regulari, requiratur conſenſus illius ad dandum ius patronatus, habetur expreſsè ex Clement. I. de rebus Eccleſiæ non alien. vbi gloſſa in *ver.* proprij, dicens nó poſſe alienari rem Eccleſiæ, ſine licentia proprij Prçlati, ait gloſſa cum multis quos citat, quod in Eccleſia exempta qualis eſt Conuẽtus debet interuenire licentia Prælati exempti. Iam vero quod dare ius patronatus ſit alienare res Eccleſiæ, tenet expreſsè Rodriguez *Addit. ad Sum. tom.* 4. verbo ius patronatus *concl.* 15. vbi ait quod Prouincialis cum diffinitoribus in ordine Minorum non poſſunt dare ius patronatus ſuæ Eccleſiæ, quia non poſſunt alienare bona Ordinis, quæ ſunt bona Papæ, quæ proinde ſolus Syndicus Papæ poteſt alienare: & confirmatur, quod dare ius patronatus ſit alienare, nam patronus habet dominium in aliquibus iuribus, & vſibus Eccleſiæ, ſeu Conuẽtus, quod dominium Conuentus transfert in patronum, vt quod poſſit præſentare beneficia, & ſimilia: iam vero transferre dominium à ſe circa tales vſus eſt alienare, vt conſtat. Cum ergo dare ius patronatus ſit alienare, & Conuentus Monialium non poſſit alienare ſinę licentia Prælati iuxta citatam Clementinam, ſequitur quod non potuerunt hæ Moniales darę hoc ius patronatus ſine licentia Epiſcopi, vel Prouincialis. Et per hæc manet ſatis reſponſum ad principale fundamentum quo nititur iſte prætẽſor allegans iam patrem ſuum per ſcripturam publicam fuiſſe conſtitutum, & acceptatum patronum à Conuentu Monialium. Reſpondetur enim id non obſtare, & ſcripturam nihil valere: cum Moniales ſine Prouinciali id non potuerint facere, cum

cum illud fuerit alienare bona, & iura Eccleſiæ, quod ſine Prælato facere non potuerunt. Idem tenet Rodriguez eodem *tom.*4. verb. *procurator, cap.*106. in fine, vbi ad hoc intentum ait Syndicum Conuentus D. Franciſci, qui alias habebat facultatem Papæ alienandi bona Ordinis non poſſe dare ius patronatus vnius Capellæ Fratrum ſine conſenſu Prouincialis: & à fortiori Conuentus Monialium non poterat dare ius patronatus patri iſtius filij ſine conſenſu Prouincialis ſui Prælati, vel Epiſcopi, ſi ſuus erat Prælatus.

2 Pro eodem intento adhuc aduerto, quod dato, quod iſte prætenſor, & pater ipſius haberent verum ius patronatus de conſenſu Prælati, adhuc non poterant eo vti addentes aliquid quod nó eſſet expreſſum in conceſſione iuris patronatus: vnde ſi in tali conceſſione non eſſet expreſſum, quod Nouitiæ reciperentur de patroni conſenſu (quod neque Regibus Conuentuum patronis conceditur) non poterat hic prætenſor prohibere Monialibus ne Nouitiá reciperent illo inconſulto: conſtat hoc ex cap. citato *præterea quoniam, de iurepatron.* vbi Papa præcipit ſub pœna excommunicationis vt patroni ceſſent à grauaminibus Eccleſiarũ, nihílque in ipſis præter antiquos, & moderatos redditus à locorum Epiſcopis conſtitutos exigere, &c. At non recipere Nouitias ſine conſenſu patroni Conuentus Monialium, eſt grauamen notabile, nec habetur in illa ſcriptura nulliter conceſſa patri iſtius prætenſoris. Imo, vt proximè dixi, Reges, & multi alij qui hodie ſunt veri patroni Conuẽtus Monialium, & non ſibi reſeruarunt, neque vſurparũt hoc ius, vt Nouitiæ Monialium debeant recipi cum ſuo aſſenſu, ſicut experientia docet in hoc regno Portugalliæ, in multis Conuentibus à Regibus fundatis, quorũ proinde ſunt

veri

veri patroni, & alij domini in aliis à ſe fundatis, quorum etiam ſunt patroni, & tamen Prouinciales recipiunt Nouitias in illis Conuentibus non petito conſenſu Regis, vel cæterorum patronorum, & ſunt in mea Prouincia octo Conuentus Monialium iſtius generis.

3 Præterea vt ius patronatus alicui debitus ſit, vna ex tribus rebus neceſſario debet interuenire, iuxta ius commune, & communem Doctorum ſententiam. Prima eſt, vt det ſolum, ſeu terram ad ædificium. Secunda, ſi ſaltem ædificet, vel reædificet totam Eccleſiam. Tertia, ſi dotem aſsignet Eccleſiæ. De his tribus vide Rodrig. *tom.2.qq.Regul. quæſt.49.art.7.* paulo poſt init. vbi cum multis Canoniſtis citat ad hoc verſum illum, qui dicit: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus.* At iſte prætenſor, & pater ipſius nihil horum fecerunt Conuentui, vt patet, murum enim quem fecerunt, & poſſeſsiones quas donarunt, fuerunt omnia acquiſita ex debito oneroſo, vel ex iure hæreditario, quæ non ſufficiunt ad dandum ius patronatus: probatur clarè, quia illa quæ dantur Eccleſiæ pro acquirendo iure patronatus, debent eſſe donationes gratuitæ, & liberales, quales non fuerunt prædictæ. Quod inquam vt ius patronatus acquiratur, debeat præcedere donatio liberalis, inter alios textus probat cap. *Pia mentis 16. quæſt.16.* vbi loquens de patrono ait, quod amplectenda eſt deuotio, &c. Ille vero qui dedit ob dotem filiarum, vel propter hæreditatem, non dedit ex deuotione, ſed ex obligatione. Idem habetur eadem cauſa, & quæſt. cap. *quicumque.* vbi dicitur: quicumque fidelium deuotione propria de facultatibus ſuis aliquid Eccleſiæ contulerit, &c. At faciens contractum cum Monialibus pro dote filiarum, vel dans illud quod ob hæreditatem debetur,

betur,nõ dat ex deuotione,ſed ex obligatione. Secundo principaliter,licet iſte qui ædificauit murum Conuentus,non id faceret ob dotem filiarum receptarum, ſed merè liberaliter, hoc opus, & ædificium tam paruum non erat ſufficiens, vt propter illud ius patronatus aſſequeretur. Sic tenet gloſſa in c. *Quicumque*,citato,& ibi citat cap. *Nemo,diſtinct.*1.*de conſecrat.* & tenet Riccius 2.*part.Deciſionum,collect.*1680. adducens vnam deciſionem Rotæ,& alios:qui enim fecit tantum murum Conuentus,non dicitur ædificare Conuentum:& in c. *Nemo*, citato,dicitur quod Patronus debet oſtendere donationem; iſte vero non probat donationem factam à ſe, vel à patre, ſed probat ſolutionem.

4 Ad id quod affertur in probationem, iam patrem iſtius prætenſoris fuiſſe in poſſeſſione iſtius iuſpatronatus,primo dico,iam fuiſſe reſponſum ſupra,Moniales id non potuiſſe concedere abſque licentia Prouincialis, iuxta Clementinam, & ideo eius poſſeſſio non fuit poſſeſſio, ſed intruſio. Dico ſecundo, quod tam paruum tempus patris ſui non potuit inducere præſcriptionem contra Moniales S. Claræ, quæ gaudent priuilegiis Fratrum Minorum, quorum vnum eſt vt non poſſit contra illos præſcribi, niſi per ſpatium annorum centum, vt ego dixi in 1.*tom.dubior.regul.*verbo *præſcribere.* citans priuilegium conceſſum Patribus D. Benedicti Romæ extra muros apud D. Paulum: & ſic Eccleſia Moníaliũ habet reſtitutionem. Ex alio etiam capite haberent hæ Moniales reſtitutionem, etiam contra poſſeſſorem; idque ex priuilegio amplo conceſſo à Ioanne XXII. Religioſis congregationis montis Oliueti, quod citat Rodrig. *tom.*3.*qq.quæſt.*52.*art.*2. per quod illis conceſſit vt poſſint recuperare bona in quibus Conuentus eſt læſus, quamuis læſio facta eſſet

culpa

culpa Prælatorum, vel officialium Conuentus, vt ibi amplè citat Rodrig. quem vide. At in hoc caſu, etiamſi Moniales darent iuſpatronatus patri prætenſoris iſtius cum licentia Prouincialis, adhuc poſſent habere reſtitutionem contra ipſum per hoc priuilegium: quia læſus fuit Conuentus notabiliter culpa Prælati dantis patronatum homini non danti ſolum pro Eccleſia, neque dotanti, neque ædificanti, & cum tali onere, vt Nouitiæ non recipiantur ſine illius conſenſu.

5\. Omnino autem friuolum & ridiculum eſt quod allegat pro ſuo patronatu, videlicet quandam Abbatiſſam ipſum in epiſtola vocare ſuum patronum: nam ſi ille à parte rei antea nõ habebat verum iuſpatronatus, vt abundè manet in præcedẽtibus probatum, quid validitatis habet ad idem ius illi tribuendum ſola epiſtola Abbatiſſæ, quæ per ſe ſola id dare non poterat, imo nec totus Conuentus abſque licentia Prouincialis? Vocauit ergo Abbatiſſa illum patronum ex vi falſi tituli antiqui, qui non poterat reualidari cum ſola epiſtola miſſiua, ſed per totum Conuentum cum Prouinciali; confirmatur hoc à ſimili: quia quando ipſe Papa confirmat aliquod ſtatutum confirmatione ordinaria (non dicens ex certa ſcientia) illa confirmatio nullum robur nouum addit rei confirmatæ, ſed relinquit eam in ſuo robore antiquo, vt eſt communis opinio Canoniſtarum, de quo optimè Sylueſt. verb. *confirmatio.* in princip. vbi citat ad hoc quatuor capita iuris canonici, maximè cap. *dilecta, de confirmatione vtili & inutili.* Si ergo Papa cõfirmans ſtatutum via communi nullum illi dat robur, ſed relinquit illud in robore antiquo: à fortiori epiſtola miſſiua vocans patronum hunc prætenſorem, nullum nouum ius illi tribuit ad patronatũ, ſed relinquit illud in ſuo robore antiquo quod erat nullũ.

CASVS XVIII.

An aliqua Religio poſſit condere ſtatutum contrarium alicui præcepto, ſiue Decreto ſuæ Regulæ.

1 SVppono primo tria vota eſſentialia cuiuſque Religionis, nunquam poſſe præſcribi per tempus quantumcumque longiſſimum, quia tria vota eſſentialia ſunt de iure naturali diuino, contra quod non datur præſcriptio, & hæc tria vota ſemper obligant ad mortale in quacumque Regula. Suppono ſecundo aliquas Regulas aliquarum Religionum non obligare ad peccatum mortale, nec veniale, præter tria vota eſſentialia. ſit exemplum in Regula Beati Patris Dominici, cuius Decreta præter tria vota eſſentialia, non obligant ad mortale, neque ad veniale, vt inter alios refert Sanchez *tom.2. Decalogi, lib.6.cap.*4. ex D. Thoma. Aliæ Regulæ præter tria vota eſſentialia habent etiam aliqua præcepta obligantia ad peccatum mortale ex declaratione Sedis Apoſtolicæ, qualis eſt inter alias, Regula Fratrum Minorum, quæ vltra tria vota eſſentialia habet plurima præcepta obligãtia ad mortale quæ vocantur obſeruantiæ Regulares. Suppono tertio ex Sanchez citato *lib.6.cap.2.num.*26. quod obſeruantiæ Regulares, id eſt, præcepta Regulæ extra tria vota poſſunt præſcribi per conſuetudinem longam in contrarium, licet alias ex declaratione Papæ obligent ad mortale. Probat Sanchez, quia cum hæc præcepta extra tria vota, non ſint in ſe vota, ſed ſolum præcepta poſitiua, quamuis à Sede Apoſtolica confir-

mata, poſſunt præſcribi longo tempore, ſicut multa alia præcepta Eccleſiæ longo tempore præſcripta ſunt in iure. Suppono hæc tria ſupradicta etiam habere locum in Regulis Monialium, quæ quoad quatuor vota eſſentialia obligant ad mortale, & quoad hæc non poſſunt præſcribi. Sed vltra tria vota eſſentialia habẽt multa Decreta, & præcepta quæ vt plurimum nõ obligant ad peccatum etiam veniale, ſicut ipſæ viderint.

2 Tota ergo quæſtio eſt, an Religio tota in Capitulo generali, vel Generalis Ordinis poſſint condere aliquod ſtatutum, vel facere Decretum cõtrarium alicui præcepto, vel Decreto contento in ſua Regula, vel in Regula Monialium ſuarum, per quod ſtatutum, vel Decretum præceptum Regulæ annulletur, vel immutetur. Et ſuppono quod tale præceptum Regulæ quod immutatur per hoc ſtatutum, non obligat ex vi Regulæ, neque ad veniale. Quod ergo poſſit Religio, vel Generalis iſtius facere prædictum Decretum, vel ſtatutum, probatur primo, quia ſubditus non peccat venialiter omittendo hoc præceptum Regulæ, vel operando contra illud vt ſuppoſui: ergo nec Religio, vel Generalis peccabunt contra illud præceptum Regulæ aliquid addendo, vel contrarium præcipiendo, quia per hoc contrarium ſtatutum nõ faciunt peccare ſubditum, nec venialiter. Secundo, vt diximus ex Sanchez *num.* 1. conſuetudo in contrarium poteſt facere vt aliqua obſeruantia Regularis, ſeu pręceptum Regulæ extra tria vota obligans ad mortale, abrogetur, & deſinat obligare propter conſuetudinem contrariam; ſi hoc ergo poteſt conſuetudo præſcripta tollendo illud præceptum, idem poterit facere tota Religio, vel Generalis ipſius habens ſupremam poteſtatem circa regimen Religioſorum. Tertio, quia magis obligat võtum

tum ſimplex factum à quocumque,quam obliget illud præceptum Regulæ, de quo agimus, cum nec obliget ad veniale: at iuxta Doctores communiter in materia de voto, ſi poſt votum materia voti ſit mutata, ita vt reddita ſit inutilis,vel nociua,votum ceſſat, ac deſinit obligare:ergo ſi in Religione materia alicuius pręcepti contenti in Regula ſit mutata per longitudinem temporis,vel reddita inutilis,vel nociua,ita vt Pręlatus,& ordo iudicent fructuoſius fore oppoſitum illius præcepti,poterunt illud ſtatuere, & mandare ad commodius regimen ipſius Religionis.

5 His non obſtantibus, reſolutè credo, quod neque Capitulum generale cum ipſo Generali, neque ipſum Generalem per ſe poſſe facere ſtatutum,vel Decretum contrarium alicui præcepto poſito in Regula etiamſi tale præceptum non obliget ad veniale, idque ſiue ſit in Regula ſeruata à Fratribus, ſiue in Regula Monialium eiſdem Fratribus ſubditarum,dummodo illa Regula ſit confirmata à ſede Apoſtolica, quales ſunt hodie omnes Regulæ Fratrum,& Monialium. Hæc concluſio probatur validiſsimis, & claris argumentis.

1 Primum ſit. Papa in confirmatione cuiuſque Regulæ Religioſorum in fine,apponit hæc verba: *Nulli ergo omnino liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei ſe nouerit incurſurum.* Quę verba ſic rigoroſa ſatis indicāt mentē eſſe Papę obligare ſub mortali,ne aliquis contradicat Regulę ſic cōfirmatæ:vt enim Doctores communiter dicunt,ex tenore verborum,quibus vtitur legiſlator,colligendum eſt an pręcipiat ſub mortali,vel veniali,vt ſi vtatur verbis efficacibus, præceptiuis,nimium prohibitiuis, & comminatiuis: at in prædictis

Papa vtitur verbis ſimilibus,ait enim : *Nullus omnino,* quæ ſunt verba efficaciſſima, & valdè prohibitiua:ait præterea contra facientem, *incurſurum eſſe indignationem Dei*, quod clarè ſupponit velle Papam contradictorem obligare ad peccatum, nam indignatio Dei non incurritur niſi ob peccatum. Cum ergo per hoc ſtatutum factum cõtra Regulam(ſi fiat) contradicatur Regulæ,& proinde contradicatur cõfirmationi illius, per quam confirmatur omnia, & ſingula contenta in Regula,ſequitur quod peccabũt fractores talis ſtatuti, vel Decreti. Secundo colligitur hoc ſaltem ex Regula P.N.Franciſci c.10.Regulę,vbi loquens de Prouincialibus erga ſubditos gubernandos dicit:*Non præcipientes eis aliquid quod ſit contra animam ſuam,& Regulam.* Et aduerto quod citata proximè verba poni ſolita in confirmatione Regulæ, *Nulli ergo omnino liceat.* Appoſita ſunt in cõfirmatione Regulæ vtriuſque Monialium S. Claræ, vt videre eſt in fine vtriuſque Regulæ. Et eodem cap.10.citato, P.N.Franciſcus dicit,quod Fratres non tenentur obedire Prouinciali,ſi aliquid præcipiat contra Regulam, illis verbis. *Obediant ſuis miniſtris in omnibus quæ promiſerunt Domino obſeruare,& non ſunt contraria animæ ſuæ,& Regulæ noſtræ.* Quod eodem modo intelligi debet de Regulis Monialium erga obedientiam Prælatorum præcipientium aliquid contra Regulam ſuam, cum vtrobique ſit eadem omnino ratio.

2 Secundo principaliter probo, quia inferior non poteſt immutare legem ſuperioris, Clement. *Ne Romani,de elect.* vbi dicitur iuncta rubrica,quod inferior non poteſt immutare conſtitutionem totam ſuperioris, nec partem illius: vbi gloſſ. verb. *Inferiorem*,dicit, quod nec Concilium generale poteſt abrogare ſtatutum Papæ.Idem tenet Nauarrus *lib.3.conſilior.tit.de Regular.*

gular.conſ. 5. citans cap. *quod iis, de maior. & obed.* & cap. *Inferior. diſt.* 21. imo addunt Iuriſtę, quod nec par in parem habet poteſtatem. At Capitulum generale ſimul cum Generali, & Generalis per ſe, ſunt inferiores Papæ, vt patet: ergo non poſſunt abrogare legem confirmatam à Papa poſitam in Regula approbata per Papam. Neque obſtat ſi dicatur quod Pręlatus Generalis, vel Prouincialis diſpenſant in aliquibus pręceptis Regulæ, vt in ieiunio, & ſimilibus, vnde poterunt facere ſtatutum contra illa præcepta in quibus diſpenſant. Non obſtat, quoniam valdè diuerſum eſt diſpenſare in vno præcepto, & facere ſtatutum contra illud. Nam diſpenſatio non tollit pręceptum in quo diſpenſatur, ſed ſolum declarat, iſtum pro nunc non teneri ad pręceptum, & manet præceptum in ſuo robore quod ad alios. At facere ſtatutum contra præceptum Regulæ, eſt omnino tollere illud præceptum. Secundò, dicò quod Prælati diſpēſantes in præcepto regulæ faciunt id ex commiſsione Papę ad diſpenſandum: qui tamen committens vt diſpenſent Prę'ati, non cenſetur committere, vt faciant ſtatutum cōtra pręceptum regulæ. Exemplum eſt clarum, in Prælato diſpenſante cum ſubdito nō valente dicere horas canonicas, iuxta conceſsiones Papales: talis enim Prælatus ſolum facit vt iſte ſubditus pro nunc, non teneatur ad illas: at non facit ſtatutum deobligans illum ſemper in futurò à recitandis prędictis horis. Quod etiā ex Regula Fratrum Minorum poteſt confirmari. In illa enim dicitur quod nullus Fratrum exerceat officium prædicationis, niſi fuerit examinatus, & approbatus à Miniſtro Generali: & ſic ſeruabatur in principio Ordinis. Quia tamen poſtea Ordo excreuit; & valdè oneroſum erat, vt omnes prædicaturi confluerent ex tam remotis partibus

examinandi à Generali, commiſit Papa Nicolaus in cap. *exijt, de verb. ſignific.* vt Prouinciales poſſent facere prædictum examen, & approbationem prædicatorum. Vbi vides quod ad diſpenſandum in vno præcepto Regulæ neceſſaria fuit commiſſio Papæ; & proinde ſi Prælati diſpenſant in Regula, id faciunt ex commiſſione Papæ, quæ commiſſio ad diſpenſandum, non eſt commiſſio ad faciendum ſtatutum contra Regulam, quia valdè diuerſa ſunt, vt conſtat ex paulo ſupra dictis.

3 Tertio principaliter probatur hoc: quia ſi Generalis poſſet immutare, vel abrogare vnum præceptum ſuæ Regulæ, eo quod non obliget ad peccatum mortale, vel vt poſſet id facere in multis præceptis ſimul eiuſdem Regulæ: imo poſſet id facere in omnibus præceptis Regulæ, & proinde derogare toti Regulæ: quod eſt pluſquam abſurdum. Tenet conſequentia, quia non eſt maior ratio de vno præcepto, quam de alio, & de duobus, &c. Si autem id poteſt impunè facere in vno, poterit in ſingulis, & in omnibus. Demus exemplum in Regula, cuius nullum præceptum obligat ad peccatum, qualem ſupra diximus eſſe Regulam B.P. Dominici: ſi ex eo quod nullum eius præceptum obligat ad peccatum poſſet Prouincialis vnum illius præceptum annullare, poſſet & ſingula, poſſet & omnia. Quod non credo ab illis tam Religioſis Patribus B. Dominici concedendum: imo puto illos de ſua Regula dicturos id quod Chriſtus D. de lege antiqua dixit non violanda ante Paſſionem ſuam. Iota vnum, aut vnus apex non præteribit à lege, &c. quod ſingulæ Religiones circa ſuas Regulas ſatagunt cuſtodire.

4 Quarto principaliter hoc probo ab authoritate: & imprimis, hoc probatur ex D. Bern. *lib. 1. de diſpenſ. & præcepto,*

*præcepto, col.*4. vbi tractans quod Prælatus nihil poſſit præcipere cõtra Regulam. Ponit hæc verba. Nihil mihi Prælatus prohibeat horum, quæ promiſi, nec plus exigat quam promiſi. Idem tenet D. Thom. *quodl.*10. *art.*10.*c.*22.*q.*104.*art.*5.*ad* 3. & S. Antoninus 3.*part.tit.* 16.*cap.*10.§.9.& Gaët.ad citatum *art.*5.D.Thom. Facit etiam optimè quod tradit D. Thomas 1.2.*q.*97.*art.* 2. vbi eleganter probat nunquam eſſe vtile recedere à conſuetudine antiqua tradita à maioribus: conſtat vero quod præceptum poſitum in Regula eſt cõſuetudo antiqua tradita à maioribus fundatoribus Religionum, & à Papa Regulam confirmante. Verba autem D. Thomæ ſunt hæc. *Habet legis mutatio quantum in ſe eſt detrimentum quoddam communis ſalutis: quia ad obſeruationem legum plurimum valet conſuetudo.* & paulo poſt ſubdit: *Vnde dicitur à iuriſperito, quod in nouis rebus conſtituendis euidens debet eſſe vtilitas, vt rectè recedatur ab eo iure quod diu æquum viſum eſt.* Sic ille optimè ſicut ſolet. Et ibidem citat textum ex 12. diſt. In quo Papa Nicolaus ſic inquit. *Ridiculum eſt, & ſatis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus ſuſcepimus, infringi patiamur.* Idem tenet expreſsè Sylueſter verbo Religio 3.*quæſt.* 2. ad finem, vbi dicit expreſsè quod Regula non poteſt mutari à Prælato. Et citat Ioannem Andream ſic expreſsè dicentem. Idem tenet in terminis Leſſius *lib.*2. *de iuſt.cap.*41. *dub.*9. *num.*74. §.quod ſi ſuperior, vbi dicit, Prælatum non eſſe dominum Regulæ vt illam mutet, ſed eſſe tantum cuſtodem Regulæ, vt illam faciat obſeruare, & per illam ſubditos dirigat. Idem colligitur ex Sanchez *lib.*6.*Decalogi, cap.*3.*num.*8. in principio.

5 Circa prædicta inſurgit dubitatio: an dato quod factum ſit vnum ſtatutum contra præceptum aliquod

Regulæ, & hoc ſtatutum per conſuetudinem quadraginta annorum ſit receptum in aliquibus Prouinciis vnius Ordinis, v.g. in Prouinciis Minorum quæ ſunt in Portugallia, quę conſuetudo ſufficiens eſt ad abrogandam legem Eccleſiaſticam, & tamen hoc ſtatutum non fuit practicatum, nec receptum in aliis Prouinciis eiuſdem Ordinis, an prędictum ſtatutum obliget in illis Prouinciis vbi non fuit receptum; & an poſsit tolerari, & ſeruari in illis in quibus fuit receptum? Reſpondeo nullo modo obligare in illis Prouinciis, in quibus nunquam fuit receptum: ſed poſſe tolerari in illis Prouinciis, in quibus per quadraginta annos eſt receptum. Prior pars conſtat, quia iuxta communem Doctorum ſententiam lex non recepta in principio non obligat: & lex iſtius ſtatuti non fuit recepta in illis Prouinciis, vt dicitur, imo fuit reiecta, quia reclamabat lex oppoſita Regulę contra quam ſtatutum factum eſt. Secunda pars probatur, quia cóſuetudo præſcripta ſi eſt rationabilis, & quadraginta annorum, poteſt abrogare legem Eccleſiaſticam poſitiuam, non vero naturalem. Neque vero nouum eſt quod lex vna obliget in vno regno vbi fuit recepta, non vero obliget in alio vbi non fuit recepta. Conſtat clarè ex Concilio Tridétino, quod obligat in tota Eccleſia vbi fuit receptum: non vero obligat in Gallia vbi non fuit receptum in totum, ſed quoad ſolas definitiones fidei, quas illi non poſſunt reiicere. Eſt etiam exemplum in motu proprio Pij V. *De cenſibus*, qui in aliquibus regnis non fuit receptus quoad omnes clauſulas illius.

6 Pro ſolutione argumétorum præmitto quod conſuetudo poteſt abrogare legem generalem etiam Eccleſiaſticam, ſi ſit conſuetudo legitimè præſcripta, rationabilis, &c. De quo multa tradit Suarez *tom. de legi-*

bus;

*bus,lib.7.cap.*18.*à num.*2. vbi citat multos Doctores,& textus: ſed quando conſuetudo ſic abrogat legem Eccleſię,eſt quia Papa conſentit,vt ſtante tali conſuetudine lex non obliget, ſicut aliàs ius canonicum habet definitum in aliquibus capitulis *in tit. De conſuetudine*; & ſic in tali caſu Papa conſentit explicitè,vt talis conſuetudo legem abroget. In quo caſu aduerto, quod tunc nullus Prælatus inferior Papa abrogat illam legem, neque Epiſcopus, nec Archiepiſcopus: ſed ipſe Papa abrogat, vel conſentit abrogari propter conſuetudinem contrariam. Vnde maiorem vim habet conſuetudo de conſenſu Papæ ad abrogandam legem Eccleſiæ, quam habeat Archiepiſcopus, vel alius Prælatus inferior Papa. Nam Archiepiſcopus per ſe non poteſt abrogare legem Eccleſiæ generalem, quam tamen abrogare poteſt conſuetudo modo prædicto, id eſt annuente Papa.

Solutio argumentorum.

7 HOc poſito, ad primum argumentum, conceſſo antecedente, videlicet non peccare ſubditum facientem contra præceptum Regulæ quod non obligat ad peccatum, nego conſequentiam, videlicet, quod ideo poſſit Prælatus ſine peccato, facere ſtatutum in contrarium. Do imprimis exemplum clarum. Ille qui facit cõtra conſilia Euangelica,videlicet contra paupertatem, &c. nolens iſte pauper, nolens ſeruare virginitatem,ſed nubit,vel quid ſimile, non peccat etiam venialiter, vt omnes cõcedunt,dicentes non eſſe peccatum veniale agere contra conſilia Euangelica:& tamen Prȩlatus non poſſet in hoc contrariũ præcipere, quod videlicet operarentur contra conſilia

Euangelica, vel vt ab illis abſtinerent: iam enim præciperet contra conſilia Euangelica. Secundo dico eſſe diuerſam rationem: nam ſi vnus tantum, vel alter Religioſus operantur cõtra tale præceptum Regulæ non obligans ad peccatum, non proinde operatur tota Religio: at per ſtatutum factum contra illud præceptum Regulæ tota Religio operatur contra Regulam. Tertio facit optimè quod tradit Sanchez *tom.* 2. *Decalogi, lib.6.c.4.n.*18. dicens quod in Religione, cuius Regula non obligat ad peccatum, ſi aliquis Religioſus nollet vnquam ſeruare ſilentium, nec orare, nec modeſtè incedere, & ingrederetur omnium Religioſorum cubicula, & ſimilia Religionis ſtatuta tranſgrederetur, eo quod ſingula ad culpam per ſe non obligant: iſte abſque dubio perturbaret totam Religionem, & ſe in eo ſtatu conſtitueret, vt oporteret tanquam incorrigibilem eum ab ordine expelli, ſic Sanchez: & per hæc ſatis reſponſum manet ad primum argumentum negando illius conſequentiam.

8 Ad ſecundum argumentum ſimiliter conceſſo antecedente neganda eſt conſequentia. Patet ratio ex dictis proximè in *num.6.* Nam poteſt conſuetudo præſcripta abrogare legem Papæ modo ibi expoſito, & ob cauſam ibi aſſignatam, quia ſcilicet Papa conſentit: hanc tamen legis abrogationem non poteſt facere Prælatus inferior Papa propria authoritate, quia ad abrogandam legem Eccleſiæ non habet Prælatus Papa inferior tantam poteſtatem, quantam habet conſuetudo modo explicato eodem *num.6.*

6 Ad tertium argumentum dicendum eſt, nunquam aliquam materiam contentam in Regula approbata per Papam poſſe reddi nociuam animæ, quia cum ſint omnia in illa contenta bona, & recta ex ſe nunquam

poſſunt

poſſunt eſſe nociua,& iniqua communitati:item nunquam poſſunt eſſe inutilia bono communi, quia ſi talia eſſe poſſent, nunquam à Papa approbarentur, maximè cum per tot annos ſeruata nunquam ſint inuenta inutilia, nociua, &c. Item nunquam materia contenta in Regula poteſt reddi impoſſibilis communitati, quæ iam à tot annis experta eſt omnia contenta in Regula eſſe poſſibilia,licet aliàs ſint difficilia,vt patet maximè in perpetua abſtinentia à carnibus in Cartuzia, & in multis præceptis contentis in Regula B.P.N. Franciſci, quæ licet difficilia ſint,non tamen ſunt impoſſibilia communitati. Quod ſi aliqua materia contenta in Regula euaderet impoſſibilis alicui, vel aliquibus in particulari, tunc ſufficiet cum iſtis diſpenſare per conceſſiones Pontificias:non vero ſtatutum facere, obligans ad non ſeruandam Regulam etiam in vna particulari materia.

CASVS XIX.

Vbi ſint dicendæ Miſſæ relictæ à quodam defuncto, qui locum non declarauit.

QVidam defunctus elegit ante mortem ſepulturam apud Conuentum quemdam Regularium. Iuſſit in teſtamento vt pro anima ſua celebrarentur perpetuo centum Miſſæ, ſed non declarauit locum in quo eſſent dicendæ. Parochus Clericus dicebat illas Miſſas ad ſe pertinere. Et allegauit quod viginti ab hinc annis in Parochia ſint dictæ. Prælatus Regularis Conuentus dicebat fore dicendas in Conuentu,ſeu loco

loco ſepulturæ electæ à defuncto.

Quæritur primo, vbi ſint dicendæ Miſſæ. Secundo, an Parocho proſit quaſi poſſeſsio viginti annorum, vt in Parochiali Eccleſia ſint dicendæ?

1 Quod attinet ad primum quęſitum, dico has Miſſas dicendas eſſe in Conuentu, vbi ſepultus eſt defunctus. Sic expreſsè tenet Rodriguez *Addit. ad Summam, tom.* 4. ver. *Miſſa, cap.* 51. *concl.* 3. aſſignat ibi exempla fundata in iure, & citat Bartolum, qui videri poteſt in loco ibi citato. Ego hoc probo ex hoc communi dicto Iuriſtarum, videlicet, Omnis actus pręſumitur fieri eò modo quo eſt vtilior ipſi agenti, quando agens non declarat intentionem: ſed Miſſæ dictæ in loco vbi eſt ſepultus defunctus, cæteris paribus, ſunt vtiliores defuncto, quam dictæ extrà locum ſepulturæ; ergo hæ Miſſæ ſunt dicendæ in Conuentu vbi ſepultus eſt defunctus.

Maior aſſeritur à Sanchez *lib.* 6. *Decalogi, c.* 18. *num.* 48. *tom.* 2. vbi citans Bartolum, Tiraquell. & Menochium, dicit quod actus pręſumitur fieri ab agente eo modo quo ſibi eſt vtilior. Minor, quod ſcilicet Miſſæ pro defuncto magis illi proſint dictę in loco ſepulturæ: aſſeritur primo ab Innocentio Doctiſſimo Canoniſta ad capitulum *Fraternitatem, de ſepulturis*. Et licet non legerim rationem ad id ab Innocentio adductam, videtur poſſe hoc probari ex praxi Eccleſiæ, quæ in proceſſione generali in die omnium defunctorum primam orationem dicit pro illis, qui ſepulti ſunt in illa Eccleſia. Et poteſt adhuc probari per hoc ſimile. Nam Miſſa, vt dicunt Theologi, licet offeratur etiam pro omnibus fidelibus, magis tamen prodeſt illis, qui ſunt pręſentes Miſſæ, quam illis, qui ſunt abſentes: ita vt dicāt Theologi quod tres portiones applicantur in

Miſſa:

Miſſa:vna Sacerdoti,altera toti Eccleſię,altera circumſtantibus,& pręſentibus Miſſæ.Cum ergo Sacerdos in ſecundo Memento Miſſæ oret in communi pro defunctis,cæteris paribus credi poteſt quod prius,& in particulari orabit pro defunctis pręſentibus,id eſt ſepultis in illa Eccleſia:ſicut in Memento pro viuis ſpecifica dicens, & omnium circumſtantium. Et confirmatur, quia cum poſt Miſſam pro defuncto dicatur Réſponſorium pro defuncto cum aſperſione aquæ benedictæ, illa aſperſio facta ſuper ſepulturam magis illi profutura videtur,quam ſi fiat extra ſepulturam. Probata igitur maiori,ac minori argumenti,benè infertur conſequentia, quod ſcilicet hæ Miſſæ ſint dicendæ in loco ſepulturę.Secũdo probatur hoc ex ratione quam innuit Rodriguez citato loco, videlicet quia locus ſepulturę eſt domicilium electum à defuncto,in quibus verbis innuitur hęc ratio,vel ſimilitudo.Homo in vita debet recipere Sacramenta in loco vbi eligit domicilium: præterea in loco ſui domicilij debet citari,& iudicari, vt patet ex iure, & praxi: cum ergo ſepultus in aliqua Eccleſia ibi elegerit domicilium, ſequitur quod in eadem debet recipere ſuffragia defunctorum, quæ ſunt Miſſæ: eodem ferè modo, quo homo viuus omnia ſua bona, & ſupellectilia congregat ad locum ſui domicilij.Tertio hoc ipſum probatur ex praxi Eccleſiæ, nam communiter omnes fideles iubent Miſſas celebrari pro ſe in Eccleſia,vel Capella ſuę ſepulturæ.

2 Quod attinet ad ſecundum quæſitum, dicendum eſt,cum conſtet de certo Miſſas dicendas eſſe in Conuentu vbi ſepultus eſt defunctus,nõ poſſe vlterius illas dici in Eccleſia Parochiali,non obſtãte poſſeſsione viginti annorum allegata. Probo hoc ex quodam dicto Nauarri, qui *tom.2. ſuorum operum,cap.5.de oratione, &*

horis

*horis canon. notat.5. num.*12. dicit, quemdam Clericum reſidentem, v.g. in Vniuerſitate Conimbricenſi ſtudij cauſa, non poſſe Conimbricæ dicere Miſſas, quas defunctus ſepultus Eborę, v.g. iuſſit pro ſe celebrari Eboræ; & ſe remittit Nauarrus ad illa quæ fuſiùs dixerat paulo ſupra *num.*12.*eiuſd.notat.* Et Zerola *praxis* 2.*part.* ver. *Miſſa, in princip.* dicit imprimis, quod Miſſa defuncti plus illi prodeſt dicta in loco ſepulturę, quam alibi cæteris paribus. Secundo, dicit Zerola, quemdam Archiepiſcopum Romæ à Gregorio XIII. petiiſſe licentiam vt poſſet Miſſas, quę iuſſæ ſunt dici in vna Eccleſia, mandare celebrari in alia Eccleſia eiuſdem Archiepiſcopi, & dicit Zerola Papam noluiſſe concedere. Et confirmatur, quia ſi hæ Miſſæ iuſſę celebrari in loco ſepulturæ teſtatoris, poſſent alio transferri, iam voluntas teſtatoris mutaretur in re notabili, quod non eſt admittendum. Scio, vel audio praxim eſſe in contrarium, quod videlicet Miſſæ dicendę in vno loco ad alium transferuntur: de quo modo non diſputo, quia à me quæſitum non fuit. Sufficiat mihi ad probandum quod dixi adducere dicta à Nauar. & Zerola.

3 Et quod adducitur in oppoſitum à Parocho, ſuam Parochiam eſſe in quaſi poſſeſsione viginti abhinc annis dicendi prędictas Miſſas. Dicò Conuentum ſe poſſe tueri contra Parochum, quod viginti anni poſſeſſionis non ſufficiunt ad pręſcriptionem inducēdam, vt patet ex multis Capitulis iuris canonici, maximè cap. *de quarta, de præſcript.* & aliis multis textibus, vbi dicitur quod contra Eccleſiam non pręſcribitur niſi ſpatio quadraginta annorum: & iſte Conuentus Religioſorum eſt Eccleſia vt patet; ac proinde Eccleſia Parochialis, de qua agitur, non poteſt pręſcribere contra iſtum Conuentum in ſpatio viginti annorum. Et prę-

ter hoc ius commune, Religioſi communicantes in priuilegiis Patrum D. Benedicti, habent priuilegium prædictis Patribus D. Benedicti conceſſum, ne poſſit contra illos prçſcribi, niſi in ſpatio centum annorum, ſicut ego cito in meo 1. *tom. Dubior. Regul.* ver. *Præſcribere.* Pro quo priuilegio vide etiam Rodrig. *tom.* 3. *qq. quæſt.* 35. *art.* 3. vbi dicit, quod Mendicantes gaudent illo priuilegio per communicationem. Et ibi citat Rodrig. aliud priuilegium diuerſum conceſſum Patribus D. Benedicti in Portugallia ad idem intentum, quod ibi poteris videre.

CASVS XX.

De donatione cuiuſdam ſepulturæ, quæ fuerat alterius.

IN Capella cuiuſdam Eccleſiæ Monialium ſepulta fuit quędam fœmina nobiliſſima, idque ante annos quinquaginta. Data eſt illi Capella pro ſepultura, in qua nomen illius fuit inſcriptum in ſaxo. Sed defuncta moriens nullos redditus reliquit olei, ceræ, vel Miſſarum, vel pro fabrica perpetua, & ornatu altaris; ita vt Moniales deberēt ornare altare, & imagines putredine conſumptas reficere. Voluerunt Moniales Capellam hanc alteri fœminę nobili donare, quæ ſe obligauit reſtaurare imagines, & redditus perpetuos Capellæ aſſignare pro illius fabrica, & ornatu cū Miſſis perpetuis. Quæſitum fuit, vtrum dictam Capellam dare potuerint ſecundę, non obſtāte quod fuerit prius iam donata priori. Et prçterea quæritur, an Moniales

vltro

vltro redditus perpetuos pro fabrica Capellæ relinquendos petere, & accipere potuerint aliquam ſummam pecuniæ per modum venditionis ipſius Capellæ, & ſepulturæ. Et omiſſis argumentis, quæ pro parte contraria poſſent adduci, dico ſequentia.

1 Ad primum quæſitum dico poſſe Moniales dare iſtam Capellam ſecundæ fœminæ, non obſtante quod fuerit prius donata primæ, & haberet ſuum nomen in Capella inſcriptũ. Hanc concluſionem ponit Rodrig. *tom.4. Addit. ad Summ.* ver. *Sepultura, concl.* 14. vbi citat Vuald. & dicit quod ſi ſepultura donetur alicui modo prædicto, & omnes hęredes illius mortui fuerint, poterit Pręlatus Eccleſiæ, vel Conuentus illam ſepulturam alteri donare. Imò clarè innuit quod poterit illam alteri donare, etiamſi primus defunctus aliquid reliquerit dicto loco pro fabrica, & ornatu Capellæ, quia inquit cum Vuald. mortuis omnibus hęredibus primi defuncti, ius ſepulturæ redit ad proprietatem, & dominium Eccleſię, vel Conuẽtus. Hoc autem ſecundum dictum, quando primus defunctus aliquid reliquit perpetuum illi loco, ego non dicerem, quia video praxim in contrarium, & per illum redditum annualem, videtur defunctus cum Eccleſia pactum feciſſe, vt nunquam alius ibidem ſepeliatur. In hoc autem noſtro caſu nulla eſt dubitatio, quando prima fœmina nihil Eccleſię, vel Capellæ reliquit perpetuum, & omnes illius hæredes mortui ſunt: imo hæredes nullos habuit, quia nõ nupſit in vita. Ratio huius rei eſſe poteſt, quia ſi per nudam donationem ſepulturæ factam alicui, prohiberetur Conuentus, ne illam ſepulturam alicui vlterius donare poſſet, intra paruum tempus non maneret in illa Eccleſia locus vbi poſſent alij fideles ſepeliri, ſi ibi ſepulturam elegiſſent. Et ego pro

hoc

hoc caſu informationem cœpi in Diœceſi Olyſſiponenſi,& mihi dictum fuit in illa ſic practicari. Et puto idem fieri in aliis Diœceſibus. Hoc tamen in præſenti caſu admonui, quod oſſa prioris fœminæ ſepultæ in illa Capella, non poterant exhumari, vel alio transferri, quia iam ibi ſepulta ſunt cum debita licentia,& foret ſcandalum viuentium, & iniuria facta defunctæ eadem denuò ſine culpa ſua exhumare. Aduertant inſuper Moniales quod dictam Capellam, ſi eſt ius patronatus, dare non poſſunt, niſi de conſenſu capituli Conuentus,& cum licentia ſui Prælati, quia illa donatio continet alienationem bonorum Eccleſiæ: pro quo remitto lectorem ad illa quæ dixi in meo 2. *tom. Dubior. Regul.* verbo *Capella Fratrum*, pro quo videndus erit Rodriguez in loco ibi à me citato.

2 Secundum quæſitum maius habet dubium: propter multa quæ aliqui Doctores olim in cófuſo dixerunt, non poſſe vendi ſepulturam eo quod ſit locus ſacer, & proinde res ſacra, cuius venditio eſt ſimonia. Dico nihilominus, ſepulturam vendi poſſe quatenus terra eſt, ſeu materiale ſepulturæ, non vero id, quod illi ineſt ſacrum, ſeu benedictum. Tenet expreſsè Suarez *tom. 1. de Religione, lib. 4. de ſimonia, cap.* 14. *num.* 17. vbi citat multos, & remittit ſe ad alia loca ſuæ doctrinæ, maximè ad dicta in eodem *cap.* 14. *à num.* 6. in quo dicit cum aliis poſſe vendi calicem conſecratum ratione materiæ, & chriſma olei benedicti pro ſacramentis Baptiſmi,& Cófirmationis ratione materiæ olei, dummodò vendantur alteri Eccleſiæ: majorem vero conſecrationem habet calix, & oleum chriſmatis, quam habeat terra ſepulturæ. Idem tenet Rodriguez *citata concluſione* 14. diſtinguens quod quando datur alicui ſepultura, non datur illi dominium illius loci ſacri;

nam ſæcularis non poteſt habere dominium rei ſacræ; ſed ſolum illi datur ius, vel potius licentia, vt ſepeliatur in tali loco ſacro. Quod autem calix conſecratus ratione materiæ auri, vel argenti vendi poſſit alteri Eccleſiæ, habet expreſsè D. Thomas *in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 2. quæſtiuncula* 3. quod à fortiori concederet de ſepultura, quæ minorem habet conſecrationem quam calix.

CASVS XXI.

De quadam iuriſdictione delegata à quodam ſuperiore, ſuo inferiori pro certa cauſa.

QVidam Prælatus inferior ſententiam tulit in certa cauſa. Pars appellauit ad ſuperiorem: iudex à quo acceptauit appellationem, & ſcripſit ad ſuperiorem vt delegaret alium iudicem. Superior, alium delegauit, Petrum, v.g. & in delegatione commiſſa poſuit hæc verba. Committo tibi Petro vt des executioni ſententiam appellatam, quam tulit fullanus in cauſa fullani. Et in alia Epiſtola, quam miſit iudici à quo, dixit iſte ſuperior: Ego mitto patentem, id eſt commiſſionem Petro, vt ille cognoſcat de cauſa, & examinet datam ſententiam: & det executioni puniens exceſſus rei, ſicut viderit conuenire.

Hoc poſito quæſitum fuit an Petrus per illam commiſſionem nudæ executionis, poſſit cognoſcère de appellat. formando nouos proceſſus? Et videtur quod non. Nam merus executor non poteſt cognoſcere de

cauſa,

cauſa,ſed ſolum tenetur exequi ſentētiam, vt eſt communis Iuriſtarum opinio fundata in multis textibus: at Petro ſolum commiſſa eſt executio datæ ſententiæ, vt cōſtat ex citatis verbis ſuæ commiſſionis:ergo cum ſit merus executor,non poteſt cognoſcere de cauſa faciendo nouum proceſſum : & è contra nec poteſt exequi ſententiam datam,quia cum fuerit appellatum, & appellatio ſuſpendat omnia, non poterit dare executioni ſententiam appellatam. Et confirmatur, quia cum commiſſio, ſeu delegatio iuriſdictionis ſit materia odioſa,talis commiſſio eſt ſtrictè interpretanda,ſolum quantum verba ſonant : per illa quæ latè tradit Sanchez *lib.8. de Matrim.diſp.1.à num.3.* in ſimili materia : cum ergo verba commiſſionis Petro ſolum concedant vt ſit executor ſententiæ,non poterunt intelligi vt ſit iudex cum cognitione cauſæ. Neque obſtat Epiſtola miſſa ſuperioris ad iudicem à quo, in qua dicit quod Petrus cognoſcat de cauſa, & examinet ſententiam;quia illa Epiſtola non eſt iuridica,nec facta pro tribunali, & maior fides adhibenda eſt patenti, ſeu literis commiſſionis factæ Petro,quam Epiſtolæ miſſiuæ.

In hoc caſu negari non poteſt, quin ſuperior egerit imprudenter ponens prædicta ſolum verba in delegatione facta Petro ob cauſam,& argumentum proximè poſitum, quamuis autem iſte caſus raro poterit contingere: ex dictis tamen in illo poterunt alij ſimiles reſolui.

2 Dico igitur,non obſtante perplexitate commiſſionis, potuiſſe Petrum per illam procedere tanquam verum iudicem non ſolum executioni, ſed appellationis ad faciendum nouum proceſſum. Probo primo ex Nauarr. *lib.5. conſiliorum, tit. de hæreticis, conſilio* 18.

vbi ait quod vna ſcriptura dubia, debet explicari, & probari per aliam ſcripturam claram. Et dat exemplum, quando verba teſtamenti ſunt obſcura, tunc poſſunt declarari per verba poſita in codicillo: & quod per verba ipſius teſtamenti poſſunt declarari intentiones habitæ in donationibus factis in vita. Citat ad hoc Bartolum, Scæuolam, Alexādrum, & citat text. legum ciuilium. Vnum tantum refero, qui eſt l. *hæredes palam*, §. *ſi quis*, *ff. de teſtament.* ſub finem, quæ ſic habet. *Interpretationem verborum, quæ in teſtamentis reperiuntur obſcura, fieri poſſe ex vicinis ſcripturis; ex verbis enim prolatis in vna ſcriptura ſumitur interpretatio quid ſenſerit quis in alia.* Et citat etiam ad hoc Diuum Auguſtinum, & alios in numeris antecedētibus. Ergo verba obſcura poſita in commiſſione facta Petro debent explicari, & interpretari per verba clara poſita ab eodem iudice delegante in Epiſtola miſſa ad iudicem à quo. per quæ dicit ſe committere Petro iuriſdictionem, vt iudicet, & cognoſcat de cauſa, quod eſt facere illum delegatum ad omnia pertinentia ad cauſam. Nec obſtat quod declaratio ſit facta per Epiſtolam miſſam ad aliū, cum enim ſit miſſa pro eodē intento, ſatis declarat mentem iudicis, vt patet ex dictis. Secundo probo ex cap. *intelligentia, de verb. ſign.* vbi ſic ait text. *Intelligentia dictorū ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubiectus.* Id eſt, explicatio verborū obſcurorum ſumenda eſt ex cauſa quę interuenit ad verba dicenda: ſed in hoc caſu, verba poſita in commiſſione Petri poſita ſunt vt deferret appellationi acceptatæ; cum ergo ſuperior ſciret, vt tenebatur ſcire, cauſam appellatam, ſeu à qua fuit appellatum, non poſſe dari executioni, voluit vtique per verba commiſſionis factæ Petro illum conſtituere non executorem merum, ſed iudicem

dicem cum cognitione cauſæ: & in hoc ſeruit etiam quod ſuperior in hoc voluit ſe accommodare,& ſatisfacere literis miſſis à iudice à quo appellationis, qui petebat vt faceret ſuperior alium iudicem delegatum, qui plenè cognoſceret de appellatione, & de ipſius cauſæ meritis. Tertio probo argumento nouo,ſed efficaci:nam iuriſdictio poteſt committi ex coniecturis: vt tenet Sanchez *lib.3. de Matrimon. diſput.31. num.7.* cum Nauar. ibi citato: vbi ait delegatum ab Ordinario,etiam non Principe,poſſe ſubdelegare,etiam ſi ſibi non fuerit expreſsè commiſſa poteſtas ſubdelegandi,ſi tamen aliàs ex coniecturis colligat,Ordinarium delegantem id ratum habere.Et tamen communis ſententia docet,quod delegatus,ſi non fuerit à Principe,non poteſt ſubdelegare: & in hoc caſu ex coniecturis ſuprapoſitis ſatis colligitur quod mens, & intentio ſuperioris fuerit Petro delegare iuriſdictionem ad cognoſcendum de cauſa, non vero ſolum,ad conſtituendum illum merum executorem ſententiæ iudicis à quo, quæ non poterit executioni mandari cum ab illa fuerit appellatum, & appellatio acceptata.

2 Secundo principaliter probatur ex eo quod tradit Nauar. *in Sum. cap.27. num.255.* vbi, licet dicat, quod quando Epiſcopus concedit alicui facultatem plenam audiendi confeſſiones alicuius,non ex eo videtur concedere facultatem abſoluendi à caſibus ſibi à iure reſeruatis: nihilominus, ſi conſtet probabiliter Epiſcopum etiam voluiſſe concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis, credendum eſt illam conceſſiſſe, & poterit talis confeſſor illa vti.Itaque ex coniecturis probatur iuriſdictionis commiſſio,maximè in Prælato benè affecto. Tertio, quia curandum valdè eſt vt actus valeat,quando eſt dubium,& non vt pereat, vt latè pro-

bat Sanchez citans multos *lib.3.de Matrim. diſput.35. num.* 19. At ſi iſta delegatio ſecundi iudicis tantum committeret, vt eſſet Petrus purus executor, actus periret, id eſt commiſſio nihil valeret: ergo curandum eſt, vt valeat, & explicanda, vt committat non meram executionem, ſed etiam cauſæ cognitionem. Maior, & conſequentia patent; minor probatur ex dictis, quia iſta cauſa appellata non indigebat mero executore, ſed iudice cauſæ cognitore, & potente facere nouum proceſſum. Et poteſt credi quod error iſtius commiſſionis ortus fuit ex inaduertentia, vel ignorãtia ſecretarij ſuperioris: & quod ſuperior literas commiſsionis non legit, ſed ſolum ſcripto firmauit. Vltimo confirmo hoc ex traditis à Sanchez *lib.3. de Matrim.diſp.37. concl. 2.* vbi ſupponit quod Parochus aſſiſtens matrimonio coniugum vtitur quaſi iuriſdictione, vel habet exercitium iuriſdictionis per illam aſſiſtentiã Decretam à iure; eandémque habet quiuis Sacerdos aſſiſtens matrimonio de licentia proprij Parochi; & non valet aſsiſtentia cuiuſuis Sacerdotis, ſine licẽtia proprij Parochi. Quo propoſito, quęrit ibi Sanchez, an Sacerdos nõ Parochus, poſsit, ac debeat credere aliquibus ſponſis dicentibus ſe habere licentiam proprij Parochi, vt talis Sacerdos illos matrimonio iungat. Et reſpondet citata *concl.2.* quod ſi perſona referẽs de commiſsione Parochi, ſit perſona valdè fide digna, poterit hic Sacerdo illi credere, eóſque matrimonio iũgere, pro quo citat multos Doctores ibidem *n.3.* & citauerat alios *n.1.* vbi vides quod ex ſola relatione perſonę valdè fide dignæ, poſſum ego credere me habere iuriſdictionem ad aliquid faciendum, & illa vti. At in noſtro caſu quod iſte iudex ſecundus habeat commiſsionem, & iuriſdictionem ad cognoſcendum de cauſa cum nouo

pro

proceſſu, conſtat nõ ex reuelatione qualis qualis perſonæ, ſed ex Epiſtola ipſius ſuperioris ſcripta ad iudicem à quo, in qua mentem, & intentionem ſuam explicat: ergo ſecundus iudex delegatus credere debet ſe habere iuriſdictionem non meri executoris, ſed iudicis cognitoris cauſæ, & potentis proceſſus nouos inſtituere, & nouam ſententiam proferre. Et per hoc vltimum dictum, ſimul cum dictis *num.* 1. præcedente ſoluentur facilè argumenta initio adducta in contrarium.

CASVS XXII.

De priuilegio cuiuſdam Domini patroni cuiuſdam Conuentus Monialium.

QVidam Dominus patronus cuiuſdam Conuẽtus Monialium, obtinuit à Summo Pontifice, vt in prædicto Conuentu ponerentur confeſſores ab eo deſignati: & è contra vt Prælati eos amouerent ad petitionem eiuſdem Domini. Idem Dominus, & anteceſſores illius tali priuilegio nunquam ſunt vſi. Et præterea poſt illud priuilegium obtentum, officium illius confeſſoris valdè immutatum eſt: nam ante priuilegium erat purus confeſſor Monialium, ſed poſtea in Capitulo factus eſt Prælatus quatuor Capellanorũ ibi reſidentium, & habet votum in Capitulo, quæ antea non habebat. Et præterea continebat priuilegium aliquas clauſulas, quæ mox dicentur, quæ nunquam fuerunt poſitæ in executione. Propoſita fuit quæſtio in facti contingentia, an prædictum priuilegium hodie obligaret Prælatos ad illius executionem. Ego reſpon-

di illud hodie non obligare, ob cauſas ſequentes.

Prima ratio, ex forma priuilegij nunquam ſeruata.

1 QVod prædictum priuilegium non obliget, probatur primò, quia illius forma nunquam poſita fuit in praxi. Nam inter alia quæ continet eſt hoc vnum, quod Generalis ordinis deſignabit vnum gubernatorem pro gubernandis ſeptem, vel octo Monaſteriis Monialium eiuſdem Domini, & quod dictus gubernator poterit amouere cōfeſſores illarum, quos ille Dominus petierit. Quæ forma à Papa aſſignata nunquam fuit practicata in illa Prouincia, neque vnquam aſſignatus fuit talis gubernator pro illis tantum Monaſteriis Monialiū, ſed Prouincialis Prælatus communis Prouinciæ ſemper illas gubernauit ſicut cæteras eiuſdem Prouinciæ, inter quas ſunt multi Cōuentus Monialium, quorum Rex Hiſpaniæ eſt verus patronus: cum ergo forma priuilegij nunquam fuerit ſeruata in re notabili, priuilegium nullum eſt. Quod autem nō ſeruata forma priuilegij amittatur priuilegium, eſt communis Doctorum ſententia, quam tradit Suarez *tom. de legibus, lib. 8. c. 13. à num. 2.* vbi ait, quod ſi forma aſſignata in priuilegio ſit ſubſtantialis, illaque non ſeruetur, corruit priuilegium: & ſe remittit Suarez ad id quod antea dixerat, *eod. tom. lib. 5. cap. 31.* videlicet quod tūc intelligitur formam actus eſſe ſubſtantialem, quando ipſa lex inſtituit actū cum ſolemnitate ab ipſamet lege inuenta: in hoc vero priuilegio ipſe Papa deſignat ſolemnitatem ſeruandam, vt ſcilicet aſſignetur particularis gubernator ſeptem Monaſteriorum, &c. quæ forma nunquam ſeruata fuit: & fuit hæc

forma

forma particularis inuẽta à Papa, ita particularis, quod fuit exorbitans à iure communi: nam eximebat illa ſeptem Monaſteria à iuriſdictione ordinaria Prouincialis, & illa tradebat gubernatori, ac proinde fuit forma ſubſtantialis priuilegij, quæ non fuit ſeruata. Probat Suarez hoc multis exemplis, & rationibus, & ex vna Clementina. Facit etiam quod tradit idem Suarez *num.* 9. tunc formam actus eſſe ſubſtantialem, cuius omiſſio annullet actum, quando in conceſſione conceditur noua poteſtas ad aliquid faciendum, quæ poteſtas antea non dabatur. At cõſtat quod in citato priuilegio dabatur noua poteſtas ad aliquid faciendum, quæ antea non dabatur: concedebatur enim quod aſſignaretur nouus ille gubernator, & præterea quod ille poſſet amouere confeſſores ad nutum illius domini, quæ poteſtas, & noua erat, & nunquam antea conceſſa. Habentur hæc omnia expreſsè in cap. *cum dilecta, de reſcriptis.* vbi Papa declarat irritum quemdam proceſſum, quia factus fuerat contra formam mandati Papalis ſub his verbis: *Propter quod proceſſum illorum contra noſtri formam reſcripti, ac iuris ordinem attentatum, irritum decernimus, & inanem.* Idem habetur clarè in cap. *Venerabili, de officio legati.* illis verbis. *Quia contra mandati noſtri tenorem,* &c. & cap. vlt. *de reſtitut. ſpoliat.* Denique videatur Syluest. verb. *Mandatum, quæſt.* 7. vbi dicit, quod non ſeruans formám mãdati, facit actum nullum, ſiue faciat contra mandatum, ſiue præter formam mandati: & citat ad hoc cap. *ſi cui, de elect.* iuncta gloſſa in 6. & Panormitanum in dicto cap. *ſi cui*, in fine capitis expreſsè ait non valere actum omiſſa forma præſcripta: vbi gloſſa verbo *præter*, ait citans aliquos textus, quod iſta duo æquiparantur, præter, & contra. Si ergo hodie velint, iuxta citatum priuilegium, amouere ab

officio vnum confeſſorem, cum talis priuilegij forma nunquam fuerit ſeruata, facient & contra formam priuilegij, & præter formam illius.

Secunda ratio nullitatis ob non vſum, & contrarium vſum.

2 SEcunda ratio principalis contra oſtenſum priuilegium, eſt quia per non vſum, vel contrarium vſum eſt iam amiſſum. Et imprimis dico eſſe amiſſum per non vſum. Nam cum illud habeat ab annis ſeptuaginta, nunquam illo vſus fuit iſte Dominus, nec ex vi illius aliquis confeſſor Monialium fuit poſitus in officio, vel amotus ab officio : & non deerant occaſiones in quibus ille poſſet vti : & ſuppono eſſe notorium in Prouincia, quod illo nunquam vſus fuit. Quod vero quando priuilegium eſt affirmatiuum, quale eſt iſtud, ad aliquid faciendum (maximè ſi ex illo redundet grauamen aliorum, vt ex iſto reſultat) amoueri ſcilicet ab officio ad nutum Domini, quod inquam hoc priuilegium affirmatiuum redundans in grauamen alicuius, poſſit præſcribi per non vſum, & Prouincialis poſſit agere contra illud propter non vſum, probat efficaciter, & euidenter Suarez *tom. de leg. lib.* 8. *cap.* 34. maximè *num.* 16. cum præcedentibus. Vbi ponit exemplum in electoribus, qui videlicet per actus contrarios eligendi poſſunt præſcribere contra priuilegium illius, qui habet ius eligendi, vel præſentandi, & omiſit eligere, vel præſentare. Quod in terminis contigit in hoc caſu, vbi nec Generalis Ordinis deſignauit gubernatorem ſeptem monaſteriorum, nec prædictus Dominus vllum confeſſorem petiit poni, nec amoueri per annos 70. & è contrario Prouincialis cum diffinitorio eſt in

poſſeſſio

poſſeſſione per annos 70. præſentandi, & amouendi confeſſores in vno monaſterio, propter quod præſens quæſtio mota fuit. Et tenet Suarez citato loco, quod ſi iſta opinio communis Iuriſtarum, quos citauerat in principio eiuſdem capitis *num.* 2. videlicet Panormit. Decium, Innoc. Felin. Bald. & affert rationes claras, & validas, quæ poſſunt videri citato *num.* 16. *&* 19. ibidem ait cum communi opinione, quod ad præſcribendum contra hoc priuilegium grauans alios, vel auferens iuriſdictionem aliorum, ſufficit tempus decem annorum: & in iſto caſu currerunt iam pluſquam ſexaginta anni. Probatur inſuper amiſſio iſtius priuilegij propter non vſum, ex eo quod ait Alexand. III. in c. *ſi de terra, de priuil.* vbi Papa cótra quoſdam Religioſos habentes priuilegium ad non ſoluendas decimas de quibuſdam terris, quo priuilegio non obſtāte, dicti Religioſi ſpontà à triginta annis ſoluebant decimas quibuſdam Canonicis, & poſt triginta annos allegarunt prædictum priuilegium; decernit Papa vt ſoluant decimas, eo quod dicto priuilegio vſi non fuerint per annos triginta. Verba textus ſunt hæc. *De priuilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluiſtis, cum liberum ſit vnicuique ſuo iuri renunciare, eoque modo non poteſtis vos in hac parte tueri.* Vide etiam ibidem gloſſam in ver. *Renunciare.* Idem habetur in cap. *Accedentibus, de priuil.* vbi Papa Innocent. III. contra quoſdam habentes priuilegium ad non ſoluendas decimas, & tamen illas ſoluebant, ait Papa: *Cum enim tanto tempore contra indulta priuilegia decimas ſoluerint, eis renunciaſſe tacitè præſumuntur.* Idem habetur in cap. *cum acceſſiſſent, de conſt. in fin.* vbi gloſſa ver. *contrauenerint.* vbi citat Doctores dicentes, quod qui impetrauit priuilegium ad aliquid agendum, & per decennium illo non vtitur, illud

lud amittit. Et citat alios Doctores dicentes, quod priuilegium amittitur per vnum actum contrarium. Vide etiam gloſſam in cap. *ſuggeſtum, de decimis*. in ver. *Priuilegia*. vbi aliqua citat ad intentum.

3 Et hi omnes textus, & Doctores fundantur in ratione adducta à Suarez ex eiſdem, videlicet quod priuilegiatus qui non fuit vſus priuilegio cum potuit, videtur eidem priuilegio renunciaſſe; maximè cum à parte contraria accedat prę́ſcriptio per tot annos, præſentante, & amouente ſolo Prouinciali confeſſores prædicti Conuẽtus. Pro quo adhuc videri poteſt capitulum *ex ore*. de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli, cum gloſſa ibidem, in verb. *Renunciaſſe videtur*. Vltimo confirmatur hic punctus ex praxi Summ. Pontificum: quorum multi cõfirmantes priuilegia aliquarum Religionum (quæ ſunt firmiora quam priuilegia conceſſa Dominis ſæcularibus) vſi ſunt his verbis: *quatenus ſunt in vſu*, vel *quatenus ſunt in viridi obſeruantia*, vt habetur in Bullario Rodrig. *fol*. 826. *col*. 2. paulo poſt initium, cum Iulius III. confirmauit priuilegium Ordinis Minorum. Eandem limitationem, quatenus ſunt in vſu, expreſſit Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum eiuſdem Ordinis Minorum in eodẽ Bullario. Rodrig. *fol*. 985. *col*. 2. poſt medium: & idem fecerunt alij Summi Pontifices innuentes nolle ſe confirmare priuilegia antiqua quæ non erant in vſu. Si ergo Sum. Pontifices nolunt valere priuilegia Religionum, quæ ſic inſeruiunt Eccleſiæ die noctúque, quando non ſunt in vſu: quomodo credendum eſt velle Summum Pontificem vt valeant priuilegia conceſſa Dominis ſæcularibus, quæ non ſunt in vſu, maximè quando ex illis redundat grauamen aliquorum, ſicut reſultat ex iſto priuilegio, de quo agitur, cum per illud poſſint confeſ-

ſores amoueri ad nutum Domini ſæcularis, & Prouincialis priuetur iure præſentandi eoſdem confeſſores?

Tertia ratio nullitatis ex mutatione materiæ priuilegij.

4 TErtia ratio, ob quam prædictum priuilegium hodie non valet, eſt quia materia priuilegij poſtea fuit mutata. Nam quando priuilegium fuit obtentum, cõfeſſores iſtius monaſterij, de quo ſermo eſt, erant ſolum confeſſores. Sed poſtea in Capitulo confeſſores iſtius Cõuentus creati ſunt Prælati cum voto in Capitulo, quæ eſt magna mutatio: nã in iure communi, & in praxi Religionis maior reſpectus ſeruandus eſt cum Prælato, quam cum illo, qui non eſt Prælatus: & difficilius amouetur ab officio Prælatus, quã non Prælatus; vnde in ordine Minorum Prouincialis per ſtatuta generalia non poteſt amouere ab officio alios Religioſos habentes culpam, ſi ſunt Goardiani. Eſt ergo valdè immutata materia iſtius priuilegij circa confeſſorem amouendũ petente Domino ſæculari: quod vero Prælati nõ debeant amoueri ab officio niſi ob culpas, & per ſententiam, habetur in cap. *Monachi, de ſtatu Monachorum.* quod eſt deſumptum ex Concilio Lateranenſ. vbi ſic dicitur: *Priores autẽ per electionem Capitulorum ſuorum canonicè inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur.*, & ſtatim ibi Papa ponit exemplũ cauſatum ob quas poſſint amoueri, vt *Videlicet ſi fuerint dilapidatores, ſi incontinenter vixerint,* &c. Iſte vero confeſſor, de quo agitur, eligitur canonicè in Capitulo, & nullam commiſit culpam; ergo non poterit amoueri virtute talis priuilegij; cum priuilegium

lud amittit. Et citat alios Doctores dicentes, quod priuilegium amittitur per vnum actum contrarium. Vide etiam gloſſam in cap. *ſuggeſtum, de decimis.* in ver. *Priuilegia.* vbi aliqua citat ad intentum.

3 Et hi omnes textus, & Doctores fundantur in ratione adducta à Suarez ex eiſdem, videlicet quod priuilegiatus qui non fuit vſus priuilegio cum potuit, videtur eidem priuilegio renunciaſſe; maximè cum à parte contraria accedat pręſcriptio per tot annos, præſentante, & amouente ſolo Prouinciali confeſſores prædicti Conuẽtus. Pro quo adhuc videri poteſt capitulum *ex ore.* de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli, cum gloſſa ibidem, in verb. *Renunciaſſe videtur.* Vltimo confirmatur hic punctus ex praxi Summ. Pontificum: quorum multi cõfirmantes priuilegia aliquarum Religionum (quæ ſunt firmiora quam priuilegia conceſſa Dominis ſæcularibus) vſi ſunt his verbis: *quatenus ſunt in vſu*, vel *quatenus ſunt in viridi obſeruantia*, vt habetur in Bullario Rodrig. *fol.* 826. *col.* 2. paulo poſt initium, cum Iulius III. confirmauit priuilegium Ordinis Minorum. Eandem limitationem, quatenus ſunt in vſu, expreſſit Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum eiuſdem Ordinis Minorum in eodẽ Bullario. Rodrig. *fol.* 985. *col.* 2. poſt medium: & idem fecerunt alij Summi Pontifices innuentes nolle ſe confirmare priuilegia antiqua quæ non erant in vſu. Si ergo Sum. Pontifices nolunt valere priuilegia Religionum, quæ ſic inſeruiunt Eccleſiæ die noctúque, quando non ſunt in vſu: quomodo credendum eſt velle Summum Pontificem vt valeant priuilegia conceſſa Dominis ſæcularibus, quæ non ſunt in vſu, maximè quando ex illis redundat grauamen aliquorum, ſicut reſultat ex iſto priuilegio, de quo agitur, cum per illud poſſint confeſſores

ſores amoueri ad nutum Domini ſæcularis, & Prouincialis priuetur iure præſentandi eoſdem confeſſores?

Tertia ratio nullitatis ex mutatione materiæ priuilegij.

4 TErtia ratio, ob quam prædictum priuilegium hodie non valet, eſt quia materia priuilegij poſtea fuit mutata. Nam quando priuilegium fuit obtentum, cõfeſſores iſtius monaſterij, de quo ſermo eſt, erant ſolum confeſſores. Sed poſtea in Capitulo confeſſores iſtius Cõuentus creati ſunt Prælati cum voto in Capitulo, quæ eſt magna mutatio: nã in iure communi, & in praxi Religionis maior reſpectus ſeruandus eſt cum Prælato, quam cum illo, qui non eſt Prælatus: & difficilius amouetur ab officio Prælatus, quã non Prælatus; vnde in ordine Minorum Prouincialis per ſtatuta generalia non poteſt amouere ab officio alios Religioſos habentes culpam, ſi ſunt Goardiani. Eſt ergo valdè immutata materia iſtius priuilegij circa confeſſorem amouendũ petente Domino ſæculari: quod vero Prælati nõ debeant amoueri ab officio niſi ob culpas, & per ſententiam, habetur in cap. *Monachi, de ſtatu Monachorum.* quod eſt deſumptum ex Concilio Lateranenſ. vbi ſic dicitur: *Priores autẽ per electionem Capitulorum ſuorum canonicè inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur.* & ſtatim ibi Papa ponit exemplũ cauſarum ob quas poſſint amoueri, vt *Videlicet ſi fuerint dilapidatores, ſi incontinenter vixerint,* &c. Iſte vero confeſſor, de quo agitur, eligitur canonicè in Capitulo, & nullam commiſit culpam; ergo non poterit amoueri virtute talis priuilegij; cum priuilegium

gium non deroget iuri communi, qualis eſt textus citati Capituli. Propter quod Capitulum motus Rodriguez 3.*qq.Reg.q.*29.*art.*9. propè finem, dicit quod neque in Ordine Minorum poteſt Prouincialis cum diffinitoribus amouere ab officio Goardianum ante finitum triennium: & citat ad hoc Panormitanum, & Nauarr. & Pater Frater Thomas de Ieſu Carmelita Diſcalciatus in ſuo tract. *de ſtatu Monachorum,* 4.*p.c.*1.*fol.* 116. dicit quod officia quæ in Ordine dantur per electionem, non poſſunt auferri ad nutum Prælati; & idem tenet Sanchez *tom.*2. *Decal.lib.*7. *cap.*29. pro quo citat Cardinalem, Caſſador. Miliſ. & alios tres *n.*118. Facta igitur tam notabili mutatione in officio confeſſoris iſtius Conuentus, priuilegium obtentum ab iſto Domino ante iſtam mutationem non habet vires vllas. Quod autem priuilegium nõ valeat poſt factam notabilem mutationem materiæ, eſt textus expreſſus in cap. *ſuggeſtum, de decimis*, vbi rubrica ſumpta de textu ſic habet: *Reuocatur priuilegiũ ſi ex poſt facto incipit enormiter nociuum eſſe.* Hoc vero priuilegium hodie eſt notabiliter nociuum, cum permittat auferri officium Prælato ſine culpis, & ad nutum Domini ſęcularis, qui poterit ad libitum, vel ex paſſione animi procurare talis Prælati amotionem cum notabili ſua infamia. Et gloſſa in citato cap. ver. *Priuilegia*, dicit, *quod ſecundum diuerſitatem temporum, & varietatem rerum priuilegia ſunt varianda.* Pro quo citat ibi tres textus, quos omitto breuitatis gratiâ. Cõfirmo hoc amplius à ſimili. Nam omnes Doctores in materia voti, & iuramenti dicunt quod ſi poſt votum, & iuramentum, materia voti, vel iuramenti notabiliter mutata eſt, ceſſat, & non obligat votum, vel iuramentum, quando ita mutata eſt, vt ſi vouens, vel iurans, talem mutationem aduerteret, nec

voue

vouerer,nec iuraret. De quo latè Sanchez *1.tom.Decalogi,lib.4.cap.2.à num.20.& ſeqq.* Si ergo votum, & iuramentum,quæ obligant de iure diuino naturali, non obligant poſt factam mutationem notabilem materiæ,multo minus obligabit hoc priuilegium quod eſt lex Eccleſiaſtica, cum poſt illud ſit valdè mutata materia confeſſoris.

5 Sed obiicis,ac dicis,quod non obſtante iſta mutatione materiæ, vel Prælaturæ, & non obſtante citato cap. *Monachi, de ſtat. Monach.* præcipiente ne Prælati electi in Capitulo amoueãtur ſine culpis,dicis eo non obſtante poſſe hodie P.R.Generalem prædictum confeſſorem amouere, quia illum non amouet propter culpas; ſed cum authoritate Papæ,qui ad hoc conceſſit iſtud priuilegium.Papa vero eſt ſupra ſtatuta Ordinis,& ſupra ius commune,vt patet. Reſpondeo obiectionem nõ valere:quia quando hoc priuilegium impetratum eſt, materia illius non erat poſita ſub prohibitione Concilij generalis ſicut modo eſt; & proinde modo ſubiacet prædicti capitis *Monachi* diſpoſitioni:vt vero derogetur alicui legi poſitę in Concilio generali Lateranenſi, nõ ſufficit derogatio generalis poſita in iſto priuilegio:ſed neceſſaria eſt derogatio particularis, quæ dicit,non obſtante etiam conſtitutione Concilij generalis. Sic docet,& probat Rodrig.*tom.3. qq.q.37.art.4.* poſt medium,vbi citat Archid. Baldum, Paulum de Caſtro,Iacobat.& alios.Idem tenet Sanch. *3.lib.de Matrim.diſput.26.*vbi citat multos alios dicentes nunquam Papam cenſeri derogare Concilio generali per derogationem generalem, & ordinariam niſi illud exprimat. Rationes efficaces ibi afferunt duo proximè citati Doctores. Non ergo per hoc priuilegiũ derogatur illi capitulo *Monachi* deſumpto à Concilio

cilio Lateranenſ. Si enim cum Papa conceſſit hoc priuilegium, officium illius cõfeſſoris maneret mutatum in Prælaturam, illud priuilegium non concederet, nę violaret illud ius commune Concilij Later. & ad hoc etiam omnino ſeruit illa *Regula iuris in 6.* In conceſſione generali, non veniunt illa, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. Si enim tunc Papa ſciret, quod illud officium confeſſoris mutandum eſſet, vel coniungendum cum officio Prælati ſicut modo eſt: omnino probabiliter credi debet quod Papa non eſſet conceſſurus vt vnus Prælatus ad petitionem domini temporalis amoueretur ab officio, cum infamia.

6 Soluta obiectione, redeo ad intentum, quod ſcilicet Prælatus ab officio amoueri non poſſit ſine culpis. Pro quo adduco cap. *intentum eſt 16. quæſt. 7.* vbi dicitur quod Sacerdos qui habuerit aliquam Eccleſiam: *Hanc non niſi graui culpa ſua, & coram Epiſcopo canonica ſeueritate amittat.* Notentur verba omnia, quæ clarè, & nimis probant noſtrum caſum: pro eodem intento citat ibi gloſsã in verbo, *graui culpa*, citat multos textus, qui poterunt ibi videri. Solum refero vnum textum ex ibi citatis, qui eſt in cap. *ſatis perverſum, diſt. 56.* qui eſt deſumptus ex D. Gregorio Papa, qui *lib. 10. Epiſtol. Epiſtola* 8. ad Columbum Epiſcopum, ſic ait: *Satis peruerſum eſt, & contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, vt fruſtra, & pro quorumdam voluntatibus quis priuetur, quem ſua culpa, & facinus ab officij quo fungitur gradu non deijcit.* Quo nihil clarius, & efficacius ad noſtrum caſum poteſt deſiderari, in quo ad voluntatem domini temporalis volunt deiicere à ſtatu honorifico patrem benemeritum ſine culpa. Facit etiam pro eodem intento quod tradit Rodrig. *tom. 2. qq. q. 51. art. 12.* paulo ante medium, vbi citans multos textus, dicit quod licet Pa-

pa

pa commiſſione Papali committeret alicui vt priuaret voto actiuo, & paſſiuo illos quos iudicaret priuandos ad arbitrium ſuum:adhuc non poſſet talis Commiſſarius in vna electione aliquem priuare, niſi illum prius citatum,& auditum:quia ſimiles Bullæ Pontificiæ non tollunt illa, quæ ſunt de lumine naturali:qualis eſt citatio partis, &c. & præterea confirmatur, quia Papa non concedit priuilegium cum præiudicio tertij, vt fusè probat Suarez *tom.de legibus,cap.*27.*lib.*8. maximè *num.*9. At graue præiudicium eſt,quod Prælatus amoueatur ab officio ſine culpa, & non auditus, nec citatus. Vltimo,in hoc priuilegio dicitur,quod Papa illud conceſſit, quia tunc in iſta Prouincia non reperiebantur Religioſi graues,& reformati,& ad hos dignos inueniendos, illi domino concedebatur illa electio, & poteſtas præſentandi:at hodie iſta ratio ceſſauit in totum; plena eſt enim Prouincia Religioſis in quibus prædictæ qualitates, & partes concurrunt: imò & abundat Religioſis doctis, & literatis multis,qui tunc non reperiebantur in illa,cum eo tempore nullus curſus Theologiæ daretur in illa, hodie vero tres reperiuntur in tribus Conuentibus:cum ergo penuria grauium Patrum fuerit cauſa illius conceſſionis, & iſta cauſa ceſſauerit, ſequitur quod ipſa conceſſio iam locum non habet, iuxta cap. *cum ceſſante, de appellat.* vbi dicitur quod ceſſante cauſa ceſſat effectus.

7 Quoniam vero iſte pater confeſſor, de quo agitur, appellauit ad Collectorem Apoſtolicum: & prædictus dominus Collector interlocutoriè mandauit,vt prædictus dominus ſæcularis copiam dicti priuilegij exhiberet, quod ille exhibere recuſabat;dico illum teneri ad exhibendum prædictum priuilegium, vt patet expreſsè in capitulo *accepimus, de fide inſtrum.* vbi Papa

præcipit quibuſdam Religioſis, vt exhibeant ſuum priuilegium, vel in clauſtro, vel in alio loco ſecuro: & in eodem tit. *de fide inſtrum.* cap. *G. perpetuus*, dicitur quod ſi pars copiam priuilegij petierit, & iudex denegauerit, poterit ab eodem iudice appellare.

CASVS XXIII.

De Confeſſore audiente confeſsiones contra prohibitionem Prælati.

QVidam Religioſus erat approbatus confeſſor cum licentia Prouincialis, & approbatione Epiſcopi abſolutè ſine vlla reſtrictione: poſtea alius Prouincialis ſucceſſor iuſſit per Prouinciam confeſſores iterum examinari, declarans quod ſine noua ſua licentia nullus confeſsiones audiret. Iſte de quo agitur fuit examinatus denuo: eíque conceſſa fuit à Prouinciali licentia vt per vnum tantum annum confeſsiones audiret. Finito anno, iſte non obtinens nouam licentiam Prouincialis, aliquas confeſsiones audiuit, fretus in antiqua licentia Ordinis, & in noua approbatione alterius Archiepiſcopi, cui ſe præſentauit virtute prioris licentiæ Ordinis, & Ordinarij prioris.

Quæſitum fuit an prædictæ confeſsiones quas audiuit finito anno abſque noua licentia Prouincialis fuerint validæ, an vero teneatur curare vt iterentur?

1 Reſpondi (quidquid ſit de peccato illius, maximè ſi fecit mala fide) confeſsiones prædictas fuiſſe validas. Caſum in terminis, licet obiter, ponit Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 32. *n.* 2. in fine, vbi citat Adrian. dicentem,

prohi

prohibitionem ſuperioris ne Religioſus audiat confeſsiones, arguere Religioſum peccare audiendo, non tamen abſolutionem eſſe irritam, ſi de Epiſcopi licentia confeſsiones excipiat. Ad idem intentum citat ibi Henriq. *lib.6. de pœnitent.cap.6.num.6.* qui multos alios citat. Fundantur in hoc quod prohibitio ſimplex Prælati non tollit iuriſdictionem collatam ab Epiſcopo iſti confeſſori erga oues ipſius Epiſcopi. Explicat Henriq. citatus, dummodo Prælatus ſolum prohibeat, ſecus ſi expreſsè reprobet: quibus verbis videtur innuere, non valituras confeſsiones ſi Prælatus priuet illum officio confeſſiones audiendi, quod in hoc caſu non videtur eueniſſe, cum non fuerit priuatus per ſententiam iuridicè. Et hoc ipſum cum iſta declaratione tenet Rodrig. *in Addit. ad Bullam Cruciat. ad* §.9.*dubitat*.2. *num*. 7. §. *Lo 2. digo*, vbi dicit, quod ſi Prælatus ſolum prohibeat prohibitione ſimplici, ne ſubditus audiat confeſsiones, peccabit ſubditus audiendo: ſed confeſsiones erunt validæ. At ſi Prælatus per ſententiam iuridicam priuauerit Religioſum officio confeſſoris, tunc ſi ſecus faciat, confeſsiones erunt nullæ: huius rei non aſſignat cauſam: ergo puto hanc poſſe reddi. Nam illa prohibitio prior, & ſimplex facta à Prælato, non eſt cenſura ſuſpenſionis, quæ auferat à ſubdito iuriſdictionem quam habet ab ipſo Prælato, & ab Epiſcopo commiſſam: at quando Prælatus propter culpas per ſententiam iuridicam priuat officio confeſſoris, eſt propriè cenſura Eccleſiaſtica ſuſpenſionis, quæ auſert ſuſpenſio iuriſdictionem ſpiritualem.

2 Ego à doctrina proximè tradita non recedo cum tradita ſit à tam grauibus Doctoribus. Sed ſolum diſputandi gratia propono motiua quæ mihi occurrunt ad probandum, quod licet Prouincialis per ſenten-

tiam iuridicam ob culpas priuet Religioſum confeſſionibus per ſententiam iuridicam,& ille nihilominus peccans illas confeſsiones ſæcularium audiat, approbatus ab Epiſcopo, hac priuatione Prouincialis non obſtante, tales confeſsiones erunt validæ in foro conſcientiæ. Videtur hoc poſſe probari primo,à ſimili. Si Papa priuet ſubditum ſuum omnibus priuilegiis conceſsis à Sede Apoſtolica, non per hoc priuat illum à priuilegiis conceſsis à Principe ſæculari,ſi quæ habet: quia conceſsiones factæ ſunt à diuerſis Principibus,& vna non pendet ab alia, nec proinde vna impedit aliam. Aliud exemplum eſt. Si Prælatus Regularis priuet per ſententiam ſuum Religioſum omnibus officiis ordinis: nó per hoc dicetur quod priuet hunc Religioſum priuilegio,vel officio dato à Tribunali ſancti Officij, ſi quod habet. Nam, ſicut nemo poteſt dare quod non habet, ita videtur quod non poſsit auferre quod non dedit, neque eſt ſuum. Quæ applicando ad intentum,cum licentia data ab Epiſcopo ad confeſsiones ſæcularium audiendas ſit priuilegium ſuum diſtinctum à licentia data à Prouinciali circa eaſdem confeſsiones audiendas,videtur, quod reuocante Prouinciali ſuam licentiam quam dedit iſti ad confeſsiones ſæcularium audiendas, non reuocet licentiam, & priuilegium datum ab Epiſcopo ad eaſdem audiendas, cuius licentia in confeſsionibus ſæcularium excipiendis eſt præcipua, & Prouincialis,eſt minus præcipua. Si vero mihi obiicias me dixiſſe *in 1.tom.Dub.Regular.verſ.confeſſoris approbatio,num.9.* eſſe inualidas confeſsiones auditas à Religioſo, cui Epiſcopus conceſſit licentiam audiendi confeſsiones ſæcularium; cum Religioſus ille non haberet licentiam ſui Prælati vt ſe præſentaret Epiſcopo pro eiſdem cófeſſionibus audiendis,

diendis, iuxta illa quæ ibi collegi ex Clementina *Dudum, de ſepulturis.* Reſpondeo in hoc eſſe diuerſam rationem. Nam ibi dixi quod vt Regularis fiat confeſſor, neceſſaria eſt omnino præcedens licentia ſui Prælati ante approbationem Epiſcopi : ſi vero nulla præceſſit licentia Prælati Regularis non valebit approbatio Epiſcopi, vt ibi dixi. In hoc autem caſu, in quo iſte confeſſor priuatur confeſſionibus per Prouincialem, iam iſte confeſſor fuit approbatus ab Epiſcopo, cuius licentiam ad ſuas oues audiendas in confeſſione videtur quod nõ poſſit tollere Prouincialis. Confirmo hoc dicto tradito à Sanchez *lib.7. Decalogi, c.13. n.39.* vbi dicit, quod ceſſante cauſa ceſſat effectus : ſed hoc dictum ſic exponit : ſi effectus pendet à cauſa in fieri, & conſeruari, vt lux pendet à ſole in fieri, & in conſeruari; tunc ceſſante cauſa, & deficiente ſole, ceſſat lux. At ſi effectus pendet à cauſa ſolum in fieri, & non in conſeruari, quemadmodum calor productus in lapide ab igne, pendet ab igne in fieri, ſed non in conſeruari, tunc non ceſſat effectus ceſſante cauſa, vt patet. Quod ego applico ad id quod dixi citato *verſ. confeſſor, num. 9.* Nam licet confeſſor Regularis, quoad audiendas confeſſiones ſæcularium pendeat in fieri à licentia Prælati Regularis, iuxta Clementinam ibi citatam, non tamen pendet in conſeruari quoad eaſdem ſæcularium confeſſiones à licentia Prouincialis, qui non poteſt auferre quod non dedit iuxta proximè dicta.

3 Pro eodem intento dico ſic. Suppoſito quod Epiſcopus ob culpas, vel cauſas aliquas priuet certum Religioſum ne confeſſiones ſæcularium audiat in ſuo Epiſcopatu, quod illum poſſe facere ſuppono, nunquid per hanc reuocationem licentiæ à ſe datæ, reuocare poteſt licentiam quam habet à Prouinciali pro

audiendis confeſſionibus Religioſorum, qui ſunt ſubditi Prouincialis? Non profectò, quia licentiæ hæ ſunt diuerſæ, & vna non pendet ab alia ſaltem in conſeruari, & ſic ablata vna nõ tollitur altera. Præterea Miranda *tom.*1. *Manual. quæſt.*47.*art.*12. citans vnam Bullam Iulij III. dicit quod ſi Religioſus approbatus ab Epiſcopo ad cõfeſſiones ſæcularium audiendas, qui Religioſus non habet licentiam ſui Prælati confeſſiones ſæcularium audiat, & non ſit in ſua Religione ſtatutum annullans tales ſic factas confeſſiones, dicit confeſſiones iſtas validas fore: ſecus, ſi in Ordine ipſius ſit tale ſtatutum eas annullans. Iam ergo ex mente illius ſaltem habemus, quod in Religione vbi non fuerit tale ſtatutum, erunt validæ confeſſiones factæ cum licentia Epiſcopi abſque vlla licentia Prælati. Hoc autem maius videtur, quam dicere poſſe audire confeſſiones ſæcularium Religioſum hunc, qui habet integram licentiam Epiſcopi, & iam prius factus eſt confeſſor cum licentia Prælati, licet modo illam reuocet: cum iuxta prædicta videatur non poſſe reuocare licentiam, & priuilegium datum ab Epiſcopo. His non obſtantibus ego neminem ſuadeo vt hanc opinionem ſequatur: ſed adhæreat dictis *num.* 1. à Sanchez, & Rodriguez.

4 Hoc ego ſolum poſſem conſulere, ac reſoluere, quod ſi iſte Religioſus de quo agitur, per ſententiam priuatus confeſsionibus à Prouinciali, non ab Epiſcopo, ſit ſecretus, ita quod ſententia illius lata fuerit in ſecreto, & ignoretur ab omni populo, & ille tali ſententia non obſtante audiat confeſsiones in alio oppido vbi omnes illum habent pro idoneo confeſſore, ignorato errore, ac defectu illius, credo quod tales confeſsiones erũt validæ, per ea quæ dicit Sanch. *lib.* 3.

de

de matrim. diſput.22.n.13. de Parocho communiter putato vero Parocho, cum à parte rei talis non ſit, ſed habet titulum putatiuum: cuius confeſsiones dicit eſſe validas propter legem *Barbarius, ff. de officio prætoris*, quam ibi probat cum multis etiam habere locum in geſtis quoad forum conſcientiæ. Quod in hoc caſu locum etiam habere videtur, ſi iſte ſic priuatus confeſſionibus non ſit diuulgatus, & priuatio eius ſit occulta, & confeſsiones audiat vbi pro vero confeſſore habetur. Nam in illo concurrunt requiſita vt valeat lex *Barbar.* Habet enim titulum confeſſoris putatiuum, imo titulum verum datum ab Epiſcopo: error populi circa illius iuriſdictionem ex parte Prælati ablatam, eſt communis: habet etiam poteſtatem characteris, vt conſtat cum ſit verus Sacerdos: & præterea habebit pro ſe motiua adducta à nobis ſupra *num.2. & 3.* quæ ſaltem hic coadiuuabunt. Vide etiam Valerum Cartuxanum *in lib. de different. vtriuſque fori.* ver. *Nullitas, different.1. à num.2.*

CASVS XXIV.

Vtrùm Moniales S. Claræ primæ Regulæ poßint habere penſionem vitalitiam pecuniæ.

MOniales primæ Regulæ ſanctæ Claræ vulgo dictæ Diſcalciatę, ſeu Damianæ, viuunt in rigidiore paupertate, ita vt nullos redditus habeant in communi: & illarum Regula in quodam loco dicit: *Sorores non recipiant poſſeſsionem*, cap. 6. & paulo poſt dicitur: *Tenentur Abbatiſſa, & Sorores ſeruare paupertatem non re-*

cipiendo, ſeu habendo poſſeſſionem, vel proprietatem, ſeu aliquid quod rationabiliter proprietas dici poſſit.

Hoc poſito quæſitum fuit an Monialis ex his Diſcalciatis poſſit habere, & acceptare peculium, ſeu penſionem pecuniariam conſtitutam illi, vel teſtamento legatam à conſanguineis, illámque poſſit exigere ſi opus ſit etiam in iudicio. Pars negatiua viſa iam fuit vera aliquibus, recuſantibus dare legatum annuum cuidam Moniali ex prædictis. Mouentur ex citatis verbis ſuæ Regulæ. Et quidem Regula ſatis clarè, ac rigoroſè loquitur prohibens non ſolùm communitati, ſed etiam particularibus Monialibus ne habeant poſſeſſiones, vel proprietatem, vel aliquid quod rationabiliter proprietas dici poſſit. At redditus annuus computatur poſſeſſio, ſeu res immobilis; vt expreſsè habetur in Clementina *Exiui*, *de verb. ſignific. ver. cumque annui redditus.* Vbi annui redditus interdicuntur Fratribus Minoribus, quia computantur inter bona immobilia. At penſio pecuniaria, de qua agitur, in hoc quæſito ſoluenda per totam vitam, eſt annuus redditus, vt conſtat: ergo non poteſt ab iſta Moniali peti, nec acceptari, contradicente Regula ſua citatis verbis.

1 His non obſtantibus dico prædictam Monialem poſſe acceptare prædictam annuam penſionem pecuniariam (vulgo *tença*) ante probationem ſuppono ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 3. de Regular.* omnes Religiones virorum, & mulierum poſſe habere bona immobilia, & redditus annuales (exceptis Minoritis, & Capucinis, de quibus ibi.) Quam conceſsionem eſſe extendendam ad Conuentus Monialium, quæ per ſuam Regulam prohibentur habere immobilia, conſtat ex Sanchez *tom. 2. Decal. lib. 6. c. 18. & lib. 7. cap. 12*

num. 1

*num.*1, & ex Rodriguez *tom. 3. qq. quæſt. 29. art.*14. & proinde cum hæ Moniales Diſcalciatæ ſint per Tridentinum diſpenſatæ,vt poſſint habere bona immobilia in communi, ſequitur quod in hoc æquiparantur cæteris Monialibus ſecundæ Regulæ S.Claræ,quæ vocantur Vrbaniſtæ, & cæteris Monialibus aliarum Religionum, quæ habent redditus in communi.

2 Hoc poſito facilè probatur concluſio. Nam Moniales iſtæ Diſcalciatæ, quoad paupertatem ſunt ſicut cæteræ Moniales habentes redditus in communi per diſpoſitionem citatam Concilij Tridentini:ergo ſicut aliæ Moniales Conuentuum poſſidentium redditus in communi, habent in particulari penſiones pecuniarias annuas,vt praxis Eccleſiaſtica,& Regularis obſeruat. Sic etiam iſtæ Moniales Diſcalciatæ in particulari poterunt habere prædictam penſionem pecuniariam annuam conſtitutam ſibi à conſanguineis in vita, vel per mortem:dummodo prædicta penſio ſit dependens à voluntate Prælatæ, & non expendatur ſine ſcientia, & conſenſu illius. Neque obſtat quod hæ Moniales poſt Concilium Tridentinum nunquam acceptarunt redditus in communi. Nam iſta non acceptatio, non eſt renunciatio Tridentini: vt enim renunciatio Tridentini eſſet valida, debebat fieri in manibus Papæ,& ab illo acceptari,ſicut Sanchez dicit *lib.7.Decal.* Patres ſuæ ſocietatis renũciaſſe illi Decreto Concilij Tridentini circa ſuas domos profeſſas, ne poſſent habere bona immobilia, & Papam acceptaſſe: at hæ Moniales licet poſt Tridentinum non acceptauerint bona immobilia in communi, tamen non renunciauerunt illi Decreto Tridentini coram Papa, & proinde poſſunt hodie habere illa bona immobilia in communi, ſi voluerint, & in cæteris procedere ſicut cæteræ Moniales

in materia peculij pecuniarij annualis. Secūdò principaliter, quia licet hæ Moniales profiteantur rigoroſam illam paupertatē ſupra explicatam in ſua Regula, vſus tamen, & conſuetudo explicauit, vt illam paupertatem non ſic rigoroſè ſeruarent ſicut Fratres Minores ſeruant. Nam illæ pecuniam recipiunt intra Conuentum manu contectam, & liberè conſumunt ſine Syndico intermedio, tanquam veræ dominæ illius pecuniæ, & ſic ſemper obſeruarunt, quod ſignum eſt illas habere poſſe dominium in communi alicuius rei. Denique hæc opinio ſatis clarè colligitur ex Sanchez *lib.7. Decalogi, cap.26. num.10.* vbi probat citans multos, quod Frater Minorum particularis eſt capax vt illi relinquatur legatum, quod probat efficacibus rationibus. Et ibidem *num.* 40. probat Conuentum Fratrum Minorum eſſe capacem recipiendi legatum annuum relictum dum vixerit talis frater particularis: quia hoc non eſt legatum, vel redditus annualis ſimpliciter perpetuus, id eſt reſpectu Religionis, licet ſit perpetuus reſpectu fratris viuentis. Si ergo hoc licitum eſt in fratre Minori particulari, ſeruante maiorem, ac rigidiorem paupertatem: magis licebit iſti Moniali ſeruanti minorem paupertatem, cuius Conuentus poteſt habere redditus annuales in communi perpetuos ex diſpoſitione Concilij Tridentini. Neque hoc legatum relictum durante vita iſtius Monialis dici poteſt perpetuum, cum poſſit quotidie extingui morte ipſius, vt notat Sanchez citato loco. Imò addit citato *c.26. num. 45. & ſeqq.* cum Doctoribus ibi citatis, quod eſt validum legatum relictum Fratri Minori particulari pro cauſa ſtudij, & libris emendis: & à fortiori valebit ob prædicta relictum iſti Moniali particulari ad ſuas neceſſitates ſubleuandas pendenter à licentia, & ſcientia

Prælatæ, quæ ſuperflua illius legati poterit inſumere in neceſsitatibus Conuentus.

3 Ad argumentum in oppoſitum deſumptum ex verbis Regulæ iſtarum Monialium reſpondetur primo, rigorem illorum verborum moderatum eſſe per Concilium Tridentinum, quod concedit prædictis Monialibus Diſcalciatis poſſe habere poſſeſsiones, & bona immobilia in communi. Secundo dicendum eſt hoc legatum annuum non eſſe redditum annualem perpetuum ſimpliciter, de quo ibi loquitur citata Clementina. Non eſt enim perpetuum ſimpliciter reſpectu Conuentus, vt patet, & hos ſolos redditus ſic perpetuos reſpectu Conuentuum Fratrum Minorum ibi Papa prohibuit. Adde quod neque iſtud legatum eſt propriè perpetuum reſpectu ipſius Monialis particularis, vt dixi in fine *num.* 3. proximè præcedentis, quia videlicet quotidie poteſt extingui per mortem illius; perpetuum vero non eſt, quod quotidie poteſt extingui. Tertio reſpondetur per hoc legatum, iſtam Monialem non dici habere proprium, ſeu proprietatem; nam ille tantum dicitur habere proprium, qui habet dominium alicuius rei independenter ab alio; vt Doctores communiter explicant: at iſta Monialis non habet dominium abſolutum, & independens: ſed habet illud dependens à voluntate Prælatæ, ſine cuius licentia non poteſt illud inſumere: imo ita illud habet dependenter à voluntate Prælatæ, quod poterit Prælata illud totum inſumere in neceſsitatibus Conuentus, quando ita neceſsitas poſtulauerit, & declaratur adhuc, nam aliæ Moniales, imò & Religioſi non Minoritæ, omnes profitentur ſe nō habituros propria in particulari, ſic enim petit eſſentia voti paupertatis: & nihilominus de licentia Prælatorum habent hæc peculia,

culia,ſiue penſiones pecuniarias perpetuas in vita dependenter à Prælatis, nec per hoc exiſtimant ſe habere proprium.

CASVS XXV.

De quadam quarta parte funerali ſoluenda.

QVidam homo moriens iuſſit ſe ſepeliri in quodam Conuentu Religioſorum, in quo elegerat ſepulturam. Iuſſit vt pro anima ſua,fierent duo officia defunctorum, vnum per Religioſos Conuentus, aliud per Clericos ſuæ Parochiæ,& pro quolibet officio darentur viginti menſuræ tritici; facta ſunt ambo officia, & datæ ſunt Religioſis viginti menſuræ tritici. Clerici vero procurarunt ne ſuæ viginti menſuræ tritici ad Conuentum deferrentur in die officij, ſed extra Conuentum eas receperunt. Et in illa Parochia non eſt conſuetudo vt hæ oblationes deferantur cum corpore defuncti,ſed in die quo fit officium finito officio vtroque, clerici petunt à Religioſis quartam partem funeralem illarum viginti menſurarum, ſeu modiorum tritici, qui relicti ſunt Religioſis pro officio, cum ipſi Clerici receperint ſuas viginti menſuras tritici integras pro ſuo officio facto in eodem Cõuentu.

Quæritur an Clerici iure id petant?& videtur quod ſic, nam quarta funeralis debetur Parocho pro labore tolerato paſcendi Parochianum in vita paſtu ſpirituali ſacramentorum verbi Dei, & ſimilium, vt habetur in titulo *de ſepult.* in iure canonico,etiam ſi defunctus in teſtamento talis quartæ mentionem non fecerit, vt praxis

praxis obſeruat:ſed hæ viginti menſuræ tritici relictæ ſunt Religioſis tanquam oblatio integra funeralis;ergo de illis debent quartam funeralem Clericis.Neque obſtat, ſi dicas iam Clericos habere alias viginti menſuras tritici ſicut Religioſi habuerũt, per quas Clerici abundè ſatisfacti ſunt de ſua quarta funerali.Non obſtat, quia has viginti menſuras tritici reliquit defunctus Clericis pro labore officij quod ipſi pariter cantauerunt in Conuentu ſeparatim à Fratribus. At duæ obligationes non poſſunt ſatisfieri cum vna ſolutione: ſi quis enim debeat Petro viginti ob vnam cauſam, & viginti ob aliam, non ſatisfacit his duabus obligationibus ſoluendo viginti, ſed debet ſoluere quadraginta. Si ergo à ſimili, iſte defunctus debebat quartam funeralem Parocho propter paſtum ſpiritualem in vita ſibi miniſtratum:& præterea debebat illi præmium officij defunctorum cantati pro illo à Clericis in Conuentu Fratrum:ergo hæ duæ obligationes quartæ funeralis,& officij non debent ſatisfieri vnica ſolutione illorum viginti modiorum tritici Clericis relictorum,hi enim relicti ſunt pro labore cantandi officium, vt dictum eſt.

1 Hoc non obſtante, credo quod iſti Religioſi non debent Clericis quartam illarum viginti menſurarum tritici, quas reliquit defunctus pro officio à Fratribus cantando. Probo hoc imprimis ab authoritate Doctorum: nam vt dixi *in 1.tom.Dub.Reg.*ver.*canonica portio, num.7.* Septem Doctores graues citati à Rodrig.*tom.*1. *qq.q.39.art.*7. dicunt abſolutè,quod quando defunctus reliquit Parochiæ aliquod legatum æquiualens quartæ funerali, & ſepultus eſt extra Parochiam, Eccleſia vbi ſepultus fuit non debet quartam funeralem Parochiæ: idque ob rationem ſtatim adducendam, ex Panormit.

normit.qui fuit grauiſſimus Doctor inter Canoniſtas. Vltra vero illos ſeptem Doctores citatos à Rodriguez *citat.art.*7. habet eandem opinionem Syluéſt. ver. *Canonica portio, quæſt.*9. *in caſu* 12. ſequens Panormit. Et quia audiui partem contrariam vim facere in verbo quod poſui citatò loco *Dubior. Regul.* videlicet: *Si defunctus reliquerit Parochiæ aliquod legatum pium*, tunc habiturum locum opinionem citatorum ſeptem Doctorum:at,inquiũt hoc legatum,de quo agimus, relictum clericis viginti menſurarum tritici, non eſſe legatum pium:ergo hic locum non habet illa opinio:& probabunt fortè non eſſe legatum pium, quia fuit relictum cum onere officij cãtandi. Dico imprimis illos ſeptem Doctores cit. à Rodrig. non ſpecificare, nec requirere quod legatum relictum Parochiæ ſit pium: ſolum dicunt in communi:ſiquid reliquerit Parochiæ,vt exprimit Panorm. in cap. *de his,de ſepult. num.* 2. idem facit Syluest. citato loco non exprimens legatum an debeat eſſe pium, vel non pium. Neque Rodrig. *citato art.* 7. ſpecificat quod ſit legatum pium: ego illud verbum, pium,appoſui attendens ad qualitatem legati. Secundo dico, quod iſtud legatum tritici relictum clericis pro officio fuit legatum pium: ſic tenet Panorm. in cap. *Relatum* 1. *de teſtam.* vbi ait, quod legata pia dicuntur omnia illa quæ relinquuntur pro anima, & citat vnam gloſſam, & Bartolum. Idem tenet Comitolus *lib.*7. *Reſponſ. moral. q.*4. *num.*3. citans Syluest. Angel. Tabien. Armill.vbi etiam addit quod legatum relictum pro malè ablatis cum onere reſtituendi eſt legatum pium,quia relinquitur pro anima. At hoc triticum relictum clericis à defuncto eſt relictum pro anima vt patet: ergo eſt legatum pium.

2 Nunc aſſigno duas rationes, ob quas Conuentus

Regu

Regularium non debeat quartam iſtam funeralem de tritico ſibi relicto, quando Parochia æqualem menſuram tritici recepit. Prima ratio eſt ſumpta ex iure. Nam Eccleſia electa à defuncto pro ſepultura debet præponi, & habere maiorem partem oblationum, quam habitura ſit ſua Parochia relicta; conſtat hoc ex iure in quo decernitur, quod ex oblationibus quarta tãtum pars detur Parochiæ relictæ, & tres partes dentur Eccleſię vbi defunctus elegit ſepulturam: & ſic Eccleſia ſepulturæ præponitur, & melioratur in oblationibus datis à defuncto. Habetur hoc expreſsè de quarta parte ſolum danda Parochiæ in Clementina *Dudum, de ſepulturis*, §. *verum ne*. Ex quo ſi defunctus relinquit Eccleſiæ ſuæ ſepulturæ octo menſuras tritici, ſolæ duæ debentur Parochiæ. Et hæc eadem eſt etiam intentio, & praxis defunctorum qui communiter Eccleſiæ ſuæ ſepulturæ maiores oblationes, & donaria, ac miſſas relinquunt, quam Parochiæ relictæ. Et ratio naturalis id dictat, nam cum ex duobus vnum eligitur, & aliud omittitur, plus æſtimatur id quod eligitur, quam quod relinquitur: at defunctus eligens ſepulturam in Conuentu Fratrum relinquit Eccleſiam Parochialem: ergo plus æſtimat Conuentum Fratrum, vbi ſepelitur. Cum ergo conſtet quod ius canonicum velit Eccleſiam vbi defunctus eligit ſepulturam meliorandam eſſe in maiori parte oblationum funeralis, quam habitura ſit Parochia, ſequitur quod de iſto tritico dato Fratribus pro officio nõ ſit danda quarta funeralis, quia tunc è contra, Eccleſia Parochialis præponeretur, & melioraretur in oblationibus defuncti, quam Eccleſia ſepulturæ. Probatur clare, quia tam triticum relictum clericis quam relictum Fratribus, relictum fuit tanquam vna oblatio funeralis integra pro anima defuncti:

functi: ſi ergo ex viginti menſuris tritici deberentur Clericis quinque pro quarta funerali, aſſignarentur Clericis viginti quinque, & Religioſis ſolum quindecim, & ſic Eccleſia Parochialis maiorem petitionem haberet de funeralibus quam Eccleſia pro ſepultura: quod eſt contra citatam Clementinam, & contra praxim Eccleſiæ, & defunctorum intentionem. Confirmatur, quia reſcriptum Papæ in dubio explicandum eſt vt conformetur iuri communi, vt probat Nauarr. *in commentar. Regular. de iudicijs, n.9.* citans gloſſam celebrem in cap. *paratus, 22. quæſt.2.* & alios: ergo à fortiori legatum relictum in dubio, eſt interpretandum vt conformet iuri communi decernenti quod Eccleſia electa pro ſepultura melioretur in oblationibus funeralibus, illarúmque maiorem partem obtineat quam Eccleſia Parochialis relicta à defuncto.

3 Secunda ratio principalis eſt, quam aſſignat Panormit. in cap. *officij, de teſtamentis, num.4.* quæ talis eſt. Quando debitor relinquit aliquid ſuo creditori, videtur in dubio id relinquere animo compenſandi ſuum debitum: citat ad hoc l. *ſi cum dotem, §. ſi pater, ff. ſolut. matrimon.* ſed defunctus eſt debitor quartæ funeralis ſuæ Parochiæ tanquam creditori, Parochia enim eſt quaſi creditor cui hæc quarta debetur: ergo ſi defunctus alibi eligit ſepulturam, & relinquit aliquid Parochiæ, ſi nihil exprimat, cenſetur illud Parochiæ relinquere pro ſolutione quartæ funeralis, quam illi debet. Et hæc ratio videtur euidens, præter alias ibi adductas à Panorm. *num.5.* cum aliis exemplis, & text. in cap. *de his, de ſepult. num.2.* & hoc manebit ampliùs confirmatum ex mox dicendis in ſolutione argumenti poſiti in principio in oppoſitum.

4 Ad argumentum ergo initio poſitum, conceden-

dum

dum eſt quod iſte defunctus habebat duas obligationes ſoluendas Parocho, vnam quartæ funeralis, alteram pro officio cantato à Clericis in Conuentu Fratrum:ſed dico, quod etiam hæc duo debita ſoluit duabus ſolutionibus diſtinctis:vna fuit eleemoſyna pecuniaria illis data pro officio, ſicut data eſt etiam Fratribus,alia eleemoſyna pecuniaria pro ſuo officio.Secunda ſolutio facta Clericis pro ſecũda obligatione quartæ funeralis fuit triticum illis relictum in menſura æquali,atque ipſis Fratribus,& ſic Clerici duas ſolutiones duorum debitorum receperunt: videlicet in pecunia,& in tritico. Imo addo,quod licet Clericis pecunia pro officio ſoluta non fuerit, ſoli viginti modij tritici ſufficiebant ad ſoluendas ambas obligationes, quartæ ſcilicet funeralis,& officij.Nam de viginti modiis tritici, ſoluendo quinque pro quarta funerali, manebant adhuc quindecim,qui quindecim modij tritici (vulgo *alqueires*) vtplurimum æſtimantur pretio ſufficienti ad ſoluendum pro officio defunctorum facto à Clericis:atque ita cum ſolo tritico ſoluit defunctus illa duo debita,quæ erãt eiuſdem generis. Quod fieri poſſe patet ex adducto exemplo in argumento: nam benè poteſt quis vna ſolutione ſoluere duo debita eiuſdem generis, quando id quod datur in vna ſolutione æquiparatur duobus illis debitis ex duplici titulo contractis. Poteſt adhuc hoc comprobari ex Clementina *Dudum, de ſepult.* citata: vbi Papa iubet ne à Religioſis BB. Patrum Dominici, & Franciſci ratione oblationis funeralis exigatur aliquid vltra quartam partem oblationis.Tota vero oblatio funeralis iſtius defuncti pro anima ſua defuerunt duo officia defunctorum, & quadraginta modij tritici:ex hac vero tota oblatione funerali, Clerici aſſecuti ſunt dimidiam partem,quod eſſet con-

tra citatam Clementinam, niſi defunctus id liberaliter donare voluiſſet, ſicut de facto donauit. Cum ergo Clerici ex tota oblatione funerali dimidiam partem integram reportarint, non eſt quod conquerantur.

CASVS XXVI.

De quodam conſeruatore creato ab vno Goardiano pro quadam funerali non ſoluenda.

SVpra in hac ſecunda parte caſu 12. retulimus caſum, in quo certi Clerici Inſulani per Vicarium Generalem obligarũt hæredem cuiuſdam defuncti ſepulti apud Fratres Minores, & Syndicum Conuentus, vt in ſua Parochia tot legata, & officia iuberent fieri, quot facta fuerunt in Conuentu Minorum: & aſſerebant Clerici ſic eſſe poſitum in cõſuetudine, apud illas Parochias Inſulanas. Ego ibi oſtendi, & probaui ad hoc non poſſe obligari hæredem defuncti: & vltra probationes ibi adductas præcipua erat, quod talis conſuetudo erat grauamen notabile hæredis, vel executoris teſtamenti obligati ad faciendas tot expenſas, quas teſtator non habuit in mente præcipere. Nunc denuò ad corroborandam illam meam opinionem, & confirmãdam adduco Iulium Clarum qui *lib.3.§.Teſtamentum, §.9.* dicit quod in dubio teſtator cenſetur minus grauare hæredem, quo fieri poſſit, & citat l.*vnum ex familia*, §. *Si rem, ff. de leg.2.* & dicit cum Socin. eſſe communẽ regulam. Cum igitur teſtator, de quo in illo caſu, non expreſſerit quod tot legata fierent in Parochia, quot iuſſit fieri in Conuentu ſuæ ſepulturæ, clarè colli

colligitur non fuiſſe mentem ſuam ad grauandum hæredem tali onere.

Nunc veniendo ad caſum nouum reſultantem ab illo duodecimo; hæres defuncti, & Syndicus Conuentus appellarunt à mandato Vicarij Generalis. Goardianus Conuentus creauit conſeruatorem Priorem Conuentus D. Auguſtini poſiti in eadem vrbe, qui illos ab illa vi defenderet, & ſua priuilegij V. & alia ibi citata conſeruaret. Prior Conſeruator electus citauit Clericos. Illi pro ſe tria reſponderunt, vel quatuor. Primo vt Conuentus Minorum oſtenderet Bullas, per quas poſſet creare conſeruatorem; Conuentus noluit oſtendere Bullas authenticas, qui fortè illas non habebat ſigillatas, & authenticas: ſolum citauit libros impreſſos modernos, referentes priuilegia, & Doctores dicentes poſſe Prælatum Regularem eligi conſeruatorem. Secundo allegarunt Clerici prædictũ Priorem non poſſe eſſe iudicem conſeruatorem in illo caſu, quia ſuſpectus erat, eo quod ſtatim poſt in ſuo Conuentu ſepeliendi erant aliqui ſæculares, & ferre deberet ſententiam, ne propter illorum ſepulturam tenerentur hæredes ad ſimile de quo agebatur, & ſic erat iudex habens intereſſe in ſimili cauſa. Tertio dicebant Clerici, ſe habere conſuetudinem à multis annis, vt hæres defuncti eadem fieri iuberet in Parochia quæ fiebant in Conuentu ſepulturæ, & obtulerunt ad hoc aliqua teſtimonia, ſeu inſtrumenta Parochorum non iuridica, nec iurata, qui teſtificabantur ſe ita vidiſſe, & practicari vidiſſe. Quarto dicebant Clerici, quod priuilegium principale citatum Pij V. de non ſoluendo aliquid quod deferebatur poſt corpus defuncti ſepultũ, erat derogatum à Gregor. XIII. qui illam, & alias conceſſiones Pij V. factas Mendicantibus, reuocauit, & re-

duxit ad terminos iuris communis in Bulla ſua particulari, quæ incipit, in tanta negotiorum lata Rom. anno 1. ſui Pontificatus. Et quæſtio ſic agitata delata eſt ad Collectorem Apoſtolicum.

Reſponſiones ad obiecta.

1 IN fauorem prædicti Conuentus, & aliorum Religioſorum, libertatiſque ſepulturæ eligendæ reſpondendum duxi: ante reſponſionem ad primum ſuppono communem eſſe ſentétiam Modernorum Theologorum, quod Prælatus Regularis localis poteſt creari conſeruator eo quod habeat dignitatem Eccleſiaſticam: ita tenet expreſsè Rodriguez 1.*tom.qq.quæſt.*65. *art.*3. citans alios: & tenet Sanchez 2.*tom.Decalogi,lib.*6. *cap.*13.*num.*16. quo poſito,

2 Ad primam Clericorum obiectionem, dico primo Goardianum oſtendiſſe, id eſt citaſſe libros Recentiorum Authorum; qui citant priuilegia Pontificum, vt poſsint Religioſi creare conſeruatores: & hoc videtur ſufficere: nam ipſa originalia priuilegiorum non eſt poſsibile oſtendere: cum enim multa ſint, oporteret ſępius Romam adire, vel alias partes longinquas adire ad quærenda originalia. Praxis ergo Eccleſiæ in hac materia, & tribunalium innuit quod pro priuilegij oſtenſione ſufficiat citatos libros impreſſos citantes Compendia ordinum, & alios Doctores, qui dant teſtimonium, de tali priuilegio oſtendere. 2. dico, quod aliud eſt, poſſe Religioſos eligere conſeruatorem: & aliud eſt poſſe eſſe conſeruatorem Prælatum Regularem localem. Illud primum, quod poſsint Religioſi eligere conſeruatorem, eſt notorium in praxi Eccleſiæ quotidiana: quod autem notorium eſt, probatione non

indi

indiget,iuxta Doctores communiter, & iuxta dicta in ſimili materia à Nauar.*lib.1.conſiliorum,tit.de ſentent.excomm.conſ.25.num.16.* & Rodrig.*tom.2.qq.q.18.art.1.* & habetur clarè in cap.*de manifeſta*, & cap.*ſequenti*,2.*q.1.* vbi dicit 1.cap.*de manifeſta*,& nota pluribus cauſa non ſunt quærendi teſtes,& alia ibid.ex D.Ambr.ergo non fuit neceſſarium vt Goardianus oſtẽderet priuilegium autherticum ad probandum quod poſſet ille nominare conſeruatorem. Quod attinet ad ſecundum poſſe ſcilicet hunc conſeruatorem eſſe Prȩlatum Regularem Conuentus,hoc non pendet à priuilegio, ſed ab explicatione Doctorum, qui explicant poſſe Prælatum Regularem Conuentualem eligi conſeruatorem,eo quod habeat dignitatem Eccleſiaſticam: illudque deducunt ex cap.finali, *de offic.delegati in 6.* vbi dicitur quod Abbas poteſt eligi iudex conſeruator: & ſic tenet opinio communis omnium Recentiorum. Cum ergo hoc, quod poſſit Prælatus Regularis localis eſſe conſeruator, non exprimatur in aliquo particulari priuilegio, ſed ſit explicatio cõmunis Doctorum id deducentium ex iure communi,non tenebatur Goardianus oſtendere particulare priuilegium, vt poſſet hunc Prælatum Regularem localem eligere conſeruatorem: ſed ſufficiebat illi citare opinionem communem, & Rodrig. *tom.1.qq.q.65.art.3.*& Sanchez *2.tom.Decalog.lib.6.c.13. num.79.* & alij ab his citati.Scio ego in anno præterito pro alia cauſa ſimili quemdã Goardianum in vna cauſa quartæ funeralis contra quoſdam Clericos nominaſſe conſeruatorem quandam dignitatem Eccleſiaſticam, quæ ſententiam tulit pro Fratribus, non petitis exemplaribus priuilegiorum,ſed ſolum inſpectis libris modernorum, qui citant priuilegia ad nominandos conſeruatores, & alia priuilegia circa ſolutionem quartæ

funeralis. Et quia Clerici in principio recuſauerunt obedire, illorum Eccleſiam ſuppoſuit interdicto donec paruerunt mandatis.

5 Ad ſecundam obiectionem Clericorum dico non eſſe materiam recuſandi illum priorem D. Auguſtini pro iudice conſeruatore, eo quod de futuro poſſet aliquis ſepeliri in ſuo Conuentu,& ex tali ſepultura poſſet dictus prior ſperare lucrum, & intereſſe in cauſa propria. Non obſtat reſponſio quia eſt hæc valdè remota, & friuola cauſa ad recuſandum iudicem. Nam textus citatus à parte contraria in cap. *cauſam quæ, de iudicijs*, loquitur de iudice delegato, qui iam de facto habebat aliam cauſam ſimilem illi, quæ ſibi de facto commiſſa eſt: & in hoc caſu prior D. Auguſtini non habet de facto aliam cauſam ſimilem ſibi iam commiſſam. Multum vero intereſt inter hæc duo, habere iam ſimilem cauſam, & poſſe habere ſimilem cauſam. Conſtat ex textu ibidem. *Quia vero cum eundem Archidiaconum ſimilis penè cauſa contingat*: non ait, ſimilis cauſa poteſt cõtingere. Facit etiam ratio à ſimili. Nam Epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ propriæ Eccleſiæ, c. *ſi quis erga*, 22. q. 7. iuncta gloſſ. vlt. communiter ibi recepta, de quo Nauar. in conſiliis, *tit. de corp. vitiatis, conſilio vnico, num.* 9. citans Abbatem: at iudex iudicans pro ſua Eccleſia poteſt ſperare, & intendere indirectè lucrum proprium, & intereſſe aliquando euenturum: ergo, quod prior Conuentus D. Auguſtini poſſit aliquando ſperare lucrum proprium indirectè, non impedit quod poſſit eſſe iudex conſeruator: nam de iis, quæ poſſunt indirectè, & remotè euenire, lex non curat, niſi exprimat: & retorqueo argumentum ad ipſos patres Clericos. Nam illi ad probandum quod ſit conſuetudo in Inſulis tot legata fieri in Parochia, quot

funt

ſiunt in Conuentu vbi Parochianus ſepultus eſt, exhibent teſtimonia Clericorũ qui fuerunt Parochi,& manè poſſunt adhuc eſſe Parochi , & proinde habent intereſſe ſperatum de futuro, vel iam habuerunt de præterito:& tamen per hæc teſtimonia credunt ſe probare intentũ:ergo à ſimili, in noſtro caſu non faciet recuſabilem priorem Conuẽtus D.Auguſtini,quod aliquando ſua Eccleſia, ex ſua ſententia remotè ſit habitura intereſſe. Vltimo aduerto quod licet prior prædictus creatus conſeruator ſententiam ferret declarans, quod hæres defuncti non tenetur ad facienda tot officia in Parochia, quot facta ſunt in Conuentu ſepulturæ:hæc ſententia,& declaratio non redundat in intereſſe Conuentus D. Auguſtini, ſed ſolum in intereſſe hæredis, vel executoris teſtamenti,qui lucrantur in hoc non facere tot expenſas officiorum : Conuentus autem nihil inde acquirit vt patet. Niſi fortè dicas Conuentum inde lucraturum, quod per talem ſententiam manent ſæculares cum maiori libertate vt ſepeliantur in Conuentibus , quam ante illam ſententiam non habebant. Si hoc dicis,vanum dicis. Non enim eſt lucrum dicendum, id quod liberè Eccleſia concedit omnibus fidelibus , videlicet libera electio ſepulturæ , quam Clerici per illam inauditam exactionem impedire conantur.

4 Ad tertiam reſponſionem Clericorum, dico primo,teſtimonia,quæ exhibent Parochorum,& Clericorum teſtificantium de ſua conſuetudine in contrarium, eſſe teſtimonia diminuta , & inſufficientia ob duas cauſas. Prima eſt, quia ſunt teſtimonia Parochorum, qui ſunt ſuſpecti , & intereſſe habentes in cauſa modo ſupradicto.Secunda,quia non ſunt teſtimonia iurata,nec data iuridice , & proinde non poſſunt fidem facere in iudicio. Secundo principaliter,quia licet con-

ſuetudo ſit antiqua in illis Inſulis, quod oblatio non defertur ad Eccleſiam cum corpore defuncti, ſed octo poſt dies, non ſequitur quod ex illa oblatione delata poſt defunctum ſepultum octauo ſequenti die, Religioſi Conuentus debeant quartam funeralem ex illa ſic delata poſt octo dies ſepulturæ. Nam conceſſio Pij V. citata à Goardiano de non ſoluenda quarta funerali, niſi de illis quæ deferuntur cum corpore defuncti, loquitur clarè, & ſine diſtinctione, (quam conceſſionem non eſſe derogatam à Gregorio XIII. ſtatim poſt probabo) & præterea Rodrig.*tom.1.qq.quæſt.39.art.2.*in fine, ait quod per dictam conceſſionem Pij V. eſt conſuetudo in Eccleſia non ſolui quartam funeralem, niſi de delatis cum corpore: & ad hoc citat ibi Panormit. Cardinal. Couar. & Molinam. Qui Molina dicit, quod Concilium Tridentinum ſolum fecit mentionem de quarta funeralium; quaſi innuens quod hæc ſolum ſoluitur de his quæ deferuntur in die funeris; & alia ad intentum dicit Molina citato loco à Rodrig. Tertio dico quod in hac vrbe Olyſſiponenſi, quæ eſt Metropolis Regni, multis abhinc annis cum corpore defuncti non defertur oblatio aliqua. Si autem poſt octo dies hæredes defuncti dant aliquam oblationem Conuentui, vel Eccleſiæ ſepulturæ, Conuentus non ſoluit parochiæ quartam partem de illa oblatione. Conſonantius vero eſt vt ſeruetur conſuetudo Metropolis Regni, quam noua conſuetudo Inſulæ intruſa contra citatam conceſſionem Pij V. Quarto dico, quod licet in Inſula ſit talis cõſuetudo ſoluendi quartam partem de delatis poſt diem ſepulturæ modo expoſito, eſt conſuetudo contra illam claram conceſſionem Pij V. qui in Bulla, in qua illa conceſſio continetur, *num.* 15. dicens quod nó ſoluatur quarta funeralis, niſi de delatis

cum

cum corpore, dicit tanquam Legiſlator: *ſicque intelligi Concilij Decretum decernimus.* At iſta declaratio facta à Legiſlatore ipſo, non eſt priuilegium, ſed lex cum ſit facta ab ipſo Legiſlatore: & proinde dato,& non conceſſo quod illa Bulla eſſet reuocata vt priuilegium, non eſſet reuocata quo ad hanc declarationem Authenticam factam à Papa, quia Papæ declaratio facit legem, vt tenet Suarez *tom. de legibus, cap.1. num.1. & ſeqq.lib.6.*

5 Quod vero attinet ad obiectionem Clericorum dicentium,quod ſi Prælati Regulares Conuentuum in Inſulis non ſoluerent Parochis quartam funeralem de oblatione defunctorum, quæ nunquam defertur cum corpore, ſed octauo die: ſi ita eſſet, aiunt, ſequeretur quod Parochi perpetuo carerent quarta funerali, quæ illis debetur ex iure in præmium ſui laboris pro ſacramentis in vita Parochiano miniſtratis,quod eſt clarè cõtra intentionem,ac diſpoſitionem iuris. Reſpondeo hanc ſequelam, vel querelam eſſe per accidens, & lex non curat de illis quæ ſunt per accidens. Et dico quod benè ſciebat Papa poſſe eſſe varias conſuetudines in diuerſis Eccleſiis circa delationem oblationis funeralis cum corpore, vel poſt ſepultum corpus: ſiquidem ſpecificauit, *De illis ſolum quæ cum corpore deferuntur.* Et cum ſciret dari poſſe has varias conſuetudines in delatione oblationis, voluit quod quarta ſolüeretur ſolum de oblatione delata cum corpore. Potuit enim Papa ſciens priuare Clericos quarta funerali de delatis poſt diem funeris, ſicut multi Summi Pontifices ſcientes priuarunt Epiſcopos & Clericos illis decimis, quæ ſoluendæ erant Religioſis, ſicut conſtat ex multis priuilegiis à Sede Apoſtolica conceſſis perſonis Religioſis ne ſoluerent decimas

in præiudicium clarum Epiſcoporum, & Clericorum.
6 Quod attinet ad quartam reſponſionem Clericorum dicentium Gregorium XIII. reuocaſſe illam conceſſionem Pij V. & reduxiſſe illam ad terminos iuris communis. Dico primo, quod licet ita eſſet, tamē cum ille reduxerit illam ad terminos iuris communis, in hoc tamen puncto, de non ſoluenda quarta de delatis poſt diem ſepulturæ, tam eſt factum ius commune, & lex Eccleſiæ, & proinde non eſt reuocatus hic punctus Bullæ. Quod vero hic punctus Bullæ ſit factum ius commune, conſtat ex dictis proximè, *num.* 4. vbi diximus Pium V. declaraſſe ſic eſſe intelligendum Concilium Tridentinum loquens de quarta funerali: cum ergo Papa ibi fecerit declarationem authenticè, tanquā legiſlator, iſta illius declaratio eſt lex, & ius commune iuxta Suarez ibi citatum; & proinde quoad hoc Gregor. XIII. non reuocauit prædictam Bullam, cum ſit iam ius commune, & non priuilegium. Secundo dico ad eandem obiectionem quod Gregor. XIII. non reuocauit prædictam Bullam Pij V. probo hoc teſtimonio Doctiſſimi Nauarri teſtis oculati, exiſtentis Romæ, qui in ſumma Latina impreſſa Antuerpiæ anno 1584. in fine, quoniam in præcedētibus promiſerat allaturum ſe exemplar Bullæ Gregorij XIII. per quam dicebatur reuocaſſe prædictam Bullam Pij V. ſubdit Nauarrus hæc verba in fine Summæ. *Quia promiſimus inſerere Bullam* Gregor. XIII. *ſi exiret interea: quæ quia non exiuit*, &c. In quibus verbis clarè innuit prædictam Bullam Gregorij XIII. fuiſſe quidem propoſitam in mente, & propoſito Papæ, vel etiam ſcriptam, ſed non exiuit, id eſt non fuit promulgata: & ex conſequentia nullum obligat, cum ſit de eſſentia legis, vt promulgetur iuxta communem Doctorum ſententiam: idem

tenet

tenet Henriquez,quod ſcilicet talis Bulla Gregorij reuocans Bullam Pij V.non fuerit promulgata, tenet inquam Henriquez *tom.1. Summa,lib.3. de pœnitent. cap.6. §.6.in gloſſa litera R.*ſequens Nauarrum. Cum ergo Nauarrus tantus Doctor, tam timoratus, Romæ exiſtens tempore Gregor. XIII. imò qui ſuam ſummam Latinam dedicauit Gregorio XIII. dicat prædictam Bullam Gregorij reuocatoriam Bullæ Pij V. (vt dicebatur, vel ſperabatur) non exiuiſſe,id eſt non fuiſſe publicatam, non poterit condemnari hodie ille qui dixerit prædictam Bullam Pij V. & priuilegia in eadem Religioſis conceſſa, non eſſe reuocata, ſed in ſuo robore manentia.

7 Tertio dico,quod prædicta conceſsio Pij V. etiam ſi eſſet priuilegium, & non lex, vt proximè oſtendimus: eſſétque reuocatum à Gregorio XIII. hodie tamen eſt reualidatum: quod ſic probo. Communis ſententia eſt Iuriſtarum, quod quando aliquis Papa confirmat priuilegia alicuius Religionis vtens in confirmatione his verbis. *Ex certa ſcientia, vel motu proprio, vel de plenitudine poteſtatis.* Tunc per illam confirmationem reualidantur etiam priuilegia illius Religionis, quæ antea erant nulla,& inualida: vt tenet Suarez cum communi *tom.de legib.lib.8.cap.19.num.12.*& Collector priuilegiorum Mendicantium ver. *priuilegia ad* §. 14. notat quod Salmanticæ per famoſos Doctores reſponſum fuit, quod quandoque aliqua priuilegia conceduntur de nouo cum iſta clauſula: *Non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis*, intelliguntur viuificata, & denuò conceſſa illa quæ fuerant reuocata. At conſtat euidenter, quod priuilegia Ordinum Minorum poſt Gregorium XIII. fuerunt confirmata à Sixto V. ex certa ſcientia, vt patet ex Bullario Rodrig. *fol.* 1152.

&

& à Clemente VIII. in eodem Bullario *fol.*1224.qui Clemens VIII. addit clauſulam : *Non obſtantibus quibuſuis clauſulis irritatiuis, annullatiuis, etiam priuilegiorum reuocatiuis.* Ego,dato,& non conceſſo,quod dicta conceſſio Pij V. eſſet reuocata,per Gregorium XIII. iam hodie manet reualidata per illas duas confirmationes priuilegiorum Minorum factas à duobus poſtea Sum. Pontificibus ex certa ſcientia,& cum illa clauſula,quam dicunt Doctores Salmanticenſes. Addo quod Rodriguez *in explicatione Cruciatæ,*§.9. *dubio* 1.*num.*32. dicit quod Gregor. XIII. ſolum reuocauit Bullam Pij V. in iis quæ erant contra Concilium Tridentinum , & quod poſtea de nouo conceſſit illa quæ non erant contra Tridentinum. Illa vero conceſſio Pij V. de non ſoluenda quarta ex delatis poſt ſepultum defunctum, non erat contra Tridentinum , ſed ad mentem Concilij Tridentini,vt idem Pius V.declarauit,vt diximus ſupra *num.*4. Addo quod Zerola in praxi ſua, 1.*parte,*ver.*Funus corporis,fol.*164.§.*Nono quoties,*ait Cardinales Tridentini declaraſſe,quod officia ſepultorum in Monaſteriis,debent fieri in eiſdem Monaſteriis vnde non habent Clerici ius vt petant, quod pro ſepulto in Monaſterio, fiant officia in ſua Parochia.

8 Poſt hæc vidi Molinam ſupra citatum à Rodriguez, qui Molina *tom.*1.*de iuſtit.tract.*2.*diſp.*215. §. *Obſeruant Panorm.* & in §. *Quod ad Parochialem,*ait in §.1. quod Sixtus IV. conceſſit Patribus B.Dominici, & B. Franciſci , *vt ſolum tenerentur ſoluere quartam funeralem de iis quæ funus concomitantur, hoc eſt de oblationibus diei funeris.* Et citat Molina Syluestrum id referentem in verbo *Canonica,* in vltimis verbis. Ergo, dato, & non conceſſo,quod Gregorius XIII. reuocauit Bullam Pij V. ſaltem manet integra iſta conceſſio Sixti IV. in eadem

dem materia, quam Bullam Sixti IV. Gregor. non reuocauit, & eſt confirmata ex certa ſcientia per Sixtum V. & Clement. VIII. Secundo ait Molina in 2. §.citato in hæc verba. *Aduerte vſum receptum eſſe vt Religioſi de ſolis oblationibus funeralibus diei funeris ſoluant parœciæ defuncti quartam.* Tertio dicit Molina cit.§.*obſeruant Panorm.* quod Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.*13.*de reform.* ſolum fecit mentionem de quarta funeralium, id eſt, vt conſtat ex eodem Molina iiſdem locis, de delatis in die funeris:& proinde cum hæc ſola fuerit mens Concilij Trident. non fuit hoc reuocatum à Gregor. XIII. qui, vt diximus ex Rodrig. in Cruciata, non reuocauit niſi illa, quæ erant contra Tridentinum. Sed in rei veritate ſi Nauarro credendum eſt, neque id fecit Gregorius XIII. cum illius Bulla non fuerit promulgata.

9 Obiicis,priuilegium citatum Sixti IV. ſaltem in Inſulis eſt abrogatum per non vſum; quia conceſſum fuit illud priuilegium ferè ducẽtis ab hinc annis,& in Inſulis nunquam fuit practicatum: at priuilegia cum ſint leges Eccleſię per quadraginta annos poſſunt præſcribi. Reſpondeo primo,quod Rodrig.*tom.*1.*qq.q.*61. *art.*3. ait quod vt præſcribatur contra priuilegium vltra tempus ad præſcriptionem requiſitum, opus eſt vt priuilegiatus ſciat ſe habere tale priuilegium, & præterea quod nolit eo vti. At conſtat quod Religioſi in Inſulis nunquam habuerunt notitiam talis priuilegij. Neque conſtat quod illi ſcientes, noluerint illo vti. Imo ſatis credendum eſt quod ſi de illo ſcirent, illud vtique practicarent in materia ſibi vtili, & quotidie neceſſaria. Vide quæ dixi in 1.*tom.Dub.Regular.* verbo *priuilegij ceſſatio per non vſum* in §. circa priuilegium quod nõ eſt in vſu in vna Prouincia vnius Religionis,

ſed

ſed tamen eſt in vſu in aliis Prouinciis eiuſdem Religionis. Vide etiam quæ dixi *in 2.tom.Dub.Regul.* verbo *priuilegium 2.fol.320.col.4.* Reſpondeo ſecundo ad poſitam obiectionem quod etiam ſi priuilegium Sixti IV. in Inſulis eſſet præſcriptum per non vſum, non tamen ibidem potuit præſcribi conceſſio Pij V. citata, quia vt contra priuilegia noſtra præſcribatur eſt neceſſarium tempus centum annorum, iuxta priuilegium Patrum B. Benedicti quod ego citaui *in 1. tom. Dubiorum Regul.* ver. *præſcribere.* At conceſſio Pij V. de qua eſt quæſtio, non fuit conceſſa centum ab hinc annis. Sub cenſura Eccleſ. & Doctorum.

CASVS XXVII.

De quodam Abbate electo idiota.

IN quadam Religione eliguntur Abbates locales qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, habentes Mitram cum Baculo, conſecrantes calices, &c. & conferunt ordines Minores: & habent Eccleſias, quibus præficiunt Parochos: & has Eccleſias viſitant per ſe, vel per alios, & ferunt ſententias in caſibus difficilibus ſicut Epiſcopi. Quæritur vtrum: poſsit eligi in officium iſtius Abbatis Religioſus, qui nunquam didicit linguam Latinam, neque illam benè legit, imo neque benè ſcribit.

2 In eadem Religione cum eligendus eſſet Generalis, cum præſideret in Capitulo quidam Epiſcopus ex commiſsione Collectoris Apoſtolici, & de mandato Regis, propoſuit præſes tres Religioſos dicẽs, quod de illis

illis tribus vnum eligerent, & non de aliis: ſic enim diſpoſuiſſe Regem, & electores volebant alium eligere extra illos tres. Obligati vero ex mandato præſidis, elegerunt vnum ex illis tribus, qui erat idiota cum ſupradictis inſufficientiis. Quæritur an fuerit vera electio. Et an iſte Generalis poſſit præſidere in Capitulo Generali futuro.

1 Ad primum quæſitum dico, quod ſecundum ius commune, credo prædictum Religioſum ſic idiotam vt proponitur nō poſſe eligi in prædictam Abbatiam, vel in officium Generalis, qui præſidet his Abbatibus, & à quibus ad Generalem appellatur. Probo imprimis ex cap. vltimo *de ætate, qualit. & ordin. præficiend.* vbi Papa Honorius III. poſt factam ſibi querelam, ſiue informationem circa quemdam electum ad Epiſcopatum Calinenſ. poſt examinatam cauſam, dicit Papa, quod ſufficiebat ad illum non confirmandum confeſſum fuiſſe electum taliter coram Papa, *Nunquam ſe de Grammatica didiciſſe, nec etiam legiſſe Donatum*, & ſubdit ibi Papa: *Quod ſi illum confirmaret, ſe facturum contra Deum, & contra Canonicas ſanctiones tantum in Epiſcopo tolerando defectum.* Idem dicitur in cap. *cum in cunctis, de elect.* vbi Alexander III. dicit, quod in cunctis officiis Ordinum ſacrorum requiruntur grauitas morum, & literarum ſcientia. Si vero hæc in Sacerdote requiruntur quocumque, à fortiore debent inueniri in Abbate cui iniuncta ſunt illa munia, & officia de quibus ſupradictum eſt in informatione. Idem dicitur in cap. *qualiter, de elect.* vbi Papa deiicit ab officio Epiſcopi, qui ante confirmationem, Epiſcopatus Cathedram aſſumpſit, & aſſignat Papa etiam pro cauſa: præcipuè, quia nec donum ſcientiæ Epiſcopo conueniens, fuerat aſſecutus. Vbi gloſſa verbo *Conueniens*, notat quod licet in Prælato

lato non ſit ſcientia eminens, requiritur tamen ſcientia conueniens, id eſt proportionata ad finem officij, & gubernationem animarum. Idem colligitur ex cap. *Illiteratos*, 36. *diſtinct.* in quo ad officium Epiſcopi, vel quaſi Epiſcopi, nõ ſolum requiritur ſcientia, ſed etiam ad Sacerdotium. Idem habetur in cap. *ignorantia*, 38. *diſt.* & denique vltra multos alios textus iuris canonici, & Conciliorum, ſufficiat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. *de reform.* vbi decernit quod eligendus in Epiſcopum, ſit graduatus in ſacra Theologia, vel in ſacris Canonibus, vel habeat teſtimonium alicuius Vniuerſitatis teſtimonium dantis de illius ſufficientia. Vel denique ſi ſit Religioſus, quod illius ſuperiores teſtimonium ferant de illius literatura. Cum ergo prædictus Abbas habeat curam animarum in Religioſis, & in ſæcularibus ſicut habet Epiſcopus, ſequitur quod omnino eſt inhabilis ad dictum officium Religioſus de quo agitur, qui nec nouit linguam Latinam, imo nec benè ſcit legere: & hoc multo magis locum habet in his miſeris temporibus, in quibus tot lites, tot caſus intricatiſſimi quotidie emergunt, quorum reſolutio pendet à iure canonico, & multarum Bullarum Papalium continuo ſtudio.

2 Probo inſuper idipſum ex duabus gloſſ. iuris canon. Prima eſt in cap. *Congregato, de elect.* vbi gloſſ. ver. *Lateran.* & verbo *literatura*, dicit quod defectus ſcientiæ facit aliquem ineligibilem, & prӕterea quod deiicit iam promotum: & citat ad hoc multos textus. Secunda gloſſa eſt cap. 1. *de renunciat.* verbõ *inſufficientiam*, vbi idem dicit quod gloſſa prior proximè citata. Et quod etiam in electionibus Religioſorum ſint eligendi ex obligatione Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform.* ſint eligendi digniores in moribus, & in ſcientia, tenet

Rabello

Rabello *tom.1.de obligat.inſt. lib. 3.q.4. fol.143.§.concluſ. vero*, vbi dicit prædictum Decretum Tridentini etiam obligare in electionibus Religioſorũ. Imo addit, quod magis obliget in Religionibus, quam in electionibus aliorum Eccleſiaſticorum. Denique confirmo ex ratione naturali: nam conformiter ad ius naturale in Republica ſæculari non permittuntur officiales mechanici ſutores, fabri, &c. officium exercere, niſi prius per annos artem didicerint, & prius de illa examinentur: quomodo ergo tolerandum eſt vt officium Epiſcopi, vel quaſi Epiſcopi, de quo agitur cum regimine animarum, quod iuxta D. Gregorium eſt ars artium, committendum ſit homini, qui nec benè legit linguam Latinam? Neque eſt quod reſpondeas, in aliquibus Religionibus aliquando eligi Prælatos Conuentuales omnino illiteratos. Nam reſpondeo 1. me nunquam vllum talem vidiſſe qui ignoraret linguam Latinam: maximè in his temporibus, in quibus recipiendi ad habitum examinãtur exactè de lingua Latina. Secundo dico eſſe diuerſam rationem in illis Prælatis localibus, qui non viſitant, non ferunt ſententias in litibus contra ſæculares, non conferunt ordines, & ſic de cæt. quæ omnia opus habet facere iſte Abbas, & ſic maiori indiget literatura quam illi Prælati locales.

3 Quod attinet ad primam partem ſecundi quæſiti, an præſes illius electionis potuerit coarctare electionem ad illos tres tantum, dico non potuiſſe: & iam in præcedentibus in alio caſu ſimili hoc dixi, ex Rodrig. ſed quia in hoc caſu aliqua circumſtantia diuerſa concurrit, ex eo quod electio facta eſt de commiſſione Collectoris Apoſt. ſunt hic repetenda aliqua iam dicta in præcedentibus. Igitur Rodrig. *tom.2.qq.Regul.q.51. artic.* 10. 11. *&* 12. dicit quod talis deſignatio trium

eſt coarctare electionem quam ius canonicum clamat debere eſſe liberam : & idem nomen, electio , denotat libertatem:& in particulari illic Rodrig.*art.*11. ponit hæc verba.Teneo quod electio Prouincialis,aut cuiuſcumque alterius Prælati reſtricta , non ad certum genus perſonarum, ſed ad tres,vel quatuor perſonas particulares , minimè canonica , & valida debet reputari. Sic ille , quo nil clarius dici poteſt. Quod vero dicit valere electionem ſi coarctetur ad certum genus perſonarum fit , quando viget ſtatum vt de certis tantum nationibus eligatur, videlicet Italis , Gallis, Hiſpanis, Luſitanis : tunc inquam valet , quia non deſignantur certæ perſonæ,vt Petrus, Ioannes, Franciſcus ; ſed deſignatur genus perſonarum , & ſic non coarctatur libertas electorum. Et citat Rodrig. graues Doctores, dicens ſe vidiſſe retractari, & annullari tres electiones Goardianorum , quia in electione cuiuſque fuerunt deſignati tres vt ex illis tantum vnus eligeretur ; & ſic elegerunt : & fuit illorum electio nulla. Quod vero Rex non poſſet præcipere vt vnus ex tribus tantum deſignatis eligeretur , conſtat quia Rex non poteſt diſpenſare in iure canonico,vel naturali, quæ requirunt vt electio ſit libera. Quod vero attinet ad dominum Collectorem Apoſtolicum , ipſe viderit an habuerit commiſſionem Papalem ad diſpenſandum in iure canonico , ſine qua in illo diſpenſare non potuit. Hoc vnum ſcio , quod non potuit diſpenſare vt eligeretur omnino idiota,quoniam iſte etiam in lumine naturali eſt inhabilis, & in lumine naturali nec Papa poteſt diſpenſare : quod etiam conſtat ex eo quod ſupra diximus ex Papa Honorio dicente,quod confirmatio idiotæ iſtius eſſet contra Deum, id eſt,contra lumen naturale diuinum.

4 Ex his patet reſponſio ad ſecundam partem ſecundi dubij, an ſcilicet iſte idiota ſic electus poſſit poſtea præſidere in Capitulo generali futuro: dico enim imprimis illi obediendum eſſe in publico tanquam Prælato, quia habet titulum putatiuum collatum à ſuperiore. Secũdo, quia licet iura, & Doctores citati dicant electionem coarctatam eſſe nullam, & dicant non poſſe eligi omnino idiotam, non tamen dicunt, quod electio iſtius ſit ipſo iure nulla: ſed innuunt quod poterit annullari. Imo etiam ſi dicerent talem electionem eſſe ipſo facto nullam, neceſſaria erat noua ſententia declaratoria nullitatis, vt omnes Doctores dicunt circa legem ponentem priuationem officij ipſo facto alicui delinquẽti: nam etiam poſt delictum commiſſum vt priuetur, debet accedere ſententia ſuperioris declaratoria delicti, de quo Rodrig. *tom.*1. *qq.q.*17. *art.*16. & Henriquez *tom.*2. *lib.*13. *cap.*56. & proinde ad hunc ſic electum contra iuris prohibitionem priuandum ab officio, neceſſaria erit ſententia iudicis, quæ ſi non accedat tanquam Prælatus toleratus poterit, ac debet præſidere in Capitulo. In hoc autem certus ſum, quod iuxta citatos textus, gloſſas, & Doctores poterit illi lis intentari ab electoribus, vt ab officio amoueatur propter duo impedimenta in illius electione concurrentia, videlicet illiteraturæ totalis, & coarctationis factæ in electione illius, ſicut Rodriguez ſupra citatus dicit ſe vidiſſe fieri circa tres electiones Goardianorum ſic electorum. Et præterea quod adhuc poſt electionem poſſit priuari ob dicta impedimenta, probatur clarè ex gloſſa in cap. *veniam*, 35. *q.*9. in ver. *per rumorem*, vbi dicitur quod ſi aliquis propter falſum rumorem eſt electus qui credebatur peritus, poſtea caſſatur eius electio, & citat ad hoc textus.

CASVS XXVIII.

De quodam Prouinciali ægroto, nec valente viſitare Prouinciam.

IN quadam Religione eſt ſtatutum, vt omnes Prælati ducant vitam communem in menſa, veſtitu, &c. ſin minus ait ſtatutum, ſi infirmitatis cauſa id facere non poſſint, & infra quinque menſes non fuerit ſpes ſanitatis aſſequendæ, vt poſſint vitam communem ducere ab officio omnino arceantur.

Hoc poſito in vna Prouincia eiuſdem Religionis, quidam Prouincialis per multos menſes ita infirmus eſt ex variis, & antiquis infirmitatibus ſine vlla ſpe ſanitatis obtinendæ, vt Prouinciam viſitare non poſsit niſi per alium, & cum circumſtantiis indebitis, & indecoris ad ſtatum illius Prouinciæ. Quæritur an poſſit ac debeat ab officio amoueri etiam inuitus.

1 Reſpondeo caſum nullam pati difficultatem: nam ſtatutum, ſeu lex clariſsimè loquitur, & comprehendit clarè prædictum Prouincialem de ſanitate deſperatum. Breuiter idem poteſt oſtendi à ſimili, ex eo quod habetur in cap. vnico, *de Clerico ægrotante.* vbi iubetur Epiſcopus aſsignare coadiutorē Prælato inferiori infirmo, & de ſanitate deſperato, ne Eccleſia fraudetur debito ſeruitio Miniſtrorum. Addit textus: *Quod ſi Epiſcopus fuerit ſenio, aut valetudine corporali grauatus, vel adeo impeditus perpetuo, vt officium ſuum nequeat exercere.* Tunc iubet vt Capitulum cum Epiſcopo eligant duos coadiutores, qui Epiſcopatum gubernent. Quod præſenti caſui debet omnino applicari, cum ſit eadem omni

omnino ratio. Cum vero Prælato Regulari non debeant dari coadiutores, cum id ſit præter conſuetudinem, & Religioni non congruum, ſequitur quod talis Prouincialis tenetur renunciare officio, idque ſi facere noluerit, ab eodem ſit amouendus. Cauſa vero cur Epiſcopus, & Parochus impeditus à regimine, non amoueantur ab officio, ſed illis dentur coadiutores, inter alias eſt, quod cum habeant familiam ſuſtentandam, nõ decuit illos priuari fructibus beneficiorum neceſſariis ad ſe, & ad ſuos ſuſtentandos: quod non currit in Prælato Regulari. Probatur hoc etiam viuo exemplo Patris noſtri Franciſci, qui vbi primo ſe ſenſit languoribus, & infirmitatibus præpeditum ad diſcurrendum per vrbes, & oppida pro regimine Fratrum, ſeipſum ipſemet officio Generalis abdicauit, & creauit Vicarium Generalem Ordinis Fratrem Petrum Cataneum *lib.2. Chron. cap.31. 1. part.* Imo vero ipſemet Pater *in cap.8. Regulæ,* innuit quod eadem de cauſa poſsit amoueri ab officio ipſe Generalis Ordinis. Ait enim, quod ſi Religio viderit Miniſtrum Generalem non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur Miniſtri Prouinciales ſub peccato mortali alium Generalem eligere. Quis autem non videat quod Prouincialis impeditus omnino ad viſitandam Prouinciam ſit inſufficiens, & inutilis ad communem vtilitatem Fratrum? Cum enim non poſsit viſitare, non implebit officium boni paſtoris, qui iuxta Euangelium debet cognoſcere oues proprias: ad quam cognitionem Concilium Tridentinum iniungit Epiſcopis, vt ſingulis annis viſitent totam ſuam Diœceſem. Quod idem P.N. Franciſcus monet *in ſua Regula, cap.10.* de Prouincialibus, dicens: *Viſitent, & moneant fratres ſuos*, &c. Denique quantum ſit neceſſarium ad

bonum regimen ſubditorum Regularium, quod illorum Prælatus vitam communem ducat in menſa, veſtitu, & cæteris, ſufficiat inter alia dictum D. Gregorij Nazianzeni in ſententiis *ſentent.* 4. vbi dicit, quod Prę latus qui docet, & non facit, vna manu trahit ſubditos, alia impellit ad cadendum. At Prælatus Regularis impeditus omnino languoribus, licet poſſet manu linguæ docere, & ſubditos ad Regulæ obſeruationem trahere: è contra cum manu operis, vtendo videlicet cibis, ac veſtibus delicatis, eoſdem ſubditos ad relaxationem impellit, licet nolit. Vnde conſtat prædictum ſtatutum iſtius Ordinis eſſe fundatum in iure canonico, imo & naturali, & Prouincialem iſtum comprehendere.

CASVS XXIX.

De quibuſdam confeſſoribus ſæcularium certo modo electis.

IN Ordine Minorum ſtatuto generali decernitur, vt confeſſores ſæculariũ non fiant, niſi in Capitulo per Prouincialem cum diffinitoribus in diffinitorio. Adduntur alia duo in eodem ſtatuto; primum vt ſinguli Goardiani ad prædictum diffinitorium mittant examen Fratrum ſuorum de moribus, & ſcientia, qui poſſunt eligi pro confeſſoribus: & ex illis ſic miſſis, & à Goardianis examinatis, Prouincialis cum diffinitorio eligant digniores. Secundo addit idem ſtatutum, quod Prouincialis extra diffinitorium non poſsit per ſe aliquem Religioſum inſtituere confeſſorem ſæcularium, quamuis diffinitorium id committat Prouinciali in ſpeciali.

ſpeciali. Hoc poſito, in quodam Capitulo non venerunt examina facta à Goardianis circa eligendos pro confeſſoribus, ſicut ſtatutum decernit. Diffinitorium fortè videns neceſſarium eſſe creare confeſſores ſæcularium pro bono animarum, commiſit Prouinciali vt ipſe Prouinciam viſitans examinaret Religioſos pro confeſſionibus audiendis, & quos idoneos iudicaret, confeſſores inſtitueret: nam ipſi diffinitores quoad hoc in ipſum Prouincialem compromittebant.

Ex vi prædictæ commiſſionis Prouincialis viſitans Prouinciam inſtituit aliquos confeſſores ſæcularium, qui cum licentia Prouincialis Epiſcopo præſentati, & approbati, confeſſiones ſæcularium audierunt. Quo poſito quæruntur duo.

Primum, an dicti confeſſores prædicto modo inſtituti à Prouinciali validè ſint inſtituti? Secundum, an dato etiam quod non fuerint validè inſtituti, confeſſiones ab illis auditæ validæ fuerint? Et videtur quod vtrumque nullum fuerit: primum, quia cum ſtatutum generale deneget diffinitoribus vt poſsint compromiſſionem facere in Prouincialem pro eligendis confeſſoribus extra Capitulum, inſtitutio talium confeſſorum ſic facta à Prouinciali, eſt facta ſine iuriſdictione, & non ſeruata forma mandati ſtatuti generalis, vt patet. At conſtat quod non ſeruata forma mandati, ſeu commiſsionis, actus eſt nullus: imo in hoc caſu, non ſolum nó eſt ſeruata forma mandati, ſed expreſsè contrauentum eſt formæ mandati. Ex probatione iſtius primi probari videtur ſecundum, videlicet confeſsiones auditas ab his cófeſſoribus nulliter inſtitutis, fuiſſe nullas: nam confeſſor nulliter electus, caret iuriſdictione, & carens iuriſdictione facit actum nullum.

1 Ante reſponſionem præmitto quod in Clementi-

na *Dudum,de ſepult.* Clemens V. conceſſit, ac decreuit, quod pro confeſſoribus audituris confeſsiones ſæcularium aſſumendis ex Ordine BB. PP. Dominici, & Franciſci ſufficeret Prouincialem vtriuſque præſentare Epiſcopo nomina illorum Religioſorum, quos vellet,ac peteret eligi, ſeu approbari ab Epiſcopo in confeſſores ſæcularium : quibus præſentatis, Epiſcopus debeat illos approbare modo ibi aſsignato, ad quem me remitto. Qui modus præſentandi eſt de iure communi,& poſitus in corpore iuris. Neque in illo exigit Papa conſenſum diffinitorij pro inſtitutione confeſſorum , ſed ſolum conſenſum Prouincialis. Neque Concilium Tridentinum *ſeſſ.23.c.15. de reform.* agens de approbatione confeſſorum Regularium, aliquid requirit,vel ſpecificat circa modum quo confeſſor Regularis ex parte ſui Ordinis debeat præſentari Epiſcopo, pro confeſsionibus ſæcularium audiendis.

2 Hoc poſito reſpondi, me credere (quidquid diffinitores illi errauerint) prædictos confeſſores à Prouinciali ſic inſtitutos, validè fuiſſe inſtitutos in foro conſcientiæ, & proinde confeſsiones ab illis auditas, fuiſſe validas. Probo primum,fuiſſe ſcilicet validè inſtitutos pro foro conſcientiæ.Probo primo,quia ſtatutum Religionis non poteſt irritare actum ſubditi, qui aliàs fit cōformiter ad ius canonicum,aliàs poſſet Religio irritare ius canonicum: at præſentatio iſtorum confeſſorum facta eſt iuxta ius canonicum dictæ Clement.requirentis ad præſentationem confeſſorum ſolum conſenſum Prouincialis,non vero diffinitorij: ergo dicta præſentatio valida fuit pro foro conſcientiæ. Minor & conſequentia patent. Probo maiorem,quod ſcilicet ſtatutū Religionis non poſsit annullare actum factum iuxta ius canonicum:primo quia inferior non

poteſt

poteſt tollere legem ſuperioris, Clementina *Ne Romani, de elect.* ſtatutum vero Religionis eſt inferius iure canonico. Et hoc ipſum tenet expreſsè Nauar. *lib. 3. conſilior. tit. de Regular. conſ. 5.* dicens non valere ſtatutum Ordinis annullantis profeſsionem illius, qui in profeſsione negauit ſe eſſe Chriſtianũ nouum, quia aliàs profeſsio eſt facta iuxta ius canonicum, in quo nõ annullatur talis profeſsio. Idem tenet Mirand. *tom. 1. Manual. quæſt. 22. art. 5. ad tertium*, dicens non poſſe Ordinem Franciſcanum facere ſtatutum annullans profeſſionem Nouitij, qui in anno nouitiatus cum habitu, & licentia Prælati exiuit à Conuẽtu curandi morbi gratia, quia illa abſentia ſic facta eſt conformis iuri communi: quod maximè inſeruit ad noſtrum intentum de pręſenti ſtatuto eligendorum confeſſorum modo prædicto: licet enim diffinitores errauerint in facienda illa compromiſsione Prouinciali contra ſtatutum: at tale ſtatutum videtur quod non poſsit annullare inſtitutionem prædicto modo factam à Prouinciali de his confeſſoribus, cum illam fecerit iuxta ius commune cit. Clementinæ *Dudum*, quæ ad confeſſorum præſentationem ſolum conſenſum Prouincialis requirit. Secundo principaliter probo, quia prædictum ſtatutum licet prohibeat ne diffinitores compromittant in Prouincialem, vt inſtituat cõfeſſores extra Capitulum, tamen non annullat ſecus factum à Prouinciali, vt patet: at multa fieri prohibentur, quæ tamen facta valent, vt patet multis exemplis quotidianis, & habetur expreſsè cap. *ad Apoſtolicam, de Regul.* ergo ſola ſimplex prohibitio ſtatuti non annullans, non reddit nullam inſtitutionem prædictam factam à Prouinciali, maximè cum facta fuerit ex forma iuris canonici. Quod latè & fusè traditur à Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſput. 5. n. 2. & 4.*

& à Suarez *lib.5. de legibus, cap.31. num.13.* vbi dicunt, quod hoc verbum, *Aliter non fiat, vel nullus faciat*, vel quid ſimile poſita in lege, ſi lex aliàs non annullet actum, non irritare ſecus factum: ſed ſolum apponi vt actus debitè & licitè fiat. Et magis in ſpeciali, id confirmo ex Miranda, qui *tom.1. qq. Manual. quaſt.47. art. 12.* dicit quod ſi aliquis Religioſus ſine licentia ſui Prouincialis fuit præſentatus Epiſcopo, & ab illo approbatus ad audiendas confeſsiones ſæcularium, confeſsiones ab eo auditę erunt validæ, ſi in ſua Religione non ſit ſtatutum annullans prædictas confeſsiones: at hoc citatum ſtatutum licet prohibeat diffinitoribus id compromittere in Prouincialem, non tamen annullat inſtitutionem ſecus factam à Prouinciali, nec confeſsiones auditas à confeſſoribus ab illo ſic inſtitutis. Tertio principaliter probatur, quia vnaquæque res facilè redit ad ſuum primum principium, & facilè lex, & res redit ad ſuam antiquam legem, vt probat Nauarr. *in lib. conſtit. de pœnitent. & remiſſ. conſil. 19. num.4.* inde probans quod poſsit Monialis tempore Iubilæi confiteri Clerico ſæculari approbato, quia facilè res redit ad antiquam legem, & olim Moniales nondum exemptæ, ſed ſubditæ Epiſcopis, confitebantur Clerico ſæculari: ergo etiam in hoc caſu, facilis erit reditus ad antiquam legem citatæ Clementinæ, quod confeſſor Regularis inſtituatur ſufficienter de ſolo conſenſu Prouincialis, non expectato conſenſu Capituli.

3 Ex dictis patet reſponſio ad ſecundum quæſitum, & dico confeſsiones auditas ab his confeſſoribus fuiſſe validas propter multa dicta *num. 1. & 2.* & maximè quia ſunt auditæ à confeſſore approbato de licentia Prouincialis iuxta formam Clement. *Dudum*; & quia dictum ſtatutum licet prohibeat, non tamen annullat

inſtitu

inſtitutionem confeſſorum aliter factam, nec confeſſiones ab illis auditas, & tunc optimè ſeruit citatum dictum Mirandæ *tom.1.Manual.quæſt.47.art.12.*

4 Hinc etiam patet ſolutio argumenti poſiti in contrarium. Primo enim reſpondetur, quod licet in his confeſſoribus inſtituendis non ſit ſeruata forma mandati, vel ſtatuti, quod præcipit contrarium, id non obſtare, quia licet prohibeat, non tamen annullat, vt diximus ante finem *num.* 2. ex Sanchez, & Suarez. Secundo dicendum quod licet in inſtitutione horum confeſſorum non ſit ſeruata forma ſtatuti, ſeruata eſt tamen forma iuris communis aſſignata in Clementina *Dudum*, citata, quæ pro confeſſoribus Ordinis noſtri ſolius Prouincialis conſenſum requirit, non Capituli; quæ forma præſentandi confeſſores non poteſt annullari à ſtatuto Ordinis vt probaui *num.* 2. Et proinde ſufficienter ſunt prædicti confeſſores præſentati, & ex conſequenti confeſsiones ab illis auditæ validæ fuerunt: quidquid ſit de errore diffinitorum in tali compromiſsione erga Prouincialem facta.

CASVS XXX.

De abſolutione vnius excommunicationis impenſa ab vno excommunicato.

DVo Religioſi rixati ſunt adinuicem manus violentas ſibi inuicem iniicientes, ſed in ſecreto. Tranſacto delicto, pœnitentes, vnus petiit ab alio vt ſe abſolueret ab excommunicatione tantum, non à peccato, idque extra ſacramentum confeſsionis. Ille habens

bens aliàs iuriſdictionem delegatam vt poſſet abſol-uere à prædicta excommunicatione percuſſoris Clerici, abſoluit illum ab illa cenſura extra confeſſionem ſacramẽtalem. Ex quo facto multa ſuborta ſunt dubia.

Primo quæritur, an peccauerit iſte ſic petens abſolutionem ab illo, quem ſciebat eſſe excommunicatum, & in peccato mortali. Secundo, an iſte ſic exiſtens excommunicatus potuerit validè abſoluere alium. Tertiò, an potuerit illum abſoluere à cenſura extra confeſsionem ſacramentalem. Quarto, vtrum ex eo quod exiſtens excommunicatus vſus fuerit iuriſdictione, abſoluens à cenſura incurrerit aliquam irregularitatem.

1 Hunc caſum ponit Sorbus Capucinus *in Annot. ad compendium*, ver. *abſolutio ordinaria quoad fratres*, §. *ſed ſi ſuccederet*. Eundem caſum in ſubſtantia ponit Ludoicus de Beja Sorbum ſecutus, licet differat in circumſtantia caſus, dicens accidiſſe inter duos Clericos publicè ſe percutientes tempore Iubilei magni, & non habentes alios cõfeſſarios quibus confiterentur. Ita refert Beja 4. *p. reſponſ. Moral. caſu* 6. & Sorbus ſupponit caſum contigiſſe inter ſuperiorem, & ſubditum Regularem. Beja & Sorbus concordant quod in neceſsitate, non habita copia alterius confeſſoris, poſſunt ſe adinuicem abſoluere à cenſura, & peccatis, quia neceſsitas non habet legem, & multa permittit neceſsitas, quæ non licent extra illam. Et Sorbus ibi referens caſum inter Prælatum, & ſuum ſubditum clarè innuit potuiſſe ſubditum ſine peccato petere à ſuo ſuperiore abſolutionem cenſuræ, etiam extra ſacramentum. At caſus præſens eſt diuerſus ab illo vtroque: quia iſte ſupponitur fuiſſe in ſecreto, & inter duos Religioſos ſubditos æquales.

2 Ante

2 Ante reſponſionem igitur ſuppono duo clariſſima. Primum eſt, quod per extrauagantem Martini V. *ad euitanda*, non tenemur euitare excommunicatum in temporalibus,& ſpiritualibus niſi ſit vel declaratus, vel notorius Clerici percuſſor vt communis opinio,& praxis obſeruat; & proinde ſi excommunicatus non declaratus, nec notorius Clerici percuſſor ſacramenta miniſtrent, quidquid ſit de peccato ſuo, cui Papa nullum fauorem particularem concedit, tamen factum tenet;ſic enim ibi Papa diſponit propter bonum commune animarum. Secundo ſuppono hos duos Religioſos de quibus quæritur eſſe quidem ambos excommunicatos, & percuſſores Clerici: ſed non eſſe notorios Clerici percuſſores,quia in ſecreto fecerunt vt dicitur. Pro quo optimè dicit Zerol.1.*part. praxis dub.*5. verbo *excommunicatio.* quod vt quis dicatur notorius Clerici percuſſor, neceſſaria eſt euidentia facti,ita vt percutiens taliter videatur ab aliis quod non poſſit vlla tergiuerſatione celari. Et ſtatim *dubio* 6.citans Nauarrum ait ad faciendum notorium requiri ad minus ſex teſtes, quam opinionem approbat Zerol. dicens ad faciendum percuſſorem Clerici notorium, requiri ſex teſtes. Et eandem opinionem repetit Zerola *in* 2.*part. praxis*, ver.*excommunicatio,dub.*9. quod adhuc magis extendit Farin. *tom.de Inquiſitione,quæſt.*21. maximè *num.*185.*pag.*2, vbi dicit quod ad faciendum notorium requiruntur decem teſtes,& pauciores nullo modo ſufficere.

3 Ad primum ergò quæſitum dico,quod ille qui petiit abſolutionem ab altero percuſſore, peccauit m. contra charitatem petendo ab illo abſolutionem,ſi habebat alterum à quo peteret, neque habebat tam vrgentem neceſſitatem abſolutionis, neque is à quo petebat

petebat erat proprius Prælatus obligatus ad abſolutionem impendendam. Eſt communis omnium Doctorum:& probatur, quia ex charitate teneor vitare damnum proximi, quantum poſſum: ſed petendo abſolutionem ab iſto ſic impedito, & prohibito, ſum cauſa ſui damni ſpiritualis, vt patet,cum illam dare nequeat ſine peccato: ergo pro tunc non poſſum illam ab eo petere, niſi interueniat vlla neceſſitas ex prædictis,vel ille ſit proprius Parochus. Præceptum enim charitatis obligat vt vitem damnum proximi,quantum potuero.

4 Ad ſecundum quæſitum, dico hunc ſic excommunicatum percuſſorem Clerici, ſi alias habebat facultatem delegatam ad abſoluendum ab iſta percuſſione, potuiſſe validè abſoluere iſtum petentem à ſe percuſſum, non obſtante quod ipſe abſoluens eſſet ſic excommunicatus. Probatur euidenter ex citata extrauag. Martini V. & communi Doctorum, quæ extrauagans non priuat iuridictione externa, vel interna niſi excommunicatum declaratum,vel notorium Clerici percuſſorem. At iſte percuſſor abſoluens licet ſit excommunicatus,non eſt declaratus. Et licet ſit Clerici percuſſor, non eſt notorius, vt patet ex proximè dictis *num.* 3. ergo non eſt priuatus iuriſdictione, ſed facta per ipſum tenent, dum eſt toleratus ab Eccleſia. Maius eſt quod tradit Beia *citato caſu 6. §. Nos autem arbitramur*, dicens quod illi duo Sacerdotes ambo Parochi, qui ſe in publico percuſſerunt, potuiſſe ſe adinuicem abſoluere propter neceſſitatem, quia non habebant alios confeſſores: neceſſitatis enim epicheia illis dabat iuriſdictionem. Et tamen erant notorij Clerici percuſſores,quibus ius adimit omnem iuriſdictionem. Et Sorbus ait poſſe illos duos ſe abſoluere adinuicem à peccatis, quod maius eſt, quam abſol-

uere

uere à ſola cenſura. Si ergo neceſſitas illis potuit tribuere ius ad abſoluendum etiam à peccatis, à fortiori idem ius ad abſoluendum validè ab iſta cenſura habebit iſte percuſſor Clerici occultus per citatam Extrauag. Martini V. quæ non priuat iuriſdjctione excommunicatum niſi ſit declaratus, vel notorius Clerici percuſſor.

5 Ad tertium quæſitum dico potuiſſe hunc talem percuſſorem Clerici occultum validè hanc abſolutionem à ſola cenſura dare extra ſacramentum confeſſionis,non audita confeſſione peccatorum. Regula enim communis eſt Theologorum, quod confeſſor potens abſoluere ab aliqua cenſura, poteſt ab illa abſoluere etiam non audita confeſſione ſacramentali pœnitentis.Sic docet in terminis Rodriguez *tom.1.qq.quæſt.61, art.7.* citans Victoriam, Penham, Medinam,& Henriquez, qui citat alios: addítque id poſſe facere confeſſores virtute priuilegiorum, etiamſi in illis concedatur facultas abſoluendi pœnitentes à cenſuris, auditis illorum confeſſionibus, ob cauſam ibi aſſignatam. Eandem doctrinam tradit Sanchez *lib.8.de matrim.diſp. 34. num.29.* vbi ait,quod concedente Papa per reſcriptum alicui vt diſpenſet cum aliquo in aliquo impedimento matrimonij,iniungendo illi pœnitentiam ſalutarem, hac clauſula non obſtante poterit diſpenſare cum illo extra ſacramentum pœnitentiæ.Et citat multos Doctores,& alia dicit huc ſpectantia. Et probatur ex praxi quotidiana Prælatorum: nam inquiſitores S. Officij abſoluunt hæreticos in publico,non abſoluentes ibi niſi ab excommunicatione incurſa propter hæreſim, ſed non abſoluunt ſacramentaliter à peccato hæreſis. Et Prælati Regulares abſoluunt apoſtatas ab excommunicatione extra ſacramentum non audita

feſſione ſacramentali apoſtatæ. Non enim abſolutio à cenſuris pendet ab abſolutione à peccatis:licet è contra abſolutio à peccatis pendeat ab abſolutione excommunicationis, eo quod excommunicato prohibita ſit receptio Sacramentorum.

6 Ad quartum quæſitum dico hunc excommunicatum abſoluentem ſolum à cenſura extra ſacramentum, peccaſſe quidem mortaliter, ſed non incurriſſe irregularitatem. Prima pars, quod peccauerit mortaliter, conſtat quia violauit præceptum Eccleſiæ in re graui, vtendo iuriſdictione ſibi prohibita in tali ſtatu. Excipe, niſi petens abſolutionem eſſet in graui neceſſitate illius: tunc enim videtur non peccaſſe ob grauem petentis neceſſitatem. Si enim Doctores communiter dicunt excommunicatum celebrantem ob grauem neceſſitatem vitandæ infamiæ propriæ, non incurrere irregularitatem: videtur à paritate rationis quod excommunicatus vtens iuriſdictione pro vrgente neceſſitate proximi, non peccabit: propter generalem Regulam, quod neceſſitas non habet legem.

7 Secunda pars iſtius concluſionis, in qua totum dubium conſiſtit, meo iudicio aſſeritur à Suarez *tom. de cenſur. diſp.* 12. *ſect.* 2. *num.* 21. vbi explicans quo modo Epiſcopus incurrat irregularitaté exercendo actum iuriſdictionis, explicat, quod ſi ille actus ſit actus ordinis ſacri, incurrit irregularitatem, vt ſi ſit actus confeſſionis ſacramentalis. Si autem ſit actus puræ iuriſdictionis, dicit propter illum non incurri irregularitatem: quia iſta irregularitas non eſt extendenda vltra id quod iura decernunt: at iura non imponunt irregularitatem excommunicato, niſi quando miniſtrat ſacramenta, vel actum iuriſdictionis annexum Ordini ſacro. Abſoluere autem ſolum ab excommuni

municatione extra ſacramentum, licet ſit actus iuriſdictionis, non eſt annexus Ordini ſacro. Probo, quia Vicarius Generalis Epiſcopi poteſt eſſe ille qui nullum habet ordinem ſacrum, ſed ſolam primam tonſuram: & tamen iſte poteſt abſoluere ab excommunicatione carens Ordine ſacro: ac proinde abſoluere ab excommunicatione, licet ſit actus iuriſdictionis, non tamen de ſe eſt annexus Ordini ſacro. Idem videtur aſſerere Ludoicus Beia citato *caſu 6. §. Tum quia excommunicatus*. Et quod nihilominus iſte vtens iuriſdictione etiam in actu non annexo Ordini ſacro peccauerit m. tenet expreſsè Suar.*eod.tom.de cenſur.diſput.*14.*ſect.*1. *num.* 3. Quod autem Vicarius Generalis carens omni Ordine ſacro, cum ſola prima tonſura poſſit abſoluere ab excommunicatione, inter alios tenet Henriquez citans alios *tom. 2. Summ. lib.*13. *cap.*27. §. 4. *in text.* & gloſſa *litera G.*

CASVS XXXI.

Dominus Papa Vrbanus VIII. derogat priuilegijs particularibus Religioſorum à Prælatis tantum conceſſis.

DOminus Papa Vrbanus VIII. anno 626. die 30. Iulij, Bulla particulari in omnibus Religionibus annullauit priuilegia, & exemptiones omnes, quas aliqui Patres graues in Religionibus à Prælatis habebāt, vel ipſi per abuſum vſurpauerant in præiudicium Religioſorum: ex quibus aliquas ſpecificat in Bulla. Hanc Bullam impetrauit ab illo Rex Hiſpaniæ; qui Rex ſin-

gulis Prouincialibus iſtius Regni propriam epiſtolam miſit cum eadem Bulla, monens vnumquemque Prælatum vt illam executioni mandaret. Et quamuis illa nullam executionem, vel effectum habuerit, multaque dubia orta ſint circa illam, non putaui in vanum me laboraturum, ſi aliquas aduertentias circa illam ponerem, quæ licet in præſenti locum non ſint habituræ: poterunt tamen fortè pro futuro deſeruire; iuxta illud Poëtæ: *Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit.*

ADVERTENTIA I.

Quanto cum zelo, & fundamento Bulla fuerit expedita, & impetrata.

1 QVod Summus Pőtifex motiua multa habuerit ad expediendam prædictam Bullam ex zelo extirpandi à Religionibus aliquos abuſus contra Religionum puritatem, & obſeruantiam Regularum intruſos: quodque Rex Catholicus eodem ſuo ſolito zelo ductus eandem cum magno fundamento impetrauerit, oſtendo aliquibus rationibus, ante quas ſolum præmitto, notum eſſe quod ego potuerim frui in Ordine aliquibus exemptionibus in iſta Bulla prohibitis; quæ tamen non curo, nec curaui, ſciens quia amicus Plato, ſed magis amica veritas.

2 Quod igitur Bulla multo cum iure, imo & neceſſitate data fuerit. Probo primo exemplo à ſimili: nam Papa Paulus V. anno 1606. propria Bulla reuocauit omnes indulgentias conceſſas variis Religionibus, exceptis paucis, quas ibi in dicta Bulla permiſit: & in Bulla

la dicit iam Papam Clementem VIII. intentaſſe eaſdem indulgentias reuocare, licet negotiis impeditum id ad finem non perduxiſſe:& cauſam iſtius reuocationis ibi Papa aſſignans,ait eſſe: *Propter abuſus,& corruptelas, quæ in vſu dictarum indulgentiarum fuerant ortæ.* Dico ergo: Si fuit neceſſarium reuocare indulgentias quæ ſic proſunt animæ, propter multitudinem,& propter abuſum, & corruptelas circa indulgentias ortas: maiori iure videtur quod fuerit neceſſarium reuocare priuilegia particularia non conceſſa à Sede Apoſtolica, ſed vel à Prælatis conceſſa particularibus Religioſis, vel per abuſum, & corruptelam intruſa cum præiudicio Religionum,imo & aliquando cum diſpendio animarum ipſorum ſic priuilegiatorum? Iam D. Bernardus hoc præſentiebat, imo & deſiderabat: quando *lib. 3. de conſiderat. ad Eugenium tribus folijs poſt initium,* prædictum Papam monuit, vt parcus eſſet in diſpenſationibus concedendis, niſi cum adeſſet neceſſitas, vel vtilitas boni communis,ait Sanctus. *Cum nihil horum eſt, non diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.* Conſtat autem quod in his exemptionibus in iſta Bulla prohibitis (quæ ſunt vtique diſpenſationes) non interuenit neceſſitas,vel vtilitas boni communis, ſed illius diſſipatio, vt Papa innuit in prooemio iſtius Bullæ, & mox oſtendam. Secundo principaliter probo,quia ex priuilegiis in hac Bulla reuocatis naſcitur vt plurimum inquietudo,dolor,& murmuratio in aliis bonis Religioſis,& occaſio faciēdi ſimilia ſine priuilegiis illis:quando vident alios adoleſcentiores qui non laborauerunt in Religione talibus priuilegiis munitos, ſibi ſenioribus anteferri,qui in Religione portarunt pondus diei, & æſtus. Facit ad intentum querela illa operariorum vineæ, qui contra patremfamilias Matth.20. murmu-

rarunt, eo quod ſibi fecerit pares in præmio illos qui vna hora tantum laborauerant, cum ipſi portauerint pondus diei, & æſtus: & ex his priuilegiis non ſolum reſultat fieri pares iuniores, ſed etiã fieri maiores illis, qui totam vitam in choro, & aliis Religionis obſequiis conſumpſerunt. Facit pro eodem intento querimonia illa fratrum Ioſeph, qui ægrè tulerunt fratrem iuniorem Ioſeph ſibi præferri à patre in maioribus amoris indiciis illi exhibitis à patre, & in tunica particulari polymita, quam illi ſoli pater conceſſit. Facit denique ille verſus Pſalmi 62. *In labore hominum non ſunt*,&c.ad quem locum Lorinus explicat, id eſt: *Communia Reipublicæ onera deuitant, & in aliorum humeros capitaque reyciunt.* Et ſubdit Pſalmus: *Ideo tenuit eos ſuperbia*,&c. Alia multa poſſent incommoda referri orta ex his exemptionibus, & priuilegiis,quæ omitto breuitatis gratia, quæ tamen prudentes, graues, ac zelantes Religioſi & ſciunt, & dolent.

ADVERTENTIA II.

Vtrùm hæc Bulla obliget in Regno Portugalliæ.

3 NOn defuerunt qui dicerent hanc Bullam non obligare Religioſos exiſtentes in Portugallia, ducti fortè ex eo quod Papa in illa loquitur in communi de Religioſis prouinciarum Hiſpaniæ:Regnum vero Portugalliæ ſemper fuit habitum pro regno ſeparato ab Hiſpania.Quod ſubterfugium,ſeu motiuum puto omnino friuolum, & nullum. Probo imprimis, quia Papa Bullam concedens conceſſit illam ad petitionem,

onem, & intentionem Regis Catholici, eiúſque in-
ntioni Papa ſe accommodauit in illius conceſſione:
Rex Catholicus illam impetrans clarè ſignificat ſe
lam impetraſſe etiam pro Portugallia, cum ſcribat
piſtolas ſingulis Prælatis Portugalliæ, vt illam exe-
uantur: ergo obligat in Portugallia. Confirmatur cla-
ſſimo exemplo: nam communis eſt opinio Theolo-
orum, quod cum aliquis impetrat à iudice Eccleſia-
ico aliquam excommunicationem contra ſcientes,
el detinentes rem aliquam, iudex Eccleſiaſticus ita ſe
ccommodat intentioni impetrantis excommunica-
ionem, vt nolit per illam ligari niſi illos, quos impe-
rans ligari voluerit, vt tenet inter alios Henriq. *tom.* 2.
um. lib. 13. *de excommun. cap.* 20. *n.* 1. citans multos; cum
rgo Papa hanc Bullam conceſſerit ad petitionem Re-
is Catholici illius ſe intentioni accommodans, &
Rex per ſuam epiſtolam declaret ſe etiam pro Portu-
gallia illam impetraſſe: quæ dubitatio manere poteſt
llam in Portugallia locum habere? Secundo lex gene-
aliter loquens, generaliter eſt intelligenda, iuxta mul-
os textus citatos à Nauar. *lib.* 3. *conſiliorum, tit. de regul.*
onſilio 79. *num.* 1. ſed iſta Bulla eſt lex generalis pro
Hiſpania, & loquitur generaliter, illis verbis, *In Hi-
ſpaniarum regnis:* & in aliis verbis poſtea, videlicet, *in di-
ctis regnis*, & Portugallia in deſcriptione terrarum eſt
regnum Hiſpaniæ, & ſubiectum Regi Hiſpaniæ, ergo
ntelligenda eſt omnino etiam pro Portugallia. Tertio
probatur omnino ex multis quæ doctè, & efficaciter
tradit Penha *in director. Inquiſ. in fin. fol.* 151. in quodam
titulo, quomodo probetur extrauagantium authoritas
2. *part.* §. *Iam non obſtat:* vbi probat quod Bulla Papæ di-
recta Inquiſitoribus vnius ciuitatis extenditur etiam
ad Inquiſitores aliarum vrbium, vbicumque eadem eſt

rarunt, eo quod ſibi fecerit pares in præmio illos qui vna hora tantum laborauerant, cum ipſi portauerint pondus diei, & æſtus: & ex his priuilegiis non ſolum reſultat fieri pares iuniores, ſed etiã fieri maiores illis, qui totam vitam in choro, & aliis Religionis obſequiis conſumpſerunt. Facit pro eodem intento querimonia illa fratrum Ioſeph, qui ægrè tulerunt fratrem iuniorem Ioſeph ſibi præferri à patre in maioribus amoris indiciis illi exhibitis à patre, & in tunica particulari polymita, quam illi ſoli pater conceſſit. Facit denique ille verſus Pſalmi 62. *In labore hominum non ſunt*,&c.ad quem locum Lorinus explicat, id eſt: *Communia Reipublicæ onera deuitant, & in aliorum humeros capitaque reyciunt.* Et ſubdit Pſalmus: *Ideo tenuit eos ſuperbia*,&c. Alia multa poſſent incommoda referri orta ex his exemptionibus, & priuilegiis,quæ omitto breuitatis gratia, quæ tamen prudentes, graues, ac zelantes Religioſi & ſciunt, & dolent.

ADVERTENTIA II.

Vtrùm hæc Bulla obliget in Regno Portugalliæ.

3 NOn defuerunt qui dicerent hanc Bullam non obligare Religioſos exiſtentes in Portugallia, ducti fortè ex eo quod Papa in illa loquitur in communi de Religioſis prouinciarum Hiſpaniæ:Regnum vero Portugalliæ ſemper fuit habitum pro regno ſeparato ab Hiſpania.Quod ſubterfugium,ſeu motiuum puto omnino friuolum, & nullum. Probo imprimis, quia Papa Bullam concedens conceſſit illam ad petitionem,

tionem, & intentionem Regis Catholici, eiúſque intentioni Papa ſe accommodauit in illius conceſſione: at Rex Catholicus illam impetrans clarè ſignificat ſe illam impetraſſe etiam pro Portugallia, cum ſcribat epiſtolas ſingulis Prælatis Portugalliæ, vt illam exequantur: ergo obligat in Portugallia. Confirmatur clariſſimo exemplo: nam communis eſt opinio Theologorum, quod cum aliquis impetrat à iudice Eccleſiaſtico aliquam excommunicationem contra ſcientes, vel detinentes rem aliquam, iudex Eccleſiaſticus ita ſe accommodat intentioni impetrantis excommunicationem, vt nolit per illam ligari niſi illos, quos impetrans ligari voluerit, vt tenet inter alios Henriq. *tom. 2. Sum. lib. 13. de excommun. cap. 20. n. 1.* citans multos; cum ergo Papa hanc Bullam conceſſerit ad petitionem Regis Catholici illius ſe intentioni accommodans, & Rex per ſuam epiſtolam declaret ſe etiam pro Portugallia illam impetraſſe: quæ dubitatio manere poteſt illam in Portugallia locum habere? Secundo lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, iuxta multos textus citatos à Nauar. *lib. 3. conſiliorum, tit. de regul. conſilio 79. num.* 1. ſed iſta Bulla eſt lex generalis pro Hiſpania, & loquitur generaliter, illis verbis, *In Hiſpaniarum regnis:* & in aliis verbis poſtea, videlicet, *in dictis regnis*, & Portugallia in deſcriptione terrarum eſt regnum Hiſpaniæ, & ſubiectum Regi Hiſpaniæ, ergo intelligenda eſt omnino etiam pro Portugallia. Tertio probatur omnino ex multis quæ doctè, & efficaciter tradit Penha *in director. Inquiſ. in fin. fol.* 151. in quodam titulo, quomodo probetur extrauagantium authoritas 2. *part. §. Iam non obſtat:* vbi probat quod Bulla Papæ directa Inquiſitoribus vnius ciuitatis extenditur etiam ad Inquiſitores aliarum vrbium, vbicumque eadem eſt

ratio diſpoſitionis. Quamuis enim mandata iudicum particularium ſolum obligent in loco ad quem diriguntur, ſecus eſt de mandato Principis iuriſdictionem habētis in omni loco ſicut habet Sum. Pontifex: & citat ad hoc Bartholomæũ Spin. & optimè declarat hoc exemplo. Nam ferè omnes epiſtolæ Decretales Pontificum poſitæ in Decretalibus, ex quibus compactum eſt ius canonicum, fuerunt Decreta, & epiſtolæ particulares Pontificum miſſæ ad particulares Epiſcopos, vel perſonas, vel regna: & tamen illæ obligant in tota Eccleſia tanquam ius commune. Ergo licet in hac Bulla non exprimerentur omnia regna Hiſpaniæ in qua eſt regnum Portugalliæ, ad illam etiam deberet extendi cum in Portugallia ſit eadem ratio, & eadem neceſſitas iſtius reformationis faciendæ. Citat etiam Penha l. *vltimam, C. de legib.* vbi ſententia principis lata in certa cauſa facit ius vniuerſale, & omnes ligat: & citat alia pro eodem intento ſatis inſeruientia.

4 Obiiciunt, quod hodie quando Papa concedit, & renouat Bullam Cruciatæ, vltra Bullam directam pro Hiſpania, expedit aliam particularem directam pro ſola Portugallia, quod ſignum eſt, inquiunt, nolle Papam vt Decreta ſua directa pro Hiſpania obligent in Portugallia, niſi illud exprimat. Reſpondeo (ſi ita eſt de expeditione particularis Bullæ Cruciatæ pro Portugallia) id fieri vt ſeruetur mos antiquus, quando Portugallia nõ erat ſubdita Regi Hiſpaniæ, & proinde indigebat Bulla particulari: ſecus hodie quando eſt ſubiecta eidem Regi, & Rex per epiſtolam declarat ſe pro Portugallia etiam impetraſſe, & in Portugallia iubet obſeruari. Et præterea oportebat quod iſti opponentes oſtenderent aliquam legem, qua diſponeretur à Papa, ſe nolle vt Bullæ ipſius latæ pro tota Hiſpania

non

non obligent in Portugallia ſubiecta,& incluſa in Hiſpania.In hac vero noſtra Bulla,declarat omnia Regna Hiſpaniæ, per illa verba, *In Regnis Hiſpaniarum*, quæ cum ſit propoſitio indefinita, æquipollet vniuerſali apud Iuriſtas, vt expreſsè tenet gloſſa in Clementina prima *de præbendis, & dignitatibus*, in verbo, *quamuis*, colligitúrque ibi clarè ex textu.

ADVERTENTIA III.

Quæ priuilegia, & exemptiones Bulla reuocet?

5 QVatuor reuocantur in iſta Bulla: videlicet,priuilegia, prærogatiuæ,immunitates, exemptiones. Quæ quatuor, licèt in communi modo loquendi,& in ſubſtantia videantur eſſe idem, ſingula tamen habent aliquam differentiam,& habent propriam diffinitionem. Priuilegium eſt lex priuata aliquid ſpeciale concedens. Videlicet quando conceditur vt fiat aliquid contra legem, vel præter legem. Exemptiones, ſecundum Sylueſt. ver. *exemptio*, ſunt libertates, ſeu eductiones ab aliqua ſubiectione, ſeu ſeruitute, per quas quis liberatur ab aliqua lege, vel ab aliquo inferiori Prælato,& fit immediatus ſuperiori Prælato. Immunitas, teſte eodem Sylueſt. ver. *Immunitas*, importat negationem munium, ſeu munerum, id eſt officiorum:& eſt idem quod eſſe liberum ab officiis communibus,vilibus, & ſordidis. Prærogatiua,iuxta declarationem Calepini verbo *prærogatiua*, eſt præſtantia, vel eminentia qua quis alteri præfertur, aut præferri debet.Hęc ſunt quæ in genere Papa reuocat in iſta Bulla.
6 Deſcendit præterea Papa ad particularia aliqua,

illaque ſpecificat. Primum eſt ne exeant à Conuentu ad libitum cum ſocio deſtinato ſibi proprio abſque licentia Prælati localis. Secundo reuocat licentiam datam, vt ſæculares poſſint ad ſua cubicula ire quoties voluerint, ita vt Prælatus localis id non poſſit prohibere. Tertio prohibet,ne ex vno Conuentu ſe transferant ad alium abſque licentia ſuperioris. Quarto reuocat licentias datas, quibus conceditur ne ſint aſtricti intereſſe choro,refectorio, & aliis ſpiritualibus, & Religioſis exercitiis.

7 Declarat Papa ſe hæc omnia reuocare licet conceſſa fuerint à Prælatis Religionis,ſiue etiam conceſſa fuerint à Nunciis Sedis Apoſtolicæ qui reſident in regnis Hiſpaniæ, vel etiam ſi conceſſa fuerint ab ipſa Sede Apoſtolica. Et poſt reuocationem illorum quatuor in particulari, dicit. *Et quæcumque eiuſmodi priuilegia, quomodolibet conceſſa.* Et addit quod illa reuocat perpetuo, ita quod nulli de cætero ſuffragentur, neque poſſint alicui concedi de cætero abſque licentia Papæ, vel Sedis Apoſtolicæ.

8 Antequam vero alia dubia declarem iſtius Bullæ, duo præmitto circa duas principales prohibitiones in iſta Bulla contentas. Primum eſt de non exeundo à Conuentu cum proprio ſocio abſque vlla licẽtia Prælati localis. Adduco ſolum in exemplum patrem N. Franciſcum, qui in ſuo teſtamento loquens de obedientia exhibenda Goardiano Prælato locali,cum ipſe eſſet Generalis, ordinis fundator, & talis Sanctus, loquens de Goardiano ſic ait: *Ita volo eſſe captus in manibus ſuis vt non poſſim ire, vel facere contra voluntatem ſuam, quia Dominus meus eſt.* Nota benè ſingula verba. Videatur etiam D.Bernard.*lib. 3.citato ad Eugenium:* vbi ſic optimè dicit. *Murmur loquor, & querimoniam Eccleſiarum.*

ſiarum. Truncari ſe clamitant, ac demembrari: ſubtrahuntur Abbates Epiſcopis: Archiepiſcopi Patriarchis ſiue Primatibus: bona ne ſpes hæc? Facitis hoc quia poteſtis, ſed vtrum vt debeatis, quæſtio eſt. Factitando probatis vos habere plenitudinem poteſtatis, ſed iuſtitia fortè non ita. Sic ille, & addit alia contra dantes exemptionem ne obediatur Prælatis, & inter alia, conſiderans, quod in Angelis, minores obediunt maioribus: inter homines vero aliqui procurant diſpenſationes vt alteri non ſubdantur, ait Sanctus: *Quod hoc molitur ambitio impatiens ſubiectionis.* Videatur Nauar. *tom.* 1. *ſuorum operum, Commentario* 4. *de Regul. quæſt.* 9. *num.* 36. §. *Quarto dico.* vbi ait, quod non poſſunt videri iuſtæ facultates generales, quæ dantur alicubi Religioſis exeundi quoties voluerint, & alia quæ ibi ad intentum adducit. Et hoc dicit hic Papa, quod eſt ferè eximere ſubditum ab obedientia Prælatorum. Quod vero nec Generalis poſſit eximere ſubditum ab obedientia Prælati localis, tenet Rodrig. *tom.* 1. *qq. quæſt.* 23. *art.* 3. dicens quod illud implicat contradictionem.

9 Secundum quod aduerto circa aliam principalem prohibitionem ex his quatuor, eſt circa liberum ingreſſum ſæcularium in cubicula Religioſorum inſcio Prælato locali: Religiones enim optimè ſciunt inconuenientia inde naſcentia: quæ ſunt de ordinario violatio ſilentij, reuelatio ſecretorum, ac defectuum Religionis, impediti aſſiſtentiam in choro, & in aliis exercitiis Religioſis, & præterea quod ſæculares facti domeſtici curioſitates fratrum, vel loquelas notantes, eoſdem Religioſos in æſtimatione non habeant. Ad quæ euitanda ſufficiat etymologia nominis Monachus, qui dicitur vnus ſolus, vel ſolitarius: qua de cauſa graues Religioſi antiqui ſecedebant in eremum. Et

vt multa omittam à Sanctis de hac materia dicta: impoſſibile eſt moraliter loquendo, vt Religioſus ex nimia conuerſatione cum ſæcularibus non degeneret à perfectione ſui ſtatus. Videatur inter alios D.Bernard. *ſerm.2. poſt octauam Epiphan.* vbi ait quod conuerſationes Religioſi cum ſæcularibus, etiamſi ſint conſanguinei, impediunt exercitium ſpirituale.

ADVERTENTIA IV.

Vtrùm hæc Bulla reuocet priuilegia conceſſa per Capitulum cum diffinitorio.

1 DVbitari poterit vtrum iſta Bulla reuocet priuilegia illa, ſeu immunitates quæ in Capitulo, vel per ſtatutum, vel Prælatus cum diffinitoribus concedit aliquibus Religioſis, vt quod habeant votum in Capitulo, quod non obligentur ad aliquas horas in choro, & alia ſimilia conceſſa in præmium ſui laboris tranſacti: reſpódeo quod non. Probo, quia hic Papa dicit ſe reuocare priuilegia cóceſſa per ſuperiores. Cum vero hæc lex ſit odioſa, reſtringenda ſunt verba illius ad ſignificationem propriam, vt intelligatur ſolum de conceſſis per Prælatos abſque Capitulo, & abſque diffinitorio. Non enim dicit conceſſa per Capitulum, ſed per ſuperiores. Et probatur, quia quando Capitulum concedit aliquod priuilegium, ceſſat præſumptio mali, quæ datur quando ſolus Prælatus cócedit. Hic enim per ſe ſolum poterit duci affectione praua, amoris inordinati, vel ob intereſſe alicuius lucri in concedendo priuilegio Religioſo ſuo amico. At quando concedi-

tur per Capitulum, vel diffinitorium, cum ſint multi collatores priuilegij,ceſſat illa præſumptio. Hæc poſſunt probari ex titulo iuris canonici,de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli, vbi multi textus prohibent ne Epiſcopi faciãt negotia grauia, ſine cõſenſu Capituli,& ſecus facta annullant:ſed ſi fiant cum conſenſu Capituli,ſunt valida,& Papa cõfirmat. Qui textus fundantur in eo quod ſolus Epiſcopus errare poterit, vel propter prauum affectum, vel propter ignorantiam: quod de toto Capitulo non ſic facilè præſumitur. Facit etiam cap.*de quibus*,20.*diſt.*vbi dicitur facilius inueniri id,quod à pluribus ſenioribus quęritur.

11 Hinc ſequitur, quod ſi Prælatus Generalis ex ſe ſolo dedit alicui priuilegium vt haberet votum in Capitulo,tale priuilegium per hanc Bullam extinguitur: eſt enim datum per ſolum ſuperiorem Prælatum, & non à Capitulo,imo addo,quod etiamſi hæc Bulla non ſit publicata;nihilominus Prælatus ſolus etiam Generalis non poteſt alicui Religioſo concedere vt habeat votũ jn Capitulo.Probatur clarè ex *reg.29.in reg.iuris*, quæ dicit: Quod omnes tangit ab omnibus debet approbari.Habere autem votum in Capitulo omnes tangit, quia habens votum in Capitulo eligit Prouincialem, diffinitores,&c. ergo ab omni Capitulo hoc votum debet concedi. Quod ego confirmo exemplo noſtri Ordinis: in Capitulo enim generali Toletano,celebrato anno 606.vt daretur votum perpetuum in Capitulo,& diffinitorio, Patribus qui fuerant Prouinciales,dicit ſtatutum, quod recepta ſunt prius vota ſecreta,& conſenſus totius Capituli generalis. Et probatur, nam ſi Prælatus Generalis ſe ſolo poſſet alicui Religioſo concedere votum in Capitulo, ſequeretur magnum inconueniens: poſſet enim Generalis ante Capitulum

pitulum concedere votum octo, vel decem fratribus; & ſic eligeret Prouincialem quem vellet, ſæpius cum detrimento Prouinciæ. Et ex his etiam conuincitur; quod nec Prælatus Generalis, vel Prouincialis cum diffinitorio ſolo poteſt dare votum alicui Religioſo: quia Prælatus cum diffinitorio non eſt Capitulum. Et licet diffinitorium cum Prælato eligant Prælatos locales, qui habēt votum in Capitulo; illud non eſt dare votum, de quo agimus, ſed eſt inſtituere Prælatos locales, quibus annexum eſt dare votum in Capitulo, idque de compromiſſione Capituli; quod tamen Capitulum non compromittit vt diffinitorium det votum alicui Religioſo non Prælato. Si autem diffinitorium cum Prælato concederet alicui Religioſo aliquod priuilegium, quod non eſſet votum, credo quod non derogabitur per iſtam Bullam, ob proximè dicta *num.* 1. quia ſcilicet hoc priuilegium non conceditur à ſolo ſuperiore, ſed iam conceditur à multis, & ceſſat in hoc præſumptio poſita in *num.* 1. dummodo non ſit ex quatuor hîc expreſsè prohibitis, de quibus *num.* 2. *&* 3. nec ſit in præiudicium Regularis obſeruantiæ, quam Papa vult conſeruari, & reformari.

12 Hinc etiam ſequitur non auferri per hanc Bullam priuilegium in aliquibus Religionibus datum Lectoribus iubilatis, vt habeant votum in Capitulo, &c. quia hoc priuilegium eſt datum in Capitulo per ſtatutum. Neque item aufertur licentia quam in Ordine Patris Franciſci habent ſoli illi Patres qui fuerunt Generales, vel Commiſſarij generales, vt exeant à Conuentu cum ſocio ſibi placito non petita licentia Goardiani: hæc enim licentia data eſt illis à Capitulo generali, non vero ab vllo ſuperiore particulari. Neque item prohibet hæc Bulla quin Patres graues habeant

beant ſocium ſibi placitum pro ſubleuandis ſuis neceſſitatibus corporalibus, hoc enim & lex naturalis poſtulat, & ſtatuta aliquarum Religionum concedunt. Solum prohibet Bulla ne prædicti Patres à Conuentu exeant abſque expreſſa licentia Prælati localis. Imo addo, quod non poterit Prælatus localis dicere alicui Patri graui, vt toto tempore ſuæ Prælationis exeat ad populum non ſibi petita licentia, quia iam in hoc Bullam violat, quæ expreſsè vult vt omnes ſubditi petant expreſsè talem licentiam. hoc ipſum tenere videtur Nauar. citato loco commentarij 4. vbi loquens de licentiis generalibus, quas ante hanc Bullam habebant Religioſi exeundi à Conuentu, ponit hæc verba. *Laudabilius, & melioris exempli obedientiæ, ſubmiſſioniſque animi eſſet, vt ſpecialis licentia ad exitum quemcunque ſpecialem peteretur, & fieret, quo memoria ſtatuti intra clauſtra manendi, in dies, & horas renouaretur, & frequentia exeundi, onere facultatis petendæ minueretur.* Sic pius ille, & magnus Doctor optimè ad intentum: quod Nauar. à fortiori diceret viſa hac Bulla, vt ſcilicet licentia exeundi petenda ſit toties quoties exeundum ſit, & non poſſit eam Prælatus localis concedere perpetuam pro toto tempore ſuæ Prælationis.

13 Dubitatur præterea, an poſt iſtam Bullam, & prædicta priuilegia reuocata, poſſint poſtea Nuncij Collectores concedere aliquod priuilegium ex illis hîc reuocatis alicui Religioſo; vel etiam an Prælati ſuperiores id poſſint concedere. Et videtur quod ſic. Nam in Bulla quando Papa illa reuocat, ponit hęc verba: *Hac vice duntaxat reuocamus, & derogamus ſpecialiter & expreſsè.* Quæ verba innuunt ſolum derogare Papam præterita, non futura: confidit enim, quod de cætero neque Nuncij, neque ſuperiores talia concedent.

Nihilo

Nihilominus dico, non poſſe Nuncios, vel ſuperiores poſt hanc Bullam (ſi illa publicata ſit) prædicta priuilegia hic prohibita concedere. Nam in Bulla ponitur aliud verbum clarius, id eſt, *Perpetuo, ita quod nulli de cætero ſuffragentur.* Quæ verba clariſſima ſunt, cum aliis ibidem, cum dicit Papa: *Nec poſſint alicui concedi de cætero, abſque licentia Papæ, vel Sedis Apoſtolicæ.* Ibi enim per Sedem Apoſtolicam non poteſt intelligi Nuncius Apoſtolicus, ſed alius Papa ſucceſſor iſtius præſentis, ſic explicat hanc vocem Sanchez *de matrim. lib.8. diſp. 28.num.61. & 62.* vbi ait quod quando Papa concedit aliquid vtens hoc verbo, *vſque ad beneplacitum noſtrum, vel Sedis Apoſtolicæ*, ibi Sedes Apoſtolica ſignificat alium Papam, quia eſt nomen proprium officij, & dignitatis. Et citat ad hoc Ioan. Andr. Dominic. Lapum, & alios Canoniſtas. Præterea ridicula eſſet, & nugatoria hæc Bulla, & reuocatio, ſi ſtatim poſt illam Prælati, & Nuncij poſſent ſimilia priuilegia concedere. At Summi Pontifices non concedunt Bullas fruſtraneas, & nugatorias. Adde quod Bulla reuocat etiam priuilegia data per Nuncios, imo & per Summos Pontifices anteceſſores: quomodo ergo credendum eſt prædictis Nunciis facultatem manere concedendi de cætero ſimilia priuilegia? Quod autem lex non debeat eſſe fruſtranea, & deluſoria, vltra lumen naturale id ſuadens, tenet gloſſa in Extrauag. *ſi fratrum. Ioan.22. ne Sede vacante.* in ver. *tollatur occaſio.* vbi citat textus pro intento iſto. Imo & iſta priuilegia data poſt iſtā Bullam fierent omnino in fraudem legis; fraus vero contra legem non debet admitti, vt omnes Doctores clamant.

14 Reſtat reſpondere ad illa verba poſita, *Hac vice dumtaxat.* Et dico illa non ſignificare, quod Papa hac vice dumtaxat reuocet illa priuilegia à ſe prohibita, quia

quia alias dicit ſe illa reuocare perpetuo. Sed volunt dicere, quod reuocat Papa aliqua priuilegia generalia Ordini conceſſa, per quæ Prælati poſſent ſe tueri dicentes, quod per illa priuilegia communia Ordinis concedebant illa priuilegia particularia priuilegia relaxatiua Religionis: & hæc priuilegia, vel indulta Ordinis dicit Papa ſe reuocare pro hac vice dumtaxat: innuens, quod nolit Papa in totum dicta priuilegia Ordinis derogare, ſed hac vice dumtaxat, id eſt, ad hoc ſolum intentum. Deducitur clarè iſta reſponſio ex ipſa Bulla. Hæc enim verba, *Hac vice tantum*, non ponuntur niſi poſt reuocatoriam generalem, per quam reuocantur priuilegia Ordinis, quoad hoc: ait enim Papa, *Non obſtantibus conſtitutionibus, conſuetudinibus, priuilegiys*, &c. *quibus omnibus hac vice dumtaxat derogamus.* Ecce quomodo verbum, *hac vice*, non refertur ad priuilegia particularia conceſſa particularibus hic reprobata: ſed ad priuilegia Ordini in communi conceſſa, quibus ſuperiores velint ſe tueri ad illa concedenda: & his priuilegiis derogat pro hac vice tantum, id eſt, ad hoc ſolum intentum.

15 Pro maiori etiam huius rei notitia, noto cum Reginaldo *tom.* 1. *Sum.lib.* 13. *n.* 157. & Azor ibi citato, quod lex Papæ reuocatiua priuilegiorum (qualis eſt iſta) non habet vim donec denunciata ſit, non ſolum in curia Papæ, ſed etiam in propria Prouincia vbi degit priuilegiatus, vel ſit illi iam nota de certo. Et citat Reginaldus etiam Abbatem. Idem tenet Suarez *tom.de leg.lib.* 8. *cap.* 40. *n.* 3. *& ſeqq.* Et dicit Reginaldus quod eſt opinio communis. Quo ſuppoſito, ſi iſta Bulla fuit publicata validè, & ſolemniter in Portugallia per Nuncium, videtur quod obliget in conſcientia; iam enim vltra publicationem, ſcitur de illa dè certo. Excepto

cepto ſi facta eſt ſupplicatio ad Papam, quæ ſupplicatio ſi debitè fiat, & lex publicè non recipiatur in principio, poteſt ſuſpendere legem Papalem ſi concurrant illa quæ tradit Suarez *tom. de legibus, lib. 4. cap. 16. à num. 6. & ſequentibus*. Si vero non fuit publicata in Portugallia, non obligabit, quia de eſſentia legis eſt quod promulgetur.

ADVERTENTIA V.

Si extendatur hæc Bulla ad priuilegia Monialium.

16 Qvamuis Papa in hac Bulla, nec vllum verbum faciat de Monialibus, quia tamen inter illas poterit dari eadem occaſio, & neceſſitas auferendi ſimilia priuilegia relaxantia, quæ vel Prælati, vel Prælatæ illis contulerint, non abs re viſum fuit breuiter hoc dubium proponere.

Igitur quod etiam illæ hic comprehendantur, probatur primo, quia Bulla loquitur verbis nimis generalibus, dicens: *Quorumcumque Ordinum*. Et præterea ait: *Quarumcumque perſonarum Regularium, vt ipſa perſona iuxta Regularia ſuorum*, &c. Quæ verba ſatis generalia ſunt, & vtrique ſexui aptabilia. Secundo, quia in Monialibus currit eadem ratio, & poſſunt inter illas dari exemptiones, & immunitates ſimiles, vt non eundi ad chorum, vel eundi ad crates ad libitum, & alia ſimilia priuilegia, quæ poterunt inter Moniales cauſare ſcandala, & relaxationem. Et confirmo ex dicto Nauarri, ſuper caput, *Hæc autem verba, de pœnitentia diſtinctione 1. n. 2. tom. 1.* vbi ait cum multis Doctoribus citatis

tis quod caput *conſtitutionem, de Regularib. in 6.* loquens tantum de Dominicanis, & Minoribus, extenditur etiam ad Carmelitas, & alios Religioſos, quia in illis militat eadem ratio. At in Monialibus militat omnino eadem ratio huius Bullæ, vt patet ex proximè dictis, ne detrimentum patiatur Religio ex priuilegiis illarum quæ ſunt relaxatiua illius. Si enim lex pœnalis poteſt extendi de vno caſu ad alium in quo eſt eadem omnino ratio, vt multis probat Sanchez 3.*lib.de Matrimonio, diſp.*42.*num.*4. à fortiori poterit hæc Bulla extendi de Fratribus ad Moniales, in quibus militat eadem omnino ratio, cum iſta Bulla non ſit pœnalis, quia nullam pœnam imponit præter priuilegiorum priuationem. Vltimo, quia non eſt nouum, quod lex lata cum verbo maſculino, comprehendat etiam fœmininum, vt patet ex cap.*ſi quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. vbi Papa excommunicat percuſſorem Clerici, vtens verbo maſculino *ſi quis*, & tamen Doctores, & praxis illam legem extendunt etiam ad mulieres. Aliud exemplum pro hac re ponit Sylueſt. verbo *Hoſpitale, quæſt.*5. *verſ.* Quartum, ex Clement.2.de Relig.domibus, & generaliter, quod maſculinum includat etiam fœmininum tenent multi relati à Tiraquell. *de retract. conſanguineor.* §.1.*gloſſ.* 9. *num.* 221. & Menoch. *de adipiſcend. poſſeſſ. medio* 4.*num.*61. *& ſeqq.* propter quæ poteſt hæc pars probabilis, vtcumque videri. Quam tamen vt certam non conculco, cum Bulla ſit odioſa, & nullum verbum faciat de Monialibus: & ſit opinio communis, quod in pœnalibus, maſculinum non comprehendit, fœmininum, teſte Geminiano ad caput *in generali, in* 3. *caſu, de electione.* & Anton. Gabriel. *lib. comm. opinionum, tit. de verb. ſignific. concluſ.* 7, *num.* 17.

ADVERTENTIA VI.

De alijs dubijs circa hanc Bullam emergentibus.

17 QVoniam Religiones ſunt multæ,& variæ,& priuilegia quæ illarum Prælati dare poſſunt ſunt multa, & varia, nec ſit poſſibile occurrere omnibus dubiis in omnibus Religionibus exortis:omnium dubiorum reſolutio petenda eſt ex verbis generalibus in iſta Bulla poſitis. Conſtat ergo ex procemio illius, quod finis Papæ eſt procurare quieté, & fœlicem ſtatum Religioſorum, & conſeruationem Regularis obſeruantiæ : ex procemio autem legis pendet explicatio totius legis,ſeu Bullæ,teſte Sanchez *lib.2.de Matrimonio,diſput.37.num.3.*in ſecunda ratione. Priuilegia vero quæ Papa intendit reuocare, ſunt illa per quæ Religioſi eximuntur ab obedientia Prælatorum, intellige ſaltem in parte:& ex quibus naſcuntur ſcandala, & inconuenientia in Conuentibus, maximè de non aſſiſtendo in choro, & refectorio. Cum ergo iſte ſit finis legis, videtur quod nolit reuocare Papa alia priuilegia, ſi quæ data ſunt, quæ ſcandalum non generant, nec Religionem relaxant, nec à Prælatorum obedientia eximunt,quæ vnaquæque Religio debet attendere. Et in particulari noto,circa priuilegia quæ Papa dicit, de quibus naſcuntur ſcandala:quod ſi contingat alicui datum eſſe priuilegium in ratione, & æquitate fundatum ad arbitrium prudentis viri,& nihilominus aliqui pauci de illo ſcandalizantur, de tali ſcandalo curandum non eſt,cum illud ferè ſit Phariſaicum : quæ vero poſſint eſſe huiuſmodi priuilegia in ratione,& æquitate fundata,& ex ſe non ſcandalizantia, dicam ſtatim.

18 Pro

18 Pro quo aduerto D.Paulum 1.ad Timoth.5.dicere. *Qui benè præſunt Presbyteri duplici honore habeantur.* Et Pater noſter Franciſcus rariſſimum exemplum humilitatis,in ſuo teſtamento iubet vt Theologis honor & veneratio exhibeatur,eo quod nobis miniſtrant ſpiritum,& vitam.Bartolus grauiſſimus Doctor citatus à Syluestro verbo *expenſa*, dicit quod ſecundum ius, & rectam rationem, *Abbas debet melius veſtiri quam Monachus, Magiſter in Theologia, quam alij fratres, Doctor quam ſcholaris,& ſic etiam de cibarijs.* Sic Syluester Religioſus ex Bartolo. Adde quod Summa, & Mathematica æquaiitas inter Religioſos, eſſet inæqualitas, & ferè confuſio. Probatur primo ex comparatione corporis humani, in quo non omnia membra ſunt æqualia, neque æquè nobilia, neque æquè tractantur in veſtitu, ſed proportionatè ad indigentiam cuiuſque, vt docet experientia,quod idem ſeruandum eſt in corpore myſtico Reipublicæ Religioſæ.Debet ſeruari reſpectus ad literatos, qui laborant, & laborarunt: ad ſenes,qui Religioni in multis obſequiis inſeruierunt, & ſic de cæteris officiis ſicut ratio, & lumen naturale dictat. Facit quod leges ciuiles liberant ab officiis oneroſis ſeptuagenarios,& iubent ne cogantur ad talia officia l.*vltima,C.qui ætatem lib.*1.

19 Et in particulari de reuocatione priuilegij non eundi ad chorum, dico intelligendum eſſe de illis, qui non habent occupationem publicam pro bono communi,vt Lectores,& ſimiles.Religio enim indiget Lectoribus, & Scriptoribus librorum, aliiſque ſimilibus officialibus, qui ſi cogerentur chorum frequentare, ſicut frequentant alij, careret Religio multis commodis, & proinde non erit intentio Papæ hos obligare, ſed illos, qui nulla publica occupatione detinentur:

Quod confirmatur ex praxi Eccleſiæ:licet enim Concilium Tridentinum tam rigoroſè obliget beneficiarios ad reſidendum in propriis Eccleſiis, concedit tamen multa priuilegia aliquibus non reſidendi,quando occupantur in aliquibus occupationibus neceſſariis pro bono communi,vt experientia,& praxis obſeruat. Quæ omnia credere debemus D. Papam conſideraſſe. Quod probatur ex D. Thom. *in 4.diſt.15. quæſt.3.art.1*, vbi agens quomodo violetur lex, ſeu mens legiſlatoris ſic ait: *Cum probabiliter credi poteſt,ſi legiſlator adeſſet, cum obligare non vellet, talis non eſt reputandus legis tranſgreſſor.*

20 Vltimo aduerto, quod Papa vltra illa quæ hic expreſsè reuocat, ponit hæc verba: *& quæcumque eiuſmodi.* Videlicet alia ſimilia quæ ſunt ſcandaloſa, & contra Religionis obſeruantiam. Quæ verba licet à Sum. Pontifice non ponerentur finis, & intentio Bullæ, ad illa debebat extendi. Nam lex pœnalis lata principaliter in fauorem animarum,eſt fauorabilis, & extendenda ex identitate rationis, vt tenet Sanchez *lib.1.de Matrim.diſput.39.num.5.* citans multos Doctores. Dixi *lex pœnalis*, non quod iſta Bulla continet aliquam pœnam ſpiritualem,vel corporalem: ſed ſolam reuocationem,& annullationem actus. Reuocatio autem priuilegij non eſt pœna, cum poſſit id facere princeps,quando ſibi placuerit,& viderit expedire pro bono communi.

***

CASVS

CASVS XXXII.

Reſponſiones contra certas propoſitiones Doctoris cuiuſdam circa Conceptionem Matris Deiparæ.

QVidam Doctor Gaſpar Rain in vrbe Cæſarauguſtana regni Aragoniæ, parum deuotus erga Deiparæ Matris immaculatam Conceptionem, ſequentes propoſitiones euomuit non ſine ſcandalo, & piarum aurium offenſione. Ad quas Prælatus noſter tunc Commiſſarius Generalis paucis abhinc annis curauit reſponderi, iuxta zelum quem noſtra Religio ſemper habuit in defendenda Deipara Matre à peccato originali. Mihi vt omnium minimo illud onus reſpondendi iniunctum eſt. Et quia dicta in his reſponſis poterant inſeruire ad alia occurrentia, libuit illa hic tranſcribere, ad aliquorum fortaſſe inſtructionem. Propoſitiones ergo illius fuerunt 19. hoc modo.

1 *QVe no puede entender el modo con que aya ſido poſſible ſer la Viergen concebida ſin peccado original.*

2 *Que todos los que predican de otra manera que el, la Concepcion, con deſſeo de ſatisfazer a los oyentes, faltan de la obediencia a lo ordenado por la Sede Apoſtolica, y pierden el reſpecto a los Santos.*

3 *Que contrauienen al ordenado en el vltimo motu proprio los que obligan, & hazen ley de que ſe jure defender, y perſuadir la preſeruacion de la Viergen.*

4 *Que no haziendoſe en Roma ſemejantes juramentos*

de tener la Concepcion, no ay razon para que en Eſpaña ſe hagan, y en hazellos, es querer que la Fè vaya de Eſpaña a Roma y que los Prelados de Eſpaña faltan mucho en eſta conſideracion.

5 *Que el hazer los juramentos, y votos, que en Eſpaña ſe hazen de la Concepcion, es de tanto eſcandalo para las otras naciones, como el querer canonizar en Valencia a fuerça de armas contra la Igleſia a vn Clerigo.*

6 *Que para poner remedio a los eſcandalos cauſandos por los que predican la Concepcion, ſe ha viſto como obligado el Papa a mandar no ſe predique ni ſuſtente en publico la opinion de S. Bernardo, S. Bonauentura, y S. Thomas.*

7 *Que el auer el Papa mandado eſto, es de grande eſcandalo a las otras naciones, que ſaben mouemos y obligamos al Papa a que mande lo que no ſe deue.*

8 *Que vn Padre Auguſtino de los mas graues deſtos Reynos y aun de Eſpaña cometio gran ſacrilegio, y fue eſcandaloſo mentiendo en el pulpito porque dixo que S. Domingo defendio la Concepcion, y que ſus hijos le ſiguen.*

9 *Que el obligarſe a ſentir, y jurar de creer la Concepcion, tiene grandes inconuenientes, abre porta a eſcrupulos. y pone en peligro de peccar.*

10 *Que no es eſpirito de feè inſtar como inſta el Rey N. Señor, que ſe determine por de fee la pureza de la Concepcion, y que algun dia ſe veran los indirectos que en eſta inſtancia ſe hazen.*

11 *Que el libro de Lucio Dextro, y las la minas de Granada, que affirman auer predicado en Eſpaña Sanctiago la pureza de la Concepcion, ſon de ningun valor, y de toda falſedad.*

12 *Que los que perſuaden el juramento, y voto de creer, y defender la Concepcion, y procuran ſe hagan ley, ò eſtatutos quē obliguen a ello aprueuan procedimentos contrarios a*

lo

lo ordenado por los Papas, y conſeguientemente aprueuan peccados: y que con eſtas apuxamos nueſtra opinion, y que Dios lo ha de juzgar.

13 *Que los Reyes de Aragon en las leyeis: y fueros que hizieron de tener la Concepcion pretendieron que el Vicario de Chriſto ſe tiene conformar con lo que acuerdan los Principes ſeglares; y que haziendoſe tales leyes, preuenieron el iuyzio de la Sede Apoſtolica.*

14 *Que la ciudad de Zaragoça no puda jurar, ni hazer voto de guarda la Concepcion, como tan poco puenden las mas ciudades y ricindades.*

15 *Que el tener la Concepcion no es materia de voto.*

16 *Que los Reyes de Aragon en particular el Rey Don Iuan II. vſurpò la autoridad del Papa, mandando no ſe predique en el Reyno que la Virgen tuuo peccado original, y que no pudo hazer tal ley.*

17 *Que los Prelados Arçobiſpos y Obiſpos de Eſpaña no ſaben lo que hazen y vſurpan la autoridad al Papa quando con ſu parecer, y a inſtancia ſuya ſe hazen los juramentos y votos en las Ciudades, y Igleſias.*

18 *Que los Reyes, y Prelados a cuyo çargo eſtà pacificar los pueblos, y poner los en la obediencia de Chriſto, deuen diſponerlos para lo que el Papa mandare, y hazen lo contrario.*

19 *Que es orden del Demonio para deſacreditar la doctrina de S. Thomas, que el aborrece, con mouer los animos de los pueblos con los ſermones que ſe predican en fauor de la Conception, mas por emulacion, que por deuocion.*

Hæ ſunt propoſitiones ſupradicti Doctoris: quibus vt reſponderetur neceſſarius erat integer liber, & non paruus: ſed quia nec tempus ſuppetit, nec hodie iam iſta materia tot probationes poſtulat, dicam ſummariè

quod ſentio. Quia vero citatus Author in pluribus propoſitionibus, conqueritur de voto, & iuramento ſolito hodie fieri in aliquibus Eccleſiis de defendenda puritate immaculatæ Conceptionis, & expreſsè dicit in propoſitione 15. hanc materiam de defendenda ſic Conceptione Deiparæ non eſſe materiam voti, antequam in particulari reſpondeam ad ſingulas propoſitiones Authoris, præmittam diſputationem, in qua oſtendam eſſe materiam voti, Deiparæ puritatem in Conceptione defendere, dicendo ſic: Voueo me defenſurum,& piè confeſſurum Deiparam Matrem caruiſſe peccato originali. Et pari modo hoc eſſe materiam iuramenti.

QVÆSTIO.

Vtrùm defendere quòd Deipara Mater caruerit peccato originali, poſſit cadere ſub voto, & iuramento.

QVod non ſit materia voti,nec iuramenti, pro iſto Authore poteſt vtcumque afferri hoc argumentum.Opus poſitum ſub opinione,eſt indifferens vt eligatur,poteſt enim licitè eligi vtraque pars illius: ergo tale opus eſt etiam indifferens ad bonum, vel malum moraliter;probatur hæc prima conſequentia,quia electio pertinens ad voluntatem, non tendit ad opus niſi ſub ratione boni: ergo ſi opus eſt indifferens vt eligatur,eſt etiam indifferens vt ſit,vel dicatur bonũ. Tunc ſic Deiparam fuiſſe præſeruatam ab originali, vel non fuiſſe,eſt res poſita ſub opinione, vt docet Bullæ Pontificiæ

rificiæ, & proinde vtraque pars poteſt eligi: ergo eſt opus indifferens ad bonitatem, ſicut eſt indifferens ad veritatem. Cóſtat autem iuxta omnes Doctores, quod res indifferens non poteſt eſſe materia voti, vel iuramenti, ac proinde materia poſita ſub opinione non poteſt eſſe materia voti, vel iuramenti. Et confirmatur, quia vtraque pars opinionis poteſt eſſe falſa, vel ſaltem vna illarum eſt falſa, cum duæ contrariæ non poſſint eſſe ambæ veræ: cum ergo iſtius opinionis de Deiparæ Conceptione ſine originali, poſſit eſſe falſa illa quæ affirmat illam caruiſſe originali, poterit iuramentum cadere ſub falſa materia, & ſic vt minimum exponitur iurans periculo iurandi falſum, quod nullo modo eſt admittendum.

1 His non obſtantibus dico; quod defendere Deiparam caruiſſe originali, eſt materia, quæ poſſit voto, & iuramento confirmari, iurãdo me id defenſurum ſemper. Antequam concluſio probetur, ſuppono, quod vt plurimum, id quod eſt materia voti, poteſt etiam eſſe materia iuramenti de futuro. Vt, voueo me ieiunaturum Sabbata, aut iuro me ieiunaturum Sabbata. Quod confirmo, quia ferè conditiones quæ requiruntur ad materiam voti, requiruntur etiam ad materiam iuramenti promiſſorij, vt paſſim apud Doctores videre licet, maximè apud Suarez *tom.2. de Relig.lib.1.cap.7. & ſeq.* vbi agit de materia iuramenti, & apud eundem *eod. tom.lib.2.cap.1.* vbi agit de materia voti. Videndus eſt etiam Sayro *lib.5. clau. Reg. cap.7.* vbi agit de materia iuramenti, *& lib.6.cap.3.* vbi agit de materia voti.

2 Poſita ergo concluſio, probatur primo: nam actus pius, religioſus, & laudabilis eſt materia voti, vt patet ex citatis Doctoribus: & eſt etiam materia iuramenti: ſed defendere Deiparam caruiſſe originali, eſt actus

pius,religioſus, & laudabilis:ergo eſt materia voti,vel iuramenti: Ma.& conſequentia patent. Probo Minorem per ſingulas partes. Et primo,quod ſit actus pius probo, quia virtus pietatis eſt illa, quæ verſatur circa cultum Dei, parentum, vel etiam circa illos quos habemus loco parentum, teſte etiam Calepino verbo *Pietas:* at Sanctos, maximè Deiparam habemus loco parentum ſpiritualium, & proinde colere Deiparam defendendo illam ab originali eſt actus pius deſcendens à virtute pietatis.Probo etiã,quod ſit actus pius, ex authoritate Sixti V. qui in Bulla poſita à Rodriguez in Bullario *fol.* 1143. per quam concedit Fratribus Minoribus, vt poſſint recitare officium diuinum in hoc feſto Conceptionis cum octauario, cum prius vocauerit ibidẽ Conceptionem Virginis puriſſimam, & hanc Minores petierint celebrari cum octaua, ſubdit Pontifex: *Nos tam pium, & laudabile propoſitum fauere valentes,*&c. Ecce Papa vocat actum pium, defendere Deiparam ab originali: & ſimul inde manet probatum, quod ſit actus laudabilis, ſic enim expreſsè illum vocat ibidem Papa. Item Doctiſſimus Pater Pineda in tractatu, in quo expoſuit legem Regni Aragoniæ circa Cõceptionem Deiparæ, *Aduertentia* 4.§.*Pero boluiendo*, ſtatutum Academiæ Pariſienſis de iuramento exhibendo promouendis ad Doctoratum de defendenda opinione Scoti,vocat actum pium, & fauorabilem. Quod vero idem actus defendendi Deiparam ſit etiam actus Religionis, id eſt,ortus à virtute Religionis in communi, tenet expreſsè Bellarminus *tom.* 1. *Controuerſ.lib.*13.*de cultu Sanctorum,cap.*16. §. *Neque rationes*, vbi ait,colere Sanctos eſſe actum Duliæ, & Religionis, non vt ſumitur Religio ſtrictè, quæ reſpicit Deum tantum, ſed vt eſt Religio communis, quæ reſpicit

ſpicit etiam Sanctos. Quis autē neget defendere Deiparam ab originali eſſe cultū illius, & proinde actum Religionis? Quod denique hic actus ſit laudabilis, iam patet, & in ſe, & ex Bulla Sixti V. citata, quæ vocat actum laudabilem. Et confirmatur: nam ſi prædicare excellentiam alicuius Sancti, eo quod raro peccauerit, vel quid ſimile eſt actus duliæ, pietatis, & Religionis in communi, actúſque valdè laudabilis, à fortiori dicendum eſt quod ſit actus pius, religioſus, & laudabilis dicere tantam Virginis excellentiam quanta fuit, neque habuiſſe originale. Secundo probo principaliter, percurrendo breuiter per ſingulas conditiones requiſitas ad materiam voti, & iuramenti, quæ poſſunt reduci ad has quinque præcipuè. Prima, quod non ſit de materia impoſſibili. Secunda, quod non ſit de re indifferenti, quæ ſcilicet ex ſe neque eſt bona, neque mala. Tertia, quod non ſit res mala. Quarta, quod ſit res melior quam ſibi oppoſita. Quinta, ne ſit opus impeditiuum maioris boni: hæc autem omnia inueniuntur in hoc actu defendēdi Deiparam ab originali: ergo eſt materia voti, & iuramenti. Probatur minor per ſingulas partes: & quidem de prima patet, nam hæc materia non eſt impoſſibilis, nec enim fuit Deo impoſſibile præſeruare Deiparam ab originali, vt etiam Doctores oppoſiti fatentur; neque item eſt impoſſibile hanc opinionem cum facilitate, & ſufficientia defendere, vt experientia tot annorum docuit. Secūdo, defendere Deiparam ab originali in laudem ipſius, non eſt actus indifferēs, cum ſit pius, religioſus, & laudabilis. Actus enim indifferens de ſe, neque eſt pius, nec religioſus, nec laudabilis, ſicut eſt actus fricandi barbam, vel leuandi feſtucam à terra, vel ſimiles: qui proinde ex ſe non cadunt ſub voto, vel iuramento. Tertia etiam con-

ditio non deeſt huic actui, videlicet quod non ſit res mala: nam defendere Deiparam ab originali, eſt actus pius, religioſus, &c. ergo non eſt malus. Vnde non eſt actus malus ex ſe, & ex ſua natura, vt patet: neque etiam eſt malus quia prohibitus, quia Eccleſia illum non prohibet, ſed cum gaudio, & fauoribus permittit. Quarto, actus defendendi Deiparam ab originali, eſt melior quam oppoſitus, qui aſſerit illam contraxiſſe originale: eſt melius Deiparã caruiſſe originali, quam illam habuiſſe originale: ergo iſte actus eſt melior quam oppoſitus. Vltimo defendere Deiparam ab originali, non eſt impedimentum maioris boni, neque enim id maius bonum impeditum aſſignabitur: imo defendere illam ab originali eſt actus impeditiuus multorum malorum, videlicet ſcandalorum offendentium ſaltem aures aliquorum fidelium ſimplicium, non quod ſit error dicere illam habuiſſe originale, ſed quia de Matre Dei ex affectu nimio horrent id concipere, quæ ſcandala in his annis proximè præteritis per experientiam patuerunt. Nec denique dari poterit alia conditio ob quam hic actus defendendi Deiparam ab originali excludatur à materia voti, vel iuramenti: ergo eſt materia cadens ſub voto, & iuramento.

3 Tertio principaliter probatur ex praxi, & authoritate. Nam imprimis Academia Pariſienſis cæterarum Academiarum Mater, ducentis ferè abhinc annis, ab omnibus promouendis ad Doctoratus gradum prius iuramentum exigit quo iurent ſe ſemper defenſuros Deiparam ab originali. Res eſt notiſſima in tota Eccl ſia, vt refert Caniſius *lib. 1. de B. Virgine, c. 7.* Suarez *tom. 2. de Incarnat. diſput. 3. ſect. 2.* Pineda in illo *tract. de lege Regum Aragoniæ, aduertentia* 4. §. *Pero boluiendo*, & multi alij. Idem faciunt multæ aliæ Academiæ

miæ in Hiſpania, Suarez,& Pineda teſtantibus. Tunc ſic. Mirum eſt quod tot,ac tam graues Doctores Pariſienſes, quot illa Academia, tot abhinc annis habuit, nunquam dubitauerint, neque ſcrupulum fecerint de tali iuramento exhibendo, vel acceptando. Secundo, adhuc etiam mirum eſt, quot tot Summi Pontifices Romani à tot annis ſcientes illud iuramentum exhiberi, illud permiſerint, cum non deberent permittere ſi aliquid erroris,vel falſitatis poſſet includere. Idémque dicendum de Prælatis, & Doctoribus aliarum Eccleſiarum, & Vniuerſitatum illud publicè permittentibus. Tertio,quod adhuc magis facit ad intentum,eſt quod Doctores Pariſienſes non ſolum prædictum iuramentum præſtant doctorandis,ſed etiam illius iuramenti violatores publicè puniunt, ſicut refert Cord. *in ſuo quæſtionario, fol.*368.*col.*2. in fine,de quodam prædicatore punito ea de cauſa à Rectore, & Conſiliariis Academiæ, & aſſiſtente etiam Epiſcopo, vt refert Pineda loco proximè citato. Idem refert Pater Ægidius *lib.*3.*de Conceptione,fol.*324.*col.*2. Probatur quarto,quia ſicut audiui à fide dignis,Patres Ordinis D. P. Dominici,ſic docti,ſic pij, & religioſi,illos Religioſos, quos aſſumunt ad dignitatem Magiſtri,vel præſentati,prius adigunt iuramento, vel promiſſione, quod ſemper defendent doctrinam D. Thomæ: cum certum ſit quod in doctrina D. Thomæ ſint multæ propoſitiones purè ſpeculatiuæ maximè in Philoſophia quæ de ſe ſunt indifferentes ad bonum & malum : continetur etiam propoſitio quod B. Virgo habuerit originale,& tamen hæc omnia promittunt defendere : cur ergo non licebit ſub voto, & iuramento defendere Deiparam caruiſſe originali,cum ſit actus non indifferens,ſed pius, religioſus, & laudabilis?

4 Pro

4 Probatur idipſum, quod Deiparam defendere ab originali ſit materia voti, ex miraculis factis propter emiſſionem iſtius voti. Refert N. Bernardinus de Buſtis *in ſuo Mariali ſerm.7. de Conceptione, part. 2. fol.28. col.2.* quod quidam inſignis Prædicator Italiæ Ioannes de Viterbio, cum prius Deiparæ Conceptionem maculatam aſſereret, eáque de cauſa (vt ipſe credidit) infirmatus eſſet ad mortem abſque remedio humano: ad ſe rediens votum fecit, quod ſi ſanitatem recuperaret, ſemper in poſterum defenderet Deiparæ præſeruationem ab originali: quo facto ſanitatem adeptus eſt, & pulſata campana, miraculum, & opinionem prædicauit. Secundum miraculum refert idem Bernardinus *ſerm.9. de Conceptione, fol.*40.1 *.p.litera I.* vbi refert quemdam virum pium, ac deuotum in ægritudine voluiſſe, quod ſi ſanitate donaretur, poneret in limine portæ ſuæ titulum, quo B. Virgo caruerit originali: quo facto ſanitati redditus fuit. Tertium adhuc miraculum refert de ſe ipſo noſter Alexander de Ales *in lib. de Conceptione,* vbi fatetur quod cum adhuc ſæcularis graui morbo correptus eſſet, eo quod (vt ipſe credidit) Deiparam diceret conceptam in originali, idque ſic defenderet: votum emiſit de illa poſtea defendenda, & ſubito ad priſtinam ſanitatem fuit reſtitutus. Citat hanc hiſtoriam noſter Carthagena *tom.1.B.Mariæ, lib.1 .homil.*19. propè finem. Ecce tantus Doctor, qualis fuit Alexander Alenſ. ſuo facto confirmauit quod defendere Deiparam ab origin. eſſet materia voti. Quartum miraculum eſt quod refertur communiter, maximè à Petro Nuñez *in ſuo Sancturali Seraphico, fol.*39.*col.*2. in fine, videlicet quod cum Scotus Pariſiis pergeret ad aulam publicã defenſurus publicè puritatem Conceptionis Deiparæ, & præteriret imaginem lapideam

ciuſdem

eiuſdem Virginis:cum Scotus illi caput inclinaret, petens auxilium ad futuram difficilem diſputationem; imago lapidea Scoto caput inclinauit, quaſi annuens, & promittens auxilium. Ecce quatuor miracula facta erga vouentes defenſionem Deiparæ ab originali: ergo actus illam defendendi, eſt materia iuramenti, vel voti: non enim facit Deus miracula ad confirmationem rei illicitæ.

5 Obiicis. Quomodo poteſt eſſe ópus bonum, & laudabile id quod pendet ex opinione dubia, quæ poteſt adhuc eſſe falſa, & proinde corruente veritate fundamenti, corruet bonitas illius operis. Reſpondeo id non obſtare. Do exemplum. Ego habeo opinionem quod Petrus valdè indigeat eleemoſyna, quia illam petit, vel illam fingit cum reuera non indigeat: hac opinione ductus facio illi eleemoſynam: mea eleemoſyna eſt meritoria facta propter Deum, licet fundetur in opinione à parte rei falſa, ſed probabili. Eodem modo defenſio Deiparæ ab originali, licet fundaretur in opinione falſa à parte rei (quod non concedo) quia tamen id me latet, & hæc pars opinionis fulcita eſt tot fauoribus Eccleſiæ, & piis rationibus, non deſinet eſſe meritorium illam defendere, cum ſit pars hæc magis pia quam oppoſita.

6 Pro ſolutione argumenti contrarij poſiti in principio, noto primo rem indifferentem eſſe illam quæ de ſe neque eſt bona, neque eius oppoſitum eſt malum: vt ingredi, vel egredi hanc domum, abſtinere à capitibus animalium propter honorem Baptiſtæ, &c. non filare in Sabbato in honorem Deiparæ: hæc enim omnia de ſe non ſunt bona moraliter, neque illorum oppoſita ſunt mala: & proinde abſtinere ab his omnibus, neque eſt bo-

num,

num, vel malum moraliter: neque in illis exequendis ex ſe fit aliquod obſequium Sanctis; dixi ex ſe non eſſe bona, vel mala, quia ex circumſtantia appoſita bona, poterit effici actus meritorius, vel demeritorius: v. g. votum non ingrediendi domum iſtam, quia in illa datur occaſio vel peccandi, vel ſcandali: vel fiet è contra, votum malum, videlicet ne ibi exequar opus charitatis. Secundo aduerto, non idem eſſe in genere boni, & mali, quod opus ſit indifferens, & quod opus ſit opinabile, ſeu poſitum ſub opinione: nam opus eſſe indifferens eſt, quod neque illius executio, neque illius omiſſio ſint aliquid bonum, vel malum. At quod opus aliquod ſit opinabile, & reducatur ad praxim, licet vna pars illius ſit probabilior, & bona: altera oppoſita non deſinet eſſe bona, quia eſt etiam probabilis. Exemplum ſit. Datur caſus, in quo opiniones ſunt, an ego teneat ad reſtitutionem, aliis affirmãtibus aliis negantibus: in hoc caſu, ille qui eligit partem affirmantem, & reſtituit, cum à parte rei non ſit vera pars iſta, nihilominus meretur, cum faciat opus quod putat eſſe actum iuſtitiæ: ac proinde nimis differunt inter ſe opus indifferẽs, & opus morale poſitum ſub opinione, ſeu clarius. Nimis differunt partes oppoſitæ operis indifferentis, vt filare, & non filare in Sabbato, & partes oppoſitæ vnius operis poſiti in opinione: nam neutra pars operis indifferentis poterit laudabiliter eligi, ſeu meritoriè, cum non ſint ex ſe bonæ, vel malæ materialiter: at partes opinionis probabilis moralis poſſunt eligi prudenter, laudabiliter, & meritoriè, ſi ſint de re bona morali poſita ſub opinione. Intelligo hic, & in præcedentibus, ſi in Sabbato non abſtinet ab aliis ſeruilibus.

7 Hinc patet ſolutio ad argumẽtum initio poſitum.

Dicen

Dicendum eſt enim, quod licèt immunitas Deiparæ à peccato ſit opus poſitum ſub opinione affirmatiua, & negatiua, & vtraque pars eligi poſſit, electio tamen illius partis quæ illam liberat à peccato non eſt opus indifferens,ſed actus pius,religioſus,& honeſtus,quod non habet pars operis indifferentis, vt filare, vel non filare, quæ non eſt actus pius,religioſus,&c. & proinde licet quæuis pars circa Deiparam poſſit eligi,tamen illa de illius præſeruatione tuenda habet in ſe bonitatem vt eligatur, & fundamentum laudabile, & religioſum,vt electio voluntatis licitè, & laudabiliter feratur ad illud,quale fundamentum laudabile, & pium nō inuenit in quauis parte operis indifferētis:& proinde ratione huius laudabilis fundamenti poteſt eſſe hęc pars materia voti, & iuramenti. Ad confirmationem eiuſdem argumenti dicendum eſt, etiam ſi aliquando Eccleſia determinaret de fide Deiparam habuiſſe originale (quod nullus Catholicus ſperat Eccleſiam facturam ob multas cauſas) adhuc hodie defendentes Deiparam ab originali poterunt mereri defendentes opinionem (per te falſam) non perdent meritum,cum modo habeant tot motiua, & rationes ad illam defendendam. Et quod homo poſſit mereri nixus opinione à parte rei falſa,ſed putata vera,oſtendimus ſuprà *n.* 5. de dante eleemoſynam putato pauperi, cum ſit diues. Nunc adduco aliud exemplum clarum. Eccleſia per multos annos ante emendationem Breuiarij factam nuper à Clemente VIII. in alio Breuiario recitabant officium Inuentionis ſanctæ Crucis, in quo referebatur quomodo Helena S. Crucem inuenerit, adigendo Iudæos ſub pœna ignis vt oſtenderent locum Crucis, &c. præterea in die ſanctæ Petronillæ dicebatur propria lectio qua dicebatur illam eſſe filiam D. Petri, &

poſtulatam à Comite Flaquo in vxorē:Clemens VIII. abraſit à Breuiario has ambas hiſtorias, quia (ſicut dicunt) conſtitit illas continere falſitatem : quæro ergo, nunquid recitantes antea officium illud Crucis fundatum in opinione falſa, ſed putatam veram, & toleratum ab Eccleſia, nunquid peccabant recitantes : nónne meritum habebant recitando, etiam ſi niteretur in falſa hiſtoria, ignorata, & ab Eccleſia tolerata ? Eodem ergo modo licet opinio Scoti ſtet ſub opinione, & licet Eccleſia illius oppoſitum aliquando determinaret, quod non ſperamus, adhuc hodie meritorium erit defendere Deiparam ab originali cum ſit opinio ab Eccleſia tolerata, imo & tot Bullis, & fauoribus roborata: & tot, ac tam piis rationibus communita. Neque cum his fundamentis iurans iurabit falſum, tum quia ille non putat ſe iurare falſum: tum quia ille non iurat Deiparam caruiſſe originali, hoc enim iurari non poteſt, cum ſtet ſub opinione : ſed ſolum iurat ſe defenſurum id quod iudicat valdè probabile ob tot rationes prædictas: iurans vero id quod credit verum, & habet motiua ad ſic credendum non eſt periurus, vt Doctores dicunt in materia de iuramento.

Reſponſiones particulares ad ſingulas propoſitiones Doctoris.

Ad primam.

8 IN prima propoſitione aſſerit Author ſe non intelligere modum quo Beata Virgo potuerit in prima Conceptione præſeruari à peccato originali.

Quibus

Quibus verbis ſic videtur argumentari. Ego non capio quomodo id fieri non potuerit: ergo factum non fuit. Argumentatio ſanè tanto digna Authore,vel ſaltem magna indeuotio erga Deiparam, nolle ſcilicet aſſenſum dare,niſi illis quæ clarè caperet proprius intellectus, vel ſuum intellectum proponere omnibus tanquam formam iudicandi de rebus. Non intendo per hæc quæ dicam quod Deiparæ præſeruatio ab originali ſit credenda aſſenſu fidei,ſed ſolo aſſenſu opinatiuo: & hoc ſuppoſito arguo ſic contra iſtum Doctorem. Capis modum quo Chriſti D.humanitas eſt ſub Euchariſtia conſecrata: & modum quo D. eſſentia eſt in tribus perſonis? & modum quo humanitas eſt vnita Verbo diuino? Teneris dicere,quod non capis: & tamen credis: ergo poteris aſſentiri aſſenſu opinatiuo illi rei quam non capis, videlicet præſeruationi Deiparæ ab originali. Secundo, ſi es verè diſcipulus Diui Thomæ, vt profiteris, recordare illius doctrinæ, qui circa Deiparæ Conceptionem non dicit ſe non poſſe capere, neque negat potuiſſe fieri, ſed ſolum dicit non fuiſſe factum, & tamen concedit potuiſſe fieri. Lege Auguſtinum citatũ à Flores Doctorum,ver.*fides lit. G.* vbi de difficultate credendi myſterium Trinitatis ſic inquit. *Quomodo creditur Trinitas rectè homo interrogas: imo ideo benè creditur, quia cito non capitur, nam ſi cito caperetur, non eſſet opus vt crederetur.* Hæc ille. Satius, ac modeſtius faceret Author, ſi Galenum imitaretur, de quo fertur, quod cum non intelligeret quemdam textum Hippocratis,neque audens textum impugnare,ſic dixit: Melius eſt dicere nos non intelligere iſtam ſententiam Hippocratis, quam ipſum refutare. Vide modeſtiam Gentilis erga textum Gentilis quem non capiebat. Iterum dico per hæc nolle me dicere quod

præſeruatio Deiparæ ſit credenda aſſenſu fidei. Sed arguo à ſimili.

9 At ſanè quod potuerit Deus præſeruare Deiparam ab originali, & modum quo id fieret, intellexit turba Doctorum hāc opinionem defendentium, quos eſſet infinitum citare. Nam in eodem inſtanti quo anima Deiparæ fuit infuſa corpori, in illo poſteriori naturæ eiuſdem inſtantis quo peccatum originale debuit reſultare, potuit Deus gratiam ſtatim illi infundere, per quam peccati reſultatio impedita fuit, cum gratia & peccatum ſimul eſſe non poſſint. In hoc autem nulla eſt impoſſibilitas, vt Suarez aſſerit *tom. 2. de Incarnat. diſp. 3. ſect...* declarās modum iſtius præſeruationis, non enim impoſſibile eſt apud Deum omne verbum: maximè cum Doctores oppoſiti concedant Angelos in primo inſtanti fuiſſe creatos in gratia, & in illorum creatione Deum ſimul condidiſſe naturam, & infudiſſe gratiam: & dicunt præterea primos parentes creatos fuiſſe in gratia: cur ergo non potuit ſic creare animam Virginis ſtatim in gratia?

Ad ſecundam.

10 IN ſecūda propoſitione aſſerit Author, quod prædicantes Conceptionem Deiparæ alio modo ab illo quo ipſe prædicat, deeſſe obedientiæ circa Decretum Eccleſiæ, neque habere reſpectum ad Sanctos. Vbi vides quod in 1. propoſitione poſuit ſe vt formam credendi, & in hac 2. proponit ſe vt formam prædicandi. Non explicat Author cui Decreto Eccleſiæ contradicat prædicans Conceptionem diuerſo modo ab eo quo ipſe prædicat, & propterea mētem illius oportet inquirere. Et quidem imprimis non debet prædica-

re

rè ad populum opinionem D. Thom. dicendo Deiparam contraxiſſe originale: iam enim hodie ſic prædicans incurret cenſuram Pauli V. Pontif. Maximi poſitam contra ſic prædicantes. Secundo nõ videtur prædicare opinionem Scoti quam impugnat. Tertio non videtur prædicare potuiſſe Deum Deiparam præſeruare, hoc enim ipſe fatetur ſe non intelligere, neque talis mens ex his propoſitionibus colligitur: reſtat ergo vt ſolum intendat dicere rem eſſe ſub opinione: ſi autem hoc dicat, dico etiam quod prædicantes opinionem Scoti, & illam probantes, non dicunt illam eſſe de fide, ſed eſſe opinionem, licet dicant eſſe opinionem probabiliorem. Secundo dico, quod prædicantes clarè opinionem Scoti, illamque probantes rationibus probabilibus, & authoritatibus, non deſunt obedientiæ Eccleſiæ, neque contradicunt alicui illius præcepto, vt videre licet in Concilio Tridentino, & Bullis Sixti IV. & Pij V. & Pauli V. cumque in particulari Paulus V. prohibeat prædicari ad populum opinionem D. Thomæ, clarè concedit quod poſſit prædicari opinio Scoti: iuxta illud commune dictum Iuriſtarum, exceptio firmat Regulam, & praxis Eccleſiæ idipſum confirmat, in qua opinio Scoti ad populum cum applauſu prædicatur, & nullus Prælatus ſic prædicantes condemnat. Sin minus prodat hic Author Decretum Eccleſiæ cui contradicant prædicantes populo opinionem Scoti. Quod vero, addit Author, prædicantes opinionem Scoti, ſuas probationes adducere, vt populo placeant, innuit ſe non ſanum iudicium ferre de proximo ſuo, ſiniſtre iudicando de illorum vana intentione. Dato autem quod aliqui id facerent, vt ſecundario placerent populo, id per accidens eſt ad noſtrum intentum, neque ex eo contradiceretur aliqui-

bus Bullis Pontificiis, vel Decretis Matris Eccleſiæ.

11 Quod attinet ad ſecundum dictum in eadem ſecunda propoſitione, videlicet, prædicantes opinionem Scoti more ſolito cum probationibus, non ſeruare decorem, vel reſpectum debitum Sanctis: ſi id intelligit, quia per hoc videtur fieri iniuria D. Thomæ, D. Bernardo, & aliis Sanctis, qui oppoſitum contra Scotum tenuerunt, gratis, & ſine cauſa hoc aſſerit Author. Quæ enim iniuria fit Sanctis, qui olim aliquam opinionem tenuerũt, ſi alij Sancti, vel Doctores poſteriores diſcedant ab opinione priorum, ducti ſcilicet nouis, & melioribus motiuis, & fundamentis quæ longo tempore, & multo poſteriorum ſtudio ſunt adinuenta? Nonne Eccleſia comparatur Auroræ, quæ in dies creſcit? Nonne poſteriores Doctores accuratius vnam rem conſiderantes, & maiori ſtudio pertractantes potuerunt aliquid aſſequi quod priores Sancti non fuerint aſſecuti? Nonne ſcholaſtici Doctores, & alij Recentiores reprobant ſæpius dicta Patrum Hieron. Auguſtini, Chryſoſt. & aliorum, quibus tamen reprobatis per hoc iniuria non infertur? An illi Patres antiqui habuerunt aſſiſtentiam Spiritus ſancti, vt in nulla re poſſent errare: ſit vnum exemplum. Iudam Iſcariotem communicaſſe, & ſanctiſſimam Euchariſtiam de manu Domini recepiſſe in Cœna, & tradunt Auguſtinus, Hieronym. Chryſoſtom. Bernardus, Leo Papa, D. Thomas, & alij Patres citati à Barradas *tomo* 4. *Concord. lib.* 3. *cap*... Quibus non obſtantibus alij multi Patres, quos ibi citat, & ſequitur Barradas, tenent oppoſitum tanquam probabilius: idque tenent abſque iniuria Patrum citatorum. Et multa alia exempla facilè eſſet paſſim reperire. Concludat diſcurſum vnum dictum D. Hieronymi *tom.* 7. ad illum locum *Pſal.* 86. Dominus

minus narrabit in ſcripturis populorum, vbi ſic ait ad noſtrum intentum. Quamuis ergo aliquis Sanctus ſit poſt Apoſtolos, quamuis diſertus ſit, non habet authoritatem (intellige infallibilem.) Hæc ille. Soli ergo Apoſtoli, & Authores librorum Canonicorum irrefragabiliter ſunt audiendi, illorúmque dictis omnino ſtandum eſt.

12 Vltimo perpende noſtri Authoris ne dicam iactantiam, ſed fiduciam. Se ſolum ponit vt Regulam, & exemplar ad prædicandam Conceptionem, quaſi quod aliter prædicantes cenſendi ſint à rectitudinis tramite deuiare. Ego nimis dubito, imo probabiliter aſſero, quod ſi ille ſuam opinionem hodie in Hiſpania prædicaret, præmium prædicationis fortè reciperet, ſicut Bernardinus de Buſtis refert in ſuo Mariali receпiſſe in Gallia quemdam prædicatorem, qui cum prædicaret contra immaculatam Deiparæ Conceptionem, finito ſermone in eadem Eccleſia à plebeis verberibus publicè affectus eſt.

Ad tertiam.

13 IN tertia propoſitione dicit contrariare vltimo Motui proprio illos qui iuramentum aliquibus exhibent, per quod ſe obligent ad defendẽdam, ac perſuadẽdam Deiparæ præſeruationem ab originali. Non exprimit Author cuius Papæ ſit iſte vltimus Motus proprius. Cum tamen vocet vltimum, conuincitur id intelligere de Motu proprio Domini Pauli V. promulgato anno 1617. die 12. Septembris. Neque enim loqui poteſt de Bullis Sixti IV. Pij V. &c. quæ non ſunt vltimæ. Si ergo Motus proprius Pauli V. attentè legatur, nihil omnino continet in fauorem Authoris; niſi

fortè illa verba per quæ ibi Papa præcipit, vt vnuſquiſque poſſit liberè in ſecreto vtramuis opinionem defendere. Sic enim ait. *Relinquatur vnicuique libera facultas tenendi, & aſſerendi vtramque partem.* Vnde poterit arguere Author hoc modo. Papa decernit vt vnicuique relinquatur libertas defendēdi quamcumque partem maluerit. At qui iurauit, vel vouit defendere Scoti opinionem, adimit ſibi libertatem defendendi partem oppoſitam: ergo tale iuramentum eſt illicitum, vtpotè impediens hanc libertatem à Papa conceſſam: ac proinde non licet tale iuramentum à populo extorquere, cum per illud perdatur libertas defendendi vtramuis partem ſicut Papa concedit.

14 Hæc etiam argumentatio nihil efficit, nec prædictum iuramentum, vel votum facit amittere libertatem defendendi vtramuis partem eo modo quo Papa intendit. Pono prius exemplum, per quod res clara, & nota fiet: Conſtat quod contrahere matrimonium eſt res omnino libera, ita vt omnino liberum cuique ſit vtramuis partem eligere, illud ſcilicet contrahere, vel non contrahere? Quo non obſtante, ego licitè poſſum petere, à quolibet, imo perſuadere vt fiat Monachus pro ſalute animæ ſuæ, cum per Monachatū ille impediatur à libertate contrahendi matrimonium: at neque ego peccaui conſulens Monachatum, ipſumve ſuadens, quamuis peccarem ſi vi cogerent, vt ille Monachus fieret, quæ omnia ſunt notiſſima. Applicando vero dictum exemplum ad intentum, dico, Prælatos hodie, & ſuperiores, exhibentes iuramentum, vel votum petentes de defendenda Deipara ab originali, vel illud ſuadentes ſine vi, & ſine coactione licitè facere, neque per hoc impedire libertatem conceſſam à D. Papa defendendi vtramuis partem, vt clarè deducitur

ex

ex propoſito exemplo. Non enim exhibens iuramentum, vel petens votum,cogit, vel libertatem impedit: ſolum proponit ob laudem Virginis,& bonum iurantis, vt ipſe ſi velit liberè iuret,vel voueat,per quod liberè renunciat libertati quam poſſet habere ad vtramuis partem defendendam,cui ipſe liberè renunciat per votum, vel iuramentum emiſſum. Eo modo quo vouens Religionem ſua ſponte renunciat libertati contrahendi matrimonium.

15 Cum ergo in prædicto vltimo Motu proprio Pauli V. nulla alia verba faueant Authori, niſi proximè poſita, & explicata, ſequitur quod gratis, & ſine fundamento dicit, contradicere vltimo Decreto Papæ illum qui petit à populo, vel ſuadet, vt fiat iuramentum de tuenda Deipara ab origin.Imo contra Authorem dico, quod ſi hodie alicubi peteretur à populo iuramentum defendendi opinionem D. Thomæ per tale iuramentum magis violaretur dictus Motus proprius Pauli V. nam per tale iuramentum in communi præſtitum ſine diſtinctione, daretur occaſio defendendi opinionem D. Thomæ etiam in diſputationibus publicis, quod prædictus Motus proprius claris verbis interdicit.

Ad quartam.

16 QVarta propoſitio continet illicitum eſſe in Hiſpania tale exhibere iuramentum,eo quod Romæ non ſit in vſu,& proinde Prælatos Hiſpaniæ in hoc maturè non procedere,ſed agere inconſideratè: & quod per hoc volunt Prælati, vt fides ex Hiſpania deferatur ad vrbem Romam. Et quod attinet ad primam partem propoſitionis, dico quod non valet argumen-

tum iſtud. Hoc Romæ non fit,ergo non debet fieri in Hiſpania:nam ſi valeret,etiam valeret ſic. Hoc Romæ non fit,ergo nó debet fieri Pariſiis, ſicut tamen fit ibidem à ducentis annis, & tamen Eccleſia non reprobat fieri Pariſiis:nec reprobat fieri in Hiſpania,cum ſit eadem omnino ratio de Gallia,atque de Hiſpania. Et ad maiorem iſtius argumenti probationem,debuerat Author meminiſſe ſancitum eſſe ab Eccleſia, vt conſuetudines particularium Eccleſiarum obſeruentur ; & permaneant ſi bonæ ſunt, nec Eccleſiæ Decretis repugnantes, etiamſi tales conſuetudines Romæ non ſeruentur. Habetur hoc *in tota diſt.*12.*in Decreto*,maximè in cap.*Scit Romana.* vbi ex duobus Pontificibus in Rubrica poſitis, ſic habetur : *Nihil obſunt ſaluti credentium diuerſæ pro loco, & tempore conſuetudines, ſi illis canonica non obſtet authoritas.* Idem habetur ibidem cap. *Nouit.* vbi Gregorius I. ad Auguſtinum Angelorum Epiſcopum ſic ſcribit:*Placet,vt ſiue in Romana, ſiue in Galliarũ, ſiue in qualibet Eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicitè eligas*, &c. Ex quibus duobus capitibus clarè colligitur,permittere Summos Pontifices,vt Eccleſiæ particulares retineant ſuas conſuetudines, quando ſunt Deo placitæ, nec à Romana Eccleſia reprobatæ, etiamſi prædictæ conſnetudines ſeruentur extra Romanam vrbem, & in illa non extent. His adde quod in materia ſacramentorum,id eſt, in cæremoniis cum quibus illa miniſtrantur, tolerantur alibi conſuetudines, quæ non vigent Romæ, conſtat clarè ex cap. *de trina,de conſecrat.diſt.*4. vbi Gregor. Papa dicit Romæ in baptizando infante fieri trinam merſionem,alibi vero fieri vnam tantum, & vtrumque eſſe licitum,& tolerandum. Ad quod alludens D.Thomas 3.*part.quæſt.*66. *art.*8. dicit ſeruandam eſſe conſuetudinem

tudinem particularium Eccleſiarum. Quibus poſitis. Cum exhibere noſtrum iuramentum, ſit conſuetudo laudabilis, pia, & non prohibita à Prælatis, neque à Summo Pontifice, & hæc vigeat Pariſiis ab annis ducentis, & Valentiæ, & alibi per annos ſufficientes ad introducendam conſuetudinem validam, & laudabilem, ſequitur quod licitè eadem cõſuetudo poſſit continuari, licet Romæ non obſeruetur. Multæ enim ſunt Romæ conſuetudines in cultu diuino, quæ in Hiſpania, vel Gallia non obſeruantur, neque Papa vult ad conſuetudines particulares Romæ fideles obligare, cum videat id non eſſe neceſſarium ad ſalutem.

17 Quod vero aſſerit Author in eadem quarta propoſitione, quod exhibentes, vel ſuadentes hoc iuramentum, ſuo facto volunt, vt fides ex Hiſpania vadat Romam, ſi intelligit per hoc, velle prædictos, vt fides Hiſpaniæ Romæ recipiatur, vel quod Roma conformet ſe in fide cum Hiſpania, perperam, & ferè temerè colligit: nunquam enim ſuperiores, vel hi tale iuramentum petentes, vel ſuadentes ſomniarunt. Primo enim petentes, vel ſuadentes hoc iuramentum, non hoc ſtabiliunt, vt dogma fidei: neque ſuadent vt iuretur Deiparam caruiſſe originali, ſed iurant ſe defenſuros opinionem Scoti intra terminos ſuæ probabilitatis, idque ſub correctione Eccleſiæ, à qua ſola proteſtantur ſaltem virtualiter, ſe expectare definitionem fidei, ſollicitante illam definitionem Rege Catholico, & aliis Principibus: & proinde volunt quod fides circa hanc materiam de Roma veniat in Hiſpaniam, non è contra. Neque enim hoc iuramentum in Hiſpania, & Gallia ſeruatũ obligat Papam vt hoc definiat. Et confirmatur, quia cum hoc iuramentum Pariſiis ducentis abhinc annis ſeruetur, nemo dixit velle per hoc Pariſienſes

ſienſes vt fides ex Pariſienſibus vadat Romam. Si vero Author per hoc intelligit velle nos, & deſiderare, vt fides de Hiſpania Romam vadat, id eſt, ex Hiſpania fiant poſtulationes, & inſtantiæ cum informationibus erga Sum. Pontificem, quibus ille motus rem de fide definiat, ſi hoc velit, impropriè loquitur: nos enim licitè facimus id poſtulando à Domino Papa vt amplius patebit ex dicendis in reſponſ. ad decimam, in qua Author carpit Catholicum Regem eo quod iſtius rei definitionem à Sede Apoſtolica procuret.

Ad quintam.

28 QVinta propoſitio ait. Exhibere hoc iuramentum, vel facere votum de tuenda Deipara ab originali tot ſcandala cauſare in aliis Nationibus, quot cauſauit in vrbe Valentia velle canonizare quemdam Clericum recens defunctum, cum opinione Sancti, idque reclamante Eccleſia. Ad hanc propoſitionem imprimis dico, mihi videri impoſſibile, quod alicubi cauſet ſcandalum talis iuramenti ſuaſio, vel acceptatio, niſi fortè apud aliquem, vel aliquos malè affectos erga opinionem Scoti, qualis noſter Author in his omnibus propoſitionibus eſſe conuincitur. Scio illud ſtatutum Academiæ Pariſienſis ab omnibus laudari, & ferè cum gaudio citari, & approbari, & neminem legi, qui illud ſcripto, aut voce reprobauerit. Neque credo in ciuitate Valentiæ vbi idem ſtatutum ſeruatur, aliquod ſcandalum inde exortum eſt. Et fortaſſe idem iuramentum ſolet exhiberi in aliis Academiis, vt refert Suarez *tomo 2. de Incarnat. diſput. 3. ſect. 3. §. ſecundum fundamentum*, quod clarè indicat ex tali voto, ſeu iuramento tale ſcandalum non reſultare.

16 Secun

16 Secundo dico, quod quando ex forma prædicti iuramenti alicubi ſcandalum reſultaret, de tali ſcandalo nihil eſſet curandum, cum ſit ſcādalum ferè phariſaicum, id eſt, ſumptū de re quæ eſt bona: iuxta illud Matthæi 15. dictum à Chriſto Domino de Phariſæis, qui cum de quodam bono opere Chriſti Domini ſcandalum ſumerēt, dixit: Sinite illos, qui cæci ſunt, & duces cæcorum. Quod autem hoc ſcādalum paſſiuum de tali iuramento ortum ſit phariſaicum, & non iuſtum, neque ſcandalum fidelium, probatur, quia tale iuramentum, vel votum de opinione Scoti defendenda, eſt actus pius, religioſus, & laudabilis, vt ſatis manet probatum in præcedentibus: ergo ſcādalum ſumptum de iſto actu pio, & religioſo, eſt ſcandalum de re bona, & proinde eſt phariſaicum, & proinde de illo non eſt curandum. Confirmatur etiam argumento ducto ab oppoſito. Nam ſi adeo fideles ſcandalizantur audientes in diſputationibus, & concionibus Deiparam contraxiſſe originale, vt ea de cauſa tumultus, & rixas excitauerint, clarè ſequitur, quod audientes prædicare, aſſerere, & iurare ſe defenſuros eſſe opinionem Scoti, non ſcandalizabuntur, ſed potius ædificabuntur. Probo illud antecedens, quod ſcilicet fideles ſcandalizantur audientes Deiparam habuiſſe peccatum originale. Teſtatur id imprimis Papa Paulus V. in illo ſuo vltimo motu proprio, vbi dicit ſe hoc nouum Decretum mandare de nō publicando in publico opinionem Diui Thomæ, *Propter ſcandala, iurgia, & diſſenſiones inde exortas cum magna offenſa Dei*. Teſtatur idem in particulari tota ciuitas Hiſpalēſis, in qua ea de cauſa tumultus magnus fuit excitatus, etiam cum periculo vitæ aliquorū. Teſtatur etiam Italia, in qua in multis vrbibus eadem ſcandala ſunt exorta in populo, pro-

pter

pter diſputantes, vel aſſerentes Deiparam habuiſſe originale peccatum. Teſtatur hoc Bernardinus de Buſto maximè *ſermone 9. de Conceptione, part. 1. litera C.* vbi refert verberatum fuiſſe à populo quemdam prædicatorem, eo quod dixiſſet in ſermone Deiparam habuiſſe originale. Secundo idipſum teſtatur, *eodem ſermone 9. litera S. fol. 35.* vbi aſſerit mulieres Mantuanas noluiſſe dare eleemoſynam panis quibuſdam malè affectis ad puritatem Conceptionis Deiparæ niſi ipſi reſipiſcerent, & illam opinionem deponerent.

2 Quod tandem Author adducit de populo Valentiæ volente canonizare Clericum defunctum Papa inconſulto, mihi imprimis non conſtat de circumſtantiis hiſtoriæ, videtur enim nimis durum id credere de populo Catholico, cum ibi ſit Academia, & ſint Doctores, Epiſcopus, &c. qui deberent aduertere id non poſſe fieri: fides hiſtoriæ ſit penes Authorem. Dato vero quod ita fuerit, debili arguméto conatur probare ſuum intentum, videlicet per errorem, & furorem, populi inſipientis, & tumultuantis, (quem nos etiam reprobamus) velle condemnare populum deuotum, qui de aſſenſu Prælatorum, ac de concordia populi in laudem Matris Dei iurant ſe defenſuros opinionem ex qua eidem laus magna reſultat. Adde quod populus Valentiæ errauit ſi volebat canonizare Sanctum, cum id facere non poſſet inconſulto Papa: in hoc autem noſtro caſu populus emittens hoc iuramentum facit actum licitum, & laudabilem, vt probauimus, ad quem actum peragendum non indiget licentia ſpeciali Papæ. Cum iſte actus iurandi ſit in ſubſtantia colere feſtum Deiparæ, quod feſtum eſt iam canonizatum ab Eccleſia. Quod autem feſtum Conceptionis ſit canonizatum ab Eccleſia tradit doctè, & fusè Pater Ægidius 3. *lib. de*

Concept.

*Concept.q.6.art.*1.§.9.vbi oſtendit canonizationem Eccleſiæ, non ſolum fieri de Sanctis, ſed etiam de feſtis Sanctorum. Pro quo facit etiam Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 3. & explicat Ægidius, quod canonizare Sanctum, eſt Eccleſiam decernere perſonam illam fuiſſe ſanctam, & animam illius eſſe in gloria. At canonizare feſtum, eſt quod Eccleſia definit veram illius myſterij ſanctitatem, eámque proponit fidelibus celebrandam. Neque vero ſanctitas iſtius feſti Conceptionis Deiparæ conſiſtit ſolum in gratiis agendis Deo pro concepta perſona Deiparæ in originali, eo quod Incarnatio Verbi Diuini iam habuerit principium in perſona illa, ſeu Matre illa ſic concepta: ſed ſanctitas iſtius feſti conſiſtit etiam in eo quod Deipara concepta ſit ſancta, & abſque originali peccato: vt enim optimè aduertit Suárez *tom.* 2. *de Incarnat.diſp.* 3.*ſect.*5.§.*dicetur fortaſſe*: cum hoc feſtum etiam celebretur in honorem Deiparæ, non eſſet Virgo honore digna propter ſuam Conceptionem, niſi talis Conceptio fuiſſet ſancta, & pura. Iurant ergo fideles, & vouent ſe defenſuros Deiparam ab originali, & feſtum de hoc myſterio canonizatum ab Eccleſia, in quo iurando, & vouendo, quis poterit error intercedere? Quis non licitè iuret illud in quod Mater Eccleſia ſic propendet? vt enim alios fauores Eccleſiæ circa hoc feſtũ ſileam: pro Deiparæ Conceptionis puritate ſufficiat fauor ille quem refert Pineda *tract. citato aduertent.* 20. ad priuilegium Ioan. primi Regis Aragoniæ, fauor inquam factus à Clemente VIII. in Bulla particulari, qua non ſolum approbauit, verum etiam præcepit obſeruari in Italia compendium illud puerorum doctrinæ, recognitum, & approbatum à Congregatione reformationis doctrinæ Eccleſiaſticæ, in quo compendio edocentur

pueri

pueri ſic dicere in explicatione Aue Maria. Quod ſcilicet illa fuerit gratia plena, quia illa per gratiam nec originalem culpam vnquã habuit, nec actualem mortalem, nec venialem. Ecce ſummus Eccleſiæ Paſtor hoc lacte doctrinæ nutrit pueros. Nunquid Eccleſia hoc dictum poſtea reuocabit cum nota tanti Paſtoris? Ego nihil definio in eo quod Eccleſia poſtea faciet: ſolum dico, quod ſi fecerit, quod non errabit, & quod in eo quod modo facit, & permittit non errat, nec proinde errant iurantes ſe defenſuros quod illa permittit.

Ad ſextam.

21 SExta propoſitio aſſerit, Sum. Pontificem motum, & quaſi obligatum propter ſcandala orta ex prædicatione præſeruationis Deiparæ, iuſſiſſe ne ad populum prædicetur opinio D. Bernard. D. Bonau. & D. Thomæ.

Si Author intelligit, vt videtur, Paulũ V. publicaſſe ſuam Bullam ne in publico prædicetur, vel defendatur opinio D. Thom. propter ſcandala orta ex prædicatione opinionis Scoti eandem comprobando rationibus, & exemplis, errat omnino, nec videtur Bullam legiſſe, cum potius oppoſitum clarè contigerit. Clarè enim Papa in illa exprimit ſe moueri ob ſcandala orta ex eo quod pars affirmatiua prædicatur ad populum, id eſt, Deiparam habuiſſe originale. Verba Bullæ ſunt hæc. *Ex occaſione aſſertionis affirmatiuæ, quod Beatiſſima Virgo fuit in originali concepta, oriuntur in populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa, ſcandala*, &c. Quomodo ergo palpat in meridie, & tam claram lucem non intuetur? Cur non videt opinionem Scoti populo prædicatam, & probatam, non ſcandalum, ſed deuotionem excitare?

re? & è contra quis non videt opinionem oppoſitam populo prædicatam ſcandalum parere ſicut Papa tam claris verbis in Bulla teſtatur, & nos retulimus in reſponſione ad pręcedentem quintam propoſitionem ex Bernardino de Buſtis. Hoc ipſum inſuper ratione confirmo: nam populus Chriſtianus in Deiparam vt plurimum deuotiſſimus, eidemque multum obſequi deſiderans, nunquam ſcandalizatur audiens quod illa caruerit peccato originali, & actuali: imo potius audiendo contrarium ſcandalum patitur. Facit etiam vltra iam dicta id quod refert noſter Cord. *lib.1. quæſtionarij, quæſt. 44. de Concept. fol. 368. §. Nouerint, & ſeqq.* quod ſcilicet ex prædicatione, vel aſſertione cuiuſdam prædicatoris impugnantis Deiparę puritatem in Conceptione, ortum fuit graue ſcandalum in Gallia ad oppidum Deppe Rothomagi, & alibi, propter quod delatus fuit ad Rectorem, & Conſiliarios Academiæ, & ab illis carceratus, & iuſſus aſſertionem retractare. Idem refert P. Ægidius *lib. 3. fol. 295.* de alio qui ab Innoc. VII. anno 1403. iuſſus eſt Palinodiam recantare, circa id quod dixerat contra puritatem Conceptionis, Deiparæ.

22 Neque vero eſt quod Author noſter aliquid magnum, & quaſi inſolitum ducat Dominum Papam præcipere, quod opinio D. Bernard. D. Bonauent. & D. Thom. in Eccleſia ad populum non prædicetur: per hoc enim imprimis nondum illos Doctores damnat, vt errantes in fidę, cum rem nondum de fide definiat, & illorum opinionem permittat in ſecreto. Secundo illorum Doctorum authoritas non eſt authoritas de fide, vel Eccleſiæ. Tertio etiamſi Papa hodie definiret Deiparam caruiſſe originali, & proinde conſecutiuè damnaretur illorum trium Doctorum opinio, nullam

inde illi infamiam incurrerent, quando enim illi viuebant, & ſic opinabantur, nondum aliquid contra Eccleſiæ definitionem aſſeruerunt. Et ſic in Eccleſia ſucceſſiuè multa ſunt definita, quorum oppoſita multi Sancti Doctores antea tenuerant ſine labe infamiæ, vel hæreſis, vt facilè eſſet exemplis oſtendere. Quarto, quia magis pōderat ſcandalum populi Chriſtiani, illique magis deferri oportet, quam ponderet authoritas illorum trium Doctorum. Quinto, quia plures Doctores tenent opinionē Scoti quam illorum trium Doctorum. Horum Doctorum turbam videre poteris apud Patrem Ægidium *lib. 3. de Concept. quæſt. 1. artic. vnico, à fol. 158. & quæſt. 4. toto art. 4.* Qua de cauſa Scotus, vel quiuis deuotus puritatis Conceptionis Deiparæ, iure poterit dicere illud, quod dixit Eliſeus famulo ſuo referenti de magno exercitu contrario circumdante, 4. Reg. 6. *Noli timere, plures enim nobiſcum ſunt, quam cum illis.* Similiter dico. Quamuis exercitus quidam videatur circumdare ciuitatem Dei altiſſimi, Mariæ ſcilicet in Conceptione, aſſerentium illam maculatam, plures ſunt nobiſcum Doctores, quam pro illis; plures pro nobis ſunt rationes, congruentiæ, fundamenta, miracula, fauores Pontificum quam pro cōtraria opinione.

23 Addo quod D. Bernardus licet *epiſtola* 174. primo contra Deiparæ præſeruationem ſenſerit, attamen poſtea *ſermone de Cœna Domini 13. poſt initium tom. 2. & ſermone 4. in Salue Regina*, oppoſitum tenuit prout citat, & probat Pater Ægidius *lib. 3. quæſt. 4. artic. 2. fol. 258. col. 2.* D. vero Bonauentura *in 3. diſtinct. 3.* dubie loquitur, neque reſolute affirmat. Imò *tom. 3. operum ſuorum ſerm.* 2. clarè loquitur pro Deiparæ præſeruatione ab originali, ſic dicens. Nouo ſanctificationis genere redemptam Matrem à peccato originali (non quod

quod inſuit, ſed quod inſuiſſet) præſeruauit Deus. Sic ille ibi. Quod vero attinet ad D. Thomam, ille prius *in* 1. *diſtinct.* 44. *art.* 3. *ad* 3. Deiparæ immunitatem aſſeruit, licet poſtea oppoſitum docuerit *in* 3. *parte*. Si autem piæ reuelationi fidem adhibere licet, citat Pater Ægidius *lib.* 3. *de Conceptione*, *fol.* 335. quod Beatus Thomas poſt mortem ſuam in Italia apparuit cuidam Epiſcopo Fautino ſuo deuoto, cui dixit ſe non benè ſcripſiſſe, cum dixit, Deiparam conceptam fuiſſe in peccato originali, quaſi illum ſui dicti pœniteret. Non ergo eſt quod Author noſter tantum zelum oſtendat pro his tribus Doctoribus, tum ob illa quæ proximè diximus *num.* 22. tum quia ſufficienter oſtenditur in hoc numero, illos dictum retractaſſe.

Ad ſeptimam.

24 SEptima propoſitio profert nouum Decretum Pauli V. fuiſſe magni ſcandali apud alias nationes, quæ ſciunt nos mouere Papam, & illum obligare vt faciat quod non debet.

Mira audacia, imo & error peior omnibus ab iſto Doctore aſſertis, vt audeat aſſerere Papam in ſuis Bullis pro Eccleſiæ regimine, & animarum ſalute editis, & pro illarum pace, & quiete datis, facere quod non deceat. Non ſolum autem Dominus Paulus V. in citata Bulla ſcādalum non dedit exteris nationibus; verum etiam credere poſſumus, quod ſi à tali Decreto abſtineret, poſſet argui ſocordiæ, & ſomnolentiæ in ſuo paſtorali officio, ſi certus de tot ſcandalis, & tumultibus ortis in Hiſpania cum Dei offenſa, ſuis ouibus non ſuccurreret cum illo opportuno remedio. Firmari poteſt exemplo à ſimili: nam minus inconueniens eſſet

excitari in Hiſpania ſcandala, & diſſenſiones circa ſtigmata P. N. Franciſci, ſi illa habuerit, vel non, quam ſint ſcandala orta ex prædicatione an B. Virgo habuerit peccatum originale, vt patet. Et tamẽ conſtat, quod orto tumultu in Hiſpania ab aliquibus dicentibus P. N. Franciſcum nõ habuiſſe in corpore ſtigmata Chriſti, Papa Alexander IV. Bullam particularem direxit ad Hiſpaniam, vt habetur in Compendio Mendicant. ver. *ſtigmata*, §.6. in qua grauiſſimis pœnis & cenſuris prohibet, ne in Regnis Caſtellæ, & legionis prædicatores prædicent P. N. Franciſcum dicta ſtigmata non habuiſſe, eaſdemque cenſuras voluit incurrere illos, qui dicta ſtigmata ab imagine prædicti patris abraſerint. Quinimo ante Alexandrum IV. Papa Gregorius IX. in eodem compendio, & eodem verbo mandauit, & præcepit inquiri de quodã Religioſo, qui dicebatur prædicaſſe contra ſtigmata P. N. Franciſci, in quo debuerat populum ſcandalizare, dicens in mãdato, quod ſi fuiſſet culpatus inuentus, ad Sedem Apoſtolicam mitteretur audaciæ ſuæ pœnas recepturus. Si ergo duo hi Pontifices tanta diligentia occurrerunt ſcandalo orto circa prædicationem contra ſtigmata P. N. Franciſci, quorum aſſertio non tam intereſt Eccleſiæ, quam honor Deiparæ. Quid culpandus eſt D. Paulus V. & dicendus facere quod non debuit, eo quod ſua Bulla obuiauerit ſcandalis prædicantium contra puritatem Conceptionis Deiparæ, quæ magis ſpectat ad Eccleſiam, & fidelium deuotionem, quam ſtigmata P. N. Franciſci? & tamen de illis duobus Summis Pontificibus Greg. IX. & Alexand. IV. ſic præcipientibus circa ſtigmata P. N. Franciſci, non legibus quod exteræ nationes ſint conqueſtæ, ſed omnes vſque adhuc paruerunt. Quod à fortiori debuit nos cogere ad obediendum

dum decreto D. Pauli V. circa prædicationem publicam contra Deiparæ præſeruationem ab originali.

25 Neque ego poſſum mihi perſuadere quæ ſint Prouinciæ ſcandalizatæ de tali mandato, niſi forte ſint aliquæ in Germania, quæ nec Sum. Pontifici, imo nec Chriſto Domino obediunt, de quarum proinde ſcandalo curari non debet. Si vero eſſent aliquæ Prouinciæ Catholicæ (de quibus non audio, nec credo) quæ ſic ſcandalizarentur, illarum ſcandalum, tanquam verè phariſaicum curari non debet, iuxta illa quæ ſupra iam diximus in reſponſione ad 5. propoſitionem. Imo credo quod etiam aliqui hæretici de tali Decreto non eſſent ſcandalum ſumpturi in Germania. Nam ſi illi Lutherum, vel Eraſmum ſequuntur & audiunt; hi ambo affirmant Deiparam caruiſſe peccato originali, vt paſſim videre eſt apud multos Theologos ambos pro hac opinione citantes, ſicut in particulari citat Canizius *lib. 1. de B. Virgine, cap. 8. propè finem, §. Cæterum aduerſus.*

26 Quod tandem innuit Author fideles Chriſtianos Hiſpaniæ eſſe in culpa, eo quod Papam mouerint, & quaſi obligauerint ad tale decretum indebitè promulgandum, percontor ego Authorem. Per quæ prædicti fideles D. Papam mouerint, quomodo obligarunt? Nunquid muneribus & donariis? Nunquid preces illicitas interponendo? Nunquid aliqua falſa narrando? Mouit profectò ſanctum & Summum Pontificem paſtoralis officij cura, & ſollicitudo, mouit animarũ periculum, ſaluſque earumdem: mouit erga Deiparam deuotio; cum enim ſit Vicarius Chriſti D. filij Deiparæ; ipſius Chriſti Matris honori ſedulo tenebatur proſpicere: ac proinde nec Papa fecit, quod non debuit; ſed quod debebat. Neque externis nationibus dedit

ſcandalum: nec fideles Hiſpaniæ tam principes quam Prælati, errauerunt in aliquo tam pias preces Vicario Chriſti Domini præſentātes,& offerentes. Adde quod Author in iſta ſua propoſitione innuit clarè quod Papa poſſit errare in ſuo regimine directo pro ſalute animarum, cum dicat illum in hoc Decreto feciſſe quod non debebat. Quod tamen dictum Doctores in materia de fide abominantur.

Ad octauam.

27 OCtaua propoſitio dicit, certum quemdam Religioſum D. Auguſtini dicentem in publica concione,quod B. Dominicus dixerit Deiparam caruiſſe originali,fuiſſe in hoc mendacem, ſcandaloſum, & ſacrilegum.

His verbis clarè innuit,ſeu potius vult Author quod B. Dominicus nunquam aſſeruerit Beatam Virginem caruiſſe originali. Quod autem glorioſus Sanctus, & Monarcha Dominicus id tenuerit, citant, & probant graues Authores moderni ex antiquis referentes. Primus eſt Canicius *lib.1. de B. Virgine cap. 7. poſt medium, fol.38. col.2.* vbi citat alios. Secundus eſt Pater Petrus de Oieda *in ſua informatione de Conceptione,c.7*. Tertius eſt Pater Ægidius *lib.3. de Conceptione, fol.201.col.2.* in fine citans ad eundem finem tres Doctores. Quartus eſt Suarez *tom.2.de Incarnat.diſput.3.de Concept.ſect.5.§. Tertio principaliter.* Ecce quatuor Doctores moderni,& tam graues,præter illos quos iſti citant,aſſerunt B. Dominicum benè de Deiparæ ab origin. præſeruatione ſenſiſſe?& puto quod Author noſter nimis inferior ſit his quatuor Doctoribus in citandis hiſtoriis,& Doctoribus.Quo poſito ille Religioſus Ordinis D. Auguſtini

à

à noſtro Authore accuſatus, vel calumniatus,non fuit mentitus, cum dixerit id quod tam graues quatuor Authores referunt. Secundo ex hoc ſequitur quod prædictus Pater non fuit ſcandaloſus,cum nec mendacium duxerit, nec propoſitionem ſcandaloſam prædicauerit,vt patet ex præcedentibus. Neque item Beato Dominico calumniam intulit, imo potius in laudem Sancti ſuum dictum redundabat. Non ergo video cur fuerit prædictus Religioſus id attribuens Beato Dominico, mentiens, ſacrilegus, vel ſcandaloſus,niſi fortè id ſolum noſtro Authori,viſum fuerit, quaſi dolenti,quod B.P.Dominicus,benè de Deiparæ præſeruatione ab originali iudicauerit.

Quod denique prædicator ille non commiſerit ſacrilegium, probatione non indiget: vltra enim iam dicta, dato quod B. Dominus noſtræ non fuerit opinionis, quæ materia ſacrilegij eſt,dicere aliquem Sanctum aſſeruiſſe aliquid quod non aſſeruit? Hoc vt plurimum mendacium eſſe poterit, non ſacrilegium. Si enim quis malè citet pro ſua ſententia Auguſtinum verbi gratia, vel Hieronymum, eo quod vel illos ſic intelligat, vel ſic citatos inueniat, non dicetur contra illos ſacrilegium committere, licet poſſit mentiri, & hoc vtplurimum non formaliter, sed ſolum materialiter.

Ad nonam.

28 NOna propoſitio continet, iurare, vel obligare ſe ad defendendam Deiparam ab originali habere multa inconuenientia, & eſſe occaſionem multorum ſcrupulorum,imo & periculum peccandi.

Gratis hæc omnia, & ſine fundamento dicuntur; oportebat enim exprimere,quæ ſint iſta inconuenien-

tia,qui ſcrupuli,quæ peccandi pericula: quæ quoniam non exprimuntur, nos quaſi diuinantes ſic diſcurrimus; & ſupponimus ex iam dictis, & amplius dicendis,quod iuramentum de Deiparæ immunitate ab originali defendenda, eſt iuramentum de re pia, religioſa, & laudabili, vt patet ex quæſtione procemij, & eſt etiam actus voluntarius, & denique opus ab Eccleſia permiſſum, & miraculis confirmatum.

29 Quibus poſitis, ſic diſcurrimus contra Authorem. Hæc inconuenientia nō naſcuntur ex parte Prælatorum, vel communicatum offerentium hoc iuramentum, poteſt enim hoc iuramentum ab illis offerri licite,& voluntarie,cum ſit de re pia, licita, & religioſa:ergo licite ab illis poteſt offerri pro bono communi,& pro laude Deiparæ,vt amplius patebit ex reſponſione ad 12. propoſitionem: cumque licite hi poſſint petere, & offerre tale iuramentum, ex parte ipſorum non ſunt ſcrupuli,neque periculum peccandi cum neque ipſi peccent, neque alios peccare faciant: ſcrupulus autem hic daretur, vel occaſio peccandi ex parte ſuperiorum,ſi illi cogerent ad iurandum, vel actus iurandus eſſet malus, vel impoſſibilis, vel nimis difficilis,quorum nihil in hoc actu reperitur,vt conſtat. Vide infra poſt finem harum omnium reſpóſionum modum, & formam quam dedit circa hoc Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus, & Academia Complutenſis.

30 Secundo ex parte ſubditorum iurantium, & ſe obligantium,nullum datur inconueniens, nullus ſcrupulus, nulla peccandi occaſio; probatur fundamentis numero præcedenti poſitis. Nam taliter iurantes voluntarie, iurant actum pium, religioſum, laudabilem, miraculis confirmatum, facilem, & proinde licitum: ergo ex parte iurantium ſcrupulus non datur. Secundo

proba

probatur, quia ſi Petrus, v.g. poteſt in ſecreto abſque iuramento amplecti vtramuis partem iſtius opinionis, & opinioni ſic electæ poteſt adhærere abſque iuramento vſque ad mortem, poterit vtique eidem opinioni ſic electæ, & licitæ ſe conformare, & in illa firmari per iuramentum: quod enim licite, ac religioſe poſſum facere, poſſum vtique iurare me facturum in poſterum: nullum ergo inconueniens, vel ſcrupulus datur ex parte iurantium, vel peccandi periculum.

31 Dices forte hunc ſcrupulum, vel periculum peccandi, naſci ex duobus. Primo quia cum iurans vt plurimum ſit laicus, & idiota, neſciet defendere id quod iurat, cum ignoret Theologiam ad diſputandum de tali quæſtione difficili. Secũdo, quia ſi Papa poſtmodum definiat opinionẽ D. Thomæ, is qui antea opinionem Scoti iurauerat, agitabitur ſcrupulis ſi bene iurauerit, &c. Ad primum argumentum dico quod quando in confraternitatibus petitur hoc iuramentum à lacis, & idiotis, non petitur vt ſint defenſuri Deiparam ab originali diſputando Theologicè, imo hoc non poſſunt petere à laicis: ſed ſolum petitur ab illis vt verbo ſimplici id defendãt, & Scoti opinioni non contradicant, quod poterunt facere abſque Theologia, & ſic ab omni ſcrupulo liberantur. Ad ſecundum dico quod licet Papa definiret opinionem D. Thomæ, (quod non ſperamus) is qui antea iurauerat defendere opinionem Scoti, nullo ſcrupulo poterit agitari, nam ſic iurando non fuit periurus: cum iurauerit id quod putabat verum, & tot rationibus, & miraculis comprobatum.

32 Adhuc pro dictorum confirmatione, hoc exemplum ſubiicio. In aliquibus collegiis ſæcularium ſtudentium (qualia ſunt Conimbricæ, Salmanticæ, & alibi) ingredientes collegium iuramento ſe obligant,

quod in omni ſtatu, quem poſtea extra collegium ſortiti fuerint, defendent quoad poterunt, res, ac bona, & iura talis collegij: ſi ergo hoc licitum eſt iurare pro defendendis bonis temporalibus illius collegij, cur non licebit ingredienti confraternitatem Conceptionis, verbi gratia, defendere quoad poterit illius præſeruationem à peccato, ex quo magna eidem Deiparæ laus, imo & Chriſto Domino reſultat?

33 Neque denique ex tali iuramento reſultant inconuenientia, vel periculum peccandi in populo, vidente populo fieri tale iuramentum. Nam populus pius, fidelis, & tam benè affectus ad Deiparam, non poteſt ſcandalizari de tali iuraméto pro Deiparæ laude ſuſcepto: neque aliqua inconuenientia ex parte populi poterunt aſſignari, quibus non facilè reſpondeatur.

Ad decimam.

DEcima propoſitio ſic habet: Non eſt ſpiritus fidei inſtare, vt inſtat Rex noſter Philippus, vt definiatur de fide præſeruatio Deiparæ ab originali: & futuro tempore apparebunt incommoda iſtius petitionis.

34 Per ſpiritum fidei videtur Author intelligere zelum fidei, & proinde innuit non eſſe zelum fidei, neque duci zelo fidei illum, qui petierit à Sede Apoſtolica prædictā definitionem circa Deiparæ Conceptionem. Contra quod ego aſſero eſſe clarum, & magnum zelum fidei id à Sede Apoſtolica poſtulare. Pro quo ſuppono, piè iuxta multos Doctores, quod opinio Scoti poteſt definiri de fide, vt inter alios tenet, & probat Suarez *tomo 2. de Incarnatione, diſputat. 3. ſect. 6.* & Pater Ægidius *lib. 3. de Conceptione, q. 8. art. vnico*, vnde iam conſtat opinionem Scoti poſſe definiri de fide ſi Papa

volue

voluerit. Cum ergo ſpiritus fidei, ſeu zelus fidei, ſit amor intenſus, ſeu grande deſiderium, ſeu magnus affectus ad res fidei, vel obiectum fidei, vel ad augendam fidem, ſequitur quod procurare vt opinio Scoti definiatur, & ſit obiectum fidei, erit zelus fidei: ſaltē enim per hoc deſiderium procuratur, vt obiectum fidei augeatur extenſiuè, id eſt, vt ſint in Eccleſia plures propoſitiones fidei. 2. in alio ſenſu eſt etiã hæc petitio zelus fidei: nam per talem petitionem exaltatur maximè D. potentia, & ſumma miſericordia Dei erga Deiparam. Exaltatur etiam ipſa Deipara: creſcit fidelium deuotio erga eandem, quæ tria quis nõ videat pertinere ad zelum fidei? addo exēplum, poſtulauit Rex Hiſpaniæ, & alij Principes, à Pio IV. & Sixto V. vt canonizaretur B. Didacus, ſicut continetur in Bulla canonizationis ipſius edita à Sixto V. idémque contigit in canonizatione Beati Iacinthi illam petente Rege Poloniæ, vt habetur in Bulla canonizationis eiuſdem, quas ambas Bullas habes *in Bullario Rodrig. fol.* 1122. *& fol.* 1247. idque ſolet fieri cõmuniter in canonizatione aliorum Sanctorũ, ſemper enim Reges, & Principes illas poſtulant. In Bulla vero D. Clementis VIII. in principio dicit Papa ex canonizatione Sãctorum reſultare: *Quod Deus prædicetur mirabilis in Sanctis ſuis. Item quod Rex ſempiternæ majeſtatis in Sanctorum Concilio glorificetur. Diuini cultus augeatur obſeruantia: fidelium pietas & deuotio excitetur, deteſtandæ hæreſes magis, magiſque conuincantur.* Sic ibi Dominus Papa. Si ergo Reges non arguuntur ex eo quod petant à Papa canonizationem vnius Sancti, ex qua reſultant illa tot, ac tam clara motiua fidei: cur arguentur ex eo quod petant ab eodem Papa definitionē præſeruationis Deiparæ ab originali, cum ex illa definitione ſimilia motiua fidei ſunt oriunda?

Nonne

Nonne magis exaltabitur, & Deipara cum iſta definitione,magiſque lætabitur Eccleſia quam cum canonizatione vnius Sancti? Eadem ferè verba habentur in Bulla canonizationis ſancti Didaci. Vbi ait Sixt. V. ſe illum canonizare. *Vt ſe Deus mirabilem in Sanctis ſuis demonſtret, vt hæreticorum prauitatem coërceat, peruerſitatem confundat.* Merito ergo dici poterit quod Reges,ac Principes poſtulantes à Papa iſtam definitionem vnde ſimilia fidei bona reſultare poſſunt ducantur ſpiritu, ac zelo fidei. Addo quod per talem definitionem,ſi daretur, ceſſarent tumultus, & poneretur ſilentium perpetuum in hac materia contradicentibus, neque in contrarium poſſent amplius quæſtiones, & querelas opponere.

35 Secundum adhuc exemplum ſit. Si hodie Imperator, vel Principes Germaniæ peterent à Sede Apoſtolica, vt pro quiete, & ſalute fidelium illius regni dignaretur aliquid definire de fide propter dubia exorta,quod olim multi Reges à Sum.Pontifice poſtularunt: quis neget prædictos Principes moueri, ac duci bono zelo fidei? Hoc ergo eſt quod facit Rex Catholicus in petenda iſta definitione circa Conceptionem Deiparæ pro laude Dei, B.Virginis,& Hiſpaniæ quiete.

36 Quod vero Author in vltimis verbis iſtius propoſitionis male prophetat, de futuris incommodis hinc reſultantibus, & futuro tempore conſpiciendis, voluntaria diuinatio: eſt, & ſine fundamento. Quin potius ab oppoſito quies magna ſperari poterit ex obtenta definitione,vt patet ex ſupradictis,cùm aliis bonis motiuis ſupra iam dictis.

Ad-

Ad vndecimam.

VNdecima propoſitio aſſerit librum Lucij Dextri, & Laminas repertas in monte ſancto Granatæ, in quibus dicitur Iacobum Apoſtolum prædicaſſe in Hiſpania Deiparam ab originali immunem, nullius eſſe valoris, ſed potius falſitatis.

37 Quod attinet ad librum Lucij Dextri, fateor me illum non habere, nec vidiſſe. Vide tamen librum doctiſſimum Gregorij Lopez Madera, quem ſolum compoſuit de reliquiis, & Laminis inuentis in illo ſancto monte Granatæ, in quo libro fusè ſatis, & ſapienter multis oſtendit, & probat veritatem, & authoritatem illarum reliquiarum, & Laminarum, reſpondens omnibus dubiis, quæ circa illarum veritatem poſſent proponi. Nec puto quod liber dicti Gregorij quoad hoc, erit inferior libro Lucij Dextri. Ad ſingula propoſitionis verba ſigillatim reſpondens.

38 Dico imprimis D. Iacobum Apoſtolum prædicaſſe in Hiſpania, eſt adeo certum ex traditione Hiſpaniæ, librorúmque multitudine, vt probatione non indigeat. Quod autem Deiparam ab originali liberam prædicauerit, quid mirum eſt id feciſſe Apoſtolum Deiparæ deuotiſſimum, cui adhuc illa viuens Cæſaraugustæ apparuit, & ſibi ab illo templum ibidem ædificari mandauit. Quid item mirum ſi Apoſtolus de illa prædicaret, id quod ille de ipſius præſeruatione ab originali ſentiebat, quod idem ſenſit Iacobus Minor de eadem Deipara, vt patet ex Liturgia eiuſdem Iacobi Minoris, vbi ſic habet: *Dignum eſt vt Beata Virgo dicatur ſemper Beata, & omnibus modis irreprehenſibilis.* Sic refert Pater Ægidius *lib. de Conceptione, fol.* 194. *col.* 2. & alij multi. Ex quibus verbis clarè conſtat Apoſtolum

Deipa

Deiparam ab originali liberam credidiſſe. Nam ſi illud habuiſſet, non foret pro illo tempore Beata, nec irreprehenſibilis, ſed è contra infœlix, & reprehẽſibilis. Adde quod graues Doctores dicunt à tempore D. Iacobi ſolitum eſſe in Hiſpania celebrari feſtum Conceptionis Deiparæ, & hoc eſt clarum indicium ab illo tanto Apoſtolo hoc fuiſſe prædicatum. De hac celebratione refert Petrus Nuñez in ſuo Sancturali Seraphico *diſcurſu* 1.*de Conceptione*, *fol.*78. §. *De manera.* vbi citat ſanctum Marcum Maximum Epiſcopum Cæſarauguſtanum, idque tunc maximè verum erit, ſi verum eſt quod multi docent recentiores, Apoſtolos Hieroſolymis ante diſperſionem, in quodam Concilio definiuiſſe Deiparam caruiſſe originali: citat Petrus Nuñez citato loco *fol.*37.*col.* 2. ex Laminis repertis in monte ſancto Granatæ ex duobus ſociis ſancti Iacobi. Idem tenet Pater Ægidius *lib.*3.*de Concept.q.*3.§.1.*n.*20. & §.10.*num.*52. multa pro eodem adducens.

59 Quod vero attinet ad principale intentum de Laminis ibi repertis, antequam de illis referam graue teſtimonium, præmitto quod pari aſſenſu poterimus aſſentiri veritati Laminarum illarum, atque aſſentimur veritati Reliquiarum Sanctorũ, quæ ibidem cum Laminis repertæ ſunt, eſt enim vtrobique eadem ratio de credendis Laminis, atque Reliquiis ſimul repertis, vt patet ex iis, quæ tradit Gregor. Lopez cit. lib. *fol.* 21. *cap.*7. & *ſeqq.* & *cap.*4. narrat miracula quæ contigerunt in intentione prædictarũ Reliquiarum. Quam ergo authoritatem habeant Reliquiæ, & proinde Laminæ cum illis repertæ in illo ſancto mõte Granatæ, conſtat ex euentu ſecuto. Nam ſtatim Archiepiſcopus Granatenſis coacta Synodo Prouinciali vocauit duos Epiſcopos, & alios Prælatos, & viginti alios viros doctiſſimos,

ctiſſimos, inter quos fuit vnus Pater Thomas Sanchez Societatis Ieſu, Author illorum librorum de Matrimonio, & affuerunt alij graues, & doctiſſimi viri, qui omnes iuxta Decretum, & formam Concilij Tridentini, vnanimiter decreuerunt, & ſcripto firmarunt prædictas Reliquias eſſe veras, & populo proponendas in publico, vt poſſet populus illas venerari: & ita mox factum fuit. Cuius hiſtoriæ, & facti meminit exactè Gregor. Lopez ad finem citati libri, ponens tranſumptum originalis Decreti Diœceſani, & nomina omnium Doctorum, qui ibi ſubſcripſerunt. Quo poſito, quæro à noſtro Authore: ſi hodie quis irreuerentiam faceret Reliquiis in illo monte repertis, & prædicto modo in publico, populo propoſitis ab Archiepiſcopo, iuxta Tridentinum, iniuriam aliquam irrogaret, nonne vt ſuſpectus de fide foret puniendus? Cum ergo eadem ſit authoritas de Laminis repertis cum eiſdem Reliquis, ſuo modo poterimus iudicare de pœna iſti Authori debita, eo quod dicat prædictas Laminas eſſe falſas. Secundo pro earumdem Laminarum veritate facit omnino, quod tradit Pineda *lib.* 8. *tom. de rebus Salomonis*, *cap.* 1. *ſect.* 8. *fol.* 577. vbi poſt multas probationes adductas ad probandum quod Salomon ſaluatus eſt, vltimo adducit quamdam Laminam repertam cum aliis in iſto ſancto monte Granatæ, cuius exemplar ibi tranſcribit literis Arabicis, Latinis, & Hiſpanis: quarum ſubſtantia eſt quod Salomon poſt peccata ſua fletu magno egerit pœnitentiam de peccato ſuo Et facit Pineda vim magnam in probatione iſtius Laminæ, dicens illos libros Laminarum plumbearum, eſſe ſanctiſſimos, vel ſolo antiquitatis nomine probatiſſimos eſſe cenſendos. Tertio de prædictarum Laminarum authoritate diſſerit Pater Ægidius

lib. 3.

lib.3. de Concept.quæſt.3.§.2.num.22. vbi probat, & concludit prædictas Laminas in dicto monte Granatæ repertas, in quibus aſſeritur Deiparæ præſeruatio ab original. eſſe recipiendas vt veras & permagnæ authoritatis. Ecce cuius authoritatis ſint Laminæ illæ repertæ nuper in monte ſancto Granatæ teſtibus Gregor. Lopez, Pineda, P. Ægid. quas noſter Author ſua ſolita fiducia, ne dicam proteruia, falſas appellat.

Ad duodecimam.

DVodecima propoſitio dicit in ſum. procurantes fieri ſtatutum de exhibendo iuramento ſupradicto, & taliter iurantes, approbare proceſſus contra Decreta Pontificum, & proinde approbare peccatum: & quod cum peccatis fulcimus noſtram opinionem (id eſt Scoti) quod proinde Deus debet iudicare.

40 Falſum, audax, & temerarium aſſertum, & multa animaduerſione digniſſimum. Ad cuius reſponſionem præmitto, quod Iuriſtæ in materia de tortura dicunt, quod iuramentum reo exhibitum eſt quoddam genus torturæ. Applico ad iſtum Authorem, cui iuramentum de Deipara defendenda ab originali, non illi exhibitum, ſed fidelibus, eidem genus grauis torturæ eſt: & innuit in tot propoſitionibus quod non plus Diabolus torquetur exorciſmis Eccleſiæ, quam ille torquetur hoc iuramento fidelibus exhibito, de quo in tot propoſitionibus ſic anxiè quæritur. Quamuis ergo huius propoſitionis difficultas, & obiectio ſoluta ſatis maneat ex quæſtione poſita in proœmio huius caſus, vbi probauimus iuramẽtum hoc eſſe licitum, Religioſum, &c. pro maiori tamen iſtius propoſitionis impugnatione, dico quod principes ſæculares poſſunt exhibere

ſub:[1]ais

ſubditis ſuis iuramentum cum viderint id expedire pro bono communi, & poſſunt condere legem de tali iuramento exhibendo, & ſuſcipiendo, quod à fortiori facere poſſunt Prælati Eccleſiæ. Sic tenet Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 3. c. 1. §. dico* 2. & confirmatur, quia ſi pro bono tertiæ perſonæ leges omnes cogunt teſtem ad iurandum, quanto magis poterunt Prælati, ac principes legem facere, vt pro bono communi, & pace publica ciues ſubditi iuramentum præſtent in aliqua materia? Hinc obtinuit conſuetudo, vt Reges, & communitates quando denuò creant, & aſſumunt officiales inſeruituros, prius iuramento illos aſtringunt de officio fideliter obeundo, de ſuis legibus fideliter obſeruãdis, & ſic de cæteris. Si ergo principes, & Rectores communitatum, ſuis officialibus laudabiliter tale iuramentum exhibent, & ſuadent pro bono temporali, vel communitatis: cur licitum non erit Prælatis, Academiis, confraternitatibus, & ſimilibus ſimile iuramentum ſuadere, & exhibere pro bono ſpirituali, honore ſcilicet Dei, B. Virginis ac deuotione fidelium?

41 Et in particulari ſic diſcurro. Sunt in aliquo regno aliquando leges contrariæ, vel ſaltem diſſimiles legibus iuris communis ciuilis, v.g. in Portugallia, vt experientia patet. Hoc tamen non obſtante, Reges Portugalliæ à ſuis iudicibus denuo creatis petunt iuramentum quod ſeruabunt leges Portugalliæ in iudicando contra vel præter leges iuris communis ciuilis. Si ergo hoc iuramentum non reprehenditur in rebus ciuilibus, cur damnabitur iuramentum de defendenda Deipara ab originali, cum non contradicat vlli iuri diuino, vel Eccleſiaſtico, vt ſuppono certiſſimum? Secundo principaliter: qui fieri potuit vt tot Doctores Pariſienſes, & Valentini, & alij hoc iuramentum exhiben-

tes tot abhinc annis tale peccatum in illo exhibendo non aduerterint, quale noſter Author in illo ſubodoratur? Cur tot Sum. Pontif. à tot ſæculis de tali iuramento conſcij, non illud peccaminoſum iudicarunt, nec condemnarunt? Cur etiam multi Doctores maximè recentiores piiſſimi pariter, & doctiſſimi, quorum non eſt numerus, prædictum iuramentum recolentes, non ſolum peccati non arguunt, ſed cum gaudio, & approbatione citant, imo & approbant?

42 Denique oſtendat hic Author, cui Decreto Pontificio contradicat ſtatutum factum de iuranda defenſione Deiparæ ab originali. Nunquam enim oſtendet. Si enim Concilium Tridentinum, & omnes Bullæ Pontificum iam citatæ permittunt tenere vtramuis opinionem, quomodo credendum eſt quod prohibeant me firmiter proponere, imo & iurare me defenſurum opinionem Scoti, quam liberè poſſum eligere?

43 Hinc manet perſpicuum quam calumnioſe dicat Author prædicto iuramento approbari peccatum. Si enim ſentit peccare nos defendendo opinionem Scoti, vltra calumniam nobis illatam, incurrit pœnas poſitas à Pontificibus contra damnantes peccati altervtram opinionē. Adde quod iurando pro Scoti opinione defendenda, non approbatur peccatum, ſed potius actus pius, religioſus, & laudabilis, vt manet probatum in quæſtione procœmij, de hoc enim actu exhibetur iuramentum: nec proinde ſic iurare, eſt fulciri opinionem noſtram peccatis, ſed iuramento licito, & laudabili, à Sum. Pontificibus cognito, & tolerato, & à tot, ac tam piis, & doctis viris exhibito. Vnde neque timendum eſt vltimum dictum propoſitionis, ſeu comminatio Authoris; quod ſcilicet Deus hoc aliquando iudicabit, vel vindicabit. Quin potius ego maiori fundamento

damento Authorem moneo quod iure diuinam vindictam poterit timere, ſi illum non pœniteat ſuæ proteruiæ, vel audaciæ in his propoſitionibus effuſæ, contra Papam, Regem, & Catholicos deuotos in cultu Deiparæ.

Ad decimamtertiam.

DEcimatertia propoſitio ſic habet. Reges Aragoniæ per ſuam legem de ſemper defendenda opinione Scoti, prætenderunt quod Papa ſe conformet Decretis principum ſæcularium: & per talem legem præuenerunt iudicium Sedis Apoſtolicæ.

O abſurdam, & calumnioſam illationem contra Reges Aragoniæ adeo pios Ioannem I. & Ioannem II. illius regni. Si enim hi pro ſua deuotione in Matrem Dei, ſuique regni pace ſtatuerunt ſemper ſe culturos feſtum Conceptionis Deiparæ cum titulo immaculatæ, aut ne in ſuo Regno aliter prædicaretur, quomodo per hoc feſtum voluerunt Papam ſe conformare illorum ſtatuto, vel Decreto? Quæ verba poſuerunt Reges in illo ſuo Decreto ſignificatiua huius intenti, vel imperij, vt Papa illorum Decretis ſtare deberet? nullum profecto verbum, vel indicium talis deſiderij in illis reperitur. Nouerunt potius piiſſimi Reges in rebus fidei ſupremi paſtoris Papæ leges ſpectare, illiſque promptiſſimè obedire. Nunquam enim intendunt Sedi Apoſtolicæ leges præſcribere, nec ſuo facto obligare ad Regiam legem ſequẽdam. Imo conſidero in hoc noſtrum Authorem peius ſentire de ſuis piis Regibus Aragoniæ, quam poſſet ſentire de Iacobo Rege Angliæ: nam hic profitetur falſiſſimè ſe eſſe caput Eccleſiæ Anglicanæ, non tamen dicit ſe præten-

dere,quod Summ. Pontifex ſe conformet legibus Angliæ ab eodem Iacobo conditis: at N. Author hanc calumniam Regibus Aragoniæ infert,quod prætenderint Papam ſuis legibus conformari, quod illis nunquam venit in mentem. Neque vero factum ipſum, ſeu lex illa Regum, ex ſe erat potens vt Papam ſecum traheret ad idem faciendum. Nam liberum ſemper fuit Sum.Pontifici eandem legem corrigere,ſeu annullare, ſi eam videret errorem continentem, ſicut iam alij Sum.Pontifices fecerunt annullando aliquas leges latas à Regibus, quas fidelibus nociuas eſſe intelligebant. Aliàs dicendum eſſet quod multi Reges, qui in ſuis Regnis leges condiderunt pertinentes ad cultum Dei, & animarum ſalutem, per hoc voluerunt trahere Papas vt ſe conformarent legibus ipſorum Regum, quod nullo modo eſt dicendum. Legatur Petr.de Oieda Societ.Ieſu *in ſuo tract.de Concept.fol.*11.*pag*.2.vbi citat has leges Regum Aragoniæ, & nihil tale de ipſis ſuſpicatur, imo magnificè de iiſdem loquitur, legatur idem P. Pineda *in ſua explicatione ad legem Ioannis I. Regis Aragon.* in qua illum de tali lege non damnat, ſed potius laudat.Imo & Ioannes II. eiuſdem Aragon. Rex,in ſua lege quam tulit de cultu Cóceptionis Deiparæ, quam tranſcribit idem P. Pineda in fine ſui tractatus,nullo modo innuit velle ſe vt Papa ſuæ illi legi conformetur: quin potius addit ſe illam legem condere, vt ſe conformet cum Concilio Baſilienſ. (cuius definitioni, etiam non validæ vt de fide voluit ſe conformare.)Si ergo Rex ille ſe conformauit cum Concilio inualido,& Acephalo ſic definiente,quomodo vellet Papam caput Eccleſiæ conformari legibus eiuſdem Regis? verba Regis omitto, videre illa poteris apud Pind. cit. loco, poſt medium legis ibi tranſcriptæ.

44 Quod tandem aſſerit Author prædictos Reges Aragon. ſua illa lege præueniſſe iudicium Sedis Apoſtolicæ, ſi per hæc verba præuenire iudicium intelligit, quod vſurpauerunt iuriſdictionem Papæ, malè id colligit: & de hoc dicemus in reſp.ad 16. propoſitionem, vbi Author id clarè obiicit prædictis Regibus. Sed pro iſto Doctore, hoc verbum pręuenire iudicium volo explicare: & dico quod prædicti Reges Aragon. in hoc ſenſu facto ſuo, vel lege ſua præuenerunt iudicium Sedis Apoſtolicæ, quia defendentes immunitatem Conceptionis Deiparæ, præuenerunt, & anticipare fecerunt, quod ſperamus facturum Papam in futurum, ferendo legem, ac definiendo de fide opinionem Scoti, ſi ipſi conſonum videatur. Hæc enim præuentio, ſeu expectatio non eſt culpabilis, neque Sedi Apoſtolicæ iniurioſa. Declaro prædicta per illam ſententiam D.Ambroſij *lib.1.de Abraham Patriarcha, cap.2.* vbi laudans Patriarchã, quod relicta patria, amicis, &c. Deum fuerit ſecutus per terras longinquas, & alienas, ſic ait: *Facto prãuenit Abraham dicta ſapientum, & ſecutus Deum exiuit de terra ſua.* Id eſt, Abraham ſuo facto relinquendi omnia, præuenit, id eſt antea fecit, quod poſtea Philoſophi docuerunt de temporalibus relinquendis; imò & quod poſtea Chriſtus Dominus conſuluit circa omnia relinquenda propter illum. Sic etiam à ſimili: Reges Aragoniæ, ſua illa lege de defendenda præſeruatione Deiparæ ab originali, præuenerunt, ſeu antea fecerũt, quod fortaſſis poſtea iudicabit Eccleſia idipſum definiendo, quod illi Reges antea fecerunt, nòn definiendo tamen; quia id nec potuerunt, neque intentarunt: ſed puto noſtrum Authorem hanc ſui dicti bonam expoſitionem non admiſſurum: ſi vero illi diſpliceat, aliis fortaſſe non diſplicebit aliquando.

Ad decimamquartam.

DEcimaquarta propoſitio contendit, ciuitatem Cæſaraugustanam non potuiſſe iurare, vel vouere defenſionem Deiparæ ab originali, neque hoc potuiſſe facere vrbes alias circumuicinas.

45 Reſpondeo licitè potuiſſe, ſicut iam ſatis, ſuperque conſtat ex quæſtione prooemiali, & ex reſponſionibus ad particulares propoſitiones præcedentes, in quibus probauimus hoc iuramentum, & votum eſt de actu pio, religioſo, & laudabili, miraculis confirmato, & ab Eccleſia tolerato, & toties practicato.

Ad decimamquintam.

IN decimaquinta propoſitione aſſerit, defendere preſeruationem Deiparæ ab originali non eſſe materiam voti, nec iuramenti. Huius oppoſitum etiam abundè probauimus in quæſtione prooemiali, & in multis aliis reſponſionibus, neque opus eſt aliquid amplius ad iſtam propoſitionem reſpondere.

Ad decimamſextam.

DEcimaſexta propoſitio continet, quod Reges Aragoniæ, maximè Ioannes II. vſurparunt ſibi authoritatem Papæ, præcipientes ne prædicaretur ad populum Deiparam caruiſſe originali, & quod talem legem facere non potuerunt.

46 Fundari videtur hic Author in eo quod Ioannes II. Rex Aragoniæ in illa ſua lege tranſcripta à Pineda præcitato tractatu in Reſponſion. ad 13. punit èxilio prædicatores aliter prædicantes contra ſuam legem, iam vero

vero Princeps ſæcularis non poteſt punire perſonas exemptas; quales ſunt Clerici, vel Religioſi prædicatores. Secundo fundari poteſt, quod prædicti Reges Aragoniæ ſtatuentes legem circa Conceptionem Deiparæ, tulerunt legem de re ſpirituali, & eccleſiaſtica, vt patet:& cóſtat ex multis locis,& Doctoribus vtriuſque iuris quod princeps ſæcularis non poteſt ferre legem in ſpiritualibus pro regimine Eccleſiæ, vt habetur tota *diſt. 96. in Decreto*, & tradit Suar. *lib. 3. contra Regem Angliæ, cap. 7. & 9.* ac proinde Reges Aragoniæ condentes legem de re Eccleſiaſtica vſurpaſſe videntur iuriſdictionem Summi Pontificis.

47 Ad hæc duo argumenta, primo reſponderi poſſet (quidquid ſit de culpa Regum illorum in lege illa ferenda ob defectum poteſtatis)non erraſſe ex parte materiæ,præcipiendo ſcilicet rem ex ſe illicitã;nam præceperunt rem piam; & licitam, vt patet ex dictis, & hoc nobis ſufficit,quia nihil aliud prætendimus,quam oſtendere hoc eſſe licitum, & ſaltem cadere poſſe ſub lege à Papa concedenda, & ſub voto, & iuramento. Secundo tamen nos in gratiam tam piorum Regum Aragoniæ nitimur prædictos Reges defendere à culpa in prædictis legibus concedendis.Primo,quia bona fide fecerunt ducti impetu fidei; & zelo honoris Dei, Matriſque illius: conſtat autem apud omnes quod factum aliàs malum, ſi fiat bona fide excuſare à peccato, maximè quando fit contra legem poſitiuam tantum, quale hoc fuit,non contra legem naturalem:& in particulari,quod ſpectat ad primum argumentum de pœna exilij impoſita à Ioanne II. prædicatoribus contra ſuam legem prædicantibus, quæ ſunt perſonæ exemptæ, eidem ſatisfacit Pater Pineda *citato tractatu ad legem Ioannis primi aduertentia 21. fol. 47. pag. 2. §. Todas*

*eſtas razones,& fol.*48. vbi dicit legem magis eſſe comminatiuam, quam executiuam, ſeu eſſe ſolum ad terrorem abſque animo executionis. Non enim lex præcipit vt Miniſtri Regis ducāt ad exilium aliter prædicantes, ſed quod ipſi Religioſi ſpontè exeant à Regno pro bono pacis: quod explicare videtur alio verbo ibi. addito: ſcilicet, aliter prædicantes incurſuros indignationem Regis, Rege videlicet amplius in illis nō complaciturо: ſeu fiant ſicut inimici Regis, vt ait Pineda. Nam teſte ibidem eodem Pineda differunt valdè aliquem Regem condere legem obligantem etiam Clericos, & eandem legem mandare exequi etiam in Clericis per miniſtros Reg. & hæ moderationes, ait Pineda, in illa lege concurrerunt. Vide quæ ibidem ait Pineda §. præcedente, *Mas en el caſo.*

48 Ad ſecundum argumentum, quod ſcilicet princeps ſæcularis non poſſit condere legem de feſtis, & rebus ſpiritualibus Eccleſiaſticis, reſpondet Pineda *citat. proximè*, §. *Mas en el caſo,&* §. antecedente, *veniendo pues*, in ſumma dicens ex communi ſententia, poſſe principes ſæculares condere legem de rebus Eccleſiaſticis in hoc ſenſu, quod legem poſſunt condere ſtatuentem pœnas quibus obligēt ſubditos vt magis obſeruent leges Eccleſiaſticas, & ſic feciſſe illos pios Reges Aragoniæ in fauorem rei Eccleſiaſticæ, condendo leges quò magis voluntas Eccleſiæ, ac Summi Pontificis executioni daretur. Sed clarius ſoluitur argumentum ex traditis à Suarez *tom. de legibus, lib.*4.*c.*11.*n.*11. *& ſeqq.* vbi tradit poſſe aliquando vnam, & eandem materiam pertinere ad poteſtatem Eccleſiaſticam, & ad poteſtatem ciuilem, quia ſcilicet materia partim temporalis eſt, partim Eccleſiaſtica: ſunt enim etiam crimina aliqua mixti fori, & ab vtraque poteſtate puniuntur,

niuntur, vt vſura, ſodomia, blaſphemia, & ſimiles iniquitates: & proinde poterũt lex Eccleſiaſtica, & ciuilis ſimul verſari circa vnam materiam, quamuis magis competat ad Eccleſiaſticam, quam ad ciuilem. Exemplum clarum eſt; nam cauſa matrimonialis, eſt cauſa Eccleſiaſtica vt patet, & tamen leges ciuiles in aliquibus ſe intromittunt in illam, videlicet ratione dotis, adulterij: & leges ciuiles puniunt matrimonium clandeſtinum, & nuptias inceſtas, vt melius obſeruetur lex Eccleſiaſtica, de quo optimè Sanchez *lib.4. de matrim. diſp.47. num.12.* Idque tunc maximè locum habet, teſtè Suar. quando lex ciuilis neque contradicit Eccleſiaſticæ, neque ab Eccleſia reprobatur. Cum ergo in multis Eccleſiis iam celebraretur feſtum Conceptionis ante illos duos Reges Aragoniæ, vt latè, & doctè deducit P. Ægidius *lib.3. de Concept. q.6. a.1. §.13.* feſtum enim hoc cœpit in multis Eccleſiis anno 1200. leges vero dictorum Regum fuerunt ſaltem ab anno 1380. ſequitur quod potuerint validè, ac piè prædicti Reges legem condere pro lege Eccleſiaſtica melius obſeruanda circa Deiparæ Conceptionem. His omnibus adde quod princeps ſæcularis in ſimilibus legibus ſuo gladio temporali ſubſeruit gladio ſpirituali Eccleſiæ, iuxta dictum in extrauag. *Vnam ſanctam, de maioritat. & obedient.* vbi dicitur, duos eſſe gladios, ſpiritualem, & temporalem, & hunc priori ſubſeruire debere. Adde vltimo ſaltem Ioannem II. in ſua lege præcipuè intendiſſe obuiare ſcandalis iam tunc ortis ex prædicta opinione in populo prædicata contra Deiparæ immunitatem ab originali: & tunc clarius potuerat eam legem condere pro tollendis tumultibus, & pro pace ſui regni, & pro melius ſeruando feſto Conceptionis Deiparæ ab Eccleſia iam celebrato.

Ad decimamſeptimam.

DEcimaſeptima propoſitio continet, errare Epiſcopos Hiſpaniæ, quando ad illorum inſtantiam exhibetur iuramentum, & fiunt vota de defendenda Deipara ab originali, & quod in hoc vſurpant authoritatem Papæ.

49 Iam in præcedẽtibus reſponſum manet ad vtramque partem iſtius propoſitionis, cum probatum maneat hoc iuramentum eſſe de re pia, religioſa, laudabili, miraculis comprobata, & proinde, nec exhibentes; nec iurantes facere rem illicitam. Item ſicut probauimus duos illos Reges Aragoniæ per ſuas leges circa Deiparæ Conceptionem non vſurpaſſe iuriſdictionem Papæ: ita per eaſdem rationes probatum relinquitur; Epiſcopos hoc iuramentum fidelibus exhibentes non vſurpare poteſtatem Summi Pontificis. Imo Epiſcopis magis hoc licitum eſt, quam fuerit Regibus Aragoniæ, tum quia materia Conceptionis eſt materia Eccleſiaſtica, & materia iuramenti, & voti ad Epiſcopos magis pertinet quam ad Reges, de quo proinde facilius poſſunt legem ſtatuere in ſua diœceſi, quam Reges in ſuo regno. Si enim vt diximus in reſponſ. 12. princeps ſæcularis pro bono communi poteſt aliquibus exhibere iuramentum: à fortiori poterunt id Epiſcopi pro quiete, & bono cõmuni ſuæ diœceſis. Adde quod Epiſcopi hanc legem nõ faciunt in communi vt obliget omnes: ſed tantum ſub conditione petunt ab ingredientibus aliquam ſocietatem, vel confratriam libenter, ac voluntariè iurent defenſionem Deiparæ ab originali. Neque in hoc Epiſcopi vſurpant iuriſdictionem Papæ, vt iam diximus; & vltra adiicio: quia ille ſolum dicitur aliquid vſurpare, qui aſſumit id quod ſibi

bi non licet, vel quod ſuum non eſt. At exhibere hoc iuramentum, & eſt licitum, & ad Epiſcopum potius pertinet, quam ad alium, cum ſit Prælatus, qui melius poteſt iudicare de cauſa Eccleſiaſtica, & de materia iuramenti.

Ad decimamoctauam.

DEcimaoctaua dicit Reges, & Prælatos, quibus incumbit pacificare populum ſibi ſubiectum, eumque firmare in obedientia Chriſti, debere diſponere ſubditos ad id quod Papa ordinauerit: eos vero contrarium facere per hoc iuramentum exhibitum.

50 Fatemur primo officium Regum, & Prælatorum eſſe pacificare populum, illumque continere in obedientia Chriſti, &c. ſed negamus per hoc iuramentum id effici, quod Author dicit, videlicet inquietari populum, nec manere diſpoſitum ad id quod Papa ordinarit: tale enim iuramentum non continet aliquid quod iurantem auertat ab obedientia Papæ, ſed ſemper ille manet paratus defendere opinionem Scoti quamdiu Papa non contradixerit, eo modo quo Pariſienſes iurantes à ducentis annis, neque inquietant populum, neque auertuntur ab obedientia, ac diſpoſitione Summi Pontificis. Neque propter hoc iuramentum exorti ſunt tumultus, & ſcandala Valentiæ, vel Cæſarauguſtæ, vel Hiſpali, ſed ex eo quod in publico diceretur Deiparam habuiſſe originale, quod populi deuotio audire non patitur. Secundo, dictum iuramentum magis firmat populum in obedientia Chriſti, cum enim per illud magis firmentur fideles in amore, ac deuotione Deiparæ Matris, vt patet: ex conſequenti, magis affecti manent ad Chriſtum filium, ac proinde in eius obedientia magis firmantur ſicut à contrario, ſi Deiparam

ram originali maculatam credunt, minus ad illam afficiuntur, minuſque proinde ad filium. Tertio exhibitio iſtius iuramenti non prohibet, quin populus maneat diſpoſitus ad futuram determinationem Papæ, per illud enim non adimunt poteſtatem Papæ; nec dicunt ſe non obedituros oppoſitum definienti, ſed parati manent, & prompti ad ſuſcipiendam ſemper Sedis Apoſtolicæ determinationem ſiue per definitionem, ſiue per iuramenti iſtius prohibitionem: ſolum enim iurant ſe hoc defenſuros tanquam probabilius, & tanquam Dei honori, & Beatæ Virginis decori congruentius.

Ad vltimam.

VLtima propoſitio dicit, eſſe opus Diaboli ad infamandam doctrinam D. Thomæ, quam Diabolus execratur, mouere animos populorum per ſermones prædicatos in fauorem Conceptionis Deiparæ, eiuſdem Doctoris doctrinam infamare: & hos ſermones plus habere æmulationis, quam deuotionis.

51 Hoc eſt corollarium, & concluſio Authoris: hæc illius deuotio in Matrem Deiparam. Mira, & exceſſiua æmulatio pro doctrina D. Thomæ, cum non ſit Ordinis D. Patris Dominici. O ſi tantam haberet Author æmulationem pro Deiparæ cultu, quantum oſtendit pro D. Thom. doctrina zelum. Non dico hunc Authorem erraſſe in defendenda opinione D. Thomæ: ſed miror adeo tenacem illius adhæſionem doctrinæ D. Thomæ, vt cogatur talia dicere. Hic enim locum habet prouerbium, Ne quid nimis. Et quidem puto potuiſſe D. Thomam hodie illi dicere ſi ad nos deſcenderet illud quod Moyſes *Num.* 11. dixit cuidam ſuo Miniſtro:

niſtro. *Quid æmularis pro me? Quis tribuat vt omnis populus prophetet.* Tolerabile eſt, quod Author D. Thom. opinionem ſequatur: ſed intolerabile prorſus quod innuat ſe non tolerare ſermones prædicatos in fauorem præſeruationis Deiparæ ab originali.

52 Dico ergo primo. Maioris authoritatis eſt in Eccleſia Dei, vel ſaltem æqualis, doctrina D. Auguſt. & D.Hieronymi, quam ſit doctrina D.Thom. Magis odibilis diabolo eſt doctrina D. Auguſtini, quam D. Thom. Nam D.Auguſt. cum pluribus hæreticis decertauit facto, & ſcripto, quam D.Thom. ita vt ea de cauſa D. Auguſtinus vocetur in Eccleſia Malleus hæreticorum, quod nomen D.Thom. non eſt ſortitus, nec tot libros contra hæreticos ſcripſit ſicut D. Auguſtinus: & proinde doctrina D. Auguſt. odibilior eſt diabolo quam doctrina D. Thom. Cum quo tamen ſtat quod hodie ſæpius aliqui Doctores in aliquibus nó ſequuntur opinionem D.Auguſt. nec ex eo dicitur in hoc interuenire diabolum ad infamandam doctrinam D.Auguſt. Secundo dico, Quam infamiam incurrit D.Thom. vel illius doctrina eo quod in vna opinione deſeratur ab aliis? Nunquid infamatur D.Auguſtinus, D.Hieronymus, & alij, ſi in vno illorum dicto deſerantur? Nunquid D.Auguſtinus, Hieronymus, vel D.Thomas in omnibus quæ ſcripſerunt habuerunt aſſiſtentiam Spiritus ſancti? Nunquid errare non potuerunt in aliquo? Nunquid doctrina D. Thomæ deſinit eſſe mirabilis eo quod in vno, vel altero dicto reprobetur? Credo, hæc omnia eſſe euidentia.

53 Tertio dico. Qua conſcientia poteſt hic Author aſſerere, quod tales ſermones prædicati cum probationibus de præſeruatione Deiparæ ab originali, plus habent æmulationis quam deuotionis? Nunquid om-

nium

nium prædicatorum cor intuetur, ac deuotionem? Nunquid omnium deuotionem introſpicit? Nonne vtplurimum, vel ſemper benè præſumendum eſt de proximo, maximè quando opus quod facit eſt de ſe bonum, & laudabile quale eſt iſtud? Nunquid de omnibus Religioſis grauibus, & piis, Deiparæ præſeruationem ab originali prædicãtibus ſiniſtre cogitandum, & ſuſpicandum eſt? Non ego ſic conſulerem ferre iudicium de proximo, quia clarum periculum eſt iudicandi temerariè. Et per hæc puto ſufficienter reſponſum eſſe ad omnes propoſitiones Authoris.

Vt autem conſtet vera eſſe noſtra reſponſa ad prædictas propoſitiones datas circa iuramentum hoc ſic ab Authore iſto impugnatum, conſtet item de intentione Prælatorum Hiſpaniæ illud concedentium, & de forma quam aliquæ Academiæ ſeruant in iurando, & videatur quomodo dictum iuramentum nihil erroris contineat, libuit hîc tranſcribere formam conceſſionis Archiepiſcopi Cæſarauguſtæ Aragoniæ, in qua Author iſte tunc viuebat, & ſimul formam iurandi ſeruatam ab Academia Compluteñſi, idque in ſuo ſermone Hiſpano.

Conceſſaõ do Arçobiſpo de Zaragoça para o iuramento da Conceiçaõ.

NOs Don Fray Pedro Gonçalles de Mendoça por la gracia de Dios, y de la S. Sede Apoſtolica, Arçobiſpo de Zaragoça del conſeje de ſu Mageſtad, &c. A los amados nueſtros el Dean, y Cabildo de nueſtra S. Igleſia Metropolitana, y a los Priores, Rectores, y Vicarios de nueſtro

Arço

Arçobiſpado ſalud en el Segñ, que es verdadera, ſalud. Conſiderando el feruor con que los Catholicos de Eſpaña ſiguen el eſpiritu de la Igleſia ſanta, y la deuocion de ſus Romanos Pontifices, que conuidan, y exortan a la limpia Concepcion de la Reyna de los Angeles ſin peccado original, concedendo muchas indulgencias: y la deuocion, que nueſtros Principes, y Reyes la han tenido, deſeando dexarlo vinculada a eſta Corona, y Reynos de Aragon para que como principal parte de ſus entranas los ſubditos la metan en ſus pechos, y los ſucceſſores la hereden. Viendo logrados en la Mageſtad del Rey nueſtro Señor eſſos deſſeos, moſtrando en las diligencias que haze ordinarias, y extraordinarias con la ſanctidad de nueſtro my ſancto Padre Papa Paulo V. (eſpirito verdaderamente Catholico, pio, deuoto y ſancto) y el cuidado con que ha aſſentado, y apoyado eſto por las Vniuerſidades madres nueſtras dignas de toda veneracion, y reſpecto, cuyo exemplo doctrina ſana, y Catholica ha abierto los braços al zelo de los Prelados, y Cathedrales de Eſpaña para que la abrazen, y eſtrechen en ſu pecho con voto, y iuramento de celebrar, enſenar, y defender la immaculada Concepcion de la Virgen Maria nueſtra Señora por todos los ſiglos que la Igleſia la ſolemnize, y celebre: iuzgando los eſtatutos, votos, y iuramentos que ſobre eſto ſe han hecho en las ciudades, por obras religioſas, y agradables a la diuina Mageſtad. Que conſiderado todo, y la obligacion que la Sanctidad de Sixto IV. dize nos corre de alabar, y dar gracias a Dios toto poderoſo por la immaculada Concepcion de la Virgen nueſtra Señora. Dignum, quin potius debitum reputamus, vniuerſos Chriſti fideles, vt omnipotenti Deo de ipſius immaculatæ Virginis mira Conceptione gratias, & laudes deferant, &c. *Y viſto el feruor que los fieles de nueſtra dioceſis y prouincia tienen de vnir (para mas morito) a la deuocion el voto: Damos nueſtro*

decreto,

decreto, faculdad, y licencia a todos los ſobredichos Cabildos, Priores, Rectores, y Vicarios, para que admitan al voto, y juramento las ciudades, villas, y lugares, y mas communidades que le quiſieren hazer, ſolemnizando aquel dia quanto les fuere poſſible, alentando lo a las alabanças diuinas, deſpertandolos a coſa tan agradable a los ojos de Dios, y de toda la Corte celeſtial, reuerenciar, y glorificar eſta ſereniſſima Reyna, para que aſſi ſean mas aptos, y diſpueſtos a la gracia por ſus meritos, y interceſſion. Y por no perder el camino que tantos ſumos Pontifices han abierto con gracias, y indulgencias, ni dexar de dar algun paſſo en el en ſe vea el reconocimiento con que viuimos a eſta celeſtial Señora y con el que nos hemos criado en la Seraphica Religion de nueſtro Padre S. Franciſco concedemos aquel dia a los que hizieren el voto quarenta dias de indulgencia. Y a todos los fieles de nueſtra dioceſis, y prouincia que auiendo dicho el Aue Maria dixeren cada dia: Bendita, y alabada ſea la limpia Concepcion de la Madre de Dios concebida ſin peccado original: y a los predicadores, y perſonas que en el pulpito, o fuera del con affecto ſanto, y deſſeo del bien y prouecho de las almas enſeñaren y perſuadieren eſta deuocion. Dat. en nueſtro Palacio Arçobiſpal en 17. de Agoſto de 1619.

Fr. Pedro Gonçalles de Mendoça, Arçobiſpo de Zaragoça.

Forma

Forma del juramento que hizo la Vniverſidad de Alcalà.

QVoniam glorioſiſſima Virgo Maria Mater Dei Augustiſſima, his qui elucidant ipſam (hoc eſt ipſius ſanctitatem eximiam, & gratias propè diuinas in lucem proferunt) vitam æternam pollicetur. Ego N.N. ad grauiſſimam illam quæſtionem, quæ de illius Conceptione, ſanctificationiſque exordio eſt, Patrum monumentis diligenter inſpectis, proſpectiſque matura conſideratione Theologiæ momentis, amplam admodum occaſionem nactus elucidandi eius gloriam: doctrinam, quæ diſſerit glorioſiſſimam Virginem Mariam, præueniente, & operante diuini Numinis gratiæ, nunquam actualiter ſubiacuiſſe peccato originali, ſed immunem ſemper fuiſſe ab omni originali culpa, ſanctamque & immaculatam, tanquam piam, & conſonam cultui Eccleſiaſtico, fidei Catholicæ, rectæ rationi, & ſacræ Scripturæ hactenus ſemper ſumma confiſſione defendi, ac propugnaui. Sed quo fœlicius tandem eiuſdem Sanctiſſimæ gloriam in lucem proferam, vtque ſit illuſtrius omnium oculis teſtata eandem veram ſententiam tenendam, & amplectendam poſt hac ſub ſacroſancta iuramenti Religione tactis Euangelijs, promitto, recipio, ſpondeo. Sic illi grauiſſimi Doctores.

TERTIA PARS CASVVM MORALIVM, QVÆ MAIORI ex parte continet caſus non ſpectantes ad Regulares.

CASVS I.

An Epiſcopus ſucceſſor teneatur ſoluere debita Epiſcopi ſui anteceſſoris.

QVIDAM Epiſcopus vltramarinus, non Religioſus, ſed Clericus, exiſtens in morbo, antequam moreretur fecit teſtamentum non habens licentiam Papæ ad illud faciendum. In teſtamento reliquit tria legata principalia. Primum fuit, vt darentur Petro mille quadraginta ſcuta aurea quæ illi promiſerat viuens

uens eo quod duxerat in vxorem conſobrinam quandam ipſius Epiſcopi. Hanc ſummam pecuniæ depoſuit teſtator coram depoſitario fideli à ſe electo, declarans quod illa maneret incluſa in certa capſula, & certo ſacculo: & iniunxit executori ſui teſtamenti, vt prædictam ſummam pecuniæ daret prædicto Petro legatario. Succedente Epiſcopo ſucceſſore, notificatum eſt illi de teſtamento. Epiſcopus ſucceſſor, reſpondit, ſe nolle intromittere ſe in materiam illius: & quod executor illud executioni mandaret. De Epiſcopi mortui ſpoliis nihil accepit niſi certas res mobiles, quæ poſſent æſtimari pretio trecentorum ducatorum. Aperta capſula teſtatoris non ſunt inuenta niſi mille ſcuta,& defuerunt quadringenta: Petrus recepit mille,& petiit ab Epiſcopo ſucceſſore, vt ſibi reſtitueret quadringenta quæ deerant, & ſibi fuerant promiſſa in dotem ab Epiſcopo anteceſſore. Et non defuerunt viri docti, qui ſcripto dixerunt Epiſcopum ſucceſſorem illam pecuniam quæ defuit, teneri dare Petro. Et declaratur, quod ille Petrus hanc pecuniam non petiit ab Epiſcopo ſucceſſore niſi poſt tranſactos decem, vel duodecim annos.

1 Et videtur quod Epiſcopus ſucceſſor teneatur ad illam pecuniam ſoluendam. Nam hæres tenetur ad ſoluenda debita illius cui ſuccedit, vt communis opinio tenet,de quo præcipuè Sylu.ver.*hæreditas*,3.*q*.5. citans alios: at Epiſcopus defunctus contraxit illud debitum licitè,cum illud promiſerit cauſa dotis, quæ eſt cauſa pia, & Epiſcopus ſucceſſor accepit,tanquam hæres illa ſpolia defuncti 300. ducatorum: ergo tenetur ad illud debitum defuncti: & hoc maiorem habet locum, eo quod Epiſcopus ſucceſſor non facto inuentario acceptauit illas res mobiles defuncti Epiſcopi, per

hanc enim acceptationem publicauit ſe hæredem: & hæres adiens hæreditatem non facto inuentario tenetur ad debita defuncti, etiam vltra vires hæreditatis iuxta communem Doctorum ſententiam quam tenet, & citat Vega Minimus ver. *Hærederos, caſu* 4.

2 Antequam ad principale quæſitum reſpondeam, ſuppono primo hoc teſtamentum Epiſcopi factum ſine licentia Papæ, ſi fuit factum de rebus acquiſitis ex redditibus Eccleſiæ fuiſſe omnino inualidum, & nullum, cum de iure communi, & particulari Pontificio, prohibitum ſit Epiſcopis teſtari de rebus acquiſitis ex beneficio. Habetur expreſsè ex cap. 1. *de teſtam.* & cap. *relatum, eod. tit.* & cap. *Quia Ioannes* 12. *quæſt.* 5. vbi Papa Gregorius præcipit Epiſcopo Rauenati, qui volebat reuocare teſtamentum ſui anteceſſoris, in quo certa bona legauerat cuidam Monaſterio, ad quod idem Papa Gregor. conceſſerat licentiam Epiſcopo defuncto, vt illa Monaſterio poſſet donare, ſcribit Gregor. viuenti Epiſcopo, ne donationem reuocet: nam ipſe Papa dicit ſe illam approbare, non quod Epiſcopus defunctus illius mentionem fecerit in teſtamento, ſed quia (inquit Papa) hoc ei viuenti promiſimus: ergo iſtud teſtamentum factum de redditibus Eccleſiaſticis, vt ſuppono, fuit nullum, & donatio facta Petro de qua meminit teſtamentum, fuit nulla, vtpote facta ſine licentia Papæ: & vt omittam alias citationes, Nauar, *in commentario de ſpol. Clericorum*, §. 6. *fol. inibi* 185. *col.* 4. *& ſequenti fol.* 106. *tom.* 1. *ſuorum operum*, citat tres Bullas trium Summorum Pontificum, videlicet Pauli IV. Iulij III. & Pij IV. qui omnes claris, ac diſertis verbis prohibent Epiſcopis ne poſſint teſtari de bonis acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis: & multa ibi Nauar. accumulat ad intentum maximè in §. *Tertio noto.*

Quod

Quod adeo verum eſt vt dicat, & probet Sarmient. *de reddit. Eccleſ. part. 3. c. 2.* quod neque poſſit teſtari Clericus de illis rebus, quas emit ex redditibus Eccleſiaſticis, quia hæc ſic empta ſunt in rigore bona Eccleſiaſtica. Imo ad hoc intẽtum dicit Panorm. ſuper primum cap. *de teſtament. num.* 1. quod Eccleſia habet fundatam præſumptionem, vel intentionem de iure communi ſuper omnibus bonis poſſeſſis à Prælato defuncto, vnde omnia præſumuntur eſſe Eccleſiæ, niſi probetur ex aduerſo eſſe patrimonialia, vel acquiſita ex propria induſtria: de his enim duobus vltimis poterit teſtari addit Sarmiento *4. p. reddit. Eccleſ. cap. 4. num. 6.* quod cum Epiſcopi in Hiſpania teſtari non poſſint, licet poſſint donare in vita: tamen ſi ſint morti proximi in infirmitate, ex qua decedunt, etiam ſi inter viuos nomen illi donationi imponatur, & ad traditionem deueniatur, cenſetur dari per teſtamentum, & proinde non valet donatio. Conſonat id quod dicit Leſſius *lib. 2. de iuſtit. c. 19. dub. 4. n. 44.* quod id quod Epiſcopus poterat donare inter viuos, non poteſt dare per teſtamentum. Idem tenet Azor. *tom. 2. lib. 7. toto cap. 6.* præcipuè in §. *Sexto quæritur.* Denique Nauar. *tract. de reddit. Eccleſ. q. 3. n. 6.* ait quod neque conſuetudo in Hiſpania licentiam dat Epiſcopis teſtandi de rebus acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis ſine ſpeciali licentia Papæ.

3 Suppono ſecundo, quod Epiſcopus ſucceſſor non eſt hæres Epiſcopi anteceſſoris, & quod ſi aliqua bona mobilia Epiſcopi defuncti ad ſucceſſorem deueniunt, non deueniunt iure, ſeu titulo hæreditatis, ſed ex donatione Papæ, qui cum ſit dominus bonorum acquiſitorum ex redditibus Eccleſiaſticis illa bona per mortem Eccleſiaſtici, vel applicat Cameræ Apoſtolicæ, vel iuxta conſuetudinem aliquarum Prouinciarum il-

la relinquit Epiſcopo ſucceſſori. Declaratur exemplo maioratus; nam is qui ingreditur maioratum, non illum accipit ab iſto defuncto proximè antecedente, ſed à primo fundatore maioratus. Probo inſuper quod Epiſcopus ſucceſſor non ſit hæres ſui anteceſſoris: nam non eſt hæres voluntarius, id eſt, voluntariè inſtitutus hæres ab Epiſcopo anteceſſore, vt ſuppono fieri communiter. Item non eſt hæres neceſſarius, id eſt, conſanguineus de iure ſuccedens defuncto etiam ab inteſtato, nunquam enim Epiſcopus ſucceſſor ſuccedit iure conſanguinitatis anteceſſori ſuo. Imo nec poteſt, cum enim bona Epiſcopi defuncti ſint bona Eccleſiaſtica, non poſſunt adiri per ſucceſſionem hæreditatis, cum neque Epiſcopus moriens illa poſſit relinquere, vel donare titulo hæreditatis. Denique hoc expreſsè affirmat Panormit. ad caput 1. *de ſolutionibus.* vbi expreſsè ait ſucceſſorem alicuius in beneficio, non eſſe hæredẽ illius cui ſuccedit: pro quo aſſignat inter alia, rationem illam quam proximè attigimus de maioratus ſucceſſore, non accipiente illum de manu proximi anteceſſoris, ſed de manu primi fundatoris, & alia ibi addit Panorm. ad intentum quæ paulò poſt referemus.

4 Suppono tertio iuxta communem opinionem Doctorum in materia reſtitutionis, quod debitor debens aliquam pecuniam, v.g. Petro, & Petrus mittit ad debitorem Nuncium, dicens, vt per illum Nuncium mittat ſibi pecuniam ſuam, ſi talis debitor pecuniam debitam tradit illi Nuncio, & Nuncius fugiat, neque det pecuniam creditori, debitor liberatur à debito, nec tenetur amplius ſoluere, quia miſit pecuniam per Nuncium deſtinatum à creditore, qui ſibi debet imputare infidelitatẽ Nuncij à ſe electi, & liberari iſtum debitorem in foro interno, & externo; tenet Nauar. *in*

Sum.

*Sum.cap.*17.*num.*67. Syluest. Medina, citati à Rebello 1.*p.de obligat. iuſtit.lib.*2.*quaſt.*13.*ſect.*3.*num.*13. & idem dicendum eſt de re depoſitata: ſi enim deponens elegit depoſitarium,& per Nuncium ab illo petat depoſitum, reddatque Nuncio,& res ad deponẽtem non perueniat,liberabitur depoſitarius,quia eſt vtrobique eadem ratio: addunt Nauar.*cit.cap.*17.*n.*185.Syluest.*loco citato*,& Gom.2.*tom.cap.*7.*n.*3.quòd ſi depoſitarius rem depoſitatam miſit ad deponentem per Nuncium fidelem, & pro tali reputatum, facta debita diligentia ſuper fidelitate requiſita, & res non peruenit ad deponentem, depoſitarius manet liber à reſtitutione in foro conſcientiæ. Videatur Rebello 2.*p.de obligat.iuſtitia lib.*16.*quaſt.vnica*,§.*Quintum dubium.*

5 His poſitis ſit concluſio. Iſte Epiſcopus ſucceſſor de quo agitur, non tenetur nec in foro interno, neque externo ad ſolutionem iſtorum quadringentorum ſcutorum, quæ Petrus dicit ſibi deberi per teſtamentum Epiſcopi anteceſſoris. Probo imprimis ab authoritate. Sic enim expreſsè tenet Panorm.ſuper citato cap.1. *de ſolution.*vbi expreſsè dicit,quod ſuccedens alicui in beneficio non tenetur niſi ad ſoluenda debita,quæ anteceſſor contraxit pro neceſſitate Eccleſiæ: & Hoſtienſ. ſuper idem primum Capitulum *de ſolut.*dicit quod ſucceſſor Prælati tenetur de omnibus, de quibus tenebatur Prælatus,in quantum Prælatus. Idem tenet Zerola olim Epiſcopus Italiæ,*in* 1.*part.praxis Eccleſ.* ver. *Succeſſor.*§.4.*An teneatur*,citatque Nauar.& declarat Zerola, quod licet Epiſcopus anteceſſor contrahat debita nomine Eccleſiæ, ſi tamen non conſtet fuiſſe facta pro neceſſitate Eccleſiæ, non tenetur ſucceſſor ad talia debita ſoluenda. At in caſu præſenti conſtat quod Epiſcopus anteceſſor non contraxit illud debitum, 400.

ſcutorum pro neceſſitate Eccleſiæ, ſed pro affectu carnali ad conſanguineos: & habetur hoc clarè in textu cit.cap.1. *de ſolution.* vbi ſucceſſor in beneficio non cogitur ſoluere debita anteceſſoris, niſi facta fuerint in vtilitatem Eccleſiæ. Videndus eſt etiam Azor *tom.* 2. *ſuæ Sum.lib.*7*.toto cap.*6. maximè *quæſt.*6.

6 Denique probo concluſionem hac ratione principali. Epiſcopus ſucceſſor, de quo agitur, non tenetur ad hoc debitum ſoluèndum ratione teſtamenti conditi ab anteceſſore: nec ratione alicuius hæreditatis ſibi delatæ: nec ratione debiti quo defunctus tenebatur Petro legatario: nec quia ſucceſſor aliqua obligatione particulari ſe obligauerit ad ſoluēdum illud debitum: ergo ad illud non tenetur. Conſequentia clara eſt. Probatur antecedens quoad ſingulas partes. Nam ſucceſſor non tenetur id ſoluere ex vi teſtamenti facti: probauimus enim clarè ſupra, prædictum teſtamentum factum ſine licentia Papæ fuiſſe nullum: quod autem nullum eſt, ſeu quod nihil eſt, nihil poteſt operari. Imo etiamſi prædictum teſtamentum eſſet validum, non poſſet obligare Epiſcopum ſucceſſorem, cum defunctus in illum iuriſdictionem non haberet, neque ſucceſſor eſſet hæres, vel conſanguineus defuncti Epiſcopi, vt iam oſtendo. Secundo non tenetur ſucceſſor ſoluere illud debitū ratione hæreditatis ſibi delatæ. Nam Epiſcopus defunctus non inſtituit illum hæredem in teſtamento, neque Epiſcopus ſucceſſor defuncto ſucceſſit ratione conſanguinitatis vt conſtat: ergo ratione hæreditatis aditæ non tenetur ſoluere. Si vero Epiſcopus ſucceſſor defuncti ex mobilibus accepit illos 300. ducatos, hos non accepit titulo hæreditatis, ſed accepit illos tanquam donatos à Papa, qui eſt dominus illorum ſpoliorum, ſeu bonorum Eccleſiaſticorum, &

ſecun

ſecundum conſuetudinem iſtius Prouinciæ Papa illa ſpolia relinquit Epiſcopo ſucceſſori, qui illa recipit à Papa, non vero à ſuo anteceſſore Epiſcopo titulo hæreditatis, vt tenet Panormit.cit. cap.1.*de ſolut*. Tertio non tenetur ſucceſſor illa 400. ſcuta ſoluere, eo quod defunctus Epiſcopus illa debebat Petro legatario, nam vt probauimus ex textu cit.cap.1.*de ſolut*.& ex tot Doctoribus, ſucceſſor non tenetur ſoluere debita anteceſſoris, niſi facta fuerint pro neceſſitate Eccleſiæ: hæc vero debita non ſic contracta fuerunt, ſed pro maritanda conſobrina Epiſcopi. Quarto denique non tenetur ſucceſſor ſoluere hoc debitum ex obligatione aliqua, qua ſe ſpecialiter, & ſpontè obligauerit ad illud ſoluendum, vt ſuppono, nec talis obligatio, ſeu promiſſio ſoluendi oſtendetur: ergo nullo modo ad illud ſoluendum obligatur. Et confirmatur per doctrinam communiter traditam à Doctoribus, maximè à Vega Minimo 2.*part*.ver.*Mandas*,*caſu* 20. vbi tradit, ſucceſſorem alicuius in maioratu, licet ſit conſanguineus, & aliàs hæres legitimus anteceſſoris proximi, ſi tamen renunciat hæreditati illius, non tenetur ſoluere illius debita, pro quo citat multos recentiores, Quod confirmari videtur ex *regul. iuris in* 6. dicente. Qui ſentit commodum, ſentire debet & onus, & è contra. Id eſt, qui non ſentit commodum, non debet onus ſentire. Cum ergo iſte Epiſcopus ſucceſſor, neque fuerit hæres, neque habuerit commodum hæreditatis, non debet ſentire onus ſoluendi debita. Circa id vero quod dixi illos 300. ducatos de ſpoliis defuncti Epiſcopi ſumptos à ſucceſſore, non fuiſſe ab eo ſumptos ratione hæreditatis, ſed tanquam donatos à Papa, vel à iure communi; addo, ſeu declaro de iure communi bona Epiſcopi defuncti pertinere ad ſucceſſorem Epiſco-

pum,ſicut habetur cap. *Hæc huius*, 12.q.2. & cap. *de laicis*. & cap. *Illud, ead. cauſa & quæſt.* licet de iure particulari Summi Pontifices aliud decernant, illa vt plurimum applicando Cameræ Apoſtolicæ, vel relinquendo Epiſcopo ſucceſſori, vt audiui eſſe poſitũ in more apud Epiſcopatus vltramarinos: ſed in hoc ſtandum conſuetudini Prouinciarum: neque vero Epiſcopus ſucceſſor notificatus de teſtamento anteceſſoris, & dicens, ſeu permittens quod executioni daretur, per hoc dictum, vel permiſſionem ſe obligauit ad ſoluendum id quod deerat pecuniæ in capſula, vel ſacculo. Nam approbare teſtamentum, vel permittere vt executioni mandetur, non eſt ſe obligare ad ſoluenda debita teſtatoris. Aliàs iudex, cui defertur teſtamentum poſt mortem teſtatoris, & dicit quod executioni detur, per hanc iuſſionem, vel permiſſionem diceretur ſe obligare ad ſoluendum id quod de bonis defuncti ſolui non poteſt: quod nemo vnquam dixit.

7 Nunc probo, quod dato (& non conceſſo) quod Epiſcopus ſucceſſor aliqua via eſſet obligatus ad ſoluendam hanc pecuniam, attentis tamen circumſtantiis in informatione poſitis, adhuc tamen ab illius ſolutione deobligaretur. Probo 1. ex eo, quod diximus ſupra ex Nauarro in Sum. de debitore mittente pecuniam creditori per famulũ fidelem à prædicto creditore deſtinatum, qui debitor deobligatur ab vlteriori ſolutione: nam Epiſcopus defunctus elegit depoſitarium pro ſua pecunia depoſitata, & per ipſum depoſitarium, & teſtamẽti executorem iuſſit illam reddi Petro. Epiſcopus vero ſucceſſor per eoſdem depoſitarium, & executorem iuſſit pecuniam dari Petro: ergo licet tota pecunia ad Petrum non deuenerit, & licet Epiſcopus ſucceſſor ad illius ſolutionem teneretur, iam ſatisfacit

ſuæ

ſuæ obligationi mittendo pecuniam Petro per depoſitarium, & executores fideles Nūcios ab ipſo defuncto pro ſolutione deſtinatos, Faciunt adhuc pro liberatione Epiſcopi ſucceſſoris duo caſus poſiti à Sylu.*in Sum.* ver.*legatum*, 3.*q.* vbi ponit primum caſum in hunc modum. Si teſtator in teſtamento dicat: relinquo Petro tria millia ſcuta, quæ ſunt clauſa in tali ſacculo, & in illo non inueniantur niſi duo millia, hęc ſolum duo millia habebit Petrus, & non amplius. Cum ergo Epiſcopus defunctus iuſſerit dari Petro 1400. ſcuta deſignatè contenta in tali ſacculo, & in illo ſolum inuenta ſunt mille, hæc ſolum mille habebit Petrus, & nō amplius, maximè ſi depoſitarius non accepit pecuniam numerando, ſed illam in ſacculo obſignato recepit: potuit enim deponens illam, decipi, vel obliuiſci. Et eadem quæſt. 5. addit aliud exemplum, videlicet, ſi teſtator in teſtamento dixit: Dentur Petro decem menſuræ olei, quæ ſunt in tali vaſe: & in tali vaſe non ſunt inuentæ niſi ſex: hæ ſex ſolæ illi debentur. Et aliud tertium exemplum ibi ponit ſeruiens ad intentum, & citat text. iuris ciuilis. Secundus caſus ponitur ab eodem Sylu. verbo *depoſitum* q. 7. videlicet: ſi quis in vna naui, vel in diuerſorio reliquit ſacculum pecuniæ obſignatum, non numerata pecunia coram nauita, vel hoſpite diuerſorij, & poſtea deponens dicat in ſacculo manſiſſe, v. g. mille ducatos, & ſibi deeſſe ducentos: in tali caſu neque nauta, neque dominus diuerſorij tenentur ad ſoluendos illos 200. quamuis deponens iuret illos deeſſe, pro quo citat Cardinalem, Speculatorem, & vnam legem ciuilem: quæ omnia nimis faciunt pro noſtro caſu, ad probandum, quod nedum Epiſcopus ſucceſſor, neque item depoſitarius iſtius pecuniæ tenentur reddere Petro 400. illa ſcuta, quæ dicit defuiſſe

fuiſſe in ſacculo. Nam ſicut colligitur ex informatione propoſita, Epiſcopus moriens non numerauit pecuniam ſacculi coram ipſo depoſitario, ſed ſolum dixit in tali capſula manere in ſacculo 1400. ſcuta reddenda Petro. Vnde neque ipſe depoſitarius tenetur reſtituere 400. quæ deſunt, neque ipſe Petrus legatarius habet ius ad illa petenda, cum culpa huius rei ad ſolum teſtatorem reduci debeat, qui vel fuit oblitus, vel pecuniam non numerauit coram depoſitario: & proindè multo magis excuſatur à reſtitutione Epiſcopus ſucceſſor, qui neque eſt hæres, nec vidit pecuniam, neque illam iuſſit deponi, nec ad illud debitum ſoluendum aliqua via ſe obſtrinxit. Et cõfirmatur adhuc, quoniam iſte Petrus hodie petens iſta 400. quæ dicit defuiſſe in ſacculo, non oſtendit aliquod teſtimonium, vel inſtrumentum publicum fide dignum, per quod conſtet defuiſſe in ſacculo illa 400. ſcuta: ſed ſolo ſuo dicto id nititur confirmare. Cuius dictum, cum ſit pars habens intereſſe in cauſa propria, nihil poteſt probare. Oportuit enim pro cautela recipere, & numerare pecuniam ſacculi coram Notario publico, vel teſtibus, qui poſſent probare defectum talis pecuniæ.

8 Argumentum in contrarium initio poſitum iam manet ſolutum ex dictis: negandum eſt enim Epiſcopum ſucceſſorem fuiſſe hæredem Epiſcopi defuncti; vt clarè oſtendimus ex Panorm. & aliis rationibus adductis. Negandum eſt etiam Epiſcopum ſucceſſorem per acceptationem illorum 300. ducatorum de ſpoliis defuncti, ſe feciſſe hæredem, vel acceptaſſe hæreditatem. Probauimus enim illos 300. ducatos non accepiſſe titulo hæredis, neque de manu Epiſcopi defuncti, ſed de manu Papæ, vel conſuetudine permiſſa à Papa: & ſic accipiens illos vt donatos à Papa, non ſe obliga-

uit

uit ad ſoluenda debita Epiſcopi defuncti, maximè cum oſtenderimus ex iure communi non teneri ſucceſſorem ad debita defuncti Epiſcopi, niſi cum probatum fuerit illa fuiſſe contracta pro Eccleſiæ neceſſitate ſubleuanda. Et eadem reſponſio danda eſt ad ſecundum argumentum, vel confirmationem primi.

CASVS II.

De quodam matrimonio prætenſo ab vna fœmina.

QVædam fœmina pauper, non præcedente fraude, nec promiſſione, nec precibus importunis ſui corporis copiam fecit cuidam adoleſcenti diuiti, & cum illius amicitia longum tempus cótinuauit eidem fœminæ dans ordinaria alimenta etiam quoad veſtes, ita vt donata ab illo æſtimari poſſent pretio quingentorum aureorum. Durante hac conuerſatione propter remedia, & alimenta, quæ fœmina ſibi, & matri pauperi recipiebat, cum ille eidem nec verbo, nec ſcripto matrimonium promiſerit, illa è cótra iuueni ſcriptum dedit à ſe ſubſcriptum, quo fatebatur ſe neque illi eſſe nuptam, nec illum ſibi aliquid debere, nec ſibi matrimonium promiſiſſe, & ideo liberè poſſe illum cui vellet nubere, neque illam ab illo aliquid expectare: & hoc idem dixit illa coram multis aliis perſonis ſub eadem forma verborum: tranſacto aliquo tempore fœmina peperit ex illo filiam, quam ille ſtatim ſub ſua cura recipiens, iuſſit filiam alibi educari: poſt hæc omnia citat iuuenem coram Ordinario, petens vt ſe ducat

cat in vxorem, eo quod ab illo deflorata fuerit, & ille ſub titulo ſponſæ de futuro domum ſuam frequentauerit. Adoleſcens aſſerit ſe cum primum ad illam acceſſit virginem non inueniſſe, nec domum ſuam intrauit cum animo, vel titulo ſponſæ, vel vxoris, ſed tanquam ad domum fœminæ communis.

Quæritur an prædictus adoleſcens cogendus ſit illam ducere in vxorem, vel in foro interno, vel externo?

1 Prima concluſio, in foro interno prædictus iuuenis non tenetur illam ducere in vxorem, neque eidem aliquam reſtitutionem facere vltra iam factam. Hæc eſt communis Doctorum, & in particulari eam tradit Nauar. *in ſumma Latina, cap.* 16. *num.* 16. & quia eſt communis doctrina, ſolum in probationem adduco Regulam illam iuris citatam à Nauarro, videlicet, Scienti, & conſentienti nō fit iniuria: & hæc mulier ſciuit, & conſenſit non fraude, non vi, nec precibus importunis: ergo illi nō eſt facta iniuria: & proinde prima pars concluſionis manet probata, videlicet non teneri ad illam ducendam in vxorem: & etiam ſi quoad copulam fuerit rogata leuiter, id non obſtat, quia hoc non eſt facere preces importunas, quæ inducāt reſtitutionem matrimonij. Secunda pars concluſionis, quod ſcilicet neque aliam reſtitutionem facere teneatur, probatur ex multis. Primo, quia iam illi, ac matri dedit in alimentis æſtimationem 500. aureorum, quæ ſolutio ſufficientiſſima fuit vt reſtitueretur defloratio fœminæ pauperis, etiāſi per preces importunas verè fuerit deflorata. Secundo, quia ipſe aſſerit illam nō fuiſſe à ſe virginem repertam, & ſic eum illam non deflorauerit, multo minus illi debebat, imo & cum 500. illis aureis cum exceſſu illis ſatisfecit. Tertio, quia Sanchez *lib.* 4. *de matrimonio, diſput.* 10. *num.* 1. *citat.* 9. Doctores graues dicentes

tes, quod neque quando præcedunt preces importunæ, deflorator tenetur reſtituere aliquid fœminæ ſic conſentienti, licet ipſe Sanch. oppoſitum teneat cum communi. Si ergo tot Doctores, & graues illud aſſerunt de vero defloratore, præcedentibus precibus importunis: iſte de quo quæritur, qui nec deflorauit, neque adhibuit preces importunas, & iam quingentos aureos dedit fœminæ iſti, à fortiori liberabitur ab vlteriori reſtitutione facienda.

Maius dubium eſt, an in foro externo cogendus ſit iſte ducere in vxorem prædictam mulierem? Nauar. citato loco clarè innuit cogẽdum eſſe in foro externo ad illam ducendam, licet illam iam defloratam inuenerit. Probat ex cap. 1. & 2. *de adulterijs*, vbi dicitur quod in iſto caſu fœmina dotanda eſt, vel in vxorem ducenda. Aſſignat Nauarrus hanc rationem. Nam licet hæc mulier à parte rei non ſit virgo, ius commune virginem illam præſumit in foro externo, & ſicut virgini facienda eſt illi reſtitutio, & non alio modo quam ducendo illam in vxorem: & citat ad hoc Panormitanum, Ioannem Andr. S. Antoninum, & ait eſſe opinionem communem.

2 Hoc non obſtante credo, quod neque in foro externo cogendus eſt illam ducere. Ante probationem reſpondeo ad illos duos textus citatos à Nauarro, ex illis enim deducitur clarè probatio iſtius ſecũdæ concluſionis, & dico illos non loqui de noſtro caſu. Nam caput primum incipit; ſi ſeduxerit quis virginem, dormierítque cum ea, &c. Secundum Capitulum dicit: Peruenit ad nos quod Felix quandam virginem ſtupro decepit, &c. Itaque vnum Capitulum ait, ſeduxit, aliud dicit, quod decepit: quæ duo verba ſignificãt fraudem, & dolum, quibus præcedentibus iubet Papa vt ducatur

tur in vxorem. Cum ergo in hoc caſu iuuenis iſte non ſeduxerit, nec deceperit, nec promiſerit verbo, vel ſcripto, nec preces importunas adhibuerit, clarè conſtat, quod illam non tenetur ducere. Secundo probatur, quia licet ex parte iuuenis aliqua obligatio daretur ducendi illam in vxorem, ipſa illum ab iſta obligatione liberauit confitens ſcripto ſuo, & coram teſtibus, quod ipſe iuuenis nihil ſibi promiſerat, neque aliquid debebat: quod conſtat ex verbis poſitis in ſcripto fœminæ. *Por me não ter obrigaçaõ, nem eu a elle, & podera fazer de ſi o que quizer.* In quibus verbis clarè confitetur, quod iuuenis illi non eſt obligatus. Et infra dicit quod de illo nihil prætendit, & quod illa poſſet remittere omnem obligationem, ſi extaret, conſtat ex communi opinione dicente quod ſponſalia poſſunt diſſolui per conſenſum, ac remiſſionem vtriuſque ſponſi, de quo Sanchez *lib. 1. de matrim. diſput. 52.* vbi citat ad hoc multa.

3 Nec contra hoc obſtat, quod illa dicitur allegare, quod dictum ſcriptum dedit cum illa adhuc eſſet conſtituta in minori ætate, id eſt, non habens vigintiquinque annos, quæ ætas per leges regni dicitur ætas minor ad contractus ineundos in minori habente tutorem; nam ad contractum matrimonij validè ineundum, nõ requiritur illa ætas vigintiquinque annorum, nec licentia tutoris, ſed ſatis eſt habere annos pubertatis, qui in fœmina eſt annus duodecimus. In quo fœmina poteſt contrahere validè matrimonium inuito patre, & tutore, vt definit Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 1. de matrimonio*, & tradit Sanchez *lib. 4. de matrimon. diſput. 22.* & ego confirmo ex praxi: nam ſi fœmina in anno duodecimo per ſcriptum promittat ſponſalia, tenent ſponſalia, imo & matrimonium, ſi per

per procuratorem id contrahat, vt praxis obſeruat: ergo etiam per ſcriptum poterit remittere obligationem quam aliquis vir habebat ad contrahendum cum illa, eſt enim eadem omnino ratio in contrahendo ſponſalia, & in illa diſſoluendo.

CASVS III.

De quadam donatione facta à Clerico nepti cuidam, filiæ fratris ſui.

QVidam Clericus rogatus à Petro per epiſtolam, quid dare vellet Franciſco ſi duceret in matrimonium neptem quandam ipſius Clerici. Clericus per epiſtolam ſic reſpondit. Dono illi quinque meas proprietates immobiles, quas omnes ſpecificauit, explicās loca particularia vbi erant ſitæ. Et addidit quod donabat illi omnia bona quæ haberet ipſe Clericus in morte. Et inſuper ſtatim miſit ad illum munus quoddam pretio 100. aureorum æſtimabile. Virtute huius donationis per epiſtolam factæ, celebratum eſt matrimonium inter Franciſcum, & neptem Clerici, & viuente Clerico acquiſierunt poſſeſſionem rerum illarum immobilium promiſſarum, ſeu donatarum pro dote. Mortuus eſt Clericus ſine teſtamento. Alię neptes Clerici volunt annullare donationem præteritam; inter alia allegant, quod Clericus donauit duas proptietates ex illis quinque alteri nepti priori, & nunc viuenti iam donatas quæ eſt in poſſeſſione illarum; cumque illas iam alteri donaſſet in vita, effectu ſecuto non potuit illas donare huic ſecundæ nepti, & ſic donatio in

vno claudicans,claudicat in toto. Addunt quod donatio facta fuit per epiſtolam miſſiuam, & ſecretam quæ non videtur ſufficiens ad validandam tantam donationem. Addunt per quandam legem iſtius Regni,ad hoc vt donatio facta per epiſtolam abſenti valida ſit, opus eſt vt tres, vel quatuor teſtes interſint ſcriptioni epiſtolæ, & videant donatorem epiſtolam ſuo ſcripto firmare,vt dubitatio omnis tollatur circa fidem epiſtolæ, & donationis:quæ ſolemnitas defuit in epiſtola huius Clerici donantis.

Quæritur an prædicta donatio valida fuerit in vtroque foro.

11 CRedo quod valida fuit in vtroque foro de iure communi,ciuili, & Theologico, & quod aliæ neptes illam non poſſunt annullare.Et imprimis quod fuerit vera donatio, patet, quia in epiſtola Clericus vtitur verbo, Dono, & do, per quæ communiter fiunt donationes:& præterea fuit donatio acceptata à donatario,cum ſtatim viuente Clerico poſſeſſionem acquiſiuerit de proprietatibus donatis. Præterea facta fuit cauſà dotis,quæ donatio cauſa dotis eſt multum priuilegiata in iure. Quod vero donatio pura, ſimplex, & acceptata (ſi eſt inter viuos,qualis fuit iſta quoad illas quinque proprietates)ſtatim firma ſit,& effectum ſortiatur, ſine eo quod poſſit amplius reuocari,eſt expreſſa lex iſtius Regni *lib*.4. *Ordin. tit*.63.§.10. & eſt communis ſententia omnium Iuriſtarum, & Theologorum,Ita vt vbi primum acceptatur,ſortiatur effectum, & dominiũ rei donatæ ſtatim tranſeat ad donatarium: tenet inter alios Rabello *de obligat. iuſt. lib*.18.*quæſt*.12. vbi citat text. & Doctores: idque adeo verum eſt,vt ſi dona

donator moriatur antequam donatarius acceptet, poterit donatarius poſt mortem donantis validè acceptare, vt tenet idem Rabello *cit.lib.quæſt.3. num.6.* & tenebuntur hæredes donantis rem donatam tradere donatario. Idem tenet Sanch. *lib.1. de matrim. diſp.6.num.5.* citans multos, & dicens hoc fore verius, quando donator ante mortem miſit epiſtolam, in qua diceret ſe donare, ſicut miſit iſte Clericus dicens ſe donare nepti, & illa, viuente Clerico acquiſiuit poſſeſſionem rerum promiſſarum. Quod vero donatio fieri poſſit validè per epiſtolam miſſam, tenet expreſsè Iulius Clarus *lib.* 4. §. *Donatio, quæſt.*12. *num.* 1. dicens eſſe communem opinionem, pro qua citat vnam gloſſam, & Capicium. Nec poteſt obiici contra hanc donationem, quod fuerit facta ſine inſinuatione, vel licentia Regis, cum aliàs illa excedat quantitatem 300. aureorum: nam lex prohibens fieri donationem talem ſummam excedentem abſque inſinuatione, non comprehendit donationem quæ fit cauſa dotis, qualis eſt iſta; ſic tenet expreſsè Rabello *cit.lib.*18. *q.6. ad finem,* dicens eſſe opinionem communem, maximè Gamæ *deciſ.*163.*&* 213. Si vero dicas, verba quibus iſte Clericus vſus eſt in epiſtola, dicens: Do talem & talem proprietatem, non fuerunt verba donationis, ſed ſtipulationis, quæ eſt veluti promiſſio dandi de futuro, quæ promiſſio eſt ſtipulatio facta præcedente petitione, ſeu percontatione aliorum, quod eſt requiſitum ad ſtipulationem. Dico imprimis prædicta verba non fuiſſe promiſſionem de futuro, ſed reuera donationem de præſenti: non enim dixit dabo: ſed do. Dico ſecundo, quod licet eſſent verba de futuro, ac ſtipulatio, adhuc obligarent in foro interno, & externo, poſtquam ſtipulatio fuit acceptata, & poſſeſſio rerum promiſſarum acquiſita. Sic tenent commu-

niter Doctores loquentes de ſtipulatione acceptata, vt inter alios tenent Syluest. ver. *pactum.* in principio, & ver. *ſtipulatio.* adeo vt iuxta illum ver. *ſtipulatio.* ſtipulatio acceptata tranſeat ad hæredes. Et idem tenet Azor *tom. 3. Summ. Moralis, lib. 11. in princip. §. Quinto ſtipulatio.* Cum ergo conſtet quod iſta donatio fuit vera, & valida, per quam dominium rerum donatarum tranſiuit ad donatarium, non poſſunt hodie hæredes Clerici annullare illam. Quod adeo verum eſt, vt dicat Sanchez citat. diſp. & num. quod licet donator moreretur antequam donatarius acceptaret, hæres donantis non poteſt illam reuocare, quia facultas reuocandi non tranſit ad hæredes, vt tenet Couar. *3. part. variar. c. 14. nuu. 17.* & Iulius Clarus cit. lib. 4. §. *Donatio, q. 13. ad finem.* & alij citati à Sanch. ibid.

2 Contra iſtam donationem obiiciunt (ſicut extra informationem poſitam accepi) quod iſte Clericus in iſta donatione, inter proprietates, ſeu poſſeſſiones huic nepti donatas, fecit mentionem, & donauit illi duas poſſeſſiones, quas antea iam donauerat alteri nepti nunc viuenti, & illas poſſidenti: & ſic donãs modo Clericus huic ſecundæ nepti poſſeſſiones alteri nepti iam donatas, & de facto poſſeſſas, donatio corruit, cum dederit id quod dare iã non poterat: ſicut quando ſcriptura eſt falſa in vno, eſt etiam falſa in alio. Et confirmatur, ſeu probatur illius nullitas à ſimili. Nam vendere, vel donare rem litigioſam eſt illicitum, imo in iure punitur, & venditio, ſeu donatio annullantur, vt habetur *lib. 4. Ordinat. iſtius regni, tit. 10. §. 3. & ſeqq.* ergo à ſimili magis illicitum erit, & in iure nullum, donare rem clarè alienam, quales ſunt hæ duæ poſſeſſiones, quas iſte Clericus donauerat priori nepti, quæ illas actu poſſidet, & ſic manſit ſecunda hæc donatio inualida, & nulla,

nulla, quia per illam donata eſt res aliena.
3 Pro reſponſione iſtius obiectionis, præmitto, quod etiam mihi dictum fuit, quod quando Clericus fecit donationem priori nepti illarũ duarum poſſeſſionum, declarauit in donatione, quod ſi prior illa neptis filios non haberet, illæ poſſeſſiones redire deberent ad alios Clerici conſanguineos. Et hodie prædicta prior neptis caret filiis, & nec ſperat illos habere. Præterea mihi dictum fuit, quod prior neptis ſciens dictum Clericum donaſſe huic ſecũdæ nepti ſuas duas poſſeſſiones, conſenſit, nec reſtituit, imo quod eas eidem ſtatim vult dimittere. Hoc ſuppoſito ad obiectionem dico, donationem ſecundam factam nepti ſecundæ, eſſe validam ſaltẽ quoad illas poſſeſsiones, quas illi denuo donauit, & quas non donauerat antea priori nepti: & quod donatio quoad has ſaltem fuerit valida, probatur clarè *ex Regula 37. de reg. iur. in 6.* quæ dicit. Vtile per inutile non debet vitiari: id eſt, actus qui ex vna parte eſt bonus, & vtilis, non debet reddi nullus, & inutilis ob aliam partẽ eiuſdem actus. Et affert ibi gloſſa in principio exemplum ſatis ad propoſitum iſtius caſus, quod eſt huiuſmodi. Dicunt leges ciuiles (& eſt lex expreſſa Portugalliæ *lib. 4. Ordin. tit. 63.*) quod ſiquis donauerit alicui rem aliquam excedentem valorem 300. aureorum abſque licentia, & inſinuatione Regis, talis donatio ſit nulla quãtum ad id quod excedit ſummam 300. aureorum: erit autem valida quoad 300. illos aureos. Vbi vides poſſe vnam, & eandem donationem eſſe validam quoad vnam partem, quam donare poterat, & nullam quoad illam partem quam donare non poterat. Quod in iſta Clerici donatione locum habet: dato enim, quod fuerit nulla quoad illas poſſeſsiones priori nepti iam donatas (de qua tamen ſtatim dico) fuit ta-

men valida quoad illas quas præſenti nepti donat, & & priori non donauerat. Et adducit gloſſa in citata Regula legem *ſancimus*, *C. de donatio.* & alios multos text. & Doctores. Et ideo non poteſt verti in dubium validitas iſtius donationis quoad dictas poſſeſſiones, quas Clericus nepti præſenti donauit priori nepti antea non donatas.

4 Tota controuerſia eſt, an iſta donatio valida fuerit, vel valida reddi potuerit quoad illas duas poſſeſſiones, quas antea iam donauerat nepti priori? Reſpondeo, ſuppoſitis quæ ſuppoſui numero præcedẽti, etiam quoad has duas poſſeſſiones donationem iſtam fuiſſe validam. Probo: quia accedente hodie conſenſu prioris neptis, & ratificatione illius quoad donationem illatum ſuarum poſſeſſionum, donatio præterita quoad has duas poſſeſſiones nulla, vel dubia, per conſenſum prioris neptis conualeſcit, & rata manet. Neque eſt nouũ in iure quod donatio, vel alienatio alicuius rei, quam ego dare non poteram, conualeſcat, & reualidetur accedente poſteà conſenſu illius, qui erat verus rei dominus, ac ſi conſentiret ante donationem. Habetur clarum exemplum in cap. *Cum nos*, de his quæ fiunt à Prælatis, &c. Vbi dicitur quod collatio cuiuſdã Eccleſiæ facta ab vno Epiſcopo ſine conſenſu Capituli, quæ ſine iſto conſenſu fuerat nulla, poſtea poteſt iſta collatio, & donatio reddi valida accedente nouo conſenſu Capituli: vbi gloſſa notat, quod aliquando ſubſequens conſenſus valet: & quod ratificatio retrotrahitur; & quod id quod ab initio non valet, interdum ex poſtfacto conualeſcit. Aliud huius rei exemplum eſt in c. *ſi qua* 12. *q.* 2. & aliud in c. *vlt.* 16. *q.* 1. quæ vide. Dato ergo quod donatio ſecunda iſtius Clerici quoad illas duas poſſeſſiones priori nepti donatas, non fuerit valida,

tum illas donauit huic nepti ſecundæ; nihilominus etiam quoad has duas poſſeſſiones eſt hodie valida, quia accedit conſenſus, & ratihabitio prioris neptis illas dimittentis, iuxta tres textus proximè citatos. Secundo principaliter probatur, quia actus factus cum confidentia probabili, quod ad illum interuenit ratihabitio de præſenti, vel de præterito ex parte illius cuius licentia requiritur, talis actus valet, vt eſt communis Doctorum opinio apud Sanchez *lib. 3. de Matrimonio, diſput. 35. n. 2. & ſeqq.* vbi citat multos Doctores, & eſt actus validus etiam in materia Sacramentorum, quod eſt grauius (de quo dat Sanchez exempla.) Quod maximè inſeruit ad caſum præſentem: ſatis enim probabiliter credi debet, quód Clericus iſte moralem, & certam confidentiam habebat, quod prior neptis iſtam donationem de ſuis duabus poſſeſſionibus ratam haberet, vel eſſet habitura, eo quod nec filios haberet, nec ſperabat habere: & illæ duæ poſſeſſiones illi fuerint à Clerico conceſſæ ſub conditione, ſi filios haberet, & aliàs redirent ad alios conſanguineos. Confirmantur hæc omnia per id quod tradit Nauar. *in commentario de ſpolijs Clericorum, §. 2. n. 5. fol. 100. pag. 2. col. 1.* ex Bartolo, & aliis in l. *inter omnes, §. rectè, ff. de furt.* videlicet, quod cum intercedit iuſta cauſa credendi, quod dominus alicuius rei velle debeat vt alius capiat, vel ea in aliquem vſum vtatur, eo quod eſt cognatus, amicus, vel de ipſo benemeritus, vel ob alias circumſtantias; præſumiter in dubio illud velle; ſic Nauar. ibi. Imo ab affectu ſecuto conſtitit, quod Clericus benè fundatam habuit hanc confidentiam de ratihabitione prioris neptis, quia nempe illa conſenſit, & dixit ſe velle ſecundæ nepti dictas poſſeſſiones dimittere.

5 Ad argumentum primum initio poſitum in con-

trarium iam ſatis patet ſolutio ex dictis : ac dicendum primo,quod iſta donatio in nullo claudicauit,nam valida fuit etiam quoad duas poſſeſſiones priori nepti prius donatas accedente ratihabitione prioris neptis poſt Clerici donationem:cumque de aliis poſſeſsionibus nullum ſit dubium, vt patet ex dictis *num.3*.ſequitur quod donatio non claudicauit in aliquo. Dico ſecundo , quod ſaltem donatio non claudicauit ex parte illarum poſſeſsionum quas Clericus donauit nepti ſecundæ,& priori nepti non donatas. Ad ſecundum argumentum dico talem , ac tantam donationem validè potuiſſe fieri per ſolam epiſtolam miſſiuam, vt probaui *num.3*.ex Iulio Claro,& Sanchez. Ad tertium dico illam legem Portugalliæ (ſi extat) requirentem ad valorem donationis factæ per epiſtolam,vt epiſtola ſcribi videatur per duos, vel tres teſtes, intelligi dummodo alias certiſsimè non conſtet de voluntate donantis per rei euidentiam ; ſi enim conſtet de illa per rei euidentiam , non erunt neceſſarij teſtes in epiſtolæ ſcriptione, iuxta illud commune dictum Iuriſtarum,quod euidentia facti probatione non indiget.At per euidentiam facti conſtat quod iſte Clericus donauit , ac voluit donare,eo quod illo viuente ſecunda neptis acquiſiuit poſſeſsionem dictarum rerum ſibi per epiſtolam donatarum. Hinc colligo, quod licet Clericus epiſtolam non ſcriberet , in qua dixit ſe donare , adhuc iſta donatio valida eſſet ſine ſcripto , quia ſcilicet interuenit donatio, re , & facto per conſenſum Clerici , qui adhuc viuens,ſciens, & conſentiens, vidit, & conſenſit, quod ſecunda neptis illarum proprietatum poſſeſſionem acquireret,quæ eſt donatio in re,& facto. Hoc ego probo exemplo iuridico omnino ſimili.Præcipitur in iure, maximè in cap. *Cordi nobis, de appellation.* quod appel

appellatio ab interlocutoria fiat in ſcriptis: hoc non obſtante, poteſt appellatio fieri facto, arrepto ſcilicet itinere ad ſuperiorem: imo cap. *dilectus, ly 2. de appellat.* dicit Papa plus eſſe appellare facto, quam verbo, vbi gloſſ. ver. *facto prouocare*, citat pro eodem multos textus, & addo quod plus nos factis demonſtramus, quam verbis: & quod facto conſentimus, & quod facto renunciamus iuri noſtro, & ſic de aliis: ergo à ſimili, quamuis illa lex ad valorem donationis per epiſtolam factæ requirat epiſtolam ſcribi prædicto modo, nihilominus hæc donatio fuit valida, quia Clericus poſtea videns, tacens, & conſentiens hanc neptem poſsidere res illas in epiſtola contentas, facto donauit, & plus eſt facto donare, quam donare verbo, vel ſcripto, iuxta textum, & gloſſam citatam.

6 Ad primum vero argumentum poſitum *num.* 2. de ſcriptura, quæ ſi ſit falſa in vno, redditur falſa in totũ: dicendum primo argumentum à ſimili, vel ab exemplo, non habere fidem indubitatam. Dico ſecundo, non ſemper ſcripturam falſam in vno reddi falſam in alio, de quo non libet hoc loco diſſerere, videantur Doctores cum diſputant de falſariis, ſiue de fide inſtrumentorum. Dico tertio ſicut dixi ſupra *n.* 5. *in* 1. *ſolut. ad primum*, quod videlicet iſta donatio in nullo claudicauit, cum valida fuerit quoad vtramque ſui partem, vt patet ex dictis *num.* 3. *&* 4. Ad ſecundum argumentum eiuſdem numeri 2. de exemplo rei litigioſæ venditæ, omiſſis aliis ſolutionibus dico, quod ex eadem lege Portugalliæ ibi citata, habetur ſolutio argumenti: nam paulò poſt §. 11. permittit lex quod res litigioſa, licet vendi non poſſit, tamen poſſit dari in dotem matrimonij. Hæ vero duæ poſſeſsiones prioris neptis, non ſunt venditæ à Clerico, ſed datæ in dotem vt patet. Secundo

dico has duas poſſeſſiones nó fuiſſe rem litigioſam, vt patet: res enim litigioſa eſt illa contra quã lis iam mota eſt: & contra iſtas poſſeſſiones lis nulla fuerat attentata, & prætérea, dato quod fuiſſet res litigioſa, prior neptis quæ poterat litem mouere poſt Clerici donationem conſenſit, ratificauit, & poſſeſſiones dimiſit: & Clericus illas donauit, cum certa morali confidentia de tali neptis ratificatione, ſeu ratihabitione.

CASVS IV.

De quodam patre exhæredante filium ſibi iniurioſum.

ADoleſcens filius cuiuſdam nobilis alloquebatur amatorie quandam adoleſcentulam ſe in natalibus inferiorem. Pater conſcius filium coarguit, & monuit, vt à talibus amoribus, & colloquiis abſtineret, addens illud matrimonium, ſibi ac parentelæ nó conuenire. Eo non obſtãte filius continuans amores, cum quadam die in platea publica hanc fœminam alloqueretur, pater pertranſiens filium ſuum percuſſit gladio non euaginato, in dorſo, & mox ſecum filium in domum reduxit. Ambobus domum ingreſſis, pater aſſumpto pallio, ſeu baculo, & manum leuans ad filium percutiendum cum baculo, dixit filio: nonne tibi præcepi ne illam fœminam alloquereris? Quo audito filius baculum vi de manu patris excuſſit, & vltra procedens, cum vterque veniſſent ad manus, filius patrem ſuperans deiecit in terram, & ex tali proiectione in terram patris vnum brachium ita læſum, & attritum fuit, vt per aliquot dies à medicis illi fuerint applicata

reme

remedia medicinalia. Poſt aliquot dies filius vt moleſtaret patrem, matrimonium de facto contraxit cum alia fœmina vilioris conditionis quam erat prior. Poſtea cum pater in quadã platea publica hunc filium obuium haberet, ambo rixati ſunt gladiis euaginatis. Rixa extincta, filius coram populo verba iniurioſa protulit contra patrem, addens eum non eſſe patrem ſuum, ſeque dedignari talis patris eſſe filium: & ex illa die, ſi fortè patrem in platea obuium habebat, illi caput non aperiebat leuato galero. Adueniente tempore Quadrageſimæ pater adiuit Parochum prius pœnitentiæ Sacramento recepto, & à Parocho petiuit ſanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum. Parochus dare noluit, ſed eidem iniunxit vt prius ab illo ſuo filio veniam peteret, & cum illo reconciliaretur, pater id facere recuſauit.

Quæritur primo. Vtrum hic pater in conſcientia teneretur veniam petere à filio ſuo, & an Parochus ea de cauſa potuerit illi ſacratiſſimam Euchariſtiam denegare?

2 Vtrum pater huic filio veniam dare teneatur, eumque ad antiquam amicitiam, & familiaritatem recipere, ſi filius ſatisfactionem det, & veniam poſtulet?

3 Vtrum hic pater poſſit filium exhæredare ob illatas iniurias: & dato quod poſſit, quomodo debeat illum exhæredare.

1 Antequam ad ſingula quæſita reſpondeam, tria ſuppono. Primum eſt, neminem teneri reſtituere, aut veniam petere, niſi alium læſerit iniuſtè in honore, vel cæteris bonis temporalibus. Si autem in his damnum dedit iuſtè, non tenebitur veniam petere, nec reſtituere. Probatur duobus exemplis clariſſimis. Primum ſit; iudex iuſtè condemnauit Petrum ad flagella, & ad pœ-

nam

nam pecuniariam: clarè læſit in honore, & pecuniis, non tamen tenetur Petro aliquid reſtituere, quia iuſtè, ac licitè fecit. Secundum exemplum in eadem materia. Teſtis iuridicè interrogatus, ſuo teſtimonio cauſa fuit vt Petrus damnaretur ad triremes, & pœnam pecuniariã: clarè læſit Petrum in honore, & in pecuniis, ſed non tenetur reſtituere, nec veniam petere, quia iuſtè fecit. Et confirmatur ratione, nam cum reſtitutio ſit actus iuſtitiæ, debet fieri contra actus oppoſitos iuſtitiæ, id eſt, contra actus iniuſtos, qualis eſt ablatio honoris, vel pecuniæ iniuſtã: non vero debet fieri, vel iniungi reſtitutio, ſeu veniæ petitio circa actus iuſtos, qualis eſt iuſta læſio in honore, vel in pecunia.

2 Secundo ſuppono, quod filius tenetur obedire patri, quando filio conſulit, vel ſuadet ne certam fœminam ducat in vxorem, vel è contra ſi conſulat, vt certè nubat, eo quod ex tali matrimonio reſultat damnum notabile ipſi patri, vel parentelæ: aut quia ex tali matrimonio prætẽdit pater aliquod particulare commodum, & intereſſe. Hanc concluſionem probat doctè, & efficaciter Bellarminus *tom. de Sacram. lib. 1. de matrim. cap. 19. propoſ. 3. vſque ad finem cap.* vbi imprimis ait, peccare filios, qui ſine iuſta cauſa nubunt contra voluntatem parentum, vel inſciis parentibus. Probat ratione, & dat exemplum in Iſaac Patriarcha, qui non nupſit niſi ſponſæ ſibi à patre Abraham aſsignatæ: & citat D. Ambroſium, multa de hac re dicentem *lib. de Abraham, cap. vlt.* vbi D. Ambroſius nimium laudat quædam verba Euripidis Poëtæ, dicta in perſona cuiuſdam fœminæ, cui cum quidam certum matrimonium inculcaret, illa reſpondit. *Sponſalium quidem meorum pater meus curam habebit, hoc enim non eſt meum.* Probat etiam ibidem Bellarminus, quod pater conſulens

vt filius nubat, vel non nubat alicui certæ mulieri, habens cauſas ad id ſuadendum, non contradicit Concilio Tridentino punienti illos, qui impediunt libertatem circa matrimonium contrahendum. Eãdem concluſionem, quod ſcilicet filius ſub peccato teneatur obedire parentibus in contrahendo matrimonio, ſi illud iuſtè, & honeſtè præcipiant, tenet Sanchez *lib.4. de matrim.diſp.23.concl.2.* vbi ait teneri filium ſub peccato mortali obedire patri conſulenti matrimonium iuſtè, cum illis ſcilicet duabus circumſtantiis ſuprapoſitis: quia tunc pater præcipit iuſtè, & in materia graui & honeſta. Et probatur ratione naturali: nam pater plus amat filium, quam filius amet patrem. Item pater maiorem habet ſcientiam, & experientiam ad cognoſcendum quodnã matrimonium filio conueniat, quam habeat filius, qui vtplurimum in matrimonio eligendo ducitur pulchritudine, ſeducitur à mulierculis, & ab amicis adoleſcentulis & ſimilibus: ac proinde tenetur ſtare iudicio, & conſilio parentum rectius conſulentium. Excipit Sanch. dummodo filius habeat intentionem nubendi. Nam ſi velit Religionem ingredi, non tenebitur patri obedire matrimonium conſulenti. Citat ad hoc Sanchez ferè viginti Doctores Canoniſtas & Theologos, inter quos eſt D. Bonauentura, D. Thom. Nauar. & alij graues Doctores. Hoc ipſum dixerunt etiãm Ethnici Philoſophi: maximè Terentius *in Hecyra Actor.3.ſce.4.* vbi inducit quendam iuuenem qui cuidam matrimonium ſibi conſulenti, reſpondit: *Nam me parenti potius, quam amori obſequi oportet.* Quod optimè ſeruit ad intentum. Denique multis in locis ſacr. Script. dantur præcepta filiis vt obediant parentibus in licitis, & honeſtis. *Prouerb.1. ad Epheſ.6. ad Coloſſ.3.* & alibi ſæpè. Iam vero contrahere matrimonium cum

cum certa fœmina honeſta, concurrente vtilitate patris, & honore parentelæ, res eſt licita, iuſta & honeſta, ac proinde tenetur filius obedire.

3 Tertio ſuppono, patrem poſſe punire, & caſtigare filium vſque ad verbera, ſi filius patri ſit inobediens, vel in alia materia vitioſus. Hæc ſatis probatur ex lumine naturali, imo ex praxi omnium gentium. Probatur etiam ex ſacra Scriptura, maximè *Eccleſiaſtici* 7. vbi dicitur: *Filij tibi ſunt, erudi illos, & curua illos à pueritia.* Primum iubet vt erudiantur filij, deinde vt curuentur punitione, videlicet corporali, diſciplina, & flagellationibus neceſſariis. Quod adeo verum eſt, vt dicant Doctores communiter quod poteſt pater punire filium etiam Clericum, ſi erret, idque ſine incurſu excommunicationis, ſicut clarè colligitur *ex cap.* 1. & ex cap. *cum voluntate, de ſentent. excomm.* vbi gloſſa ver. *De familia.* ad citatum cap. *cum voluntate*, & Doctores communiter in materia excommunicationis, dum explicant Capitulum *Si quis ſuadente.* Quod etiam docuerunt Gentiles Philoſophi, maximè Epictetus in Enchirid. dicens: *Pater eſt, curandum eſt, cedendum eſt ei, in omnibus ferendus, cum aut obiurgat, aut verberat.* Et Romani in legibus 12. tabularum teſte Hallicarnazeo *lib.* 2. tantum imperium patri erga filium concedebant: *Vt poſſet filium, coërcere, ſiue verberare, ſiue etiam mallet occidere.* Denique ex Theologis ſufficiat videre Reginaldum *tom.* 2. *Sum. lib.* 20. *n.* 41. *& ſeqq.* vbi cum D. Thom. Sylu. & aliis dicit poſſe patrem verberare filium: & ad hoc teneri quando filius malos mores induit, & citat Catechiſmum Concilij Tridentini, & D. Antoninum. Hoc poſito,

Reſponſio

Reſponſio ad primum quæſitum.

4 AD primum quæſitum dico non potuiſſe Parochum ob prædictam cauſam obligare patrem ad petendam veniam à filio;& iniuſtè ea de cauſa illi fuiſſe denegatam ſanctiſſ. Euchariſtiam. Prior pars probatur ex primo ſuppoſito, nam iſte pater non læſit filium in honore,vel cæteris bonis temporalibus iniuſtè:quod probo diſcurrendo per ſingulos actus relatos in informatione: primo enim, cum in platea illum percuſſit in dorſo gladio nõ euaginato, illum non læſit in ſalute, vt patet,neque in honore iniuſtè; nam filium percuſſit, & puniuit in publico, qui in publico peccabat contra obedientiam à patre poſitam ne illam fœminam alloqueretur, & præterea filius illam alloquens amatoriè, peccabat contra bonos mores, & proinde potuit iuſtè à patre corripi,neque dedecus incurrit filius percuſſus à patre.Neque item pater à filio honorem, vel bonum aliquod abſtulit iniuſtè, quando illum voluit percùtere baculo:nam primo,effectus non eſt ſecutus eo quod filius baculum de manu eripuit: conatus vero ad percutiendum, effectu nõ ſecuto non obligat ad petendam veniam percuſſionis non ſecutæ: aliàs iniũgi deberet reſtitutio,vel veniæ petitio illi,qui ſola cogitatione voluit furari,vel percutere effectu nõ ſecuto,quod nullus dixit. Et confirmatur, quia in criminalibus,conatus ad crimen non punitur pœna ordinaria. Addo,quod licet iſte pater de facto,baculo percuteret, non lædebat iniuſtè cum poſſet, imo deberet iuſte filium errantem percutere : & proinde ob iuſtam percuſſionem filij, nõ tenebatur ab illo veniam poſtulare, poterat enim filium peccantem etiam verberare, iuxta Reginaldum ſupra : plus autem filius dole-

rer,

ret, & quæreretur de patre ſi ab illo nudus verberaretur, quam ſi ab illo baculo percuteretur. Pater autem ſenex non ſic facilè potuiſſet filium robuſtum nudare ad verbera, & proinde recurrit ad facilius ſupplicium per baculi fuſtigationẽ. Denique in tertio actu quando ambo rixati ſunt in platea euaginato gladio, pater filium in honore, vel bono aliquo temporali non læſit, cum non dicatur quod pater fuerit in rixa aggreſſor, vel quod filium vulnerauit. Cum ergo in nullo prædictorum actuum pater à filio honorem, vel aliquod bonum temporale abſtulerit, ſaltẽ iniuſtè, ſequitur quod cogi non debuit ad reſtituendum, vel ad veniã petendam à filio. Secundo principaliter probatur: nam dato, (& non conceſſo) quod pater in aliquo illorũ trium actuum filium læſerit in honore, & aliis bonis, adhuc pater non tenebatur à filio veniam petere; nam maiorem læſionẽ in ſalute, & honore dederat filius patribus illum in terram proiiciendo cum læſione brachij, & eidem in platea verba iniurioſa dicendo, illum ſuum patrem eſſe negando, ac denique non leuato galero ipſum pertranſeundo, maius inquam hoc eſt damnum, & maior iniuria patri illata à filio, quam fuerit vlla iniuria à patre filio illata, vt patet: at conſtat quod vna iniuria per aliam iniuriam compenſatur, & vnum delictum compenſatur per aliud delictum: exempli gratia: Feciſti mihi vnam iniuriam, ego in recompenſam aliam tibi irrogaui æquiualentem (quidquid ſit de peccato) non teneor reſtituere, vel veniam petere, quia delicta paria, mutua compenſatione tolluntur, vt habetur expreſſis verbis cap. *Intelleximus, de adulter.* & cap. *Nihil 32. quæſt. 6.* & l. *viro, ff. ſolut. matrimon.* de quo videatur Rabell. 1. *part. lib. 2. q. 18. num. 7. & 9.* & proinde iuxta hanc doctrinam, maiorem obligationem petendi

tendi veniam habebat filius à patre, quam pater à filio, quia delicta non fuerunt paria, ſed delictum, & iniuria facta à filio fuerunt maiora. Imo ex parte patris nec fuit delictum, neque iniuria, vt probauimus. Vide Valerum Catuxanum *lib. de different. vtriuſque fori*, verbo *compenſatio, differ. 6.* Facit etiam pro hoc, doctrina Nauarri *in Sum. Latina, c.* 14. *n.* 25. *in fine*: vbi agens de modo quo iniurians veniam poſtulare debeat ab iniuriato ſic ait. Quando duo ſe mutuo offendunt, & amborum offenſio eſt æquè grauis, qui prius offendit, debet prius reconciliationem petere. At vero ſi poſterior iniuria ſit maior, poſterior debet prius eam petere. Sic Nauar. citatque Sylueſt. At conſtat quod iniuria factæ patri à filio fuit multo maior: ergo filius veniam debuit petere à patre, & non è contra. Et ratio naturalis id ſuadet, nam qui maiorem iniuriam fecit plus debet, ac proinde ille veniam poſtulare tenetur.

5 Hinc probata manet ſecunda pars iſtius concluſionis, iniuſtè videlicet feciſſe Parochum huic patri hac de cauſa ſanctiſſ. Euchariſtiam denegantem. Quod ſic magis declaro: nam Sacramenta Parochiano negari non debét, niſi vel quia Parochianus aliquod graue ſcandalum dedit in populo, vel quia non vult facere aliquid ad quod ex præcepto tenetur, vel quia eſt in peccato m. publico. Iſte pater circa hanc materiam non dedit ſcandalum in populo volens iuſtè punire filium. Item non tenetur ex præcepto petere à filio veniam ob multa dicta *num.* 4. præcedenti: neque proinde ea de cauſa, qua veniam non petit, eſt in peccato, vt conſtat ex dictis: ergo non illi poſſunt denegari Sacramenta, cum Sacramentorum denegatio ſit pœna grauiſſima, & infamans, & æquiualet excommunicationi, quæ priuat Sacramentorum receptione. Si autem

hic Parochus dicat, ſe illum patrem priuaſſe Sacramenti ſanctiſſ. receptione, eò quod nollet filio iniuriam condonare, & illum ad ſuam antiquam amicitiam, & conuerſationem admittere, dico, quod neque ob hanc cauſam illum potuit à Sacramentorum receptione excludere vt ſtatim dico,& probo in reſponſione ad ſecundum quæſitum.

Ad ſecundum quæſitum.

6 AD ſecundum quæſitum dico quatuor. Primum eſt, quod iſte pater nunquam poteſt in corde habere odium erga filium, neque illi velle malum aliquod authoritate propria inferendum. Hæc eſt communis Doctorum,ita vt probatione non indigeat: nam odium, & deſiderium mali, eſt peccatum, ac peccatum nec pro vno inſtanti, poteſt admitti,vel retineri etiam ſi inde mille forent bona vtilia euentura.

7 Secundum dico. Iſte pater nō tenetur filium iſtum admittere ad antiquam amicitiam,& conuerſationem. Eſt hæc etiam communis Doctorum : illam tenet Magiſter *in diſt.*30. D.Thom.2.2.*quæſt.*147.*art.*5. & Gaët. ibid. S.Anton.4.*part.tit.*6.*c.*4.§.2. Cordub.*caſu* 58. Nauar. *cit.cap.*14.*& n.*25. & *lib.Conſiliorum, conſ.*5.*num.*2. *de pœnit. & remiſſ.* Valerus Cartuxus *lib. de different. vtriuſque fori.* ver. *remiſſio.different.*2.*num.*4. Comitolus *lib.*4.*reſponſ. Moral.quæſt.*32.*ad finem.* & alij ab his citati.Probatur primo ex facto Dauidis,aliàs Clementiſſimi erga inimicos : qui tamen 2. *Reg. cap.* 14. cum offenſus fuiſſet antea à filio Abſalone,eaque de cauſa illum exulare iuberet ab vrbe Hieroſolyma,poſt aliquot annos rogatus Dauid ab amicis,& Magnatibus,vt filio exilium remitteret, remiſit vt Hieroſolymam rediret,

ſed

ſed addidit: *Faciem meam non videat*. In quo clarè oſtendit ſe nolle illum ad antiquam cõuerſationem, & amicitiam recipere. Secundo probatur, quia iſte offendens ratione offenſæ mihi factæ nõ eſt factus melioris conditionis erga me, quam alij, qui me antea non offenderant, ſed potius peioris: at ego non teneor recipere ad particularem amicitiam, & conuerſationem vllum hominem ex illis qui me non offenderunt: ergo minus teneor ad illam amicitiam recipere iſtum meum offenſorem. Tertio id probat Valerus Cart. cit. ver. *remiſſio, different*. 4. quia per receptionem ad antiquam conuerſationem cenſetur iniuriatus iniuriam remittere, & cedere iuri quod habebat ad proſequendam per iudicem reſtitutionem damni reſultantis ex iniuria illata, vt ibi multis probat: at nemo tenetur condonare damnum reſultans ab aliqua iniuria illata, vt ſtatim probo in tertio dicto: ergo neque tenetur admittere iniuriantem ad antiquam familiaritatem, per quam admiſſionem remittitur reſtitutio damni per iniuriam illati. Imo addit Comitolus *cit. quæſt*. 32. *num*. 18. aliquando poſſe talem circumſtantiam interuenire, ob quam laudabiliter poterit iniuriatus offenſorem non alloqui, nec illum ad amicitiam particularem admittere, vt euitetur aliquod grande malum in iniuriante, vel in iniuriato, & citat ad hoc Gabriel. Sylueſt. Angelum, Tabienam, & alios.

8 Tertio dico, quod iſte pater non tenetur in foro externo remittere filio iniuriam ſibi illatam, licet filius pœniteat, & veniam petat: quod ſic explico. Non tenetur pater cedere iuri quod habet ad faciendum per iudicem ſæcularem, vel per leges vt filius iſte puniatur, iuxta diſpoſitionem legum, exhæredando illum, vel quid ſimile, quia hoc non eſt peccatum, imo licitum,

petendo ſcilicet reſtitutionem damni illati per iniuriam:idque accedente iudicis authoritate. Iſta concluſio eſt expreſsè Nauar.*cit.cap.*14.& Cartuxani cit.loco ver.*remiſſio*.Probat illam Nauar.ex tribus Capitulis iuris canonici, quæ vide, & ex Syluest. ver. *charitas*, *q*.4. Imo addit Nauar. poſſe aliquando contingere vt iniuriatus obligetur non remittere, nec cedere huic iuri, ſed procurare vt iniuria per iudicem puniatur, ſi conducat ad vtilitatem ſpiritualem offenſoris, vel obſequium Dei, vel vtilitatem Reipublicæ, quæ in hoc caſu locum habere poſſunt: ſaltem enim conducet ad bonum clarum Reipublicæ punitio iſtius filij, vt per illius punitionem cæteri filij contineantur in obedientia, & reuerentia erga patres ſuos. Et probatur adhuc concluſio: nam licet nemo poſſit in corde habere odium, neque vindictam per ſe ſumere de iniuriante, neque illi velle malum: tamen non obligat Deus vt quis remittat damnum datum in ſalute, vel pecunia, quando damnum reſultauit ex iniuria illata: alioquin, ſi quis per iniuriam mihi vulnus infligeret propter cuius curationem multas feci expenſas cum medicis, & incurri lucrum ceſſans: vel ſi quis occidit patrem ſex filiorum qui relicti ſunt orphani ſine remedio, non poſſet accuſari taliter vulnerans, aut occidens de damno illato, ſed tenerentur offenſi totum dimittere, quod nemo dicet.

9 Quartũ dico. Tenetur hic pater in publico filium ſe alloquentẽ, & ſalutantem, alloqui, & reſalutare, ſi ex eo quod non reſalutet oriatur ſcandalum. Hæc etiam eſt communis opinio. Et probatur quoniam vnuſquiſque tenetur vitare ſcandalum puſillorum, & aſſeritur à Doctoribus citatis ſupra in ſecundo, & tertio dicto. Vnde infertur quod ceſſante ſcandalo, ac nemine vi-

dente

dente, vel ſciente, non tenebitur pater reſalutare, vt colligitur ex Doctoribus ſupracitatis, maximè Comitolò *citato num.* 18. & Valero Cartuxano *citata differentia* 2.*num*.4. in medio, vbi doctè aduertit, raro aliquem poſſe ſcandalizari ex eo quod videat patrem non alloqui, vel reſultare filium offenſorem; non enim præſumitur quod pater id facit ex odio, ſed vt filium puniat, & emendet. Raro enim pater odit filium, cum carnem ſuam nemo odio habeat.

16 Obiicis, ac probas teneri hunc patrem dimittere iniuriam huic filio petenti veniam, & reconciliationem. Nam Chriſtus Dominus Matth.6.in illis verbis, *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, iniunxit nobis, vt dimitteremus iniurias nobis factas à proximis, aliàs non ipſe nobis dimittet peccata noſtra, vt omnes Patres, ac Doctores ibidem exponunt. Quod idem probatur ex illo Matth.18.vbi Chriſtus D. conſulens vt vnuſquiſque remittat iniurias proximo iniurianti, dicit. Sic pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris: vbi ex pœna ibi iniuncta videtur colligi obligatio præcepti remittendi iniurias. Ad hoc argumentum benè reſpondet Maldonat. ad citata verba Matth.6.*Dimitte nobis*. Ex cuius ibi doctrina dicendum eſt, aliud eſſe iniuriam, aliud vero damnum ex illata iniuria reſultans, cuius rei ibi ponit exemplum: & concludit teneri nos dimittere iniuriam proximo, non vero damnum reſultans ex iniuria: & in ſubſtantia innuit, remittere iniuriam proximo, conſiſtere in his tribus, quod ſcilicet ei malum non velimus: quod illum non odiamus, quod de illo per nos ipſos vindictam non capiamus. Ecce in quibus conſiſtit remiſſio iniuriæ, & ad hoc omnes tenentur. Damnum vero cauſa-

tum ex illatione iniuriæ nemo tenetur ex præcepto remittere iuxta dicta *n.*8.ſed ſolũ ex conſilio,niſi fortè proximus offendens ſit in extrema, vel graui neceſſitate:tunc enim ab illo nõ poſſemus expetere compenſationem damni temporalis illati, poteſt iuuari, ſeu explicari hæc reſponſio per illud aliud dictum Chriſti D.circa inimicos conſulentis : Benefacite iis, qui oderunt vos,Luc.6.in quibus verbis,vt conſtat,non iniungit præceptum vt inimicis noſtris exhibeamus noſtra bona temporalia, vel vt illis inſeruiamus obſequio ſpeciali:hoc enim tantum eſt in conſilio,vt praxis Eccleſiæ obſeruat. Si vero ibi aliquod præceptum interuenit, eſt quod alloquamur inimicum, reſalutemus, non odiamus, non illi mala imprecemur, nec vindictam propria authoritate ſumamus.

Ad tertium quæſitum.

11 AD tertium quæſitum dico , poſſe hunc patrem exhæredare hunc filium in ſuo teſtamento,illumque priuare omnibus bonis , quæ alias ab ipſo patre poſſet poſt mortem accipere.Hæc concluſio eſt diffinita in iure ciuili communi,& particulari iſtius Regni Portugalliæ. Habetur expreſsè in Authent. *vt cum de appell. cognoſ.* §. *cauſas autem,* & in l.4. *& duabus ſeqq.tit.*7.*part.*6.vbi ponuntur 14. cauſæ ob quas poteſt pater filium exhæredare.Prima eſt,ſi filius patri manus iniuriosè iniiciat. Secunda, ſi filius contra patrem in præſentia verba iniurioſa proferat ; remittitque ibidẽ lex iudicis arbitrio,iudicare quę in hac materia ſit grauis iniuria patri à filio illata,& ſufficiens ad filium exhæredandum. Eaſdem duas cauſas exhæredandi ponit lex Portugalliæ *lib.* 4. *Ordin. tit.*88. §. 4. *&* 5. cum eadem

dem declaratione,ſeu remiſſione ad iudicis arbitrium. Idem habetur in gloſſa in cap. *Quintauallis, de iureiur.* in verb. *Exhæredaret*. Tenent etiam vnanimiter Doctores Theologi, maximè Molina *tom.1.de iuſt. tract.2. diſp.170.* Reginald. *tom.2.lib.20.num.37.& ſeqq.* Sylu. ver.*hæreditas,2.*Couar.ad cap.*Raynutius,de teſtam.in principio.* & multi alij ab his citati. Nec debent videri rigoroſæ illæ leges filium exhæredantes ob has duas cauſas, duoſve actus commiſſos & perpetratos à filio contra patrem, aut matrem: ſiquidem Deus eoſdem duos actus in lege veteri pœna mortis plecti iubebat, quæ eſt pœna grauior exhæredatione. Exodi 21.habetur;*Qui percuſſerit patrem ſuum,aut matrem,morte moriatur.*& cap.20.Leuitici,dicitur: *Qui maledixerit patri ſuo,aut matri,morte moriatur.*Nam vt ait Plutarchus opuſc. de pietate erga fratr. poſt peccata commiſſa in Deum, nullum eſt peccatum grauius quam offenſá facta parentibus, quibus noſtrum eſſe corporeum debemus, & nunquam poſſumus æquale reddere. Verba Plutarch.ſunt hæc. *Neque veſtigium vllum extat impietatis maius, quam contemptus, & delictum aduerſus parentes.* Quæ applicando ad noſtrum caſum: conſtat quod iſte filius manus iratas iniecit patri, quando baculum de manu patris excutiens, patrem proiecit in terram cum brachij læſione,& comminutione: fuit enim hæc manuum iniectio iniurioſa,violẽta,& peccaminoſa. Nam vt explicat Molina *cit. diſput. in principio*, hæc iniectio manuum filij erga patrem,eſt explicanda ſicut iniectio manuum facta erga clericum ad incurrendam cenſuram excom.conſtat vero quod ſi iſte filius cum his circumſtantiis manus iniiceret in Clericum, maneret excommunicatus:ergo illas iniiciens in patrem incurrit pœnam exhæredationis. Item,ſi prædictæ leges exhæ-

redant filium iniurioſa verba patri dicentem, idque remittunt iudicis arbitrio: quis iudex non arbitrabitur hunc filium grauiſſimam iniuriam verbalem irrogaſſe patri, cum poſt rixam in platea iniurias multas eidem patri dixit, de quibus iudex inquiret: item cum ibidem negauit illum eſſe patrem ſuum, illumque patrem ferè habere erubuit: & denique cum illum obuiam habens leuato galero non ſalutabat? Conſurgit profectò ex his omnibus grauiſſima iniuria filij erga patrem. Quod vt clariùs conſtet, conſidero à ſimili, quam iniurioſum ſit filiũ negare patrem ſuũ. Chriſtus D. Matth. cap. 10. dixit: *Qui negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo.* & D. Lucas idem aliis verbis referens, ait cap. 9. *Qui me erubuerit, hunc filius hominis erubeſcet cum venerit in majeſtate ſua.* Ergo à ſimili, cum iſte filius negauerit patrem ſuum, & illum ferè erubuerit coram multis in publico, iuſtum videtur, vt pater poſſit illum ſimiliter negare priuando illum hæreditate per teſtamentum. Quod item grauis fuerit iniuria iſtius filij obuio patri caput non diſcooperire, nec ſalutare, colligitur ex eo quod Deus in Leuitic. *cap.* 19. præcipiebat, vt cuncti ſenibus quibuſque reuerentiam exhiberent, vbi verſu 32. dicitur: *Coram cano capite conſurge, & honora perſonam ſenis.* Pro quo multa congerit Lorinus ad citatum locum ex multis Philoſophis, & hiſtoriis. Et in particulari citat duos verſus Iuuenalis, qui de Romanis ſic refert. *Credebant hoc grande nefas, & morte piandum, ſi iuuenis vetulo non aſſurrexerit.* Citat etiam Ariſtotelem 9. *Ethic. cap.* 2. dicentem hanc reuerentiam iuuenis erga ſenem oſtendi in hoc, vt ei aſſurgatur, vt de ſede, & accubatione ſuperiore deſcendatur, &c. ſimilia præſtentur. Citat etiam Calliſtratum dicentem, ideo Romanos hanc reuerentiam iuuenum erga

erga ſenes commendaſſe, vt alienis honorem habendo, parentes magis honorarent. Si ergo graue delictum reputabant gentiles cuicumque ſeni non aſſurgere, eidemque reuerentiam non exhibere: grauior omnino iniuria huius filij iudicanda eſt, qui patri ſuo proprio obuiam facto, neque caput diſcooperuit, neque vt patrem reuerentiauit.

12 Contra hanc concluſionem obiicis, & probas, hunc filium non incurriſſe pœnã exhæredationis contentam in citatis legibus. Nam vt explicat Molina, & Reginaldus cit. locis, & alij, ſi filius manus iniiciat in patrẽ, vt ſe à patre defendat, quia ſcilicet pater filium inuadit: tunc non poteſt exhæredari, quia vtitur iure ſuo, & lex naturalis dictat vt quis ſe defendat ab inimico inuadente, & ad hoc citat Molina, Couarruuias. At conſtat quod hic filius quãdo patri manus iniecit, proiiciens ad terram cum brachij colliſione, defendebat ſe à patre filium cum baculo, ſeu pallio inuadente: ex tali namque percuſſione poterat vita filij periclitari: ergo cum patri manus inieccrit ob ſuam iuſtam defenſionem, non incurrit pœnam exhæredationis: ſicut omnes Doctores dicunt, percutientem Clericum, qui ſe inuadit, non incurrere excommunicationem, quia id facit ob ſuam iuſtam defenſionem.

13 Ad hoc argumentum reſpondeo cum eodem Molina, & Reginaldo dicentibus filium non eſſe exhæredandum ob iniectionem manuum in patrem, ob ſui iuſtam, & legitimam defenſionem: at filius iſte cum patri baculum de manu excuſſit, illumque ad terram proiecit, non eſt vſus legitima, & licita defenſione, ſed illicita. Probo clarè, quia pater licitè, ac iuſtè filium baculo percutere volebat ob filij inobedientiam, & malos mores amoritios, vt ſupra diximus in tertio ſuppo-

ſito: ergo filius non defendebat ſe iuſtè à patre ſic iuſtè illum caſtigare volente; nam aliàs daretur bellum iuſtum pro vtraque parte, ſi ſcilicet pater iuſtè poſſet punire, & filius poſſet iuſtè repugnare etiam cum damno illato patri: quod bellum iuſtum pro vtraque parte Doctores non admittunt: addit quod pater filium baculo percutiens non intendebat, nec poterat ſic filium occidere: nam baculo percutiens non præſumitur velle occidere maximè ſi ſit pater, vt probat Iulius Clarus *in praxi crimin.* §. *homicidium, n.5.* referens caſum ſimilem, qui contigit Neapoli. Quod magis declaratur; & confirmatur per ea quæ tradit Syluest. verb. *homicidium 3.quæſt.4.dicto 3.* & Tabiena verb. *irregularitas 2. num.3.* dicentes, quod defenſio illicita illius, qui licitè impugnatur, non excuſat illum ab irregularitate, cum ſe ſic illicitè defendat: at iſte filius illicitè ſe defendebat à patre illum punire volente: ergo non excuſatur per illam manuum iniectionem in patrem. Secundo dico, quod quoad ſecundum caſum quando iſte filius euaginato gladio cum patre rixatus eſt, non conſtat quod pater fuerit aggreſſor, & ſic per hoc filius non excuſatur ab illa rixa. Deinde licet pater fuerit aggreſſor quoad rixam, & filius initio rixæ poſſet ſe defendere à patre iuſtè, non poterat finita rixa, dicere patri verba iniurioſa, neque illum negare eſſe patrem ſuum. Nam tranſacta rixa, ac defenſione, patrem iniuriare, non pertinet ad defenſionem, ſed offenſionem: vt enim benè probat Reginaldus cit. loco, ſeu *tom.lib.*30. *tract.*2.*num.*106. deducens id ex duobus iuris Capitulis, quando aliquis ſe defendit ad propulſandam vim ſibi illatam, id non decet facere ad vindicandam iniuriam præteritam, id enim eſſet ſe vindicare: ſed ſolum debet propulſare vim præſentem. Vnde

de hic filius dicens patri iniurias poſt rixam, non ſe defendit, ſed vindicauit, & iniuriauit: idemque fecit, ſcilicet iniuriare, quando patrem tranſeuntem non ſalutauit leuato galero. Secundo principaliter reſpondeo ad hoc argumentum cum doctrina Doctorum, quam Doctores colligunt ex cap. *ſuſcepimus*, *de homicid.* cum gloſſa ibidem ver. *tutelæ*, & Summiſtis ver. *Irregularitas*, quando agunt de defenſione facta cum moderamine inculpatæ tutelæ: vbi dicunt, quod vt ſe aliquis iuſtè defendat à præſente violentia, inter alia debent hæc concurrere. Primo, vt ſi poteſt fugere fugiat, ſi illi fuga indecora non ſit. Secundo, vt ſaltem clamet, ac vociferetur. Tertio, vt pro defenſione faciat minus quod facere poteſt, quod tunc ſeruabit, ſi illud tantum fiat, qúo omiſſo vis illata repelli non poſſet. Quarto, vt ſi poſſit ſe defendere percutiendo, vel vulnerando, non occidat. Iam vero hic filius hanc Regulam nõ ſeruauit in ſua defenſione. Quando enim pater prius baculo illum voluit percutere, poterat filius ſine opprobrio patrem fugere, vt patet, & non illum ad terram allidere; poterat item baculum de manu excutere, & non patrem ad terram proſternere. Item, quando cum patre rixatus eſt euaginato gladio in platea, etiamſi pater eſſet aggreſſor, poterat fugere per plateam publicam ſine opprobrio, nullum enim deducus eſt filio patrem iratum fugere. Tertio, in eadẽ rixa exceſſit filius, quando finita rixa patri dixit iniurias, & negauit illum eſſe patrem ſuum, & caput poſtea non diſcooperiebat, hæc enim omnia finita rixa, non pertinebant ad iuſtam defenſionem, ſed ad claram iniuriam, & offenſionem. Vide inter alios Reginaldum *citato tract. 2. à num. 105.*

14 Quod attinet ad ſecundam partem iſtius tertij quæſiti, quomodo ſcilicet hic filius debeat à patre exhæredari,

hæredari, dico id facere debere patrem in teſtamento poſito,& expreſſo proprio nomine iſtius filij,& exprimendo cauſam ob quam illum priuat hæreditate,quia ſcilicet ſibi talem,ac talem intulit iniuriam:poſtea defuncto patre, filij hæredes debent coram iudice probare verè interueniſſe illam cauſam exhæredandi à patre in teſtamento relatam; & iudex debet ſententiam exhæredationis pronunciare. Ita Sanch. *lib.3. de matrim. diſp.33.num.4. & ſeqq.* Quod ſi pater voluerit hæredes poſt mortem ſuam liberare ab hoc onere probationis,poterit pater dum viuit coram iudice agere, & dum teſtes, ac res ſunt in memoria recenti,poterit coram iudice probare cauſas exhæredationis, illiſque probatis tenebitur iudex ferre ſententiam exhæredationis, qua ſententia pronunciata non erit amplius neceſſarium illum in teſtamento exhæredare. Adhuc pro maiori iſtius rei doctrina aduerto Molinam *cit. diſp.*170. §. Dubium præterea eſt,dicere quod licet iſte filius ante mortem patris egerit pœnitentiam, per quam ſufficienter peccatum, & ingratitudinem ſuam purgauerit, ſi tamen pater illum in teſtamento exhæredauit,non poteſt filius mortuo patre illam ſuam pœnitentiam,& ſatisfactionem allegare, vt cum aliis ad hæreditatem admittatur:nam vt ait Molina, etiamſi pœnitentia deleat,ac purget crimen in foro interno coram Deo, non tamen id facit coram hominibus, nec impedit quin poſſit executioni mandari pœna in legibus aſſignata, vt multis exemplis praxis quotidiana obſeruat.

CASVS

CASVS V.

De duabus diſpenſationibus circa matrimonium cum duobus obtentis à Summo Pontifice.

QVidam vir obtinuit à Summo Pōtifice diſpenſationem cōtrahendi matrimonium cum quadam fœmina ſua conſanguinea intra quartum gradum, allegans quod habitaret in oppido paruo,& eſſet vir nobilis, & quod in illo oppido non reperiretur ferè aliqua fœmina nobilis ſibi æqualis quæ nō eſſet ſibi conſanguinea,vel alio impedimento impedita: nec poſſet facilè extra ſuum oppidum aliam non conſanguineam ducere: obtenta diſpenſatione, & celebrato matrimonio incurrit ſcrupulum, eo quod in dicto ſuo oppido vna,vel altera fœmina ſibi æqualis,& non conſanguinea erat, cum qua potuit contrahere abſque diſpenſatione.Quæſitum fuit an talis diſpenſatio valida fuerit, eo quod narratio falſa fuiſſe videtur.

Alius copulam habuit cum quadam fœmina conſanguinea formato conceptu, & ſpe formali, vt propter copulam tranſactam facilius diſpenſationem impetraret à Papa. Poſtea diſpenſationem obtinuit expreſſa copula in narratione, ſed tacuit ſe copulam habuiſſe cum ſpe facilioris impetrationis,quæ taciturnitas videtur vitiaſſe obtentam diſpenſationem, & proinde matrimonium virtute illius contractum fuiſſe nullum, iuxta illa quæ tradit Concil. Trid. *ſeſſ.24. c.5. de matrim.*Quod enim ea circumſtantia habitæ copulæ cum ſpe facilioris impetrationis diſpenſationis obtinendæ

nendæ, ſit exprimenda in narratiua, tenet Sanch. *lib.8. de matrim.diſp.25.* cum Gutier. Ludoic. Lopez, Rodrig. Corduba, & aliis quos citat, & ſequitur.

1 Ad primum quæſitum reſpondetur, quod licet in illo oppido fuerit vna, vel altera, vel tres fœminæ pares non conſanguineæ, vel duo, aut tres viri æquales fœminæ non conſanguinei inter quos matrimonium contrahi poſſet abſque diſpenſatione, ſi tamen maior pars ſibi parium ſuæ ciuitatis, vel loci inſignis quem inhabitat fœmina, ſunt ei conſanguineæ, vel affines intra quartum gradũ, narratiua non fuit falſa, nec matrimonium fuit irritum, ſed diſpenſatio fuit valida. Ita in terminis tenet Sanch. *lib.8.de matrim. dub.19.à n.14.* citans Nauar. Petrum Ledeſma, Ludoicum Lop. Graffis. Veg. rationem reddunt hi omnes, quia cum matrimonia debeant eſſe libera, & multas conditiones exigant vt conuenientia, & paria iudicentur, expedit valdè vt fœmina non ad vnum, vel alterum tantum virum ducendum arctetur, ſed ſint matrimonia varia, ex quibus detur optio. Licet autem hi Doctores ponant caſum, ſiue exemplum in fœmina contrahere volente in oppido vbi maior pars virorum æqualium ſunt conſanguinei: ergo poſui exemplum in viro contrahere volente matrimonium cum conſanguinea in oppido paruo, in quo maior pars fœminarum ſibi parium ſunt illi conſanguineæ, vel affines, eſt enim vtrobique eadem omnino ratio.

2 Ad ſecundum quæſitum dico primo, quod ſi ſolus habuit copulam cum illa formali ſpe facilius impetrandæ diſpenſationis, neque id fœminę declarauit, diſpenſatio obtenta fuit valida etiamſi illius ſpei mẽtio facta non fuerit. Sic in terminis tenet Sanchez *lib.8.de matrim. diſp.25.num.31.* & colligitur clarè ex prædicto

cap.5.

cap. 5. Tridentini ponentis pœnam quod careant ſpe diſpenſationis, habentes copulam cum ſpe facilioris diſpenſationis obtinendæ; quibus verbis clarè innuit requiri ad hanc pœnam incurrendam vt vterque habens copulam hanc ſpem concipiant, & quaſi ſub illa vterque paciſcatur. Vnde ſi vnus tantum hanc ſpem formet, non vitiabitur diſpenſatio ex taciturnitate illius ſpei in narratiua. Quod ſi vterque ſpem forment facilioris diſpenſationis, & ſub illa ad copulam accedant, tenet Sanchez *cit.diſp.*25*.num.*38.diſpenſationem fore nullam, ſi taceatur illa ſpes facilioris diſpenſationis obtinendæ. Citat pro iſta opinione Nauar. Rodrig. Cordub. Ludoic. Lopez, Gut. Probat principaliter, quia ſtylus Curiæ Romanæ habet, mentem Pontificis eſſe non diſpenſare in hoc caſu niſi exprimatur illa ſpes, cum qua habita eſt copula. Iam vero ſtylus Curiæ Romanæ facit ius, vt habetur in cap. *quam graui, de crimine falſi.* Et eſt quidem hæc opinio verior, & ſecurior.

3 Qua non obſtante, puto defendi poſſe quod etiam ſi vterque copulam habeat ſub illa ſpe formali, facilius impetrandæ diſpẽſationis, idque taceant in narratiua, quoad ſpem illam, non ideo fore diſpenſationem nullam, dummodo copula exprimatur: idque præcipuè practicandum cenſerem quando illi qui ſic iam contraxerunt ſunt pauperes non valentes nouam diſpenſationem obtinere, & ſunt in bona fide. Moueor imprimis, quia ipſe Sanchez *citata diſput.* 25. *num.* 37. dicit hanc opinionem ſecundam teneri à Nauar. *lib.*4. *conſil. tit. de conſanguin. conſil.*5*.num.*5. & ab Henriquez *lib.*11*. de matrim. c.*3*.num.*6. & Petro Ledeſm. *de matrim. q.*56*. art. vlt. dub.*2*. difficult.*3. *poſt* 3*. concluſ. coroll.*2. & ad illam inclinari Humadam ibi citatum. Moueor ſecundo, quia principale fundamentum quo nititur Sanchez de ſtylo

Curiæ,

Curiæ, videtur iam hodie non obligare ſaltem in Hiſpania. Nam Rodrig.*addit.ad Summ.tom.4.c.39.concl.5.* in ſimili materia ait quod ſtylus Curiæ non obligat in Hiſpania: citat imprimis ad hoc Staphileum, Ferretum, Azeuedo, & Rebuffum. Et addit, paucis ab hinc annis in ciuitate Toletana bis à Vicario Generali fuiſſe iudicatum contra ſtylum Curiæ. Et probant, quia ad hoc vt ſtylus Curiæ obliget tanquam ius commune oportet illum eſſe ſcriptum, promulgatum, & à Sum. Pontifice approbatum; quod non conſtat de aliquo ſtylo Curiæ: maximè quia hic ſtylus multoties mutatur pro arbitrio Sum. Pontificum, prout notant Mandoſ. & Rebuffus ibi citati Rodriguez: cum ergo fundamentum Sanchez de ſtylo Curiæ non vrgeat, poterit ſecurè teneri opinio oppoſita Henriquez, &c. Ad Capitulum vero *quam graui, de crimine falſi*, dico primo illud Capitulum eſſe iam antiquatum per contrarium vſum ſicut aliqua contenta in corpore iuris, ſaltem in Decreto. Secundo dico tunc ſtylum Curiæ facere ius, quando talis ſtylus fuerit ſcriptus, promulgatus, & inuariabilis. Quod confirmari poteſt à ſimili, nam declarationes Cardinalium editæ Romæ authoritate Papæ circa Concilium Tridentinum, ſunt inuariabiles, & tamen iuxta grauium Doctorum opinionem non faciunt ius commune, eo quod non ſint promulgatæ toti Eccleſiæ. Sic ſentit Delrio *lib.6. Magic. diſquiſ. cap.1.ſect. 3. propè finem.* Et Valero Cartuxano *lib.de different.vtriuſque fori,* ver.*Nullitas,different.5.§.Sed certè*, vbi citat Nauarrum *in concl.34. de præbend.* & alij viri doctiſſ. quos ſuppreſſo nomine citat Rodrig. *tom.1.qq.q.11.art.2.* & fauent tradita à Sanchez *lib.2.de matr.diſp.14.n.4.* Si ergo hæ declarationes factæ authoritate Papæ cum ſint inuariabiles, nó faciunt ius commune

mune obligans totam Eccleſiam, eò quod non promulgantur vt lex communis. Minus faciet ius commune ſtylus Curiæ non promulgatus Eccleſiæ, & quotidie variabilis pro arbitrio ſuccedentium Pontificum.

4 Occaſione duorum præcedentium dubiorum, quæ de facto contigerunt, volui hîc apponere ſolutionem alterius dubij ſimilis quidem, ſed fortè quotidiani, ac difficillimi, quod mihi aliquando propoſitum fuit: quod tale eſt. An in diſpenſatione matrimonij obtinenda inter conſanguineos, vel affines, & generaliter inter eos inter quos eſt impedimentum dirimens, ſit facienda mentio copulæ habitæ inter illos. Ante cuius ſolutionem præmitto in triplici tempore poſſe hanc copulam haberi. Primo, antequam Papa Romæ concedat diſpenſationem per expeditionem literarum, quas dirigit, ſeu committit Epiſcopo, vel Ordinario, vt cognita veritate, ſi ita eſt, diſpenſet cum conſanguineis: vbi vides Papam per hanc commiſſionem factam Epiſcopo nondum diſpenſare, ſed committere Epiſcopo vt diſpenſet, & ſic iſta copula habetur ante diſpenſationem. Secundo poteſt haberi hæc copula poſtquam Papa Romæ literas commiſſionis direxit Epiſcopo vt diſpenſet, ſed tamen antequam Epiſcopus cauſa examinata diſpenſet authoritate Papæ. Et hæc etiam copula habetur ante diſpenſationem factam, vt patet ex proximè dictis. Tertio poteſt contingere hæc copula poſtquam Epiſcopus examinata cauſa diſpenſauit authoritate ſibi à Papa commiſſa.

5 Hoc poſito Sanchez *lib.8.de matrim. diſp.25. à n.6.* refert tres opiniones hac de re iuxta illa tria tempora. Prima aſſerit, non eſſe neceſſariam expreſſionem copulæ, etiamſi fiat copula antequam Papa Romæ li-

teras commiſſionis expediat, ſed validam fore diſpenſationem tacita copula in narratiua. Pro hac opinione citat nouem Doctores graues, inter quos eſt Nauar, Ouandus, Salzedo, Bernard. Diaz, & alij. Secunda opinio poſita à Sanchez *num.*7. ait, quod ſi illa copula accidit antequam Papa concedat, vel committat Epiſcopo diſpenſationem, talis diſpenſatio erit ſubreptitia, & nulla; ſecus ſi contingat poſt expeditas literas Papæ ad Epiſcopum, licet Epiſcopus nondum cauſam examinauerit, & diſpenſauerit: ſi enim contingat poſt Papæ commiſsionem, valebit etiam antequam Epiſcopus exequatur. Pro hac ſecunda opinione citat duos tantum, vel tres Doctores. Tertia opinio quam ſequitur ipſe Sanchez *num.*8. vt ſecuriorem aſſerit reddi diſpenſationem ſubreptitiam tacita copula in narratiua inter hos impeditos, ſiue illa contingat ante Papæ diſpenſationem, ſeu commiſsionem, ſiue poſt, antequam Ordinarius illam expediat. Ex quo dicto imprimis clarè collige, quod ſi copula habeatur poſtquam Epiſcopus examinata cauſa diſpenſauit, non impediet matrimonium poſtea celebrandum, iam enim diſpenſatio validè facta eſt. Si vero copula præcedat hanc expeditionem, ſeu examinationem Epiſcopi diſpenſantis authoritate Papæ, diſpenſatio, & matrimonium ſubſecutum erunt nulla ex taciturnitate copulæ. Probat hoc Sanchez cum rationibus, & cum ſex præcipuè Doctoribus: præcipuum vero illius fundamentum eſt, quia ſic obſeruat ſtylus curiæ Romanæ, vt ſcilicet exprimatur in narratiua copula habita ante completam diſpenſationem dandam. Vltra hæc dicta à Sanchez, Rabello *tom.*1. *de obligat. iuſt. lib.*4. *de matrim. propè finem ſect.* 7. *cap.*5. inter declarationes Cardinalium editas circa matrimonium, quas refert in declaratione *num.* 149.

refert

refert illos Illuſtriſſ. DD. declaraſſe fore diſpenſationem nullam datam conſanguineis pro matrimonio contrahendo non facta mentione copulæ in ſupplicatione habitæ inter illos; idemque dixerunt de copula tacita habita inter affines, vel cognatos ſpirituales, vt ibi citat Rabello. Et eſt quidem hæc tertia opinio multo probabilior, & ſecurior, tum ob rationes, & Doctores citatos à Sanchez, tum propter ſtylum Curiæ, tum propter declarationem Cardinalium citatam à Rabello, & ſic ego in praxi conſulerem.

6 Hoc non obſtante, quæris an poſſit quis tuta conſcientia ſequi primam opinionem dicentem fore validam diſpenſationem inter quoſque impeditos conſanguinitate, vel affinitate qui diſpenſationem impetrarunt pro matrimonio contrahendo non facta mentione copulæ habitæ ante diſpenſationem. Ego attenta fragilitate humana, paupertate, ſcandalo, bona fide, quæ poterunt aliquando concurrere, iudico poſſe confeſſarium aliquando illis, vel parte illorum concurrentibus quietare ſic coniugatos, maximè poſt iã factum, vtendo prima opinione, illiſque dicere validè eſſe diſpenſatos. Moueor primo, quia ipſe Sanch. *cit. num.* 8. licet ſequatur tertiam opinionem, nihilominus in principio citati num. dicit primam, & ſecundam opinionem præcedentes eſſe probabiles. Secundo moueor, quia prima illa opinio dicens fore validam diſpenſationem obtentam copulæ mentione non facta, aſſeritur à nouem grauibus Doctoribus citatis à Sanch. *num.* 6, inter quos eſt Nauarrus, Ouand. Salzedo, Bern. Diaz, iam vero, vt tenet Sanch. *lib.* 1. *Decal. cap.* 9. *num.* 7. authoritas vnius tantum Doctoris ſi ſit probatus, ac doctus, & rationes aliquas pro ſe adducat, ſufficit vt poſſit quis tute ſecundum illius dictum operari: vnde à

fortiori poterit quis tute ſequi in praxi opinionem illam primam Nauar. Ouandi, &c. cum pro ſe afferant tres rationes probabiles citatas, & poſitas à Sanchez *citato num.* 6. Ad fundamentum vero præcipuum cui nititur tertia opinio Sanch. de ſtylo Curiæ, iam reſpondi ſupra *num.* 3. ſtylum Curiæ non facere ius commune ſaltem in Hiſpania. Ad declarationem vero Cardinalium relatam à Rabello, ſimiliter diximus eodem *num.* 3. illam non obligare, iuxta Doctores ibi citatos: idque ſaltem in foro conſcientiæ, maximè ſi non ſit munita, & firmata ſigillo alicuius perſonæ in dignitate conſtitutæ, prout exponit Rodriguez *citata quæſt.* 11. *artic.* 2.

CASVS VI.

De quibuſdam ſponſalibus de futuro iuratis.

QVidam vir, & fœmina conſanguinei adinuicem intra 4. gradum ſponſalia contraxerunt iurando coram teſtibus de futuro matrimonio celebrando, non facta mentione, vel conditione, ſi Papa diſpenſaret. Pater adoleſcentis eidem promiſit pro dote certam ſummam pecuniæ: Impetrata à Summo Pontifice diſpenſatione, cognouit ſponſa, quod pater ſponſi non habebat illam pecuniam, quam filio promiſerat in dotem, eam enim pecuniam ante celebratum matrimonium poſtulauit, & ille dixit poſt illud celebratum ſe daturum. Cognouit item tunc primo ſponſa quod ſponſus eſſet notabiliter ludo deditus alearum, quod ſi antea ſciret, ſponſalia non iuraret.

Quæritur an hæc mulier teneatur in foro conſcientiæ huic viro nubere: & vtrum in foro externo ille poſſit illam obligare ad matrimonium contrahendum?

1 Credo quod iſta mulier in foro conſcientiæ non tenetur cum iſto viro matrimonium contrahere ob rationes ſequentes. Prima, quod in contractu ſponſaliorum, ſeu in verbis iuratis non expreſſerunt, *Si Papa diſpenſauerit*. Cum enim eſſent conſanguinei, & impediti ad contrahendum, debebant exprimere, ac dicere, ducam te in virum, aut in vxorem ſi Papa diſpenſauerit: iuxta probabiliorē opinionem quam citat Sanch. *lib.5.de matrim.diſp.5.num.5.* vbi citat 27. Doctores Canoniſtas, & Theologos dicentes quod cōſanguinei ſic ſponſalia celebrātes poſſunt reſilire, & contrarire prædictis ſponſalibus etiam poſt obtentam diſpenſationem: & quod non tenet matrimonium inter conſanguineos ſine licentia Papæ, & tale matrimonium promittere ſine Papæ licentia, eſt malum, & peccatum, vt conſtat: at iuramentum, & promiſſio in materia continente peccatum, non obligat, imo eſt nullum per *regulam iuris* 58. *in 6.* quæ dicit, non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum iuramentum. Alias probationes affert Sanchez *num.5.* quas vide.

2 Secunda cauſa ob quam iſta mulier deobligatur ab iſto matrimonio, eſt, quia pater ſponſi non implet promiſſionem factam filio dandi prædictā pecuniam; fuit enim illa promiſſio quaſi conditio appoſita, ſub qua fœmina promiſit matrimonium, ac proinde conditione non impleta promiſſio fœminæ non obligaret etiamſi fuerit iurata. Pro quo videndus eſt Sanchez *lib.1.de matrim.q.59.* maximè *num.2.* vbi dicit, & probat quod ſi fœminæ non detur dos promiſſa, non tenetur

vir illam ducere etiamſi promiſiſſet,& iuraſſet. Et dat rationem: quia promiſsio dotis eſt veluti conditio ſub qua ſponſalia celebrantur,& ſic deficiente conditione, non obligat promiſsio, nec iuramētum quia iuramentum recipit conditiones contractus, *l.fin. C. de non numerata pecunia.* Quod dictum poteſt, ac debet etiam applicari ad caſum præſentem: quia licet id quod viro promittitur non ſit propriè dos, eſt tamē conditio ſub qua fœmina promittit matrimonium, & acceptat nubere,& proinde non impleta iſta conditione non obligat fœminæ iuramentum. Et confirmatur, quia ſi non interueniret iſta promiſsio de danda pecuniæ ſumma prædicto ſponſo, fœmina non promitteret, nec iuraret, vt ſatis conſtat ex iis, quæ poſtea contigerunt; quæ probant illam promiſiſſe ſub ſpe illius conditionis implendæ. Et præterea, quia vt ait Sanchez ſupra citatus, ſi poſt promiſsionem factam res notabiliter mutentur, promiſsio non obligat, vt etiam patet in materia voti: at poſt promiſsionem iſtius fœminæ res ſunt notabiliter mutatæ, cum pater ſponſi promiſsionem non impleat.

3 Tertia cauſa ob quam iſta mulier ad contrahendum matrimonium non tenetur, eſt quod denuo cognouerit adoleſcentem ſponſum ludo nimis deditum eſſe; quem defectum licet iuuenis ante ſponſalia iam haberet, ad ſponſæ notitiam nondum venerat, idque ſi illa ſciret, matrimonium non promitteret: quod enim in tali caſu defectus ante exiſtens, ſed poſtea cognitus, ſufficiens ſit ad ſponſalia diſſoluenda, tenet communis opinio, quam citat Sanch. *lib.1.de matrim. diſp.63.n.2.* citans multos Doctores: idem habet *eodem libro diſp. 62.num.6.* vbi ait credendum eſſe ſponſo aſſerenti cum iuramento ſe non promiſſurum ſi ſciret talem defectum

ctum in ſponſa: quod idem dicendum de ſponſa circa ſponſum, cum ſit eadem ratio: & hoc quod dicit credendum eſſe ſponſo iuranti, intelligit de foro interno, & externo, ſi probabile ſit arbitrio prudentis viri, & attentis circumſtantiis non fuiſſe promiſſurum cognito illo defectu. Et citat ad hoc Nauar. Couar. Maſcardum, & Gratian. At ſatis probabile eſt, imo euidens eſt nullam fœminam velle nubere homini auidiſſimo ludendi, qui ſua bona paucis diebus ludo exponat, ac diſſipet. Videatur etiam pro eodem intento idem Sanch. *eodem libro diſp.64.* neque ad hæc ſponſalia hac de cauſa diſſoluenda neceſſarium eſt vt intercedat authoritas iudicis Eccleſiaſtici, ſi dicta cauſa, vel ſimiles ſunt notoriæ, vt tenet Sanchez *citato lib.1. diſput.69.concl.1.*

CASVS VII.

De ſponſalibus cuiuſdam nobilis cum virgine deflorata, quæ erat infimæ ſortis, ſeu conditionis.

QVidam filiusfamilias nobilis promiſit, ac iurauit cuidam fœminæ virgini, & honeſtæ ſe illam ducturum in vxorem, idemque illa iurauit: & ambo habuerunt animum iurandi, & implendi iuramentum: & cum iſto pacto, & confidentia ineundi matrimonij illa conſenſit ſuæ deflorationi. Et declaratur quod iuuenis erat annorum 19. & cognoſcebat ſortem, & conditionem fœminæ eſſe infimam, & vilem.

Quæruntur duo. Primum, an iuuenis teneatur in conſcientia illam ducere non obſtante inæqualitate

natalium, & non obſtante quod pater iuuenis id ægrè ferat. Secundum, ſi ſaltem pater, aut iudex Eccleſiaſticus poſſint diſſoluere dicta ſponſalia, attenta ſponſalium diſparitate.

1 Prima concluſio. Iſte adoleſcens in conſcientia, & ſub peccati mortalis pœna, tenetur hanc fœminam in vxorem ducere, & dicere contrarium, eſſet temeritas. Probatur primo ex iure canonico, ex cap. *ex literis, il 2. de ſponſal.* vbi Papa iubet, quod filiusfamilias, qui adhuc erat in poteſtate patris, & iurauit virgini ſe illam ducturum in matrimonium, cogatur ab Epiſcopo, etiam cum cenſuris eandem ducere, etiam ſi dicat ſe velle eſſe Religioſum. Confirmatur concluſio, quia in hoc caſu concurrunt duæ obligationes graues, & naturales. Prima eſt ſponſaliorum iuratorum, quæ magis obligant quam ſponſalia non iurata. Secunda fuit defloratio virginis, cui illa conſenſit ſub pacto, & iuramento matrimonij futuri: & manebit infamata notabiliter, ſi à matrimonio illam excludat. Neque obſtat contra hoc diſparitas natalium, quod ille ſit nobilis, & illa ſit infimæ ſortis: nam, vt ait Sanch. *lib. 1. de matrim. diſput. 14. num. 2.* citans alios graues Doctores, iuuenis ſciens, & videns fœminā ſibi inferiorem, & nihilominus iurans, & promittens id quod ſuum erat, ceſſit liberaliter iuri ſuo, ſeu iuri ſuæ nobilitatis. Eandem opinionem tenet Molina *tom. 2. de iuſt. tract. 2. diſput. 271. §: Quoddam exemplum.* vbi in alio caſu difficiliori dicit: quòd ſi fœmina nobilis, & diues ſponſalia contraxerit cum quodam viro infimæ ſortis, ſeu plebeio, vel paupere, idque contra voluntatem patris, & conſanguineorum id indignè ferentium, & ſcandalum capientium, teneri nihilominus talem fœminam tali ſponſo nubere in conſcientia, ſicut probat praxis Eccleſiæ,

quæ

quæ in tali caſu obligat illam ad contrahendum. Minor autem infamia eſt in hominum æſtimatione, virum nobilem nubere fœminæ inferiori, ſeu diſpari, quam fœminam nobiliſſimam, ac diuitem nubere viro diſpari, & ignobili. Probatur inſuper, quia hoc iuramentum fuit promiſſorium, & factum in fauorem tertij, fœminæ videlicet: iuramentum vero factum cum his circumſtantiis, neque Summus Pontifex relaxat, cum non relaxet iuramenta cum præiudicio tertij, vt dicit communis opinio relata à Vega *in Summ. 2. parte, ver. iuramento, caſu* 49. citans D. Thom. Gaëtanum, Rodriguez, & alios. Adde quod multi nobiles hodie, ſine obligatione ſponſaliorum iuratorum ſponte ac liberè ducunt vxores ignobiles, pauperes, vel alia infamia maculatas, idque vel ducti amore pecuniæ, vel pulchritudinis: quod ergo facit pecunia vel pulchritudo, vt ducatur in vxorem fœmina inferior, & inæqualis, cur non faciet, & obligabit vt faciat amor Dei, & iuramentum D. Majeſtati exhibitum?

2 Neque in hoc caſu locum habet dictum Sanch. *lib. 1. de matrim. diſput.* 10. *num.* 5. *& ſeq.* quod ſcilicet ſi vir valdè nobilis promiſit fœminæ matrimonium, quæ viro multum inferior eſt, ac diſpar in natalibus, tunc talem virum non teneri cum illa contrahere, ſi ex tali matrimonio ſcandala debent reſultare, quemadmodum reſultare debent ex iſto de quo agimus: non inquam obſtat, quia illlic, vt patet ex titulo diſputationi affixo, & ex dictis *num.* 2. loquitur Sanchez de illo, qui fictè promiſit animo non implendi: item non loquitur de ſponſalibus iuratis, & in caſu præſenti ex parte adoleſcentis interuenit iuramētum non fictè, ſed cum animo implendi, & fuerunt ſponſalia iuráta, & ſubſecuta eſt defloratio virginis cum pacto, & ſpe matri-

monij quæ omnia magnam,& ingentem pariunt obligationem. Et confirmatur per id quod tradit idem Sanchez *lib.1.de matrim.diſp.*44.vbi dicit,quod contrahens ſponſalia cum aliqua fœmina, & cum ſpe futuri matrimonij illam deflorauit; talis non poteſt ingredi Religionem, ſed tenetur illam ducere in vxorem: & dato quod illam non deflorauerit, ait teneri illam ducere,ſi ex modo quo cum illa conuerſatus fuit, illa incurrere debet infamiam,ſi cum illo non contrahat matrimonium.

3 Secunda concluſio. Pater iſtius adoleſcentis non poteſt illi relaxare,ſeu irritare hoc iuramentũ.Eſt concluſio certiſsima,vt patebit ex mox dicendis.Et probatur, quia pater non poteſt irritare iuramentũ filij maioris annis quatuordecim, quando intrauit annos pubertatis, id eſt à decimoquarto, & ſupra, quando iuramentum eſt perſonale, & non de rebus realibus,vt pecunia,& ſimilibus:ſed eſt iuramentum perſonale,id eſt, de re quam per ſe ſolum facere poteſt, ac debet, vt de tradenda ſua perſona Religioni, vel vxori, cum hæc duo facere poſsit abſque patris licentia, neque quoad hæc duo ſit ſub patria poteſtate. Confirmo,& declaro per ea quæ Doctores communiter dicũt in materia de votó, videlicet,quod pater poteſt irritare votum Religionis emiſſum à filio ante annum 14.ſecus ſi ſit emiſſum poſt annum 14. tenet inter alios Sayro *Claui Regia,lib.5.cap.8.n.50.* citans alios,quia eſt votum perſonale independens à patria poteſtate.Et eadem omnino eſt ratio in iuramento perſonali circa matrimonium. Imo maior ratio datur in iuramento perſonali quod non poſſit irritari à patre, quia eſt iuramentum promiſſorium factum homini de matrimonio quod poteſt validè implere ſine conſenſu patris:& iuramétum

factum

factum homini difficilius relaxatur quam iuramētum factum Deo, vt dicitur in l. *Celſus, ff. de recept. Arbitr.* vbi dicitur quod mitius agitur cum Deo, quam cum hominibus. Et quod pater poſsit irritare iuramentum filij maioris quatuordecim annis quando eſt iuramentum perſonale, tenet clarè Sanch. *lib.6.de matrim.diſp.* 38.*num.*15.*&* 16.dicens cum multis Doctoribus, quod ſi filius iurauit ſponſalia tenetur iuramento. Per quod videtur ſentire, quod pater tale iuramentum nequeat irritare: & ibidem *num.*17. idem clarius innuit. Imo idem clariùs tenet Sanch. *lib.5. Decalog. cap.*20.*num.*3. propè finem. Denique probatur ex multis textibus, & communi Doctorum opinione dicentium, quod ſi filiusfamilias faciat contractum alium à matrimonio, & contractum firmet iuramento, ſi aliàs contractus eſt licitus, & honeſtus iure humano, talis contractus valet etiam repugnante patre. Citat hos text. Sanchez *citat.proximè loco, & diſp.ſeq.num.*1.quos ibi vide. Idem tenet Molin.*cit.in* 1.*concluſione*, & Rabello *de oblig.iuſt. lib. de contract. in genere*, *q.*9. *num.* 3. vbi dicit amplius, quod ſi contractus initus à filiofamilias eſt prohibitus per legem, ſed non prohibetur cum irritatione actus, & filius iurauit, contractus manet validus, & citat capitulum *quamuis pactum*, *de pactis*. Et habetur in gloſſ.ad l.1., ver. *Emptori, C. ſi aduerſus vendition.* & Bartol. Iaſon, Gom. Gutier. citati à Sanchez vltimo loco proximè citato. Hic vero contractus de matrimonio ineundo eſt contractus licitus, honeſtus, & iuratus à filio, neque eſt contra leges, imo conformis legi diuinæ naturali, & poſitiuæ Eccleſiaſticæ.

4 Maius dubium eſſe poterit an iudex Eccleſiaſticus poſsit hoc iuramentum relaxare, videlicet, an poſsit Vicarius Generalis, vel Epiſcopus relaxare, iubendo

ne

ne tale matrimonium contrahatur: & videtur quod id poſſit facere per illa quæ tradit Sanch. *lib.1.de matrim. diſput.14. & 62.* videlicet quod ſi ex diſparitate ſponſorum, vel alia cauſa, ſecutura ſunt grauia ſcandala, vel odium capitale inter coniuges futuros, vel alius malus exitus timetur, poteſt iudex Eccleſiaſticus, imo debet tale matrimonium impedire: quia nunquam iuſtitia obligat aliquid fieri, quod ſine peccato fieri nõ poteſt: & in hoc caſu probabiliter timetur odium patris contradicentis erga filium, & filij erga vxorem futuram, & ſcandalum conſanguineorum patris: & ita colligitur ex cap. *cum in tua, de ſponſal.*

5 Hoc non obſtante, credo quod nec iudex Eccleſiaſticus poteſt hoc iuramentum infringere ſeu relaxare, nec ſponſalia iſta diſſoluere. Probo, nam ſicut ſupra probaui, nec Papa relaxat iuramentum cum præiudicio tertij, quando iuramentum eſt promiſſorium, quale eſt hoc: ergo nec iudex Eccleſiaſticus inferior id poterit facere; videatur Vega *citat. loco caſu* 49. ver. *iuramentum.* Secundo probo ex praxi Eccleſiaſtica, quam citat Molina *loco cit.1.concl.* dicens ſolere Eccleſiam obligare ad matrimonium, etiam quando fœmina nobilis promiſit viro ignobili, licet ideo aliqui ſcandalizentur, & inquietentur, tale enim ſcãdalum videtur potius Phariſaicum, quam puſillorum, ſeu iuſtum: vel potius dicendum, quod tale ſcandalum non eſt actiuum, datum ſcilicet à ſponſis ſic contrahentibus: ſed eſt ſcandalum paſſiuum, & Phariſaicum, ſumptum ex actu honeſto, & licito, imo executorio actus boni, impletionis videlicet iuramenti, & reſtitutionis factæ à viro ob deflorationẽ fœminæ deſponſatæ. Imo videtur quod maius, ac iuſtius ſcandalum orietur in populo, ſi viderint hominem violantem iuſiurandum, & fœminæ honeſtæ

de

defloratæ non reſtituentem: & patebit porta, vel dabitur occaſio vt ſimiles adoleſcentes nobiles pauperes fœminas honeſtas deludant, ac deflorent, ſcientes quod etiam ſi illis ſub iuramẽto matrimonium promittant, à tali iuramento per iudicem ſunt liberandi. Et eodem modo reſpondetur ad odium, quod ea de cauſa parentes, vel conſanguinei poterunt concipere: nam ſine cauſa, & fundamento illud odium concipient, cum odiant rem iuſtam & licitam, imo debitam de iure fieri. De odio vero inter hos ipſos ſponſos non eſt cur timeatur, cum mihi dictum ſit ambos propenſos eſſe ad matrimonium contrahendum: imo etiam ſi non eſſent propenſi tenentur odium deponere, eo quod ad id ſe iuramento obligarunt. Neque Sanchez citatus videtur his contradicere, ibi enim non loquitur de ſponſalibus iuratis, ſed de ordinariis non iuratis, & factis ſine defloratione fœminę. Hoc vero fuit iuratum promiſſum, & cum fœminæ defloratione. Nec capitulum *cum in tua, de ſponſal.* loquitur de ſponſalibus iuratis cum defloratione, ſed de ordinariis. Et confirmatur adhuc, quod iudex Eccleſiaſticus non poſſit hæc ſponſalia diſſoluere, nam iudex Eccleſiaſticus non poteſt violare leges ciuiles fundatas in lumine naturali, & quando non contradicunt Eccleſ. ſed illi ſubſeruiunt. Imo ius canonicum ſæpius ſe remittit ad leges ciuiles quando ſunt iuſtæ, & honeſtæ, ita vt quando deeſt lex canonica, iudex Eccleſiaſticus iudicet per leges ciuiles iuſtas, & rationabiles. Cum ergo ſint multi textus ciuiles dicentes validum eſſe contractum filijfamilias factum inuito patre, ſi iuramento illum confirmet, non poteſt iudex Eccleſiaſticus has leges violare hoc iuramentum relaxando. Hi textus habentur l. *tam ex contractib.* 57. *ff. de iudicijs*, & l. *filiusfamilias ex omnibus* 8. *ff. de actionib.*

actionib. & obligat. & in Authent. *Sacramenta puberum.*
6 Extra informationem mihi propoſitum fuit, quod iſte adoleſcens poſt ſponſalia iurata, & poſt deflorationem, conſtituit procuratorem per ſcripturam, cui procuratori dedit authoritatem vt ſuo nomine duceret in vxorem prædictam fœminam. Et quod procurator virtute talis mandati illam coram Parocho, & teſtibus duxit in vxorem nomine illius adoleſcentis: ſed tamen priuſquam matrimonium cum illa prædicto modo celebraretur, adoleſcens coram teſtibus reuocauit mandatum, ſeu procuratorem factum, licet iſta reuocatio ad notitiam procuratoris non peruenerit. Ego reſpondi, & de facto dico, prædictum matrimonium fuiſſe nullum ob reuocationem mandati etiam ignoratam à procuratore. Eſt textus expreſſus in cap. *procurator. de procurat. in 6.* vbi expreſsè ſic dicitur de hac materia: *Licet tam ipſe (id eſt procurator) quam ea cum qua contraxit reuocationem penitus ignoraſſent, nullius momenti exiſtit matrimonium.* Idem tenet gloſſa in cap. *Tibi Domino Ioanni 63. diſt.* ver. *& iurare.* Et eſt communis Doctorum. Quamuis enim in aliis contractibus, ac negotiis diuerſis à matrimonio, vt reuocetur validè procurator conſtitutus, neceſſarium ſit vt reuocatio perueniat ad notitiam procuratoris, aliàs facta per ipſum valebunt: tamen in negotio matrimonij, cum ſit iugum graue, & irreuocabile, decreuerunt iura, vt reuocatio procuratoris facta ante contractum matrimonij valida ſit, ſi fiat coram teſtibus, etiamſi talis reuocatio ad procuratoris conſtituti notitiam non peruenerit. Et ſi matrimonium contrahat poſt factam reuocationem ignoratam ſit nullum & inualidum. Ex hac tamen commiſſione facta procuratori ab iſto adoleſcente, ſatis cognoſcitur quam ſpontè voluerit hoc matrimonium

cum

cum iſta fœmina contrahere, & quam ſine fundamento timendum ſit odium futurum inter vtrumque ſi de facto matrimonio copularentur.

CASVS VIII.

De quadam diſpenſatione obtenta cum falſa narratione.

TEmpore Gregorij XV. Summ. Pontificis, vir & fœmina conſanguinei in ſecundo gradu, petierunt à Summo Pontifice diſpenſationem ad matrimonium contrahendum, allegantes infamiam, & paupertatem: ob mortem Summi Pontificis diſpenſatio non fuit obtenta. Summus Pontifex ſucceſſor Gregorij, in principio ſui Pontificatus noluit omnino cum aliquo diſpenſare in 1. & 2. gradu, ob ſolam cauſam infamiæ. Poſt aliquod tempus cœpit cum aliquibus diſpenſare, non ob cauſam infamiæ; diſpenſabat tamen ſi præceſſiſſet copula. Prædictus vir, & fœmina nouam ſupplicationem Summo Pontifici præſentarunt, dicentes inter illos copulam præceſſiſſe, cum tamen à parte rei non interuenerit. Et ſic obtenta eſt diſpenſatio cum narratione falſi.

Quæritur an potuerint validè matrimonium contrahere virtute iſtius diſpenſationis ſic obtentæ? Et declaratur quod tempore dicti Gregorij XV. & anteceſſorum illius facilè in hoc ſecundo gradu diſpenſabatur propter infamiam: & quod ſucceſſor illius cœpit diſpenſare quando præceſſerat copula, & infamia. Et iſti vltra copulam falſo allegatam allegauerunt pau-

pertatem,

pertatem, & infamiam veram.

1 Quod iſta diſpenſatio fuerit inualida, & nulla, probatur, quia in illa interuenit narratio euidens falſi, vt patet clarè: at quæuis narratio falſi reddit diſpenſationem nullam: vt tenent multi, & graues Doctores vtriuſque iuris, & Theologi citati à Sanchez *lib.8.de matrim.diſput.*21.*num.*31. Secundo, quia quando narratio falſi in ſupplicatione pertinet ad cauſam finalem, diſpenſatio in ea fundata corruit, vt tenent multi graues Doctores citati à Sanch. *cit.diſp.num.*11. at in hoc caſu narratio falſi pertinuit ad cauſam finalem; ſi enim Papa ſciret non præceſſiſſe copulam, omnino non diſpenſaret, quia pro tunc cum nullo diſpenſabat deficiente copula; ergo diſpenſatio fuit nulla. Tertio, quia in diſpenſatione obtinenda neceſſario explicanda ſunt quæ ius exprimi iubet, vel ſeruat ſtylus Curiæ, vel quæ conſueuit princeps poſtulare pro diſpenſatione concedenda, vt latè probat Sanchez *citata diſp.num.*17.*& diſp.*25.*num.*8. At ſtylus Curiæ, & conſuetudo ſucceſſoris dicti Gregorij obſeruabat, vt non diſpenſaretur niſi cum infamia præceſſiſſet copula, quæ hic non præceſſit: ergo diſpenſatio fuit nulla.

2 Pro parte affirm. quod diſpenſatio fuerit valida videtur clarè tenere Sanchez *cit.diſput.*25.*n.*45. vbi poſtquam dixerat fore diſpenſationem nullam ſi Papæ allegetur copula falſa, quæ non præceſſit non allegata alia cauſa: ſubdit ſtatim contra Cordub. Veigam, & Rodriguez, quod ſi ſimul cum illa falſi narratione copulæ, narrata fuit vera infamia fœminæ, vel vera ſcandala inde ſecuta, vel ſecutura, tunc non obſtante falſa narratione copulæ, diſpenſationem eſſe validam. Probat ex Couarruuia, quia copula cum conſanguinea non poteſt recta iuſtitia mouere principem ad diſpenſandam,

ſandam: cum potius ex ſe reddat difficiliorem diſpenſationem. Ad idque imponitur pœna pecuniaria. Secundo probat, quia Papa ſolet diſpenſare ad ſolam infamiam fœminæ, & timorem ne maneat innupta. Et in hoc caſu expoſita eſt Papæ vera infamia mulieris, vnde poterat timeri ne mulier maneret innupta. Expoſita eſt etiam Papæ vera paupertas, ob quam etiam ſolent Summ. Pontif. diſpenſare: itaque vltra falſam copulam allegatam, narratæ ſunt duæ cauſæ veræ, ob quas Papa ſolet diſpenſare. Et tunc præcipuè locum habet, quod habet Sanchez *citata diſput*. 21. *num*. 42. videlicet quod quando in reſcripto narrantur plures cauſæ copulatiuè, quarum aliæ veræ ſunt, aliæ falſæ, ſpectanda eſt cauſa qua nititur reſcriptum, eáque exiſtente vera non obſtare cæterarum falſitatem. Et addit, quod cum cauſæ narrantur diſiunctiuè, ſufficit alteram eſſe veram ne reſcriptum ſit ſubreptitium. Confirmatur amplius per id quod tradit Sanchez *citata diſput. num*. 45. *in fine*, vbi ait cum quodam Doctore ibi citato valere diſpenſationem impetratam ex falſa relatione matrimonij initi, & conſummati inter conſanguineos, cum tamen nondum eſſet conſummatũ: quia ſimiliter, imo facilius non habita conſummatione ſolet Papa diſpenſare, quod exemplum videtur valdè ſimile ad præſentem caſum. Videtur etiam Sanchez eſſe huius opinionis ex eo quod tradit *cit. diſp*. 21. *n*. 18. citans Mandozium, & Gutier. qui dicunt, illud dictum quod Doctores dicunt, corruere gratiam tacita veritate, qua cognita princeps minimè conceſſiſſet (quæ eſt cauſa finalis) hoc inquam dictum eſſe intelligendum, quando ideo remoueri principem à conceſſione eſt conforme iuri, & ex cauſa iuſta, ac debita procedit. Secus quando procederet ex affectu, aut alia cauſa non conſiderabili ad diſpen-

ſationem. At in hoc caſu Papam noluiſſe diſpenſare, niſi præcedente copula non videtur conforme iuri, id eſt, non eſt definitum in iure vt id præcedat: quin potius aliquando eſſet occaſio (licet remota,& illicitè arrepta) vt aliqui accederent ad copulam cum peccato pro diſpenſatione facilius obtinenda. Et proinde videtur, Papam denegare hanc diſpenſationem non præcedente copula ex affectu, & nimio zelo ne contrahantur matrimonia inter conſanguineos: quæ proinde cauſa non eſt conſiderabilis ad diſpenſationem, ſed eſt illi extrinſeca, vt videtur colligi ex dictis à Sanchez *citato num.* 18. *in principio*, & proinde diſpenſatio non videtur vitiata, ex eo quod Papa non diſpenſaret omnino ſi ſciret defuiſſe copulam; quia defectus iſte copulæ non eſt conformis iuri, nec præſcriptus in iure ad diſpenſandum. Facit etiam pro hac opinione quod tradit Sanchez *cit. diſput.* 21. *num.* 20. videlicet, quod ſtante dubio an cauſa narrata in informatione fuerit finalis, an impulſiua ſolum, tenendum eſt quod fuerit tantum impulſiua, cuius falſitas non annullat diſpenſationem. Et in narratione iſtius caſus non conſtat clarè, quod narratio falſa copulæ, fuerit cauſa finalis ob ſupradicta, an ſolum impulſiua. Facit etiam quod ait ibidem Sanchez *num.* 25. videlicet, quod ſtante dubio an diſpenſatio valida ſit, vt quia dubium eſt an ſatis probetur veritas narratorum, vel quia dubium eſt an cauſa tacita, vel expreſſa falſo inter alias cauſas veras ſit finalis, tunc diſpenſationem reputandam eſſe pro valida, quia in dubio enitendum eſt vt actus valeat, quod ibi probat euidenter. At in iſto caſu dubium eſt an cauſa copulæ falſo narratæ inter duas veras fuerit cauſa finalis dicta narratio falſæ copulæ, ac proinde videtur ſtante hoc dubio teneri pro valida diſpenſatione,

tione, cum narratæ ſint præterea duæ cauſæ veræ ob quas ſolet Papa diſpenſare, videlicet infamia, & paupertas. Ob hæc omnia poteſt credi quod iſta opinio teneatur à Sanchez: quod ſi ille eam tenet, videtur poſſe à quouis in praxi teneri cum ſit opinio tanti viri. Ego enim in hac re nihil certum iudico nec proprium conſilium interpono, ſed ferè diſputationis gratia ſupradicta collegi. Alij viderint momenta rationum, & Authorum, quos citauimus.

3 Pro eodem intento diſputandi pono ſolutionem argumentorum adductorum in principio pro parte negatiua. Ad primum dici poteſt illud dictum Doctorum, quod quæuis narratio falſi vitiat diſpenſationem, debet intelligi quando narratio falſi pertinet ad cauſam finalem, & quando cum illo falſo non narrantur aliæ cauſæ veræ, ob quas Papa ſoleat, & poſſit diſpenſare: vt ait Sanchez *cit. diſput.* 21 *num.* 11. *&* 32. citans multos. At in hoc caſu non conſtat an narratio falſæ copulæ fuerit cauſa finalis. Et præterea vltra illam narratæ ſunt duæ cauſæ veræ ob quas ſolet Papa diſpenſare: vide Sanchez *cit. diſput. num.* 42. *&* 45. Ad ſecundum dici poteſt non conſtare vtrum in hoc caſu narratio falſæ copulæ fuerit cauſa finalis, maximè cum vltra illam narratæ ſint aliæ duæ cauſæ iam dictæ. Ad id vero quod in particulari additur, Papam non fuiſſe omnino diſpenſaturum ſi ſciret defuiſſe copulam, dici poteſt quod hoc denegans Papa non denegaret ex eo quod eſſet iuri conforme, ſed ex affectu, vt ſupra dixit Sanchez & Mandoſ. & Gutier. & proinde etiam tunc diſpenſatio non corrueret. Ad 3. dici poteſt 1. nullum ſcriptum ius præcipere vt pro iſta diſpenſatione narretur copula præcedens, vel intercedat copula præcedens: nam in Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Matrim.* vbi

præcipuè agitur de diſpenſationibus matrimonij, neque vllum verbum de hoc ponitur: quod attinet ad ſtylum Curiæ, vide quæ ſupra dixi *caſu 5. huius 3. partis num. 3.* vbi dixi ex Rodriguez ſtylum Curiæ non facere ius, neque obligare ſaltem in Hiſpania, vt Rodrig. ait *tom. 4. addit. ad ſum.* ver. *Matrimonium cap. 39. concl. 5.* citans alios. Ad id quod addit argumentum debere exprimi in narratiua id quod Papa ſolet petere vt exprimatur, dici poteſt hoc idem pertinere ad ſtylum Curiæ, de quo proximè diximus: & hanc particularem Papæ conſuetudinem non eſſe ius ſcriptum, vel publicatum Eccleſiæ. Dici poteſt ſecundo hanc conſuetudinem nolendi diſpenſare, niſi præcedente copula non eſſe præſcriptam à iure: videatur Sanch. *cit. diſput. 21. num. 18.* cum ibi citatis.

Hactenus dicta, vt vides, retuli ex mente Sanch. & ferè diſputandi gratia, non quod iudicium meum interponam: quinimo iudicio in praxi, Sanchez opinionem non eſſe tenendam, ſed dicendum quod iſta diſpenſatio fuerit nulla ex narratione falſi, & quod Papa non diſpenſaret ſi ſciret copulam defuiſſe. Videat qui voluerit, quod ſibi tenendum ſit in re tam quotidiana, & ſecurius eligat.

CASVS IX.

De quodam ingreſſo Religionem poſt matrimonium ratum, cum certa dubia circumſtantia.

QVidam cum ſpe matrimonij defloraunit virginem ſponte ſub eadem ſpe conſentientem: poſt copulam

lām, vt honorem ablatum reſarciret cum matrimonio, cum eadem ſic deflorata contraxit matrimonium in facie Eccleſiæ, ſed celebrato matrimonio cum eadem copulam non habuit, ſed ſtatim ingreſſus eſt Monaſterium quoddam Religionis approbatæ. Et declaratur, quod iſte poſt copulam habitam promiſit fœminæ ſe illam ducturum in vxorem.

Quæruntur duo. Primum an prædictus in foro conſcientiæ poſſit licitè ingredi Religionem, non obſtante tali matrimonio. Secūdo, an dato quod Religionem intret, & in illa profiteatur, profeſsio valida iudicanda ſit. Et quidem quod licitè poſsit Religionem intrare, videtur probari, quia non impeditur ex parte deflorationis, & promiſſi matrimonij, his enim duobus iam ſatisfecit ducendo illam in vxorem, ſicut de factọ duxit: eo enim ipſo quo matrimonium cum illa contraxit in facie Eccleſiæ, reſarciuit infamiam fœminæ ſi quam contraxerat, talis enim infamia per matrimonium reſtauratur: & præterea quod attinet ad promiſſionem fœminæ factam de illa ducendi in vxorem, iam hoc promiſſum impleuit celebrato de facto cum illa matrimonio in facie Eccleſiæ. Secundo, non impeditur iſte ab ingreſſu Religionis eo quod matrimonium de facto cum illa contraxit, quia cum poſt hoc matrimonium copula habita non ſit, tale matrimonium non eſt dicendum conſummatum, vt poſtea videbimus, ſed ſolum fuit ratum, quod certiſsimum eſt non impedire ingreſſum Religionis.

1 Ante reſponſionem dubiorum præmitto, iſtud matrimonium, de quo agitur, ante quod præceſsit copula illicita, ſed poſt illud talis copula non interceſsit, hoc inquam matrimonium non eſſe dicendum conſummatum, ſed tantum ratum. Probo euidenter, quia

matrimonium non conſummatur per copulam antecedentem, ſed per ſubſequentem, vt patet ex ipſo verbo conſummare: nam id conſummat, & perficit rem aliquam, quod ſubſequitur, & vltimo loco ſuccedit illi rei quam conſummat, illi enim aduenit tanquam forma perficiens: forma autem eſt poſterior materia. Quod ſuo modo poteſt etiam probari ex illo dicto Christi D. Ioan. 19. *Conſummatum eſt.* Hoc enim non dixit, niſi accedente vltimo opere ſuæ paſſionis ſubſecuto, ac perfecto. Secundo probo, quia illa copula præcedens hoc matrimonium fuit peccaminoſa & peccatum, vt patet. Iam vero Sacramentum Matrimonij, quo eſt res ſancta, & ſacra, non debet perfici, & conſummari per peccatum, ſeu actum peccaminoſum, qualis fuit illa copula præcedens hoc matrimonium. Cum ergo poſt hoc verum matrimonium copula non ſit ſubſecuta, omnino dicendum eſt quod fuerit ſolum ratum, & non conſummatum. Hoc poſito,

2 Ad primum quæſitum dico, hunc in foro conſcientiæ non potuiſſe licitè poſt hoc matrimonium intrare Religionem. Probo, quia cum matrimonium huic fœminæ defloratæ promiſerit, huic promiſſioni non ſatisfecit celebrando matrimonium ratum tantum, & illam ſtatim relinquendo. Nam in contractibus verba ſunt accipienda in ſignificatione propria, & communi, vt omnes Doctores dicunt, & praxis obſeruat, aliàs multa inconuenientia naſcerentur: at in communi hominum vſu & acceptatione, quãdo alicui fœminæ promittitur matrimonium, nó promittitur matrimonium ratum tantum, ſed conſummatum, per quod videlicet vir ſe obligat ad conuiuendum mulieri, ad eam alendam, illiuſque neceſſitates ſubleuandas, quod non impletur per matrimonium ſolum ratum,

&

& ſtatim Religionem ingrediendo. Et confirmatur, quia, vt Logici dicunt, nomen æquiuocum, vel quodcumque aliud, ſtat pro ſignificato principaliori: cum ergo nomen matrimonij poſſit eſſe æquiuocum ad ratum & confirmatum, ſi nomen matrimonij ſimpliciter pronuncietur, debet accipi pro conſummato, quod eſt principale, & non pro rato ſolum. Et declaratur hoc exemplo. Nomen Religionis poteſt dici æquiuocum ad Religionem propriam cum tribus votis in Ordine Mendicantium vel Monachorum, & ad Religionem Militarium ſancti Iacobi, vel Alcantaræ, & ſimiles, quæ non ſic ſtrictè obſeruant tria vota ſicut Mendicantes, & Monachales. Quis ergo dicet, quod promittens eſſe Religioſum, implebit votum intrando, & profitendo in Ordine Militari Diui Iacobi? Non vtique, quia nomen Religionis ſtat pro ſignificato principali, & magis vſitato, videlicet pro Religionibus ſtrictiſſimè ſumptis non Militaribus. Et huius opinionis eſſe videtur Sanchez *lib.1.de ſponſal.diſput.44.à num.4.* maximè *num.7.* vbi generaliter ait, quod in his caſibus non ſatisfacit promiſſor ſi contracto matrimonio, non conſummato, Religionem ingrediatur. Et probat, quia tale matrimonium in ordine ad promiſſum implendum eſt ferè actus otioſus, & deluſorius, maximè ſi ex defloratione præceſſit infamia, quia ſi hæc præceſſit, cum ingreſſu Religionis, non reſtaurabitur, imò magis reuiuiſcet, & confirmabitur.

3 Ad ſecundum quæſitum dico, quod ſi iſte poſt illud matrimonium celebratum, illicitè in conſcientia, Religionem approbatam intret, & in illa profiteatur, valida erit profeſſio illius. Hæc probatur euidenter, primo, quia talis profeſſio non erit irrita ex eo quod iſte habeat debita, vel ſit debitis obnoxius eo quod vir-

ginem deflorauit: ex hoc enim capite in rigore nihil illi debet reſtitutionis, quia illa ſponte conſenſit ſine vi, dolo, vel precibus importunis; ſcienti vero, & conſentienti non fit iniuria, vt eſt communis Iuriſtarum ſententia. Secundo, quia hoc debitum deflorationis non annullat profeſſionem; nam licet Sixtus V. in ſua Bulla particulari annullauerit profeſſionem illius qui profeſsionem emitteret habẽs debita ciuilia. Clemens VIII. poſtea hanc Bullam reduxit ad terminos iuris communis; & per ius commune profeſsio habentis debita non eſt inualida, vt ego probaui *in meo primo tomo Dubiorum Regular.* verb. *Nouitij qualitates num.* 19. & tradit Sanchez *lib.* 4. *Decalogi cap.* 19. *à num.* 2. maximè *num.* 19. Secundo principaliter, iſta profeſsio non deſinet eſſe valida ob matrimonium ratum, vt ſupra probatum manet *num.* 1. huius caſus. At de fide eſt quod profeſsio emiſſa poſt matrimonium ratum non conſummatum eſt valida, vt definiuit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *canone* 6.

4 Circa proximè dicta poteſt oriri nouum dubium, quod credo circa hunc caſum contigiſſe. Videlicet an ſi iſte qui ſic contraxit matrimonium ratum ingrediatur Religionem approbatam quidem, ſed ſit talis Religio, in qua poſt vota ſolemnia Religioſi poſſunt exire ab Ordine, per talem profeſsionem dirimatur illud matrimonium præcedens ratum, ita quod taliter profeſſus exiens ab Ordine non teneatur ad illud matrimonium redire? ſit exemplum. Congregatio Sancti Ioannis Euangeliſtæ in Portugallia, vulgo de Sancto Eloi, *en Liſboa*, vel alia ſimilis, eſt Ordo approbatus ab Eccleſia, à quo tamen profeſſi poſſunt ſine peccato exire abſque vllo vinculo Religionis poſtea manente. Quæris inquam an ſi aliquis Religioſus ex prædictis qui

qui poſt matrimonium ſolum ratum in aliqua Religione ex prædictis modo prædicto profeſſus eſt, & poſtea à dicta Religione exiuit, vel expulſus eſt, fecerit profeſsionem validam, per quam diſſolutum ſit præteritum matrimonium ratum, ita vt exiens ad illud redire minimè teneatur? Reſpondeo, quod attinet ad profeſſos dictæ Congregationis S. Ioannis in Portugallia, illos in illa Religione verè profeſſos per talem profeſsionem ita diſſoluere præteritum matrimonium ratum, vt exeuntes poſtea ab Ordine, non teneantur ad illud redire. Probatur ex cap. vnico, de voto, vbi ad dirimendum matrimonium duæ requiruntur conditiones, prima quod fiat votum in Religione approbata. Secunda quod ſit profeſsio verè conſtituens hominem Religioſum. At conſtat, quod dicta profeſsio in Congregatione Sancti Ioannis Euangeliſtę eſt facta in Ordine approbato ab Eccleſia, & multis priuilegiis Pontificiis munito, & proinde conſtituit profeſſos illius in vero ſtatu Religioſo: ergo profeſsio facta in illo dirimit omnino matrimonium ratum præteritum, etiam ſi taliter matrimonio rato copulatus poſtea à Religione exeat. Et quod taliter à Religione exiẽs poſtea non teneatur ad præteritum ratum matrimonium redire, probatur clarè, quia obligatio ſemel extincta non conualeſcit, vt habetur l. *qui res*, §. *Aream*, *ff. de ſolut.* & *in Regulis iuris in* 6. & Nauarrus *conſil. Si de Regular. litera D.* ergo ſi per profeſsionem iſtius Religionis matrimonium ratum præteritum ſolutum fuit quoad vinculum matrimonij, tale vinculum iam extinctum per profeſsionem, non reuiuiſcet per exitum à prædicta Religione, vel ab alia ſimili à qua licitum ſit poſt profeſſionem exire. Et ſic audiui iudicatum fuiſſe in iſto Regno circa vnum Religioſum iſtius Regni.

Hoc tamen matrimonium non diſſoluitur per vota ſimplicia emiſſa à Religioſis Societatis IESV finito biennio nouitiatus, quia licet illa vota efficiant hominem verè Religioſum, iuxta Bullam Gregor. XIII. citatam à Sanchez *lib. 5. Decalogi, cap. 1.* tamen cum non ſint vota ſolemnia, ſed ſimplicia non habent vim ad diſſoluendum matrimonium ratum præcedens, vt tradit Henriquez *tom. 2. Sum. lib. 11. cap. 8. n. 7.* & idem tradit Sanchez *lib. 2. de matrimon. diſput. 18. num. 6.* licet ibi dicat *num.* 8. probabilius eſſe quod per profeſſionem ſolemnem in ordine Militari S. Ioannis Baptiſtæ dirimatur matrimonium ratum præcedens, de quo non eſt mens diſputare.

5 Ad primum argumentum, initio poſitum in contrarium dicendum eſt talem ingreſſum Religionis non ſatisfeciſſe promiſſioni matrimonij, ac deflorationi mulieris per ſolum matrimonium ratum, tale enim matrimonium non intelligitur, quando fœminæ promittitur matrimonium, maximè quando promittitur in recompenſam offenſæ deflorationis, vt latius manet probatum ſupra *num.* 2. & ex ibi dictis patet ſolutio ad alia contenta in eodem ſecundo argumento; cumque per illud matrimonium promiſſioni non ſatisfecerit, ſequitur quod licitè Religionem non potuerit ingredi ſtante tali debito.

Secundum argumentum nihil facit contra nos, confirmat enim reſponſionem ad ſecundum quæſitum.

***

CASVS

CASVS X.

De quodam defuncto mortuo in duello, & ſepulto in loco ſacro.

DVo adoleſcentes cõdicto inter ſe duello, fuerunt ad locum pugnæ cõdictum, & euaginatis gladiis vnus alterum lethali vulnere in pectore percuſſit, & aufugit: percuſſus cadens in terram manus tetendit ad cœlum, & pectus percuſſit, ſigna contritionis oſtendit, ſed ex defectu confeſſoris non fecit confeſſionem ſacramentalem: & ita mortuus eſt. Parochus accepta informatione illum ſepeliuit in loco ſacro Eccleſiæ. Quæritur an Parochus errauerit illum ſepeliens in loco ſacro, & vtrum pro illo poſſint Miſſæ celebrari?

Et quod pro illo Miſſa celebrari non poſſit probatur primo, quia iſte moriens in publico duello mortuus eſt excommunicatus per quatuor, vel quinque excommunicationes poſitas à variis Summis Pontificibus, & relatas à Comitolo *in ſumma Reſponſ. Moralium, lib.6.q.*13. & aliis. At orare non licet pro publico excommunicato oratione publica, qualis eſt Miſſa, iuxta communem ſententiam Doctorum, maximè D. Thom. *3.part.q.79.art.3.* & alios. Secundo probatur, quia hic mortuus fuit in peccato, mortuus eſt enim in duello prohibito lege naturali, & Eccleſiaſtica: pro illo autem qui moritur clarè in peccato mortali orare non licet, vt habetur in cap. *Fures, de furtis.* Et eadem argumenta ſimiliter probare videntur non debuiſſe ſepeliri in loco ſacro. Et declaro, quod adoleſcens in illo articulo mortis petiuit confeſſionem.

1 His non obſtantibus dico,& reſpondi potuiſſe pro anima illius Miſſas celebrari. Antequam hoc probem ſuppono, vt rem certam, nos non teneri euitare excommunicatum in communicatione rerum ſpiritualium, vel temporalium, niſi fuerit excommunicatus nominatim declaratus, vel notorius Clerici percuſſor: ſic definiuit Martinus V. in Extrauagan. *Ad euitanda.* quam refert Nauarrus *in Summa Latina, c.27. num.* 35. & hodie eſt recepta communiter in praxi. Et ideo non tenemur euitare illum,qui publicè quidem incurrit in excommunicationem, ſed non eſt declaratus nominatim ab Eccleſia,dummodo nó ſit notorius Clerici percuſſor: vnde à Clerico ſcienter excommunicato poſſum validè recipere ſacramenta,dummodo non ſit ille excommunicatus nominatim, vel notorius Clerici percuſſor, vt Doctores communiter tradunt in materia excommunic. licet ibid. dicant quod licet id non poſſim facere vtplurimum propter ſcandalum, vel propter charitatem proximi: conſtat vero quod iſte mortuus in duello, de quo quæritur, licet mortuus ſit in excommunicatione,non tamen fuit nominatim per Eccleſiam declaratus excommunicatus, imo fuit à Parocho in loco ſacro ſepultus.

2 Hoc poſito, probo argumento generali, quod pro illo poſsint Miſſæ celebrari:nam licet publicè incurrerit excommunicationem, non tamen fuit nominatim declarátus excommunicatus, vt patet, & pro excommunicato non declarato poſſumus orare,vt dicũt Doctores mox citandi, neque hunc excommunicatum, non denunciatum tenemur vitare in communicatione ſpiritualium, vel temporalium. Secundo probo, quia hic non eſt mortuus clarè in peccato mortali. licet enim paulo ante mortem clarè peccauerit mortaliter

liter in actu duelli, tamen finito duello ingemuit, pectus percuſſit dans ſigna contritionis, per quam contritionem mori potuit in gratia, iuxta illud, *In quacumque hora ingemuerit peccator.* & iuxta illud Publicani pectus percutientis, ac dicentis, *Deus propitius eſto mihi peccatori*, propter quod deſcendit iuſtificatus: cum ergo hic ſit mortuus cum his ſignis contritionis, clarè ſequitur quod mortuus non fuit in claro peccato mortali, ac proinde poterit orari pro illo oratione publica. Ita ſentit in terminis Nauar. *in Sum. Latina cap. 27. num. 36.* verſ. *Ad ſecundum*, ſic dicens. *Pro excommunicato non denunciato, nec notorio poteſt orari publicè*: & ibid. ait cum D. Thoma, quod iſte talis poteſt ſepeliri in loco ſacro. Idem tenet ipſe Nauar. *tom. 2. ſuorum operum cap. 19. de orat. concluſ. 6.* dicens quod excommunicato non denunciato poteſt applicari Miſſa. *Si oſtendit ſigna contritionis, aut ſi mortuus eſt in ijs ob quæ credo illum mortuum eſſe extra peccatum mortale.* Sic Nauar. Hic vero mortuus eſt cum ſignis morientis extra peccatum, vt tenet Reginald. *tom. 2. ſuæ Sum. lib. 32. tract. 1. ſect. 2. num. 76.* vbi ait, quod poſſunt celebrari diuina pro illis qui excommunicati ex hac vita deceſſerunt cum ſignis contritionis, ob quæ merito creduntur mortui extra peccatum m. & citat Nauarrum. Idem tenet Henriquez *tom. 2. Sum. lib. 9. cap. 15. num. 3.* citans prædictam Extrauagantem Martini V. & Nauar. & dicit eſſe opinionem aliorum Recentiorum; verba Henriquez ſunt hæc. *Imo ſi publicè denunciatus non ſit (qualem vitare iubet Concilium Conſtantienſe) poſſet pro illo ſacerdos accepta ſtipe offerre Miſſam.* Quo nihil clarius deſiderari poteſt. Et omnes hi tam graues Doctores fundantur in cap. *à nobis, il 2. de ſentent. excomm.* vbi Papa Innocent. III. loquens de excommunicato nominatim declarato, qui

mortuus

mortuus eſt in excommunicatione abſque abſolutione, ſed cum ſignis contritionis, dicit Papa quod talis excommunicatus etiam poſt mortem poteſt abſolui ab excommunicatione quoad effectum ſepulturæ ſacræ, & vt poſſint fideles orare pro ipſo. Et quod ibi loquatur Papa de mortuo excommunicato declarato conſtat ex textu in fine Capituli, vbi Papa dicit quod vt iſte Clericus abſoluatur ſeruetur forma Eccleſiæ cum Pſalmo Pœnitentiali, & oratione Dominica, & aliis conſuetis: quæ forma abſoluendi non adhibetur ab Eccleſia, niſi in abſolutione excommunicati declarati: ſi ergo Eccleſia vtitur illa benignitate cum excommunicato declarato vt poſſit orari pro illo, quomodo non vtetur cum iſto non declarato cuius communicationem non prohibet in vita, & mortuus eſt cum ſignis contritionis?

3 Quod vero Parochus non errauerit dando illi ſepulturam ſacram, vltra quod id aſſeritur in terminis à Nauar.*cit.num.36.Sum.cap.*27. cum D. Thoma: probatur etiam ex iis quæ tradit Nauar. *lib.5.conſil.tit.de ſent. excom.conſ.*24.*num.*3. vbi dicit,quod ſi Prælatus poſuerat excommunicationem in generali in quodam Capitulo Canonicorum, ligantem quemuis Canonicum qui certum crimen commiſerit (quæ excommunicatio valet) ait Nauarrus,quod ſi quidam Canonicus illius Capituli, qui tale crimen antea commiſerat, mortuus ſic fuit, potuit ſepeliri in loco ſacro, & rationem reddit, quia non fuerat nominatim declaratus: & citat eandem Extrauag. Martini V. quod clarè inſeruit ad caſum præſentem. Nam licet hic excommunicatus de quo agimus, mortuus fuerit excommunicatus per excommunicationem generalem Eccleſiæ poſitam contra acceptantes duellum, non tamen fuit ante

ante declaratus per aliquem Prælatum Eccleſiæ.

4 Obiicis Concilium Tridentinum *ſeſſ.25.cap.19.de reform.* iubet vt moriens in duello non ſepeliatur in loco ſacro in pœnam delicti: ergo licet iſte non fuerit declaratus excommunicatus, nihilominus debet carere Eccleſiaſtica ſepultura, iuxta prædictum Tridentini Decretum. Reſpondeo prædictam legem Tridentini eſſe pœnalem, vt patet, & proinde ſtrictè intelligendam prout verba ſonant. Cum ergo dicat priuandum eſſe ſepultura Eccleſiaſtica morientem in duello, videtur in illa non comprehendi hunc, de quo agimus, quia non eſt mortuus in duello, ſed finito duello, & mortuus eſt cum ſignis contritionis. Et præterea loqui videtur Tridentinum de illo qui moritur in duello cum claro peccato mortali ſine ſignis contritionis, hic vero obiit cum ſignis contritionis.

5 Ex his facilè ſoluuntur omnia argumenta poſita in principio pro parte contraria: dicendum enim, quod licet hic mortuus fuerit excommunicatus, non tamen fuit declaratus nominatim, & præterea mortuus eſt cum ſignis contritionis; pro tali vero ſic moriente poteſt Miſſa celebrari, illique poteſt Eccleſiaſtica concedi ſepultura, iuxta tres graues Doctores ſupracitatos, & Extrauagantem Martini V. Facit adhuc pro iſto caſu quod tradit Nauar. *conſ.4. de ſepult.* vbi ait ſepeliendam fuiſſe in loco ſacro fœminam inhoneſtam, quæ inuenta eſt mortua in domo ſui amaſij variis confecta vulneribus. Non enim conſtat quod illa mortua fuerit in ipſo actu inhoneſto, ſed credi poteſt quod amaſius illam occidit extra illum actum ob aliam cauſam diuerſam: & quod illa moriens potuerit nomen Ieſu inuocare, ac de peccatis præteritis dolere: adhuc pro iſto caſu, & quomodo aliquis dicendus ſit

excom

excommunicatus declaratus, videri poteſt Zerola 1.*p. praxis*, verb. *Excommunatio.§.Tertium dubium.* vbi bona dicit ad intentum.

6 Obiicis, ex dictis ſequi poſſe aliquem in excommunicatione mortuum, & ab illa non abſolutum gloriam intrare, quod videtur inauditum. Probatur ſequela, nam iſte mortuus clarè excommunicatus propter duellum, non fuit abſolutus ab iſta excommunicatione per confeſſionem ſacramentalem, vt dictum eſt in informatione. Item contritio vera ſi illam habuit, non tollit excommunicationem, quia hæc non tollitur niſi per abſolutionem datam à potente abſoluere, & nemo poteſt abſoluere ſeipſum: & nihilominus dicis offerri poſſe Miſſas pro ipſo, quibus liberetur à pœnis Purgatorij: ergo ab illis liberatus per Miſſas, & ſuffragia, poterit intrare gloriam ab excommunicatione non abſolutus. Reſpondeo concedendo ſequelam, poſſe videlicet aliquem intrare gloriam cum excommunicatione à qua non fuit abſolutus, quia tamen aliàs exiſtebat in gratia: quod non eſſe impoſſibile oſtendo hoc exemplo probante, quod excommunicatus actualis poſſit eſſe in gratia. Nam ſi quis poſt incurſam excommunicationem vera contritione pœniteat, & proponat procurare abſolutionem, ſtatim manet in gratia, cum vera contritio ſtatim peccatum aboleat, & reponat in gratia, vt eſt de fide: vbi vides gratiam ſimul eſſe poſſe cum excommunicatione; vnde ſi talis tunc moriatur in gratia non habens copiam confeſſoris ad abſoluendam excommunicationem, eo non obſtante ſaluabitur. Addo aliud exemplum. Miſit quis nuncium in Indiam, qui ibidem Clericum occideret. Antequam nuncius ad Indiam perueniat, & mandatum exequatur, mandans reſipuit, doluit, confitetur ſacramentaliter,

ter,reponitur in gratia de peccato præterito,nec poteſt via humana mandatum reuocare: poſt illum repoſitum in gratia, mandatarius in India occidit Clericum, & ex tunc mandans incurrit excommunicationem canonis *ſi quis ſuadente.* vt omnes concedunt,quia hanc non incurrit ante factam occiſionem; vnde conſtat poſſe excommunicatum eſſe in gratia, imo & poſſe exiſtentem in gratia incurrere excommunicationem ob peccatum præteritum. Et datur ratio adhuc efficacior, & clarior. Nam excommunicatio maior ſolum efficit, & impedit ne excommunicato dentur Sacramenta, vel ne illa miniſtret, ſolúmque tollit receptionem Sacramentorum,non vero tollit gratiam directè: effectus enim proprius excommunicationis non eſt tollere gratiam directè, ſed Sacramenta. Si ergo quis exiſtens in gratia per contritionem veram, & ſimul excommunicatus moriatur in gratia, ſaluabitur, quia moriens in gratia,non indiget Sacramentis quoad eſſe ſi illa aliàs recipere non poteſt. Ergo non eſt inauditum, neque implicat contradictionem aliquem ſaluari ab excommunicatione non abſolutum.

CASVS XI.

De quodam officio lectoris prouiſo à Prælato contra formam edicti propoſiti, vt oppoſitores examinarentur.

IN certa Religione eſt ſtatutum,vt officium lectoris Philoſophiæ prouideatur per concurſum oppoſitorum examinandorum per tres, vel quatuor Patres, qui

facto examine ſuffragentur pro digniori, eidémque officium lectoris conferatur. Publicato edicto Petrus cum aliis ſe oppoſuit, & facto examine, per ſuffragia electorum fuit electus ad officium lectoris: antequam electio publicaretur, Petrus rei ignarus, dixit Prælato ſe renunciare, ac deſiſtere à prætentione talis officij. Prælatus non acceptauit renunciationem, ſeu deſiſtentiam, imo illi dixit quod erat electus ad officium per ſuffragia examinatorum: propter quod Petrus Prælato gratias egit, manum ipſius oſculatus. Hoc non obſtante poſtea Prælatus illud officium lectoris nō dedit Petro, ſed alteri, qui per examen non ſe oppoſuit, neç fuit examinatus iuxta Ordinis ſtatutum, ſed tamē iam in Ordine fuerat lector Philoſophiæ per tres annos.

Quæritur vtrum Petro excluſo ab hoç officio lectoris facta fuerit iniuria, & proinde poſſit à Prælato appellare, & petere reſtitutionem? & an potuerit officium licitè dari illi antiquo lectori, qui per examen non concurrit cum aliis?

1 Ad hæc omnia reſpōdeo per dicta ſequentia. Quod iniuſtitia facta eſt Petro excluſo ab officio: & proinde currit obligatio illud eidem reſtituendi, & ex conſequenti non potuit illud conferri antiquo lectori non examinato. Hæc concluſio eſt D. Thom. Alberti Magn. Scoti, Ricard. Palud. & aliorum multorum, quos citat, & ſequitur Rabello *de oblig. iuſt. tom.* 1. *lib.* 3. *q.* 5. *fol.* 145. qui omnes dicunt, quod publicato edicto, vt qui voluerit ſe opponat officio, vel beneficio per examen, Prælatus, vel præſes oppoſitionis tenetur de iuſtitia illud conferre digniori ex illis qui ſe oppoſuerunt, & fuerunt examinati. In cuius probationem adducit multas rationes: præcipua illarum eſt, quia propoſito edicto vt quis ſe opponat, & quicumque voluerit examinetur,

netur, ex tali edicto reſultat contractus iuſtitiæ commutatiuæ inter iudicem præſidem, & oppoſitores, per quem Prælatus ex contractu iuſtitiæ obligatur ſtare promiſſis: & vocat Rabello hunc contractum, Facio vt des, id eſt, oppoſitor legit in publico, ſubiitque examen vt ob hæc illi daretur officium, ſi dignus inueniretur: at contractus iuſtitiæ commutatiuæ in re graui (vt eſt iſte) non ſolum obligat in conſcientia vt impleatur, ſed etiam obligat ad reſtitutionem ſi non impleatur, vt communis Doctorum ſententia tenet in materia de reſtitutione. Si vero reſpondeas, quod inter Prælatum, & ſubditum non cadit obligatio iuſtitiæ, eo quod ſubditus non habet velle, aut nolle, nec habet dominium alicuius rei ratione, cuius poſſit obligare Prælatum de iuſtitia? Reſpondeo duo. Primum eſt, quod licet ob dictam cauſam Prælatus non poſſit obligari de iuſtitia propriè loquendo, obligari tamen poteſt ſubdito naturaliter in conſcientia ad ſeruandum pactum initum cum ſubdito: ad eum modum quo Dominus, licet de iuſtitia non poſſit obligari ſeruo, poteſt tamen illi obligari naturaliter in foro conſcientiæ ad ſeruandum pactum cum ſeruo initum in re graui: & quod Prælatus poſſit obligari ſubdito in foro conſcientiæ ciuiliter tenet clarè Sanch. *tom.* 2. *Decalog. lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 17. citans Abbat. Nauar. Rodrig. Rabell. & alium. Secundo dico, quod ad maiorem huius rei obligationem in hoc caſu facit, quod iſte Prælatus vltra obligationem in foro conſcientiæ ob proximè dicta, obligatur etiam ex ſtatuto Ordinis allegato, quod iubet officium dari digniori oppoſito, & examinato: Prælatus autem inferior non poteſt diſpenſare in ſtatuto generali Ordinis, vt ſuppono.

2 Secundo, ex dictis ſequitur, non potuiſſe hũc præ-

latum hoc officium lectoris dare illi alteri, qui non ſe oppoſuit per examen,licet aliàs eſſet dignior Petro, & licet eſſet ſufficiẽtior ad lecturam, eo quod iam fuerat lector Philoſophiæ. Probo,quia iſte qui ſe non oppoſuit per examen,non habet ius ad hoc officium, neque inter illum, & Prælatum interuenit contractus ſupradictus natus ex oppoſitione,& examine, ſicut interuenit inter Petrum,& Prælatum : hoc vero officium non eſt conferendum ob maiorem ſufficientiam cuiuſcumque, ſed ob maiorem ſufficientiam illius qui ſe oppoſuit virtute edicti publicati,quia cum hoc ſolo initum eſt pactũ,& non cum illo ſufficientiori,qui non ſubiit examen. Et confirmatur ex praxi Academiarum. Si enim vacante Cathedra Conimbricæ,& poſito edicto, duo vel tres tantum ſe opponant Cathedræ,& poſt lecturam, & examen veniat alius ſufficientior quidem illis tribus oppoſitis, & ſine examine tranſacto tempore edicti petat ſibi Cathedram concedi eo quod ſit clarè ſufficientior aliis, nunquid audietur, vel ius aliquod ad Cathedrã habebit?Minimè certè. Quod idem in iſto caſu locum habet. Hoc ipſum confirmat Rabello *citata q.5.* citans Nauarrum dicentem, eſſe inauditum in Eccleſia quod aliquis quantumuis dignior habeat ius iuſtitiæ ad aliquod beneficium niſi per oppoſitionem, aliumve titulum, vt ei beneficium conferatur.Ille autem alius pater,qui iam lector fuerat Philoſophiæ ; propter illam lecturam ſolam præteritam non habet titulum,vel ius vllum vt ſibi conferatur ſecundo hoc lectoris officium, cum id in nullo Ordinis ſtatuto Decretum ſit, vt antiquus lector Philoſophiæ obtineat denuo officium vacãs eiuſdem Philoſophiæ. Et probatur amplius ex eo quod ait Rabello *cit. q. §. Quarto*, vbi ait cum Soto, Nauar. & Ledeſm. quod

ſchola

ſcholaſtici, qui vacante Cathedra, eligunt aliquem extra oppoſitores examinatos, peccant, & tenentur reſtituere prædictis oppoſitoribus digniori videlicet inter illos, ſi Cathedram non obtinuit. Quod facit nimis ad iſtum caſum; quia dantes ſuffragium in Cathedris ſunt ferè iudices partiales illius cauſæ, & proinde peccant dando ſuffragium illi qui ſe non oppoſuit.

3 Hinc clarè ſequitur quod Petrus, de quo agitur, qui ſe oppoſuit, & pro quo maior pars electorum ſuffragata fuit, habet ius vt in iudicio poſtulet reſtitutionem officij denegati circa quod habet ius ad rem. Et probatur, quia habere ius ad rem eſt habere actionem ad petendum in iudicio, id quod eſt debitum ex contractu, vel ex aliqua lege. Petrus vero iſte qui ſe oppoſuit, & habet maiorem partem examinantium, ſeu ſuffragantium, habet actionem ad petendum hoc officium tum ex contractu nato expoſito edicto, tum ex lege, ſeu ſtatuto Religionis decernente vt ſibi detur.

4 Neque obſtat renunciatio, ſeu deſiſtentia quam antea Petrus fecit corã Prælato circa id officium: nam Prælatus illam non acceptauit, & renunciatio non acceptata nõ ſortitur effectum vllum vt praxis communis obſeruat, & dato quod Prælatus acceptaret renunciationem factam antequam examinatores darent ſuffragia, & nihilominus poſtea conſentiret vt ſuffragatores liberè darent ſuffragia, illáque darent Petro eidem, iam Prælatus per hoc factum renunciauit acceptationem renunciationis ante acceptatæ, & Petrum rehabilitauit ad ſuffragia pro illo ferenda, & ad officium obtinendum. Probo, quia Prælatus conſentiens vt ſuffragia darentur pro illo, fecit actum contrarium illi, quem antea fecerat acceptando renunciationem, & in ſubſtantia dixit per hoc factum ſe non acceptare

renunciationem præteritam. Probo,quia faciēs actum contrarium in iudicio, videtur renunciare,vt patet ex l. *ad ſolutionem, C. de re iudic.* & cap. *cum veniſſent, de teſtib.*& cap.*ſollicitudinem,de appellat.* & tenent multi Doctores citati à Brunoro *in ſuis locis commun.* ver. *Actus num.3.* qui ſunt Felin. Dec. Roman.Craueta, Ruin. & alij. At Prælatus iſte conſentiens,vt ſuffragia darentur Petro, fecit actum contrarium præteritæ acceptationi renunciationis.Maximè cum conſtet,quod iam Petrus habebat pro ſe ſuffragia quando renunciauit,& renunciatio nō fuit acceptata:imo oſculata manu Prælati acceptauit officium. Confirmatur exemplo. Communis opinio docet, quod ſi ſubditus habet irregularitatem, in qua Prælatus poteſt diſpenſare, ſitque irregularitas nota Prælato. Et Prælatus dicat ſubdito vt vadat ad ordines recipiendos, non declarans quod diſpenſat in irregularitate: nihilominus eo ſolo dicto, vel facto cenſetur diſpenſare cum ſubdito, quia non requiritur, quod diſpenſatio fiat verbis. Ita Suarez *tom. de cenſur. diſput.* 41. propè finem, citans vnam gloſſam Syluest. Nauar.Maiolum,& alios. Quod facit ad iſtum caſum: nam dato quod Petrus de quo agitur, renunciauerit ante data ſibi ſuffragia, & ſic maneret inhabilis ad officium: cum tamen Prælatus id ſciens conſenſerit vt ſuffragantes illi darent ſuffragia,per hoc ſuum factum rehabilitauit illum, & renunciauit acceptationi renunciationis Petri antea factæ, & confirmatur omnino *ex cap.2.de Renunciat.* vbi dicitur renunciantem ſuo beneficio cum iuramento poſſe illud iterum obtinere ſi eligatur à maiori parte Capituli, quo nihil clarius deſiderari poteſt.

Vltimo dico quod à dicto Prælato poteſt clarè Petrus appellare ad ſuperiorem, cum probatum ſit ſibi

claram

claram illatam eſſe iniuriam, & grauamen in re notabili, quæ eſt clara materia, & cauſa appellandi, vt colligitur ex iure in titulo *de appell.* Addo quod iſte Prælatus dare non poterat hoc officium lectoris illi patri, qui quondam fuerat lector Philoſophiæ ante hoc edictum oppoſitionis publicatum; nam ſtatutum Ordinis obſtat, in quo decernitur, quod collatio iſtius lecturæ fiat per oppoſitionem præcedente edicto.

CASVS XII.

De quodam Clerico cauſante abortum fœminæ.

QVidam Clericus beneficium habens Eccleſiaſticum, conſilium dedit vt fieret abortus cuiuſdam fœminæ tempore quo fœtus nondum erat animatus: ſed culpa mandatarij, vel conſilium petentis, factus eſt abortus fœtu iam animato. Hoc poſito, quæruntur tria, vel quatuor.

Primum, an iſte clericus incurrerit irregularitatem, eo quod abortus reuera factus eſt fœtu iam animato?

Secundum. An dato, quod irregularitatem incurrit, poſſit retinere ſuum beneficium ſecura conſcientia?

Tertium. Quis poſſit diſpenſare cum illo ſuppoſito quod incurrerit irregularitatem, ob homicidium voluntarium?

Quartum. Quæritur, ſi iſte Clericus præter abortum, ad ſuſceptionem Ordinum, vel ad beneficium acquirendum, prius munera dedit illis qui pro illo ad hæc duo intercederent, incurrit ſimoniam, ac pœnas

impoſitas ſimoniacis:& an poſſit beneficium retinere, eiúſque fructus licitè ſumere?

1 Quoniam ex humana malitia,vel fragilitate caſus iſte abortus non raro contingit, & circa tempus quo fœtus animatur irrepſit vulgaris,ſed non vera opinio, viſum fuit ante reſponſionem dubiorum præmittere hanc breuem aduertentiam pro deciſione ſimilium caſuum.Igitur vulgare dictum eſt quod anima maſculi infunditur quadrageſima die poſt coitum:anima vero fœminæ die octuageſima,& ex hac Regula volunt deducere an fuerit animatus fœtus pro euadēda irregularitate.Dico igitur hoc vulgare dictū eſſe falſum.Prima enim opinio eſt,quod anima maſculi aliquādo formatur die 30. aliquando 35. aliquando 40. aliquando 45.& anima fœminæ inducitur aliquando die 45. aliquando 50. & hoc ſecundum minus probabilem opinionem Leuinij cap.11. verior autem opinio Medicorum eſt, quod corpus maſculi formatur vt longiſſimè die trigeſima: fœminæ vero corpus vt longiſſimè formatur die quadrageſima ſecūda:ſic expreſsè tenet Hypocrates Medicorum princeps, *lib.de natura fœtus n.*10. & id probat ex purgatione mulieris, quæ poſt partum maſculi durat triginta diebus,& poſt partum fœminæ durat 42.diebus vt longiſſimè.Cum Hippocrate tenent Leſſius *lib.*2. *cap.*9. *dub.*10. *num.*65. & Cornelius *ſuper Pentat. ad cap.*12. *Leuitici*, ad illa verba: *Sin autem fœmina peperit.* Et hæc ſententia Hippocratis tenenda eſt: ideoque pro fabula reputandum eſt quod animæ fœminæ infundantur die 80.& vltra rationem medicam Hippocratis,ratio ipſa videtur id perſuadere: cum enim corpus maſculi, & fœminæ ſint eiuſdem ſpeciei,quæ cauſa poterit intercedere vt anima fœminæ in duplo tardius infundatur quam anima maſculi?

Cum

Cum ergo ad euadendam irregularitatem tutior pars ſit eligenda, ac facienda maior diligẽtia, quæ fieri poſſit vt procurans abortum ſe credat liberum ab illa, ſolos triginta dies à coitu debet numerare, quia in hoc trigeſimo die anima maſculi infunditur: quamuis vero anima fœminæ infundatur die quadrageſima ſecunda vt longiſſimè, iuxta Hippocratem, quia tamen procurans abortum neſcit an fœtus ſit maſculus, an fœmina, ſe debet reputare irregularem, ſi poſt dies triginta illud cauſauit delictum; niſi fortè ex materiæ eiectione conſtaret clarè fœtum eſſe fœmineum. Quamuis enim in aliis irregularitatibus in dubio nemo ſe debeat reputare irregularem, in materia tamen homicidij (qualis eſt abortus fœtus formati) tenetur in dubio quis ſe reputare irregularem, vt probat Sanchez *lib.* 1. *Decalogi, cap.* 10. *num.* 43. citans graues decem Doctores.

2 Hoc poſito dico ad primum quæſitum, quod iſte Clericus incurrit irregularitatem propter cauſatum abortum modo prædicto. Probo primo, nam licet conſilium dederit ante animationem fœtus, hoc illum non excuſat: nam adhuc fuit cauſa illius homicidij ſaltem indirectè ob conſilium datum, mulier enim ex ipſius conſilio abortum fecit; licet quoad tempus dilataſſet: emiſit enim Clericus aduertere fœminam, illique efficaciter ſuadere ne poſt fœtus animationem illum cauſaret. Imo addo quod licet hanc aduertentiam obnixè faceret, & nihilominus fœmina excedens conſilium abortum faceret poſt fœtum animatum adhuc Clericus diceretur cauſare homicidium, & eſſet irregularis. Probo *ex cap. vlt. de homicid. in 6.* vbi Papa decernit eſſe irregularem illum qui mandauit ſeruo, vel amico vt flagellaret certum hominem, expreſsè cauens, & aduertens ne illum occideret: ſeruus autem excedens man-

datum illum hominẽ interfecit. Ait Papa taliter mandantem incurriſſe irregularitatem:quia vt ait in textu: *in mandato fuit in culpa,& hoc euenire poſſe debuit cogitare.* Quod propriè facit ad caſum iſtum: nam Clericus iſte nec monuit fœminam vt homicidium caueret,& licet admoneret, debuit cogitare,hoc potuiſſe euenire,cum fœminæ imprudẽti,& indiligenti negotium tale committeret. Probatur etiam ex cap. *Sicut ex literarum, de homic.* vbi Papa declarat fuiſſe irregularem quemdam Religioſum, qui cuidam fœminæ,quam ille grauidam effecerat per zonam arripuit quaſi ludens, & illa ex tali motione fecit abortum, ſi fœtus erat animatus. Probatur etiam ex iis, quæ tradit Suarez *tomo de cenſuris,diſput.65.ſect.2.num.6.* §. *Quoad hoc*, vbi probat incurrere irregularitatem homicidij caſualis non ſolum illum qui directè conſulit homicidium, ſed etiam illum, qui facit aliquam actionem iniurioſam,vnde ſequitur homicidium; hic vero Clericus fecit actionem iniurioſam dando conſilium, ex quo ſecutum eſt homicidium. Et citat Suarez textus,& Doctores. Adde, quod iſte dando tale conſilium,dedit operam rei illicitæ,& occaſionatæ ad homicidium, vt patet: qui verò dat operam rei illicitæ, ex qua ſequitur homicidium, eſt irregularis, licet non intendat homicidium, vt tenent communiter Doctores, maximè Reginald. *tom.2. lib.30.tract.2.cap.10.num.113.& ſeqq.* Probatur inſuper ex eo quod retulimus ſupra ex Sanch.*num.1.iſtius caſus*, quod ibi vide.

2 Ad ſecundum quæſitum dico, hunc Clericum per tale homicidium, & irregularitatem non amiſiſſe beneficium iam acquiſitum, nec fructus illius: quia ſecundum probabiliorem Doctorum opinionem irregularitas contracta poſt obtentum beneficium, non

priuat

priuat beneficio, nec fructibus illius: ſed ſolum impedit receptionem ſacrorum Ordinum, vel exercitium illorum. Sic tenet Nauar. *in Summa Latina, cap.* 27. *n.* 49. & Suarez *tom. de cenſur. diſput.* 4. *ſect.* 2. *à num.* 14. maximè *num.* 22. vbi citat text. gloſſ. & Doctores. Sequitur Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 10. & alij multi. Huius ratio eſt, quia irregularitas ex ſua natura, & intrinſecè non priuat, niſi receptione ſacrorum Ordinum, & vſu illorum, vt patet ex definitione irregularitatis: at beneficium Eccleſiaſticum, neque eſt Ordo ſacer, neque vſus illorum: imo haberi poteſt à Clerico non habente Ordines ſacros. Cum ergo irregularitas non priuet beneficio, poterit hic Clericus ſuum beneficium retinere, ac proinde licitè illius fructus poſſidere, & inſumere, iuxta Suar. *cit. num.* 22. & Sanchez citato loco. Licet autem dictum beneficium, & fructus poſſit retinere, benè tamen aduertit Suarez *cit. diſp.* 40. *num.* 16. hæc ſequentia. Primum, quod ſi beneficium eſt ſimplex cum ſola obligatione recitandi horas canonicas, vel eſt beneficium, quod habet ſimplex miniſterium quod poteſt miniſtrari per alium, talis beneficiarius exiſtens irregularis, non tenetur dimittere beneficium, quia poteſt ſeruire dicto beneficio per ſe ſolum, dicendo horas canonicas, vel per alium non celebrando Miſſam, vel vtendo Ordinibus ſacris. Si vero beneficium habet curam animarum, vel requirit perſonalem reſidentiam cum vſu Ordinum ſacrorum, tunc non poteſt retinere, nec inſeruire dicto beneficio, quia irregularis exiſtens non poteſt ſacros Ordines exercere: ſed debet vel beneficium dimittere, vel quanta poterit diligentia procurare diſpenſationem irregularitatis cum moderatione ſequenti.

4 Moderatio vero eſt, quod ſi talis irregularis timet, quod

quod ex eo quod abſtineat à Miſſa, vel ab exercitio ordinum, delictum ſuum manifeſtabitur, & incidet in notabilem populi infamiam, poterit præmiſſa prius ſacramentali confeſſione delicti Miſſam celebrare ad euitandam infamiam, vel Ordines ſacros ad eundem finem exercere, ſed hoc ſolum illis vicibus in quibus neceſſarium ſit vitare infamiam. Et celebrans cum iſto moderamine non peccabit, nec pœnam aliquam incurret. Sic tenet Rodrig. *in ſum. cap.* 179. *num.* 11. *concl.* 6. citans Nauar. Caſtro, Gutier. & tenet Suarez *cit. loc. num.* 19. & hoc dummodo in diſpenſatione procuranda negligens non ſit; ſuæ vero conſcientiæ remittitur arbitrari an nõ celebrans incurrat infamiam, & vtrum in procuranda diſpenſatione negligens ſit. Et addit Suarez, quod ſi voluerit beneficium renunciare, valida erit renunciatio. Ratio prædictorum tradita à Rodriguez eſt communis, quia præceptum naturale de conſeruanda fama præponderat præcepto poſitiuo Eccleſiæ, quo iubet ne irregularis ſacros Ordines exerceat: hoc enim præceptum non obligat cum damno notabili infamiæ.

5 Ad tertium quæſitum dico, Epiſcopum iſtius Clerici poſſe cum illo diſpenſare in iſta irregularitate. Probo, quia licet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reformat.* concedens Epiſcopis amplam diſpenſandi facultatem in irregularitatibus excipiat, dummodo non ſit homicidij voluntarij, irregularitas iſtius Clerici non fuit homicidij voluntarij, dans enim conſilium abortus ante fœtus animationem clarè videtur quod homicidium non intenderit, ſed ſolum voluit quod abortus fieret tempore, quo non fiebat homicidium. Cum ergo homicidium iſtius Clerici ſolum fuerit caſuale, poterit Epiſcopus ex commiſſione Trid. cit. loco

facta

facta,cum illo diſpenſare: quod vero hoc homicidium non fuerit voluntarium, probatur ex definitione homicidij voluntarij poſita à Suarez *tom.de cenſur. diſput.* 64.*ſect.*1.*n.*3. collecta ex Tridentino,vbi dicit,homicidium voluntarium eſſe illud quod fit ex propoſito: & ait illud fieri ex propoſito quod fit cum animo occidendi, & addit quod ius ciuile vt aliquod homicidium ſit voluntariũ,requirit dolum:quæ duo defuiſſe videntur in hoc abortu.Sed in hoc ſtandum eſt conſcientiæ ipſius Clerici informãtis de animo quem habuit dando conſilium. Si enim clarè habuit animum non cauſandi abortum fœtus animati, non fuit homicidium voluntarium. Secus ſi animum habuit contrarium. Cum ergo vt ſuppono, hoc homicidium fuerit ſolum caſuale, & occultum,non deductum ad forum contentioſum, poterit Epiſcopus diſpenſare iuxta conceſſionem Tridentini citatam. Poteſt etiam in hac irregularitate diſpenſare Commiſſarius Generalis Cruciatæ, iuxta Rodriguez *in Addit. Cruciatæ, Additione ad* §.13. *num.*1. *&* 6. vbi dicit quod Bulla plumbea commiſſionis illius hoc illi concedit, etiamſi homicidium caſuale publicum fuerit: ſed hoc dictum Rodriguez intelligitur pro ſolo regno Caſtellæ. Commiſſario enim Portugalliæ in ſua Bulla non concedit pro homicidio caſuali. Sed Epiſcopus ſolum poteſt quando eſt ſecretum.

6 Quartum quæſitum de ſimonia, plures ac maiores inuoluit difficultates, & ideo dico primo, abſque dubio iſtum Clericum commiſiſſe ſimoniam,illiuſque pœnas incurriſſe,ſi munera dedit pro ſacris Ordinibus accipiendis, vel pro beneficio impetrando: hæc eſt adeo certa vt probatione non indigeat, habetur clarè 1.*q.*1.cap.*Ordinationes*.& alibi ſæpè. Excipitur cum datur

tur aliquid temporale poſt obtentum iam beneficium, vel poſt acceptatos Ordines ſacros animo ſolo gratificationis, vt tenet Nauar. *in Sum.cap.25.num.68.* quod non videtur in hoc caſu interueniſſe: ſed vt dicitur in informatione data ſunt hæc munera ante ſuſceptioné Ordinum & beneficij, & cum animo hæc impetrandi. Quod vero ſimonia committatur etiam dando aliquid temporale alicui vt intercedat pro Ordinibus ſacris, vel beneficio impetrandis, tenet expreſsè Nauar. *lib.5. conſilior.tit.de ſimonia,conſ.*46.quamuis ibidem dicat non eſſe ſimoniam dare aliquid famulo, vel amico illius, qui Ordines, vel beneficium debet conferre: dummodo non det vt hæc impetret, ſed vt literas executionis, vel collationis citius expediat, vel ſe certioreḿ faciat de ſtatu negotij. Denique probatur hoc per Extrauag. Gregor. XIII. *de datis, & promiſſis, contra ſimoniacos.* quam citat Nauar. *in conſ.cit.* Idem tenet Nauar. *in lib.3.conſil.tit.de præb. conſ.54.num.2.* vbi dicit, quod in ſimonia, paria ſunt dare aliquid collatori beneficij, vel illi qui ſit cauſa collationis, vel renunciationis, & citat Innocentium receptum communiter.

7 Hoc poſito certiſſimum eſt per multos textus, & Bullas Pontificias, præcipuè Sixti V. Gregor. XIII. & Pauli II. & aliorum, quod ſimoniacus verus, & realis incurrit pœnas ſequentes, videlicet excommunicationem, irregularitatem, priuationem beneficij, & inhabilitatem ad quodcumque aliud beneficium obtinendum, & ſuſpenſionem. Videatur inter alios Suar. *tom.5. de cenſuris, diſput.31.ſect.4. à num.23. vſque ad* 46. & Rodrig. *in Sum.tom.2.c.56.concl.6.* & hæ pœnæ imponuntur ſimoniaco, tum in Ordine, tum in beneficio. Quod vero attinet ad abſolutionem, vel diſpenſationem cum ſimoniaco in prædictis. Dico ſequentia.

8 Primo

8 Primo ab excommunicatione ſimoniaci poteſt abſolui per Bullam Cruciatæ, vt tenet Rodriguez *in explicatione Cruciatæ*, §.13.*num.*3. Nota, citans Nauarrum, & hoc dicit poſſe fieri ſemel in vita, & in hora mortis. Secundo in irregularitate, inhabilitate & cæteris, non poteſt diſpenſare Commiſſarius Cruciatæ teſte Rodriguez *cit. num.* 3. *& in addit. ad Cruciatam ad* §.9. *num.*7. ſed poterit in his omnibus diſpenſare Epiſcopus ſi crimen ſit ſecretum, ex commiſſione ſupra citata Tridentini, vt ſentit idem Rodriguez *Addit. ad Summam, tomo* 4. *cap.*139. & fauet Nauarrus *lib.* 5. *conſiliorum, titulo de ſimon. conſil.* 4. *num.* 2. dicens, quo ad remedium ſimoniaci occulti, Epiſcopus quatenus opus eſt ſecreto illi conferat beneficium, & loquitur de impetrante beneficium per ſimoniam. Et quod poſſit Epiſcopus diſpenſare in his prædictis faciunt multa, quæ tradit Sanchez *lib.* 2. *Decalogi, c.* 11. *à n.* 12. *vſque ad n.* 14. Aduerto etiam cum Rodriguez *tom.* 2. *Summæ verbo ſimonia, cap.* 56. §. *Lo ſexto*, & communi Doctorum, illum qui obtinuit beneficium per ſimoniam teneri etiam in foro conſciētiæ, ſtatim illud renunciare, & fructus etiam perceptos: quod intelligitur niſi ſtatim obtinuerit diſpenſationem ad illud retinendum cum rehabilitatione ad ipſum: ſed quo ad reſtitutionem fructuum ſtandum erit determinationi Epiſcopi.

9 Vltimo pro remedio adhuc iſtius delinquētis aduerto illum potuiſſe excuſari ab incurſione harū pœnarum, primo, ſi quando illa munera donauit fecit bona fide, nullo modo aduertens illud eſſe ſimoniam, vel quoduis aliud peccatum: nam pura, & totalis inaduertentia, ſeu inconſideratio excuſat à pœna legis, idem dic de ignorantia inuincibili. Ita Suarez *tomo de cenſuris, diſputatione* 4. *ſect.* 8. *num.* 11. *&* 19. & Vaſquez

tomo 1.

tomo 1. *ſuper* 12. *diſput.* 107. *cap.* 3. *num.* 8. de qua ignorantia inuincibili ſtãdum erit conſcientiæ delinquentis, & qualitati perſonæ illius. Difficilè enim eſt hodie inueniri ignorantiam inuincibilem in re tam quotidiana, & tam prohibita: faciliúſque in hoc credi poterit omnimoda inconſideratio, quam igmorantia inuincibilis: differunt enim inconſideratio, & ignorantia. Et ratio huius eſt, quia ſi inconſideratio, vel ignorantia inuincibilis excuſauit à culpa in foro conſcientiæ, etiam excuſauit à pœna; quia culpa, & pœna ſunt correlatiua, & vbi culpa non eſt, pœna non debet irrogari in foro ſaltem conſcientiæ, de quo hic agimus. Secundo modo poſſet excuſari hic Clericus à ſimonia dando illa munera, ſi non dedit principaliter ad ordines, & beneficium impetrandum, ſed principaliter dedit ob amicitiam, vel ob gratificationem alterius beneficij iam recepti: licet minus principaliter dederit etiam ob illa duo impetranda. Ita Nauar. *in citato titulo de ſimonia, conſil.* 23. *num.* 4. & alij. Sed hæc etiam excuſatio rara eſt, & difficilè in praxi conſueta. Quiſque viderit examen ſuæ conſcientiæ.

CASVS XIII.

De alio abortu cauſato à quodam Religioſo Sacerdote.

QVidam Religioſus cauſauit abortum fœtus animati: fuit abſolutus ab excommunicatione, & à peccato per potentem abſoluere: ſed in irregularitate non fuit diſpenſatus, vel quia non eſt auſus ſe prodere Prælato, vel non credebat in illa poſſe Prælatum diſpenſare

ſpenſare. Celebrauit Miſſas prout occaſio,vel neceſſitas ſe offerebat: poſtea tortus ſcrupulo, vult agere de remedio. Quæſita ſunt ſequentia.

Primum, an ſuus Prouincialis, vel etiam Prælatus localis poſſint cum ipſo diſpenſare in dicta irregularitate?

Secundum, an dato quod Prælatus Conuentualis poſſit diſpenſare, poſſit id committere alicui alteri confeſſori vt cum ipſo diſpenſet?

Tertium, an ſi iſte Religioſus ſic irregularis, fuit præſens in aliquo Capitulo etiam Conuentuali, in quo Prouinciales abſoluunt præſentes in generali, & cum illis diſpenſant in communi, cenſendus ſit talis Religioſus diſpenſatus per illam diſpenſationem generalem?

Quartum, an prædictus Religioſus poſt legitimam diſpenſationem obtentam, debeat ratificare omnes confeſſiones quas fecit in irregularitate exiſtens?

1 Ante reſpõſionem dubiorum ſuppono, quod Prouinciales, & Prælati locales Conuentuum, quales ſunt Abbates, Priores, Rectores, & ſimiles habent priuilegium per communicationem, vt poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni irregularitate etiam homicidij voluntarij, dummodo non ſit notorium. Sic enim conceſſit Martinus V. Abbatibus D. Benedicti vt refertur *in compendio Mendicantium*, ver. *diſpenſare*, §. 24. vbi Capucinus citat Cordub. idem dicentem: & idem tenet etiam Rodriguez 1. *tom. qq. q.* 24. *art.* 12.

2 Quo poſito, quod attinet ad primum quæſitum Rodrig. *in* 2. *tom. qq. q.* 33. *art.* 4. *propè finem*, tenet, quod licet Prȩlati Regulares poſſint virtute dicti priuilegij diſpenſare cum ſubdito homicida volũtario, non tamen poſſunt diſpenſare cum faciente abortum fœtus ani-

mati : quia,inquit,homicidium talis abortus eſt qualificatum, & grauiſſimum, cum occidatur corpus, & anima fœtus priuetur gloria:quando vero aliquod priuilegium conceditur ad diſpenſandum in homicidio, non intelligitur id de homicidio qualificato,qualis eſt iſte abortus.Citat pro ſe Nauarrum,id affirmantem in caſu ſimili. Qui Nauar.*lib.5.conſiliorum,tit.de homic.conſil.*4.ponit hunc caſum.Quidam occidit Clericum:petiit à Papa diſpenſationem non exprimens quod occiſus fuerit Clericus,ſed ſolum dicens ſe occidiſſe hominem. Reſpondet Nauar.dictam diſpenſationem fuiſſe nullam, quia illa circumſtantia Clerici fuerat neceſſario exprimenda, quia erat crimen magis qualificatum occidere Clericum. Nihil vero loquitur Nauar. de abortu,ſed ex ſimilitudine caſus,vel homicidij Clerici mouetur Rodriguez ad aſſerendum,non poſſe Prælatos Regulares diſpenſare in abortu fœtus animati, eo quod ſit homicidium qualificatum modo ſupra explicato.

3 Quo non obſtante ad primum quæſitum dico poſſe Prælatos Regulares virtute dicti priuilegij diſpenſare cum ſubdito cauſante ſciẽter abortum fœtus animati. Probo, quia cum lex non diſtinguit, neque nos debemus diſtinguere,vt habetur in l. *Non diſtinguemus, ff. de recept. qui arbitr.* Sed Papa Martinus V. concedens prædictum priuilegium diſpenſandi, non facit diſtinctionem homicidij qualificati, vel non qualificati : ergo neque nos debemus diſtinguere.Probatur etiã hoc ex deſtructione argumenti, vel fundamenti, quo nititur Rodrig.ex Nauar. Dico enim exemplum,& dictum Nauarri non eſſe verum, ſed potius dicendum, validam fuiſſe diſpenſationem illam datam illi homicidæ etiamſi in ſupplicatione non expreſſerit circumſtantiam

ſtantiam Clerici, ibi enim non erat neceſſarium illud exprimere. Sic in terminis tenet Sanchez contra Nauarrum *in lib.8.de matrim.diſp.21.num.22.* & remittit ſe Sanchez ibidem ad probationes huius rei à ſe adductas eadem diſputatione *num.* 18. & cauſa, ſeu ratio illius potiſſima eſt, quia irregularitas non eſt poſita ab Eccleſia delictis, eo quod ſint grauiora; nam hæreſis delictum eſt grauiſſimum, & tamen non punitur irregularitate, idémque cernitur in ſimonia, & blaſphemia. Sed poſuit Eccleſia irregularitatem pro ſuo arbitrio maximè in homicio, ob fundamentum in illo repertum; quia ſcilicet in homicida deeſt lenitas, & manſuetudo requiſita ad Sacerdoté repræſentantem Chriſtum D. manſuetudinis, ac lenitatis exemplar. Deſtructo fundamento Rodriguez, ſeu exemplo Nauarri, deſtruitur dictum Rodriguez, & proinde manet probatum poſſe Prælatum Regularem diſpenſare cum ſubdito in abortu animati fœtus. Hoc ipſum probo cũ Corduba ad citatum locum compendij, dum explicat prædictum priuilegium Martini V. vbi Corduba perpendit, quod in priuilegio non ſpecificat Papa quod diſpenſent in homicidio voluntario, ſed ſolum dicit, quod diſpenſent in omni irregularitate: ex quo verbo generali, ait Cordub. debere nos intelligere quod prædicta conceſſio non debet intelligi de ſola diſpenſatione homicidij caſualis, quod eſt minus, ſed etiam de homicidio voluntario quod eſt maius: quia inquit verba generalia generaliter, & ſine diſtinctione ſunt intelligenda. At plus eſt in illo verbo generali intelligere homicidium caſuale, & voluntarium, quam in verbo generali homicidij intelligere nõ qualificatum, & qualificatum, ſeu graue, & grauius, ſeu grauiſſimum homicidiũ. Nam homicidium graue, vel grauius ſunt

eiuſdem ſpeciei, & ſolum diſtinguũtur ſecundum magis, & minus: homicidiũ vero caſuale, & voluntarium ſpecie ſunt diſtincta. Addo contra id quod in particulari dicit Rodrig. Abortum ſcilicet fœtus animati eſſe homicidium magis qualificatum, eo quod occidatur corpus, & anima deſcẽdat ad limbum: nam dico quod vtplurimum, magis qualificatum, & grauius eſt homicidium quo occiditur adultus, quam quando occiditur abortiuus. Nam cum duo rixantur adinuicem, ſi ſunt ambo in peccato m. vt in multis occaſionibus ſolet contingere, is qui alium occidit, & occidit corpus, & facit vt anima vadat ad infernũ damnatorum, quod grauius eſt quam animam abortiui vadere ad limbũ puerorum: & tamen non negabit Rodrig. poſſe Prælatum diſpenſare cum ſuo ſubdito homicida voluntario ſecreto non notorio, qui occidit hominem qui probabiliter creditur mortuus in peccato mortali. Quod adhuc probo ex eo quod Greg. XIV. reuocauit Bullam Sixti V. circa abortum, cum tanta benignitate, vt excommunicationem Sixti reſeruatam Papæ, committeret cuiuis confeſſori ab Epiſcopo approbato: exinde enim credendũ eſt quod irregularitatem ex abortu contractam nõ ſic voluerit reſeruare, vt nec Prouincialis, nec Generalis Ordin. potuerit in illa diſpenſare.

4 Adhuc pro hoc ſecundo dubio quærit Rodriguez *tom. 1. qq. q. 24. art. 52. §. Quinto notandum*, vtrum Vicarius, ſeu Subprior Conuentus mortuo Prælato locali, vt Priore, Goardiano, & cæteris, poſſit in hac irregularitate diſpenſare? Et primo arguit quod non poſſit, à ſimili. Nam iuxta Panormit. quem citat, capitulum *Sede vacante* non ſuccedit in his; quæ mortuus Epiſcopus habebat ex iure particulari, ſeu priuilegio, ſed in illis quæ habebat de iure communi: at Prælatus Conuentualis

tualis mortuus non habebat de iure communi diſpenſare in irregularitate homicidij voluntarij, ſed ex priuilegio:ergo Subprior, vel Vicarius Conuentus defuncto ſuccedens, illi non ſuccedet in hoc priuilegio particulari. Nihilominus reſpondet Rodriguez ſe credere quod dictus Subprior, ſeu Vicarius defuncto ſuccedens in hoc poterit diſpenſare: probat dupliciter primo, quia hoc priuilegium non conceditur dignitati Abbatis præcisè, ſed in fauorem animatum quod ſic cōceſſum innuit poſſe extendi ad perſonam habentem eandem omnino iuriſdictionem. Secundo probat, quia beneficia principum recipiunt extenſionem de vno caſu ad alium ſimilem. Quod videtur poſſe probari ex cap. *cum dilecta, de confirm. vtili, & inutili.* Ex illis verbis. *Nos eiuſdem æquitatis ſimilitudine prouocati.* Ego opinionem Rodriguez non reprobo. Eam tamen non admitterem, ſi Prælatus localis viuens abſentiam faceret à Conuentu: in illius enim abſentia, credo Subpriorem id non poſſe, nec Vicarium, quia non eſt ſedes vacans, nec tantam iuriſdictionem habet Capitulum abſente Epiſcopo, quantam habet ſede vacante per mortem Epiſcopi.

5 Adhuc pro iſta diſpenſatione quam poſſunt concedere Prælati Regulares virtute dicti priuilegij Martini V. aduerto duo. Primum eſt, quod ſi diſpenſaret cum ſubdito in iſta irregularitate ex conceſsione Pij V. facta Patribus Dominicanis, de qua ego dixi 1. *tomo Dubior. Regular.* verbo *Abbas*, tunc non poſſent diſpenſare cum ſubdito in iſta irregularitate abortus animati: quia Pius V. in illa conceſsione cōceſsit Prælatis Dominicanis erga ſuos ſubditos id quod Concil. Trid. conceſsit Epiſcopis *in ſeſſ. 24. cap. 6.* At ibi Concilium excepit irregularitatem homicidij voluntarij, cuius di-

ſpenſationem negauit Epiſcopis, & proinde eandem negauit Pius V. Prælatis Dominicanis. Debent ergo Prælati Regulares in hac diſpenſatione vti non illa conceſſione Pij V. ſed conceſſione citata Martini V. quæ amplior eſt. Secundo noto quod cum Martinus V. in citata conceſſione concedat poſſe Prælatos Regulares diſpẽſare in homicidio voluntario, dummodò non ſit notorium: ad cognoſcendum quando crimen ſit notorium, conducit valdè quod tradit Farinacius *tom. de Inquiſitione tota q.* 21. maximè *num.* 11. 18. 39. 47. *&* 49. vbi ad notorium dicit requiri decem teſtes, & non ſufficere pauciores. Facit etiam quod tradit gloſſa in cap. *Manifeſta* 2. *q.* 1. *in ſummario gloſſæ*, videlicet, quod illud quod ſciunt quinque in ſecreto, adhuc dicitur occultum, vide ibi: quia ſæpius hæc in praxi contingunt non ſolum in materia homicidij, ſed etiam in aliis in quibus agitur de publico, vel notorio.

6 Ad ſecundum quæſitum dicò, ſuppoſito, quod Prouincialis, & Prælatus Conuentualis poſſunt in hoc abortu diſpenſare, poſſunt etiam illud cuiuis ſuo ſubdito committere, vt cum alio ſuo ſubdito diſpenſet. Probo ex traditis à Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 40. *n.* 13. vbi dicit, quod iuriſdictio conceſſa alicui per priuilegium principis, eſt ordinaria; quod intellige niſi princeps limitet, vt illa alteri non ſubdelegetur: & iſta authoritas diſpenſandi in homicidio voluntario cõceſſa Prælatis Regularibus à Martino V. eſt iuriſdictio principis data per priuilegium, & Martin. V. non eam reſtrinxit, ſicut Pius V. fecit in ſua conceſſione facta Prælatis Dominicanis, dicens vt per ſe ipſos diſpenſarent, & non per alios. Cum ergo hæc conceſſio Martini V. ſit conceſſio per priuilegium data, erit conceſſio, ſeu iuriſdictio ordinaria, & non reſtricta. At conſtat quod id quod quis

habet

habet ex iuriſdictione ordinaria,poteſt alteri committere, ſeu delegare, iuxta communem Doctorum opinionem,de qua latè vide Sanch.*in 3.lib.de matrim.diſp.31.num.*1. citantem Doctores, & textus.

7 Ad tertium quæſitum dico,quod ſi iſte Religioſus poſt commiſſum hoc delictum præſens fuit in Capitulo, ſeu cœtu aliquo, in quo ſuperior dixit in generali, diſpenſo vobiſcum in omni irregularitate; talis Religioſus manſit ſufficienter diſpenſatus in iſta irregularitate,ita vt nulla amplius diſpenſatione indigeat:talis enim diſpenſatio abſolutè data, fuit impenſa à potente, & volente dare, & proinde debet ſuum ſortiri effectum. Ità in terminis docet Nauar.*in Sum.Latina,c.*26. *num.*13.vbi loquens de diſpenſationibus,& abſolutionibus datis à Prælatis Regularibus in Capitulo,in generali, ſubdit hæc verba. *Quod Religioſi notare debent, qui in viſitationibus ab irregularitate, & alijs cenſuris, abſoluuntur à ſuperioribus, nam eſto tunc non meminerint, illa ſublatæ cenſentur, neque tenentur aliam quærere abſolutionem; ſed ſatisfaciunt confitendo peccata ob quæ illas incurrerint.* Sic Nauar. citans Angelum, Syluest.& Rozele.

8 Ad vltimum quæſitum dico: quod ſi iſte Religioſus poſt abſolutionem legitimam à peccato abortus,& ab excommunicatione illi annexa, neque habens qui diſpenſaret in irregularitate, neque habens recurſum ad Prælatum diſpenſantem, celebrauit, timens probabiliter notabilem infamiam ex omiſſione celebrationis, non peccauit ſic celebrando; nec tenetur iterare illas confeſſiones, quas fecit illo tempore quo poſt peccatum ritè confeſſum, fecit, dum diſpenſationem non obtinuit,nec fuit in moroſa negligẽtia illam procurandi, nec celebrauit niſi quando aliter vitare non potuit infamiam. Secus ſi celebrauit antequam ritè à

primo peccato abortus, & illius cenſura abſolueretur? vel ſi celebrauit, ſine periculo infamiæ; pro quo vide omnino quæ diximus in proximè *præcedente caſu* 11. *num*.4. quæ applica ad hunc delinquentem.

CASVS XIV.

De quadam dote facta Clerico titulo patrimonij ad Ordines.

QVidam carens patrimonio, ſuſcepit Ordinem ſacrum Subdiaconatus. Huius rei miſertus quidam vir pius, dixit prædicto Clerico ſe illi donare triginta aureos ſingulis annis in pecunia, vel rebus æquiualentibus, qui redditus annuus computatur pro dote ſufficienti ad Ordines ſuſcipiēdos: quam ſummam dixit ſe illi donare pro ſuſcipiendis cæteris Ordinibus ſacris: & Clerico ſimul donauit domum contiguam ſibi, in qua Clericus viueret. Et addidit donator hæc verba. *Sed manducabimus, & conuiuemus myſticè, vel ſimul.* Suſcepit Clericus Ordines ſacros ſub hoc titulo, & recepit illos triginta aureos modo expoſito habitans iuxta donatorem cum porta domus vtrique communi. Poſt aliquot annos Clericus non benè viuens, & ob tædium conceptum aduerſus donantem, ex domo donatoris exiuit: & donator noluit illi amplius donare 30. aureos promiſſos, nec illorum æſtimationem.

Quæritur, an prædictus donator potuerit reuocare hanc donationem, & negare Clerico hos 30. aureos annuos? & videtur quod ſic: nam iſta promiſſio, & donatio videtur quod fuerit cōditionalis propter illa verba

ba appoſita: *Sed manducabimus ſimul.* id eſt, dummodo manducemus, & conuiuamus ſimul. Promiſſio vero, ſeu donatio conditionalis non obligat, non impleta conditione: & Clericus non impleuit conditionem, quia noluit conuiuere, & manducare myſticè cum donatore. Secundo probatur, quia actus actiuorum non extenduntur vltra intentionem agentis, teſte Ariſtotele: id eſt, mea promiſſio non extēditur vltra illum modum, vel intentionem, quam non intendi: ſed iuxta modum quem intendi. At iſte donator quādo promiſit illos 30. aureos ſolum intendit illos donare quamdiu Clericus conuiueret, & manducaret cum donante: ergo abeunte Clerico, & non conuiuente cum donatore, nec cum illo manducante, non tenetur donator ad promiſſionem implendam. Tertio, quia promiſsio poteſt reuocari à donatore, vel promiſſore, ſi poſt promiſsionem res mutentur notabiliter, vt tradunt Doctores communiter: ſicut votum factum Deo non obligat vouentem, ſi poſt votum res notabiliter mutentur: at poſt promiſsionem huius donatoris res notabiliter mutatæ ſunt, exiuit enim Clericus à domo donantis, & noluit cum illo conuiuere: ergo ad promiſsionem factam non tenetur: & præterea quod res mutatæ fuerint conſtat, quia Clericus poſtea malè vixit, quæ eſt mutatio notabilis.

1 Ante reſponſionem præmitto primo, prædictum Clericum licitè potuiſſe ſacros Ordines recipere virtute illius promiſsionis, ſeu patrimonij, loco patrimonij paterni, etiamſi aliàs nihil haberet vnde viueret. Cardinales enim Concil. Trid. Romæ declarant, quod Clericus carens patrimonio, vel beneficio poterat ordinari virtute alicuius donationis ſibi ab aliquo factæ, ſi eſſet cōgrua ad ſuam ſuſtentationem, & talis ab Epi-

ſcopo iudicata. Citat hãc declarationem Cardinalium Azor *tom.2.lib.3.cap.4.q.1.* ſed addiderunt Cardinales, dummodo donatio vera ſit, non ficta, & ſimulata. Et iſta donatio fuit vera, & ſecuto effectu. Secundo præmitto in hoc caſu, de quo quæritur, non ſolum interueniſſe promiſſionem acceptatã à donatario, ſed etiam donationem realem ſecuto effectu: nam Clericus per aliquod tempus recepit illos 30.aureos,& eſt nimis diuerſa, ſola promiſſio de futuro non ſecuto effectu, ab illa donatione, quæ iam effectum ſortita fuit, vt conſtat ex iure, praxi, & Doctoribus. Tertio præmitto quod Concil. Trid.*ſeſſ.21.c.2.de reform.* præcipit quod patrimonium, vel beneficium ad cuius titulum Clericus ordinatus eſt, non poſſit à dicto Clerico renuntiari, permutari, vel alienari, niſi cum licentia Epiſcopi, & prius conſtito quod prædictus Clericus aliunde ſufficienter habet vnde ſuſtentetur. Si autem prædictus Clericus ſine his circumſtantiis alienauerit, vel renunciauerit dictum patrimonium, vel beneficium, talis alienatio, vel renunciatio nullius ſint valoris.

2 Hoc poſito dico prædictum donatorem non potuiſſe reuocare iſtam donationem factam Clerico. Primo, quia iſta donatio fuit vera, & realis ſecuto effectu. Et præterea donatio facta cum his circumſtantiis, & pro cauſa pia, vt eſt iſta, nõ poteſt reuocari iuxta communem Doctorum opinionem, de quo inter alios videatur Nauar. *lib.3. conſiliorum, tit. de donat. toto conſil.5.* Quod vero hæc donatio non fuerit conditionalis, & dato quod talis fuerit, non ſit de tali conditione curandum, patebit ex ſolutione ad primum argumentum. Secundo probatur, quia res donata inter viuos, & tradita donatario, ſtatim transfert dominium rei donatæ in donatariũ, vt latè probat Rabello cum multis *tom.1.*

de

de obligat. iuſt. fol. 870. *col.* 1. At in iſto caſu interuenit donatio realis, & inter viuos: ergo donator tranſtulit dominium illorum 30. aureorum in donatarium Clericum ordinatum, qui illorum reddendorum acquiſiuit poſſeſſionem, qua proinde poſſeſſione non poteſt donator illum priuare. Tertio, quia hi 30. aurei annuales hodie effecti ſunt patrimonium Clerici ad cuius titulum ſuſcepit Ordines ſacros, vt patet ex dictis *n.* 1. At iuxta Concil. Trid. ibi citatum, patrimonium ad cuius titulum Clericus ordinatur non poteſt alienari, permutari, vel renunciari: ergo nec Clericus iſte poteſt hos 30. aureos renunciare, nec proinde donator poteſt illos reuocare, cum non poſſit reuocari id quod Concilium Tridentinum prohibet alienari: alias ſi donator poſſet reuocare, conuinceretur quod fictè, & ſimulatè, vel validè donauerit: & confirmatur, quia ſi Epiſcopus daret alicui beneficium ad Ordines ſuſcipiendos, vel pater alicui patrimonium ad eoſdem Ordines, nec Epiſcopus, nec pater poſſent tale beneficiũ, vel patrimonium reuocare. Quarto probatur à ſimili, ex eo quod traditur in cap. *Epiſcopus, de præbend.* vbi præcipitur quod ſi Epiſcopus aliquem ordinauerit non habentem congruum patrimonium vnde ſuſtentetur, nec beneficium Eccleſiaſticũ, tamdiù illi neceſſaria miniſtret, quamdiù in aliqua Eccleſia, &c. Si ergo ius canonicum obligat Epiſcopũ, vt det alimenta Clerico à ſe ordinato non habenti vnde viuat, & hoc nullo præcedente ad id pacto inter Epiſcopũ, & talem ſic ordinatum: maiorem obligationem habet iſte donator ſuſtentandi Clericũ iſtum cum quo fecit pactũ clarum, & expreſſum illum ſuſtentandi cum illis 30. aureis. Hanc opinionem videtur tenere Nauar. *lib.* 1. *conſil. tit. de temporibus Ordin. conſil.* 13. *num.* 3. vbi ait quod non

poruit

potuit ſoror cuiuſdam Clerici petere ab illo agrum, quem ipſi Clerico donauerat ad titulum Ordinum ſuſcipiendorum, etiamſi talis Clericus frater illi ſorori deberet ſummam pecuniæ ratione eiuſdem agri, & citat ad hoc duos textus iuris ciuilis: & ex ſolutione argumentorum patebit amplius probatio iſtius dicti.

3 Ad primum igitur argumentum in contrarium initio poſitum, quod eſt validius reliquis, dico imprimis hanc donationem non fuiſſe conditionalem, ſed abſolutam. Nam verba illa appoſita, *ſed comedemus ambo ſimul*, non ſunt conditio appoſita ſed ſolum modus donationis, qui modus non obligat, etiamſi non impleatur, iuxta communem ſententiam: declarauit enim donator per illa verba, modum quo eſſet traditurus illos 30. aureos. Et quod prædicta verba appoſita, non fuerint cõditio, probatur ex iis quæ tradunt Doctores declarantes per quæ verba apponatur conditio: & dicunt, vtplurimum ſolere conditionem apponi per hæc verba, *dummodo*, vel per *ſi*, vt ſi dicatur: dummodo hoc feceris, vel, ſi hoc feceris, vel ſimiles. Dictio vero *ſed*, non videtur idem ſignificare, quod *dummodo*, aut *ſi*. Videatur hac de re inter alios Sanch. *lib. 5. de matrim. diſp.* 1. *n.* 2. Secundo ad idem argumentum dico, quod licet illa donatio fuerit conditionalis, illa tamen conditio, quod poſſet alias donationes reuocare, habenda eſt pro non adiecta, neque vitiat donationem: nam conditiones appoſitæ in contractu impoſſibiles de iure, id eſt, quæ non poſſunt impleri niſi violato iure, non annullant contractum, vt latè probat Molin. *tom.* 1. *de iuſt. tract.* 2. *diſp.* 206. *concl.* 2. citans multa, & Sanch. *lib.* 5. *de matrim. diſp.* 4. *num.* 7. & Leſſ. 2. *lib. de iuſt. cap.* 18. *dub.* 15. *num.* 121. Iſta vero conditio, quod ſi non manducarent ambo ſimul, poſſet donator reuocare donationem,

tionem, non poteſt impleri ſine violatione iuris Trid. prohibentis ne Clericus alienet patrimonium datum ad Ordines ſuſcipiendos, nec proinde poſſibile eſt reuocari à donante: ergo talis conditio poſita contra ius debet pro non adiecta reputari, ita vt donationem iam poſſeſſam non reuocet. Tertio adhuc probo hanc donationem non fuiſſe conditionalem. Nam hæc donatio facta modo prædicto fuit examinata ab Epiſcopo, & iudicata ſufficiens ad Ordines ſuſcipiendos, iuxta citatam declarationem Cardinalium: ergo non fuit conditionalis. Valet optimè conſequentia, quia ſi fuiſſet conditionalis, non poſſet acceptari ab Epiſcopo, nec iudicari ſufficiés, quia non poterat ordinare Clericum cum patrimonio dubio, & pendente à conditione futura, ageret enim Epiſcopus in hoc contra Concilium iubens abſolutè, vt Clericus habeat patrimonium, quod intelligitur verum, abſolutum, independens à conditionibus. Cum ergo iſta donatio vt præſentata Epiſcopo debuerit carere conditione, ſeu illis verbis: *ſed ambo comedemus.* Illi ſic præſentatæ, & iudicatæ ab Epiſcopo tanquam abſolutæ, & non conditionali ſtandum eſt. Et huic donationi coram Epiſcopo factæ ſtandum eſt, non vero illi quæ ſolum inter illos priuatim ordinata eſt.

4 Ad ſecundum argumentum dico, tunc intentionem agentis non extendi vltra mentem illius, quando intentio eius eſt libera, ſeu poſita in libertate agentis; quando vero illa intétio eſt de obligatione ipſius operis, ſeu annexa neceſſario tali operi, tenetur agens operari ſecundum intentionem talis operis, & non poteſt habere aliam intentionem alienam ab opere illo. At in iſto caſu per illam promiſsionem acceptatam, donans tenetur habere intentionem debitam, ſeu annexam huic

huic donationi acceptatæ,& in effectu ſecutæ. Secuto enim effectu non eſt liberum aliud, vel aliud intendere. Et poteſt exponi per illud quod Doctores dicunt in materia de voto. Videlicet quod intendens verè vouere, ſeu votum facere, & non intendens ſe obligare, vel non exequi rem promiſſam, peccat mortaliter, & tenetur ad votum, vt tenet Sanch. cum communi *lib.4. Decal.cap.1. num.22. & ſeqq.* & *lib.1.de matrim. diſput.9.* Ergo cum hic intenderit verè promittere 30. aureos, idque non conditionaliter, ſaltem coram Epiſcopo, vt probatum eſt in ſolutione primi, non potuit habere intentionem talem, per quam ille effectus impediretur. Et confirmatur dictum Ariſtotelis, nam is qui promittit facere rem aliquam, ad quam faciendam lex præſcribit certam intentionem, tenetur adhibere prædictam intētionem legis, non vero ſuam intentionem propriam. Vt qui promittit dicere Miſſam pro aliquo certo, tenetur intentionem applicare pro illo, & non pro alio: ergo cum iſte donator promiſerit donare hos 30. aureos, & de facto donauerit, debuit habere intentionem præſcriptam à lege, videlicet à Concilio Trid. iubente vt donatio facta Clerico pro ordinibus recipiendis, ſit abſoluta, vera, realis, & non dubia, ſeu dependens à conditionibus. Et declaratur ex traditis à Sanchez *cit.loco 4. Decal. num.25.* vbi ait, quod vouens intendens verè vouere, & conſcius obligationis ex voto conſurgentis, licet tunc illius non meminerit, tenetur ad votum, quia implicitè voluit ſe obligare. At hic donator ſciebat obligationem conſurgentem ex Concilio Trident. vt ille mihi dixit, & proinde licet non intenderet ſe obligare niſi illo ſuo modo, implicitè, & virtualiter, voluit ſe obligare iuxta mentem Tridentin. obligantis ad veram, & abſolutam donationem,

nem, non dependentem à conditionibus.

5 Ad tertium dico, quod quando Doctores dicunt donatorem poſſe reuocare donationem, intelligitur, antequam illa ſortiatur effectum per poſſeſſionem acquiſitam à donatario in re donata: ſecus ſi iam donatarius poſſeſſionem, ac dominium rei donatæ acquiſiuerit. Si enim poſt poſſeſſionem iam acquiſitam ſuperueniat ingratitudo, vel res notabiliter mutentur, non poterit reuocare: ſic tenet Rabello *cit. tom. lib.* 8. *quæſt.* 9. *num.* 1. *&* 9. At in iſto caſu iam donatarius acquiſiuerat poſſeſſionem illorum 30. aureorum, vt dicitur in informatione, ac proinde non poterit illos reuocare. Et in particulari de illo quod additur in informatione, hunc Clericum poſt donationem malè vixiſſe, quæ cauſa fortè fuit vt à domo donatoris exiret, vel à donatore expelleretur: dico quod ex hac cauſa, quod malè vixerit, non potuit donatio reuocari. Pro quo facit lex iſtius Regni *lib.* 4. *Ordinat. tit.* 55. vbi ponuntur quinque cauſæ ex quibus cauſatur ingratitudo ſufficiens ad reuocandam donationem; & nulla illarum eſt ſi donatarius vixerit malè in ſua perſona, vel ſi diſceſſerit à domo donatoris. Ad hoc enim vt ſit ingratus neceſſarium eſt, vt donatarius inferat aliquod malum directè perſonæ donatoris, quod in iſto caſu non euenit. Et adhuc reſpondeo ad illud quod addit argumentum, poſt donationem iſtam res valdè fuiſſe mutatas. Dico enim cum Rabello proximè citato, quod hoc intelligendum eſt de mutatione notabili, ita vt inde promiſſionis impletio reddatur impoſſibilis, vel illicita, vel damnoſa, vel inutilis donāti, vel donatario, quorum nihil in hoc caſu interuenit ex eo quod iſti Clerico reddantur 30. aurei extra domum donatoris, vt patet diſcurrendo per omnes particulas proximè poſitas.

CASVS XV.

De quadam venditione tritici annualis, non ſtatim oblato redditu annuali tritici.

QVidam vir nobilis vendidit Petro certam ſummam tritici reddendi ſingulis annis, quæ ſumma Luſitanè dicitur, *dous moyos de renda.* Quæ ſumma tritici appretiata fuit pretio ſexcentorum quinquaginta aureorum. Venditor habens neceſſitatem pecuniæ, antequam ſcriptura venditionis fieret, petiuit à Petro, vt ſtatim totam illam pecuniam donaret, & ſcripto particulari ſe obligauit intra certos dies facere ſcripturam venditionis, vel ad reddendam totam pecuniam receptam. Petrus totam pecuniam pretij tradidit ſtatim venditori. Propter certum impedimentum ortum circa tales redditus annuales tritici, ſcriptura non eſt facta in menſe vno aſſignato. Emptor videns illos redditus annuales eſſe dubios, & ſcripturam venditionis non fieri, petiuit à venditore vt vel triticum prædictum quotannis reddendum aſſignaret in alio agro non litigioſo, vel ſingulis annis dum ſcriptura non fiebat, ſibi emptori daret ſingulis annis illos duos modios, ſeu *moyos de trigo*, donec ſcriptura venditionis fieret. Et ita factum eſt, nam per quatuor annos in quibus ſcriptura facta non eſt; venditor dedit Petro *duos illos modios*, vel *moyos de trigo.*

Quæritur an Petrus in conſcientia poterit hoc triticum annuale recipere loco pecuniæ iam traditæ emptori? Et videtur quod non poſſit. Nam illud non potuit

tuit recipere ratione venditionis, & emptionis. Nam venditio illa nulla fuit donec ſcriptura venditionis facta non fuit, vt expreſsè habet lex iſtius Regni *lib.* 4. *Ordinat.tit.*8.§.3. & probat Rabello *lib.9.de obligat.iuſt. tom.1.quæſt.1.ſect.1.num9.* cum ergo emptio fuerit nulla in vtroque foro non poterit emptor ex hoc titulo venditionis illud annuale triticum recipere. Secundo videtur quod non poſſit illud recipere ratione cenſus: nam iuxta Motum proprium Pij V. ad validitatem cenſus debet interuenire Notarius publicus coram quo, & teſtibus numeretur pecunia, quæ omnia hic defuerunt. Neque tertio potuit hoc triticum recipere ratione contractus ſocietatis: in contractu enim ſocietatis non deſignatur certa ſumma reddenda ex lucro: & in hoc certa ſumma tritici reddenda deſignata fuit ſingulis annis reddenda. Nec denique apparet ex quo alio iuſto titulo hæc ſumma tritici recipi potuiſſet: ergo videtur reſtituenda. Et fuit hic caſus litigatus coram tribunali Regio.

1 Hoc non obſtante, credo prædictum emptorem potuiſſe in conſcientia hos redditus annuales recipere ſingulis annis antequam ſcriptura venditionis fieret per quatuor annos, neque ad reſtitutionem teneri. Probo primo, quia Petrus dans hanc pecuniam ante ſcripturam, & ante traditam poſſeſſionem, nullo modo intendit mutuare pecuniam, vt conſtat, ſed intendit facere contractum emptionis eo modo quo poſſet fieri, non amittendo intereſſe ſuæ pecuniæ, & ſic intendit facere contractum bona fide: & licet Motus proprius Pij V. de cenſibus in hoc caſu ſeruatus non fuerit quoad emptionem cenſus ob cauſam allegatam, nihilominus in hoc contra non defuerunt conditiones naturales requiſitæ ad emptionem cenſus fun-

datam in bonis venditoris. Ad cuius intelligentiam aduerto quod in citato Motu Pij V. ad validã emptionẽ cenſus requiruntur 12. vel 13. conditiones, quorum aliqua deficiente emptio cenſus non valet. Quo non obſtante dicit Reginald. *tom.2.lib.25.n.415.* citans Nauarrum, Valentiam, & Molinam, qui omnes dicunt, Pium V. non intendiſſe per illum Motum proprium definire vſurarium eſſe contractũ cenſus, in quo deeſſet aliqua ex conditionibus ibi aſſignatis: ſed ſolum voluit ad ſecuritatem illas conditiones in cenſus emptione concurrere: & aliàs prædictus cõtractus præſumeretur vſurarius in foro externo. Quo non obſtante dicunt citati Doctores, quod ſi in foro conſcientiæ conſtiterit, quod in emptione prædicti cenſus non interuenit fallacia, & quod datum eſt iuſtum pretium cum cæteris conditionibus requiſitis de lumine naturali, tunc emptio talis cenſus eſt valida in foro cõſcientiæ, licet non concurrant conditiones requiſitæ à Pio V. Conditiones vero requiſitæ de lumine naturali ad validam emptionem cenſus, ſunt quatuor tantum, vt refert Reginald. *cit. lib. num.* 411. & Rabello *cit. tomo lib.* 10.*q.*7. quæ conditiones in ſubſtantia ſunt. Prima, vt cenſus fundetur in re fructifera, quod hic interuenit, poſitus eſt enim cenſus in poſſeſſionibus fructiferis venditoris. Secunda, quod ematur iuſto pretio, quod hic etiam ſeruatum eſt: tradita enim illa pecunia iudicata fuit publicè iuſtum pretium pro illo redditu annuali tritici. Tertia, vt ſi perdatur in toto, vel in parte res immobilis, ſuper quam fundatus eſt cenſus, ſic etiam amittatur reſpectiuè in toto, vel in parte, id eſt, diminuatur redditus annualis cenſus, quæ etiam conditio hic non fuit. Quarta, quod non vendatur res immobilis ſuper quam fundatus eſt cenſus, abſque licentia

centia emptoris, quæ etiam hic interuenit. Hæ ſunt in ſubſtantia quatuor conditiones requiſitæ de lumine naturali, licet citati Doctores illas diuerſo modo enumerent. Cum ergo hæ conditiones in hoc contractu cenſus interuenerint, dicendum eſt contractum iſtum fuiſſe licitum in foro conſcientiæ, licet in illo defuerint conditiones requiſitæ à Pio V. qui ſolum decreuit de foro externo, & præſumptiuè.

2 Secundo principaliter probo Petrum non teneri ad reſtituendum hunc annuum redditum tritici receptum, ex eo quod tradit Valent. *tom.3. diſp.25. punct.1. & 2.* & Vega *1.p. ſumma*, ver. *vſura caſu vltimo*, & alij dicentes eſſe licitum iſtum contractum, videlicet: Do tibi centum, vt quotannis reddas mihi quinque, ſaluo capitali. Addit Valentia quod etiamſi contrahentes non ſpecificent aliquem contractum ſpecialem, poſſunt ibi tria concurrere, videlicet, vel contractus ſocietatis, & aſſecurationis, cum aſſecuratione, vel mutui cum lucro ceſſante, & damno emergente. Nam cum centum communiter ſingulis annis lucrentur decem, vel vndecim, ego paciſcor tecum contractu ſocietatis, quia do pecuniam, & tu ponis induſtriam, & ex decem quæ debet lucrari mea pecunia, remitto tibi quinque pro aſſecuratione meæ pecuniæ, ne pereat: & ad hoc ait Valentia cum Vega, quod ſi ego dedi alicui hæc centum, videns quod ille habet poſſeſſiones fructiferas, vel habet induſtriam negotiandi vt mihi reſpondeat cum lucro iuſto, quamuis illi non declarem, velle me contractum ſocietatis, vel aſſecurationis, vel damni emergentis: contractus eſt licitus, & poſſum ego recipere illa quinque abſque determinatione expreſſa contractus ſocietatis, emptionis cẽſus, vel cæterorum, ſed ſolum ex generali quadam intentione lucrandi il-

la quinque aliquo modo quo licitè fieri poſſit attentis circumſtantiis perſonarum. Quæ omnia in hoc contractu euenerunt. Nam iſte emptor dedit ſuam pecuniam fundatus in poſſeſſionibus fructiferis vẽditoris, & intendit lucrari ſua pecunia modo licito poſſibili: & in ſubſtantia interuenit emptio cenſus cum circumſtantiis, & conditionibus requiſitis de iure naturali, vt diximus *num.* 1. *præcedente*, ergo contractus, & lucrum annualis redditus fuerunt licita in foro conſcientiæ. Poteſt etiam hoc confirmari ex dicto communi Iuriſtarum dicentium: ſi non valet hoc quod ago prout ago, valeat vt valere poteſt, vt citat gloſſa in cap. *duo pueri, de deſponſ. impuber.* ver. *matrimoniũ.* Cum ergo conſtet quod iſte emptor non voluit mutuare, ſed emere, licet contractus non tenuerit, iuxta Motum proprium Pij V. validum tamen fuit de iure naturali in foro conſcientiæ, in quo læſio nulla data fuit.

3 Tertium fundamentum ob quod potuerit Petrus hunc redditum annualem tritici recipere ob datam iam à ſe pecuniam, eſt damnum emergens, vel lucrum ceſſans. Cum enim recepta ſit ſententia poſſe quemuis recipere aliquod lucrum ex mutuo vltra ſortem propter damnum emergens, iſte emptor habuit damnum emergens, quia, vt mihi dictum fuit, volebat hunc redditum annualem dare filio ſuo pro dote matrimonij contrahendi: cumque nec poſſet dare filio pecuniam illam iam datam venditori, nec filio daret illos modios tritici in re poſſeſſionis per ſcripturam venditionis, & proinde matrimonium filij dilataretur, reſultauit clarè emptori damnum emergẽs ex traditione ſuæ pecuniæ: ergo potuit licitè illum redditum annualem tritici recipere pro illo damno emergente: maximè cum prædictam pecuniam nõ mutuauerit, vt diximus,

ſed

ſed dederit titulo emptionis. Quod adhuc probatur à ſimili ex c. *ſalubriter, de vſuris*, vbi Papa decernit, quod ſi ſocer promiſit genero certam pecuniæ ſummam pro dote, & quamdiù illam pecuniam non tradit, dat genero poſſeſſionem immobilem fructiferam, poterit gener comedere fructus illius poſſeſſionis, quamdiù promiſſa pecunia non traditur, abſque vlla poſtea reſtitutione fructuum, idque ſine vllo peccato vſuræ, & ſic tenent omnes Doctores *ad cit. cap.* quo nihil clarius deſiderari poteſt ad noſtrum caſum: intelligitur ille textus quod gener non tenetur aliquid reſtituere de perceptis fructibus, quando ſocer tradiderit ſibi totam pecuniam promiſſam: & ratio principalis illius text. vt explicat Lud. Lop. 2. *part. tract. 6.* eſt damnum emergens accreſcens genero, qui tenetur ſuſtentare vxorem ex bonis ipſius generi, dum pecunia dotalis non traditur à ſocero: quod etiam in iſto caſu ſuo modo euenit, vt patet ex proximè dictis. Et idem dicendum erit ſi conſtiterit quod iſte Petrus emens incurrit etiam lucrum ceſſans, eadem enim eſt ratio, ac de damno emergente, vt Doctores dicunt. Pro lucro vero ceſſante, vel damno emergente computat Veg. 2. *part.* ver. *vſura, caſu* 76. quodcumque diſcommodum, vel incommodum accreſcens domino pecuniæ, vt fabricare opus neceſſarium, vel conueniens, quod non fabricauit ob defectum ſuæ pecuniæ, vel quid ſimile.

4 Quarto probatur ex eo quod tradit Sà *in Aphor.* ver. *vſura, num.* 8. videlicet quod ſi ego feci contractum qui in ſe erat vſurarius, ſed feci bona fide, poſſum retinere tantum lucrum, quantum aliàs per contractum licitum lucraturus eram: & conſonat huic dicto illud aliud Valent. *cit. loco punct.* 3. videlicet quod ſi feci contractum bona fide, & poſtea inuentus fuit vſurarius,

la quinque aliquo modo quo licitè fieri poſſit attentis circumſtantiis perſonarum. Quæ omnia in hoc contractu euenerunt. Nam iſte emptor dedit ſuam pecuniam fundatus in poſſeſſionibus fructiferis vẽditoris, & intendit lucrari ſua pecunia modo licito poſſibili: & in ſubſtantia interuenit emptio cenſus cum circumſtantiis, & conditionibus requiſitis de iure naturali, vt diximus *num.* 1. *præcedente*, ergo contractus, & lucrum annualis redditus fuerunt licita in foro conſcientiæ. Poteſt etiam hoc confirmari ex dicto communi Iuriſtarum dicentium: ſi non valet hoc quod ago prout ago, valeat vt valere poteſt, vt citat gloſſa in cap. *duo pueri, de deſponſ. impuber.* ver. *matrimoniũ.* Cum ergo conſtet quod iſte emptor non voluit mutuare, ſed emere, licet contractus non tenuerit, iuxta Motum proprium Pij V. validum tamen fuit de iure naturali in foro conſcientiæ, in quo læſio nulla data fuit.

3 Tertium fundamentum ob quod potuerit Petrus hunc redditum annualem tritici recipere ob datam iam à ſe pecuniam, eſt damnum emergens, vel lucrum ceſſans. Cum enim recepta ſit ſententia poſſe quemuis recipere aliquod lucrum ex mutuo vltra ſortem propter damnum emergens, iſte emptor habuit damnum emergens, quia, vt mihi dictum fuit, volebat hunc redditum annualem dare filio ſuo pro dote matrimonij contrahendi: cumque nec poſſet dare filio pecuniam illam iam datam venditori, nec filio daret illos modios tritici in re poſſeſſionis per ſcripturam venditionis, & proinde matrimonium filij dilataretur, reſultauit clarè emptori damnum emergẽs ex traditione ſuæ pecuniæ: ergo potuit licitè illum redditum annualem tritici recipere pro illo damno emergente: maximè cum prædictam pecuniam nõ mutuauerit, vt diximus,

ſed

ſed dederit titulo emptionis. Quod adhuc probatur à ſimili ex c. *ſalubriter, de vſuris*, vbi Papa decernit, quod ſi ſocer promiſit genero certam pecuniæ ſummam pro dote, & quamdiù illam pecuniam non tradit, dat genero poſſeſſionem immobilem fructiferam, poterit gener comedere fructus illius poſſeſſionis, quamdiù promiſſa pecunia non traditur, abſque vlla poſtea reſtitutione fructuum, idque ſine vllo peccato vſuræ, & ſic tenent omnes Doctores *ad cit. cap.* quo nihil clarius deſiderari poteſt ad noſtrum caſum: intelligitur ille textus quod gener non tenetur aliquid reſtituere de perceptis fructibus, quando ſocer tradiderit ſibi totam pecuniam promiſſam: & ratio principalis illius text. vt explicat Lud. Lop. 2. *part. tract.* 6. eſt damnum emergens accreſcens genero, qui tenetur ſuſtentare vxorem ex bonis ipſius generi, dum pecunia dotalis non traditur à ſocero: quod etiam in iſto caſu ſuo modo euenit, vt patet ex proximè dictis. Et idem dicendum erit ſi conſtiterit quod iſte Petrus emens incurrit etiam lucrum ceſſans, eadem enim eſt ratio, ac de damno emergente, vt Doctores dicunt. Pro lucro vero ceſſante, vel damno emergente computat Veg. 2. *part.* ver. *vſura, caſu* 76. quodcumque diſcommodum, vel incommodum accreſcens domino pecuniæ, vt fabricare opus neceſſarium, vel conueniens, quod non fabricauit ob defectum ſuæ pecuniæ, vel quid ſimile.

4 Quarto probatur ex eo quod tradit Sà *in Aphor.* ver. *vſura, num.* 8. videlicet quod ſi ego feci contractum qui in ſe erat vſurarius, ſed feci bona fide, poſſum retinere tantum lucrum, quantum aliàs per contractum licitum lucraturus eram: & conſonat huic dicto illud aliud Valent. *cit. loco punct.* 3. videlicet quod ſi feci contractum bona fide, & poſtea inuentus fuit vſurarius,

ſolum teneor reſtituere id quod extat, non vero id quod conſumptum eſt: vel teneor reſtituere id in quo factus ſum ditior. Addit tamen Valentia, quod ſtante dubio an contractus ſit vſurarius, & fuit iam factus contractus, non debent confeſſores ſtatim coniungere reſtitutionem, quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis: & in hoc caſu, ſaltem non conſtat clarè illum fuiſſe vſurarium, ob tot rationes ſupra citatas: & addit Valent. quod ſi facta diligentia non poteſt vinci dubium circa contractum, nec clarè conſtat fuiſſe vſurarium, non tenetur ad reſtitutionem, ob eandem cauſam, quia melior eſt conditio poſſidentis.

5 Sed adhuc duo aduerto, primum eſt, quod ſi prædicta pecunia data à Petro emptori, alias expoſita in contractu ſocietatis licito, & ordinario ſingulis annis valeret minus quã iſte redditus annualis tritici, quem recepit ſingulis annis, tunc Petrus emptor tenetur reſtituere emptori illud quod plus recepit vltra id quod pecunia valeret expoſita in contractu ſocietatis licito. Secundum eſt, quod licet credam potuiſſe Petrum recipere dictum redditum annualem tritici modo ſupradicto, conſulerem vt dictum contractum diſſoluat petens ſuam pecuniam ad tollenda dubia: quam ſi recuperare nequeat, denuo faciat contractum ſocietatis, vel emptionis cenſus iuxta Motum proprium Pij V. pro maiori ſecuritate conſcientiæ.

6 Ad argumentum poſitum in principio patet ſolutio ex ſupradictis, dicendum eſt enim potuiſſe Petrum hunc redditum annualem recipere ſingulis annis in foro conſcientiæ tum ex titulo emptionis cenſus, non quidem iuxta Motum proprium Pij V. ſed iuxta ius naturale concurrentibus illis 4. conditionibus, de quibus dixi *num.* 1. quæ in hoc contractu concurrerunt,

runt,tum etiam illud triticum potuit recipere propter citatum cap. *ſalubriter, de vſuris:* tum denique ob doctrinam ſupra traditam *num.* 2. à Valentia, & Vega, per quam conſtat quod illud recipere potuerit.

CASVS XVI.

Notata quædam circa emptionem cenſuum.

QVoniam materia cenſuum non raro contingit, eſtque valdè difficilis, volui hic breuiter ponere aliqua ſelecta, quæ collegi circa præcipuos aliquos caſus cenſuum: pro aliis vero remitto lectorem ad Farinacium *tom. de conſilÿs toto conſilio* 54. *& eodem tom. deciſ.* 10. *quæ eſt in 2. part. tomi tota illa deciſione.*

1 Quod ergo attinet ad cenſum emptum non numerata pecunia de præſenti, ſed ex vi ſolius debiti antiqui, vel ex pecunia olim data, vel mutuata, & alias conditiones Motus proprij Pij V. dico imprimis, Philippum Regem II. Hiſpaniæ, proprio ſcripto ordinaſſe Gubernatoribus, ſeu iudicibus Portugalliæ, vt dictum Motum proprium Pij V. in litium controuerſiis executioni non darent: & lites cenſuum non admitterentur fundatæ ſuper eodem Motu proprio, idemque mandauit ſeruari in Caſtella. Sic refert Roder. *de reddit. lib.* 1. *quæſt.* 13. *n.* 3. verſ. *in* 2. cum Auendan. *de cenſibus cap.* 37. *num.* 19. *&* 28.

2 Quod cenſus emptus ſine pecunia numerata præcedente debito claro, & liquido valeat etiam in foro externo, tenent multi, & graues Doctores in Hiſpania. Pariſ. *conſil.* 75. *num.* 32. *verſ.* 4. Floren. *in praxi*, verb.

*huiuſmodi cenſus,num.*95. Redoan. de rebus Eccleſiaſticis de conſtitutione annui cenſus *num.*61. Caball. *tract.de cenſur.quæſt.*7. per totum. Benedict. *Boni tract.de cenſibus, artic.* 35. vide deciſiuè Salas de vſu, & conſuetudine *c.*8.*num.*45. Surd.*conſil.*162.*à num.*38. Roder.*de reddit. annuis lib.*1.*quæſt.*13.*num.*3. Auendan.*de cenſibus,cap.*38. *à num.*7. Gratian. *de cenſibus,cap.*321.*num.*17. Farinac. *deciſ.*286.*à num.*1. in deciſionibus Rotæ. Nauar.*conſil.*1. *de emptione, & comment, de vſuris,num.*88. ver. *Eſt tamen quæſtio.* Rabello 1. *tomo lib.*10. *de cenſibus, quæſt. vltima,* cum ibi citatis, & Vega 1.*part. ſummæ,* verb. *cenſos,caſu* 24. §. *lo* 3. *digo*, & alij: & in praxi ſic iudicatum fuit Olyſſipone anno 1621. in quadam lite Ducis Bargantiæ: & in multis aliis locis Hiſpániæ, vt referunt varij Doctores, maximè Roder. *lib.*1. *de reddit. quæſt.*13.*n.*3. Vide etiam Ludouicum de Beia 3.*part. Reſponſ. Moral. caſu* 31. *per totum,maximè* §:*partem tamen*: & licet Pius V. dicat in ſuo Motu proprio, quod talis contractus ſine conditionibus ibi requiſitis, eſt vſurarius, intelligit ex fictione iuris, ſeu ex præſumptione, non vero à parte rei, & ſic ceſſante præſumptione iuris ceſſat pœna vſuræ, iuxta citatos Doctores à Vega citato caſu 24. & à Rabello *cit.libro quæſt.*6. in explicatione quintæ conditionis: & omnino vide Rodrig. in Bulla Cruciatæ in explicatione dicti Motus proprij Pij V. dum explicat quartam conditionem Motus proprij *dub.*1. §. *Digo lo* 3. vbi ſatis inclinat ad opinionem cit. Doctorum, quod valeat dicta emptio cenſus non numerata pecunia etiam in foro externo, vbi multa dicit.

3 Quod autem dicta emptio cenſus facta non numerata pecunia, ex vi ſolius debiti antiqui, valeat ſaltem in foro conſcientiæ, vltra citatos Doctores, tenet expreſsè Rodrig. loco citato in fine proximi num.2. &

Leſſius

Leſſius *lib.2.de iuſt.num.*8. Reginald.*tom.2.lib.25.n.*419. *verſ.5. dubium.* & Rabell.*cit.quæſt.6.num.*8. Nauar. *cit. comment.de vſuris, num.*88. Gratian. vbi ſupra *cap.*387. qui refert deciſiones Rotæ.

4 Circa illa verba Motus proprij, quod pereunte re in toto, vel in parte, ſuper quam fundatus eſt cenſus, debeat diminui pro rata etiam ſolutio cenſus ex parte venditoris. Circa hæc inquam verba tenet Rodriguez *in Addit. Ad ſumm.tom.3.*verbo *cenſos, cap.66.concl.*13. citans multos, illa clauſula Motus non obſtante hodie in Hiſpania contrarium ſeruari, & quod iam in publico tribunali oppoſitum iudicatum eſt, & quod hodie in fundatione cenſus eſt, poteſt adhiberi hæc clauſula, ſeu conditio; vt pereunte re cenſuaria non pereat cenſus, citat Molin. & alios.

5 In Motu proprio Pij V. ponūtur hæc verba propè finem: *Si aliquid detur, vel remittatur, vel dimittatur contra mandata Bullæ tacitè, vel expreſsè, id poſſit à fiſco vindicari.* Quo poſito, quæris: Si aliquis emit cenſum pecunia non numerata, ex vi ſolius debiti antiqui, an emptor amittere debeat pecuniam quam antea dederat etiam in loco, vbi dictus Motus proprius obſeruatur? Credo quod non, ſed quod pecunia illi reſtituetur, deductis expenſis, & fructibus receptis. Probo primo, quia in omni venditione, ſeu emptione quando eſt nulla, & iubetur reſcindi, emptor recuperat pecuniam, quam primo dederat: at contractus cenſus eſt emptio, & venditio. Secundo, quia pupillus, & minor licet contrahant nulliter abſque licentia Tutoris, vel Curatoris, & proinde contractus reſcindatur, nihilominus pupillus, aut minor non perdunt pecuniam datam, licet teneantur ad reſtituendum damnum contractus, & ad id quod acceperunt virtute cōtractus, vt tenet San-

chez *lib.6.de matrim.diſp.38.num.2.*quod applica ad intentum. Tertio,quia alias iſte Motus proprius eſſet lex valdè rigoroſa, ſi vellet amitti pecuniam capitalem olim debitam, & datam pro emptione cenſus: quod non ſperatur à Summ.Pontifice Patre benigno. Neque Motus proprius id declarat, imo nec innuit. Quarto, quia licet Motus proprius prohibeat poni in emptione cenſus conditionem de ſoluendo lucro ceſſante ob negligentiam debitoris cenſus. Nihilominus non prohibet Papa vt ſoluatur damnum emergens ob negligentiam illius,vt tenet expreſsè Rodrig.in expoſitione eiuſdem Motus proprij *dub.* 7. & Rabello in explicat. eiuſdem *condit.3.num.*15. Cum ergo Papa nolit vt emptor cenſus perdat intereſſe damni emergentis, multo minus debet velle vt perdatur tota pecunia olim data, & debita à venditore cenſus, maximè quando contractus factus fuit bona fide, & abſque peccato. Ad illa ergo verba Papæ dicentis ſecus data repetenda eſſe à fiſco, dicendum eſt illa non debere referri ad omnes clauſulas contentas in corpore Bullæ, ſed ſolum ad caſum poſitum in verſiculo in quo ponuntur citata verba,qui verſiculus incipit: *Pacta etiam continentia*,& ad clauſulam proximè antecedentem in verſiculo *volumus*,vt patebit legenti. Facit quod tenet Sanch.*lib.7.de matrim.diſp.*108.*num.*3. & 8.*lib.de matrim.diſput.*161.*ad finem*,vbi ait clauſulam poſitam in fine,tunc ſolum referendam eſſe ad omnia contenta in lege, quando in omnibus præcedentibus eſt eadem ratio; ſecus ſi ſit diuerſa ratio. Et præterea tunc poſſe referri ad præcedentia, quando lex adiicit verba iſta: *Vt præfertur*, vel hæc:*Sicut in præmiſſis*. Et hîc non currit eadem ratio,vt perdatur pecunia olim data, & debita. Neque iſte caſus eſt ſimilis illi poſito in eadem Bulla in verſ. citato

volumus,

volumus,& in verſ.cit.*Pacta etiam continentia:* nec Papa ponit illa verba *vt præfertur*,ſiue *in præmiſſis:*ac proinde prædicta pecunia olim data,& debita non perditur fiſco: imo arguo ex verbis Bullæ: nam ſi Papa non vult amitti pretium cenſus, niſi in caſu ibi poſito in verſiculo *volumus*,ſignum eſt quod nolit idem pretium perdi in alio caſu, dato quod contractus ſit nullus.

CASVS XVII.

De quodam matrimonio contracto cum varijs conditionibus circa dotem, & arrhas.

QVidam vir, & fœmina nobiles matrimonium contraxerunt ſubſequentibus cõditionibus. Fœminæ pro dote datæ ſunt viginti octo millia ducatorum, ſic diſtributa: videlicet duodecim millia ducatorum in æſtimatione duarum commendarum, quas Rex dedit marito,quarum æſtimatio erant ſeptingenti quinquaginta mille ducati ſingulis annis, ſeptem millia in quodam officio honorifico, de quo non agitur,quia pactũ fuit,vt mortuo marito (ſicut iam mortuus eſt)de tali officio lis non moueretur.Sex millia in quadam conceſſione Regis colligenda in nauibus Regnorum externorum, quæ ſine debita licentia portum Olyſſiponenſem intrarent, id eſt, ſine debito regiſtro: quarum bona ſpectant ad fiſcum Regium: ſed hæc ſex millia effectum non habuerunt, quia ſimiles naues prohibitæ, & confiſcandæ nunquam intrarunt. Tria millia in veſtibus, monilibus, & iocularibus ad ornatum muliebrem: quæ tria millia dicitur in rigore, &

veritate,

veritate, quod vix pro mille poſſent æſtimari. Itaque ex his 28. millibus aureis nõ recepit maritus, niſi æſtimationem duarum commendarum, ſingulis annis reddentes 750. ducatos; quæ tamen commendæ illius morte ceſſabant, & ceſſarunt. Ex parte fœminæ pactum initum eſt, quod maritus de bonis ſui maioratus, & aliis poſſeſſionibus ſibi daturus erat ſeptem mille aureos pro arrhis: & quod mortuo illo, ſibi reddenda erat per integrum dos cum arrhis, quod vt ſecurius recuperare poſſet additum fuit, vt mortuo illo ſine filiis, illa maneret in domo poſſidens, & gubernans domum, & bona mariti, quod lex Luſitana vocat (*ficar à molher por cabeça do cazal*) idque donec dotem, & arrhas promiſſas recuperaret per quinque annos ſic vixerunt in eadem domo pacificè, abſque filiis. Intra hos quinque annos, cum vir eſſet infirmus ad mortem; fœminæ ſcriptum propria manu firmatum dedit, per quod confitebatur ſe omnem dotem ſibi promiſſam integrè recepiſſe. Conualeſcente marito ex morbo, fœmina ob certam cauſam petiit diuortium matrimonij coram iudice Eccleſiaſtico, illudque obtinuit contra voluntatem mariti per tres ſentẽtias, ab eoque diſcedens receſſit in Monaſterium Monialium. Et per ſententiam iudicatum eſt vt maritus eidem in vita daret mille aureos pro alimentis: illa vero marito reſtitueret mille quingentos aureos, quos ſecum tulit de domo mariti ad Monaſterium vadens. Quo poſito propoſita ſunt ſequentia dubia pro foro tantum conſcientiæ.

Primum eſt. Si æſtimatio commendarum à Rege facta, & data, poteſt recipi in conſcientia, cum ſint bona Eccleſiaſtica, & credatur eſſe ſimoniam talia bona pretio æſtimari: & quæritur an ſit ſimonia.

2. An teneatur maritus ſoluere illa ſex millia aureorum

rum promiſſa à Rege in fiſco nauium intrantium ſine regiſtro, cum maritus illa ſex millia nunquam receperit, neque in toto, nec in parte.

Tertium. Si eſt obligatio dandi illi arrhas, cum illa à domo viri diſceſſerit diuortiumque impetrauerit?

Quartum. Suppoſito, quod quando vir mortuus eſt, litigabatur cauſa, & erat litis pendentia, an valida foret ſcriptura in qua maritus viuens cõfitebatur totam receptionem dotis, cum id falſo confiteretur, eo quod ex dote ſolam æſtimationem commendarum recepe- rit; an inquam hac lite pendente, potuerit illa ſe ingerere in poſſeſſionem, & regimen domus mariti inuito teſtamentario, & hærede, vt tanquam caput domus ſuam dotem, & arrhas recuperaret, idque iudicis ſententia non expectatà?

Quintum. Si faciens ſe caput domus, ſeu *cabeça da cazal*, vt lex dicit, ad dotem, & arrhas recuperandas ante ſententiam iudicis, eaque de cauſa excommunicationem fecit fulminari contra detentores aliquorum bonorum defuncti mariti, vel eidem aliquid debentes, vt poſſit illis iuramentum exhiberi circa prædicta, teneantur ſcientes denunciare, & iurantes teneantur veritatem dicere: attento quod excommunicatio lata ſit ſupponendo quod illa eſſet caput cazalis, domum mariti gubernans, idque præcedente diuortio ab illa procurato inuito marito? & an prædicta excommunicatio valida fuerit?

Sextum. An dato quod excommunicatio valida fuerit, famuli, & aliæ perſonæ, quibus defunctus maritus debebat ſeruitia, & obſequia, & alia debita, habentes aliquid de bonis defuncti, poſſint pro ſatisfactione ſuorum ſeruitiorum illud retinere, non denunciantes, & illud in iuramento recepto tacentes? Attento, quod illud

illud declarantes nunquam, aut difficillimè reſtitutionem ſui ſeruitij, vel debiti recuperabunt?

Septimum. Si coloni, conductores, vel ſimiles qui cum marito cõtractum fecerant, & poſt mortem illius cum hærede, ac teſtamenti executore compoſitionem fecerant, cautionem recipiẽtes ab ipſis, id eſt, apocham: idque ante promulgatam excommunicationem, an hi poſt publicatam excommunicationem teneantur ad denunciandum, vel ad veritatem iurandam?

Octauum. Si defunctus in ſuo teſtamento præcepit hæredi, vel executori teſtamenti, vt certa debita reſtitueret, vel certas obligationes impleret, poſſit fieri ſatisfactio talium debitorum, & obligationum de bonis defuncti, non obſtante excommunicatione, & litis pendentia circa dotem? & idem quæritur de expenſis factis pro funere defuncti.

Nonum. Suppoſito, quod dicta dos fuerit ferè phantaſtica, & vxor per annos decem recepit ſingulis annis mille aureos pro alimentis ratione dotis, an teneatur reſtituere hæredibus defuncti pro rata id quod illi datum eſt pro alimentis vltra valorem, & qualitatem dotis, eo quod illi data ſunt illa mille contra voluntatem mariti, qui erat dominus illorum.

Vltimum. Si aliquæ perſonæ, quibus defunctus aliquid debebat, poſſint hoc ſibi debitum à defuncto recuperare ab illis qui defuncto tantumdem debebant vtendo ferè compenſatione, permittente hærede; idque non obſtante excommunicatione lata?

1 Ad primum dubium: Dico non eſſe ſimoniam recipere æſtimationem commẽdarum Militarium, quales ſunt iſtæ. Nam commendæ militares non ſunt materia ſimoniæ. Tenet expreſsè Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 4. de ſimonia, c. 27. num. 6.* citans Victoriam, Rodrig. *tom. 4.*

*tom.4. Addit. ſummæ, cap.*133. *concluſ.*11. Reginaldum *tom.*2.*lib.*19.*num.*78.& alij : & probatur ex praxi. Nam in Hiſpania vbi commendæ Militares frequentiores ſunt. Conſuetudo antiqua eſt, vt Reges æſtimationem commendæ aſſignent viris nobilibus, vt certas fœminas ducant in vxores. Non eſt autem credendum tam pios, & Catholicos Reges id ſic facere frequenter, & publicè, ſciente Summo Pontifice, ſi res eſſet materia ſimoniæ. Secundo, quia commenda nec eſt officium, nec beneficium Eccleſiaſticum, vt in illius æſtimationis collatione incurri poſſit ſimonia: officium enim Eccleſiaſticum, vel beneficium datur propter actionem ſpiritualem, vt cantandi in choro, dicendi D. Officium, & ſimiles. At commendatur pro actione temporali, & ſæculari, qualis eſt militare in bello. Sic tenet Saa *in Aphor.*verb.*ſimonia n.*2. & Rodriguez *cit.c.*133. ait commendam eſſe ius merè temporale recipiendi decimas, quod ius poteſt conuenire puro ſæculari. Nam ſæcularis conducens redditus beneficij alicuius Clerici pro hoc anno, pro quibus Clerico aſſignat certam ſummam pecuniæ ſingulis annis, habet ius recipiendi decimas vt patet, & tamen non eſt ſimoniacus, quia illas decimas non recipit pro officio, vel beneficio Eccleſiaſtico. Et eodem modo habens commendam, licet habeat ius recipiendi decimas, non illud habet propter officium, vel beneficium Eccleſiaſticum, vel aliud ſpirituale, ſed propter actionem temporalem militiæ, ad quam paratus eſt vocante Rege. Videantur prædicti Doctores citatis locis, vbi plura de hoc dicunt, & alios citat.

2 Ad ſecundum dico, Maritum non teneri poſt mortem ſoluere illa ſex millia, de quibus quæritur, cum illa nunquam receperit in dote. Probo, quia in promiſ-

ſione

ſione illorum ſex millium pro dote, virtualiter, vel etiam formaliter interuenit pactum, quo maritus ſe obligauit ea ſe ſoluturum, ſi videlicet ſibi traderentur pro ſuſtentanda vxore, & oneribus matrimonij, hic enim eſt finis propter quem dos datur viro ab vxore. cum ergo hæc pecunia ſex millium in nauibus prædictis nunquam tradita ſint marito, videtur quod ad ſoluenda hæc ſex mille non obligetur, cum conditio non ſit impleta, id eſt, Si mihi dederis dotem, ſoluam illam tibi poſt mortem. Quod probatur clarè ex *l. Quæro, 56. §. Inter locatorem, ff. locati.* vbi dicitur: *Non implenti implendum non eſt*; & probatur ex opinione communi omnium Doctorum dicentium, contractum conditionalem non obligare, ſi conditio appoſita non impleatur: & hoc magis patebit ex ſolutione, vel reſponſione ſequenti ad tertium, vbi probo non obligari hunc maritum ad ſoluendas arrhas, cum illi dos tradita non fuerit integra, niſi pro rata dotis.

3. Ad tertium dico, quod hæc fœmina non perdidit arrhas præciſè ex eo quod diuortium petierit, & obtinuerit: & probo, quia ſi illa habuit ius petendi diuortium marito ad id cauſam dante, quale ius habuiſſe videtur cum per tres ſententias illud obtinuerit, proſequens tale diuortium vſa fuit ſuo iure, nemo autem vtens iure ſuo pœnam meretur: ergo procurans, & obtinens diuortium per iudicem Eccleſiaſticum, & cum iuſtitia non meretur talem pœnam qualis eſt arrharum amiſſio. Secūdo. Quia vxor acquirit ius ad arrhas per conſummationē matrimonij, ſicut inter alios probat Molina *tom. 2. de iuſt. tract. 2. diſp.* 431. & citat ad hoc Anton. Gomez, Valaſcum, & alios: ſed hæc mulier conſummauit matrimonium: ergo acquiſiuit ius ad arrhas, nec tale ius amiſit per iuſtam procurationem diuortij

uortij, quia in illo procurando iuſtè, nulli fecit iniuriam, vt diximus. Ex alio vero capite *potuit hæc mulier arrhas amittere*, ſi non in totum, ſaltem in parte, quia ſcilicet totam dotem promiſſam non tradidit marito. Eſt enim communis Doctorum opinio, quod vxore non tradente viro totam dotem promiſſam, non tenetur maritus arrhas ſoluere, niſi ſaltem pro rata dotis traditæ. Ita quod ſi nihil ex dote tradidit, nihil illi debeatur pro arrhis: ſi vero ſolam partem dotis tradidit, ſolum ſoluet arrhas proportionatas parti dotis traditæ. Sic tenet Sanchez *lib.6.de matrim.diſp.37.num.2.* citans multos text. & Doctores, & Rabello *tom.1.de oblig. iuſt. lib.6.q.4. §. Tunc etiam.* Et probatur etiam per legem *quæro* citatam proximè in reſponſ. ad ſecundum, & per rationem ibi adductam. Nam promittere arrhas pro dote eſt contractus conditionalis, & proinde non impleta conditione, ſi dotem dederis, non obligabitur vir ad ſolutionem arrharum promiſſarum. Quantitas vero arrharum, quas maritus pro dote poteſt promittere, eſt taxata *in lib.4. Ordin. Portugall.tit.47.* vbi dicitur quod pro arrhis dabitur ſolum tertia pars dotis ab vxore traditæ.

4 Ad tertium dico. Quod videtur quod hæc mulier nó potuerit eſſe caput domus, ſeu *cabeça do cazal*, mortuo marito, eo quod cum illo non viuebat tempore mortis mariti. Probatur, quia lex iſtius Regni *lib.4.tit.95.* in principio dicit, quod vxor per mortem mariti manebit caput domus, ſeu *cabeça do cazal*, ſi viuebat cum illo in hora mortis commenſalis illius, &c. Hæc autem in hora mortis mariti non viuebat cum illo, cum iam ab illo fecerit diuortium, & viueret in Mõnaſterio. Nec obſtat quod maritus in contractu dotis illi promiſit quod illo mortuo, illa maneret caput *do-*

mus ſuæ, illam gubernans vſque ad integram recuperationem dotis, & arrharum: non obſtat, quia hæc promiſſio mariti non potuit præiudicare legi citatæ Portugalliæ diſponenti, quod vt vxor per mortem mariti maneat caput *domus*, & *cazalis*, debet conuiuere marito in hora mortis, quod in iſta defuit: nam inferior per ſuum contractum non poteſt contraire legi ſuperioris, vt patet *ex Reg.64. in 6.de Regul. iur.* vbi dicitur, quod ea quæ contra ius fiunt, debent pro infectis haberi, & alibi ſæpè. Secundo non obſtat, quia in contractibus præcipuè attendenda eſt mens contrahentium: & clarè colligitur, quod maritus in contractu dotis faciens illam per ſuam mortem caput *cazalis*, debuit habere mentem conformem ad talem legem, nec credendus eſt voluiſſe quod caput domus ſuæ maneret mulier ab illo per diuortium ſeparata: ſed id promiſit conformiter ad legem, ſi videlicet illa in hora mortis conuiueret amicabiliter. Poteſt hoc etiã probari ex lege damni infecti in principio, *ff. de damno infecto*, vbi dicitur quod verba debent intelligi iuxta ſubiectam materiam, & naturam contractus: ac proinde in verbis quibus maritus viuens illi promiſit, quod per ſuam mortem maneret caput *cazalis*, conſideranda eſt materia, & contractus, de quo agebatur: erat enim materia matrimonij, & inter coniuges amicos, & ea de cauſa illam conſtituebat caput *cazalis*: quæ coniugalis amicitia mutata eſt per diuortium. Et confirmatur, quia promiſſio reuocari poteſt, ſi poſt illam res ſunt notabiliter mutatæ: vt omnes Doctores dicunt. At poſt iſtam promiſſionem quod illa per mortem viri maneret caput *cazalis*, res ſunt notabiliter mutatæ per diuortium ſcilicet, quæ eſt maxima mutatio poſſibilis inter coniuges.

5 Quod

5 Quod vero attinet ad id quod obiter tangit prædictum quæſitum quartum, videlicet maritum ante diuortium illi dediſſe apocham, ſeu ſcriptũ in quo confitebatur ſe omnem dotem promiſſam in integrum recepiſſe: cum hinc pendeat maior pars reſolutionis iſtius caſus, antequam reſpondeam an talis apocha valida fuerit, noto primo: quod iſta apocha, ſeu dotis receptæ confeſſio in re fuit donatio, per quam maritus donauit vxori dotem quam illa ſibi debebat: nam donatio eſt ſi tibi remitto actionem quam habeo in te: vt tenet Nauar. *conſil.* 1. *de teſtam.* in fine dicens quod remittere eſt donare. Idem tenet Reginald. *tom.* 2. *lib.* 25. *n.*616. *facit lex* 18. *C. de donat.* & cap. *veniens, il primeiro, de teſtibus, cum gloſſ. ibidem, & gloſſ.* in cap. *ſi quis ordinauerit, de ſimonia*, verbo, *Ab executione.* Secundo noto quod donatio inter coniuges prohibita eſt per multa iura ſæcularia etiã iſtius Regni, & per ius canonicum quos textus refert, & citat Rabello *tom. de obligat. iuſt. lib.*6.*q.*13.*ſect.*2.*num.*8. Tertio noto, quod donatio inter coniuges ſi quando licitè fit, confirmatur per mortem, dummodo ante mortem præcedat rei traditio vera, hanc tamen donationem poterit maritus in vita reuocare, vt expreſsè tenet Rabello citato proximè loco in fine *num.*10. *& ſect.*3. *num.*16. *&* 17. vbi *num.*16. ait poſſe hanc donationem inter coniuges reuocari, & expreſsè, & tacitè: & tenet Molina *tract.*2. *de iuſt. diſp.*439. §. *Secundum ſi eadem tom.*2.

6 Hoc poſito, cenſeo prædictam apocham, ſeu confeſſionem dotis receptæ, ſeu remiſsionm dotis fuiſſe nullam, & inualidam. Fundamẽtum præcipuum huius dicti eſt, quia talis remiſsio, ſeu donatio inter coniuges non fuit confirmata iuramento in vita, nec confirmata per mortem mariti, cum ipſe in vita ſaltem taci-

tè reuocauerit, mouendo litem ſuper validitate talis apochæ, ſeu confeſſionis: imo, & per ipſum diuortium ſit de facto annullata talis remiſſio dotis. Hoc in terminis tradit Molin. citata diſp. & citato §. vbi loquens de confeſſione dotis facta à marito vxori poſt celebratum matrimonium ponit hæc verba. *Interim tamen dum perſeuerat matrimonium, poſſe reuocari à viro, cenſerique reuocatam ſi fiat inter ipſos diuortium.* Sic ille. Et licet diuortium non fieret, ſufficienter illã reuocauit maritus, facto ſuo, id eſt, mouendo litem ſuper validitate dictæ apochæ, ſeu confeſſionis: hæc enim litis motio tacita fuit, imo clara reuocatio dictæ apochæ, & cõfeſſionis: non ſolum enim verbo, ſed etiam facto poteſt quis facere reuocationem, argumento clarè ſumpto ex cap. *Dilecti 2. de appell.* vbi gloſſa verb. *facto prouocare*, multos text. citat vtriuſque iuris inter alia dicens, plus eſſe factis demonſtrare, quam verbis dicere, pro quo citat *l. ff. de ædil. edict. ſi tamen, §. ei qui*, & *ff. de leg.* de quibus in fine, & cap. *ad Audientiam, eod. tit. de appell.* cum ergo, & maritus reuocauerit facto, & diuortium ab illa procuratum interuenerit, dicendum omnino eſt prædictam confeſſionem dotis receptæ (aliàs falſam) & apocham ſuper illa datam fuiſſe nullius valoris. Secundo principaliter probatur ex illis quæ tradit Rodrig. *tom. 3. ſum. c. 133. concl.* 21. dicens donationem factam inter coniuges diſſolui, ſi poſt donationem factam inter ipſos ortæ ſunt graues diſcordiæ, & inimicitiæ, etiamſi naſcuntur culpa coniugis donãtis: pro quo citat text. *iuris ciuilis*, & quatuor graues Doctores recentiores, quos vide. At inter hos coniuges poſt datam apocham, & remiſſionem dotis ortæ ſunt graues diſcordiæ, cum propter illas ſententia diuortij lata fuerit. Quod idem clarius ait Rodrig. *cit. cap. concl.* 20. vbi ait donationem

inter

inter coniuges reuocari, ſi inter illos fiat diuortium, niſi is qui fecit donationē ratificet, vel poſt diuortium reconcilientur:& citat in marg. vnā leg. Rozel. Syl. Angel. Idē tenet Mol. *tom. 2. de iuſt. tract. 2. diſp. 289. §. Tacitè cenſetur*, dicēs id intelligi cum diuortium fit inuito altero coniuge, vt hic contigit:& citat Mol. tres leges iuris ciuilis:& hi cōiuges poſt diuortiū non ſunt reconciliati; nec maritus ratificauit remiſſionē dotis; imo facto reuocauit motione litis circa dotis confeſſionem. Quod itē vir poſſit reuocare donationē factam vxori tenet Sanch. *lib. 6. de Matr. diſp. 1. n. 2.* multa citans cum Ordin. iſtius regni *lib. 4. tit. 65.* Tertio facit ad hoc quod tradit Rabel. *cit. lib. 6. q. 10. ſect. 2. §. His poſitis*. citās Couar. Barboſ. & alios, videlicet; quod hæredes huius defuncti poſſunt litē mouere circa illam confeſſionem dotis factam à defuncto, an fuerit ſimulata & ficta, vel fraude obtēta, quod ex indiciis cōiecturari debet, quas circumſtantias, & indicia hæredes ventilabunt, vide Mol. *cit. diſp. 439. §. vt quod tenendū ſit*. Adde quod ſi vxor per preces importunas hanc dotis confeſſionē extorſit à marito, tunc per mortē mariti non cōfirmatur, Sanch. *lib. 4. de Matr. diſp. 10. n. 7.* ſaltem in foro conſcientiæ.

7 Ex omnibus proximè dictis videtur colligi, quod dicta vxor malè fecit, imo peccauit, eo quod lite pēdente ſuper validitate remiſſionis dotis factę à marito, illa voluit recuperare totā dotem à ſe non datā, & inualidè ſibi remiſſam. Cōſtat hoc ex eo quod in iure canonico, tit. *vt lite pēdente in 6. & Decretal.* præcipitur vt lite pendēte nihil innouetur: illa vero innouauit, dotē recuperans etiā impetratis cēſuris à iudice Eccleſiaſt. Nec excuſabitur illa dicēs, quod maritus in vita id illi cōceſſit, faciens illā poſt mortē caput domus ſuæ, & *cabeça do casal.* Nā vt ſupra diximus, maritus illam nō poterat fa-

cere caput cazalis contra diſpoſitionem legis, eo quod tempore mortis non conuiuebat cum marito, & præterea quia apocha, ſeu confeſsio, & remiſsio dotis fuit à viro reuocata in vita, vt patet ex tot Doctoribus ſupra citatis.

8 Iam ad quintum quæſitum dico, quod ſi excommunicatio lata fuit, ſeu impetrata ſub titulo, quod illa eſſet *cabeça do cazal*, ad recuperandam totam dotem, credo quod excommunicatio fuit nulla, & proinde nón ligabat. Probo primo, quia quando aliquid impetratur à iudice per narrationem falſi, conceſſo iudicis eſt nulla, vt Doctores dicunt in materia de matrim. maximè Rodrig. *tom.2.qq.q.46.art.6.§.Pro maiori.* & in hoc caſu narratum eſt falſum, quod ſcilicet eſſet *cabeça do cazal*, ad recuperandam integram dotem, cum de hoc eſſet lis mota vt patet. Secundo, quia ex parte iudicis error, ſeu deceptio paſsiua interceſsit, putauit enim illam eſſe *cabeça do cazal*, & habere ius ad exigendam totam dotem, illamque recuperandam; quod ius illa non habebat ob multa à nobis dicta proximè *num.6.* Si vero iudex excommunicationis ſciret illam non habere ius ad totam dotem recuperandam, profecto excommunicationem non fulminaret in re tam dubia, maximè cum ſuper remiſsione dotis lis mota iam eſſet. Tertio, quia iudex Eccleſiaſticus non poteſt cogere per cenſuras, vt aliquis ſoluat debitum incertum, ſed ſolum id quod eſt debitum certum. At incertum eſt an huic vxori tota dos debeatur, tum ob litem motam, tum ob dicta *num. 6.* quia illa dotem totam marito non tradidit, quam totam vult recuperare ex titulo confeſsionis, ſeu remiſsionis factæ à marito, quæ tamen à marito reuocata eſt, & per diuortium annullata. Cum ergo tam incertum ſit an illi debeatur

tota dos, non poterit iudex obligare per cenſuram vt debitum tam incertum illi ſoluatur. Facit quod ait Rodrig. *tom. 3. ſum. cap.* 105. videlicet, quod quando dubitatur an excommunicatio ſit iuſta, vel iniuſta reſpectu cauſæ, quæ mouit ſuperiorem ad illam fulminandam, non tenetur obedire ille, qui ſi obediat patietur aliquod damnum in ſe, vel damnum alteri cauſabit. In hoc vero caſu poterit contingere vt aliquis reſtituens huic vxori rem illi non debitam, cogatur poſtea idem reſtituere hæredi defuncti cum ſuo damno notabili, ſi videlicet poſtea iudex ſæcularis iudicet vxori non deberi totam dotem.

9 Ad ſextum dico, quod licet hæc excommunicatio eſſet valida, famuli, & cæteræ perſonæ, de quibus hîc quæritur, non tenentur manifeſtare id quod habent. Probo primo, quia excommunicatio lata pro furtis, vel aliis rebus detentis, & vſurpatis non obligat illos, qui rem aliquam poſsident iuſto titulo, vt iſti poſsident, eo quod defunctus illis debebat hęc debita clara, & liquida. Quod vero retinens rem cum iuſto titulo non teneatur parere excommunicationi, neque item illi qui ſciunt talem poſsidere illam rem iuſtè, quod non teneantur hi de illo ſic habente denunciare, eſt opinio communis, maxime Nauar. *in ſum. Latina, c.* 17. *n.* 113. *& ſeqq.* Henriq. *tom.* 2. *lib.* 13. *cap.* 21. *num.* 1. Si vero aliquis horum plus haberet de bonis defuncti, quam eſſet debitum quo ſibi defunctus obligabatur, reſiduum debiti reddere tenebitur illi cui iudicatum fuerit deberi. Addo quod iſti, de quibus hic quæritur, non tenentur denunciare cum periculo claro amittendi id quod poſſident, ſciẽtes certo moraliter quod illud quod habent vt ſibi debitum, vel poſtea nō recuperabunt, vel in recuperando facient magnas expenſas. Sed ad maiorem

iſtorum ſecuritatem, ſatius illis erit credere quod excommunicatio lata fuit nulla ob dicta ſupra *num.* 8. & eo quod non eſt obligatus quis ſoluere debitum domino incerto, vt ſupra diximus.

10 Ad ſeptimum reſpondeo eodem modo quo ad ſextum, videlicet quod iſti, de quibus quæritur in 7. caſu, qui ante excommunicationem compoſitionem fecerant, & habebant apochas, & cautiones ab hærede, & teſtamenti executore datas, non obligantur ad reſtituendum, vel denunciandum, poſsident enim iuſto titulo, maximè cum non obligentur bis ſoluere idem debitum, & cum periculo claro, quod poſtea rem ſuam non recuperabunt. Et quia iam ſoluerunt hæredi qui erat in poſſeſsione recuperandi debita: & poſſeſsio iſtius vxoris fuit quaſi per intruſionem ob litem pendentem. Si vero fortè per iudicem ſæcularem iudicatum fuerit quod vxori tota dos reddenda ſit ob apocham à marito datam vxori in vita per confeſsionem dotis: tunc iſti de quibus quæritur deobligabuntur à reſtitutione, ſiquidem in re iam ſoluerunt quod debebant hæredi, & hæres per ſententiam ſoluet illi vxori id quod iſti debebant, & ſibi hæredi ſoluerant, & è contra, ſi ſententia feratur, quod iſti vxori tota dos non debebatur, etiam hi de quibus quæritur non tenentur iſti vxori ſoluere, ſiquidem iudicatum eſt illi non deberi totam dotem quam petebat: & quod illi debetur per ſententiam iudicis habita proportione dotis datæ, ſoluetùr ab hærede per ſententiam iudicis.

11 Ad octauum dico primo, quod ſi quando defunctus mortuus eſt, non erant in domo ſua aliqua bona propria, ſed ſolum aliena, quæ ille debebat creditoribus, in tali caſu ex his bonis alienis facienda eſt pompa funeralis, moderata tamen: & ad hoc poterat hæres

recuperare debita quæ defuncto debebantur, ſi non erat aliqua pecunia, de qua fierent funerales expenſæ, neque debitores id ſoluentes excommunicationem incurrebant. Sic tenet Sayro *Clau. Regia lib.* 10. *tract.* 5. *cap.* 10. *n.* 23. citans multos Doctores, & dicens, quod quando in domo defuncti non ſunt alia bona niſi illa, quæ debet realiter, de illis faciendæ ſunt expenſæ funerales, quia creditor oppoſitum volens erit inuitus irrationabiliter. Sed ſi tempore mortis defunctus haberet alia bona propria, de illis, non de alienis pompa funeralis facienda eſt. Neque item de bonis, ſeu de illis, quæ ſunt alteri debita, poterunt ſolui legata, & obligationes iniunctæ in teſtamento. Nam ſtante lite pendente, an vxori dos tota debeatur, mobilia quæ ſunt in domo defuncti ſunt bona litigioſa, vt patet cum ſuper illis mota ſit lis: bona vero litigioſa quatenus talia ſunt, non poſſunt alienari, ſeu diſtrahi, vt colligitur ex textio cap. *vt lite pendente*, cum gloſſ. ibi in verbo *litigioſi*, & eodem titulo *in* 6. *cap.* 1. cum gloſſa ibidem verbo *litigantibus*. Qua de cauſa ſtante lite pendente ceſſandum eſt ab his ſolutionibus dubiis donec feratur iudicis ſententia, cuinam primo ſoluendum ſit, & hoc maximè quia dos mulieris habet multa priuilegia vt debeat præferri cæteris debitis.

12 Ad nonum dico ſicut ad octauum, videlicet quod durante lite circa dotem, iſte debitor defuncti non poteſt ſe componere cum creditore ipſius defuncti, quia incertum eſt vtrum hæredi, an vero mulieri ſoluendum ſit. Quod ſi ſe compoſuerint modo expoſito in quæſito, periculum erit quod diſtrahatur res litigioſa, & alteri debita, contra textus citatos num. præcedente, & ſic ſoluens exponitur periculo bis ſoluendi, vt ſupra dictum eſt. Debet ergo debitor defuncti ſtāte lite pen-

dente, & excommunicatione valida exiſtente, denunciare iudici excommunicationis, ſe certum quid debere defuncto, & videat cui illud dandum ſit, quod tamen dabit cum cautione debita, ne poſtea illud amittat, & bis ſoluat idem debitum.

13 Ad vltimum dico, quod ſi iudex mandans mulieri dari mille aureos ſingulis annis pro alimentis, iudicauit per ſe, ac directè cauſam dotis, quod ſcilicet tota deberetur mulieri, ob cõfeſsionem mariti, & iudicans apocham illi datam à viro fuiſſe validam, tunc mulier in foro conſcientiæ poteſt retinere dictos mille aureos abſque obligatione aliquid ex illis receptis reſtituendi, quia per iudicis ſentẽtiam licitè eos retinet. Si vero iudex qui iuſſit illi dare illos mille aureos pro alimentis non iudicauit ex officio cauſam dotis, niſi ex reſpectu diuortij, & ob ſolam informationem datam ab illa dicẽte quod ad matrimonium tradiderat pro dote ſuo viro viginti octo mille aureos, iudicans quod reſpectu talis dotis debebantur illi mille aurei, tunc res eſt magis dubia. Nam imprimis certum eſt, quod vir tenetur vxorem alere etiamſi illam ſine dote duxerit, vt tenet Sanchez *lib. 4. de matrim. diſp. 26. n. 21.* citans Innocentium cum aliis octo grauibus Doctoribus: & proinde hic vir tenetur hanc vxorem alere, maximè cum ab illa ſaltem partem dotis receperit: & alere illam debet conformiter ad ſuum ſtatum, etiam poſt ſententiam diuortij. Sola ergo quæſtio eſſe poterit, an illi mille aurei alimentorum fuerint exceſsiui, maximè cum illa ſe receperit ad Conuentum Monialium, vbi Minores expenſas facere debebat: & conſiderandum etiam eſt an attenta ſua perſona, prædicta mille ſcuta eſſent exceſsiua pro alimentis, quod meum non eſt iudicare: & proinde ſtante dubio, illa accedente ſententia iudicis

ſecurè

ſecurè videtur potuiſſe illos mille aureos pro alimentis recipere, nec illos debere reſtituere, cum, vt proximè dicimus ex Innocentio vir teneatur alimenta dare vxori quam duxit etiam indotatam. Addo etiam, quod licet ſupra *n. 3.* dixerim arrhas dandas eſſe vxori iuxta qualitatem dotis adductæ. Alimenta tamen conſtante matrimonio non ſunt illi danda iuxta quantitatem dotis traditæ viro, ſed iuxta qualitatem vxoris talis viri.

CASVS XVIII.

De cuiuſdam virginis defloratione, & homicidio ferè inde ſecuto.

QVidam homo valdè nobilis ingrediebatur domum cuiuſdam fœminæ viduæ, cum cuius filia virgine habebat oſcula, & tactus obcœcos, idque cum facilitate, illáque non multum repugnante in principio, licèt ille id precibus, & promiſsis antea impetraret: idque fecit per annum cum dimidio: poſtea intentans de facto copulam cum illa habere, reſtitit illa vehementer, & actus non eſt ſubſecutus. Poſtea alia die intentans ille eandem copulam actualem, reſtitit illa ſimiliter, ſed non cum tanta vehementia ſicut prima vice fecit, & ſic illam deflorauit: & declaratur quod quando ille prima vice copulam intentauit, illaque reſtitit, ille minatus eſt illi mortem, obiiciens eidem, quod ideo copulæ non conſentiebat, quod ab alio iam deflorata erat. Quæritur an teneatur vir illam dotare, & deflorationem reſtituere? & declaratur quod iſte

vir

vir eſt aliàs matrimonio cum alia copulatus.

2 Hic idem vir, eo quod quidam frater iſtius puellæ, illam abduxit à domo matris, intentauit hunc fratrem puellæ in publico iniuriare: & cum hoc animo intrauit domum matris, vbi tunc iſte filius exiſtebat die clara, cum intentione formata, & deliberata non occidendi, ſed ſolum intendens vt illum de domo matris fugere faceret. Ingreſſus domum matris, frater puellæ occurrit intranti euaginato gladio, & paruo pugione, & prius intentauit ſtatim pectus intrantis gladio perforare, quam intrans nobilis gladiũ euaginaret. Quod videns intrans, & credens propriam vitam periclitari, niſi iuuenem occideret, euaginauit gladium, & prædictum iuuenem interfecit, ita tamen vt ipſe occiſor manſerit cum tribus vulneribus ab adoleſcente receptis. Et declaratur quod iſte vir vltra quam quod erat valdè nobilis, erat etiã reputatus viribus fortiſſimus. Declarat etiam ipſe occiſor, quod ſi ille pro ſui defenſione minus faceret, quam fecit, ſua vita periclitaretur. Declarat etiam, quod in alio tempore, antè iſtum ingreſſum habuit animum occidendi hunc adoleſcentem: ſed illo animo depoſito nunc cum domum matris intrauit propoſuit formaliter illum non occidere, ſed ſolum ad fugam cogere. Hoc poſito, quæritur an iſte occiſor peccauerit mortaliter occidendo pro ſua defenſione: & vtrum homicidium fuerit voluntarium, an caſuale: & vtrum teneatur occiſor reſtituere vitam, & damna hæredibus defuncti.

1 Ad primum quæſitum dico, abſque dubio teneri defloratorem illam dotare, illique reſtituere iuxta qualitatem perſonæ ipſius fœminæ. Primo, quia interuenerunt in principio preces importunæ hominis nobilis ad fœminam inferiorem ſibi, & promiſſiones, quæ

duo

duo minuunt voluntarium, maximè in fœmina fragili, de quo Sanchez *lib.4.de matrim. diſput.*10.*num.*4. & Rabello *tom.*1.*de obligat.iuſtit.*1.*part.lib.*3.*quæſt*... qui dicunt preces importunas, & promiſſiones minuere voluntarium. Secundo, quia minatus eſt illi mortem, & exprobrauit, quod videretur ab alio deflorata: ſolæ autem minæ mortis hominis robuſti erga fœminam fragilem cauſant omnino metum cadentem in virum conſtantem, & tollunt omnino voluntarium, maximè cum fœmina ante has minas reſtiterit. Conſtat vero quod extorta per metum etiam leuem ſunt reſtituenda, iuxta Sanchez *cit.lib.diſp.*9.*n.*4. Neque obſtat quod puella antea cōſentiebat facilè in oſculis, tactibus, &c. vnde poſſet videri, facilè conſenſiſſe in copula; non obſtat, nam qui dat libenter minus, non cenſetur dare libenter quod eſt maius: multo vero minus eſt conſentire in oſculis, & cæteris, quam in defloratione per quam fœmina perdit matrimonium futurum, & incurrit multo maiorem infamiam. Neque obſtat quod ait Sanchez *citata diſput.* 10. *num.* 4. raro ſcilicet preces importunas viri inducere reſtitutionis obligationem, niſi quando (ait) puella vi talibus precibus voluntate repugnante, ſolum vt importunitatem repellat, conſentit deflorationi. Ad hoc enim dico quod hæc omnia poſſumus credere hic contigiſſe, & puellam conſenſiſſe tantum vt importunitatem repelleret, imo vt minas præteritas mortis fugeret: & illius etiam ſecunda reſiſtentia ſatis indicat ſe conſenſiſſe victam precibus. Aliud exemplum ponit Rabello *citata quæſtione num.*5.& aliud Vega Minimus 2.*part. ſummæ*, verbo *ſtuprum caſu* 1. quæ confirmant hanc reſponſionem, quæ omitto breuitatis gratia, quia ſuppono hoc eſſe certiſſimum.

2 Ad

2 Ad ſecundum quæſitum dico primo, hoc homicidium non fuiſſe voluntarium: vt enim probat Suarez *tom.de cenſuris, diſput.44.ſectione 1.num.2.* ex D. Thoma ibi citato, vt aliquid ſit propriè ac directè volūtarium, non ſatis eſt quod ſit voluntarium modo aliquo in ſua cauſa, ſed opus eſt quod ſit voluntarium in ſe, & in ſuo effectu. Exemplum habere me domi medicinam purgatiuam choleræ, non eſt propriè, & formaliter velle purgationem, vel potionem ſumere, quia poſſum aliàs illam medicinam habere domi, vt illam dem alteri: vel poſſum non habere neceſſitatem illius. Sic igitur vt homicidium ſit propriè, & formaliter voluntarium, debet eſſe volitum, & prætenſum clarè in ſe, & ita vt clarè proponat occidere. Et non ſufficiet ſolum velle vulnerare, quia vulnerare non eſt occidere. At hic homo licet voluerit cogere adoleſcentem ad fugam, hoc non eſt velle occidere: quinimò expreſsè mentaliter propoſuit ſe non occiſurum, quod propoſitum excludit omnem voluntatem occidendi. Si enim dicas hoc homicidium eſſe voluntarium, ſequeretur quod eſſet directè volitum, & directè nolitum. Probatur ſequela, quia primo fuit directè nolitum: hic enim clarè propoſuit non occidere, & ſic fuit directè nolitum: & per te eſt voluntarium, ergo eſt directè volitum: quæ implicatio non eſt admittenda. Secundo probatur, quia principaliter iſte homo voluit ſe defendere, cum occidit, vt ipſe ait: itaque ſolam defenſionem voluit directè, occiſionem vero indirectè, & minus principaliter. Adde quod vir nobilis, & reputatus fortiſſimus non poterat cum honore fugere ab adoleſcente inferiore ſibi in nobilitate, idque in luce clara diei: ac proinde homicidium fuit ſolum caſuale. Videatur Suarez *citata diſputatione 44.num.4.ſect.1.* vbi clarè tenet quod

is

iis qui ſolum vulnerare intendit, ſi caſu ex calore iracundiæ occidat,non eſſe homicidam voluntarium ſaltem in foro conſcientiæ: hic autem minus intendit quam vulnerare,ſolum enim intendit fugam cauſare.

3 Dico ſecundo. Hunc hominem peccaſſe mortaliter, & incurriſſe irregularitatem homicidij caſualis. Quod peccauerit mortaliter conſtat,quia licet non intenderit occidere,tamen dabat operam rei illicitæ.Intrauit enim domum alienam cum armis, & intendens cogere ad fugam filium matris illius cum infamia,quę omnia illicita ſunt & iniurioſa, & occaſionem dantia, vt filius ſe defenderet cum armis, & intrantem violenter domum matris,expelleret: & ille ſic intrans debuit aduertere has omnes occaſiones poſſe eſſe cauſam homicidij. Quod vero id teneretur,& deberet aduertere, colligitur clarè ex cap.vltimo *de homicid.in 6.* vbi Papa,de quodam,qui iuſſit alium verberare,exprimẽs, vt caueret ne occideret: & mandatarius excedens in flagellando occidit: reſpondet Papa quod talis mandans incurrit irregularitatem,quia tenebatur aduertere tale homicidium contingere potuiſſe. Quod vero irregularitatem incurrerit, probatur ex cap.vlt. proximè citato, & ex cap. *Tua nos,de homicid.* caſus enim ibi adducti ſunt ſimiles iſti: & prætetea quia omnes Doctores dicunt incurri irregularitatem homicidij caſualis,quando occidens antea dabat operam rei illicitæ,& occaſionatæ ad occidendum, quod in iſto homicida contigit, ob iam ſupradicta in principio huius numeri: & vtraque pars iſtius dicti videtur probari ex iis quæ tradit Candelabrum Aureum *in tract.de irregular. num.*212. vide Sylueſt. ver. *homicidium* 3.*q*.4.

4 Dico tertio hunc teneri reſtituere hæredibus occiſi damna ſecuta, ſi quæ illis ex morte illius reſultarunt,

runt, ad arbitrium prudentis viri. Probatur primo ex illa Regula iuris quæ dicit. Qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur: iſte vero ingrediens domum alienam viduæ, cum animo iniuriandi filium cauſam damni dedit: & hoc videtur expreſsè tenere D. Thom. *2.2.q.64.art.8.in fine cap.* dicens, quod qui dat operam rei illicitæ, non euadit homicidij reatum, ſi ex ipſius opere mors ſequatur. Nota verba, homicidij reatum, id eſt, obligationem ad pœnam ſubeundam, & damna reſtituenda. Et probo ex eo quod tradit Rabello *cit.lib. quæſt.12.* citans Mercatum, videlicet, quod intrans domum alicuius animo adulterandi, vel faciendi aliquam iniuriam, ex qua fuit aggreſſus à marito, vel alio ſi iſte ſic intrans occidit maritum, vel alium vt ſe defenderet, adhuc teneretur reſtituere aggreſſori occiſo, propter cauſam quam illi dedit ob iniuriam intentatam: imo addit quod vir etiam nobilis tenetur tunc fugere, ſi prius intentaſſet talem iniuriam. Conſtat vero quod hic, de quo agimus, ingreſſus eſt domum animo faciendi iniuriam adoleſcenti, & ſciebat adoleſcentem eſſe intus: cum tamen intrans cum animo adulterandi ſupponat maritum non eſſe domi vxoris cum qua intendit adulterare: & proinde maiori periculo homicidij ſe expoſuit iſte quam intrans animo adulterandi, & proinde occidens aggreſſorem tenetur ad reſtitutionem. Facit denique lex *ſi plures, §. Sed ſi fidei iuſſor.ff.qui ſatiſdare cogantur,* vbi dicitur quod lex non ſuffragatur ſubiicienti ſe periculo ſua ſponte: & iſte libenter ſe ſubiecit periculo occidendi, vt patet ex dictis.

CASVS

CASVS XIX.

De quadam emphyteuſi, cum certis conditionibus facta.

QVidam dominus directus Eccleſiaſticus dedit Petro quandam poſſeſſionem immobilem ſub emphyteuſi ordinario contractu, ſic dicens in contractu. Do Petro in emphyteuſi talem certam poſſeſſionem, pro vita trium perſonarum, ita videlicet, vt primus poſſeſſor in fine vitæ ſuæ nominabit ſecundam perſonam. Et ſecunda eodem modo nominabit tertiam, qui omnes ſingulis annis ſoluent directo domino certam penſionem cum declaratione, quod nullus illorum poſſit alienare, nec diſtrahere, nec transferre dominium vtile eius emphyſis, ſeu poſſeſſionis.

Poſſedit Petrus virtute prædicti contractus dictam poſſeſſionem immobilem titulo primę vitæ, & virtute illius, in teſtamento quod fecit, nominauit ſuam vxorem pro ſecunda vita. Poſtea ductus aliquibus reſpectibus, per ſcripturam publicam nominauit nepotem ſuum, & in ipſum per ſcripturam trāſtulit ius ſuæ primæ vitæ abſque licentia directi domini, & ſibi reſeruauit vſumfructum dictæ poſſeſſionis in vita: & nepos ſtatim poſſeſſionem accepit dictæ rei emphyteuticæ. Poſtea idem Petrus fecit aliam ſcripturam in qua iterum nominat propriam vxorem pro ſecunda vita, & reuocauit ſcripturam, quam fecerat in contrarium: & declarauit Petrus in ſuo vltimo teſtamento, ſe ex obligatione conſcientiæ iterum ſuam vxorem nominaſſe pro ſecunda vita; iterumque reuocauit aliàs ſcri-

pturas in contrarium,& vxori commiſit vt ſtatim poſſeſſionem acciperet illius rei immobilis datæ im emphyteuſim:cuius iam nepos poſſeſſionem acquiſiuerat. Lis mota eſt, & per primam ſententiam adiudicatum eſt, quod Petrus in poſſeſſione perſiſteret, quam prior receperat. Vxor vero de proprietate litigaret.

Quo poſito, quæſitum fuit, quã ſcripturam ex iſtis teneatur directus confirmare, an factam prius Petro, an factam vxori: & videtur quod ſcriptura facta Petro fuerit inualida, primo, quia facta eſt contra formam contractus:nam directus dominus in contractu appoſuit ne vllus ex illis emphyteutis poſſet dominium ſuum in alium transferre: Petrus vero per ſcripturam factam nepoti dominium ſuum in nepotem tranſtulit ſine licentia directi domini: non ſeruata vero forma contractus,corruit contractus,vt omnes fatentur. Secundo, quia Petrus per vltimum teſtamentum reuocauit ſcripturam factam nepoti, ſeu tranſlationem ſui iuris:at reuocatio facta in teſtamẽto validior eſt quam præterita ſcriptura facta nepoti. Nam vltimum teſtamentum reuocat etiam priora teſtamenta teſtatoris, ſi quæ fecerat, & proinde potuerat reuocare priorem ſcripturam factam nepoti, quæ minorem vim videtur habere, quam teſtamentum prius factum ante vltimum teſtamentum.

1 Ego credo ſtandum eſſe ſcripturæ illi priori qua nepotem nominauit transferendo in illum de facto ius vtile quod habebat, reſeruatis ſibi fructibus in vita.Totum ac præcipuum iſtius fundamentum,ſeu probatio eſt lex iſtius Regni,*in lib.4.Ordinat.tit.*37.§.1.vbi poſtquam dicit, quod is qui in re emphyteuta habet ius nominandi vſque ad mortem, poteſt nominare ſemel,& bis,& quoties voluerit. Subiungit tamen mox ibidem,

ibidem, quod ſi nominans per ſcripturam publicam transtulerit in vita rem emphyteuticā in alium, transferens in alium totum ius quod habebat in illa, ſibi reſeruans vſumfructum illius, tunc iam non poterit perſonam aliam nominare: ſed potius iſte in quem trāſtulit dominium vtile, poterit de re illa emphyteutica diſponere. Quo nil clarius dici potuit ad noſtrum caſum: nam Petrus quidem prius nominauit vxorem. Poſtea hanc nominationem factam ſine ſcriptura, & ſine tranſlatione dominij vtilis, per ſcripturam publicam nominauit nepotem, transferens in illum dominium vtile quod habebat cum reſeruatione fructuum, iuxta citatam legem Luſitaniæ: ergo non potuit iuxta eandem legem alteram nominationem, vel ſcripturam facere contra dictam legem: maximè cum nepos iam haberet poſſeſſionem acquiſitam in re emphyteutica. Vult enim prędicta lex, quod nominatio facta per ſcripturam cum tranſlatione dominij vtilis ſit nominatio irreuocabilis. Ratio vero iſtius legis eſt: nam in nominatione ordinaria facta ſine ſcriptura, & ſine tranſlatione dominij (qualis primo facta eſt vxori) non abdicat à ſe nominans ſtatim dominium vtile quod habet in re emphyteutica, ſed innuit quod tale dominium conferet poſt mortem. Cum vero tale dominium vtile transfert in vita per ſcripturam publicam cum reſeruatione fructuum, ſtatim abdicat à ſe dominium vtile talis rei emphyteuticæ, ac proinde non poteſt de illa re emphyteutica amplius diſponere, cum iam illius dominium à ſe tranſtulerit per conceſſionem dictæ legis. Exemplum eſſe poterit in re vendita. Nam poſtquam dominus rei alicuius per venditionem iuſtam, & traditionem rei venditæ, abdicauit à ſe dominium rei venditæ, iam non poteſt illius rei venditæ

dominium alteri applicare, quod ſuo modo facit ad propoſitum caſum.

2 Pro ſolutione argumentorum ſuppono breuiter rem eſſe certiſſimam apud omnes, in re emphyteutica tradita cum placito nominandi duplex dominium conſiderari: primum dicitur dominium directum, ſeu quaſi radicale, quod manet apud primum inſtitutorẽ emphyteuſis, & eius hæredes, per quod ſcilicet dominium obtinet ius, vt res emphyteutica non poſſit omnino alienari, ſeu vendi ab emphyteuta ſine licentia ipſius domini directi, ne videlicet per talem venditionem dominus directus amittat penſionem, ſeu annuum cenſum, quem habet in re emphyteutica. Aliud dominium ſuper re emphyteutica manet apud emphyteuticam, quod dicitur dominium vtile, per quod dominium habet ius vtendi omnibus fructibus rei emphyteuticæ. Et quando emphyteuta in vita, vel in morte nominat alium, non transfert in illum primum dominium directum, quod pertinet ad directum dominum: ſed transfert in illum ſecundum dominium quod dicitur vtile, ſeu quod habet in vſusfructus rei emphyteuticæ.

3 Hoc poſito, ad primum argumentum dico Petrum cum per ſcripturam nominauit nepotem transferendo in illum dominium vtile, quod habebat, non id fecit ſine licentia domini directi, nec cum illius præiudicio. Nam ipſo facto quod idem dominus directus dedit illi poteſtatem nominandi quem voluerit, manente ſemper dominio directo, & penſione ſoluenda apud ipſum directum dominum, in tali caſu Petrus nominauit cum expreſſa licentia domini directi: & quamuis viuens Petrus tranſtulerit in nepotem dominium vtile quod habebat in re emphyteutica, hæc tranſlatio

talis

talis dominij non nocet domino directo, cum ab illo non auferat dominium directum, nec penſionem illi debitam. Neque item tranſlatio huius dominij vtilis, eſt illa quæ prohibetur ſub conditione in contractu emphyteutico, in quo dicitur ne res emphyteutica alienetur, neve eius dominium transferatur. Sed illa conditio intelligitur, ne res omnino alienetur per venditionem, vel per tranſlationem dominij directi, per quæ dominus directus perdit penſionem, & dominium directum. Et probo non intelligi illam cōditionem in contractu emphyteutico de tranſlatione dominij vtilis non transferenda: quia ſi de iſta intelligeretur, eſſet conditio appoſita contra legem expreſſam Regni citatam quæ permittit emphyteutæ facere tranſlationem dominij vtilis in ſua vita modo prædicto. Conditio vero appoſita in contractu contra diſpoſitionem legis, eſt nulla, & tanquam nulla reiicitur. Iuxta illam Regulam *iuris in 6.* dicentem: quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi. Hæc mea reſponſio eſt Iulij Clari *tit. de emphyteuſi, q.* 13. *§. vlterius quæro*, & Rabelli *de obligat. iuſt. lib.* 13. *de emphyteuſi, q.* 4. *num.* 11. qui cum aliis ibi citatis dicunt, quod licet emphyteuta non poſſit alienare rem emphyteuticam: ſi tamen primus inſtitutor dedit rem emphyteuticam pro ſe, & pro aliis (vt fuit iſta pro tribus vitis) in tali caſu dicūt quod poterit emphyteutica rem alienare: explico ego, id eſt, dominium vtile in ſua vita transferre: & addit Rabello ſufficere ad hoc conſenſum tacitum domini directi. Iulius vero Clarus dicit eſſe opinionem communem. Tenet hoc idem expreſsè Iulius Clarus *eodem lib. de emphyteuſi, q.* 15. *num.* 1. vbi dicit emphyteutam Eccleſiæ, qualis eſt iſte, poſſe donare ius ſuum, dummodo id faciat ſine præiudicio Eccleſiæ: &

citat ad hoc Baldum,& alios. Et licet Iulius Clarus in ead.quæſt. dicat ad id requiri expreſſum cõſenſum domini directi, id intelligitur quando res emphyteutica alienatur in totum,videlicet per venditionem:& quod ſic ſit intelligendus Iulius Clarus, probo quia ſtatim poſt,addit,quod in tali alienatione ſoluendum eſt laudemiũ domino directo,quod non ſoluitur niſi quando res emphyteutica alienatur in totum, non vero ſoluitur laudemium in ſola nominatione rei emphyteuticæ;quia per hanc ſolam non exit res à poteſtate domini directi: & eodem modo debet intelligi Ordinatio iſtius Regni *eodem lib.4.tit.*38.cum dicit emphyteutam non poſſe alienare abſque licentia domini, & quod ſi alienet, ſoluet quarentenam. Quia quando in titulo præcedente lex locuta eſt de nominationibus rei emphyteuticæ,per quas res non alienatur, nihil ibi locuta eſt lex de ſoluendo laudemio, nec de noua licentia ad nominandum, vel transferendum dominium vtile: ſed ſuppoſuit ſufficere antiquam licentiam inſtitutoris datam ad nominandum poſt ſe aliam perſonam.

4 Ad ſecundum argumentum dico primo non potuiſſe Petrum per teſtamentum reuocare ſcripturam factam nepoti cum tranſlatione iuris acquiſiti,& poſtquã Petrus erat in poſſeſſione rei emphyteuticæ: conſtat clarè; quia nemo poteſt teſtamento reuocare id quod iuxta legem validè donatum eſt cum poſſeſſione iam quæſita.. Exemplum ſi vendiderat Petrus viuens equum; illumque iam tradiderat Franciſco, cum poſſeſſione equi iam quæſita:nunquid poterit teſtamento reuocare venditionem, cum iuſtè equum Franciſco iam tradiderit? Sic igitur cum Petrus iuxta legem Regni iam nepoti tradiderit ius ad rem emphyteuticam, idque ferè recepto pretio, id eſt, receptis fructibus il-

lius

lius, quos ſibi reſeruauit, iam non poterit illam ſcripturam, & tranſlationem per teſtamentum reuocare. Dico ſecundo ad id quod addit argumẽtum, videlicet, quod ſi vltimum teſtamentum reuocat alia teſtamenta prius facta ab ipſo teſtatore, etiam poterit reuocare ſcripturam factam in vita ab ipſo teſtatore cum traditione ipſius rei: hoc inquam omnino negandum eſt. Nam quando teſtator per prius teſtamentum aliquid mihi donabat, per talem donationem nondum in me trãſtulit dominium rei ſic donatæ, ſed per ſolam mortem quæ teſtamentum confirmat, acquiro illius rei dominium, & traditionem, & ideo teſtamẽtum vltimum poteſt annullare ante facta teſtamenta, quia nondum erant morte confirmata, nec legatarij in illo priori teſtamento poſſeſſionem, vel dominium rei legatæ acquiſierant. At ſcriptura contractus facta à teſtatore ante mortem cum tranſlatione dominij, & traditione rei, ſtatim eſt confirmata per tranſlationem dominij, vt patet in exemplo ſupra poſito de re vendita: & ideo poteſt teſtator reuocare teſtamentum prius, non vero poteſt reuocare ſcripturam factam ſeruata diſpoſitione legis, in qua teſtator iam tranſtulerat à ſe dominium quod habebat, ſicut contigit in hoc caſu.

CASVS XX.

An poßit Epiſcopus celebrare in Oratorijs, & ſui Capellani.

Circa celebrationem Miſſæ in Oratorio, mihi propoſita ſunt dubia ſequentia. Primum. An poſſint Epiſcopi hodie altare particulare erigere, & in illo ce-

lebrare, vel facere celebrare?

Secundum. Si poſtquam illud in ſuo palatio erexerint, vel in ſua villa rurenſi poſſint in eo celebrare quicumque Sacerdotes voluerint? & hoc abſente ipſo Epiſcopo?

1 Antequam ad dubia reſpondeam ſuppono primo *in c. finali, de priuilegijs in 6.* hoc priuilegium Epiſcopis ſic concedi, *Vt poſſint altare habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari vbicumque.* Finis vero ob quem à Papa hoc priuilegium illis conceditur, ibidem exprimitur; quia ſcilicet ſæpè Epiſcopi abſentes ſunt à ſuis Eccleſiis ob diuerſas cauſas: *Nec ſemper poſſunt commodè ad Eccleſias accedere pro Miſſa celebranda, vel audienda in ipſis.* In quibus verbis innuitur tale priuilegium illis concedi ſolum, quando abſentes ſunt à ſuis Eccleſiis, maxime quando ſunt in itinere. Propter quod Valer. Cartuxanus *lib. de differẽtia vtriuſque fori,* ver. *Miſſa, differentia* 2. nouiſſimè dicit, quod ceſſante iſta cauſa, ſi videlicet Epiſcopus non eſt in itinere, vel in infirmitate, non poſſe illum celebrare, vel celebrare facere in Oratorio ſui palatij: citat ad hoc declarat. Cardinal. Romæ, quam dicit eſſe in ordine 841. qui hoc dubium ſic declararunt. Idem refert Ludouicus de Beja in ſuis Reſponſ. Moral. 4. *part. caſu* 33. §. *Aduertendum tamen.* & probari poteſt ex cap. *Cum ceſſante, de appellation.* vbi dicitur quod ceſſante cauſa ceſſat effectus: vnde cum cauſa illius priuilegij conceſſu Epiſcopis fuerit itineratio, vel infirmitas, his ceſſantibus ceſſat priuilegium. Addi poteſt ad hoc, quod ego vidi meis oculis anno 1626. in aula cuiuſdam domini tunc Collectoris iſtius Regni, publicari edictum Sanctiſſimi D. N. Papæ Vrbani VIII. in quo prohibebat ne Epiſcopus aliquis, vel ſimilis Prælatus licentiam dare poſſet alicui

cui celebrandi, vel celebrare faciendi in Oratoriis priuatis, & ſcirent omnes talem licentiam concedere eſſe reſeruatum ſoli Summo Pontifici: & Azor *tom. 1. ſum. lib. 10. c. 26. in fine*, dicit eoſdem Cardinales declaraſſe non poſſe Epiſcopum dare licentiam celebrandi in Oratoriis particularibus, quod conſonat nouo mandato Vrbani VIII. proximè citato. Cum vero Epiſcopis adempta ſit poteſtas dandi licentiam aliis celebrandi in Oratoriis, videtur quod neque ipſi id poterunt facere in particularibus Oratoriis: & Azor *citat. cap. quaſ. 5.* citat declaraſſe Cardinales, quod ratione itineris, vel infirmitatis poterant Epiſcopi in particularibus Oratoriis celebrare, vel facere celebrare; quia (ait Azor) licet caput final. citatum *de priuileg.* ſolum exprimat cauſam itineris: Cardinales tamen declararunt etiam cauſam infirmitatis, cum æquiualeat itinerationi: vnde videtur etiam Azor eiuſdem eſſe ſententiæ cum Cartuxano citato: & licet Azor *cit. loco q. 4.* & Farinac. *in ſuis declarationibus Cardinalium ad ſeſſ. 22.* Trident. & alij dicant, quod quando Tridentinum prohibuit celebrari in Oratoriis particularibus, ipſi Cardinales iterum declararunt per hæc non derogari priuilegio Epiſcoporum in cap. fin. *de priuileg. Sed mens Concilij fuit tollere abuſus, & in Epiſcopis non eſt abuſus, cum fiat ex cauſa, &c. in dicta declaratione.* Sic ibi. Hoc non obſtante conſtat quod dictum priuilegium datum Epiſcopis cap. fin. *de priuilegijs*, datum illis fuit ob illam cauſam itineris, vel infirmitatis, vel abſentia ab Eccleſiis, & ceſſantibus his cauſis ceſſat lex. Ob hæc omnia, ac tales Doctores recentiores videtur hic caſus habere difficultatem, niſi in contrarium obſtaret praxis, & ſequentia.

2 Dico ergo primo. Ante Concilium Tridentinum

Epiſcopi poterant celebrare in Oratoriis particularibus, & ad hoc dare licentiam cum cauſa. Habetur expreſsè in cap. *Miſſarum, de conſecrat. diſtinct.* 1. vbi ſic habetur: *Miſſarum ſolemnia non vbique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.* Idem dicitur in cap. *Concedimus*, eadem diſt. & ſic affirmat Azor *cit. cap. 26. quaſ. 5.* Obiicis. Si ergo Epiſcopus ex hoc iure tam antiquo poterat Miſſas celebrare extra Eccleſiam, quid neceſſe fuit vt poſt tot annos Bonifacius VIII. id concederet Epiſcopo in cit. cap. fin. *de priuilegijs?* Credo quod id fecit ad tollendum ſcrupulum Epiſcopis celebrādi extra Eccleſiam quando abeſſent à ſua diœceſi, extra quam non habent iuriſdictionem tam amplam: & Bonifacius VIII. cit. cap. *dicit ſe id concedere*, quia Epiſcopi ex diuerſis cauſis habent ab Eccleſiis ſuis ſe abſentare.

3 Dico ſecundo. Concilium Tridentinum hanc poteſtatem non ademit Epiſcopis *ſeſſ. 22. in Decreto de obſeru. in cel. Miſſarum:* neque quoad ſe vt illas celebrarēt, neque illis prohibuit ibidem ne talem licentiam darent celebrandi in Oratoriis. Sic tenet expreſsè Suarez *tom. 3. ſuper 3. p. diſput.* 81. *ſect. 3. de Miſſa*, §. *Obſeruandum eſt ſecundo.* Pro quo citat Sot. Nauar. & alios. Idem tenet Nauar. *conſil. 16. de priuil.* & Beia *in Reſponſ. Moral.* 4. *part. caſu* 33. §. *Tertio dico:* & in declarationibus Cardinalium impreſſis à Marzilla primæ impreſſionis anno 1613. *tit.* 8. *de celebr. Miſſarum, fol.* 398. *& ſeq.* citantur tres declarationes Cardinalium poſt Tridentinum dicentes, poſſe Epiſcopum dare licentiam celebrandi Miſſas in Oratoriis particularibus: & eædem tres declarationes citantur à Farinacio in ſuo tomo declarationum Cardinalium ad citatam *ſeſſ.* 22. *Trident.* Cum ergo Epiſcopi ante Tridentinum hoc poſſent, &

Triden

Tridentinum id illis non ademerit, à fortiori id potերunt poſt Tridentinum quoad Oratoria ſui palatij, vel domus, vt in ipſis poſſint celebrare, vel facere celebrari. Probo hoc dictis à Sanchez *lib.8.de Matrim.tota diſp.3.* vbi probat Prælatum,qui poteſt diſpenſare cum alio in certa materia,poſſe etiam in illa ſecum diſpenſare. Si ergo Epiſcopus ante Tridentinum poterat diſpenſare cum aliis ad celebrandum in Oratoriis,etiam id poterit hodie ſaltem quoad ſe in Oratoriis ſuæ domus,vel palatij, ſi aliqua noua prohibitio non obſtet.

4 Dico tertio. Illud mandatum nouum D. Vrbani VIII. prohibens ne Epiſcopi dent licentiam celebrandi in Oratoriis, videtur quod illud non interdicit vt poſſint ipſi celebrare,vel facere celebrare in Oratorio palatij ſui, vel domus ſuæ tantum. Ratio naturalis dictat,quia cum Papa in hoc ſolũ intendat vitare abuſus, ſicut ſupra dixi ex alia declaratione Cardinalium,cum Farinacio, & in Oratorio Epiſcopi abuſus præſumendi non ſint: & aliàs Epiſcopi teneantur quotidie ex decentia celebrare,vel Miſſam audire, ſequitur D. Papam Vrbanum VIII. id ſolum prohibuiſſe Epiſcopis quoad oratoria ſæcularium, & cæterorum, in quibus abuſus euenire ſolent, non vero quoad propriam perſonam Epiſcopi,& ſua Oratoria. Eandem rationem affert Beia *cit.caſu 33.§.Tum quia*,in alio caſu huic ſimili; vt enim probet quod Tridentinum in illo Decreto de obſeru. non comprehendit Oratoria Epiſcoporum, conſiderat verba Decreti: *Ne patiantur à ſæcularibus, vel Regularibus peragi in priuatis domibus*. Et ait ſtatim in prædictis verbis non comprehendi Epiſcopos, & ideo de loco celebrationis ipſorum, cum nihil innouet, relinquitur diſpoſitioni iuris antiqui. Sic ibi Beia. Idem applico ad hoc nouum mandatum D. Vrbani VIII. videtur

detur enim ſolum locutus de Oratoriis ſæculariuni, idque ad maiorem obſeruationem Tridentini: cumque de celebratione Miſſæ dicendæ ab ipſo Epiſcopo, ac de ipſius Oratorio verbum non fecerit, id relinquitur iuri antiquo, de quo dixi *num.* 2. & 3. & denique confirmo ex praxi, nam poſt illud nouum mandatum D. Vrbani VIII. videmus omnes Epiſcopos Portugalliæ in Oratoriis ſui palatij celebrare, & facere celebrari, ſicut antea faciebant.

5 Hinc videtur probatum, poſſe Epiſcopos in ſuis Oratoriis facere, & concedere id quod antea poterant etiam ante Trid. cum ipſum Tridentinum de illorum Oratoriis non ſit locutum, nec nouum mandatum Vrbani Papæ VIII. illorum Oratoria comprehendat ob rationes ſupradictas. Quod vero attinet ad declarationem citati cap. final. *de priuil.* vbi cum reſtrictione illa Epiſcopis conceditur celebratio in Oratoriis, ratione itineris, vel infirmitatis, dico, quod quidquid ſit de illo capite, illud aliud capitulum Miſſarum *de conſecr. diſt.* 1. id concedere Epiſcopis abſolutè, & ſine illa reſtrictione, cuius capituli Decreto poterunt proinde Epiſcopi acquieſcere. Licet enim dictum capitulum *Miſſarum*, non ſit Concilij generalis, ſed ſolum Prouincialis, videlicet Triburicenſis, & proinde non videatur facere legem pro tota Eccleſia, eſt tamen iam inſertum in corpore iuris, & videtur à tota Eccleſia approbatum: & tanquam legem vniuerſalem Eccleſiæ illud capitulum citant Doctores, vt Suarez ſupra citatus. Azor, Nauar. *in ſum. Latina, cap.* 25. *num.* 82. Sylueſt. ver. *Miſſa* 1. *q.* 1. §. *ſecundum.* & alij.

6 Ad ſecundum quæſitum iam patet reſponſio ex dictis, cum enim Tridentinum, nec nouum mandatum D. Papæ Vrbani VIII. comprehendat Oratoria

Epiſco

Epiſcoporum, credo quod illi etiam in villa rurali poterunt cum debita decentia erigere altare, & in ipſo celebrare, vel celebrari facere, ſi non per cap. finale *de priuileg.* ſaltem per capitulum *Miſſarum*, citatum, quod id illis concedit ſine reſtrictione. Et quamquam illa generalis cóceſſio ſit illis reſtricta hodie ſaltem per D. Vrbanum VIII. iam diximus id intelligi ſolum quoad Oratoria ſæcularium, in quibus timentur abuſus, non quoad Oratoria Epiſcoporum, in quibus illi non præſumuntur. Si autem prædicti Epiſcopi, & in ſuo palatio, & in villa cum decentia poſſunt in prædictis Oratoriis celebrare, vel celebrare facere coram ſe: ergo non credo, quod illo abſente poſsint alij Sacerdotes celebrare, quia illud priuilegium non eſt reale, id eſt, conceſſum illi Oratorio, vel loco, ſed videtur eſſe ſolum priuilegium perſonale conceſſum, ſcilicet ſoli perſonæ Epiſcopi cum celebrat, vel cum ibidem audit: ac proinde cæteri Sacerdotes illo abſente non poterunt tali priuilegio gaudere.

7 Vltimo dubitari poteſt, an Epiſcopus poſsit altare erigere priuatum, vt in illo celebret, vel faciat celebrare in Oratorio priuato, etiam quando eſt in aliena diœceſi? Credo quod poterit. Primo, quia dictum cap. fin. *de priuileg.* videtur fauere, dicens de illis: Concedi, quia ſæpè abſunt à ſuis Eccleſiis, quod maximè poteſt euenire cum ſunt in aliena diœceſi. Secundo id probatur, quia Epiſcopum celebrare Miſſam in Oratorio priuato dum in aliena diœceſi moratur, non eſt exercere iuriſdictionem contentioſam, vt patet, ſed voluntariam: hanc vero voluntariam iuriſdictionem, ſeu potius priuilegium perſonale poteſt exercere in aliena diœceſi; vt tenet Sanchez *lib. 3. de matrimon. diſput. 19. à num. 7.*

CASVS

CASVS XXI.

De quodam iudice dante conſilium reo.

QVidam Religioſus doctus in certa cauſa fori externi dedit conſilium cuidam alteri de modo quo erat ſe defenſurus: poſtea iſte qui dedit conſilium, creatus eſt iudex delegatus in illo proprio caſu, in quo dederat conſilium, ſubortus eſt ſcrupulus, vtrum in foro conſcientiæ potuerit eſſe iudex in illa cauſa, in qua dederat conſilium; & poteſt caſus figurari in re magis quotidiana, videlicet an iudex actualis videns reum non aduertere circumſtantiam, in qua maximè conſiſtit ſua defenſio, poſſit in foro conſcientiæ illi dare conſilium, quo ſuæ cauſæ proſpiciat?

Quod in primo caſu ille conſulens nō poſſit poſtea eſſe iudex, neque in ſecundo caſu iudex poſſit dare conſilium reo. Probatur primo ex cap. *Nullus vnquam* 4. *q.* 4. vbi Papa Fabianus dicit, in omni iudicio quatuor perſonas debere adeſſe (videlicet diſtinctas inter ſe) id eſt iudices, accuſatores, defenſores, atque teſtes. Vnde colligitur clarè, quod iudex debet eſſe perſona diſtincta à defenſore, ac proinde non poteſt iudex eſſe defenſor rei conſilium dando. Secundo probatur ex his quæ tradit gloſſa in cap. *ſi contra, de offic. & poteſt. iudic. deleg. in* 6. ver. *Additio.* vbi dicit, poſſe recuſari iudicem illum, qui prius curauit vt ſibi cáuſa committeretur, vel qui dixit parti auctori, quod habebat iuſtitiam in cauſa: minus eſt autem dicere parti quod habeat iuſtitiam, quam illi dare conſilium pro victoria acquirenda. Tertio, quia ille qui fuit aduocatus in vna cauſa, poteſt recuſari ne ſit poſtea iudex in eadem cauſa,

ſa, vt habetur in cap. *Poſtremo fraternitati, de appell. vbi gloſſ. ibid.* in verb. *Aduocati officiũ.* alia dicit ad intentum: cuius ratio eſt, quia qui iam fuit aduocatus in iſta cauſa, manet ad illa valdè propenſus, ita vt credendum ſit quod poſtea factus iudex iudicabit pro illa opinione, quam tenuerat dum eſſet aduocatus: quod eodem modo credendum eſt de illo qui prius conſilium dedit in cauſa, moraliter enim poſtea iudicabit iuxta conſilium à ſe datum. Quarto, iudex debet eſſe rectus, & æqualis, iuxta illud in Pſalm. 118. *Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum.* At ſi iudex det conſilium reo, iam non eſt æqualis, iam enim propendet magis ad reum quam ad accuſatorem, & fauet plus vni parti quam alteri: ergo non poteſt parti dare conſilium, quod ſi dederit, videtur quod non poſſit eſſe iudex.

1 His non obſtãtibus credo quod in foro conſcientiæ nullus ex prædictis dans cõſilium impeditur quin poſſit eſſe iudex in foro cõſcientiæ ſi ceſſet omnis carnalis affectus, licet in foro externo poſſint prædicti recuſari ab officio iudicis. Hæc 2. pars concluſionis probatur ex argumentis proximè poſitis, quæ vt nimium probant prædictum conſulentem poſſe in officio iudicis recuſari in foro externo. Prior vero pars, quod ſcilicet talis iudex conſulens, quando iam eſt iudex ſi facit in ſecreto, & qui conſuluit antequam eſſet iudex, non ob id impediatur in foro conſcientiæ ab officio iudicandi, aſſeritur primo à Corduba *q.* 259. vbi ponit caſum, qui contigit, videlicet ſic: Baiulus cuiuſdam villæ ſecreto miſit proceſſum cuiuſdã cauſæ eidem Doctori, qui patrocinatus fuerat in cauſa, vt ſententiam ordinaret, &c. nam ſi re vera eam tulit ſecundum Deum, nullo habito reſpectu ad affectionem carnalem, valida eſt in foro conſcientiæ, nec peccauit idem Doctor illam

iam ordinando ſecundum Cordub.citatum, & Valero Cartux. *lib.de different.vtriuſq.fori*, verbo *iudex,differentia* 8. hunc caſum Cordubæ citans,non reprobat, licet ipſe dicat ſe non conſulere. Facit etiam ad hoc gloſſ.in cap. *dilecto filio,de teſtib. & atteſt.* in verbo *recuſaſtis*, vbi dicit,quod ille qui volebat eſſe Aduocatus meus,& cui ego reuelaui ſecreta meæ cauſæ, non ideo poteſt recuſari,neque impeditur eſſe poſtea iudex meus.Et tamen hic talis qui volebat meus eſſe Aduocatus, iam erat propenſus ad meam cauſam: non inquam obſtat, quia vt ait cit.gloſſ.ille non debet iudicare iuxta illud quod ſcit ex me, ſed ſecundum allegata, & probata. Vnde poteſt formari ratio principalis: nam qui dat cõſilium pro tali re facienda, vel tale conſilium eſt iuſtum in ſe, vel eſt iniuſtum. Si eſt iuſtum, non peccat vllo modo ſequendo poſtea idem conſilium in danda ſententia.Si vero eſt iniuſtum, poteſt illud poſtea mutare in danda ſententia, cum in illa non debeat ſequi ſuum cõſilium antea datum,ſed ſecũdum allegata,& probata. Et confirmatur ex eo quod tradit Sanchez *lib.* 1. *Decalog. c.*9. *num.* 45. citans multos, videlicet poſſe iudicem hodie dare ſententiam in vna materia ſecundum vnam opinionem probabilem : & altera die ferre aliam ſententiam in eadem materia ſecundum aliam opinionem probabilem, ſi ceſſet ſcandalum. Secundo probatur, quia dans conſilium non ſe coarctat ad ſtandum ſemper eidem conſilio,ſed poterit poſtea illud mutare,maximè cum viderit pondera rationum,quas vnaquæque pars pro ſe allegabit, quæ cogent illum ad mutandum conſilium.Tertio in particulari,quod iudex conſulens reo, vt caueat in re aliqua, non facit iniuriam accuſatori,ſi benè conſulit:nam cõſulens id quod eſt iuſtum, nulli facit iniuriam:vt è contra,ſi iudex accuſatori iu-

ſtum conſilium daret, pro ſua re conſequenda, nullam faceret reo iniuriam, vt conſtat: ergo cuiuis parti dans conſilium in foro conſcientiæ: neque facit alicui iniuriam, nec damnum infert alteri, neque ſibi libertatem adimit, vt poſtea in ferenda ſententia ſequatur allegata, & probata, & ſententiam mutet.

2 Ad primum argumentum ſumptum ex cap. *Nullus*, dicendum eſt primo ibi per defenſores, intelligi Aduocatos, qui publicè coram iudice in tribunali pro aliqua parte patrocinantur: at conſulens ſecreto in domo ſua non eſt Aduocatus, vt tenet expreſsè Author *Repertorij Inquiſitorum*, ver. *Aduocatus*, §. 1. & §. *Sed non dicitur*, & §. *Sed Doctor*, ad quod citat vnam legem, Bartolum, & Angelum. Aduocatus ergo propriè dictus, de quo loquitur cit. cap. *Nullus*, debet eſſe perſona diſtincta à iudice. Conſulens vero in ſecreto, vel domi ſuæ, qui non eſt Aduocatus, poteſt eſſe perſona non diſtincta à iudice. Secundò dico præcipuum quod ibi Papa intēdit eſſe, vt iudicis perſona ſit omnino diſtincta à teſte, & ab accuſatore: & accuſator diſtinguatur omnino à iudice, & à teſte: & teſtis omnino non ſit accuſator, & iudex. In defenſoribus autem id non requirit omnimodè, vt patet ex verbis textus, maximè quia Aduocatus non eſt de ſubſtantia iuris. Si enim reus ſit valdè doctus, & Doctor in iure ciuili, & nolit ſibi dari Aduocatum, poterit idem eſſe reus, & Aduocatus in propria cauſa, vt patet. Ad ſecundum dico dictam gloſſ. loqui de foro externo, in quo poterit recuſari is qui procurauit cauſam ſibi committi, ſi id ſciatur: nos vero loquimur de foro interno, in quo dicimus talē procurantem ſibi cauſam committi non peccare, nec ab officio iudicis impediri, ſi ceſſet ſcandalum, & omnis affectio carnalis. Et idem dicendum eſt ad ſecundam

pa‹tem eiuſdem argumenti, poſſe ſcilicet in foro externo recuſari iudicem, qui dixit parti illã habere iuſtitiam; ſecus de foro interno de quo agimus. Ad tertium dico ſimiliter illũ qui fuit Aduocatus in vna cauſa, poſſe recuſari ne ſit iudex in eadem cauſa: ſecus ſi fuit tantum conſulens in eadem cauſa, & ſecreto in domo ſua: tunc enim poterit eſſe iudex, quia vt diximus ad ſecũdum, aliud eſt eſſe Aduocatum in publico coram iudice, & aliud conſulere in ſecreto in domo ſua. Et adhuc pro maiori explicatione dictorum in ſolutione huius tertij, & ſecundi argumenti, dico quod poteſt aliquando actus impediri per exceptionem iuridicè oppoſitam, ſi tamen non apponatur exceptio actus, valebit in foro interno, & externo, de quo ſunt multa exempla quotidie in iure. Nam ſi exceptionem non oppoſui iudici, vel teſti, cum poteram, & tacui, & conſenſi virtualiter, poſtea tempore non licito, non poſſum excipere, & facta per iudicem, vel teſtem valent. Sit vnicum exemplum in particulari: teſtimonium tulit Religioſus ſubditus contra me, qui Religioſus teſtimonium tulit ſine licentia ſui Prælati, Ego poteram exceptionem ponere tali teſtimonio, eo quod ſine licẽtia ſui Prælati dixit teſtimonium in iudicio: ſi tamen non excepi, valet teſtimonium dicti ſubditi. Ita Sanchez cum aliis ibi cit. *6. lib. Decalog. c.* 13. *à num.* 106. *maximè num.* 110. Ad id vero quod additur in eodem tertio argumento, quod iudicaturus iam manet propenſus ad id quod dixerat in dando conſilio, reſpondimus ſufficienter *num.* 1. quod ſcilicet hac propenſione non obſtante, poteſt ille poſtea mutare voluntatem in iudicãdo ex allegatis, & probatis. Et poterit licitè non mutare voluntatem, quam habuit in dando conſilio, ſi non obſtantibus allegatis, & probatis in proceſſu, viderit

derit

derit ſuum cõſilium fuiſſe verum,& iuſtum. Ad quartum argumentum patet etiam ſolutio ex dictis *num.1.* nam licet iudex ante dederit conſilium reo, vel actori, non ideo deſinit eſſe rectus, & iuſtus, nec alteri plus fauere,quam alteri,iniuſtè videlicet. Cum enim antea in dando conſilio reo iuſtè,fecerit rem iuſtam,imo aliquando piam & neceſſariam, non fecit iniuriam, nec damnum cauſauit parti oppoſitæ, & ideo non deſiit eſſe iuſtus, rectus, & æqualis. Et omnia hic dicta intelligo vt dixi, in foro conſcientiæ tantum,& ceſſante ſcandalo.

CASVS XXII.

De quodam peccato mortali putato veniali.

QVoniam hominibus ſcrupuloſis ſæpius hoc ſolet accidere, volui pro quiete, & conſolatione aliquorum caſuum hic inſerere quod aliquando de facto contigit. Quidam vir timoratus,& ſollicitus aliàs animæ ſuæ, fecit quemdam actum, qui aliàs erat in ſe peccatum mortale, ſed ille facto diſcurſu ſibi poſſibili, cogitauit illud tantum eſſe peccatum veniale, & cogitans eſſe ſolum veniale, actum exercuit, nullo modo facturus ſi ſciret eſſe peccatum mortale. Quæritur an iſte peccauit ſolum venialiter, an vero mortaliter.

1 Credo quod ſolum peccauit venialiter, & priuſquam hoc dicerem, caſum communicaui cum viro doctiſſimo Theologo,pro tali publicè reputato.Rationes ad id perſuadentes ſunt iſtæ. Qui facit actum,quo de ſe eſt peccatum mortale, ſi facit omnino bona fide,

nec peccat venialiter, vt omnes concedunt: ergo à ſimili, & reſpectiuè, qui facit peccatum mortale veniale putatum, aliàs non facturus, peccat ſolum venialiter. Secundo peccatum vt ſit peccatum, totum pendet ex hoc vt ſit voluntarium: ergo ſicut voluntarium dat eſſe peccatum in totum, ſic etiam dabit eſſe peccatum in parte: & volenti, ſeu iudicanti ſolum eſſe veniale, non imputabitur ad mortale. Quod ſi dicas iſtum volentem peccare venialiter deliberatè, & facientem actum peccati mortalis, iam ſe exponere periculo peccati mortalis, & proinde iam committere mortale, obiicio contra, & arguo tertio cum his duobus exemplis clariſſimis. Primo, qui ab eodem domino per interualla ſurripuit res minimas, peccauit ſolú venialiter quamdiu per furta minima non acceſſit ad quantitatem notabilem, & ſufficientem ad mortale; quando vero commiſit vltimum furtum paruum, quod iunctum præteritis efficit quantitatem notabilem, tunc per illud furtum vltimum peccat mortaliter, cum ſit complementum damni notabilis. At omnes concedunt, quod ſi iſte in vltimo furto paruo, quod ob proximè dictum, eſt iam peccatum mortale, non aduertit tale furtum vltimum eſſe mortale, ſed ſolum credidit eſſe veniale, ſicut præcedentia parua, neque aduertit ad præcedentia furta parua: hic talis etiam in vltimo furto peccauit ſolum venialiter, licet iam eſſet mortale à parte rei, & licet ſe exponeret periculo peccandi mortaliter, & ſciret clarè ſe peccare venialiter in vltimo furto. Sic de vltimo furto paruo non conſiderato, vt mortali tenet Caietan. verb. *furtum*, & Rabello *de obligat. iuſtit. lib. 3. q. 15. ſect. 4. §. Hinc colliges*: & fauet Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 21. num. 4.* quod exemplum eſt omnino adæquatum. Secundum exemplum ſit: peccans cum fœmina

mina conſanguinea, quam omnino ignorat eſſe conſanguineam, peccat quidem mortaliter, ſed non peccat peccato inceſtus, vt patet, ſi enim id ſciret, non faceret, & tamen expoſuit ſe periculo committendi peccatum inceſtus, quod erat annexum iſti actui: & hunc inceſtum euaſit, propterea quod inceſtum nullo modo eſſe credidit, neque illum intendit. Facit vltimo quod tradit gloſſ. in cap. *plerumque, de donat. inte rvirum, & vxorem*, in verbo, *Repetere non valebit*, vbi dicit quod crimina ſecundum intentionem iudicantur, & iniuria ex affectu mentis fit: & citat ad hoc quinque, vel ſex tex. vtriuſque iuris quæ ibi videri poterunt: & ibi dicta iuuans ad præſens intentum.

CASVS XXIII.

De quodam Confeſſore reuelante furtum iudici ex licentia pœnitentis poſiti in articulo mortis.

QVidam exiſtens in articulo mortis dixit ſuo confeſſori, vt iret ad iudicem ſæcularem, illique ex ſua parte diceret, in tali loco eſſe ſub certa coopertam rem magni pretij, quam ipſe pœnitens furto rapuerat, eamque ſuo domino redderet. Confeſſor iudici manifeſtauit locum, latrone iam in extremis agente. Sed conualuit latro de infirmitate. Poſt ſanitatem aſſecutam publico carceri traditus eſt: Quæritur, an ſi iſte latro per iudicem ad mortem condemnetur, prædictus confeſſor maneat irregularis?

1 Caſus pro vtraq; parte ſatis dubius eſt. Ante cuius

reſponſionem dico primo. Suppoſito, quod latro ſuſpendatur,talis confeſſor non erit irregularis ex homicidio voluntario, quia non intendit occidere propriè, in ſe,ac directè:imo intendit opus pium,id eſt,animam pœnitentis exonerare, & rem reddi domino ſuo. Pro quo ſufficiat videre quæ diximus ſupra *caſu* 17. *huius* 3.*p.num.*2.de homicidio voluntario ex Suarez. Secundo, iſte confeſſor non erit irregularis eo quod fuerit cauſa homicidij caſualis dando operam rei illicitæ, vt primo aſpectu apparet:opus enim quod intendebat,vt proximè dixi, licitum, ac pium videbatur, exonerare ſcilicet conſcientiam pœnitentis, & rem ſuo domino reſtitui. Et quidem negari non poteſt illum valdè inconſideratè egiſſe manifeſtando furtum iudici ante mortem latronis,debuit enim expectare mortem: imo & poſt mortem poterat furtum detegere non nominando latronem ſuo nomine. Reſtat ergo vt inquiramus an talis confeſſor incurrerit irregularitatem homicidij caſualis dando operam rei illicitæ,ſed non adhibendo debitam diligentiam: & dicta in hoc caſu proderunt ad alios ſimiles,ad cognoſcendam irregularitatis incurſionem.

2 Pro parte ergo negatiua,quod prædictus Clericus non incurrerit irregularitatem ſecuta morte ſuſpendij, probatur primo ex iis,quæ tradit Azor *tom, 3.lib.*2. *cap.*14. §. *Tria ergo*, & Sayro *Claui Regia lib.* 7. *cap.*14. §. *Tertia eſt*, videlicet; quod vt aliquis ſit homicida caſualis dando operam rei illicitæ,neceſſarium eſt, quod talis operãs teneretur abſtinere à tali opere vnde mors per accidens ſecuta eſt, & teneretur abſtinere ab illo opere ex iure diuino,naturali,vel humano. At iſte confeſſor reuelans latronem iudici, non tenebatur abſtinere ab iſta reuelatione ex aliquo iure illorum trium,

imo

imo reuelando faciebat opus quod credebat licitum, vt reſtitutio ſortiretur effectum; ergo non incurret irregularitatem iuxta hos Doctores. Secundo, quia Inquiſitores ſancti Officij non incurrũt irregularitatem tradendo hæreticos iudici ſæculari, quos certo ſciunt damnandos eſſe ad mortem, & non euadunt hanc irregularitatem propter interceſſionem, vel proteſtationem quam faciunt corã eodem iudice ne procedat ad effuſionem ſanguinis, iuxta cap. *Nouimus, de verb. ſignif.* nam licet aliqui Doctores dixerint eos illam euadere ob dictam proteſtationem: Suar. tamen *tom. de cenſur. diſput.* 47. *ſect.* 1. *in fine*, ait, cauſam cur non incurrunt irregularitatem eſſe, quia iudex Eccleſiaſticus tradens aliquem brachio ſæculari, nec dat iuriſdictionem iudici ſæculari, nec dictat ſententiam ſanguinis, nec ad illam inducit, ſed ſolum declarat delictum, & reum afficit pœnis Eccleſiaſticis, & permittit reum capi à iudice ſæculari. Sic iſte confeſſor ſua reuelatione facta iudici, non dedit iuriſdictionem iudici ſæculari, nec tulit ſententiam mortis, neque induxit ad illam, nec fuit teſtis iuratus, ſed ſolum intẽdit vt reſtitutio fieret vero domino. Tertio probari poteſt ex eo quod tradit Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 2. *num.* 118. quod ſcilicet non ſum irregularis (licet ille ponat verbum, videtur) ſi Petrum induxi ad committendum delictum propter quod ille captus damnatur ad mortẽ: quia in hoc non cenſeor occidiſſe. Sic iſte confeſſor non videtur pœnitentem hunc occidere reuelatione facta iudici, licet per accidens, & remotè ex ſua reuelatione mors fuerit ſecuta. Quarto probari poteſt ex eo quod dicit idem Reginald. *cit. loco n.* 121. quod ſcilicet, is qui habet curam infirmi non ex obligatione iuſtitiæ, ſed ſolum ex charitate, & pietate, non incurrit irregularitatem ob

mortem ſecutam ex ſua negligentia ſi fuerit leuis negligentia: niſi quando illius negligentia circa vigiliam,& medicinas adhibitas fuerit grauis,& notabilis: & iſte confeſſor in ſua reuelatione facta iudici non videtur peccaſſe ſaltem grauiter. Vltimo confirmatur, quia iſta irregularitas eſt pœna grauiſſima, & proinde non debet imponi niſi ob culpam grauem, & mortalem, vt tenet Suar. *cit.tom.de cenſur.diſp.*45.*ſect.*5.*num.*8. cum aliis ibi citatis. Facit adhuc pro iſta opinione Henriquez *tom.*2.*lib.*14.*cap.*12.*n.*7.*poſt medium*, vbi loquens de iſta irregularitate,dicit non eſſe irregularem, illum qui dicit,vel facit aliquod opus pium: vt ſi confeſſor dicat carnifici, permittitur tibi facere officium tuum, vel dicat reo vt aſcendat patibulum,&c. ibi.

2 Pro parte tamẽ affirm. quod incurrerit irregularitatem ſecuta morte ſunt vrgẽtes rationes. Primum eſt argum.fundatum in eo quod etiam citati Doctores dicunt, videlicet quod homicida ex homicidio caſuali, quando dabat operam rei licitæ, vt euadat irregularitatem debet facere diligentiam moralem, & ſufficientem ne ſequatur mors ex ſuo facto. Et in particulari Suarez *cit.diſp.*35.*ſect.*5.*num.*41.ſpecificans qualem diligentiam facere debeat homicida caſualis dans operam rei licitæ vt euadat irregularitatem: dicit quod talis dicetur ille, qui fecit omne illud quod debuit, & potuit,& ſolum omiſit facere id quod non eſt animaduerſum, quia ſine magna ingenij perſpicacitate, & ſolertia non potuit animaduerti. Sic ille. At conſtat quod iſte cõfeſſor cum ordinaria,imo & cum tarda ſolertia potuit aduertere pœnitentem poſſe conualeſcere ex infirmitate, & ſuam reuelationem factam iudici poſſe illi mortem cauſare. Et quidem,ſi pœnitens non declarauit confeſſori expreſsè vt reuelaret iudici ſtatim

tim ante mortem ſuam (quod de illo non eſt credendum, voluiſſe ſcilicet ſe tali periculo exponere) ſed abſolutè dixit confeſſori, vt id iudici reuelaret; magis culpandus eſt confeſſor, nec ab irregularitate excuſandus, ſecuta morte, cum clarè deberet intelligere pœnitentem id ſibi committere, ſolum poſt mortem ſuam. Et proinde non appoſuit diligentiam debitam, imo fuit in magna negligentia, maximè cum poſſet dicere iudici locum furti, & cui eſſet reſtituendum, non reuelato nomine furis. Et hinc colligitur ſecundum argumentum iuxta ſupradictum ex Azorio, quia ſcilicet iſte confeſſor ex lege diuina, & naturali tenebatur abſtinere ab iſta reuelatione prout ſic facta, declarato nomine latronis illo viuente, cum tali ipſius periculo, ac proinde irregularitatem incurrit. Tertio probatur, quia teſtis dans teſtimonium in cauſa ſanguinis vnde mors ſequitur, eſt irregularis, vt omnes admittunt, etiamſi in illo dando non peccet: ratio eſt, quia vt ait Henriquez 2. *tom. ſum. lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 9. cum ibi citatis, teſtis influit in ſententiam ſanguinis, eodémque modo iudex: & in hoc caſu iſte confeſſor etiam influit in ſententiam ſanguinis, quamuis remotè. Et ſic vt minimum colligitur ex dictis quod iſte confeſſor attenta ſua negligentia, dedit operam rei licitè, ſed illicitè.

3 Viſis argumentis pro vtraque parte eligat quis partem ſecuriorem: ego enim magis credo quod incurrerit ob dicta proximè num. 12. quia tamen hic quæritur de foro conſcientiæ, dico quod ſi iſte confeſſor attenta bona fide qua fecit, credens ſe facere opus virtutis, non peccauit mortaliter iudicio boni viri, non eſt reputandus irregularis, etiamſi credat ſe peccaſſe venialiter in omiſſione diligentiæ faciendæ. Sic tenet Suarez *tom. de cenſur. diſp.* 45. *num.* 8. citans Salon. & So-

tum,qui dicunt homicidam caſualem ſi in facienda diligentia fuit negligens ſolum ex culpa veniali, non eſſe irregularem: tanta enim pœna, quanta eſt irregularitas non eſt ponenda pro culpa veniali. Si vero cognouerit, quod ſua negligentia fuerit culpa mortalis, debet ſe reputare irregularem. Pro quo etiam notat Sayro cit. loco num. 3. quod debita diligentia, & circumſpectio in hac materia diſcernenda eſt ex circumſtantiis loci,temporis, & perſonarum, & ſimilibus, & ex qualitate negotij. Si vero facta omni inquiſitione dubius adhuc omnino maneat an omiſſio ſuæ diligentiæ fuerit mortalis, an non, ſtante tali dubio in æquilibrio debet ſe reputare irregularem: nam in irregularitate orta ex homicidio, ſtante dubio debet quique ſe reputare irregularem, prout tenet Sanchez *lib.*1. *Decalogi,cap.*10.*num.*43. citans decem graues Doctores. Quod in aliis irregularitatibus extra homicidium dicit non habere locum.

CASVS XXIV.

De quodam legato pro redimenda puella captiua.

QVædam fœmina nobiliſſima in ſuo teſtamento iniunxit hæredi, vt redimeret vnam puellam ex captiuis apud Turcas, quæ eſſet ſeptem, vel octo annorum: cœpit hæres per mercatores, & negotiatores agere de redimenda quadam illius ætatis captiua inter Turcas. Poſt negotium iam cœptum, mortuus eſt mercator agens negotium, & ortæ ſunt aliæ difficultates, & impedimenta, ob quæ iſtius captiuæ

redemptio effectum non habuit vſque ad annum decimumquintum ſuæ ætatis. In hoc anno hæres paratus eſt proſequi negotium redemptionis, ſed dubitat, & quærit, an ſit redimenda alia quæ ſit hodie ſeptem, vel octo annorum tantum, iuxta formam teſtamenti. An vero redimenda ſit illa prior, quæ eſt hodie quindecim annorum, de qua iam cœptum eſt negotium, & intentata redemptio, eo quod iam videatur habere ius ad rem, ſiue ad talem redemptionem.

1 Reſpondeo, quod ſi illa prior in ſeptennio, vel hodie ſciens de tali legato, & ſciēs iam agi de ſua redemptione acceptauit, vel acceptauit pro illa pater, aut mater, aut tutor ipſius, vel Prælatus illius, vel perſona potens acceptare validè pro alio, tunc iſta eſt redimenda, licet ſit quindecim annorum. Probo primo, quia per illam acceptationem per ſe factā, vel per aliquam perſonam ex ſupradictis, iam acquiſiuit ius ad dictam redemptionem pro ſe cœptam. Probatur hoc ex iis quæ Doctores communiter tradunt circa promiſſionem factam abſenti, quando ſcilicet obliget promiſſorem ad implendum. Inter quos præcipuè eſt Reginaldus *tom.2.ſum.lib.25.cap.6.ſect.3.num.77.* vbi citans alios ait, quod ſi promiſi Petro abſenti certam pecuniam, promiſſio non obligat in conſcientia donec Petrus abſens acceptet: ſi tamen in præſentia promiſſoris acceptet promiſſionem, vel donationem pro Petro, pater, mater, tutor Petri, vel Prælatus, creditor etiam cui Petrus debet, vel alius potens validè acceptare pro abſente in cauſa pia, tunc promiſſor tenetur implere promiſſionem Petro. Quod etiam in iſto caſu cernitur: nam iſtud legatum de redimenda captiua abſente, eſt quædam donatio, vel promiſſio facta captiuæ de-

ſtinandæ per hæredem. Si ergo iam hæres hanc deſtinauit Mariam,v.g.& illa abſens,& ſciens iam acceptauit,vel acceptauit pro illa abſente pater, tutor, mater, aut vllus ex ſupradictis, iam iſta, licet hodie ſit quindecim annorum, habet ius ad rem per talem acceptationem, & proinde huic, & non alteri implenda eſt promiſſio legati, & redemptionis. Idem probatur ex iis quæ tradunt Doctores agentes de commutatione voti, maxime Vega *2.part.ſum.*ver.*votum, caſu* 115. vbi cum multis reſoluit, quod ſi promiſi calicem certæ Eccleſiæ, & non fuit præſens perſona quæ acceptaret promiſſionem pro tali Eccleſia, poſſum ego commutare votum, & dare calicem alteri Eccleſiæ, maximè ſi ſit pauperior: at ſi facta promiſſione ibi erat aliquis miniſter Eccleſiæ illius cui primo facta eſt promiſſio, qui acceptauit promiſſionem nomine Eccleſiæ, vel alia perſona, quæ validè poſſet illam acceptaret promiſſionem, iam teneor dare priori Eccleſiæ, quia acquiſiuit ius per acceptationem; quæ omnino faciunt pro noſtro caſu.

2. Si vero iſta puella hodie quindecim annorum,nec ſciuit de ſua redemptione iam cœpta, nec acceptauit per ſe, nec pro illa acceptauit pater, mater, tutor, aut aliquis ex ſupradictis, non tenetur hæres iſtam redimere, quia non acquiſiuit ius ad rem per illam acceptationem, ſed poterit hæres aliam ſeptennem redimere: imo ad hanc ſeptennem tenebitur ob formam teſtamenti, non ad illam quæ nec eſt ſeptennis, nec ius acquiſiuit per ſuam acceptationem. Vltimo aduerto,quod ſi teſtatrix nominauit illam priorem puellam, vel aliam proprio nomine, vel nomine ſuorum parentum, tunc iſta redimenda eſt quantæcumque ſit ætatis, vt patet.

3 Quæris:

3 Quæris: quid ſi pro nunc non inueniatur aliqua puella captiua ſeptennis, in caſu, quo illam priorem non teneatur hæres redimere ob defectum conditionum poſitarum *num.* 2. Reſpondeo tunc redimendam eſſe priorem quindecim hodie annorum, quia ſaltem in hac impletur intentio teſtatricis, & quia iam apta erat tempore quo teſtamentum debuit ex obligatione impleri. Poteſt hoc probari ex caſu poſito à Sanchez *lib.* 1 *.de matrim.diſput.* 33*.num.* 32. vbi dicit, quod ſi quis legauit certam pecuniam certæ virgini pro ſuo matrimonio, & quando is mortuus eſt, iam illa erat nupta, poteſt illi donari legatũ, quia iam fuerat habilis quando teſtamentum conditum eſt: & conſtat, quod teſtatoris mens fuerit huic fauere: quod poteſt hic applicari. Denique ſi hodie nec prior illa quindecim annorum viua ſit, nec aliqua ſeptennis, vel octo annorum reperiatur, credo ad nullam grandæuæ ætatis redimendam teneri, quia verba teſtamenti ſunt intelligenda in ſignificatione propria, & illa expreſsè dicunt vt redimatur ſeptem, vel octo annorum puella. Sed de iſto legato ſtandum erit Decreto Epiſcopi: & tutius eſt aliam quamcumque redimere.

CASVS XXV.

De Moniali illegitima, an poſsit eſſe Abbatiſſa ſine diſpenſatione.

QVædam Monialis Ordinis ſanctæ Claræ ſecundæ Regulæ, electa eſt in Abbatiſſam per ſuffragia Conuentus cum eſſet illegitima ex prohibito concubitu. Prouincialis noluit illam confirmare propter hoc impedi

impedimentum, neque cum illa diſpenſare: quæritur an poſſit eſſe Abbatiſſa ſine Prælati diſpenſatione, & an Prælatus potuerit illam excludere?

1 Sanchez *lib.5.Decalog.cap.5.num.19.* ait Monialem illegitimam non poſſe eſſe Abbatiſſam ſine diſpenſatione;licet concedat poſſe cum illa Prælatos diſpenſare, & illam ad officium habilitare. Additque Monialem bigamiam, quæ ſcilicet bis nupſit, non poſſe eſſe Abbatiſſam;etiam cum diſpenſatione Prælati.Non affert Sanchez aliquam rationem particularem contra illegitimam ne ſit Abbatiſſa, niſi textus, & rationes communes probantes, ſeu prohibentes ne maſculi illegitimi ſint Prælati, ſed rationes quas affertt infra ponam & ſoluam.

2 Ego credo quod Monialis illegitima poteſt eſſe Abbatiſſa,vel Prioriſſa,abſque vlla diſpenſatione Prælati,maximè ſi ſit Regulæ primæ, vel ſecundæ Sanctæ Claræ,vel Ordinis habentis communicationem priuilegiorum,& proinde quod hæc,de qua agitur,non potuit excludi ab officio Abbatiſſæ,neque indiguit diſpéſatione vt in officio confirmaretur. Pro iſtius probatione ſuppono,quod Moniales S.Claræ gaudent priuilegiis omnibus,quæ habent Fratres Minores,ſiue talia priuilegia fuerint conceſſa illis immediatè, ſiue talia priuilegia habeant ipſi Minores per cómunicationem. Nam illud priuilegium quo aliqua Religio habet per communicationem, habet illud tanquá ſibi proprium, & tanquam ſi ſibi immediatè, & nominatim fuiſſet conceſſum, vt patet ex multis locis *compendij*, maximè in ver. *communicatio priuilegiorum*, §.9.*in fine*, & §.12. & alibi. Quod vero Moniales S. Claræ gaudeant priuilegiis conceſſis Fratribus Minoribus,habetur in compendio Mendicantium citato proximè verbo §. 14. ex

Leone X. Quo ſuppoſito, Fratres Minores gaudent priuilegio conceſſo Religioſis Sancti Ioannis Euangeliſtæ, in Portugallia, quæ dicitur Congregatio Sancti Ioannis Euangeliſtæ, in quorum compendio *fol. 9. pag.* 2. habetur hoc priuilegium: *Vt admiſſus ad profeſſionem inter illos ſi habet defectum natalium ipſo facto ſit diſpenſatus non ſolum ad Ordines, ſed etiam ad omnia ſolita gubernari per Fratres illius Ordinis, Prioratus, Rectorias*, &c. Cum ergo Moniales S. Claræ gaudeant hoc priuilegio conceſſo Minoribus per extenſionem participationis, ſequitur quod Monialis S. Claræ ipſo facto quod fuit admiſſa ad profeſſionem manet diſpenſata ad omnia officia, & Prælaturas Religionis, ita vt nõ indigeat alia diſpenſatione. Et hoc credo eſſe verum, etiamſi dicta Monialis eſſet illegitima ſacrilega, id eſt, nata ex concubitu ſacrilego: lex enim, ſeu dictum priuilegium non diſtinguit, ſed loquitur in communi, de omni defectu natalium. Prædictum vero priuilegium eſt in praxi apud dictos Religioſos, vt ſcio certè: quamuis autem hoc priuilegium ignoretur à Monialibus, neque apud illas ſit in praxi, hoc non tollit quin illo poſſint frui nunc poſtquam illius notitiam habent, vt tradit Rodrig. *tom. 1. qq. q. 61. art. 3. §. At Vrbanus.* Et idem Rodrig. *in expoſit. Cruciat. ad* §. 9. 132. in tit. *de voto vltramarino.* Secundo probo, quia textus excludentes illegitimos ab officiis & dignitatibus, quales ſunt cap. 1. & cap. fin. *de filijs Preſbyterorum*, loquuntur ſolum de maſculis, vt patet ex verbis textuum. Lex autem loquens de maſculis, maximè in odioſis, non comprehendit fœminas, vt tenet Geminianus in cap. *in generali in 3. caſu de elect.* & Anton. Gabriel *com. opin. tit. de verbor. ſignific. concl. 6. num.* 17. Tertio, quia Sixtus V. in Motu proprio contra illegitimos, nec vllum verbum fecit

de

de fœminis in ordine ad Prælaturas, vel ad profeſſionem. Quarto, quia fœminæ non ſunt propriè Prælatæ, prælatura de qua loquuntur Canones, vt colligitur ex D.Thom. *in 4.diſt.25.q.2.art.1.quæſtiunc.1.* & tenet hanc opinionem expreſsè Rodrig. *tom.1.qq.q.13.aric.21.* & citat pro eadem Cynum, Bartolum, Ancharanum, Fauent. Palud. Tabiena citati à Sanchez *cit.cap.num.18.*

3 Rationes particulares Sanchez ſunt hæ. Primo adducit duos textus ſupracitatos ex cap. 1. & fin. *de filijs Presbyt.* ſed ad hæc duo capitula iam reſpondi ſupra *n.2.in argum.2.* Secunda ratio Sanchez eſt, quia in cap. *Indemnitatibus, de elect. in 6.* dicitur quod Abbatiſſa habet dignitatem: & hæc dignitas interdicitur illegitimis citatis duobus cap. *de filijs Presb.* Reſpondeo, quod licet citatũ cap. dicat Abbatiſſam habere dignitatem, nõ dicit quod hæc dignitas ſit Eccleſiaſtica Prælatura, ſed eſt dignitas impropriè, vt diximus ex D. Thom. proximè citato. Eſt enim dignitas Abbatiſſæ, quædam ſola præeminentia tanquam matrisfamilias: eo modo, quo Parochus dicitur Prælatus, id eſt, propriè Prælatus, vt habetur cap. 1. *de Cleric. ægrot.* licet enim ibi, & alibi Parochus vocetur Prælatus, intelligitur impropriè, & largè, vt explicat idem Sanchez *7.lib.Decal.cap. 29.num.56.* & Sylueſt. ver. *Prælatus, ad initium.* Imo ipſe Sanchez *cit. lib.5.c.1.n.19.* ſic attenuat iuriſdictionem Abbatiſſæ, vt dicat illam non poſſe imponere præceptum ſpirituale in ordine ad finem ſpiritualem; ac proinde ex mente eiuſdem non eſt propriè Prælata. Tertia ratio Sanchez eſt, quia Concilium Trid. *ſeſſ.25. cap.7. de Regular.* tanti facit officium Abbatiſſæ, vt non niſi quadragenariam, & poſt annos 8. profeſſionis eligendam eſſe decernat. Reſpondeo, eſto quod ita ſit, ſicut eſt: non inde ſequitur, quod excludat illegitimam,

ab

ab officio Abbatiſſæ: imo inde arguo, & probo illam non excludi. Nam cum ibi Tridentinum tam exactè aſſignauerit conditiones requiſitas ad Abbatiſſam, & nullam mentionem fecerit de natalibus illius, ſeu quod debeat eſſe legitima, clarè innuit, quod defectus natalium non ſit impedimentum ad officium Abbatiſſæ, ſi enim impediret, à Concilio diceretur. Vnde iuxta Regulam Iuriſtarum, illa quæ in lege non prohibentur, conceſſa intelliguntur: vt refertur in indice Decretalium, verb. *conceſſum*.

4 Imo addo contra Sanchez, quod etiam Monialis bigama poterit eſſe Abbatiſſa: tum ob ſupradicta, quia ſcilicet Abbatiſſa non eſt propriè Prælata: tum propter citatum priuilegium cóceſſum Patribus Congregationis S. Ioannis Euangeliſtæ: tum quia ipſe Sanchez concedit Monialem non virginem poſſe eſſe Abbatiſſam: per quod etiam innuit quod non virgo ex concubitu illicito poterit eſſe Abbatiſſa cum non diſtinguat quomodo virginitatem amiſerit. Maius vero incommodum videtur vt ſit Abbatiſſa non virgo ex concubitu illicito, quam non virgo bigama, quæ bis validum matrimonium contraxit. Tum denique quia bigamia ſolum, & propriè impedit receptionem Ordinum ſacrorum, quos Abbatiſſa non recipit: & præterea pœnæ impoſitæ bigamis in titulo de bigamis ſolum imponuntur maſculis bigamis, & proinde non comprehendunt fœminas bigamas iuxta dicta *num.* 2. Imo inauditum videtur, quod in titulo *de bigamis* intelligantur fœminæ bigamæ *in Decretalibus, vel in* 6. omnia enim capitula in titulo *de bigamis in Decretalibus, & in* 6. clarè loquuntur ſolum de bigamis maſculis, & in Ordine ad Ordines ſacros ſuſcipiendos.

5 De Moniali vero, quæ incontinenter, & inhoneſtè

vixerit, an poſſit eſſe Abbatiſſa? Dico breuiter, quod ſi inhoneſtè vixit intra Religionem, prohibetur eſſe Abbatiſſa *in cit. cap. 7. Trident.* vbi requiritur, quod in ordine laudabiliter vixerit. Si vero inhoneſtè vixit ante ingreſſum Religionis, & delictum ſit publicum, impedietur fieri Abbatiſſa propter ſcandalum.

CASVS XXVI.

De quodam Parocho qui dixit duas Miſſas vna die. Vnam veram & ordinariam, alteram ſiccam.

IN quodam oppido paruo erant duo tantum Clerici, vnus Parochus, alter coadiutor. Coadiutor tenebatur ex officio in quadam Dominica dicere Miſſam maiorem omni populo. Parochus eadem die Dominica ſummo manè Miſſam ordinariam celebrauit confidens quod coadiutor celebraturus erat Miſſam hora ſolita, vt totus populus audiret. Coadiutor, vel ex infirmitate, vel alio impedimento non potuit, vel noluit illa die Dominica celebrare. Parochus qui iam celebrauerat, & erat Dominica ſolemnis in Ramis Palmarum, ne populus tali die maneret in toto fraudatus ſolatio ſpirituali, ſolemniter benedixit Ramos, & poſtea dixit Miſſam ſiccam populo, cum illis cæremoniis, & veſtibus, quas aliqui libri pro Miſſa ſicca aſſignant. Accuſatus eſt Clericus Parochus de tali Miſſa coram Regio tribunali, Ordinum Militarium, erat enim Parochus profeſſus Ordinis Militaris Sancti Iacobi, cuius Ordinis Rex eſt ſupremus Magiſter. Quæritur an iſte

Paro

Parochus peccauerit, vel aliquam pœnam incurrerit ex celebratione iſtius Miſſæ ſiccæ?

1 Ex duobus capitibus credi poſſet hunc Parochum peccaſſe. Primo ex eo quod duas Miſſas eadem die dixerit contra textus mox citandos. Secundo ex eo quod Miſſam ſiccam dixerit extra mare, & ſine neceſſitate. Sed ego reſpondeo ex neutro capite peccaſſe, vel pœnam vllam incurriſſe. Probo, quod non ex primo: nam textus qui prohibent eadem die duas Miſſas ab vno Sacerdote celebrari, quale eſt capitulum *conſuluiſti, de celebr. Miſſarum*, & cap. *ſufficit, de conſecr. diſt.* 1. loquuntur ſolum de duabus miſſis veris, ordinariis, in quibus fit verum Sacramentum, vt praxis quotidiana docet: at Miſſa ſicca non eſt Miſſa in rigore, cum in illa non fiat vlla conſecratio, oblatio, nec conſumptio, quæ ſunt partes eſſentiales Miſſæ: & ideo nauigantes nó tenentur ſub m. audire Miſſam ſiccam dictam in nauibus diebus feſtis, vt tenet Azor *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 7. *quæſt.* 6.

2 Neque peccauit ex 2. capite ex eo quod Miſſam ſiccam dixerit extra mare, & non ſit conſuetudo iam celebrare in terra: nam Miſſa ſicca non eſt illicita ex ſe. Probo, quia non eſt illicita ob legem prohibentem, ſi quidem nulla lex Eccleſiæ datur, quæ illam prohibeat dicere extra mare: imo videmus illam in aliquibus Prouinciis eſſe in praxi extra mare, vt refert Durand. *lib.* 2. *de Ritibus Eccl. cap.* 4. *ad finem*: & Henriquez *tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 2. in gloſſ. *litera A.* refert quod Leo X. approbauit quemdam librum, qui dicitur Sacerdotale, in quo continetur forma dicendi Miſſam ſiccam: ergo non eſt prohibita, imo permiſſa ex lege. Addit Durant. *cit. loco*, quod Durand. *in ſuo Ration. diuini officij lib.* 4. *cap.* 1 *num.* 23. dicit, quod ſi Sacerdos non poteſt cóficere, quia fortè iam celebrauit, vel ob aliam

cauſam, tunc poteſt ſumpta ſtola, &c. dicere Miſſam ſiccam, modo ibid. aſſignato: nec ſpecificat quod debeat dici in mari, vel in terra: & Durant. *cit. loco* ad finem quod in Gallia, videlicet Tolozæ, quando aliquis defunctus ſepelitur poſt prandium, dicitur Miſſa ſicca pro illo: ergo etiam in terra dici poteſt Miſſa ſicca. Et hoc ipſum contigit iſti Parocho, cum enim iam manè celebraſſet veram Miſſam, & non poſſet aliam veram ſecundo celebrare, potuit pro aliqua conſolatione populi ſecundo dicere Miſſam ſiccam per quam populus ad aliqualem deuotionem excitaretur. Denique Miſſa ſicca non eſt illicita ex parte materiæ, ſeu ex parte rei in illa contentæ: nihil enim continet malum contra Eccleſiam, vel bonos mores; ſolum enim iubet recitari Epiſtolam, Euangelium, Orationem Dominicam, & dare benedictionem; & pauca alia, quæ clarè ſunt bona, & ſancta, de quibus in illa dicendis, vide Durantum *cit. loco*, & contenta in illa non ſunt ſuperſtitioſa, ſed poſſunt excitare deuotionem populi, vt patet: ergo ex nullo capite prædicta Miſſa eſt illicita, nec proinde Parochus vllam pœnam ex illius celebratione incurrit. Vltimo non potuit iſte Parochus condemnari ex eo quod populo illa die veram Miſſam non dixerit, quia vt ſupra dictum eſt, Coadiutor illa die tenebatur populo Miſſam communem dicere, non Parochus: & proinde ſi populus illa die Dominica vera Miſſa caruit, culpa fuit coadiutoris, non autem Parochi. Et ob has cauſas, noui prædictum Parochum in publico tribunali fuiſſe abſolutum ab omni culpa, & pœna.

CASVS XXVII.

De quodam caſu pertinente ad materiam reſtitutionis.

OLyſſipone hyemabant octo triremes Galliæ cum ſuo duce generali. Dux generalis cōduxit quamdam nauiculam, vel cimbam, vt iret ad alium portum diſtantem per tres, vel 4. leucas, vulgo barreiro, pro conuehendo pane nautico, vulgo biſcouto, ad triremium ſuſtentationem. Dixit dux generalis officiali cuiuſdam triremis (vulgo Meirinho) vt prædictam cimbam pararet, aſſignans illi Turcas remiges captiuos, qui de terra ad cimbam prædictum panem nauticum aſportarent baiulando. Cumque ex officio dictus officialis triremis teneatur in ſimili caſu aſſignare milites Chriſtianos ſufficientes pro cuſtodia, & ſecuritate Turcarum, deſignauit nouem Turcas pro oneribus portandis, & tres tantum milites ad cuſtodiam. Nocte, Turcæ captiui contra Catholicos paucos inſurgentes illos (vt creditur) occiderunt, & cum nauicula ad partes Africæ transfugerunt, Dominus nauiculæ, qui manſerat in terra, petiit à duce generali triremium reſtitutionem ſuæ cimbæ, ſiquidem de illius mandato cimba fuit conducta.

Dux generalis remiſit ſe ad Theologos, qui dicerent vtrum in foro conſcientiæ ille teneretur reſtituere damnum illatum: an vero ad reſtitutionem cimbæ teneretur officialis triremis cuius culpa damnum illatum eſt eo quod de militibus ſufficientibus non prouidit, & tot Turcas deſtinauerit.

1 Ego reſpondi,me credere,quod dux generalis non tenebatur in conſcientia reſtituere pretium nauiculæ domino petenti:ſed quod ad id tenebatur officialis triremis dictus Meirinho.Probo,quia ſi dux generalis ad hanc reſtitutionem teneretur, eſſet ex eo quod iuſſit talem cimbam conduci: ſed ex iſta iuſſione non tenetur: ergo probo minorem,nam iſta ſola iuſſio,vt cimba conducatur vel locetur, ex ſe non eſt cauſa ordinata ad illud damnum inferendum,vt patet in praxi quotidiana, per quam de mandato Regis ſimiles cimbæ capiuntur pro ſeruitio Regis: & ex tali Regis mandato præciſè, non ſequitur ſimile damnum. Fuit ergo proxima cauſa damni dati officialis triremis, cui ex officio incumbebat prouidere cimbã de militibus ſufficientibus, & non prouidit. Neque ex eo quod generalis dux iuſſit dicto Officiali vt cimbam conduceret, & pararet, & officialis negligens fuit in cimba paranda, talis negligentia officialis imputanda eſt duci generali. Facit pro hoc Regula illa qua dicitur: quod dico tibi vt facias,& tu potes facere benè, & debes facere benè,nõ dico tibi vt facias malè. Quam Regulam citat, & applicat ad caſum ſimilem Sanchez *in lib.7. de matrim.diſp.95.num.10.& 11.* Cum ergo dux generalis officiali triremis dixit,vt nauiculam conduceret, pararet, & mitteret, & talis officialis poſſet,ac deberet parare benè & ſufficienter;non dixit illi dux generalis vt pararet malè, ſed virtualiter dixit illi vt pararet benè, iuxta Regulas,& exigentiam negotij commiſſi,& proinde damnum illatum non euenit ex negligentia ducis generalis, ſed officialis. Secundo facit ad deobligandum ducem generalem à reſtitutione, quod tradit Sayro *in Clau. Reg. lib.10. tract.2. cap.6. num.4.* vbi citans Gaët.Sot.Ledeſm.Couar. Petr.Nauar.& alios dicit,

cit, quod ad hoc, vt aliquis dicatur cauſa damni dati, non ſufficit quod ſit conditio ſine qua non: ſed oportet quod aliquo ſuo influxu, & concurſu morali concurrat ad illud damnum, & conferat ad illum effectum: iuſſio vero ducis generalis vt cimba caperetur, & mitteretur, nõ influxit influxu particulari in tale damnum, vt patet etiam moraliter. Et addit Sayro *cit.lib.c.7.n.6.* mandantem non teneri ad reſtitutionem, niſi quando imperium ſuum fuit periculoſum, id eſt, ex ſe ordinatum, & occaſionatum ad cauſandum damnum. Hæc autem iuſſio ducis generalis vt ſic, non fuit ordinata, neque occaſionata ad tale damnum inferendum. Probatur etiam efficaciter ex eo quod tradit Rabello *tom. de oblig.iuſt. lib.2.de reſtit.quæſt.*14. *ſect.*3. vbi explicans in quibus caſibus iubens teneatur ad reſtitutionem *num.* 12. dicit optimè ad intentum: quod ſi dominus nec expreſsè, nec tacitè damnum præcepit, quamuis famulus nomine ipſius damnum intulerit, non tenebitur dominus ad reſtitutionem, cum nec ratione rei acceptæ, nec iniuſtæ acceptionis, nec aliunde teneatur. Imo, nec ſi poſtea ſciens crimen ſuo nomine patratum, id ratum habeat; & citat Medinam, & Petrum Nauar. quo nihil clarius ad intentum dici potuit. Nam in hoc caſu dux generalis nec expreſsè, nec tacitè damnum hoc fieri mandauit, nec poſt factum ratum habuit, ſed potius reprobauit; ergo ad reſtitutionem non tenetur. Et addit ibidem Rabello *num.*13. quod ſi ſcio damnum nomine meo inferendum, & tamen non impedio cum commodè poſſim, peccabo contra charitatem, non tamen contra iuſtitiam, ac proinde ad reſtitutionem non tenebor, niſi vel ex officio damnum tenear impedire, &c. & tamen dux generalis ex officio non tenebatur hoc damnum impedire, ſed id ex offi-

cio ſpectabat ad Officialem triremis,& dux generalis, nec tale damnum ſomniabat. Et confirmatur, quia aliàs diceremus teneri Regem ad reſtitutionem omnium damnorum cauſatorum per ſuos miniſtros culpabiliter, & negligenter operantes: vt, v.g. cum iudices Regis iudicant iniuſtè, cum Scribæ, & Notarij officio malè fungũtur, plus exigendo, & falſo ſcribendo, & ſic de aliis officialibus Regiis, quibus Rex dat officia, & præcipit vt officia exequantur benè, & ſecundum conſuetudinem, & ignorat quando aliquid malè ab illis agitur. Quod nullus dicet, neque in his caſibus Regem ad reſtitutionem obligat: & idem dicendum erit de inferioribus principibus, ac dynaſtis reſpectu inferiorum ſibi ſubditorum: qui ſubditis non imperant vt malè agant, nec ſciunt quando actu malè agunt, nec proinde tenentur tunc aduertere, nec poſſunt, licet teneantur punire cum poſtea malè factum aduertunt. Facit denique quod tradit Sà *in Aphor.* ver. *Reſtitutio, num.* 25. *&* 36. videlicet, quod in foro conſcientiæ de quo agimus, non tenetur reſtituere qui fecit bona fide, nec qui dubitat an fuerit cauſa damni. Et citat pro hoc ſecundo dicto Syluest. & Valentiam. At conſtat quod dux generalis in ſuo mandato fecit bona fide, vt patet. Et præterea eſt in dubio an fuerit cauſa damni: imo clarius conſtat quod non fuerit cauſa damni ex ſuo præciſè mandato.

2 Quod vero obiicitur ex Regula iuris, qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur: dico intelligendum eſſe de illo, qui eſt cauſa damni vera, naturalis, vel moralis per ſe, & directa: non vero de cauſa per accidens omnino remota, vel quando ſolum eſt conditio ſine qua non: ſi enim cauſantes ſolum per accidens, remotiſſimè, & velut conditio ſine qua non, eſ-

ſent

ſent obligandi ad reſtitutionem: obligaretur reſtituere faber, qui fecit gladium, vel clauem quibus quis iniuſtè occiditur, vel res aliena ex domo clauſa eripitur ignorantibus his fabris, neque tale intendentibus, vel ſcientibus. Et id contigit in hoc caſu, fuit enim dux generalis ſua iuſſione cauſa per accidens, remotiſſima, & conditio ſine qua non.

3. Vltimo dico, quod nec dux generalis tenebitur reſtituere in caſu, quo officialis triremis non habet vnde reſtituat: nam nemo tenetur reſtituere pro alio niſi quando fuit per ſe cauſa damni naturalis, vel moralis vt dando conſilium, fauorem, mandando, vel quid ſimile, vt Doctores tradunt in materia reſtitutionis, maximè quando agunt an Dominus in conſcientia teneatur reſtituere damnũ illatum à ſuo ſeruo, ante condemnationem, de quo damno dominus neſciuit, & ſeruus non poteſt reſtituere: & dicit communior opinio, quod non tenetur dominus. Quod efficaciter probat Rabell. *lib.* 1. *de reſtit. q.* 10. *ſect.* 4. *concluſ. vltima*, pro qua ibi citat multos, & graues Doctores antiquos, & recentiores: magis autem videtur obligandus dominus ad reſtitutionem damni illati per ſeruum reſtituere non valentem, quam dux generalis ad reſtituendum damnum illatum per officialem triremis reſtituere non potentem.

CASVS XXVIII.

Dubia circa officium Conceptionis Deiparæ, quod incipit: Sicut lilium.

CIrca officium Conceptionis Deiparæ, cuius officium ad Veſperas incipit, *Sicut lilium*. Propoſita

ſunt ſequentia dubia. Primum, an dictum officium recitatum fuerit in Ordine Minorum antequam Paulus V. Summus Pontifex id Minoritis conceſſerit, vel, ſi aliquando aliud diuerſum in eadem Religione fuerit recitatum.

Secundo, à quo tempore, vel à quo anno in eadem Religione prædictum officium cœptum eſt recitari.

Tertium, quis fuerit Author iſtius officij, *Sicut lilium*, & an Sedes Apoſtolica aliquod priuilegium, vel indulgentiam conceſſerit illud recitantibus.

Quartum. Vtrum non obſtante verbo, *Quod poſſint illud recitare*, maneat liberum recitare aliud officium Conceptionis diuerſum ab iſto, *Sicut lilium:* vel ſi debeant recitare de Conceptione, neceſſarium ſit vt reciteтur?

1 Ad primum dico. Hoc officium Conceptionis ſicut lilium, cœpit recitari in Ordine Minorum à tempore Sixti IV. anno 1475. in quo anno coram eodem Sum. Pontifice Romæ facta eſt diſputatio celeberrima de Conceptione Deiparæ, & ibi reſolutum fuit diſponente Papa, vt in Eccleſia hoc feſtum celebraretur ſub titulo immaculatæ Cõceptionis: ad quem finem commendauit Papa cuidam Leonardo Nogarola Protonotario Sedis Apoſtolicæ viro doctiſſimo, vt componeret dictum officium, *Sicut lilium*. Ita refertur *in 3. part. Chron. Ordinis Minorum, lib. 3. cap. 60. §. En eſte tiempo:* & refert Pater Ægidius *lib. 3. de Concept. Deiparæ, quæſt. 6. §. 5. fol.* 294. & dicit Chronicorum Author cit. loco quod ab eo tempore Sixti IV. vſque ad præſens recitatum eſt in Ordine Minorum prædictum officium, *Sicut lilium*, etiam à Clericis. Poſtea anno 1480. Frater Bernardinus de Buſtis Minorita reformauit idem officium, *Sicut lilium*, in aliquibus locis, & Papa Sixtus

tus IV. adhuc viuus approbauit idem officium reformatum, ſicut refert Toſcinianus *in hiſtoria Franciſcana, lib. 3. fol. 311. pag. 1. in medio paginæ*, & probatur ex compendio Mendicantium verbo *Conceptio Virginis*, §. 7. & ex his manet reſponſum ad tria dubia poſita in primo quæſito, videlicet, quod hoc officium recitatum eſt ante Dominum Paulum V. & quod ab anno 1475. vel ſaltem ab anno 1480. habuit initium: & quis fuerit Author illius. Et quod in particulari quæritur, an aliquo tempore recitatum fuerit aliud officium Conceptionis diuerſum ab iſto, de hoc conſtare non poteſt, quia ante Breuiarium à Pio V. reformatum, erat in variis Prouinciis varietas multa Breuiariorum, vt Toletani Bracarenſis, Eborenſis, &c. & dabatur maior libertas variandi, vel mutandi diuinum officium, quam modò datur. Sufficit quod ait Author chronic. Minorum cit. loco, quod à tempore Sixti IV. dictum officium, *Sicut lilium*, cœpit in Eccleſia celebrari, etiam à Clericis: & ſufficit quod refert P. Ægidius citato loco ex verbis Sixti IV. dicentis, quod dictum officium, *Sicut lilium, A nobis emanauit*, id eſt, à nobis Papa. Et ſufficit quod ibidem addit Ægidius, hoc officium, *Sicut lilium*, non eſſe reprobatum per nouum Breuiarium: & ex hoc etiam manet reſponſum ad 2. quæſitum, ex quo anno in Ordine Minorum cœperit recitari idem officium, & quis fuerit Author illius.

2 Ad ſecundam partem tertij quæſiti: dico, quod videndus eſt Rodriguez *tom. 1. qq. q. 57. artic. 3.* vbi refert conceſſionem Sixti IV. ex monum. Ordin. per quam Papa concedit fidelibus vtriuſque ſexus, qui Miſſam, vel officium Conceptionis, ſicut lilium celebrauerint, aut dixerint, aut illius horis canonicis interfuerint, his inquam concedit illas omnes indulgentias, quas Pa-

pa Vrbanus cōceſſit illis, qui præſentes fuerint Miſſæ, & horis canonicis in die Corporis Chriſti D. Quas indulgentias recenſet Rodrig. *citato loco, §. Circa quam*; & Leo X. conceſſit aliquas indulgentias intuitu Conceptionis B. Mariæ tam Fratribus, quàm ſæcularibus, vt habetur in compendio Mendicantium verbo *Conceptio Virginis*, §. 12. & hoc quantum ad indulgentias conceſſas reſpectu huius officij, vel Conceptionis Deiparæ. Quod attinet ad priuilegia conceſſa recitantibus hoc officium, *Sicut lilium*, videatur Rodriguez *in Bullario, fol. 650.* vbi ponit Bullam Leonis X. per quam concedit Eccleſiis Hiſpaniæ, vt poſſint in die Conceptionis Deiparæ, & per totam illius octauam, ſuſpendere interdictum, dummodo recitent officium Conceptionis compoſitum à dicto Leonard. & dicāt Miſſam eiuſdem officij, quæ incipit, *Egredimini*, quæ hodie canitur à Fratribus Minoribus. Vnde colligo, quod etiam tempore Leonis X. dabatur licentia Eccleſiis Hiſpaniæ, etiam ſæcularibus, dicendi officium Conceptionis, *Sicut lilium*, compoſitum à dicto Leonardo, & reformatum per Bernardinum de Buſtis. Et quamuis ego *in 2. tom. Dubiorum Regular.* ver. *Interdictum, num. 2. & 3.* dixerim cum Suarez, & Henr. quod in Hiſpania ſuſpenditur interdictum in feſto Cōceptionis Deiparæ, etiamſi tales Eccleſiæ Hiſpaniæ non dicant officium Conceptionis, *Sicut lilium*: hoc non obſtat, quin datum fuerit prædictum priuilegium à Leone X. in forma ſupradicta, quod priuilegium ponit Rodriguez *cit. loco Bullarij.*

3 Quod vero attinet ad Fratres Minores circa hoc officium, *Sicut lilium*, quia aliqui credere poterant eos illud non poſſe recitare poſt reformationem Breuiarij Pij V. iubentis vt officium D. dicatur ſolum iuxta

ta Regulas dicti Breuiarij, dico quod Pius V. conceſſit expreſſè Fratribus Minoribus vt poſſint recitare officia ſui Ordinis prout communiter ſunt impreſſa, quorum prius eſt officium Conceptionis, *Sicut lilium.* Sic habetur affixus titulus in principio officiorum noſtri Ordinis, & dicitur in titulo id conceſſiſſe Pium V. anno 1569. 14. die Maij, vnde obiter colligo, quod cum iſta conceſſio fuerit priuilegium conceſſum annis ab hinc 57. Fratribus Minoribus, videant cæteri Mendicantes, qui communicant nobiſcum in priuilegiis, quod potuerint ab illo anno in illo communicare, maximè cum iam eſſet conceſſum à Sixto IV. & Leone X.

4 Ad vltimum quæſitum, *Vt poſſint recitare*, &c. & poſſint priuilegiati quibus hoc priuilegium conceditur, dicere aliud officium Conceptionis extra hoc, *Sicut lilium?* Dico ſequentia. Primo, quod ſupra citaui duas Bullas vnam Sixti IV. aliam Leonis X. & neutra iſtarum continet verba obligantia ad dictum officium hodie recitandum, maximè poſt Breuiarium Pij V. obligantis ad recitādum iuxta illius tantum Regulas. Nec aliqua Religio vltra Franciſcanam poterat illud recitare ex vi priuilegij Sixti IV. & Leonis X. quia Pius V. id prohibet generaliter, niſi à ducentis annis ſic conſueuerint recitare. Dico ſecundo, quod ſi aliqua Religio denuo impetrauit priuilegium recitandi dictum officium, *Sicut lilium*, talis Religio antequam priuilegio illo vtatur, poterit illi renunciare in capitulo generali propter duas Regulas generales Iuriſtarum, videlicet quod priuilegium non confertur inuito, & quod vnuſquiſque poteſt renunciare ſuo priuilegio: & hoc intelligo de Religione in communi, quæ poteſt in capitulo generali illud renunciare. Dico tertio

tio quod Religioſus in particulari non poteſt huic priuilegio renunciare: volo dicere: Si tota Religio cuius eſt profeſſus, ex priuilegio recitat hoc officium, *Sicut lilium:* Religioſus particularis iſtius Ordinis non poteſt aliter recitare, recitando alio modo: quod oſtendo hoc exemplo. Clericus particularis non poteſt renunciare priuilegio canonis, & fori, quia hæc duo priuilegia non ſunt conceſſa huic Clerico in particulari, ſed Ordini Clericali in communi primario, vt omnes Doctores dicunt. Sic in noſtro caſu, Religioſus particularis non poſſet dicere aliud officium diuerſum ab iſto, *Sicut lilium*, ſi tota illius Religio illud recitat, quia hoc priuilegium non eſt ſuum particulare, ſed totius Religionis: ſic tenet Reginald. *de renunciatione priuilegij, tom.*2. *lib.*18. *num.*160. citans Azorium, qui dicunt teneri Religioſum recitare officium diuinum iuxta forma ſui inſtituti. Et probatur ex cap. *de his*, & cap. *Placuit, diſt.*12. Quantum vero peccatum committeret iſte Religioſus mutando officium, collige ex iis quæ dicunt Doctores de Clerico dicente vnum officium pro alio ſcienter vna die, vel altera, de quo Reginald. *cit. lib. num.*172. citans Suarez.

5 Ad vltimum dico, quod ſi Papa conceſſit alicui Religioni vt diceret officium Conceptionis, *Sicut lilium*, & conceſſit cum particularitate, vt ſcilicet illud recitet ſingulis Sabbatis, ſicut facit Religio Franciſcana, ſi Religio non recitauerit illud officium, *Sicut lilium*, non manet priuilegium in ſuo vigore, quia non ſeruatur forma priuilegij. Cum enim priuilegium ſit lex priuata, nõ ſeruata forma, & verbis illius, violatur lex, ſeu priuilegium, & ſic non ſeruata forma priuilegij perditur priuilegium: eſt enim priuilegium quaſi contractus conditionalis, quo Papa aliquid concedit ſi aliquid

aliquid taliter fiat: de quo latè Suarez *tom. de legibus, lib. 8. cap. 13. à num. 2. vſque ad finem capitis.* Vide etiam illum *eod. lib. 8. cap. 12. & ſeqq.* vbi multa dicit, ad cognoſcendum quomodo amittatur priuilegium.

CASVS XXIX.

De quodam Parocho qui excommunicauit Parochianum, quod non audiret Miſſam in propria Parochia.

QVidam Parochus excommunicauit ſuum Parochianum eo quod non audiebat Miſſam in propria Parochia, cum tamen certo conſtaret eum illam audire in Conuentu Religioſorum iuxta quod habitabat: & declarauit illum excommunicatum: appellauit Parochianus ad Ordinarium, ſiue ad Vicarium Generalem Epiſcopi. Interim dum litigium durabat, Parochianus inquietus ob communicationem prohibitam ſibi cum aliis, fecit ſe abſolui à Parocho ad cautelam, non obſtante litigio.

Quæritur primo, vtrum Parochus ordinarius poſſit excommunicare: quod dubium iam alibi vidi contigiſſe.

Secundo, quæritur, an Parochus poſſit cogere Parochianum cum pœnis vt adeat propriam Parochiam pro Miſſa audienda in diebus feſtis, ac Dominicis?

Tertio. An iſti Parochiano petenti abſolutionem excommunicationis ad cautelam, nocere potuerit talis petitio, & proinde reputandus fuerit excommunicatus, eo quod per talem petitionem vſus eſt fateri ſe excommunicatum?

1 Antequam ad quæſita reſpondeam præmitto hunc Parochianum non prudenter egiſſe appellando ad Vicarium generalem Epiſcopi: ſed potius debuit ille, vel potius Prælatus dicti Monaſterij, in quo Miſſam audiebat, debet adire conſeruatorem talis Conuentus, & petere ab illo iuridicè, vt mandaret Parocho ne in hoc moleſtaret Parochianum eo quod dictus Conuentus habet priuilegia, vt poſſit quicumque Catholicus in illo Miſſam audire, & cum illa ſatisfacere obligationi: quæ priuilegia mox citabo. Hoc enim eſt proprium officium conſeruatoris cuiuſque Religionis, defendere illius Religioſos contra violatores ſuorum priuilegiorum, per quorum violationem Religioſis fit vis, & iniuria, & ideo hoc magis ſpectat ad conſeruatorem Ordinis, quam ad Vicarium generalem; & magis ſpectabat ad Prælatum Conuentus, quàm ad Parochianum hoc negotium proſequi, ne per tales omiſſiones Religioſi ſua priuilegia amittant.

2 Ad primum quæſitum dico reſolutè, quod Parochus ordinarius, ſiue dicatur Prior, ſiue Curatus, ſiue Vicarius, ſiue quouis alio nomine, non poteſt excommunicare ſuum Parochianum, niſi id ſibi in ſpeciali committat Epiſcopus, vel id habeat ex conſuetudine antiqua, & præſcripta. De ſecunda parte huius concluſionis nemo dubitat: poteſt enim Epiſcopus alicui pro aliquo caſu dare iuriſdictionem ad excommunicandum: & ſimiliter conſuetudo antiqua, & præſcripta dare poteſt iuriſdictionem, etiam ad excommunicandum, ſicut alibi Doctores tradũt. Prior ergo pars concluſionis, quod ſcilicet Parochus ordinarius de iure communi non poſſit excommunicare, aſſeritur à Nauarro *in Summ. cap.* 27. *num.* 5. & ſuper cap. *cum contingat, de reſcr.* Panormitanus ad cap. *cum contingat, de foro compet.*

compet. gloſſa in cap. *Nemo 2.quæſt.*1. Ledeſm. 24.q.24. *art.*1. & nouiſſimè illam tenet Sanch. *lib.*3.*Decal.c.*29. *num.*56. & alij. Et probatur, quia licet parochus habeat curam animarum, non tamen habet forum contentioſum, vnde nec eſt propriè, & ſtrictè Prælatus, ſed largè, & impropriè, teſte Syluestro verb. *Prælatus*, ad initium. Et idem ver.*excommunicatio,notab.*2.*num.*5.neque obſtat cap. *cum ad Eccleſiarum.* & cap. *ſi Sacerdos, de offic. ordinarij.* vbi pro rato habetur, quod plebanus S. Pancratij ſuos parochianos excommunicauerit: nam iuxta gloſſam cit. cap. *cum ad Eccleſiarum.* talis parochus, vel erat præfectus Eccleſiæ Collegiatæ, vel id fecit ex commiſſione officij ſuperioris Prælati, non vero quatenus ſolum parochus erat. Nec item obſtat cap. 1. *de Clerico ægrotante.* vbi parochus appellatur Prælatus: largè enim, & impropriè vocatus eſt ibi Prælatus, vt diximus; eo ferè modo, quo Abbatiſſæ vocantur Prælatæ. Et praxis communis Eccleſiæ idem obſeruat.

3 Ad ſecundum quæſitum dico, nō poſſe fideles cogi à parochis, vt audiant Miſſam in propria parochia, nec impedire poſſunt quin illam audiant in Monaſteriis Regularium. Ita tenet Nauarrus *in ſum.c.*21.*num.*5. & multis probat Azor *tom.*1. *lib.*7. *cap.* 6. *quæſt.*4. idem dic de concione audienda. Citat Nauarrus citato loco priuilegium Leonis X. conceſſum Religioſis in iſta materia. Conceſſit hoc idem Clemens VIII. vt habetur in Bullar. Rodriguez *fol.* 1197.*col.*2.*num.*4. & citat Azor vnam declarationem Cardinalium, qui ita declararunt, quam Azor dicit eſſe in ordine 112. inter declarationes Cardinalium. Extat etiam praxis generalis Eccleſiæ id tolerantis, ob quæ ait Nauarrus non poſſe Epiſcopum ad oppoſitum cogere. Alios Doctores citatos inuenies apud Nauarrum, & Azor.

4 Obiiciunt aliqui Extrauagantem Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius, de treuga, & pace.* vbi dicitur teneri parochianos in diebus feſtis Miſſam audire in propria parochia. Obiiciunt etiam Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 4. de reform.* vbi dicitur teneri parochianos in diebus feſtis propriam adire parochiam ad audiendum verbum Dei. Non inquam hæc obſtant: quia in primis ius commune citatæ Extrauagantis hoc ſolum voluit, ne parochiani id faciant in diebus feſtis contempto proprio parocho, ſic explicat Azor citato loco dicens, ſic etiam explicare Innocentium, Hoſtienſem, & alios Canoniſtas. Secundo reſpondet Nauarrus citans Syluestrũ, & Antoninum, quod capita iuris communis dicentia quod parochiani audiant Miſſam in propria parochia, ſunt abrogata per generalem conſuetudinem in contrarium ab Eccleſia ſcitam, & toleratam. Ad Concilium Tridentinum dico in primis quod illud citato loco non reuocat priuilegia Mendicantium, & ſupra vidimus duo priuilegia cõceſſa Monaſteriis, & vnam declarationem Cardinalium, qui explicant in illa materia ipſum Tridentinum. Secundo dico Concilium ibi ſolum loqui de concione audienda, non vero de Miſſa audienda. Tertio dico cum citato Azor, Tridentinum etiam quoad concionem non poſuiſſe præceptũ, ſed exhortationem: & præterea etiam quoad concionem, non eſſe in vſu. Circa primam vero reſponſionem datam ad Extrauag. Sixti IV. quod ſcilicet ſolum prohibet ne parochiani id faciant proprio parocho contempto, intellige, vt formaliter, & expreſsè non contemnant parochum: quẽ contemptum non habẽt fideles adeuntes Monaſteria Religioſorum pro Miſſa, & cõcionibus audiendis, cum ibi diuina officia vtplurimum perfectius, ac deuotiùs celebrentur,

&

& plures ſint celebrantes, & quauis hora celebrent, & concionatores doctiores, & non eſt credendum ſaltem hodie, velle Eccleſiam ſuos fideles iſtis commodis priuare, impediendo illos ne in Monaſteriis diuina audiant, ſed ſemper ad propriam parochiam vadant.

5 Poſſet adhuc obiici idem Cõcilium Tridentinum, quod *ſeſſ.* 22. in Decreto *de obſeruandis in celebratione Miſſæ*, ponit hæc verba: *Moneant etiam eundem populum, vt frequenter ad ſuas parochias, ſaltem diebus dominicis, & maioribus feſtis accedant.* Vbi clarè loquitur de parochianis circa ſuas parochias adeundas diebus feſtis. Reſpondeo vt ſupra, verba Concilij ibi non præcipere: ait enim, moneant populum. Non ait, cogant. Et Marzilla in declarationibus Cardinalium quas impreſſit ad citatum locum Tridentini, citat declarationem Cardinalium, quæ dicit non eſſe mentem Concilij, quod parochi, vel Prælati per cenſuras populum cogant, neque ea de re per Concilium præceptum imponi, ſed ſolum velle Concilium, quod moneantur fideles, vt id faciant, quando commodè fieri poterit. Alia capitula iuris canonici citat Reginaldus *lib.* 19. *tomo* 2. *q.* 3. *num.* 22. *& ſequentibus*, quæ videntur etiam obligare parochianos pro Miſſa adire parochiam: ad quæ capita iuris ibi reſpondet Reginald. & reſponſio in ſubſtantia data eſt in ſupradictis *num.* 4. vide alios multos Doctores hac de re citatos à Barboſa *in ſuis remiſſion. ad Tridentinum ſuper cit. ſeſſ.* 22.

6 Ad tertium quæſitum dico breuiter, quod iſti parochiano nocere non poteſt, quod petierit abſolutionem ab excommunicatione, nec proinde reputandus eſt excommunicatus, vt excommunicati pœnas ſubeat. Sic in terminis dicit Panormitanus ad cap. *Ad præſentiam, de appellat.* dicens quod ſi quis petit ſe abſolui

ad cautelam, non per hoc fatetur ſe eſſe excommunicatum. Idem citat gloſſa parua marginalis ad citatum c. *Ad præſentiam.* Et ratio dictat ita eſſe, nam multa petimus, vel facimus ad vitandam moleſtiam, non quod nobis neceſſaria ſint. Addo quod iſta excommunicatio lata à parocho fuit omnino nulla ex defectu iuriſdictionis ex dictis *num.* 2. & præterea etiamſi parochus haberet iuriſdictionem ad excommunicandum, adhuc eſſet nulla, quia lata eſſet contra ius, id eſt, contra priuilegia Summorum Pontificum, & declarationem Cardinalium, & contra generalem conſuetudinem Eccleſiæ, & ideo diceretur continere errorem intolerabilem, & proinde illi parendum non eſſet.

CASVS XXX.

De quodam contractu in materia cenſus.

PEtrus mutuauit Franciſco certam ſummam pecuniæ pro tempore deſignato tantum, addens quod ſi præfixo tempore pecuniam non ſibi redderet, teneretur Franciſcus per viam cenſus vendere, ſeu reddere Petro certam menſuram tritici ſingulis annis, dicens quod ad illum finem habebat illam pecuniam deſignatam: Franciſcus pecuniam mutuatam non reddidit termino præfixo, nec ſcripturam cenſus venditi facere voluit. At ſingulis annis Petro dabat certam menſuram tritici prout putabat mutuatam pecuniam poſſe lucrari ſingulis annis. Detinuit Franciſcus dictã pecuniam annis quindecim modo prædicto, clamante ſemper Petro, vt vel ſibi pecuniam ſuam redderet, vel cenſus ſcripturam faceret. Mortuus eſt Franciſcus, & teſtamento

ſtamento præcepit hæredibus, vt dictam pecuniam ſibi mutuatam, Petro redderent. Hæres petit vt Petro iuramentum exhibeatur, per quod dicat, quantum triticum quotannis reciperet à Fräciſco, in ſatisfactionem ſuæ pecuniæ mutuatæ pro quolibet anno. His ſic poſitis: quæſiuit à me Petrus hoc ſolum; an teneretur ob tale iuramentum confiteri triticum receptum, attento quod ſua pecunia tot annis caruerit, in quibus poſſet cum illa multo plus lucrari? Ego reſpondi, caſum alias habere maiores difficultates prius enodandas, quas ſic breuiter reſoluo.

1 Dictum pactum, vt non reddita ſibi pecunia mutuata præfixa in termino, ſibi Franciſcus cenſum tritici venderet, fuit pactum illicitum, & ferè vſurarium. Nam ratione mutui impoſita eſt Franciſco obligatio quaſi de iuſtitia, ad quam alioqui non tenebatur, id eſt, ad vendendum ſibi Petro cenſum tritici. Hæc eſt communis Doctorum dicentium, vſuram eſſe, ratione mutui imponere mutuatario aliquam obligationem pretio æſtimabilem, ad quam non tenebatur aliàs. Nam ſicut dicitur in leg. *Sicut*, *C. de actionibus*, omnis obligatio tollens libertatem, pecunia æſtimabilis eſt. Idem habetur Inſtitut. *de obligation.* ad initium. At obligatio impoſita Franciſco ratione iſtius mutui, vt illo non ſoluto præfixo termino, tritici cenſum venderet, eſt obligatio ad quam Franciſcus non tenetur, & pretio æſtimatur, & denique libertatem minuit. Hæc concluſio præter quam quod eſt communis de mente Doctorum, aſſeritur à Rebello *lib. 8. de vſuris, quæſt. 4. num. 2.* & in particulari ibidem *num. 4.* vbi dicit cum Soto, vſuram eſſe ſi tibi mutuo oleum, vel vinum, ea conditione, vt mihi vendas triticum. De qua re multa alia exempla traduntur à Doctoribus, vt ſi mutuatario

obligationem imponam, vt triticum deferat ad meum molendinum, panem ad meum furnum, & ſimilia; quæ ſunt obligationes pretio æſtimabiles, & ad quas mutuatarius non tenetur ratione mutui: vide alia exempla citato loco apud Rabello *num.4.& 5.*

2 Dico prædictam venditionem cenſus prædicto modo petitam à Petro tranſacto termino præfixo ad ſolutionem, non potuiſſe fieri validè, ſaltem in foro externo ex vi præteritæ pecuniæ mutuatæ, quã Franciſcus receperat, etiamſi fieret ſcripturis venditionis cenſus per publicum Notarium. Probatur clarè ex Motu proprio V. de cenſibus, in quo iubet irritam eſſe conſtitutionem cenſus ſi in illius venditione pecunia non numeretur coram teſtibus, & Notario. Hæc vero pecunia, quam Petrus olim mutuatam Franciſco tradiderat, non poteſt numerari, nunc quando fit ſcriptura venditionis cenſus tritici, id eſt, quando Petrus petebat fieri ſcripturam cenſus tranſacto termino præfixo ad ſolutionem mutuatæ pecuniæ.

3 Tertio dico, ſi ad recuperandam pecuniam ſuam ab hæredibus, Petro exhibeatur iuramentum à iudice, vt dicat quantum triticum receperit à Franciſco ſingulis annis in recompenſationem pecuniæ detentæ, tenetur Petrus iurare veritatem, & declarare quãtum tritici receperit ſingulis annis ob detẽtam pecuniam. Hæc etiam eſt clariſſima, & certiſſima: nam ſi Petrus vellet receptum triticum retinere, & præterea totam ſuam pecuniam olim mutuatam accipere ab hæredibus, claram vſuram committeret recipiendo dictum triticum ratione mutuatæ pecuniæ, & præterea exigẽdo totam pecuniam mutuatam inſolidum, quod eſt clariſſima vſura. Si vero Petrus cogitat (vt innuit) poſſe ſe receptum triticum tacere, & occultare ratione

lucri

lucri ceſſantis,quia ſua pecunia non ſoluta per tot annos poterat mercari cenſum verum tritici perpetuum: ad hoc reſpondeo in dicto ſequenti.

4 Quarto dico, quod ſi Petrus ex mutuatione ſuæ pecuniæ,& retardata ſolutione habuit lucrum ceſſans, vt ipſe innuit, poteſt corã iudice petere reſtitutionem veri lucri ſibi ceſſantis; ſi in veritate ſibi ceſſauit, maximè cum id videatur expreſſiſſe in principio quando mutuauit; hæc etiam eſt communiſſima Doctorum in materia de vſuris, dicentium poſſe mutuantem aliquid vltra ſortem recipere ratione lucri ceſſantis, vel damni emergentis. Quæ vero conditiones requirantur vt verè dicatur lucrum ceſſare, tradunt communiter Doctores,maximè Rabello *citato lib.*8.*de vſuris,q.*6. vbi citat multos Doctores, & aſſignat ſex conditiones vt verè dicatur lucrum ceſſare, & ob illud ceſſans exigi intereſſe.

5 Ex conditionibus vero ibi poſitis,ſecunda in ordine eſt quæ facit multum ad noſtrũ intentum:ait enim cit.quæſt.6.num.3. inter alia requiri,vt non plus recipias quam lucrum ceſſans æſtimetur, alioquin receptio talis exceſſus,vel erit vſuraria,vel iniuſta.Et ratio naturalis id dictat,vt nõ poſſis plus petere,quam æſtimaretur id quod amiſiſti. Exemplum accommodatum omnino eſt, in compenſatione debiti, quam quis facit per ſe ipſum ſeruatis debitis conditionibus,v.g.Petrus mihi debebat centum clara & liquida, non vult ſoluere, neque ego habeo probationes, quia dedi in occulto, nec poſſum modo aliquo recuperare: poſſum in conſcientia clam ceſſante ſcandalo illa centum accipere: vel debitum quod alias illi clam debebam non reddere, faciendo compẽſationem debiti ad debitum, dummodo non plus accipiam quam mihi debebatur:

ſi enim plus accepero, tenebor reſtituere exceſſum illum, quem vltra debitum accepi. Hanc doctrinam applico ad caſum præſentem, & dico conſiderandum eſſe quantum triticum accepit Petrus à Franciſco ſingulis annis pro retardata ſolutione pecuniæ, conſtat enim Franciſcum illud triticum non ſoluiſſe Petro ratione gratificationis, vel alio titulo gratuito, ſed in compenſationem lucri quod Petro ceſſabat ex detenta pecunia: vnde ſi conſtiterit quod triticum redditum quotannis tanti æſtimabatur, quantum lucrum Petro ceſſabat, vel quantum Petrus acciperet de cenſu tritici illa pecunia ſingulis annis, credo quod in tali caſu hæredes Franciſci nihil debent Petro ratione lucri ceſſantis ob cauſam ſupradictam, quia aliàs vellet Petrus ratione lucri ceſſantis plus accipere quam amitteret in lucro ceſſante. Si vero triticum receptum à Petro ſingulis annis non æquiualeret pretio lucri quod ceſſauit ſingulis annis, tenebuntur hæredes Franciſci ad reſtituendum Petro id quod defuit ad illud iuſtum lucrum quod ſua pecunia potuit acquirere attentis circumſtãciis, periculis, & cæteris arbitrio prudentis viri. Et ad hoc liquidandum, vt dixi *num.* 3. tenetur Petrus exhibito ſibi iuramento declarare veritatem, de tritico quotannis recepto. Et hoc dico ſuppoſito quod in veritate Petro lucrum ceſſauit. Si enim non ceſſauit tenebitur Petrus in conſcientia reſtituere hæredibus Franciſci omne triticum receptum tanquam lucrum ex mutuo, vt claré conſtat ex dictis à nobis ſupra *n.* 1. quia ceſſante, id eſt, non interueniente lucro ceſſante, pactum fuit illicitum.

CASVS XXXI.

De quodam Tabellione qui vocatus noluit ire ad approbandum certum teſtamentum.

QVædam Catherina vidua habebat fratrem vxoratum, & alios conſanguineos, nepotes ſcilicet ex fratribus. Hæc morti propinqua volens condere teſtamentum, vocauit confeſſorem ſuum, vt teſtamentum ſuum ſcriberet, & ordinaret. Prædictus frater id ſciens, domum ſororis adiit, & impediuit ne illa teſtamentum faceret. Imo ſororem in domum ſuam duxit ſic ægrotantem, & vocauit amicum ſuum, ipſius ſcilicet fratris, qui teſtamentum ſororis ſcripſit, & ordinauit: ſic facto teſtamento, vocauit Tabellionem qui dictum teſtamentum approbaret. Tabellio reſpondit, ſe paratum eſſe ad illud approbandum, ſed poſt approbationem ſe ſecum adducturum eſſe teſtamentum clauſum, nec illud relicturum eſſe in manu fratris, eo quod eſſent alij prætenſores ad hæreditatem ſororis ſuæ. Noluit frater Catherinæ vt Tabellio cũ illa conditione approbaret teſtamentum. Et quia in illo oppido pro tunc nõ erat alius Tabellio, fecit hic frater Catherinæ teſtamentum approbari per quemdam Notarium Apoſtolicum Eccleſiaſticum. Mortua Catherina iudex ſæcularis ſententia publica declarauit teſtamentum eſſe nullum eo quod non fuiſſet approbatum per Tabellionem Regium, ſed per Notarium Apoſtolicum, qui iuxta legem iſtius Regni non poteſt approbare teſtamenta, vt habetur *lib.* 2. *Ordin. tit.* 20.

Frater Catherinæ fraudatus hæreditate ſibi relictá in teſtamento non approbato iuridicè; litem mouit contra tabellionem, qui noluit approbare niſi ſub dicta conditione, eo quod cauſa fuerit ſibi ademptæ hæreditatis. Quæritur, an frater hanc litem intentans habeat ius vt Tabellio ſibi reſtituat hæreditatem amiſſam. Et vtrum dictus Tabellio pœnam aliquam incurrerit ex eo quod vocatus noluerit ire ad teſtamentum approbandum.

1 Et pro parte affirmatiua, quod Tabellio teneatur in conſcientia reſtituere huic fratri Catherinæ hæreditatem amiſſam, videtur probari primo: quia impediens aliquem ab aſſecutione alicuius boni tenetur illud reſtituere, vt tenent communiter Doctores in materia reſtitutionis, maximè Angelus ver. *Reſtitutio*, 10. & alij. At Tabellio iſte ſua omiſſione impediuit ne frater Catherinæ adiret hæreditatem ſibi à Catherina relictam. Secundo id clarius oſtenditur: quia obligatus aliquid facere ex officio, & omittens illud facere, ſi ex ſua omiſſione damnum alicui reſultet, tenetur ad reſtitutionem talis damni, vt omnes Doctores dicunt in materia reſtitutionis, dum explicant perſonas obligatas ad reſtituendum in illa particula, *Non obſtans*, vt verbi gratia, de cuſtode vinearũ obligato ex officio, ac de ſimilibus, qui ex officio tenentur aliquid facere: ſed iſte Tabellio tenetur ex officio approbare teſtamenta, ad hoc enim conſtituitur officialis publicus à Rege: ergo omittens approbationem huius teſtamenti tenetur de damno illato iſti fratri Catherinæ.

2 His non obſtantibus, dico primo. Nimis inclinor vt credam, hũc fratrem Catherinæ incurriſſe pœnam impoſitam per legem iſtius Regni *lib.* 4. *Ordin. tit.* 84. illi qui impedit ne aliquis liberè faciat teſtamentum;

quæ

quæ pœna vltra alia ibi,eſt vt talis careat ſpe hæreditatis ſibi inde obuenturæ. Moueor,quia iſte clarè impediuit ne dicta ſoror teſtamentum faceret liberè cum ſuo confeſſore, vt illa volebat:& licet illa poſtea teſtamentum fecerit in domo fratris, vehemens præſumptio eſt quod non fecit liberè, vt ſtatim dico num.ſequenti. Probo prætetea ex Maſcardo *tom.3.de probationibus,concl.1361.* vbi probat illum cenſeri impedire ne aliquis teſtamentum faciat, & ſubiici pœnis impoſitis taliter impedienti, qui non ſolum impediuit aliquem teſtari, ſed etiã impediuit ne teſtaretur contra id quod volebat, & ad id adhibuit aliquod impedimentum: Frater vero Catherinæ, dato quod ſibi ſoli tota hæreditas, vel maior pars relinquebatur in illo teſtamento nullo,impediuit ne Catherina relinqueret aliquid cæteris conſanguineis, adhibens impedimentum ne illa teſtaretur liberè in domo ſua ſicut volebat. Et citat Maſcardus multos Doctores, maximè Menochium *de arbitr.caſu 395.num.34.*

3 Dico ſecundo vehemẽs præſumptio eſt quod iſtud teſtamentum ſic factum à Catherina, etiamſi approbaretur iuridicè à Tabellione, adhuc eſſet nullum, & fratri Catherinæ ex vi illius nõ eſſet danda hæreditas. Suppono ante probationẽ, quod ob ſolam vehementem præſumptionem quæ violentæ æquipolleat, poteſt iudex ferre ſententiam, etiam in cauſa grauiſſima, quando crimina ſunt difficilis probationis, vt praxis iſtius regni obſeruat,etiam in criminalibus; quo ſuppoſito dico, vehementem eſſe probationem, imo violentiſſimam præſumptionem quod hoc teſtamentum fuerit factum abſque libertate requiſita de iure vt teſtamentum ſit validum, & proinde etiamſi hoc approbaretur nõ valeret ex defectu libertatis in Catherina.

Proba

Probatur clarè ex tot circumſtantiis, quæ in illo concurrerũt. Primo enim impediuit ſororem ne teſtamentum faceret cum ſuo confeſſore. Secundo illam abduxit: in domum ſuam propriam. Tertio aduocauit amicum ſuum vt ſorori teſtamentum ſcriberet, & ordinaret. Quarto noluit vt Tabellio iret approbare teſtamẽtum cum illa conditione, quod ſecum reducturus eſſet teſtamentum clauſum. Quinto interuenit etiam metus reuerentialis Catherinæ erga fratrem ſuum, maximè cum eſſet extracta à domo propria, & poſita in loco non tuto, fœmina fragilis, & ægrotans: quis non videat has omnes circumſtantias facere violentam præſumptionem, imo euidentiã, quod Catherina tale teſtamentum liberè non fecit? Quod adeò verum eſt, vt contractus factus per ſolum metum reuerentialem ſit nullus, vt probat Sanchez *lib. 4. de matrim. diſp. 4.* & hoc tunc magis verificabitur, ſi conſtiterit, quod illa ante hoc teſtamentum domi ſuæ exiſtens, ſignificauerat ſe aliis conſanguineis aliquid teſtamento donaturam: & licet id non exprimeret verbo, ſufficiebat, quod alios conſanguineos habebat pauperiores hoc fratre; tunc enim omnino credendum eſt quod hanc voluntatem piam aliquid relinquendi prædictis, mutauit in domo fratris victa precibus importunis, & metu reuerentiali eiuſdem fratris.

4 Dico tertio, quod non audeo affirmare dictum Tabellionem teneri in conſcientia reſtituere tali fratri Catherinæ hæreditatem amiſſam ex ſua approbatione omiſſa, ſi Tabellio ſciebat has omnes circũſtantias proximè dictas præceſſiſſe, vt videtur ſciuiſſe iuxta informationem datam, & iuxta proteſtationem quam adhibuit: probatur, quia licet Tabellio ex officio teneatur approbare teſtamentum, id intelligitur quando teſtamentum

mentum ritè confectum eſt iuxta leges Regni:at teſtamentum iſtud erat factum ſine libertate,vt patet ex dictis,& hoc Tabellioni notum erat:ergo non tenebatur illud approbare. Et confirmatur. Nam ſi iſte Tabellio vocaretur ad approbandum teſtamentum alicuius hominis, quem reperiret actu eſſe inſanum, vel mente captum, teneretúrne illud approbare? Minimè quidem: eodem ergo modo non tenebatur approbare hoc teſtamentum quod ſciebat factum eſſe non liberè. Secundo, probatur, quia tranſgrediens aliquam legem bona fide putãs ſe habere cauſam licitam ad illam violandam, ſeu omittendam, non peccat, & excuſatur à tranſgreſſione illius: & qui lædit ſine lata culpa, non tenetur reſtituere,vt tenet Sot. *lib.4.de iuſt.q.7.art.2.* & Toledo *lib.5.cap.18.*& Sà *in Aphor.* verb. *Reſtitutio*: & Nauarr.*conſil.4.de accuſat.n.5.* citans D.Thom.& alios: At iſte Tabellio putauit ſe habere cauſam iuſtam non approbandi illud teſtamentum,niſi ſecum clauſum adduceret, pro pace, & ſecuritate aliorum hæredum, & cum hac bona fide, & cauſa, omiſit approbare: ergo non peccauit in illa omiſſione, nec proinde tenetur ad reſtituendum ſaltem in foro conſcientiæ: quod tunc verius erit ſi conſtet quod alij hæredes id petierunt à Tabellione, vt ſecum domum ferret teſtamẽtum clauſum,nec illud in domo fratris relinqueret. Addo quod nulla eſt lex quæ obliget teſtamentum clauſum approbatũ manere in domo teſtatoris,cum ſæpè ipſi teſtatores teſtamẽtum clauſum iam approbatum, dent alicui amico,vel Religioſo ſeruãdũ in domo ſua:& ſic Tabellio non adhibuit conditionem iniuſtam dicendo quod teſtamentũ clauſum ſecum erat delaturus. Tertio probo in particulari quod iſte Tabellio nõ teneatur reſtituere ex eo quod impedierit fratrẽ Catherinæ, vel filios

lios eius ab aſſequẽda hæreditate illi per hoc teſtamentum relicta: nam illud dictum Doctorum, quod impediens aliquem ab aſſecutione alicuius boni tenetur illi reſtituere, intelligitur, ſi impediuit vtens dolo, fraude, & metu, vt tenent Doctores mox citandi: item intelligitur quando impediuit bonum ad quod habebat ius ad rem, vel in re, vt tenet inter alios Azor *tom.3. ſum. Mor. lib.4.c.9.* citans Angelum, Syluest. Tabien. Armil. Adrian. & alios. At Tabellio ſua omiſſione non eſt vſus dolo, fraude, nec metu, nec frater Catherinæ habebat ius ad rem, neque in re: quia ad totam hæreditatem ſororis non habebat ius ad rem, cum tale ius non acquiratur, niſi per teſtamentũ ritè approbatum: ergo ex hoc capite quod impediuit, non tenetur ad reſtitutionem. Et adhuc explico illud dictũ, quod impediens aſſecutioné alicuius boni, tenetur reſtituere: dico adhuc, eſſe intelligendum, ſi iniuſtè impediuit: ſecus ſi iuſtè impediuit, tunc enim non tenebitur: ſit exemplum. Volebat Epiſcopus dare beneficium indigno, ignorans illius defectus: ego informaui Epiſcopum, illique detexi defectus illius cui dare volebat beneficium: impediui illum ab aſſecutione beneficij; non tamen teneor illi reſtituere, quia impediui iuſtè. Sic etiam in hoc caſu; Tabellio ſciens per illam præſumptionem, hoc teſtamentum factum eſſe ſine libertate in iure requiſita ad teſtandum, non impediuit iniuſtè fratrem Catherinæ ab aſſecutione hæreditatis ſibi relictæ ex teſtamento non liberè facto. Et licet Azor *cit. loco, §. Porro contingit*, dicat quod hæres inſtitutus in teſtamento habet iam ius ad hæreditatem adeũdam, intellige de hærede inſtituto in teſtam. valido, liberè facto, cum cæteris conditionibus: quod in hoc non reperitur, cum teſtatrix caruerit libertate in illo condendo. Et ex his ſolutum

lutum manet primum argumentum in contrarium initio poſitum, quo dicebatur teneri reſtituere illum qui impediuit aſſecutionem alicuius boni.

5 Ad ſecundum argumentum poteſt primo dici tabellionem ex officio non teneri approbare teſtamentum, quod clarè ſcit eſſe factum ſine libertate in iure requiſita, ſicut ſupra dixi de teſtamento mente capti, vel à iudicio alienati: hic vero tabellio, maximè in oppido paruo vbi caſus contigit, ſcire potuit teſtamẽtum hoc eſſe factum ſine libertate ob circumſtantias ſupra numeratas: & ſic non tenebatur ex officio teſtamentum approbare. Secundo dici poteſt, quod licet teneretur aliàs ex officio approbare, quia tamen omiſit id facere bona fide, ſine dolo, ſine fraude, non tenetur reſtituere, iuxta tot Doctores ſupra citatos *num.* 4. ſaltem pro foro conſcientiæ, de quo ſolum hic diſputo.

6 Ad ſecundam partem quæſiti principalis, an ſcilicet Tabellio hic pœnam aliquam incurrerit poſitam à legibus? dico hoc pertinere ad forum externum de quo iudex ſæcularis viderit. Ego ſaltem in legibus Regni non inuenio aliquam pœnam particularem ipſis impoſitam tabellionibus qui talem approbationem facere noluerint, maximè ſi cauſam habuerint, qualem iſte habuit. Nam *cit.* 4. *lib. Ordin.* vbi agitur de impedientibus teſtamentorum factionem, nec titulo 80. aliqua illis pœna imponitur. Imo ſi licet argumentari à ſimili, Odinationes *lib.* 4. *tit.* 24. §. 17. loquentes de tabellionibus, qui negligenter negotia partium exequuntur, & qui aſperam reſponſionem illis reddunt, non dicunt quod Tabellio parti damnum reſtituat: ſolum dicit lex ibi, quod Tabellio ſuſpendatur ab officio per vnum menſem. Et *in lib.* 1. *tit.* 80. §. 11. iubet vt Tabellio, qui intra vnum diem parti non dederit inſtrumentum

mentum

mentum grauaminis petitum, amittat officium: non vero dicit, quod parti damna reſtituat. Addo præterea quod illa pœna amittendi officium non videtur eſſe in praxi: & ideo non video legem, ex qua obligetur iſte Tabellio in foro externo reſtituere pretium hæreditatis amiſſæ fratri Catherinæ iſtius propter omiſſionem approbationis iſtius teſtamenti. Et quando lex talis daretur. Reſpondere poteſt Tabellio, illam non habere locum, quando conſtaret de teſtamento facto ſine libertate, ſicut conſtitit de iſto: vel quando conſtiterit quando alius prætẽſor hæreditatis fecit proteſtationem Tabellioni, ne teſtamẽtum approbatum domi teſtatoris relinqueret, vt præſumitur hic eueniſſe: & confirmatur, quia *cit. lib.* 4. *Ordin. Luſitaniæ, tit.* 80. §. 1. dicit lex in approbatione teſtamentorum, quod teſtator manu propria debet dare teſtamentum Tabellioni approbanti, vt illud approbet: non vero dicit, quod Tabellio illud approbatum reddat teſtatori. Si vero alicubi id deberet exprimi, quod Tabellio teſtamentũ approbatum ſecum in domum ſuam non deferat, hoc loco foret exprimendum. Et aliquæ perſonæ ſua teſtamenta approbata dant Tabellionibus vt illa ſeruẽt, ac proinde non appoſuit hic Tabellio fratri Catherinæ conditionem vllam contra legem de deferendo ſecum teſtamento approbato, per quam conditionem appoſitam, mereatur aliquam pœnam legis maximè præcedentibus talibus circumſtãtiis ſupradictis contra libertatem teſtatricis præſumptis. Seruit adhuc pro iſto quæſito an Tabellio iſte pœnam vllam incurrerit, id quod dicit Maſcardus in ſuo indice generali, ver. *Notarius*, videlicet, quod Notarius ſi malitiosè errauerit, punitur, (licet citatio folij ſit falſa) ergo à contrario ſenſu, ſi Notarius non errauerit malitiosè, vt iſte non

errauit,

errauit,non punietur:cum iſte fecerit bona fide,& putans ſe habere cauſam non approbandi teſtamentum, niſi cum illa conditione quam adiecit.

7 Vltimo ad illud, quod mihi extra informationem dictum eſt, an videlicet, non obſtante nullitate iſtius teſtamenti ex defectu approbationis, & libertatis, valida fuerint legata, quæ teſtatrix iuſſit fieri pro anima ſua: dico fuiſſe valida, & proinde implenda, non obſtante nullitate teſtamenti,vt ſunt Miſſæ, Capellæ,officia defunctorum, & ſimilia, & hoc etiam in foro externo, vt in particulati tenet expreſsè Molina *tom.*1.*de iuſtit.diſput.*134.dicens eſſe opinionem communem, & citat Coſtam, & Iulium Clarum,hoc citat Molina *cit. diſp.* §. *quando iuxta*, & in §. præcedente, quod incipit, *Teſtamentum tunc*. Quando vero hoc teſtamẽtum etiam nullum, fuerit factum ad cauſas pias, vt legatum pro anima ibi ſit validum,tenet Molina cit.diſp.in princip. citans Abbatem, qui dicit tunc relinqui aliquid ad cauſam piam, quando relinquitur in bonum propriæ animæ, vt ſi relinquat Eccleſiæ, vel pauperibus etiam conſanguineis. Vnde licet hoc teſtamentum fuerit nullum, legata tamen præcisè pro anima ſua relicta erunt valida; & implenda. De cæteris bonis in particulari relictis certis perſonis titulo hæreditatis, iudicandum ac diſponendum erit, ac ſi moreretur ab inteſtato.Videatur Molina *cit. diſput.* §. *Ratio cur.* vbi congruenter ad hoc loquitur, & alij.

***

CASVS XXXII.

Profeſſio nulla cuiuſdam Monialis.

QVædam fœmina ingreſſa eſt Monaſterium Monialium coacta iuſſu parentum, finito Nouitiatu, ante profeſſionem coram quinquaginta Monialibus, & imagine crucifixi, proteſtata fuit ſe nolle eſſe Monialem, neque intendere profiteri: & paulò poſt profeſſionem emiſit coram Abbatiſſa: nunquam tamen profeſſionem ratificauit etiam actu interno. Poſt annum duodecimum à facta profeſſione, mortuis parentibus illa impetrauit Bullam Papę, vt poſſet reclamare, non obſtante quinquennio. Adhuc tamen hac Bulla non fuit vſa propter metum fratrum ſuorum, qui timebant ne ſuo egreſſu illa priuaret illos bonis temporalibus, quæ ipſis obuenerant ratione ſuæ profeſſionis. Denique anno vigeſimoquarto poſt ſuam profeſſionem impetrauit aliud reſcriptum Papæ ad reclamandum non obſtante quinquennio, & cæteris annis: in quo Papa commiſit certis iudicibus delegatis, vt non obſtante quinquennio illam audirent, & inuenta nullitate profeſſionis, illam in ſua libertate reponerent, & obligarent Conuentum, & alios poſſeſſores vt eidem bona ſua temporalia reſtituerent. In hoc tamen ſecundo reſcripto non dixit Papa ſe reuocare Decretum Concilij Trident. verbis expreſſis. Et præterea in hoc ſecundo reſcripto impetrando, non eſt narratum Papæ iam impetrantem obtinuiſſe primum reſcriptum anno duodecimo poſt profeſſionem, quo non fuit viſa. Denique declaratur quod parentes Monialis paulò ante profeſſionem, graues minas, & damna illi

oppo

oppoſuerunt niſi profeſſionem emitteret. Hoc poſito,

Quæritur primo, an profeſſio valida fuerit præcedente illa ſua proteſtatione coram Monialibus, & præcedente metu, ac minis patris?

Secundo quæritur, an ſecundum reſcriptum ad reclamandum anno 24. validum fuerit, etiamſi Papa in illo verbis expreſſis non dixerit, ſe id concedere, non obſtante Decreto Conciiij Tridentini in contrarium.

Tertio, an ſecundum reſcriptum validum fuerit, quamuis imperatrix pro illo obtinendo non narrauerit ſe iam aliud prius reſcriptum impetraſſe à Sede Apoſtolica anno 12. poſt dictam profeſſionem ad reclamandum, quo tamen vſa non fuit.

Reſponſum.

1 AD primum dico profeſſionem hanc fuiſſe nullam in vtroque foro: idque ex tribus capitibus. Primum eſt, quia defuit clarè voluntas vouendi, & ſe obligandi per vota emiſſa, vt clarè illa oſtendit in ſua proteſtatione facta paulo ante profeſſioné. Votum autem emiſſum ore ſine intentione vouendi, & ſine animo ſe obligandi, non eſt votum, vt tenet communis Theologorum ſententia, quam refert Sanchez *tom.* 1. *Decalog.lib.*4.*c.*1.*n.*19. Valentia 2.2.*diſput.*6.*q.*6. *punct.*1.*q.*1. Leſſio *tom.de iuſtitia*, *lib.*2.*cap.*40. *diſput.*1. *num.*6. & alij. Huius cauſa eſt,quia iuxta Ariſtotelem, Actus non extenduntur vltra mentionem agentis. Et ſic verba vouentis nó extenduntur vltra intentionem illa proferentis. Hæc autem proferens verba voti,habuit omninò intentioné non vouendi,nec ſe obligandi. Præterea,quia votum eſt quædam lex particularis, quam ſibi vouens imponit. At lex non obligat,niſi iux-

ta intentionem legiſlatoris, adcò vt ſi legiſlator nolit illam obligare, non obligabit. Colligitur idem clarę ex cap. *Cum virum, de Regular.* vbi Papa ait, fœminam, quæ habens ætatem, & voluntaté profeſſa fuerit: *Non poterit Monaſticæ profeſſionis à ſe iugum excutere, cum eam non conſtet euidenter contradixiſſe, cum benedictionem accepit,* (ideſt, cum profeſſionem emiſit.) At conſtat quod iſta profeſſa, nec voluntatem habuit vouendi, & præterea euidenter cõtradixit per antecedentem proteſtationem. Ergo à contrario ſenſu poterit iugum profeſſionis excutere iuxta illum textum. Quod vero illa proteſtatio facta paulo ante profeſſionem, ſit clarum iudicium quod in ipſa profeſſione emittenda habuit diſſenſum internũ, patet ex iis quæ tradunt Ioan. Andr. Calder. Barbat. Ant. Gabr. Petr. Ledeſm. Emanuel Rodrig. cit. à Sanch. *lib. 2. de matrim. diſp. 45. q. 2. à n. 7.* qui dicunt quod ſi aliquis ſponſus corã teſtibus ante matrimonium proteſtatur ſe per verba futura matrimonij nolle conſentire in matrimonio, ſignum eſt, quod non conſenſit. Nec obſtat limitatio ibi poſita à Sanch. *num.* 19. dicente, quod ſi talis proteſtatio fiat altero ſponſo abſente, vel ignorante, vel ſi ſciuit, diſſenſit, tunc proteſtatio illa non valet, eaque non obſtante per verba ſequentis matrimonij videtur receſſiſſe ab illa proteſtatione, & interius conſenſiſſe, non inquam obſtat, quia etiam illa profeſſa quãdo proteſtata eſt etiam abſens erat Prælata, & tota plena cõmunitas, ac proinde per ſequentia verba profeſſionis nõ receſſit à priori proteſtatione. Adde quod tempore emiſſæ profeſſionis adhuc impendebat metus parentum, qui fuerat cauſa iſtius proteſtationis. Denique quod tẽpore profeſsionis emiſſæ, & toto ſequenti tempore habuerit iſtũ diſſenſum vouendi, cum talis diſſenſus ſit res pen-

dens

dens à ſola anima, probari poteſt iuramento ipſius,eo modo quo Nauar. *conſil.1. de conſtitutionibus,q.2. num.7.* ait ignorantiam, &c. quæ ſunt obſcura, & pendentia ſolum ab anima: probari debere per iuramentum partis.

2 Secundum cap. *Nullitatis*, in hac profeſſione fuit metus ſaltem Reuerentialis patris, qui illam inuitam ad Monaſterium adduxit, & paulò ante profeſſionem ad cratem eſt allocutus, admonens ne profiteri detrectaret. Iam vero quod ſolus metus Reuerentialis annullet profeſsionem tenent viginti Doctores graues, quos citat Sanchez *lib.4. de matrim. diſput.6.num.13.* & Farinacius in ſuis declarationibus Cardinalium, quas collegit, & impreſſit *fol.106. ad ſeſſ.25. Tridentini,c.11. de Regul.* ait Romæ in Rota præſidente Oradino deciſum fuiſſe profeſsioně cuiuſdam fœminæ fuiſſe nullam,eo quod facta fuerit per metum reuerentialem.Et præter Doctores citatos à Sanchez,idem tenet Brunorus in ſuis locis commun. verbo *Matrimonium,num.4.* vbi citat Iaſonem, & Marſilium idem dicentes. Idem ſentiunt Sayro, & Riccio citati à Barboſa in ſuis remiſſionibus ad Tridentinum *ſeſſ.25.cap.19. de Regular.* idem tenet Henriquez *tom.2. Sum. lib.11. cap.9.§.5. litera S.* Idem tenet Valerus Carthuxanus *lib.de different. vtriuſque fori*, verbo *Metus differentia 3. §. Hinc infero.* vbi citat alios. Ratio iſtorum Doctorum eſt,quia ſtatus Religionis includit maius, & rigidius vinculum quam includat matrimonium, & ideo requirit maiorem libertatem quàm matrimonium: & ex cőſequenti licet metus ſolus Reuerentialis nő annullet matrimonium,annullat tamen profeſſionem. Facit quod tradit Molina *tom.3.de iuſt.1.part.diſp.579.num.29.§.vtrum autem:* vbi ait renunciationem legitimæ factam à filio

coram patre ob metum reuerentialem illius, eſſe nullam licet fiat cum iuramento. At maius quid eſt profeſſio ſolemnis, vbi non ſolum renunciat filius legitimis, ſed etiam propriæ voluntati in perpetuum: ac proinde requiret perfectam, & omnimodam libertatem, quam non habet ille qui operatur cum metu reuerentiali.

3 Tertium cap. *Nullitatis*, in iſta profeſſione fuit metus cadens in virum conſtantem, vt enim refertur, pater minas aſperas fecit, vt quod per crines illam aliàs raptare debebat, & aſperè illam tractare deberet. Quæ minæ arbitrio prudentis viri à patre incuſſæ fragili fœminæ, metum grauiſſimum cauſant: minus enim requiritur ad cauſandum metum grauem in fœmina, quam in viro, vt tradit Sanchez *lib.4. de matrim. diſp.3. num.* 2. citans multos. Quando vero vltra metum reuerentialem adduntur minæ, omnes Doctores dicunt incuti metum cadentem in virum conſtantem, pro quo citat multos Sanchez *lib.4. de matrim. tota diſput.6.* maximè *n.7.* & ibidem *n.22.* ait Sanchez quod licet ad hoc vt minæ incuſſæ cauſent metum viri conſtantis, neceſſe eſt vt minans ſolitus ſit minas exequi: ait tamen Sanchez, quod in dubio præſumendum eſt quod minæ dabuntur executioni, & quod allegans minas non tenetur probare quod comminator illas exequi ſoleat. Cum ergo in hac profeſſione metus grauis interuenerit, conſequens eſt vt fuerit nulla ipſo iure; & ipſo facto: iuxta cap. *Puellæ*, 20. *q.*1. & cap. *cum virum Regul.* quæ duo capitula citantur à Tridentino in margine *ſeſſ.25. cap.19. de Regular.* cum agit de profeſſione ob metum annullanda. Imo addit Sanchez *lib.4. Decalogi, tomo* 1. *cap.3. num.*13. quod ſi aliquis profeſſionem emittat per metum grauem, etiamſi aliàs verba profe-

rens

tens intendat vouere, & ſe obligare: adhuc profeſſio erit annullanda. Nam, ait Sanchez, Eccleſia talem profeſſionem irritat, & inſufficientem reputat ad hoc, vt poſſit ex illa oriri aliqua obligatio. In hoc vero caſu iſta profitens nullo modo intendit vouere, vel ſe obligare, imo hæc duo excluſit ab intellectu, & voluntate per actum poſitiuum diſſenſus interni.

Ad ſecundum quæſitum.

4 AD ſecundum quæſitum dico, Papam in ſecundo reſcripto clarè reuocaſſe Concilium Tridentinum circa decretum quinquennij, conſtat hoc ex verbis ipſius reſcripti, ſic enim ibi dicitur: *Aduerſus lapſum quinquennij Regularibus ad reclamandum à Concilio Tridentino præfixi*, &c. Hoc enim eſt, quod poſtulatum fuerat à Papa, reſtitutio videlicet cõtra quinquennium lapſum, quod Tridentinum præfixerat ad reclamandum, & in nullo alio iure expreſſum reperitur, quod profeſſus poſt quinquennium non reclamet niſi in Tridentino. Et paulo poſt proximè citata verba, ait Papa in reſcripto alloquens iudices delegatos: *Aduerſus lapſum quinquennij authoritate noſtra prout de iure, reſtituatis, & in ſuis iuribus audiatis.* Quæ enim clarior reuocatio Tridentini dari poteſt, quam dum Papa referens Decretum Trident. mox contra ipſum aliquid diſponit, & concedit in contrarium. Ita Rodrig. 3. *tom. Addit. ad ſummam, cap.* 78. *concluſ.* 2. vbi licet dicat cum communi non derogari Concilio Tridentino, niſi Papa illud exprimat: ait tamen Papam Tridentino derogare, quando aliquid expreſsè concedit contra illud. Et citat ad hoc Felinum, Loays, & Sanchez. Idem tenet Henriquez *lib.* 7. *de indulgent. tom.* 1. *c.* 26. *num.* 3. Couar.

Rubr. de teſtam.2.part. num.19.verſ.4. concluſio in quodam caſu ſimili. Sarmiento *lib.7. ſelect.cap.14.* alios citans *num.7.* & Iulius Clar. §. *Teſtamentum, quæſt.99.§. cæterum.* Et probatur exemplo omnino ſimili in materia de teſtamẽtis. Nam rigoroſior eſt reuocatio teſtamenti prius confecti, quam ſit intellectus clauſulæ Papalis derogantis. Et nihilominus quando teſtator conficit ſecundum teſtàmentum contrarium priori, cenſetur derogare priori teſtamento, etiamſi illius prioris reuocationem non exprimat; ergo licet Papa in hoc ſecundo reſcripto non exprimat derogationem Tridentini, nihilominus cenſetur illud clarè abrogare, eo quod in ſecundo reſcripto diſponat contrarium Concilio Tridentino circa quinquennij reclamationem. Reuocare enim facto, plus eſt quam reuocare verbo. Eo modo quo appellare facto, arrepto ſcilicet itinere ad ſuperiorem, plus eſt quam appellare verbo, vt habetur in cap. *Dilecti, il 2. de appellat.*

Ad tertium quæſitum.

5 AD tertium dico, quod licet impetratrix illa in narratione ſecundi reſcripti non fecerit mentionem prioris reſcripti obtenti ad reclamandum anno 12. poſt profeſsionem, iſta taciturnitas non vitiauit impetrationem ſecundi reſcripti, quia hæc taciturnitas pertinet ſolum ad cauſam impulſiuam, quæ non vitiat gratiam, iuxta omnes, & non pertinet ad cauſam finalem. Quod explico ſic. Si illa veritas tacita de priori iam reſcripto obtẽto, narraretur Papæ, vtplurimum faceret vt Papa difficilius concederet ſecundum, eo quod fœmina negligens fuerit in exequẽdo priori reſcripto, non tamen Papa negaret omnino, cum duraret

ret eadem, imo & maior neceſſitas. At conſtat quod quando tacetur verum, cuius expreſsio ſolum redderet difficiliorem diſpẽſationem, talis taciturnitas veri non vitiat diſpenſationem, vt tenet Sanchez cum multis *lib. 8. de matrim. diſput. 21. num. 32.* ergo hæc taciturnitas non vitiauit reſcriptum ſecundum. Et in hoc caſu finalis cauſa diſpenſandi fuit ſuccurrere neceſsitati fœminæ tot annis oppreſſæ, & inuitæ, quæ cauſa finalis non fuit occultata Papæ, ſed ſolum fuit omiſſa cauſa impulſiua, cuius omiſsio non vitiauit gratiam, vt omnes fatentur, maximè Adrianus, Medina, Decius, Nauarrus, Berous, Syluest. & alij citati à Sanchez loco proximè citato. Secundo principaliter id probo ex traditis à Sanch. *diſp. cit. 21. num. 42.* vbi ait cum multis citatis ibidem, quod ſi in ſupplicatione Papæ exhibita narrãtur multæ cauſæ copulatiuè, quarum aliquæ veræ ſunt, aliquæ falſæ, ſpectãdam eſſe cauſam cui nititur reſcriptum, atque hac exiſtente vera, non obſtare cæterarum falſitatem, nec vitiari reſcriptum, quia diſpenſatio tunc nititur ratione vera, & ſufficiente ad diſpenſandum, & citat ad hoc Sanch. 19. Doctores. At conſtat quod in hoc ſecundo reſcripto narrata eſt Papæ cauſa finalis vera, videlicet vis illata fœminæ in profeſsione, illiuſque diſſenſus: & huic cauſæ principaliter innititur ſecundum reſcriptum: ergo hoc reſcriptum non fuit vitiatum ex taciturnitate prioris reſcripti, cum in eo tacendo nihil falſum narratum fuerit Papæ, ſed ſolum tacitum verum, quod non pertinebat ad cauſam finalem. Concordat cum hac doctrina Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de voto, lib. 6. cap. vlt. num. 5.* & Nauar. *tom. conſiliorum*, primæ impreſsionis in fine. *in Addit. ad tit. de reſcript. fol. 629. col. 2.* vbi citat Abbatem dicentem, quod narratio falſi ſolum vitiat gra-

tiam quoad illud cuius cauſa fuit; & ita poterit gratia eſſe ſubreptitia quoad vnum, & valida quoad aliud. In hoc verò caſu nullum falſum fuit narratum, vt proximè dixi, licet fuerit omiſſum verum non pertinent.

6 Quæſitum etiam fuit an fratres, & conſanguinei huius fœminæ impedientes ne illa profeſſio declaretur nulla per iudices delegatos, metuentes amiſſionem bonorum temporalium illius quæ illi poſſident; incurrant excommunicationem poſitam à Tridentino contra cogentes fœminas inuitas intrare in monaſterium, & in illo profiteri. Videntur enim hi fratres illam cogere ad profeſſionem, vel ſaltem ad ſtatum Religioſum? Reſpondi tamen me credere illos non incurrere: nam lex pœnalis, qualis eſt iſta, ſtrictè eſt interpretanda: & iſti conſanguinei non cogunt vt intret Monaſterium, neque vt habitum ſuſcipiat, neque vt profiteatur: iam habitum ſuſcepit, iam profeſſa eſt; ſolum procurant ne declaretur profeſſio nulla, qui actus à Concilio Tridentino non prohibetur expreſsè; & aliàs videntur habere ius ad defendenda bona temporalia, quæ poſſident ſibi delata per putatam profeſſionem ſororis. Secus dicendum, ſi illi in principio quando illa inuita intrauit Monaſterium, illi ſcienter cooperati ſunt ad ingreſſum.

Vide quæ dicta ſunt ſupra *1. part.* *caſu* 9. de alia profeſſione Monialis facta per metum.

CASVS XXXIII.

De quadam donatione facta Monaſterio Monialium.

QVædam nobilis fœmina vidua,& habens filium, eo morte ſublato ſepeliri fecit illum in quadam Eccleſia Monialium : eidem capellam particularem conſtituens cum particulari ſepultura. Qua de cauſa eidem Eccleſiæ donauit aliqua donaria, ſeu donatiua, vt lampadem, calicem, & candelabra argentea, & ſimilia:eaque donauit abſque ſcriptura, abſolutè,gratis, & ſine vlla conditione appoſita. Poſt multos annos, prædicta domina ædificauit vnum Monaſterium Monialium, ad cuius Eccleſiam vult transferre oſſa filij cum licentia Ordinarij. Quæſitum fuit an poſſet prædicta domina ſimul cum oſſibus filij transferre prædicta donaria quæ dederat priori Conuentui,illaque auferre à priori Monaſterio, reuocando priorem donationem?

Et quod poſſit illam reuocare, poteſt probari ex eo quod dicunt Theologi, & Iuriſtæ, maximè D. Thom. 2.2.*quæſt.*110.*art.*3.*ad* 3. & alij, videlicet, donationem poſſe reuocari ex eo quod poſt illam ſuperuenit notabilis mutatio rerum: ſicut votum mutatur, ſeu non obligat,ſi poſt votum mutatur notabiliter materia voti.At in hoc caſu poſt factam donationem priori Monaſterio, ſuperuenit notabilis illa mutatio, qua ſepultus filius in priori Eccleſia, transfertur ad Eccleſiam nouam cum licentia Ordinarij: ergo poteſt reuocari donatio facta priori Monaſterio. Secundo,hæc domi-

na Comitiſſa fecit hanc donationem priori Monaſterio intuitu filij ibi ſepulti,& proinde filij ſepultura ibi poſitá videtur fuiſſe finis ob quem illa donaria dedit priori Eccleſiæ: cum ergo hodie per tranſlationem filij ſepulti ad aliam Eccleſiam, ceſſet finis ob quem facta eſt donatio,ceſſabit etiam ipſa donatio, iuxta illud dictum commune, quod ceſſante fine legis, ceſſat lex, & ceſſante fine ceſſant illa quæ ſunt ad finem.

Reſponſum.

1 Hoc non obſtante, dico prædictam Comitiſſam non poſſe cum oſſibus filij deferre donaria quæ dederat priori Monaſterio, & proinde nó poſſe reuocare priorem donationem. Probatur primo ex communi ſententia Doctorum vtriuſque iuris dicentium donationem inter viuos, qualis fuit iſta, factam abſolutè ſine conditione,& poſt traditionem rei donatæ,non poſſe reuocari. Hoc inter alios affirmat, & refert Iulius Clarus in ſua praxi *lib.* 4. §. *Donatio, num.* 3. vbi citat leges, & Doctores id aſſerentes: & ex Theologis tenet Azor *tom.* 3.*lib.*11.*cap.*8. vbi citat etiam leges ciuiles: & habetur in iure canonico cap. *verum, de condit. appoſitis.* Et licet aliqui ſint caſus ob quos donatio poteſt reuocari,qualis eſt ingratitudo, & alij, in hac donatione nullus ex illis caſibus interuenit. Cum ergo hæc Comitiſſa donauerit prædicta donaria priori Monaſterio donatione liberali, ſine conditione, & inter viuos, & fuerit accepta à Monialibus prioris Monaſterij illa poſsidentis pacificè per multos annos, non poterit illá reuocare. Accedit ratio pro iſta communi ſententia, nam ſi is qui aliquid alicui abſolutè donauit,poſſet ad libitum poſt multos annos donationem

nem reuocare, ſequerentur quotidie multæ inquietationes,& ſcandala, & motiua impatientiæ,quæ tamen inconuenientia non ſunt admittenda in Republica. Secundo idem probo ex eo quod tradit Rabell.*lib*.1. *de donat.in genere quæſt*.3.*ſect*.3.§.*Tertio dici poteſt*,vbi citat, & ſequitur Angelum, & Duennas dicentes, quod quando donator dat pro cauſa pia, cenſetur donare irreuocabiliter.Hæc vero Comitiſſa dedit prædicta donaria pro cauſa pia: donauit enim Eccleſiæ pro cultu diuino, pro anima filij, & pro anima ſua propria, quæ omnes ſunt cauſæ piæ, vt conſtat: ergo cenſenda eſt donaſſe irreuocabiliter. Tertio hoc colligitur ex quadam epiſtola ipſius Comitiſſæ ſcripta in quadam occaſione ad Abbatiſſam prioris Conuentus, in qua petiuit ab illa vt ſibi accommodaret pro certo feſto celebrando candelabra, & lampadem, quæ ipſa donauerat, promittens quod finito feſto eadem redderet prædictæ Abbatiſſæ: cum ergo mutuo illa peteret, promittens reddituram ſe illa eſſe, ſignum clarum eſt illam confeſſam eſſe quod dicta donaria dederat Conuentui irreuocabiliter, transferēdo illorum dominiū in prædictum prius Monaſterium, & ſic hodie nō poterit illud priuare prædicto dominio acquiſito. Quarto eſt quidam textus efficax ad hoc probandum deſumptus ex D.Ambroſio,qui textus habetur in cap.*Sunt qui opes*,17.*q*.4. vbi dicitur,quod dans aliquid Eccleſiæ animo tumultuario, id eſt, non plenè deliberato, & cum impetu,facit donationem validam, ita vt ſi poſtea rem ſic donatam velit reuocare ab Eccleſia, committat ſacrilegium. Hæc autem Comitiſſa prædicta donauit Eccleſiæ non animo tumultuario, & indeliberato,ſed animo quieto, & deuoto: ergo non poterit donationem reuocare.Quinto probatur ex eo quod

tradit

tradit Comitolus in ſuis Reſponſ.Moral.*lib.7.q.7.n.11*, vbi citans Felinum, & alios ait, quod ſi quis carens filiis aliquid donauit Eccleſiæ,& poſt donationem eidem nati ſunt filij, quos poſſet commodè alere cum re illa iam donata Eccleſiæ, non poteſt ad hoc reuocare donationem factam Eccleſiæ, quia iuxta quandam gloſſam ibi citatam, potior eſt cauſa pia, quàm cauſa liberorum. Hæc autem Comitiſſa donauerat Eccleſiæ, illique nó ſunt nati filij, ſed filiis carebat,neque indigebat rebus donatis ad ſuſtentandum filium.Et confirmat ibi Comitolus dicens, quod res donata Monaſterio tranſiuit in dominium Monaſterij,quo non proinde poteſt priuari per reuocationem donationis, quæ fuit ratio iam ſupra à nobis tacta.

2 Ad primum igitur argumentum in principio pro parte contraria poſitum, reſpondet Rabello *lib.* 18. *q.11.n.9.* dicens, illud quod dicitur poſſe reuocari donationem, ſi poſt illam ſuperuenit notabilis mutatio, intelligendum eſſe, ſi talis mutatio ſuperueniat antequam res promiſſa tradatur donatario: ſi enim iam tradita ſit,non poterit reuocari.Præterea intelligẽdum eſt illud, ſi per mutationem ſuperuenientem donatio reddatur illicita,vel inutilis donatario.Vt ſi promittitur gladius homini,qui poſtea deuenit in amentiam,& furiam,cui proinde illicitũ,& inutile eſt dare gladium, & ſic de aliis exemplis. In hoc vero caſu iſta mutatio ſuperueniens donationi, id eſt, tranſlatio filij defuncti ad ſecũdum Monaſterium ſuperuenit poſt tradita iam illa donaria priori Monaſterio, & per multos annos ab illo poſſeſſa.Præterea hæc donatio per iſtam mutationem ſuperuenientem,filijve defuncti tranſlationem non eſt facta illicita,vel inutilis priori Monaſterio,ſed eſt illi valdè vtilis: ergo non poteſt reuocari per iſtam muta

mutationem ſuperuenientem. Ad ſecundum dico non valere hanc conſequentiam. Dedit hæc donaria intuitu filij ibi ſepulti: ergo non exiſtente ibi filio ſepulto ceſſat ratio donationis, ita vt poſſit reuocari: non valet primo, quia dare illa donaria intuitu filij ſepulti non fuit apponere conditionem donationi: intuitus enim, ſeu reſpectus ille non eſt conditio appoſita quod ibi manerent donaria quoad vſque tantum maneret corpus filij, nihil enim tale fuit expreſſum in donatione. Secundo non valet conſequentia, quia ille reſpectus, ſeu intuitus filij ibi ſepulti, nõ fuit cauſa finalis donationis, ſed ſolum fuit cauſa impulſiua, ſeu mouens ad donandum. Cauſa vero finalis fuit gloria Dei, cultus Eccleſiæ, ſalus animæ propriæ, vel animæ filij, & hic finis non ceſſat per trãſlationem filij defuncti ad ſecundum Monaſterium. Tertio dico, quod licet illa donaria fuerint donata priori Monaſterio intuitu filij ibi ſepulti, prius Monaſterium hæc dona non amittit, ſiquidem illa ex ſua ſola, & propria voluntate voluit hanc tranſlationem facere. Declaro hoc, exemplo omnino ſimili. In materia de matrimonio dicũt Doctores mox citandi, quod ſi ſponſus ante cõtractum matrimonium mittit aliqua donaria ſponſæ (quam vocant ſponſalitiam largitatem) illa donaria dantur intuitu matrimonij futuri, & proinde ſponſa acquirit dominium illorum, manentque propria illius: ita tamen quod ſi culpa illius poſtea matrimonium non ſequatur, illa donaria ante donata amittit, & reuertuntur ad ſponſum. Si verò è contra matrimonium non ſequatur culpa ſponſi, ipſe illa perdit, & manent ſponſæ, vt omnes Doctores tradunt communiter, maximè Sanchez *lib. 6. de matrimonio, diſp. 18. concluſione 3.* & Rabello *de obligatione iuſtitiæ, 2. part. lib. 6. quæſt...* vbi citant alios. Quod optimè facit

facit ad noſtrum caſum. Licet enim hæc Comitiſſa donaria illa dederit priori Monaſterio intuitu filij ibi ſepulti: cum tamen tranſlatio filij ex hoc loco fiat ſolum ex ſua cauſa, & propria voluntate Monaſterio ferè repugnante, & non conſentiente: prædictum Monaſterium non debet donaria antiqua amittere, cum filij ſepultura ibi perpetua non ceſſet culpa Monaſterij, ſed vt ita dicam culpa Comitiſſæ filium transferentis.

3 In fine duo aduerto. Primum eſt, quod ſi Abbatiſſa prioris Monaſterij ad ſolam petitionem Comitiſſæ illi donaret omnia antiqua donaria, quæ dederat, Abbatiſſa peccaret mortaliter, & incurreret pœnas poſitas cótra alienantes bona Eccleſiæ. Alienaret enim in hoc bona Eccleſiæ pretioſa, quorum dominium Monaſterium verè acquiſiuerat. Secundum eſt, quod ſi fortè Comitiſſa impetraret à Sum. Pontifice Bullam, vt cum oſſibus filij transferret etiam donaria illa quæ dederat priori Monaſterio, præſumi poteſt, quod talis Bulla ſit ſubreptitia ob narrationem alicuius falſi, vt quod dictum fuerit Papæ illa donaria donata fuiſſe priori Monaſterio ſub conditione, quamdiu ſcilicet ibi manerent ſepulta oſſa filij, vel quid ſimile. Et proinde contra talem Bullam poſſet ad Papam recurri per ſupplicationem: cum ſit res certiſſima apud Doctores, quod nunquam Princeps, vel Papa concedit aliquid cum præiudicio tertij, nec per ſua priuilegia intendit aliquem priuare iure iam ſibi quæſito, vt inter alios tradit Suarez *tom. de leg. lib. 8. cap. 27. num. 9.* citans ad hoc duo capita iuris canonici, & vnam legem ciuilem. At talis Bulla, ſi exiret, priuaret potius Monaſterium iure, & dominio clarè quæſito circa illa donaria, & proinde poſſet præſumi ſubreptitia.

CASVS

CASVS XXXIV.

De quadam licentia confirmata à Domino Collectore.

QVidam Generalis cuiuſdam Ordinis conceſſit licentiam certo Religioſo ad certum quid faciendum: iſte confirmauit prædictam licentiam per D. Collectorem Apoſtolicum illius Regni. Finito officio D. Collectoris, illoque egreſſo à dicto Regno, & alio ſuccedente, prædictus Generalis prædictam licentiam à ſe datam reuocauit. Et declaratur, quod quando D. Collector illam licentiam confirmauit, addidit, quod illi licentiæ nullus contradiceret, ſub pœna excommunicationis, & priuatione actuum legitimorum.

1 Quæritur primo. An prædicta licentia ſemper valida ſit, etiamſi D. Collector illam confirmans, officio finito ſit egreſſus Prouinciam? & an ſit neceſſarium illam confirmare per Collectorem ſucceſſorem?

2 Secundo quæritur, an Prælati Religionis poſſint prædictam licentiam reuocare, & annullare?

3 Quæritur, an ſi Prælatus Ordinis prædicto Religioſo præcipiat ne vtatur tali licentia, incurrat pœnas impoſitas à D. Collectore confirmatore illius?

4 An Religioſus cui talis licentia conceſſa eſt, teneatur credere Prælato inferiori Religionis dicenti ſe habere commiſſionem ad prædictam licentiam impediendam, ſine eo quod literas ſuæ commiſſionis oſtendat?

Reſponſum.

1 AD primum dico, prædictam licentiam ſic confirmatam validam eſſe, & ſuum robur non amiſiſſe, etiam poſtquam D. Collector præteritus officium finiuit, & Prouinciam fuit egreſſus. Eſt expreſſum hoc à Syluestro verb. *delegatus, quæſt.* 15. vbi ait, quod etiam ſi delegatus Papæ finierit officium in perſona, & ſit Prouinciam egreſſus, non finiunt conſtitutiones eius factæ in Prouincia, neque illa quæ ſunt facta, vel cœpta per ſuos delegatos. Quod à fortiori locum habebit in dominis Collectoribus Regnorum, qui ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum. Delegatus enim ad vniuerſitatem cauſarum eſt ordinarius, vt latè probat Sanchez *lib.3. de Matrim. diſput.*31. *num.*2. Secundo probatur ex traditis ab eodem Sanchez *lib.*8. *de Matrim. diſput.*28. *num.*83. vbi multos citans reſoluit quod licentia cōceſſa alicui ad ſuſcipiendos Ordines, valida eſt etiam poſt mortem Epiſcopi concedentis. Tertio probatur ex eo quod tradit Nauar. *conſil.* 4. *de Clericis non reſident. num.* 2. vbi ait licentiam ſemel datam durare etiam poſt mortem concedentis, iuxra capitulum, *Si ſuper gratia, de offic. delegati in* 6. & gloſſam ibi citatam. At iſta licentia eſt data, & confirmata à D. Collectore authoritate Apoſtolica, & non eſt reuocata à D. Collectore ſucceſſore: ergo valida eſt. Facit quod tradunt octo Doctores iuris Canonici citati à Sanchez *lib.7. Decalogi, cap.* 29. *num.* 29. dicentes. Secundo, Quod ſi Prælatus Regularis conferat beneficium certo Religioſo, & Papa confirmet, non poteſt amplius Prælatus tale beneficium auferre. Licet autem ibi Sanchez *num.* 30. limitet id intelligi, dummodo Papa confirmet ex certa ſcientia; cæteri tamen Authores loquun

loquuntur abſolutè. Et præterea confirmatio ex certa ſcientia ſolum eſt in vſu apud Sum. Pontificem, non vero in cæteris Prælatis inferioribus. Hinc colligitur reſponſio ad id quod continet prima interrogatio, dicendum eſt enim non eſſe neceſſarium, quod iſta licentia confirmetur à nouo D. Collectore ſuccedente. Si enim illa valida eſt,& iam confirmatur,donec reuocetur iuxta ſupradicta,non indiget alia confirmatione: quod enim validum eſt, non oportet reualidari: ad eum modum quo in regulis iuris in 6. dicit quædam Regula, eum qui certus eſt non oportet amplius certiorari.

3 Ad ſecundum quæſitum dico, nullum Prælatum Religionis poſſe prædictam licentiam confirmatam à D. Collectore annullare, vel reuocare. Conſtat clarè, quia inferior non poteſt annullare legem ſuperioris, vt definit Clementina *Ne Romani*, *de electione*, & alia iura. At Prælati Ordinis ſunt inferiores D.Collectore Apoſtolico, qui illam confirmauit: ergo non poſſunt illam reuocare. Et declaratur exemplo. Si enim Generalis Ordinis confirmaret aliquam licentiam datam ab aliquo Prouinciali,iam talis Prouincialis, qui illam prius dedit, non poterit illam reuocare, quia ſic reuocaret licentiam Generalis ſuperioris. Quod in noſtro caſu militat eodem modo.

4 Ad tertium quæſitum dico, Prælatum Religionis impedientem talem licentiam incurrere pœnas impoſitas à D.Collectore confirmante.Probatur.quia prior licentia data à Generali, & confirmata à D.Collectore iam non eſt ſolum licentia,ſed tranſiuit etiam in mandatum,& præceptum:quia præcepit D.Collector confirmans,ne aliquis ſibi inferior talem confirmationem impediret, idque præcepit ſub grauibus pœnis: ergo

Prælatus Regularis contraueniens, & violans præceptum D.Collectoris, incurrit pœnas poſitas talis præcepti tranſgreſſoribus.

5 Ad quartum dico Religioſum ſubditum non teneri credere Prælato Regulari dicenti ſe habere commiſſionem ad annullandam prædictam licentiam, niſi oſtendat commiſſionem. Probatur, quia etiam delegato Sedis Apoſtolicæ non creditur, niſi oſtendat literas ſuæ delegationis, & commiſſionis, vt habetur expreſsè in cap. *Cum in iure, de offic. & poteſtate iudicis deleg.* cum gloſſ. ibi verb. *Super mandato.* Et cap. *Cum à nobis, de teſtibus, & atteſtat.* & multo minus credendum eſt Prælato Regulari dicẽti ſe habere commiſſionem ad reuocandam licentiam D.Collectoris. Adde quod licet Prælatus Regularis talem commiſſionem oſtenderet factam à Generali Ordinis, illi non tenetur obedire, quia Generalis Ordinis non poteſt reuocare licentiam confirmatam à D.Collectore, vt probauimus ſub cenſura Eccleſiæ, & Doctorum.

CASVS XXXV.

De iuriſdictione Prouincialis ſupra Conuentum Monialium in certo caſu.

QVædam Prælata certi Cõuentus Monialium durante ſuo officio iuſſit fabricare certum opus argenteum pro cultu diuino ſuæ propriæ Eccleſiæ. Pro quo opere fabricando contractum iniuit cum aurifice in pretio ducentorum aureorum reddendorum aurifici pro labore operis. Ad quod debitum ſoluendum in

ſcriptura

ſcriptura publica deſignauit ducentos aureos, quos Petrus ſuo tempore debebat clarè eidem Conuentui. Et vt hoc maius robur obtineret Prouincialis Conuentus patentibus literis conſenſit in contractu, & ſub cenſuris mandauit vt illi ducenti aurei ſoluendi à Petro applicarentur ad ſolutionem pro pretio aurificis, & in alia re non inſumerentur. Finito officio prioris Prælatæ ſucceſſit alia quæ non vult ſtare contractui prioris, ſed vult vt illi 200. aurei debiti à Petro ſibi ſoluantur pro aliis neceſſitatibus Conuẽtus, & ad hoc litem intentauit Petro, vt illos ſibi reddat, non aurifici.

Quæritur, an Prouincialis potuerit illud mandare: & an Prælata ſuccedens teneatur ſtare contractui ſuæ antecedentis?

1 Reſpondeo Prælatum præcedentem potuiſſe inire valide illum contractum, applicando illi ducentos aureos ſoluendos poſtea à Petro. Item potuiſſe Prouincialem mandare vt illi 200. aurei applicarentur aurifici pro ſolutione operis, & alio modo non inſumerentur: & proinde Prælatam, quæ ſucceſſit, teneri ad ſtandum contractui inito per Prouincialem firmato. Et quidem quod prior Prælata potuerit facere prędictum contractum, applicando illi 200. illos aureos ſuo tempore iam debitos à Petro, conſtat, quia Prælata Conuẽtus habet plenam adminiſtrationem bonorum temporalium Conuentus in bonum commune ipſius Conuentus, maximè accedente conſenſu Prouincialis, vt praxis obſeruat: ſed illud opus argenteum iuſſum fieri à priori Prælata erat clarè in bonum Cõuentus, & cultus diuini, & illi 200. aurei debiti à Petro, erant iam bona temporalia illius Conuentus, de quibus illa potuit diſponere: ergo potuit illos applicare ad ſoluẽdum opus aurificis pro bono communi Conuentus. Et hæc

ratio amplius roborabitur ex mox dicendis,vbi probabitur Prælatum ſucceſſorem teneri ſtare cōtractui anteceſſoris inito pro bono Conuentus,imo ad ſoluenda debita contracta per anteceſſorem pro eodem bono communi Conuentus. Quod autem Prouincialis idem potuerit mandare obligando illos 200.aureos ad ſolutionem faciendam aurifici, conſtat, quia Prouincialis habet plenam adminiſtrationem, & iuriſdictionem etiam in temporalibus pro bono Conuētus in quouis Monaſterio Monialium ſibi ſubdito. Patet hoc maximè in Prouincialibus Minorum circa Moniales ſibi ſubditas. Nam in compendio Mendicantium verbo *Moniales*,§.21. Iulius II. committens Prouincialibus Minorum Regimen Monialium, ait, quod circa illas habeant omnem iuriſdictionem quam antea circa illas habebat Cardinalis protector eaſdem gubernans. Iuriſdictio vero Cardinalis protectoris illas antea gubernantis tradita in eodem compendio verbo,*Protector Ordinis*, §. *à Papa Vrbano*, erat hæc,vt illas gubernaret, *Inſtituendo, deſtituendo, ſtatuendo, ac diſponendo prout ſecundum Deum viderint expedire.* Quæ verba ſatis ſignificant plenam iuriſdictionē datam Prouinciali diſponendi de rebus etiam temporalibus Conuentus Monialium. Et confirmo exemplo:nam maius eſt dare licentiam ad alienanda bona immobilia Cōuentus Monialium quàm dare licentiā vt certa pecunia Conuentus inſumatur in aliqua re particulari:illud enim prius non poteſt fieri,niſi concurrentibus certis ſolemnitatibus, & neceſſitatibus, hoc vero ſecundum illas ſolemnitates non requirit:ſed Prouincialis poteſt dare licentiam vt bona immobilia Conuentus Monialium alienentur in bonum commune eiuſdem Conuentus, ſeruatis aliis ſolemnitatibus,vt conſtat:ergo poterit dare

licen

licentiam, vt certa pecunia Conuentui debita, inſumatur ſolum in ſoluendo alio debito, ad quod tenetur Conuentus. Cum ergo Prouincialis poſſet illud præcipere, clarum eſt non poſſe Prælatam ſuccedentem contraire tali mandato in re graui, & 200. illos aureos ſibi applicare, nec proinde litem mouere Petro vt illos ſibi ſoluat. Iam enim hoc eſſet inferiorem poſſe abrogare legem ſuperioris, contra cap. *Cum inferior. de maiorit. & obedient.* & Clement. *Ne Romani, de elect.*

2 Dico ſecundò, Abbatiſſam ſuccedentem teneri ſtare contractui à ſua antecedente inito in bonũ ipſius Conuentus. Hoc docet, & probat Rodriguez *tom. 3. qq. Regul. q. 26. artic. 1.* citans Abbatem, Cardinalem, Decium, & alios. Idem tenet Syluest. ver. *Dignitas.* citans alios, addens eſſe communem, adeo vt etiam Papa, & Imperator teneantur ſtare contractui inito per anteceſſores, quando eſt in bonum Eccleſiæ, vel Regni, & fuit initus nomine dignitatis, ſeu officij. Et idem habetur in cap. *Dilect. filijs, de foro compet.* At Abbatiſſa præcedens fecit illum contractum cum aurifice nomine dignitatis, ſeu officij, & contractus eſt clarè initus pro bono Conuentus: ergo Abbatiſſa ſuccedens tenetur ſtare contractui, nec poteſt illi contraire. Videatur etiam Rodrig. *tom. 3. addit. ad ſummam,* verb. *Capitulum Sede vacante, concluſ. 9.* vbi dicit cum Gutierrez, & Rodoano, poſſe Capitulum Sede vacante petere pecuniam mutuatam pro bono communi, & vrgente neceſſitate Eccleſiæ, quam pecuniam poſtea Eccleſia, vel ſucceſſor Epiſcopus tenetur ſoluere.

3 Dico tertiò, Etiam Abbatiſſa præcedens non relinqueret illos 200. aureos ſuo tempore ſibi debitos, & applicatos ad ſoluendum pretium aurifici, adhuc

Abbatiſſa ſuccedens teneretur ſoluere illud debitum aurifici contractum à præcedente Prælata pro bono communi Conuentus, idque de bonis aliis eiuſdem Conuentus. Sic habetur expreſsè cap. 1. *de ſolutionibus*. pro quo multa ibi citat gloſſa in ver. *Prædeceſſoris*. Et confirmatur, quia Monaſterium tenetur ſoluere debita contracta per aliquem Religioſum habentem adminiſtrationem Conuentus, vel ſi talia debita contraxit de licentia Prælati, de quo ſufficiat videre tradita à Rabello *tom. de oblig. iuſtit. lib.* 1. *de contractu in genere, quæſt.* 8. *ſect.* 1. *à num.* 8. citante ibi Molinam *de iuſtit.* imo quod maius eſt, Monaſterium tenetur ſoluere contractum debitum per Religioſum particularem ſine licentia Prælati, ſi contractus ceſſit in bonũ aliquod Conuentus, vt colligitur ex cap. *quod quibuſdam, de fide inſtrum.* & approbat Nauarrus *conſil.* 14. *de Regular. num.* 8. *&* 16. Si ergo Conuentus tenetur ſoluere debita contracta per procuratorem Conuentus, imo & contracta per Religioſum particularem ſine licentia Prælati, quando talia debita reſultarunt in bonum Conuentus: quanto magis tenebitur Abbatiſſa ſuccedens ſoluere debita Abbatiſſæ antecedentis quando illa contraxit pro bono communi Conuẽtus; quale bonum fuit hoc de quo agimus, videlicet Cuſtodia ad portandam ſanctiſſimam Euchariſtiam? Quod multo magis habet locum in noſtro caſu, quando Abbatiſſa præcedens de licentia Pręlati reliquit illos ducentos aureos ſibi iam debitos à Petro pro ſoluendo debito aurificis. Et ipſa praxis hoc obſeruat etiam in ſæcularibus, qui vnum debitum compenſat cum alio debito: vt, verbi gratia, debeo tibi decem aureos, ſufficienter ſoluo dicendo tibi, vt hos decem aureos colligas à Franciſco, qui totidem aureos mihi debet.

Ex his ſequitur non poſſe iudicem ſæcularem admittere Abbatiſſam ſuccedentem ad intentandam litem Petro pro recuperandis ſibi 200. aureis applicatis per Prouincialem aurifici: hoc enim eſſet impedire iuriſdictionem Prælatorum, quam habent ex priuilegio circa regimen Monialium. Et præterea dictus iudex obuiaret in hoc, tot iuribus ſupracitatis dicentibus teneri ſucceſſorem ſtare contractui anteceſſoris, & ſoluere debita contracta ab anteceſſore redundantia in bonum Conuentus: quod non eſt admittendum, ſub cenſura Eccleſiæ, &c.

CASVS XXXVI.

An Conuentus Minorum debeat dare alimenta, & expenſas Religioſo contra ſe litiganti extra Conuentum.

QVidam Religioſus de Ordine Minorum ob culpas graues per ſententiam expulſus eſt ab ordine priuatus habitu Religionis: & exilio punitus, & à Conuentu iam egreſſus cum habitu Clericali ſæculari, appellauit coram D. Collectore qui appellationi detulit, & cauſam delegauit cuidam Religioſo alterius Ordinis, coram quo expulſus prædictus ſuam appellationem proſecutus, manens extra Conuentum, & cum habitu Clerici. Ante omnia petiit à ſuo iudice delegato, vt obligaret Prælatos Ordinis vt ſibi extra Conuentum darent alimenta, & pecunias ad expenſas litis, nolebat enim ad Ordinem redire.

Quæſitum eſt an Conuentus teneretur ad prædictà

alimenta,& pecunias pro expenſis miniſtrandas?& videtur quod ad id obligetur Monaſterium. Nam in Capitulo *ex parte, de accuſat.* iubet Papa vt Religioſo habenti litem contra ſuum Abbatem. *De rebus Monaſterij expenſæ neceſſariæ miniſtrentur.* Et hunc textum ſequuntur omnes Doctores communiter. Sed prædictus Religioſus habet litem contra ſuos Prælatos circa ſuam expulſionem, quæ ſuæ famæ valdè nocet : ergo Monaſterium debet illi expenſas miniſtrare, & alimenta.

Reſponſum.

1 HOc non obſtante cenſui non teneri Monaſterium ad danda alimenta prædicto Religioſo ob cauſas ſequentes. Prima eſt,quia Monaſterium non tenetur dare alimenta Religioſo litiganti contra ſe, quando Religioſus eſt extra Conuentum,& extra obedientiam Prælati , ita expreſsè explicat Panormitanus citatum cap. *ex parte* , & colligitur ex verbis eiuſdem capitis , ibi enim cum prius dicat Papa ſubditos non impediri ab accuſatione Prælati , ait : *Eo, quod de obedientia , & ſubiectione Abbatis eſſe noſcuntur.* At iſte iam non eſt de obedientia Prælatorum Ordinis cum ſit extra Conuentum,& Prælatis nõ obediat.Et addit etiam ad hoc Panormitanus, Monaſterium non tenetur dare expenſas litiganti Religioſo , niſi quando Religioſus litigat ad bonum commune Conuentus , vt ſi accuſet Prælatum eo quod dilapidator ſit, & bona Conuentus diſſipauerit. Si vero Religioſus litiget pro bono ſuo particulari , non tenetur Conuentus dare expenſas ad litem,vt clarè probat ibidem Panormit. *num.*13. Idem tenet in terminis Riccio *tom.* 1. *Deciſion. Collectanea* 850. pro quo citat vnam Deciſionem Rotæ , quæ eſt

*num.*799.

*num.*799. At iſte Religioſus in hac ſua lite non proſequitur bonum commune, vt patet, ſed ſolum proſequitur bonum particulare: ergo non tenetur Monaſterium illi dare expenſas ad litem. Circa vero primam rationem Panormitani, quod non tenetur Conuentus dare expenſas ad litem, quando ille eſt extra Conuentum, id ipſum magis amplio ex Sanchez *lib.de matrim.diſput.*4.*quæſt.*2.*à num.*20.*vſque ad* 27. vbi inter alia dicit maritum non teneri alere vxorem, quando illa exiſtit extra domum viri ſine licentia viri,& ſine culpa viri: & citat ad hoc textus iuris vtriuſque. Imo addit, quod ſi vxor fugerit à domo viri ob ſæuitiam viri, & nihilominus vir dedit ſufficientem cautionem de illa benè tractanda, & illa redire noluerit, non tenetur vir illam alere extra domum, & citat ad hoc *num.*24. Barboſam: & quod non teneatur pater dare alimenta filio quando filius eſt extra domum paternam inuito patre, tenet etiam Riccius *tom.*1. *Deciſionum,deciſione* 97. At iſte Religioſus eſt extra Conuentum inuita Religione,imo ipſa Religio petiit, vt ad Conuentum rediret, offerens alimenta intra Conuentum, & ſufficientem cautionem: & tamen ille noluit acceptaré: ergo non tenetur Religio illum alere extra Conuentum.

2 Tertia ratio principalis ob quam nõ tenetur Conuentus Minorum hunc ſuſtentare extra Conuentum miniſtrãdo etiam pecunias ad litem, eſt quia Conuentus Minorum eſt notoriè pauper,& viuit ex eleemoſynis:ergo non tenetur illi dare alimenta extra Conuentum. Valet conſequentia à ſimili: nam quando pater eſt inops, non tenetur alimenta dare filio: & quando vir eſt pauper omnino, non tenetur dare alimenta vxori,ita Sanchez *citata diſput.num.*27.citans textus,& Doctores, & Riccius idem tenet de patre inope erga filium

filium, *citata deciſione* 97. maiorem vero obligationem habet pater ad alendum filium,& vir ad alendam vxorem, quam habet Prælatus ad alendum ſubditum. Pater enim,& vir obligantur ad alendum filium, & vxorem ex iure naturali; non ſic vero tenetur Prælatus ad alendum ſubditum. Imo Henricus ſuper citatum cap. *ex parte*,generaliter dicit, Religiones Mẽdicantes non teneri ſuis Religioſis litigantibus dare expenſas ad lites,quia ſcilicet non habent redditus in communi vnde poſſint dare pecunias:quod in nulla Religione magis ad vnguẽ ſeruatur, quàm in Religione Minorum, qui nullos omnino redditus habent, neque in communi, neque in particulari. Et hoc videtur colligi ex cit cap. *Ex parte*, Ideò enim ibi Papa iubet dari expenſas Monacho litiganti,quia inquit,*Non habet proprium*. At Religio Minorum non habet proprium etiam in communi: ergo non tenetur dare expenſas Religioſo litiganti, maximè exiſtenti extra Conuentum, cum id valdè oneroſum futurum ſit Conuentui viuenti ex eleemoſynis. Vltima ratio ſit, quia filium non tenetur pater alere quando filius fuit ingratus patri, vt tenet Riccius *tom.* 1. *Deciſion. Collectanea* 962. citans, & ſequens Baldum *deciſione* 29. At iſte Religioſus fuit ingratus Religioni matri, quam ſæpè offendit, & moleſtauit, adeò vt mereatur ob culpas ab ea expelli: ergo illi non debet alimenta extra Conuentum.

Sub cenſura Eccleſiæ, & Doctorum.

***

CASVS

CASVS XXXVII.

De abſolutione cuiuſdam notorij Clerici percuſſoris.

QVidam Clericus malæ famæ, & ob ſua crimina priuatus vſu Ordinum, ſæpiuſque ob malam linguam, & mores ab aliquibus iuiuriatus, & percuſſus, infamauit quemdam Petrum adoleſcentem nobilem, ſed filiumfamilias, falſo dicens de illo quod eſſet timidus,& puſillanimis, & fugiens facilè aggreſſores ſuos. Et præterea cum prædictus Clericus nocte fugeret duos inuadentes ſe, poſtea publicauit quod Petrus adoleſcens erat ille qui noctu fugit duos illos inuadentes, cum hoc eſſet falſum. Petrus his prouocatus publicè, & in platea Clericum palo percuſſit aliquibus videntibus, dicens ſe illum ſic percutere eo quod ſe falſo infamaret,& puſillanimem vocaret.

Quæritur an Confeſſarius Regularis poſſit abſoluere Petrum percuſſorem, & dato quod poſſit, quid præmittere debeat ad iſtam abſolutionem.

Reſponſum.

1 DIco primo, talem percuſſorem Clerici poſſe abſolui per Bullam Cruciatæ, de quo non eſt dubium, cum ipſa concedat abſolutionem ab omnibus cenſuris Papæ reſeruatis, exceptis aliquibus contentis in Bulla Cœnæ, qualis, ſeu de quibus exceptis, non eſt percuſſio Clerici. Et quando iſte percuſſor non haberet Bullam Cruciatæ, poſſet illum abſoluere confeſſor

feſſor Regularis per ſua priuilegia, vt expreſsè tenet Rodriguez *tom.*1.*qq. Regul.q.*61.*art.*8. *&* 5. idem dicit monens quod ante abſolutionem debet ſatisfacere parti læſæ. Citat ad hoc Rodrig. priuilegium Pauli III. conceſſum Patribus Societatis Ieſu. Idem tenet idem Rodriguez in explicatione Cruciatæ ad §.9.*n.*56. & *in Addit. ad Cruciat. cit.*§.9.*n.*50. & Nauar.*in Sum. Latina, c.*27.*n.*42. Idem tenet Vega Minimus *in Sum.* ver. *Abſolutio, caſu* 28.§.*La ſegunda*, & alij ibi citati à Vega. Accedunt duæ rationes ad facilitandum iſtam abſolutionem per dicta priuilegia. Prima eſt, quia illa percuſſio non eſt deducta ad forum contentioſum; Clericus enim percuſſus non accuſauit coram iudice Eccleſiaſtico. Secunda eſt, quoniam nondum eſt liquidata ſatisfactio, quæ dari debeat Clerico percuſſo. Quando vero liquidatum non eſt quanta ſatisfactio dari debeat parti læſæ, ait Rodrig. *cit.art.*8. poſſe percuſſorem data prius cautione quod ſatisfaciet id quod iudicatum fuerit à viris prudentibus, abſolui. Quanta vero ſatisfactio danda ſit huic Clerico percuſſo, valdè dubium eſt, vt patebit ex dicendis. Hoc autem ſolum aduerto, poſſe hanc abſolutionem dari à confeſſario Regulari etiam extra ſacramentalem confeſſionem, vt dicunt multi Doctores cit. à Sanchez *lib.*7. *de Matrim.diſp.*15. *num.*25. & concordat Suarez *tom.*4.*de Relig.lib.*9.*cap.*2. maximè *num.*27.

2 Dico ſecundo, circa ſatisfactionem dandam huic Clerico percuſſo, teneri prius percuſſorem per tertiam perſonam dicere percuſſo ſe paratum eſſe ad dandam ſatisfactionem iudicatam prudentis arbitrio. Si vero Clericus percuſſus dicat ſe nolle acceptare ſatisfactionem, innuens fortè quod vel per ſe, vel per iudicem Eccleſiaſticum illam ſumet, poteſt, ac debet abſolui

per

percuſſor, iam enim fecit quod potuit. Item ſi Clericus dilatet reſponſionem volens fatigare, & moleſtare percuſſorem, poterit etiam abſolui, quia teſte Henriquez *tom.2.c.28.n.1.* nam iſte percuſſor fecit quod erat in ſe; & pia mater Eccleſia non intendit negare beneficium abſolutionis facienti quod in ſe eſt. Si vero Clericus percuſſus velit acceptare ſatisfactionem, eligendi ſunt duo arbitri, vnus à percuſſo, alius a percuſſore, qui conſideratis omnibus circumſtantiis delicti, iudicent qualem ſatisfactionem percuſſor debeat exhibere.

Porro in iſta percuſſione quoad ſatisfactionem, tria potiſſimum debent iudices conſiderare. Primum eſt, quod Clericus percuſſus non fecit expenſas in curandis vulneribus, nullũ enim vulnus illi fuit inflictum, cum percuſſio palo tantum facta ſit: & quoad hoc ſolum æſtimandum eſt quanta ſit iniuria palo illata. Ad quod multum iuuat videre id quod Dominus præcipiebat in lege veteri, *Exod.21.cap... n.8.* de ſimili ferè percuſſione: vbi in ſimili ferè percuſſione ſolum iubebat ſolui expenſas medicinæ, non vero aliquid pro infamia. Ego vero in hoc caſu ſentio aliquid reſtituendum percuſſo pro ſola infamia, iuxta qualitatem tamen Clerici iniuriati, de quo ſtatim in tertio dicto. Secundo loco conſiderare debent hi arbitri, quod Petrus percuſſor percuſſit prius prouocatus iniuria ſibi facta à Clerico, qui Petrum vocabat timidum, & puſillanimem, quod homo nobilis pro iniuria reputat. Et Clericus falſo dixit Petrum quadam nocte fugiſſe à duobus illum inſequentibus. Iam vero prius prouocatus ſi percutiat, vel occidat, multo minorem pœnam meretur, vt eſt communis opinio Iuriſtarum, maximè id docet Iulius Clarus *in ſua praxi crim.§.iniuria,n.14.* & Author

thor Repertorij Inquiſitorum, verb.*Iniuria*,§.*Si prouocas.*vbi dicit quod prouocatus ad iram,ſi verbo,vel facto faciat iniuriam prouocanti,non teneri iniuriatum, & citat gloſſ.in l. *ob hæc verba,ff.de his qui notant. infam.* Idem tenet Nauar. ad cap. *Si quis iratus,de pœnit. diſt.*1. *num.*4. §. *Tertio quod quamuis.* Tertium conſiderandum ab his arbitris in iſta ſatisfactione arbitranda,eſt quod iſte Clericus percuſſus erat ferè perſona infamis ſaltē infamia facti : dicitur enim priuatum fuiſſe exercitio Ordinum ob culpas : item quod ſit malæ famæ,& linguæ,& ob id iam fuiſſe ab aliis percuſſum:quæ omnia indicant illum habere paruam famam , imo infamia multa notatum eſſe. Iam vero iniuria illata perſonæ infami multo leuior eſt , minorique pœna digna. Ita Commentator Iulij Clari, §. *Iniuria,num.*47.citans Pigueriū.Et praxis obſeruat,quod grauitas iniuriæ penſanda eſt ex grauitate perſonæ offenſæ , ita vt cæteris paribus , eadem numero iniuria facta viro grauiſſimo, grauiſſima cenſeatur , quæ tamen eadem facta viro infimo, vel infami, leuiſſima reputabitur. Quartum denique adhuc conſiderabunt hi arbitri,quod vna iniuria compenſatur per aliam iniuriam, teſte Rabello *tom. de obligat.iuſt.*1.*part.q.*18.*lib.*2.*num.*8.& Leſſio *lib.*2.*de iuſt. cap.*11.*dub.*25.*num.*133. & aliis. Iam vero iſte Clericus percuſſus prius infamauit Petrum,vt ſupra dictum eſt: ergo iniuria illi facta à Petro ſuo modo ſeruiet ad cōpenſationem iſtam faciendam. Hæc inquam omnia præmittenda ſunt, & conſideranda ante abſolutionem iſtius percuſſoris. Simulque illi exhibendum eſt iuramentum , quo iuret ſe in poſterum obediturum præcepto iudicis Eccleſiaſtici in his quæ pro pœnitentia iniunxerit,ſed de hoc iuramento vide omnino Henriquez *lib.*13.*de excom. cap.*28.*num.*4. & quod ſe præſentabit

tabit Sedi Apoſtolicæ ſublato impedimento; quod tamen iuramentum non eſſe neceſſarium affirmat Reginaldus *tom.*1. *lib.*1. *cap.* 19. *ſect.* 3. quando confeſſor abſoluit virtute priuilegij, per quod manet verè abſolutus ſine obligatione ſe præſentandi Sedi Apoſtolicæ.

4 Addo vltimo quod cum iſte Petrus ſit filiusfamilias in poteſtate patris exiſtens, ſi pater ipſius noluerit pro eo ſatisfactionem dare Clerico læſo, poterit abſolui ſine data, vel oblata ſatisfactione, imo & ſine cautione. Cum enim filiusfamilias nihil ex ſe habeat vnde poſſit reſtituere, eſt impoſſibilitatus naturaliter ad reſtituendum:& nemo tenetur ad impoſſibile.Cum item pater nolit reſtituere pro illo, deobligatur pro nunc à reſtitutione. Non enim tenetur pater ipſius pro delicto filij,ſeu reſarcire damna illata à filio,quando ipſe pater ad talia damna non fuit vllo modo cooperatus, vt tenet inter alios Iulius Clarus *in praxi crim.q.*86.*num.*3. & 4. & tenet expreſsè Leſſius *lib.*2.*de iuſtit. cap.*9. *dub.*17.*num.*121. & eſt de mente Reginaldi *cit.cap.*19. & *ſect.*2. *num.* 252. dum ait filium percuſſorem Clerici non teneri adire Romam pro abſolutione quærenda ſi pater diſſentiat. Loquitur vero cum ſuppoſitione quod non ſit qui abſoluat per priuilegium. Quamuis vero detur potens abſoluere per priuilegium, ſemper tamen filiusfamilias manet addictus patriæ poteſtati, vt non poſſit ſine illa aliquo ire, vel aliquid donare.Sub cenſura, &c.

***

CASVS XXXVIII.

De ingreſſu fœminarum in clauſtra Monaſterij virorum, abſque proceſſione, &c.

PAucis abhinc annis in hac Olyſſipone in aliquibus Monaſteriis virorum cœpit quædam conſuetudo, ſeu potius corruptela obrepere, vt cum in aliquo Monaſterio magnum aliquod feſtum celebratur, cuius reſpectu clauſtrum interius Conuentus ornatur tapetibus, & aliis ſericis, fiat proceſsio manè per clauſtrum: & poſtea Veſpere eodem die ſine proceſsione facta, aperitur clauſtrum, & ingreditur populus promiſcuè, etiam fœminæ, ad videndum ornatum clauſtri, ibique manent, imo & ſedent conuerſantes cum hominibus, & Religioſis per tempus notabile. Idque faciunt aliquando per continuos octo dies in quibus durat octauarium feſti.

Quæſitum fuit, an hoc licitè poſsit fieri: & an Prælati hoc permittentes incurrant aliquas pœnas?

1 Ante reſpõſionem præmitto Pium V. anno 1566. publicaſſe motum proprium, quo ſtrictè prohibuit ne fœminæ cuiuſuis ſtatus, & qualitatis forét, poſſent intrare in Monaſteria Religioſorum, etiam Mendicantium. Quam Bullam Gregor. XIII. anno 1575. confirmauit, & reuocauit omnes licentias à Sede Apoſtolica, quibuſcumque fœminis cõceſſas ad ingredienda Monaſteria Religioſorum, quas Bullas ponit Rodriguez in fine ſuæ explicationis ad Cruciatam. Quia tamen prior Bulla Pij V. videbatur rigoroſa, & ferè interdicens fœminis omnem ingreſſum in Monaſteria Religioſo

gioſorum; teſte Rodriguez *in ſuo Bullario, folio* 978. Idem Pius V. anno 1568. ad inſtantiã Cardinalis Cribelli, viuæ vocis oraculo, & quaſi lege declaratoria, ſuam Bullam præteritam moderatus eſt, ſeu temperauit, concedendo videlicet, vt illa non obſtante poſſent mulieres intrare in clauſtra Monachorum, concurrente aliqua ex ſequentibus occaſionibus, vel conditionibus. Prima eſt ratione Miſſæ, vel diuini officij intus celebrati. Secũda ratione alicuius proceſsionis factæ per clauſtrum. Tertia ratione alicuius defuncti intus ſepeliendi. Quarta, quando pro verbo Dei audiendo datur magnus concurſus populi qui non poſsit per portam Eccleſiæ commodè intrare, & egredi: tunc poterunt mulieres cum viris intrare per ianuam communem Conuentus, & per clauſtrum ire ad Eccleſiam: & finito ſermone poterunt mulieres egredi per clauſtrum ad ianuã Conuentus, dummodò in hoc ingreſſu, & egreſſu vadant via recta ad Eccleſiam, vel ad ianuam Conuentus. Et de iſta conceſsione prædictus Cardinalis fidem fecit ſcripto firmatam, quæ habetur apud Rodrig. *citato loco Bullarij*. Neque mihi conſtat de vlla alia conſtitutione Pontificia ſuper hac materia edita. Quo poſito: ad quæſtionem in principio poſitam,

2 Dico mulieres non poſſe licitè admitti ad videndum ornatum clauſtri Veſpere, vel manè, quando nulla fit proceſsio, nec interuenit aliqua ex illis quatuor conditionibus poſitis in ſecunda declaratione Pij V. & proinde Prælati illas ſic admittentes peccant, & pœnas incurrunt poſitas in priori Bulla Pij, & Gregorij. Hanc concluſionem tenet in terminis Rodriguez *tom. 1. qq. Reg. q. 48. art. 3.* vbi rẽ magis ſtringens in §. *Circa quam*, ait non poſſe Prælatum facere proceſsionem extraordinariam, & inſolitam, vt ratione ipſius mulieres in-

trent ad videndum clauſtrum. Idem tenet ipſe Rodrig. in explicatione illius Motus proprij Pij V. *dub. vnica, num.* 20. vbi licet dicat poſſe Prælatum veſpere facere vnam proceſſionem vt mulieres intrent ad videndum clauſtrum; quoad hoc tamen, ſententiam mutauit art. 3. citato quem ſcripſit poſt explicationem Cruciatæ, & dicti Motus Pij V. dicens poſtea in citato artic. talem proceſſionem non poſſe fieri ob ratione͂ ibi adductam pro quo citat Pallacios. Idem tenet Sanchez *lib.6. Decalog.cap.*17.*n.*24. quod ſi licet mulieres non poſsint intrare prædicto modo ad videndum ornatum clauſtri, & citat ad hoc Rodrig. in explicatione dicti Motus proprij. Non tamen meminit, neque approbat quod dixit ibi Rodrig. poſſe Prælatum facere proceſsionem veſpere, vt illa occaſione poſsint mulieres ingredi ad videndum clauſtrum.

3 Rationibus vero hoc ipſum probatur efficaciter, vt credo. Primo, quia exceptio firmat Regulam, vt tenet Maxima Iuriſtarum: ſed Pius V. in priori Bulla prohibens omnino ingreſſum fœminarum in clauſtra Monachorum, poſtea poſuit in ſua declaratione illas quatuor tantum exceptiones, ſeu conditiones, in quibus liceat intrare: ergo per has quatuor exceptiones firmauit Regulam, & Bullam priorem prohibentem omnem ingreſſum, vbi non detur aliqua ex prædictis exceptionibus, vel conditionibus ad intrandum: ſed in ingreſſu, de quo quæritur, no͂ concurrit aliqua de prædictis exceptionibus, vel conditionibus: ergo talis ingreſſus eſt illicitus. Secundo probatur, quia expreſſum in lege facit ceſſare præſumptum vt Iuriſtæ communiter dicunt, maximè Brunorus in ſuis locis communibus verb. *Maſculus, num.* 3. & verb. *Lex, num.* 18. vbi ad hoc citat textus, & Doctores; ergo hi quatuor caſus

expreſſi

expreſſi à Pio V. in quibus poſſunt intrare mulieres, faciunt ceſſare omnes alios caſus, in quibus quis poſſet præſumere licitum eſſe ingreſſum, qualem quis poſſet præſumere eſſe hunc ad ſolum videndum ornatum clauſtri. Facit optimè ad hoc dictum Nauarri *in conſil. 8. de electione, num. 2.* vbi ait à iure Regulari non eſſe recedendum, niſi quoad ea quæ inueniuntur excepta, pro quo citat vnam gloſſam iuris communiter receptam: ergo ab illa priori Bulla Pij V. & Greg. prohibente ingreſſum fœminarum in Conuentus virorum non eſt recedendum, niſi quoad illos quatuor caſus exceptos ab eodem Pio V. Tertio, quando lex aſſignat aliquam formã, vel conditionem ſeruandam pro aliquo actu faciendo, qui non ſeruat talem formam, vel conditionem, & peccat, & aliquando facit actum nullum, vt videre eſt in non ſeruante formam, & conditiones aſsignatas ab Eccleſia, & ſeruandas in electione, vel alienatione bonorum Eccleſiæ: at mulieres intrantes ad ſolum videndum ornatum clauſtri non ſeruant formam aſsignatam à Pio V. pro tali ingreſſu, cum in illo nulla inueniatur conditio ex quatuor illis aſsignatis ab eodem Pio V. ergo mulieres taliter ingredientes peccant: & proinde peccant Prælati illas admittentes, & conſentientes. Ecce rationibus, Doctoribus, & ex Decreto Pontificio manet ſatis probata noſtra concluſio. Neque ego credo aliquem Sum. Pontificem poſteriorem Pio V. cõceſsiſſe aliquam declarationem vt intrent mulieres ad ſolum videndum ornatũ clauſtri, cum talis actus ſit vanus, vtplurimum, curioſus, & occaſionatus ad pericula, & ſcandala, maximè cum mulieres in hoc ingreſſu (vt fertur) ſedeant aliquando in clauſtro conuerſantes, & longam moram trahentes. Quod quam ſuſpectum ſit poteſt pro-

bari à ſimili. Nam Leo X. in cõpendio Mendicantium, ver. *Ingreſſus in Monaſteria Monialium*, §. 34. concedens Minoritis confeſſoribus Monialium vt ingrediantur Monaſteria Monialium pro Sacramentis eiſdem miniſtrandis quando ægrotant, addit Papa vt intrent, dummodo Sacerdos intra non moretur niſi tanto tempore, quanto indiget ad celebrandũ, &c. & Pius V. in 4. caſu ſupradicto concedens vt mulieres pro cauſa prædicationis intrent per clauſtrum modo ibi aſſignato, addit quod vadant recta via, & recto tramite, quæ verba moram, & detentionem in clauſtro non admittunt. Quomodo ergo credendum eſt aliquem Sum. Pontificem poſtea conceſſiſſe vt mulieres intrent in clauſtra Religioſorum vt ſolum videant ornatum clauſtri, & ibi ſedeant, vel ad libitum morentur?

4 Neque vero dici poteſt legem illam declaratiuam Pij V. pro modo illo intrandi, eſſe abrogatam per contrarium vſum. Nam iſte vſus, vel abuſus ſic intrandi, nouiſſimus eſt, & ante annos octo, vel decem tantum, ſicut audio: Lex autem Eccleſiaſtica poſtquam iam eſt radicata, & recepta per multos annos non poteſt abrogari niſi per 40. annos, vt Doctores communiter docent, maximè Suarez *tom. de legib. lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 12. Lex autem Pij V. aſſignans modum intrandi lata eſt anno 1568. & ſic iam decurrerunt anni ferè ſexaginta. Et ſaltem in prioribus quadraginta annis fuit receptiſſima, & practicata quoad illum modum intrandi pro illis tãtum quatuor occaſionibus: ac proinde conſuetudo iſta contraria intrandi eo modo, de quo quæritur per decem tantum annos non potuit abrogare prædictam legem. Nam licet lex in principio ſuæ publicationis, quamdiu non eſt radicata, poſſit abrogari per contrarium vſum intra annos decem: tamen poſtquam

quam lex eſt recepta, & practicata per annos 40. non poteſt abrogari, niſi per alios annos 40. Addo vltimo quod vt conſuetudo abroget legem, debet eſſe conſuetudo rationabilis, vt eſt communis Doctorum opinio, & habetur expreſsè in cap. *finali, de conſuetudine*; ſed iſta conſuetudo ſic ingrediendi Monaſteria Religioſorum ad ſolum videndum ornatum clauſtri, non poteſt eſſe rationabilis: fundatur enim vtplurimum in curioſitate videndi: & præterea dantur in illa occaſiones periculorum, & ſcandalorum. Ergo nunquam poterit abrogare legem Pontificiam. Et poteſt fortè applicari ad hoc intentum exemplum Dinæ filiæ Iacob, quæ ſic periclitata eſt propter curioſitatem videndi homines Religionis illius. *Geneſ.* 34. & ſcimus ex *Pſalm.* 73. Quanta malignatus ſit inimicus in ſancto? id eſt, in loco ſancto, vt exponit ibidem Lorinus. Sub cenſura Eccleſiæ Romanæ, & Doctorum.

CASVS XXXIX.

An poßint Religioſi miniſtrare ſacroſanctam Euchariſtiam extra ſuos Conuentus.

Quædam Domina nobilis cum filia ſua habet licentiam Nuncij, vel Ordinarij, vt poſsit facere Miſſam celebrare in priuato Oratorio intra domum ſuam, ſed Ordinarius decreuit, vt ſi illa vellet Sacramentum Euchariſtiæ in tali Oratorio recipere, id ſolum reciperet de manu parochi proprij, non vero de manu alicuius alterius etiam Religioſi ibidem celebrantis, idque quouis tempore per annum. Quæritur

an ſi ibi aliquis Religioſus celebret, iuxta licētiam fœminæ cōceſſam pro Miſſa ibi celebranda, poſsit eidem dominæ miniſtrare Sacramentum Euchariſtiæ, non obſtante illa prohibitione Ordinarij? Et videtur quod non poſſit. Nam Epiſcopus poteſt prohibere Religioſos ne celebrent in Oratoriis priuatis ſæculariū prout illis conceſsit Concilium Tridentinum ſeſſione 22. in Decreto de obſeruandis in celebratione Miſſæ. Ergo Epiſcopus poteſt impedire ne iidem Regulares miniſtrent ſacram Euchariſtiam eiſdem ſæcularibus in eiſdem Oratoriis. Valet conſequentia, quia qui poteſt deſtruere id quod principale eſt, poteſt deſtruere id quod minus principale, & annexum eſt, iuxta legem 1. *& 2. ff. de pecul. leg.* vbi dicitur quod perempto principali, perimitur acceſſorium. At miniſtrare Euchariſtiam eſt acceſſorium celebrationi Miſſæ, & Miſſa eſt quid principale: ergo ſi Epiſcopus poteſt prohibere ne Regulares celebrent Miſſam in Oratorio, quod eſt principale, poteſt eoſdem inhibere ne ibidem miniſtrent Euchariſtiam quod eſt acceſſorium. Et confirmatur ex illa maxima Iuriſtarum deducta ex cap. *Per venerabilem*, qui filij ſint legitimi, quæ ait: Qui poteſt quod eſt plus, poteſt vtique quod eſt minus, & videtur quod maius quid eſt impedire celebrātionem Miſſæ (quod poteſt Epiſcopus vt vidimus) quam impedire miniſtrationem Euchariſtiæ. Secundo principaliter probatur quod id poſsint prohibere Epiſcopi non obſtantibus priuilegiis Regularium, quia vnum ex priuilegiis quo muniuntur Religioſi ad dandam ſacram Euchariſtiam ſæcularibus, eſt illud conceſſum à Paulo III. Patribus Societatis Ieſu, quod incipit, *Cum inter cunctas.* In quo tamen Papa addit, vt id fiat, *Sine alicuius præiudicio.* Iam verò clarum præiudicium videtur fieri parocho, vt in ſua

ſua propria Eccleſia, quale eſt Oratorium exiſtens in propria ſua parochia, aliquis Religioſus miniſtret Euchariſtiam ſuo parochiano ipſo parocho inſcio, & inuito. Iniuria enim videtur fieri Domino domus alicuius, ſi illo inuito in eadem domo fiat aliquis actus notabilis. Tertio probatur ex Clementina Religioſi de priuilegiis, vbi Papa expreſsè prohibet, ne aliquis Religioſus miniſtret Euchariſtiã alicui ſæculari ſine ſpeciali parochi licentia: & addit Papa: *Nullo Religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante:* quo nihil clarius dici potuit, & declaratur exemplo: ſi enim Religioſus aliquis vadat ad aliquã Eccleſiam parochialem, & ibi velit Euchariſtiam miniſtrare alicui parochiano, inſcio & inuito parocho illius parochiæ, vtique malè faciet, quia iniuriam parocho facit. Quod idem dicendum videtur, ſi velit Religioſus eandem miniſtrare in Oratorio exiſtente in parochia parochi, eſt enim Eccleſia illius parochi. Quarto, ſi Religioſi poſſent miniſtrare Euchariſtiã extra ſuos Conuentus in domibus priuatis, poſſent etiam eandem Euchariſtiam ex ſuo Conuentu cum proceſsione, & pompa deferre ad priuatam domum pro communione ſæcularis, quod eſt inauditum, & ſcandalum cauſaret.

1 His non obſtantibus, dico poſſe quemuis Religioſum celebrãtem in prædicto Oratorio miniſtrare Euchariſtiam matri illi, ac filiæ dummodò non ſit in articulo mortis, & in die Paſchæ pro obligatione præcepti quadrageſimalis communionis: & quod ſic miniſtrando Euchariſtiam, nec peccabit, nec pœnam vllam incurret, etiamſi faciat inſcio, & inuito parocho. Hæc concluſio eſt Rodrig. & Suarez, quos antequam citem duo prius ſuppono. Primum eſt, Religioſos Mendicantes, & cum eis communicantes habere priuilegium

vt poſſint dare ſacram Euchariſtiam ſæcularibus extra ſuos Conuentus, excepto die Paſchatis. Præcipuum priuilegium ad hoc inſeruiens eſt Pauli IV. anno 1557. apud Bullarium Rodrig. *fol.* 851. in quo Papa facit mentionem in proœmio, quomodo Vicarius Generalis Fratrum Minorum apud Sedem Apoſtolicam conqueſtus fuit de aliquibus Parochis Italiæ, eo quod aſſererent prædictos Fratres non poſſe miniſtrare Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſæcularibus, niſi intra Eccleſias ſuorum Conuentuum, non vero extra ſuos Conuentus. Qua querela propoſita, & audita, Papa in hunc modum concedit Minoritis: *Quod de cætero per totum orbem omnium vtriuſque ſexus fidelium pro tempore dicti Ordinis Fratres à ſuis ſuperioribus deputati confeſſores confeſſiones, etiam infirmorum vbilibet, etiam extra domos, & habitacula eorumdem Fratrum audire, eoſque abſoluere, ac omni tempore, præterquam in die Reſurrectionis Dominicæ Sacramentum Euchariſtiæ tam illis, quàm quibuſuis perſonis miniſtrare poſſint, Apoſtolica authoritate concedimus*, &c. Quo nihil clarius potuit deſiderari ad intentum. Et hoc priuilegium tam clarum non viderat Rodriguez *tom.* 1. *qq. Regular. q.* 56. *artic.* 3. vbi hanc materiam diſputauerat ante ſuum Bullarium. Neque Villalobos quos ſtatim citabo, hoc priuilegium viderunt. Alia priuilegia (licet non tam clara) per quæ Regulares poſſunt miniſtrare Euchariſtiam ſacroſanctam ſæcularibus etiá extra ſuas Eccleſias ſunt Nicolai V. Sixti IV. & Leonis X. quæ citat Rodriguez *cit. art.* 3. Suarez *tom.* 4. *de Religione lib.* 9. *cap.* 3. §. *Circa alteram*, in fine iſtius, §. dicens illos tres Pontifices conceſſiſſe Religioſis, vt poſſint dare Euchariſtiam Catholicis ſæcularibus: *Sine limitatione ad proprias Eccleſias, vel aliquod templum.* Aliam conceſſionem ad idem citat

Villa

Villalobos *tom.1.tract.9. difficultate 54.§.vltimo*, dicens Pium V.conceſſiſſe quod Religioſi poſſent audire confeſſiones, & ſacram Euchariſtiam miniſtrare etiam extra ſuos Conuentus: non tamen citat librum vbi conceſſio iſta ſcripta ſit. Hinc manet clarum habere Religioſos priuilegium miniſtrandi Euchariſtiam ſæcularibus etiam extra ſuos Conuentus: ſemper excipio diem Paſchatis, & articulum mortis.

2 Secundo ſuppono, quod celebrare Miſſam extra Conuentus in Oratoriis quoad Religioſos, eſſe actum nimis diſtinctum ab actu dandi Euchariſtiam extra Conuentus, vnus enim actus non dependet ab alio, quia Miſſa poteſt celebrari ſine eo quod miniſtretur Euchariſtia: & è contra poteſt miniſtrari Euchariſtia ſine eo quod celebretur Miſſa, vt patet quotidie in Cōuentibus, vbi ſæpè datur Euchariſtia populo ſine Miſſa: ſed dantur particulæ conſecratæ repoſitæ in ſacrario. Cumque ſint hi duo actus diſtincti, Summi Pontifices duo priuilegia diſtincta cōceſſerunt Religioſis, vnum vt poſſint celebrare extra Conuentum (de quo alibi.) Aliud vero priuilegium diſtinctum eſt, vt poſſint dare Euchariſtiam ſæcularibus extra Conuentum, ſicut paulo ſupra vidimus. Ac proinde cum ſint diſtincta priuilegia celebrare Miſſam extra Conuentum in Oratoriis, & miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus extra Conuentus, vnum priuilegium non pendet ex alio, & ex conſequenti reuocato vno non cenſebitur reuocatum alterum, niſi id exprimatur. Tertio adhuc ſuppono Epiſcopum non poſſe reuocare priuilegium datum alicui à Summo Pontifice, cum inferior non poſsit abrogare legem ſuperioris, niſi fortè Papa expreſsè committat Epiſcopo vt reuocet priuilegia Religioſorum, ſicut commiſit Concil. Trident. ſupra citato loco

loco Epiſcopis, vt poſſent præcipere Religioſis ne celebrarent in Oratoriis priuatis ſæcularium, nihil tamen ibi dixit de miniſtranda Euchariſtia ſæcularibus extra Conuentum, quod eſt priuilegium diſtinctum.
3 His ſuppoſitis, concluſio ſupra poſita, quod ſcilicet poſsint Religioſi celebrātes in Oratoriis dare Euchariſtiam prædictæ fœminæ, de qua quæritur, & filiæ eius, non obſtante prohibitione Epiſcopi iam manet probata ex dictis: habent enim ad id clarum priuilegium, vt vidimus, quod priuilegium diſtinctum eſt à priuilegio celebrandi in Oratoriis. Et Epiſcopus non poteſt hoc priuilegium abrogare, niſi id illi expreſsè à Papa committatur, quod non commiſit Tridentinum citato loco, vt diximus: ergo poſſunt id facere Religioſi per dicta priuilegia, maximè cum id fiat in ſecreto ſine ſcandalo. Hoc ipſum tenet nouiſsimè Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 9. cap. 3. §. Dices: ergo licebit.* vbi in fine ait, quod Religioſus habens licentiam ordinarij, pro Miſſa celebranda in aliquo Oratorio particulari, non erit neceſſaria ſpecialis licentia ad dandam Euchariſtiam, ſed ex vi priuilegij licebit. Sic ille. Sed in noſtro caſu Religioſus celebrat in hoc Oratorio de licentia Papæ, vel Epiſcopi, vt ſuppono: ergo ex vi ſui priuilegij poterit ibidem miniſtrare Euchariſtiam. Et licet Suarez cit. cap. *§. tertio circa.* dicat poſſe Epiſcopum ex iuſta cauſa præcipere ſuo parochiano ne ſacram Euchariſtiam recipiat in tali Oratorio in pœnam alicuius delicti, vel ob aliam cauſam iuſtam; hoc non facit contra nos, quia in hoc caſu ſupponimus nullam dari culpam in hac matre & filia, ob quam priuentur ſacra communione, neque aliam cauſam iuſtam. Imo addit Suarez cit. loco hæc verba. *Si Epiſcopus prohibeat ſubdito non quidem Communionem ſimpliciter, ſed ne illam à*

noſtris

noſtris Sacerdotibus (Societatis ſcilicet Ieſu) *recipiat, talem prohibitionem non obſtare huic facultati, quia illa ſuppoſita præceptum eſt iniuſtum, & directè pugnans cum priuilegio Pontificis.* Quo nihil clarius dici potuit. Hoc ipſum tenet Rodrig. cit. art. 3. §. *circa quas.* vbi in fine ſic ait. *Per facultatem tamen Leonis X. extra Communionem Paſchalem, id ſibi indirectè per viam communicationis generaliter conceditur in omnibus communionibus voluntariis, vt ſcilicet in quacumque Eccleſia poſſint fideles communicare.* Id eſt, illis Euchariſtiam dare. Idem tenet Villalobos loco ſupra citato. Idem tenet Frater Ioannes à Cruce, in ſua Epitome de ſtatu Religionis *lib. 2. cap. 5. §. Tertia concluſio.*

4 Probatur adhuc concluſio rationibus. Prima iam fuit ſupra tacta: nam Religioſi habent clarum priuilegium ad dãdam Euchariſtiam ſæcularibus extra Conuentus ſuos, & Epiſcopus non poteſt illud abrogare, vt diximus. Nec conſtat vllum Papam poſt illos ſupra citatos, hæc noſtra priuilegia reuocaſſe: ſin minus reuocationem oſtendãt noui Pontificis. Reuocatio enim priuilegij debet intimari priuilegiato, teſte Suarez *tom. de legibus, lib. 8. cap. 40. num. 6.* & Doctores communiter: ergo nihil impedit quominus Religioſi hoc ſuo priuilegio vtantur. Secundo, iſta prohibitio Epiſcopi, ne Religioſi dent ſacram Euchariſtiam in hoc Oratorio, in rigore eſt reuocatio dicti priuilegij conceſſi Religioſis, vt patet: Epiſcopus autem non poteſt reuocare priuilegia Papæ, neque id illi commiſit Trident. cit. loco circa miniſtrationem Euchariſtiæ extra Conuentum faciendam à Religioſis: licet commiſerit Epiſcopo, vt poſſit illis prohibere, ne celebrent in Oratoriis, quod eſt nimis diſtinctum à miniſtratione Euchariſtiæ, vt ſupra dictum eſt. Tertio probatur, quia illud

lud priuilegium Pauli VI. non eſt antiquatum per non vſum, quia vt Religio amittat priuilegium per non vſum, requiritur ſpatium centum annorum cum aliis conditionibus, quæ hic non interuenerunt, de quo Rodrig. *tom.1.qq.Regul.q.61.art.3.* Bulla autem Pauli IV. data eſt anno 1557. & nondum fluxerunt anni centum. Et præterea non conſtat quod vlli Religioſi vſi ſint hoc priuilegio, fortè enim illud practicant quotidie. Quarto probatur, quia miniſtrare Euchariſtiam hoc modo in Oratorio priuato nullum damnum, vel iniuriam infert parocho: hæc enim communio eſt voluntaria, & non fit in articulo mortis, vel in die Paſchatis, in quibus ſolum tenetur parochianus illam recipere de manu parochi. Sicut enim extra articulum mortis, & diem Paſchatis poteſt parochianus vnius parochiæ ſacram Euchariſtiam recipere in aliena parochia inſcio, & inuito proprio parocho, quia tunc communicat volũtariè: ita etiam extra illos duos dies poterit recipere Euchariſtiam in ſuo Oratorio de manu Religioſi ibidem potentis celebrare. Et dato quod in hoc aliquod præiudicium fieret parocho, adhuc poſſet Religioſus Euchariſtiã ibi miniſtrare. Nam licet Papa non concedat priuilegium cum præiudicio tertij, ſi tamen Papa ſciat, & videat inde oriri præiudicium tertij, & nihilominus priuilegium concedat, tenet priuilegium, quia Papa id poteſt facere: vt clarè patet in priuilegio quod aliqui Pontifices conceſſerunt aliquibus Monaſteriis, vt non ſoluerent decimas, quod tamen clarè videbant Pontifices redundare in præiudicium Epiſcoporum, quibus debentur decimæ: & nihilominus tale priuilegium validum eſt. Eodem modo ſcire debuit Paulus IV. & alij Pontifices ex miniſtratione Euchariſtiæ per Religioſos extra ſuos Conuen-

tus

tus aliquod præiudicium poſſe erga parochos reſultare,& nihilominus ad id priuilegium conceſſerunt, ergo priuilegium valet: eſt enim illud præiudicium valde paruum, vel ferè nullum.

5 Ad primum argumentum in oppoſitum patet ſolutio ex dictis:nam Cócilium Tridentinum citato loco non dedit poteſtatem Epiſcopo abrogandi hoc priuilegium quod habent Religioſi miniſtrandi Euchariſtiam extra Conuentus,licet illi conceſſerit vt poſſet abrogare priuilegium illorum celebrandi Miſſam in Oratorio priuato, quod eſt diuerſum ab iſto, de quo agimus,& deſtructo illo priori,non deſtruitur hoc ſecundum,cum ſit vnũ independens ab alio. Ad id quod primo adducitur in argumento, videlicet, quod qui poteſt in maius,poteſt in minus:ſi intelligitur abſolutè,eſt falſum.Nam Sacerdos abſoluens pœnitentem in Sacraméto Pœnitentiæ, dat remiſſionem peccatorum, & gratiam, vt miniſter, & tamen non poteſt illi dare vnum diem indulgentiæ per modum indulgentiæ extra Sacramentum, quod eſt minus. Intelligitur ergo quod potens maius, poteſt & minus, quando illud minus eſt contentum ſub maiori, illique ſubordinatum, & pendens à maiori. At dare Euchariſtiã,de ſe non eſt ſubordinatum,vel depédens à Miſſa,vt ſupra vidimus. Et adhuc probatur alio exemplo:nam in cap. 1. *de Torneamentis*, conceditur quod poſsit abſolui ab excommunicatione ille qui moritur in torneaméto illicito ſi ante mortem petierit: non vero illi conceditur ſepultura Eccleſiaſtica, quod eſt minus quam abſolutio ab excómunicatione, & ſic cóceditur illi quod eſt maius, non vero conceditur illud quod eſt minus, vt ibidem notat gloſſa. Ad aliud quod adducitur in eodem primo argumento, quod acceſſorium ſequitur naturam principalis,

cipalis, & quod hoc deſtructo, deſtruitur acceſſorium: poteſt primo negari quod dare Euchariſtiam ſæculari, ex ſe ſit acceſſorium Miſſæ: licet enim Euchariſtia conficiatur in Miſſa, & in fieri pendeat à Miſſa, non tamen pendet ab illa in conſeruari, neque quoad miniſtrationem, ſeu exhibitionem communionis, vt ſupra dixi. Et dari poteſt aliud exemplum: nam pater in humanis producit filium, & filius pendet à patre in fieri, non tamen filius dicitur acceſſoriũ patris. Secundo reſpondetur, illud quod dicitur acceſſorium perire perempto principali, intelligi quando acceſſorium eſt tale, quod non poſſit conſiſtere ſine ſuo principali. Sic exponit Nauar. in conſiliis *conſil. 35. de voto, & voti redempt.* & tunc diſpoſitum in principali cenſetur diſpoſitum in acceſſorio. Secus (ait Nauar.) quando acceſſorium poteſt conſiſtere ſine ſuo principali. At ſupra vidimus miniſtrationem Euchariſtiæ poſſe exiſtere ſine Miſſa: ergo licet miniſtratio Euchariſtiæ eſſet acceſſorium Miſſæ, diſpoſitum in hac, non cenſeretur diſpoſitum in miniſtratione Euchariſtiæ.

6 Ad ſecundum argumentum dico, quod primo, Euchariſtiam miniſtrare ſæculari in Oratorio non cauſat præiudicium parocho, vt ſupra diximus: & dato quod aliquod paruum præiudicium cauſaret, Papa videns, & ſciens potuit illud priuilegium concedere, ſicut diximus in exemplo de decimis. Ad tertium reſpondet Suarez *citato cap. 3. §. obijci vero*, quod Papa Clemens V. non potuit reuocare conceſſiones Pontificum ſucceſſorum, quia Papa anteceſſor non ligat manus poſterioris: & Paulus IV. fuit poſterior Clemente V. & conceſſit contrarium. Ad quartum reſpondet idem Suar. *cit. cap. §. Dices ergo*, negando ſequelam, licet enim Papa concedat Religioſis vt poſſint miniſtrare Euchariſtiam

riſtiam ſæcularibus extra ſuum Conuentum,non concedit proinde vt illam poſſint cum pompa, & proceſſione ex Conuentu per plateas deferre ad infirmos, quia hoc eſſet contra conſuetudinem, & ſatis conſtat talem modum illam deferendi pertinere ſolum ad parochos,& hic modus deferendi propriè intelligitur in illis verbis Papæ: *Sine alicuius præiudicio.* Et talis modus illam deferendi per plateas ad infirmos, non eſt in vſu apud Regulares. Leges autem attendunt ad id quod regulariter fit, & frequenter accidit. Et ſic potuit Papa concedere Religioſis vt extra Conuentus poſſent miniſtrare Euchariſtiam, quia hoc ſcandalum non generat: non tamen debuit concedere vt illam per plateas cum pompa ad infirmos deferrent, quia hoc in vſu non eſt, & proprium officium parochorum eſt. Sub cenſura,&c.

CASVS XL.

De quodam Clerico ordinato cum tribus Ordinibus ſacris ſine interſtitÿs,& extra tempora.

QVidam habẽs ſolos Ordines minores ex quodam Epiſcopatu Inſularum, obtinuit licentiam à Capitulo ibi Sede vacante poſt annũ,vt Olyſſiponem veniens ibidem omnes tres Ordines ſacros maiores reciperet non diſtinguente Capitulo, neque diſpenſante, neque petente diſpenſationẽ circa interſtitia, vel circa tempora. Olyſſiponem veniens erat etiam tunc Capitulum Sede vacante: ſed quidã ibi Epiſcopus titularis eidem dixit ſe habere priuilegiũ ordinandi extra tempora. Quo audito recepit ab eodem Epiſcopo omnes

tres Ordines ſacros intra paucos dies ſine interſtitiis, & extra tempora: & quando illos ſuſcepit, habuit bonam fidem,& credens ſe id poſſe licitè facere.Poſt Ordines ſuſceptos orto aliquo ſcrupulo, fecit ſe abſolui per Bullam Cruciatæ ab omni cenſura, & peccato ſi fortè antea incurrerit.Poſtea ad Inſulam rediens exercuit bona fide ſuſceptos Ordines. Quo audito Gubernator Epiſcopatus Inſulani, per ſententiam declarauit illum irregularem eo quod Ordines ſuſcepiſſet extra tempora, & ſine interſtitiis, & in eiſdem miniſtraſſet. Olyſſiponem rediit vbi iam tunc erat deſtinatus, & conſecratus Epiſcopus pro eodem Epiſcopatu Inſulano.

Quæſitum fuit primo quas pœnas prædictus incurrerit?

Secundo, an ſuus Epiſcopus poſſit cum illo diſpenſare, etiam Olyſſipone exiſtens extra ſuam diœceſem.

Reſponſum.

1 PRima concluſio. Iſte Clericus non incurrit ſuſpenſionem, neque irregularitatem ex eo quod Ordines ſacros receperit non ſeruatis interſtitiis ſine diſpenſatione. Probo, quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.*23.*cap.*13. & 14. iubens ſeruari interſtitia, nullam pœnam ſuſpenſionis, vel irregularitatis imponit contrafacienti, vt videre eſt in textu vtriuſque capitis. Quando vero lex non imponit has pœnas, neque nos debemus imponere, vt docent communiter Doctores. Hoc ipſum expreſsè tenet Zerola 2.*p.praxis Epiſc.* verb. *Ordo*, §. *Octauo, an qui*, vbi ait quod licet Sixtus V. pœnam ſuſpenſionis impoſuerit ordinatis non ſeruantibus

tuantibus interſtitia, poſtea tamen Gregorium XV. temperando Bullam Sixti, ſuſpenſionis pœnam abſtuliſſe. Idem tenet Suarez *tom. de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 43. dicens eandem ſuſpenſionem ſublatam eſſe. Idem tenet Reginald. *tom.* 2. *lib.* 32. *tract.* 2. *num.* 71. §. *Reducitur*, & Riccio 3. *part. Deciſionum, deciſ.* 576. citans Sayrum. Et ſic ob interſtitia non ſeruata, videtur ſine cauſa fuiſſe hunc Clericum per ſententiam declaratum irregularem.

2 Antequam ego proponam ſecundam concluſionem, noto, & facio magnam vim in eo quod dicitur in ipſa informatione, videlicet hunc Clericum, quando ſuſcepit Ordines omnes ſacros modo prædicto, & quando in illis miniſtrauit, habuiſſe bonam fidem. Et probari etiam poteſt quod habuerit bonam fidem, quia ſcilicet Epiſcopus titularis in illa materia verſatus & bonus Theologus, eidem Clerico dixit, ſe habere priuilegium ad prædictos Ordines ſic conferendos. Et ſaltem habuit Clericus ignorantiam inuincibilem, quæ ferè eſt idem, ac bona fides. Ignorantiam enim inuincibilem dicitur habere is qui interrogat Doctorem grauem: & nihilominus ille Doctor errauit in conſulendo: tunc enim ſequens conſilium Doctoris, etiam erratum, habet ignorantiam inuincibilem, quia interrogans illam vincere non potuit, & proinde habuit bonam fidem credendo Epiſcopo, & Theologo. Et adhuc noto, quod licet licentia data huic Clerico à Capitulo Sede vacante, exprimeret, quod poſſet recipere tres Ordines ſacros maiores, ſeruatis tamen interſtitiis, & in temporibus Eccleſiæ, adhuc tamen hic Clericus poterat habere bonam fidem, & recipere omnes Ordines abſque interſtitiis credendo Epiſcopo titulari, & docto, dicenti ſe habere priuilegium ad Or-

dines conferendos extra tempora, & ſine interſtitiis. Eo ſcilicet modo, quo ſi ſubditus habens caſum reſeruatum à quo ſuus Epiſcopus non vult, vel non poteſt illum abſoluere: poteſt talis ſubditus adire Nuncium, vel alium habentem poteſtatem delegatam, & ab illo beneficium abſolutionis recipere. Hoc poſito ſit,

3 Secunda concluſio. Hic Clericus quando primo recepit ordinem Subdiaconi extra tempora, nõ incurrit irregularitatem, nec ſuſpenſionem, ſiquidem illum ſuſcepit bona fide. Hoc ſic deduco: quia quando ordinatus eſt Subdiaconus non erat ſuſpenſus ob non ſeruata interſtitia, quia hæc non tunc obligabant. Deinde quando ſuſcepit ordinem Diaconi, & Sacerdotis, non incurrit ſuſpenſionem ob non ſeruata interſtitia, vt patet ex prima concluſione. Deinde cum in ſuſceptione horum trium Ordinum maiorum non eſſet ſuſpenſus, iuxta iam dicta, non incurrit irregularitatem in illis omnibus ſuſcipiendis ratione vi latæ cenſuræ ſuſpenſionis quam non habebat. Secundo probatur non incurriſſe irregularitatem in ordinibus recipiendis, quia ſcilicet omnes illos ſuſcepit bona fide, & cum eadem in illis miniſtrauit. Cenſuræ vero, & irregularitates quæ ponũtur ob delictum non incurruntur, quando adeſt bona fides, vt eſt communis Doctorum opinio, de qua fusè, & doctè Sanch. *lib.9.de matrim.diſput.32.à num.15.*citans multos. At iſte Clericus ſuſcipiens hos Ordines ſacros habuit bonam fidem; ergo nullam incurrit irregularitatem. Et confirmatur, quia vbi non eſt culpa, non datur pœna: pœna enim & culpa ſunt correlatiua: at hic Clericus ſuſcipiens hos Ordines non habuit culpam cum haberet bonam fidem: ergo non incurrit pœnas ſuſpenſionis,

vel

vel irregularitatis. Eſt huius opinionis expreſsè Suar. *tom.de cenſuris, diſp.* 31. vbi loquens de ſuſpenſione poſita contra ordinatum extra tempora, ait illam non incurrere eum, qui credit ſe habere legitimam facultatem, vel Epiſcopum illam habere, vel ex alia ſimili ignorantia inculpabili, quo nihil clarius dici potuit ad intentum. Hic autem Clericus credidit Epiſcopum habere facultatem, vt ſe ordinaret extra tempora, & ſine interſtitiis. Eandem opinionem tenet Comitolus *lib.6. ſuarum reſponſionum, q.7. num.*1. dicens ordinatum extra tempora tunc ſolum incurrere ſuſpenſionem, ſi fecerit cum præſumptione, ſecus ſi faciat cum aliqua ignorantia. Idem probatur ex eo quod communiter dicunt Doctores ferè in ſimili materia, videlicet, quod ſi ego antequam ſuſciperem Ordinem Subdiaconatus, feci diligentiam moralem, quam potui ad ſciendum ſi haberem ætatem requiſitam, & nihilominus à parte rei illam non habebam, ſuſcipiens talem Ordinem non incurri irregularitatem, nec ſuſpenſionem propter bonam fidem. Sic tenet Nauar. *in Sum.Lat.c.27.num.*155. & Suar. *cit.diſp.*31.*num.*26. Reginaldus *cit.tract.num.*7. §.*Monet ſuper.* Quod currit eodem modo in eo qui recipit Ordines ſacros extra tempora bona fide. Hic vero Clericus omnes ſuſcepit cum bona fide, vt ſupponimus: & hoc amplius confirmabitur ex dicendis in ſequenti concluſione.

4 Tertia concluſio. Iſte Clericus nō incurrit irregularitatem poſtea celebrans Miſſam (idem dic de exercitio aliorum Ordinum ſacrorum) ſi celebrauit bona fide. Probo hoc ex tribus fundamentis. Primum eſt ex Bulla Pij II. quæ pro hac materia frequentius citatur, quæ incipit, *Cum ex ſacrorum.* in qua ponitur pœna irregularitatis ordinato extra tempora, & in illa ponun-

tur hæc verba: *Si in illis miniſtrare præſumpſerit.* Quando vero lex Pontificia pœnalis ponit hoc verbum, *Præſumpſerit*, contrafaciens cum bona fide, vel cum aliqua ignorantia non incurrit illam pœnam, vt tenet communis opinio Doctorum: de quo Henriq. *tom.2.lib.13. cap.23. num. 3.* citans multos in gloſſa *litera C.* & tradunt multi alij. At iſte Clericus celebrauit bona fide, vt ſuppono: ergo non incurrit irregularitatem. Secunda ratio eſt, Si aliquis Sacerdos à parte rei eſt excommunicatus, idque ipſe ignorat, vel obliuiſcitur, & bona fide celebrat, non incurrit irregularitatem poſitam contra excommunicatum celebrantem, idque ob bonam fidem, vt tradunt communiter Doctores, maximè Syluester ver. *Irregularitas*, §.18. verſ. *Quintum.* & Nauar. *in Sum. Lat. cap.27. n.244.* Henriquez *lib.14. de irregul. c.7. num. 1.* citans alios in gloſſa *litera I.* ergo à ſimili iſte Clericus, dato quod eſſet ſuſpenſus (quod non erat, neque excommunicatus) cum celebrauerit bona fide, non incurrit irregularitatem. Addo quod dicitur de hoc Clerico, quod poſt ſuſceptos ordines fecit ſe abſolui per Bullam Cruciatæ à quodam Patre Societatis Ieſu, qui tum per Cruciatam, tum per ſua priuilegia poterat illũ abſoluere ab omni cenſura reſeruata Sedi Apoſtolicæ, quæ non eſſet Bullæ Cœnæ: & hanc abſolutionem ſuſcepit antequam Miſſam celebraret. Tertia ratio, ſeu fundamentum eſt, id quod tradit Nauarrus *in Sum. Lat. c.27. num.155.* vbi docet, quod ille qui temerariè ordinatus eſt, poſtea tamen bona fide, & candida ſimplicitate per pœnitentiam purgato peccato, exercuit ordinem exiſtimans id ſibi eſſe licitum, non fit irregularis per Bullam citatam Pij II. Nauarrum ſequitur Reginald. *lib.3. cap.6. num.61.* quod dictum Nauar. continet plus quam petit noſter caſus: nam ibi loquitur

tur de illo, qui ordinatus eſt temerariè, & poſtea cum ſola confeſſione peccati, & ſine diſpenſatione irregularitatis celebrauit. Nos autem loquimur de Clerico ordinato non temerè, ſed bona fide, & qui celebrauit bona fide. Denique fauet quod dictum mihi fuit, hunc Clericum, antequam Miſſam celebraſſet, petiiſſe licentiam à Capitulo Sede vacante pro Miſſa celebranda: quod ſatis probat illum habuiſſe bonam fidem in celebrando: debuit enim in petitione præſentata Capitulo exponere quomodo Ordines extra tempora, & ſine interſtitiis ſuſceperit: quo non obſtante Capitulum dedit licentiam celebrandi: in quo ſignificauit ſe velle diſpenſare cum illo in omni impedimento quod haberet ad celebrãdum. Poterat autem Capitulum Sede vacante diſpenſare cum illo in omni irregularitate orta ex delicto, non deducta ad forum contentioſum, ſicut poteſt Epiſcopus per Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. ſicut dicunt Suarez, Reginald. Rodrig. Sanch. & Sayro citati à Barboſa in ſuis remiſſionibus ad Trident. ad citatum cap. 6. Tridentini: qui omnes dicunt, quod Capitulum Sede vacante ſuccedit Epiſcopo in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis. Quod autem dare licentiam ad celebrandum, ſi dans licentiam ſciat dari impedimentum celebrandi, & nihilominus dat licentiam, per hanc licentiam diſpenſet in impedimento, eſt etiam communis Doctorum opinio, quem citat Suarez *tom. de cenſur. diſput.* 41. *ſect.* 3. *num.* 5. poſſe fieri diſpenſationem non ſolum verbis, ſed etiam aliquo facto.

6 Vltima concluſio. Dato quod iſte Clericus incurrerit aliquam ſuſpenſionem, vel irregularitatem, (cuius oppoſitum manet probatum) illius Epiſcopus poterit illum abſoluere, & cum illo diſpenſare, etiam dum exiſtit extra ſuam diœceſim. Prior pars, quod poſ-

ſit hoc Epiſcopus, patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. vbi conceditur Epiſcopo quod poſſit abſoluere ab omni cenſura, & diſpenſare in omni irregularitate orta ex delicto, quæ non ſit deducta ad forum contentioſum. Neque obſtat quod iſta irregularitas (ſi extitit) iam deducta fuit ad forum contentioſum, quia Gubernator Epiſcopatus, vt dicitur, illum per ſententiam declarauit irregularem. Non obſtat, quia illud forum contentioſum iam finitum eſt: quia iuxta bonos Doctores locum illum Tridentini explicantes, poſtquam finitum eſt iudicium fori externi ad quod irregularitas deducta eſt, poteſt Epiſcopus diſpenſare in illa. Sic in terminis tenet Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 30. *c.* 3. *ſect.* 4. *num.* 29. §. *Sextum eſt.* vbi ſic ait. Si delictum fuit deductum ad forum contentioſum, ſed iudicium iam eſt finitum, probabile eſt poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate ex illo ſecuta. Idem tenet abſolutè Sanchez *lib.* 2. *Decalogi, cap.* 11. *num.* 21. citans multos: & maximè locum habebit, ſi Clericus iſte ſit pauper non valens Romam adire, & aliàs infamiam patiatur eo quod Miſſam non celebret. Secunda pars concluſionis, quod ſcilicet id poſſit Epiſcopus facere exiſtens extra ſuam diœceſim; probatur, quia iuxta Doctores communiter, Epiſcopus exiſtens extra ſuam diœceſim erga ſuos ſubditos exercere poteſt omnia illa quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ, teſte Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſp.* 19. cum ibi citatis *num.* 8. *eiuſdem libri num.* 5. §. *Secundo infertur.* At abſoluere, & diſpenſare in Epiſcopo, eſt actus iuriſdictionis voluntariæ, non contentioſæ: ergo id facere poterit extra ſuam diœceſim. Sub cenſura Eccleſiæ, &c.

CASVS XLI.

De alio Clerico qui recepit omnes Ordines ſacros omiſſis Ordinibus minoribus.

QVidam Clericus paruipendens Ordines minores, illiſque omiſſis, recepit omnes tres Ordines ſacros. Vixit in hoc ſtatu annis duodecim, vel quindecim miniſtrans in tribus Ordinibus ſacris pro occaſionibus occurrentibus. Quæſiuit à quodam Religioſo prædicatore ordinario an teneretur recipere Ordines minores, quibus carebat. Prædicator euoluẽs aliquos libros, eidem reſpondit non teneri ad illos recipiendos, quia illos nunc recipiens incurreret infamiam, & periculum, quod Epiſcopus illum puniret, qui neceſſario caſum ſcire debebat, cum Ordines minores recipere non poſſet ſine Epiſcopi licentia. Acquieuit Clericus, & manſit in priſtino ſtatu miniſtrans in tribus Ordinibus ſacris receptis, non recipiens minores. Prædicator qui dederat conſilium volens ſcire an rectè conſuluerit, mihi caſum propoſuit, & cum illo caſu poſſunt quæri ſequentes quæſtiones.

Prima eſt, an iſte Clericus verè receperit characteres trium Ordinum ſacrorum, abſque minoribus? Videtur enim, quod Ordines minores ſunt porta ad alios Ordines ſacros, ſicut baptiſmus eſt porta ad cætera ſacramenta: & proinde ſicut carens baptiſmo nullum verum Sacramentum recipit: ita carens Ordinibus minoribus nullum Ordinem ſacrum validè recipiet.

Secunda quæſtio: an iſte teneatur ſub peccato mortali recipere Ordines minores quibus caret?

Tertia. Si exiſtente periculo infamiæ grauis, vel metu magni ſupplicij, poſſit ordines minores omittere, & in tribus ſacris miniſtrare?

Quarta, an ſic celebrans abſque minoribus ordinibus incurrat aliquam cenſuram Eccleſiæ, vel irregularitatem?

Ad primam.

1 AD primam quæſtionem non defuerunt qui dicerent hunc talem non recepiſſe veros characteres Ordinum ſacrorum, nec proinde eſſe verum Sacerdotem, Diaconum, &c. Doctores qui hoc dixerunt citat gloſſ. ſuper cap. *vnicum, de Clerico per ſaltum promoto,*verbo,*De miſericordia.* Quo non obſtante, certiſſimè tenendum eſt prædictum Clericum verè recepiſſe characteres trium ſacrorũ, & proinde eſſe verum Sacerdotem,&c, Sic tenet cit.gloſſa ad citatum cap.& Oſtienſ.ad idem Capitulum,& alij Doctor.communiter. Idem tenet Suarez *tom.de Baptiſmo,diſp.*11.*ſect.*3.§. *Tertio de charactere,*vbi ait quod licet ordo ſuperior recipi non debeat ante ordinem inferiorem, ſi tamen recipiatur factum tenet: & adducit rationes claras. Tenet etiam Henriq.*tom.*2.*lib.*1.*cap.*14.*num.*2.*in fine,*citans D. Thomam. Neque vero minores ordines ſic ſunt porta Ordinum ſacrorum, ſicut baptiſmus eſt porta cæterorum ſacramentorum, quia hoc in nullo Concilio, vel in aliquo textu iuris Canonici dictũ reperitur.

Ad ſecundam quæſtionem.

2 AD ſecundam quæſtionem dico hunc Sacerdotem teneri ſub mortali recipere Ordines mino

minores omiſſos ſi commodè poſſit. Sic tenet Oſtienſ. citato cap. dicens quod ordinatus per ſaltum tenetur ſupplere id quod ſibi deeſt. Et citat ad hoc cap. *In ſingulis*, & c. *quicumque, diſt.* 73. vbi Sum. Pontif. dicunt conſuetudinem antiquiſſimam eſſe Eccleſiæ, vt ad Sacerdotium aſcendatur per gradus ibi deſignatos incipiendo ab ordinibus minoribus, qui ibidem numerantur. Et Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *in canone* 2. *de ſacramento Ordinis*, ponit anathema neganti quod in Eccleſia ſint Ordines minores, per quos velut per gradus quoſdam in Sacerdotium tendatur. Ex quibus textibus colligitur hæc ratio clara. Qui recipit Ordines ſacros, non recipiendo minores violat legem Eccleſiaſticam claram, & in materia grauiſſima: ergo peccat grauiſſimè omittés Ordines minores ſi ad Sacerdotium tendat, & ab iſto peccato non liberatur donec illos recipiat. Idem tenet Nauarrus *in conſil.* 9. *de tempor. ordin. num.* 4. vbi ait, qũod cum quidam Protonotarius diceret certis hominibus, ſe poſſe eiſdem minores Ordines conferre, & poſtea dubitatum eſt an id poſſet: tenebantur prædicti Ordines minores à vero Epiſcopo recipere. Idem tenet Henriquez *tom.* 2. *ſum. lib.* 14. *cap.* 6. *num.* 3. quatenus ait ordinatum per ſaltum non poſſe recipere ordinem omiſſum ſine diſpenſatione.

3 Tota dubitatio eſt an iſte, de quo agimus, incurrerit pœnas impoſitas illis, qui ordinantur per ſaltum, quæ ſunt ſuſpenſio ad non exercendum ordinem ſuſceptum, & inhabilitas ad alios recipiendos: & irregularitas ſi miniſtret in ordine recepto. Reſpondeo certius eſſe, quod incurrerit in prædictas pœnas. Primo, quia fecit ſcienter, & cum malitia, & contemptu. Secundo, quia textus, & Doctores loquentes de ordinatis per ſaltum nó diſtinguunt de ordinibus maioribus,

vel

vel minoribus. Tertio, quia communior opinio Theologorum eſt, Ordines minores eſſe etiam ſacramenta imprimentia characterem, de quo Henriq. *tom. 2. lib.* 10. *cap.* 14. *num.* 2. *litera M.* ex Conciliis Florent. & Trident. D. Thom. & aliis ibi citatis. Quo non obſtãte dici etiam poteſt probabiliter hunc non incurriſſe prædictas pœnas impoſitas ordinatis per ſaltũ ob dimiſſos Ordines minores. Fauet huic dicto Nauar. *conſil.* 28. *de ſentent. excomm. à num.* 11. *vſque ad* 15. vbi ait, quod recipiens Ordines minores exiſtens excommunicatus, non incurrit irregularitatem ad alios recipiendos. Quod probat primo, quia iura loquentia de malè promotis, quæ ibi citat, loquuntur ſolum de malè promotis ad Ordines ſacros, nõ vero de malè promotis ad Ordines minores. Secundo, quia minus peccant iſti, quam illi. Tertio, quia iuxta opinionem multorum ſatis probabilem, quos ibi citat, Ordines minores non ſunt ſacramenta, ſed ſacramentalia: & proinde non eſt eadem ratio puniendi promotos per ſaltum in Ordinibus minoribus, ac in maioribus. Quarto, quia Bulla Pij II. puniens ordinatos ante legitimam ætatem, vel extra tempora, vel ſine literis dimiſſoriis, non punit ſic ordinatos in minoribus, ſed in maioribus Ordinibus. Quod ipſum ego colligo ex duobus textibus loquentibus de promotis per ſaltum. Primus eſt in cap. *Sollicitudo, diſt.* 52. qui ſolum loquitur de illo qui ſuſcepit Ordinem Diaconi, & Presbyteri, omiſſo Ordine Subdiaconi. Secundus textus eſt in cap. *vnico, de Clerico promoto per ſaltum.* qui ſolum loquitur de Subdiacono, qui omiſſo Ordine Diaconi recepit Ordinem Sacerdotis. Et nullus ex his loquitur de ſaltu in Ordinibus minoribus: vnde videtur, quod recipere maiores, omiſſis minoribus, non ſit propriè ordinari per ſaltum, maximè quia pœnæ

ſunt

ſunt reſtringendæ, non extendendæ; idque præcipuè quando militat diuerſa ratio, vt hic militat iuxta Nauar. quia ſcilicet Ordines minores non ſunt ſacramenta, & circa illorum omiſſionem committatur minus peccatum. Semper tamen dico, hunc peccaſſe grauiſſimè, & teneri ad ſuſcipiendos Ordines minores modo explicando ſtatim in ſequenti reſponſione.

Ad tertiam quæſtionem.

4 AD tertiam quæſtionem dico, quod ſi hodie iſte Clericus reſponſo ſibi dato ab illo prædicatore, quietus eſt, cum bona fide, & ego ſciam quod ſi illum monuero eſſe obligatum ad recipiendos Ordines minores, ille contemnet metu infamiæ, & ſupplicij, & ſic inſordeſcet perſeuerans miniſtrando in ordinibus receptis cum mala conſcientia per totam vitam, in tali caſu credo illum non eſſe admonendum de obligatione recipiendi minores, ſed relinquendum illum eſſe in ſua bona fide. Probo hoc exemplo clariſſimo à Theologis recepto, dicentibus, quod ſi in Sacramento confeſſionis confeſſarius ex coniecturis deprehendat aliquam, vel aliquem vxoratum publicè, non contraxiſſe verum matrimonium propter clarum impedimentum dirimens ab illis ignoratum, & nihilominus conſtet confeſſario ſatis probabiliter, quod ſi pœnitentem moneat de remedio, & diſpenſatione quærenda, ille cõtemnet, vel ob infamiam, vel ob ſupplicium, vel ob expenſas faciendas in diſpenſatione obtinenda, & manebit in eodem ſtatu cum mala conſcientia accedendo ad non ſuam: in tali caſu non eſt admonendus pœnitens de illo impedimento, ſed relinquendus in ſua bona fide, vt in particulari docet Sanchez *lib.* 2.

de

*de Matrimonio, diſput.*38. *num.*6. cum multis & grauibus Doctoribus quos citat. Pro quo inter alia adducit Sanchez vnum textum ſumptum ex D. Auguſtino in cap. *Si quis autem, de pœnit.diſt.*7. vbi D. Auguſtinus ſic ait:*Si ſcirem non tibi prodeſſe,non te admonerem.*Secundo id probat Sanchez, quia nulla lex obligat nos ad actus inutiles,& fruſtraneos.Tertio,quia non debemus alicui laqueum iniicere ad peccandum. Quæ omnia applicari poſſunt, & debent ad noſtrum caſum de admonendo iſto Clerico circa minores Ordines ſuſcipiendos:ſi enim ſit probabile quod ex monitione plus peccabit modo prædicto, abſtinendum eſt à monitione. Si vero ſit ſpes quod acquieſcet, monendus eſt vt Ordines minores recipiat. Neque obſtat quod citato loco ait Sanchez, illam doctrinã locum habere,quando pœnitens habet ignorãtiam inuincibilem impedimenti,& habet bonam fidem : at Clericus de quo agimus non habuit ignorantiam inuincibilem nec bonam fidem, cum omiſerit Ordines minores ex contemptu, & proinde ex malitia. Ad hoc enim dico quod licet iſte Clericus habuerit malam fidem in principio,quando maiores ſine minoribus recepit.Hodie tamen poteſt habere bonam fidem propter dictum prædicatoris ſibi dicentis, & rationes allegantis ad probandum quod hodie ob rationes adductas non teneatur minores recipere cum metu infamiæ, ſupplicij, expenſarum, ſi fortè Epiſcopus arguat illum quod etiam ea de cauſa irregularitates contraxerit. Denique facit ad hoc id quod diximus in proximè præcedenti, §. Qui incipit, *Tota dubitatio ex Nauarro.*

Ad quartam quæſtionem.

5 AD quartam quæſtionem dico,quod ſi talis Clericus habet bonam fidem qua credit ſe non teneri ad minores Ordines ſuſcipiendos, tunc ſic celebrãs,& alios Ordines exercens,nõ incurrit in aliquam cenſuram, vel pœnam Eccleſiaſticam, & proinde non peccat. Probatur clarè ex eo quod tradit Nauarrus *in Summa Latina,c.*27.*n.*15. dicens,quod qui bona fide recipit Ordines ſacros putans ſe eſſe legitimum, cum à parte rei ſit illegitimus, vel illos ſuſceperit ante debitam ætatem, cogitans ſe illam habere facta prius diligentia, talis nõ incurrit vllam pœnam propter bonam fidem, quam habuit. Et adhuc plus eſt quod ait idem Nauarrus citato capite *num.* 239. videlicet quod qui habet vnam cenſuram reſeruatam, & caret confeſſore, qui poſſit illum abſoluere, vt ſi ſit cẽſura Bullæ Cœnæ Domini, & alias ſi non celebret famæ periculum incurrat,vel ſcandalum reſultabit: niſi e talis contritus,& cõfeſſus de aliis peccatis à quibus poteſt abſolui poterit celebrari,ſine incurſu alicuius irregularitatis: quia tunc præualet præceptum naturale conſeruandi propriam famam præcepto poſitiuo Eccleſiaſtico de non celebrando cum cenſura. Idem tenet Henriquez *tom.*2. *lib.*13.*cap.*21.*num.*3.cum aliis ibi citatis; & Rodriguez *in Sum.* 1. *p. cap.*166.*concluſ.*1. citans alios: ergo ſi iſte Clericus fuerit in bona fide, vt ſupponimus, & credat ſe habere rationes ſufficiẽtes ad deponendum dubium practicatum,nõ peccabit,neque incurret aliquam pœnam Eccleſiaſticam, iuxta prædicta ex citatis Doctoribus.Facit adhuc pro hac parte,quod tradit Henriquez *tom.*2. *lib.*10. *cap.*14.*num.* 2. videlicet, quod qui iteraret Ordines minores ſcienter, non eſſet irregularis, & citat

citat in gloſſa litera N. Scotum, Paludanum, Sotum, Caſtro, & alios. Et rationem aſſignat, quia in iure non inuenitur irregularitas poſita contra iterantem Ordines minores. Cómunis verò opinio docet non eſſe curandum de irregularitate illa, quæ non reperitur in iure poſita, & expreſſa: quod etiam facit ad probandum id quod ſupra diximus pœnas impoſitas contra promotos malè, vel per ſaltum ad Ordines non intelligi de malè promotis in Ordinibus minoribus. Sub cenſura ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Doctorum.

CASVS XLII.

De quodam Religioſo reclamante contra ſuam profeſſionem poſt quinquennium.

QVidam profeſſus in quodam Ordine Mendicantium commiſit culpas dignas magno ſupplicio poſt annum decimumquintum ſuę profeſſionis. Cumque illum Pręlatus punire vellet pro commiſſis culpis; reſpondit, ſe non eſſe verè profeſſum eo quod profeſſionem emiſiſſet ante annum decimumſextũ ſuæ ætatis completum. Ad hæc dixit Prælatus ſe non poſſe reclamationem illam acceptare, nec probationem ætatis, eo quod Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 19. de Regularibus*, præcipiat vt non audiatur quiſquam reclamans de nullitate ſuæ profeſſionis, niſi id faciat intra quinquennium poſt profeſſionem emiſſam: ille verò iam erat profeſſus quindecim ab hinc annis. Replicauit ſubditus, ſe non ſciuiſſe hunc defectum ætatis ſuæ in tempore profeſſionis, niſi duobus abhinc menſibus,

ſibus, idque ignoraſſe per totos illos annos quindecim, nunc autem cognouiſſe talem defectum ætatis, & nullitatis profeſſionis. Illud verò quinquennium aſſignatum à Tridentino ad reclamandum à profeſsione, non eſſe numerandum à die profeſsionis, ſed à die notitiæ, quam profeſſus habuit de tali defectu: ſe verò ante duos modo menſes id ſciuiſſe. & ſic illi dixit quidam aduocatus ſæcularis.

Orta eſt igitur quæſtio, an prædictum quinquennium aſsignatum à Concilio Tridentino pro reclamatione profeſſi ſit numerandum à die profeſſionis, an verò à die notitiæ, quam habuit profeſſus de nullitate ſuæ profeſsionis. Et quod numerandum ſit à die notitiæ, non verò à die profeſsionis, videtur probari exemplo adæquato ferè in ſimili materia, quæ talis eſt. Epiſcopus publicauit edictum, vt omnes qui ſcirent de tali furto, v.g. denunciarét Epiſcopo intra dies triginta: quidam, qui ſciebat de furto, non habuit notitiam huius edicti, niſi 28. die poſt illius publicationem, dicunt graues Theologi, quod non tenetur denunciare poſt duos ſtatim dies, quando complentur triginta dies aſſignati ab Epiſcopo: ſed poterit expectare alios triginta dies ad denunciandum: quia (inquiunt) illi triginta dies aſsignati ab Epiſcopo non debent numerari à die publicationis talis edicti. Ita tenet Henriquez *tom. 2. ſummæ, lib. 13. cap. 18.* & Suarez *tom. de cenſuris, diſp. 20.* ad finem illius diſputationis. Et rationem aſsignat Suarez, quia iſte inculpabiliter ignorans diem publicationis, non debet eſſe peioris conditionis in ſpatio dierum aſsignatorum, quàm illi qui audierunt publicare; & proinde ſi his dantur triginta dies, totidem dabuntur illi qui nouit poſt 28. dies. Quod optimè conuenit noſtro caſui.

1 His non obſtantibus,dico quinquennium aſſignatum à Concilio Tridentino pro reclamatione profeſſionis,numerandum eſſe à die profeſſionis, non verò à die notitiæ quam habuit profeſſus de nullitate ſuæ profeſſionis. Sic tenet Sanchez *lib.7.de Matrim.diſput.* 37. *quæſt.* 2. *num.* 19. vbi pro hac opinione ſolum citat Nauarrum clarè illam habentem *lib.* 1. *conſil. tit. de his quæ vi, conſil.6. & in comment.*4. *de Regul. num.*71. *verſ.*3. Hanc etiam opinionem tenet Rodriguez *tom.*4. *Addit. ad ſummam*, verb. *Nouicios,cap.*65.*concl.*5.& citat Azorium. Ponit tamen Sanchez rationes efficaces, quas confirmat multis,& grauibus Doctoribus. Prima eius ratio eſt: Quia licet tempus non currat quando præfigitur in odium negligentiæ alicuius, ſi detur ignorantia,vel impedimentum; ſecus eſt,quando tempus præfigitur non in odium negligentis, ſed in fauorem alterius, & hanc maiorem probat authoritate grauiſſimorum decem Doctorum : at quinquennium hoc non eſt aſſignatum in odium negligentiæ profeſſi, ſed in fauorem Religionis , ne longo tempore litibus moleſtetur : ergo hoc quinquennium,debet currere profeſſo etiam ignoranti impedimentum.Et probatur exemplo adducto per Balbum, in materia præſcriptionis: nam tempus præſcriptionis ipſo iure procedit contra ignorantem , & ignorantia non impedit curſum præſcriptionis , quia præſcriptionis ius conceſſum eſt ob bonum commune,& ad lites euitãdas. Sic etiam tempus præfixum ad reclamandum à Tridentino , curret profeſſo etiam ignoranti , propter bonum commune Religionis. Secundo probatur,quia nunquam obuiaretur litibus,nec tranquillitas Religionis obtineretur, quod fuit intentum Decreti illius Tridentini , ſi locus eſſet allegationi ignorantiæ contra illius quinquennium

nium lapſum. Tertio probatur ex verbis citati Decreti Tridentini: ait enim profeſſum non poſſe reclamare: *Niſi intra quinquennium tantum à die profeſſionis.* In quibus verbis notandum eſt illud, *A die profeſſionis.* Quod clarè innuit à die profeſſionis numerandum eſſe quinquennium. Deinde conſideranda eſt dictio, *Tantum*, quæ excluſiua eſt, & affirmat id quod ponit, negans omnes alios caſus præter expreſſos, iuxta legem *ob æs, C. de pradijs Minorum*, & cap. *Cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ.* ergo excludit omnem computationem quinquennij à die notitiæ, &c. Præterea dato quod hæ rationes non valerent, & dato quod hic Religioſus impedimentum ignorauerit, & cum iuramento affirmet ſe illud ignoraſſe vſque ad annum 15. poſt profeſſionem, id quidem illi proderit quoad forum internum, non verò quoad forum externum: vt enim ait Rodriguez *tom. 3. Addit. ad ſum. cap.* 206. ad finem citans Menochium, Gregorium Lopez, & alios, in foro externo nihil probat dictum ignorantis etiamſi dicat cum iuramento. Religio verò in hoc caſu poſſidet, & habet poſſeſſionem claram ſui profeſſi, quam non poteſt infirmare ſolum dictum ſubditi teſtificantis in cauſa propria.

2 Ad exemplum adductum in oppoſitum de ignorante publicationem edicti ex Suarez, & Henriquez reſponderi poteſt, iuxta primam rationem Sanchez allatam, videlicet illud tempus præfixum ab Epiſcopo ad denunciandũ aſſignari in odium negligentiæ quam habere poſſunt denunciatores in non denunciando, & ideò tale tempus præfixum non currere ignoranti edictum, vt illi Doctores dicunt. Tempus vero quinquennij à Concilio Tridentino præfixum non aſſignatur in odium negligentiæ profeſſi, vt ait Sanchez, ſed

propter bonum commune Religionis, vt non inquiretetur litibus perpetuis: & ideò mirum non eſſe ſi quinquennium Concilij Tridentini currat contra profeſſum ignorantem ſuum impedimentum: non vero currat contra ignorantem publicationem edicti pro denunciatione facienda. Sub cenſura Romanæ Eccleſiæ, & Doctorum.

CASVS XLIII.

De obligatione annexa quibuſdam poſſeßionibus cuiuſdam Conuentus.

QVidam Conuentus Monialium habebat aliquas poſſeſsiones immobiles ſibi relictas à piis teſtatoribus; cum obligatione vt ſingulis annis pro ſuis animabus iuberent celebrari certam copiam Miſſarum, & officiorum in Conuentu quodã Religioſorum eiuſdem ciuitatis. Ad quem hanc addiderunt clauſulam in teſtamentis, quod nullo vnquam tempore, quacumque via prædictæ poſſeſsiones poſſent à Monialibus vendi, vel alienari. Succeſſu temporis, ob malum regimen, Conuentus Monialium incidit in magnam egeſtatem, & contraxit multa debita apud multos creditores. Inſtantibus vero his creditoribus, iuſtitiæ ſæcularis miniſtri in foro publicè vendiderunt dictas poſſeſsiones quibus erant annexæ Miſſæ multæ, & officia. Religioſi Conuentus prædicti petierunt, vt Abbatiſſa Monialium ſibi ſolueret Miſſas, & officia ad quæ tenebantur ex inſtitutione teſtatorum, qui Monialibus illas poſſeſsiones reliquerant cum obligatione procurandi,

randi, vt illa officia, & Miſſæ dicerentur in Conuentu eorumdem Fratrum. Abbatiſſa reſpódebat ſe,& ſuum Conuentum iam deobligari à tali ſolutione Miſſarum, eo quod iam non poſsiderent poſſeſsiones illas, quibus talis obligatio Miſſarum annexa fuerat, & proinde illam obligationem Miſſarum pertinere ad illos qui hodie poſsidebant prædictas poſſeſsiones.

Quæritur, an prædicta obligatio curandi vt illæ Miſſæ dicantur manſerit apud Moniales, an vero tranſierit cum illis poſſeſſionibus ad illos qui illas hodie poſſident? Et quidem videtur illa obligatio manſiſſe apud Moniales, nam ipſis tantũ à teſtatoribus illa obligatio iniuncta eſt, non vero illis qui hodie poſſeſſiones poſſident. Si autem prædictæ Moniales ſua culpa prædictas poſſeſſiones amiſerunt, ſibi imputent. Nemo enim ex ſua culpa debet lucrum reportare, vt Doctores dicunt communiter. Præterea ſecundo, tenebatur ſaltem Abbatiſſa, quando ſibi ademptæ ſunt illæ poſſeſsiones ob debita, proteſtari coram iudice, vt iuberet illis quibus dictas poſſeſsiones tradebat, quod ipſi haberent illam obligationem Miſſarum dicendarum; quam monitionem, vel proteſtationem ſi Abbatiſſa non fecit, videtur etiam ex hoc capite manere cum illa Miſſarum obligatione. Ad eum modum, quo, ſi venditor non manifeſtat emptori vitium occultum rei venditæ, vel ſeruitutes agri venditi, vel obligationes rei venditæ, manet venditor cum illis obligationibus, & tenetur in conſcientia ad omnia damna emptori ſubſecuta, prout Doctores communiter dicunt in materia *de emption. & vendit.* ac proinde ſi Abbatiſſa non monuit Iudicem, vel creditores, quando illæ poſſeſsiones ſibi ademptæ ſunt, de obligatione Miſſarum illis annexa, videtur apud Abbatiſſam,

& ipſius Conuentum prædicta obligatio manere.

1 Pro ſolutione præmitto, quod licet confiſcatio Regis propriè ſit, quando Rex aufert ab aliquo bona temporalia propter culpas commiſſas in Deum, vel in Regem, & ſibi Regi applicat: tamen ſuo modo etiam dici poteſt confiſcatio, ſeu fiſcus, quando Rex aufert ab aliquo bona ſua temporalia ob debita, quæ alicui debet, & illa adiudicat creditori cui debet; vtrobique enim interuenit ablatio bonorum facta authoritate Regis, & per accidens eſt, quod fiat propter crimina, vel propter debita; & argumentum à ſimili habet vim apud Doctores, vt in multis caſibus paſſim videmus. Hoc poſito,

2 Ad præſens dubium reſpondeo, mihi ſatis probabile videri, quod Conuentus Monialium, de quo agitur, non tenetur ad obligationem Miſſarum prædictarum impoſitam poſſeſſionibus ſibi ademptis. Probo hoc primo *ex Regula 55. de Regul. iuris in 6.* quæ ſic habet. *Qui ſentit commodum, ſentire debet & onus: & è contra*, id eſt, *Qui non ſentit commodum, non debet ſentire onus*: Sed Conuentus iſte Monialium non ſentit commodum illarum poſſeſſionum, ergo non debet ſentire onus Miſſarum dicendarum. Secundò conſtat ex iure, quod res tranſit cum onere ſuo, cap. *Ex literis, de pignoribus.* & cap. *Paſtoralis, de decimis.* & cap. *Cum non ſit in homine 16. quæſt. 1.* At poſſeſſiones prædictæ habentes illam obligationem Miſſarum, tranſierunt ad alios dominos: ergo cum illis tranſire debuit onus Miſſarum dicendarum. Tertiò inhærendo exemplo proximè poſito de fiſco, quod diximus habere magnam ſimilitudinem cum iſta ademptione poſſeſſionum facta authoritate Regis, adduco propriiſſimam doctrinam traditam per Sanchez *lib. 2. Decalog. cap. 22. à num. 74. vſque ad num. 87.*

num. 87. tria enim ibi dicit ad hoc concernentia.

3 Primum eſt *num.* 74. quod fiſcus tenetur ſoluere debita contracta à reo ante commiſſionem criminis: & probat hoc per textus & Doctores, quos ibi vide: ſed hoc debitum Miſſarum dicendarum contractum erat à Conuentu Monialium antequam incideret in culpam, vel negligentiam ſoluendi creditoribus: imo à fundatione Conuentus debebatur hoc debitum: ergo fiſcus, id eſt, poſſeſſores harum poſſeſſionum hodie tenentur ad illa debita ſoluenda. Secundum quòd dicit Sanchez ibidem *num.* 86. id magis confirmat. Ait enim poſt confiſcationem bonorum nullam litem, ſeu actionem pro debitis ipſi reo confiſcato poſſe intentari, ſed mouendam eſſe ſolum contra fiſcum poſſidentem bona. Et citat etiam textus, & Doctores: ergo hodie lis non eſt mouenda pro hoc debito Miſſarum contra Conuentum Monialium, ferè confiſcatum; ſed contra poſſeſſores harum poſſeſſionum qui ſe habent vt fiſcus. Tertium quod addit Sanchez *eodem num. cum text.* & Doctoribus, eſt adhuc maius, videlicet, quod ille cui per fiſcum bona ſunt adempta, nō tenetur poſtea ſoluere debita antiqua etiamſi veniat ad pinguiorem fortunam, idque neque in foro externo, neque in interno. Si ergo etiam hæreticus, qui propter hæreſim amiſit omnia ſua bona per confiſcationem, deobligatur à ſoluendis debitis antiquis in vtroque foro, videtur idem dicendum de Conuentu Monialium, qui non propter crimina contraxit debita, ſed propter negligentiam, vel malum regimen amiſit poſſeſſiones, quibus annexa erat obligatio Miſſarū dicendarum, vt deobligandus ſit à ſolutione perpetua harum Miſſarum.

4 Quarto adhuc facit in fauorem Monialium, quod dictæ poſſeſſiones non poterāt vendi à miniſtris iuſti-

tiæ; nec à Conuentu, cùm haberent clauſulam per teſtatores appoſitam ne vnquam poſſent alienari: vt habetur in Ordin. Portugalliæ *lib.3.tit.93.§.3.* Quod adeò verum eſt, vt neque Rex confiſcans bona Hæretici poſſit confiſcare illa quæ prohibita ſunt àlienari, vt tenet Nauar. *lib.5. conſiliorum, tit. de ſimon. conſil.5.* & Iulius Clarus *in praxi crim.§.fin.q.78.num.10.* citans multos dicentes, quod in confiſcatione non veniunt bona prohibita alienari. Vnde talis venditio poſſeſſionum fuit nulla, vtpote contra legem facta: vnde aduerto poſſe has Moniales multum iuuari ad recuperandas prædictas poſſeſsiones per priuilegium conceſſum à Ioanne XXII. Fratribus Ordinis Montis Oliueti relatum à Rodriguez *tom.3. qq. Regular.q.56.art.2. §. His tamen*; per quod illis conceſsit quod poſsint habere reſtitutionem in integrum circa læſionem factam in bonis ſuis Conuentuum, ſiue facta fuerit læſio per Prælatum Conuentus, eiuſque culpa, ſiue culpa procuratoris Conuentus, ſiue culpa cuiuſcumque perſonæ ſæcularis cuiuſcumque ſit dignitatis.

5 Ad primum argumentum in oppoſitum dicẽdum eſt, quod licet teſtatores in ſuis teſtamentis ſolis Monialibus hanc Miſſarum obligationem impoſuerint, & non aliis, eſt, quia ſuppoſuerunt illas poſſeſsiones nunquam fore alienandas, ſicut in teſtamento mandarunt. Dato autem quod ſiue malè, ſiue benè ſint alienatæ, ſtandum eſt illis iuribus citatis dicentibus quod res tranſeat cum onere ſuo, ſicut tranſeunt res confiſcatæ. Ad id quod addit argumentum non debere Moniales reportare lucrum ex ſua culpa in nõ ſoluendo præterita debita, dico, quod Moniales non ſoluere obligationem Miſſarum, quam non debent, non eſt lucrari aliquid, ſed vtplurimum eſt non amittere, & non obligari

ri ad id quod non debet. Nemo autem ob culpam qualemcumque obligandus eſt ad id quod non debet. Ad ſecundum argumentum dicendum eſt exemplum venditoris nõ facere contra nos, quia Conuentus Monialium non vendidit has poſſeſsiones, vt diximus, ſed ſolum per miniſtros iuſtitiæ venditæ ſunt, inuito ferè Conuentu: & quando Conuentus illas amiſit inuitus, non tenebatur adhibere illam monitionem, vel proteſtationem: ſicut illam non tenetur hæreticus facere, quando ſibi inuito bona per fiſcum auferuntur: cum poſt confiſcationem actio pro debitis non ſit mouenda contra confiſcatum, ſed contra fiſcum, vt ſupra diximus ex Sanchez. Sub cenſura, &c.

CASVS XLIV.

De quodam adulterio putato, & diuortio: & obligatione denunciandi propter edictum.

QVædam nupſit viro cuidam bona fide, cum neuter putaret ſubeſſe impedimentum. Illa tamen quando nupſit non habebat annos duodecim requiſitos ad validitatem matrimonij. Progreſſu temporis, illa commiſit clarum adulterium cum altero viro. Proprius vir illam multis vulneribus ſauciauit, & putans illam manere mortuam, aufugit. Conualeſcente illa ex vulneribus, ille iterũ accuſauit illam propter adulterium. Illa confugit ad iudicem Eccleſiaſticum coram quo probauit delictum ſuum non fuiſſe adulterium, eo quod, quãdo illa nupſit, non habebat annos duodecim, idque probauit coram iudice, & proinde non fuiſſe

adulterium cum matrimonium fuerit nullum. Iudex Eccleſiaſticus protulit ſententiã diuortij inter vtrumque declarans matrimonium fuiſſe nullum, & proinde poſſe vtrumque cui vellet nubere. Quo obtento illa accuſauit illum quod durante putato matrimonio diſſipaſſet dotem ſuam,pro quo fecit illum carcerari carcere publico, allegans quod dato quod matrimonium fuerit nullum,reddenda ſibi eſſet ſua dos integra. Ille duráte hoc litigio ſumpſit certas res pretioſas aureas, & argenteas, quas ſub pignore cuidam Petro tradidit, vt ſub illis pignoribus ſibi commodaret centum aureos,quæ pignora tradidit in ſecreto,& pręſumitur dicta pignora allata fuiſſe à fœmina inter dotem.Fœmina impetrauit ab Epiſcopo excommunicationem, per quam obligauit ſub cenſura, vt quicumque ſciret de prædictis rebus ablatis,denunciaret intra paucos dies.

Multa ex prædicto caſu orta ſunt dubia.Primum,an prædicta fœminæ fornicatio, fuerit verum adulterium: & per hoc adulterium amiſerit dotem marito acquirendam?

Secundum, ſi, dato quod dotem non amiſerit, Petrus detinens pignora prædicto modo apud ſe à viro depoſita, teneatur denunciare iudici Eccleſiaſtico de pignoribus ſibi à viro commendatis, ſi ſciat, & timeat ſe amiſſurum eſſe centum aureos quos ſub pignoribus viro putato commodauit, cum ille modo carceratus ſit, & pauper?

Tertium, dato quod non teneatur denunciare cum tanto damno,cui reddere debeat prædicta pignora: an viro qui dedit,an fœminæ cuius erant,an vero ſibi retinere poſſit in compenſationem?

1 Ad primum dubium dico fornicationem illam fœminæ habitam durante matrimonio putato, fuiſſe

theolo

theologicè, & formaliter verum adulterium quoad malitiam, licet materialiter tale non fuerit cum in rei veritate illa non eſſet vera coniux. Quod autem formaliter, quoad malitiam fuerit adulterium, & in ſpecie adulterij reponendum, probatur ex communi Doctorum ſententia, quod ſola intentio operantis facit ſuum actum, & proinde peccatum reponi in certa ſpecie, vt ſi credebam me rapere rem alienam, cum re vera non eſſet, ſed mea, furtum formaliter commiſi ex mala intentione: & ſic de multis aliis exemplis apud Theologos. Et vltra Theologos habetur in cap. *Cum voluntate, de ſententia excommun.* vbi ſic dicitur: *Cum voluntate, ac propoſito maleficia diſtinguantur*, &c. Vbi gloſſa plura citat, & addit. At iſta fœmina voluntate, & propoſito voluit committere adulterium cum ſe verè vxorem putaret. Quod vero attinet ad ſecundam partem eiuſdem primi dubij, dico per leges huius Regni *lib. 5. Ordinat. titulo* 38. §. 2. Maritus non acquirit dotem vxoris adulteræ, niſi quando illam actu in adulterio deprehenſam ibidem occidit. Vel ſi illam poſt delictum accuſat de adulterio, & probato crimine ſibi dos per ſententiam adiudicatur. Sed iuxta ſacros Canones hæc mulier amiſit dotem. Sic tenet gloſſa cap. *Plerumque, de donat. inter virum, & vxorem.* In verb. *Repetere non valebit*, vbi ponit caſum in fœmina, quæ reputatur verè nupta, quæ peccauit cum homine diuerſo à putato marito: & poſteà accuſata à viro putato, inuentum eſt fuiſſe matrimonium nullum, eo quod illa eſſet conſanguinea viri ſui, qui eſt caſus omnino ſimilis huic noſtro. Et ibi citata gloſſa cum aliis textibus quos citat ait quod talis mulier dotem amiſit. Idem tenet Panormitanus ad citatum cap. *Plerumque*, vbi citat Innocentium, Hoſtienſem, Goffred. & Ioannem

Andr.

Andr. qui ſunt grauiores inter Canoniſtas. Et clarè colligitur ex verbis citati cap. *Plerumque*, vbi Papa ait. Quod ſi mulier cauſa fornicationis à viro ſeparata fuerit, dotem amittat. Non ait,ob adulterium, ſed ob fornicationem.Hæc autem fuit ſeparata à viro propter fornicationem. Quod tamen intelligo,vt ſemper poſt delictum ſit neceſſaria ſententia iudicis Eccleſiaſtici, quæ declaret crimen, & condemnet in dote. Quod ſi non eſt factum in iſto caſu,fuit,quia à iudice Eccleſiaſtico non fuit petitum, niſi declaratio validitatis matrimonij.

2 Ad ſecundum dubium dico, Petrum habentem pignora nō teneri denunciare de pignoribus ſibi commendatis cum tali periculo. Eſt enim communis Doctorum opinio, quod nemo tenetur denunciare, ſi ex denunciatione reſultare ſibi debet damnum notabile. Sic tenet Corduba *in ſum.quaſt.*63.*&* 64.Sayro *in Clau. Reg.lib.*2.*cap.*14.*num.*32.vbi citat plures alios. Riccius *tom.*1.*Deciſ.Collectan.*995.& alij communiter. At conſtat,quod ſi Petrus denunciet de pignoribus, iudex iubebit illa reddere mulieri, & Petrus non poterit recuperare ſuam pecuniam à viro putatiuo, carcerato, & paupere. Et aduertit Sayro *cit. loco*, quod in hoc caſu, quando ex denunciatione mihi reſultabit damnum notabile, ſi ego vocatus fuero à iudice pro teſtimonio ferendo in illo caſu, exhibitóque iuramento,poſſe me negare,ac dicere,me de caſu nihil ſcire, ſubintelligendo,apud me:quod non ſcio ita vt tenear reuelare.Quia iudex in tali caſu non poteſt obligare vt veritas reueletur cum tanto damno proprio.

3 Tertium dubium multas petit reſponſiones. Et primo dico, quod ſi vir, qui dedit pignora, non mihi poterit reddere 100.aureos,quos ſub pignoribus commodauit,

modauit,non teneor illi pignora reddere,quia non teneor amittere centum aureos: & ob eandem cauſam non tenebor pignora reddere mulieri, cum amiſſione meæ pecuniæ. Hic tamen caſus decidi debet per alium caſum,quotidianum tractatum à Doctoribus in materia reſtitutionis, quando quærunt, an is qui bona fide emit rem à latrone, & poſtea nouit rem illam eſſe Ioannis: an poſſim rem donare latroni petendo pretium, quod illi dederam,an verò teneatur rem donare Ioanni vero domino, etiamſi ſciam me pecuniam meam amiſſurum? In quo duæ ſunt opiniones.

4 Prima aſſerit teneri me reddere rem Ioanni vero domino, non latroni, etiamſi ſciam me pecuniam meam amiſſurum. Secunda opinio fauorabilior in quam magis inclino,dicit poſſe me reddere rem latroni vt mihi reddat pecuniam meam, etiamſi ſciam illum non eſſe redditurum vero domino, ſi aliter non poſſum pecuniam meam recuperare. Hanc opinionem tenet Rabell. *tom. de iuſtit. 1. p. lib. 2. q. 9. num. 3. concluſ. 1.* pro qua citat Altiſiodor. Alexandr. Alenſem, Sylueſt. Antonin. Nauar. Tabienam, Lopez,& alios,cum quibus poterit quietari conſcientia, & adducit claras rationes pro illa: præcipua eſt,quia neque ex obligatione iuſtitiæ, & charitatis teneor ſaluare rem alienam, reddendo illam vero domino, cum amiſſione magnæ pecuniæ meæ. Cum ergo in hoc caſu,ſi reddã pignora fœminæ cuius ſuppono eſſe, ſim pecuniã meam amiſſurus. Si item reſtituam pignora viro putatiuo,qui eſt carceratus, & pauper, & mihi reſtituere pecuniam meam non valet, illamque proinde amittam; ſequitur quod illa pignora potero retinere per modum compenſationis: dummodo reſtituam illud quod dicta pignora plus valent quàm pecunia, quam ego dederam

commo

commodatam ſub pignoribus. Compenſatio enim fieri debet ſeruata iuſtitia, vt ſcilicet compenſans non plus ſumat de re aliena, quam ſit illud quod ſibi debebatur. Aliàs compenſatio eſſet iniuſta,& proinde furtum committeretur. Eſt autem hæc reſtitutio exceſſus valoris pignorum facienda illi, de quo conſtabit eſſe verum dominum talium pignorum; ſiue ſint fœminæ, eo quod pertinuerint ad dotem ſuam, ſiue ſint viri, eo quod ad illum iuſto aliquo titulo pertinuerint. Quod non dico ſine cauſa, poteſt enim maritus pignorare bona mobilia ex dote vxoris ad faciendas expenſas pro ſua iuſta defenſione, quando ipſe maritus non habet aliquid vt ſe defendat, ſicut inter alios tenet Riccius *tom.1. Deciſ. Collect.*1245. & 1974. & alij.

CASVS XLVI.

De quadam dote,& donatione facta à parentibus cuidam filiæ.

QVidam vir,& vxor illius habebant filiam legitimam, & vnicam tantum,quam matrimonio iunxerunt cuidam adoleſcenti: quibus ſic matrimonio iunctis dotem conſtituerunt in hunc modum. Donamus, & in dotem conſtituimus futuris nuptis omnia noſtra bona mobilia, & immobilia, donaria aurea, & argentea quæ hodie habemus, & poſsidemus, & in poſterum habebimus, & acquiſiuerimus, ſiue per donationem nobis factam, ſiue per hæreditatem, ſiue per Regis liberalitatem, & remunerationem (habebat vir enim ius ad Regis munera ob multa obſequia Regi præſtita) ſiue quocumque alio titulo acquirenda, &c.

Mortua

Mortua eſt vxor dotatrix : mortuus eſt etiam gener vtriuſque, & manſit filia legitima vidua cum aliquibus filiis, & ſuſtentatur redditibus, & poſſeſsionibus ſibi relictis à marito, quæ ſunt ſufficientes, & viuit iuxta patrem ſuum viduum in domo ſeparata, ſed habente eandem portam communem patris. Pater viuit in domo alia vicina, & domi ſecum habet aliam filiam illegitimam, & naturalem, ſibi gratam & beneficam, cui committit adminiſtrationem liberam ſuorum redituum, qui ampli ſunt. Et eadem filia naturalis vltra hanc adminiſtrationem habet peculium profectitium ſufficiens ad ſuam ſuſtentationem. Et eadem filia naturalis expendit redditus paternos in ſuſtentanda domo paterna, & reſidua ſeruat ſibi.

Quæſitum eſt primo, An pater poſsit donare huic filiæ naturali, & illegitimæ, vel cuicumque alteri id quod ſupereſt ex ſuis redditibus, non obſtante rigoroſa illa donatione, & dotatione facta filiæ legitimæ : an vero teneatur reſiduum dare filiæ legitimæ? Quod pendet ex eo, an iſte pater licet fecerit illam donationem amplam, ſit nihilominus dominus fructuum omnium iſtarum rerum donatarum, ita vt poſsit hos fructus donare cui voluerit.

Secundo quæritur, an illa filia naturalis, cui pater commiſit omnium redituum ſuorum adminiſtrationem, poſsit ſibi reſeruare id quod ſupereſt ex congrua domus paternæ ſuſtentatione.

1 Pro reſponſione ſuppono primo ex Iulio Claro *lib.4.ſuæ praxis, §.Donatio, quæſt.19.n.7.* & aliis, donationem omnium bonorum præſentium, & futurorum, non eſſe validam niſi fiat cauſa mortis, eſſe vero inualidam ſi fiat inter viuos. Ratio huius diſcriminis eſt, quia cum donatio inter viuos ſtatim transferat dominium

nium rei donatæ in donatarium, non permittunt leges vt aliquis in vita ſua omnia det nudus manens abſque remedio vnde ſuſtentetur, & abſque re vlla, de qua poſſit teſtari in morte: talis autem donatio qua aliquis ſic omnia donat inter viuos, ſtatim trãsfert dominium omnium rerum in donatarium. Si vero donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum fiat cauſa mortis, licita eſt, quia talis donatio non transfert ſtatim dominium rerum donatarum in donatarium, ſed tale dominium promittit dandum poſt mortem: & interim taliter donans cauſa mortis, manet cum dominio, & vſufructu bonorum ſuorum. Hanc etiam doctrinam tradit Rabello cum aliis quos citat *tom. de obligat. iuſt. lib.* 18. *q.* 12. *n.* 1. Cum ergo iſta donatio, de qua quæritur, fuerit donatio omnium bonorum, vt conſtat, ad hoc vt valida ſit, oportet vt non ſit donatio inter viuos, per quam donans à ſe tranſtulerit ſtatim dominium omnium bonorum in filiam legitimam, & generum: ſed oportet vt ſit donatio cauſa mortis, per quam donans manſerit cum dominio, & vſufructu bonorum ſuorum, cum obligatione tamen dandi in hora mortis dictæ filiæ legitimæ omnia bona tunc extantia.

2 Secundo noto, & ſuppono in re quapiam eſſe tria hæc diſtincta: dominium rei, vſumfructum rei, & ſimplicem vſum rei: dominium rei habet ille qui eſt dominus rei abſolutus, ita vt poſsit illam dare, alienare transferendo à ſe dominium in alium, ſicut habet quilibet in oue ſua. Vſumfructum tantum rei habet ille, qui non eſt dominus rei, habet tamen dominium ſupra fructus iſtius rei, vt illos poſsit comedere, & liberè donare. Huiuſmodi eſt pater circa bona caſtrenſia filij impuberis, quorum non habet dominium, habet tamen

men vſumfructum, & habet ius donandi, & expendendi fructus illius peculij, dum filius impubes eſt. Tertio ſimplex tantum vſus dicitur, quando quis neque habet dominium rei, vt poſſit illam alienare, neque habet vſumfructum liberum, cùm fructus rei non poſſit liberè donare, vel adminiſtrare, ſed habet ſolum vſum ſimplicem rei, vt poſſit tantum illa vti pro neceſſitatibus præciſis. Huiuſmodi ſimplicem vſum tantum habet ſeruus in veſte, vel alia re notabili ſibi à domino data, & eundem ſolum ſimplicem vſum habet Frater Minorita in ſua veſte, & ſimilibus. Seruus enim non habet dominium veſtis ſuæ, neque item vſumfructum liberum illius, cum non poſſit illam concedere vt alius illa vtatur: ſed ſolum habet vſum nudum, & ſimplicem, vt illa veſte vti poſſit ad ſuam tantum neceſſitatem ſubleuandam.

3 Hoc poſito cum iſtud dubium nō proponatur hodie pro foro externo litigioſo, ſed ſolum pro foro conſcientiæ quietandæ. Prima reſponſio eſt, quod ipſe pater donās reſipiſcere debet ad intentionem quam habuit tempore donationis, & per illam intentionem debet regulare id quod hodie poteſt: nam iuxta Ariſtotelem receptum à Iuriſtis, Actus agentium non extenduntur vltra intentionem illorum, & proinde ſi recordatur quod tempore donationis habuit intentionem, quod de fructibus bonorū ſuorum nihil omnino daret alteri, quam filię, hoc tenetur hodie ſeruare. Si vero non recordetur clarè, quod expreſsè tunc illam rigoroſam intentionem habuerit; explicanda eſt donatio, ſeu promiſſio, quod facta fuerit modo cōſuetudo; ita ſcilicet vt ipſe in vita maneret ſaltem vſufructuarius ſuorum bonorum, videlicet habens liberam adminiſtrationem fructuum bonorum ſuorum, ita vt de illis fru-

ctibus donare poſſet cui vellet. Neque enim cogitandum eſt de homine nobili, diuite, & viuente in ſæculo, quod in illa donatione voluerit manere cum ſimplici tantum vſu bonorum ſuorum, ſicut eſt ſeruus, aut Frater Minor qui de rebus, quibus vtuntur, nihil omnino poſſunt dare. Ac proinde poterit talis donator, ſicut vſufructuarius de fructibus bonorum ſuorum dare cui voluerit. Secundo probatur, quia hæc donatio fuit donatio cauſa mortis, vt ſupra diximus.

4 Sed in hac donatione nō tranſit ſtatim dominium rei in donatarium, vt probat Rabell. cit. loco: ergo nec tranſit vſusfructus, ſed manet vſusfructus apud donantem vſque ad mortem, & proinde ex fructibus rerum ſuarum facere poterit quod voluerit, & confirmatur exemplo; nam Epiſcopus non eſt dominus ſui beneficij, neque item beneficiarius eſt dominus ſui beneficij: & tamen vterque eſt liber adminiſtrator fructuum ſuorum beneficiorum, adeò vt de fructibus beneficiorum donent liberè, ſaltem ad opera pia, imò & de illis redditibus maioratus inſtituunt, & teſtantur, vt praxis in Hiſpania obſeruat nullo Prælato prohibente: ergo licet iſte donator, de quo agimus, per illam donationem tranſtuliſſet ſtatim dominium bonorum ſuorum in filiam donatariam, cum tamen adhuc maneat vſuſfructuarius bonorum ſuorum, & fructuum adminiſtrationem habeat, poterit de illis, ſeu de redditibus ſuis donare in vita cui voluerit. Vltimo probatur, quia in verbis cit. huius donationis non exprimitur, neque ex illis clarè colligitur, donatorem obligaſſe ſe ad nihil donandum in vita cui voluerit de fructibus bonorum ſuorum. Hoc tamen monuerim non poſſe hunc donatorem de induſtria ita prodigè diſpenſare fructus bonorum ſuorum, vt nihil de illis poſtea ad filiam legiti-

mam

mam perueniat. Hoc enim iam eſſet fraus ac dolus, qui nulli debet patrocinari, & peccaret in hoc mortaliter iſte pater.

5 Ad ſecundum quæſitum facilis eſt reſponſio. Nam ſi filia naturalis habet expreſſam licentiam patris, vt ſuperflua de expenſis anni ſibi reſeruet; nõ eſt dubium quin poſſit id facere cum pater poſſit donare de his fructibus, vt ſupra vidimus, maximè cum donet filiæ, & filiæ in obſequio continuo patris manenti, & quæ per mortem patris non poteſt eſſe hæres, ſicut alia legitima cui manent omnes poſſeſsiones patris reſeruatæ. Sufficere etiam poterit ad id licentia patris tacita, collecta ex circumſtantiis quæ indicent patris claram intentionem eſſe vt filia naturalis illi reſidua ſibi ſeruet; vt quia pater illam impensè diligit: quia nunquam ab illa exigit ratiocinium expenſarum, quia illi vult remunerare continuum obſequium in patris cura impenſum: & ſimiles circumſtantiæ, quibus concurrentibus, locum habet illa Regula Iuriſtarum, quod licentia tacita habetur pro expreſſa, vt dicitur in l. *Cum quid, ff. de reb. cred.* & colligitur ex cap. 2. *de reſcriptis*, & Doctores concedunt communiter. Sub cenſura, &c.

CASVS XLVI.

De quodam voto conditionato eundi Ieruſalem.

QVidam vir nobilis, & ſexagenarius exiſtens in actuali conflictu belli, ſic vouit. Si me Deus eripuerit ex hoc periculo promitto ire Ieruſalem. Euaſit ex periculo. Poſtea quæſiuit an ſecum poſſet diſpenſa-

re confeſſor Regularis per ſua priuilegia?

1 Reſpondeo, quod poſſit. Fundamentum breue, ſed clarum, & firmum eſt, quia hoc votum conditionatum eſt, vt patet: & Epiſcopus poteſt diſpēſare in illis quinque votis communiter exceptis, videlicet eundi Romam, Compoſtellam, &c. quando hæc vota non ſunt abſoluta, ſed conditionata, vt tenet expreſsè Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſput.* 10. *num.* 13. & *lib.* 4. *Decalog. cap.* 40. *Sum.* 99. contra Suarez, & Sayro citat pro ſe Sanchez, Gomeſ. Petrum Ledeſma, & Leſſius *tom. de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 40. *num.* 131. §. *Verum & ſi*, & alij citati ab his tribus Doctoribus. Ratio præcipua tradita à Sanchez eſt. Quia reſeruatio illorum quinque votorum eſt ſtricti iuris, & proinde reſtringenda vt ſolum intelligatur quando illa quinque vota ſimpliciter, & abſolutè facta ſunt, non vero quando conditionata. Quia quando quis promittit aliquid ſub conditione, verbi gratia, Religionem, non intendit principaliter eſſe Religioſus, ſed liberari à tali morbo, vel periculo; cum ergo hæc vota conditionalia ſint imperfecta, non eſt credendum quod Eccleſia reſeruans illa quinque vota intelligat de conditionatis, ſed de abſolutis. Alias rationes ibi vide apud Sanchez vtroque loco.

2 Cùm ergo Epiſcopus iuxta hos Doctores poſſit diſpenſare in hoc voto conditionato, poterit & confeſſor Regularis per priuilegium Martini V. conceſſum Benedictinis, citatum à Sanch. *cit. lib.* 8. *de matrim. diſput.* 16. *n.* 1. & Capuccino *in ſuis Addit. ad compendium*, verbo *diſpenſatio, titulo ex priuilegijs S. Bernard.* per quod conceditur prædictis Patribus, vt poſſint diſpenſare cum ſæcularibus in caſibus, & votis Epiſcopis reſeruatis; quo priuilegio gaudent Mendicantes. Et addit Sanchez, quod poteſt Epiſcopus, & proinde confeſſor Religioſus

ligioſus diſpenſare in his votis conditionalibus, non ſolum ante impletam conditionem, ſed etiam poſt illam impletam. Vide etiam Vegam Minimum *2.p.Sum.* verb. *Votum, caſu* 10. vbi ait quod per Bullam Cruciatam poſſunt etiam hæc vota conditionalia commutari in fauorem Cruciatæ. Idem tenent hi Doctores poſſe Epiſcopum diſpenſare in his quinque votis, quando ſunt pœnalia, ob rationem ſupra citatam à Sanchez.

3 Ex alia etiam via facilius diſpenſabitur cum hoc homine, quia ſcilicet eſt ſenex ſexagenarius: tales enim non tenentur ire Romam etiam ob percuſſionem Clerici: de quo Sanchez *lib. 7. de matrimonio, diſput. 32. num. 16.* Reginaldus *tom. 1. in Appendice, de excommunicat. lib. 1. num. 250.* Sub cenſura Eccleſ. & Doctorum.

CASVS XLVII.

An Clerici poſſint negotiari ſaltem per alium.

REx Catholicus per epiſtolam particularem anno 629. petiit à quodam Capitulo diœceſano Canonicorum, vt vellet pro rata portionum ſingulorum Canonicorum inire ſocietatem cum certis mercatoribus in negotio mercantili, vt ex lucro reſultante inſumeretur pecunia in expenſis pro bello inferendo hæreticis Hiſpaniam infeſtantibus, & pro Catholica fide defendenda. Capitulum à ſingulis Conuentibus Religioſorum illius ciuitatis petiuit conſilium, an poſſent ipſi Canonici Clerici exercere illam negotiationem per mercatores ad illum pium finem. Secundo quæſiuit Capitulum diœceſanum, an, dato quod maior pars

Canonicorum in Capitulo conſentiret,quod Canonici inirent illam ſocietatem mercaturæ, illi Canonici, qui nō conſenſerunt,deberent exponere partē ſuorum redditūū periculis illius negotiationis,ſeu mercaturæ.

Et quidem pro primo quęſito videtur res valdè pia, & proinde licita, quòd Canonici Clerici ſine peccato poſsint inire illam ſocietatem negotiationis. Nam ſi Clericis licitum eſt in bello iuſto hortari Catholicos in bello,vt fortiter pugnent contra hoſtes fidei abſque peccato, & abſque periculo incurrendæ irregularitatis, vt ſuppono clarum ex communi Doctorum opinióne: à fortiori videbitur licitum vt Clerici cum ſua pecunia poſsint per alios negotiationem exercere, vt ex lucro ſocietatis poſsit bellum inferri hæreticis, & hoſtibus Eccleſiæ pro fide Catholica defendenda.

Ergo ad primum quæſitum reſpondi primo,rem eſſe notiſſimā in generali, Clericis prohibitam eſſe negotiationem lucratiuam ſub pœnis grauiſsimis in iure Canonico. Quas pœnas, & prohibitiones, qui videre voluerit, legat Salzedo *in ſua praxi criminali Eccleſiaſtica, cap.55.* cum additionibus commentatoris. Citat etiam hæc capita Iuris Canonici Clericis interdicētia negotiationem, Ludouicus Beia *in ſuis Reſponſ. Moral. 3.p.caſu 36. paulò poſt initium, fol.377.col.2.pag.1.* Reſpondi ſecundo,quòd non obſtātibus illis prohibitionibus Iuris Canonici, graues, & recentiores Doctores tenent non peccare mortaliter Clericos exercentes negotiationem mercaturæ,ſi id faciant non per ſe, ſed per alios. Hos citat Salzedo *citato cap.55.* dictæ praxis, & tenet Leſſius *lib.2. de inſtit. cap.21.dub.1.num.6.* Beia *citato caſu 36.*. & Molina *tract.2.de inſt.diſp.342.§.Vtrum autem*, citans Medinam, ait ſe non condemnare hanc opinionem de peccato mortali. Et idem ego dico.Oppoſita

poſita tamen opinio, quòd ſcilicet non ſit licitum Clericis negotiari per alios, aſſeritur à gloſſa Clementinæ primæ *de vita & honeſt. clericorum*, in verbo, *publicè, & perſonaliter:* vbi ponit hæc verba de Clerico negotiante. *Si ergo occultè, vel per alium hoc exercetur, ceſſat pœna, licet non culpa.* Idem tenet Salz. *citato c.55.§.Sed vtrum, in fine.* Et Molina citato loco licet dicat ſe non damnare peccati opinionem affirm. ait tamen quòd Clericum negotiari per alium habet aliquid fœditatis, & indecentiæ ratione ſtatus. Ego illam probo ex illa Regula iuris 72.in 6.quæ dicit: *Qui facit per alium, eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum.* Quo nihil clarius ad intentum dici poteſt. Si enim Clericus per alios negotietur, idem eſt ac ſi per ſeipſum negotietur. Et quantacumque diligentia per alios adhibeatur, ſemper manet periculum negotiandi in materia illicita, peccaminoſa, vel ſaltem dubia, quod non decet ſtatum Clericalem.

Secundo ad hoc ipſum primum quæſitum dico, quod licet Clerici poſſent negotiari per alium, idque verum eſſet de quouis Clerico particulari, conſiderandum eſt quod aliqua licent, ſed non expediunt, vt mox dicemus ex Diuo Paulo. Non enim poterit videri decens, & expediens, & conueniens nobiliſſimo Capitulo diœceſano per alios mercaturam exercere, habet enim hoc indecentiam, & fœditatem, etiam in Clerico particulari, vt dixit Molina citatus; & multò magis erit indecens in Capitulo diœceſano Clericorum, & Canonicorum. Facit ad hoc dictum D. Pauli, 1.*ad Corinth.cap.6.&* 10.*Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt*, & iterum *omnia mihi licent, ſed non omnia ædificant.* Quod Pauli dictum D. Bernard. commendat Papæ Eugenio *lib.3.de conſiderat.* dicens, prudenter ſpectandum eſſe in ſingulis, quid liceat, quid deceat, quid

expediat. Neque obſtat, quòd iſta negotiatio, & mercatura inſeruiat ad ſumenda arma contra hoſtes Eccleſiæ, & pro defendenda Eccleſia. Nam arma Clericorum non ſunt ferrea, non pecuniæ, non negotiatio, ſed ſunt orationes, Pſalmi, & vigiliæ, iuxta illud eiuſdem Pauli dictum propriè de Eccleſiaſticis 2. ad Corinth. 10. *Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Dei ad deſtructionem munitionum.* Et illud Ioël. 2. *Inter veſtibulum, & altare plorabunt Sacerdotes miniſtri Domini, & dicent: Parce Domine, parce populo tuo.* & iuxta illud Pſal. 19. *Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei noſtri inuocabimus.* Sæcularibus enim ducibus conuenit bellare pro Eccleſia Dei in curribus, & in equis. Sacerdotes verò bellant inuocando nomen Domini in choro, & orationibus.

Secundum quæſitum maiorem habet difficultatem; an ſcilicet, dato, quod in Capitulo maior par Canonicorum conſentiat, quod Capitulum ineat prædictam negotiationem mercaturę pro dicto intento applicando pro rata de ſingulis portionibus Canonicorum, in tali caſu illi Canonici qui non cóſenſerunt, teneantur etiam pro rata contribuere ad dictam negotiationem de portionibus ſuorum reddituum. Pars affirmatiua, quod ſcilicet ad id teneantur, videtur probari ex toto titulo de his quæ fiũt à maiori parte Capituli *in Decretalibus*, maximè *in cap.* 1. *&* 4. vbi dicitur, quod Prælatus cum maiori parte Capituli poteſt cõtradicente minori parte quod viſum fuerit pro fabrica Eccleſiæ, &c.

Quo non obſtante, dico quòd in tali caſu pauciores Canonici recuſantes, non tenẽtur de ſuis portionibus contribuere ad prædictam ſocietatem negotiationis. Ante huius probationem præmitto ex gloſſ. communiter recepta in cap. *Cum omnes, de conſtit.* quod duobus

modis aliquid poteſt pertinere ad Collegium, ſeu collegiales plures collegialiter Congregatos. Primo cum pertinet ad illos tanquam ad vniuerſos, non tanquam ad ſingulos. Sic pertinet ad Canonicos cum Epiſcopo diſponere de poſſeſſionibus immobilibus Eccleſiæ, an poſſint vendi,&c. & ſic pertinet ad Canonicos vt vniuerſos diſponere de rebus aliis communibus Eccleſiæ, in quibus ſinguli Canonici nõ habent ſingularẽ vſum, vel particulare intereſſe. Alio modo pertinet aliquid ad Canonicos,vel collegiales non tanquam ad vniuerſos,ſed tanquam ad ſingulos, quia ſcilicet ſinguli in re tali habent ſingularem,& particularẽ vſum,& intereſſe: huiuſmodi ſunt redditus præbendæ Canonicatus. Hi enim redditus præbendarum non pertinent ad omnes tanquam ad vniuerſos , non enim inſumuntur hi redditus in bono communi Canonicorum , ſed vnuſquiſque Canonicus expẽdit ſuos proprios redditus in ſuo bono particulari. Et proinde redditus præbendarum Canonicorũ pertinent ad omnes Canonicos,non tanquam ad vniuerſos,ſed tanquam ad ſingulos:ſinguli enim Canonici habent ſingulare ius , & ſingularem vſum ad proprium redditum ſuæ præbendæ, quod ius non habet alius Canonicus. Hoc poſito ait cit. gloſſa cum multis textibus ibi citatis, quod quando aliquid pertinet ad omnes collegiales tanquam ad vniuerſos, ſufficit vt conſentiat maior pars Capituli,*vt factum teneat*,& omnes obligentur. At quando aliquid pertinet ad omnes tanquam ad ſingulos, non ſufficit quòd maior pars conſentiat,ſed requiritur, quod omnes, & ſinguli conſentiant , alias factum non valebit ſaltem quoad ſingulos.Adhuc exemplum clarius iſtius ſecundæ partis dari poteſt in materia electionis. Præcipitur in cap. *Quia propter, de electione,* vt cum electio facien-

da eſt vocentur omnes electores nullo omiſſo,quia ad omnes pertinet electio. Ad quem locum omnes Iuriſtæ exponunt quòd ſi in electione vnus tantum elector non vocetur,electio poteſt ab eo nó vocato poſtea annullari. Cuius ratio eſt, quia eligere in illa electione pertinet ad omnes electores, non ſolum quoad vniuerſos,ſed etiam quoad ſingulos. Singuli enim habent ius eligendi,& ſinguli habent ius vt vocentur,& ad ſingulos pertinet habere bonum Prælatum: ac proinde ſi vnus tantum non vocetur, tota electio poterit ab iſto annullari, quia electio pertinet ad ſingulos. Eodem modo expendere, & colligere redditus annuales cuiuſque præbendæ, ſeu Canonicatus pertinet ad omnes Canonicos,non tanquam ad vniuerſos,ſed tanquã ad ſingulos,vt patet ex dictis. Ac proinde ſi vnus vel pauci non conſentiant in inſumptione reddituum ſuæ præbendæ,factum non tenebit quoad iſtum recuſantem.Confirmantur hactenus dicta ex eo quod penſio non poteſt conſtitui in beneficio à Capitulo Sede vacante, imò nec ab ipſo Epiſcopo in beneficiis, quæ ſunt ſuæ collationis, vt inter alios tenet Azor *tom. 2. moral. lib.* 8. *cap.6. quæſ.* 1. & probat clarè ex cap. *ſi quis Preſb.* 1 .*quæſt.* 3. & cap. *Maioribus*,& cap. *Vacante*,& aliis ibi citatis, per quæ mandatur, vt beneficia ſine diminutione conferantur. Cùm ergo nec Capitulum, neque Epiſcopus poſſint beneficia quoad redditus minuere, ſequitur quod non poterit beneficiarium obligare, vt de ſuis redditibus conferat certum quid ad talem negotiationem mercaturæ. Maximè cum dubium ſit ob prædicta an poſſit Clericus per alios hanc negotiationem exercere. Et præterea per hanc negotiationem poſſit pecuniam ſuam exponere periculo illam amittendi,vt ſæpè contingit in iſta negotiatione mercaturæ:

caturæ: ad quod ipſe inuitus non tenetur. Sub cenſura Eccleſiæ, & Doctorum. Et mihi conſtat quod hæc pars apud citatum Capitulum in vtroque puncto præualuit.

CASVS XLVIII.

Dubia quædam circa electiones cuiuſdam Capituli.

QVædam congregatio Religioſa à Sede Apoſtolica approbata habens Prælatum generalem, & multos Prælatos locales, habet conſuetudinem ab annis centum quinquaginta quod electio ſui Prælati generalis,& Prælatorum localium fiat hoc modo: vt ſcilicet ſinguli profeſſi ſingulorum Conuentuum tempore Capituli mittant ſuum ſuffragium ſecretum obſignatum ad Capitulum, in quo declarent ſe eligere in Prælatum generalem fullanum, & in talem Prælatum localem fullanum, & ſic in ſingulos Prælatos locales fullanum,& fullanum omnes in ſingulari nominando. Quibus omnibus, & ſingulis ſuffragiis in Capitulo examinatis, & perpenſis,declarãtur electiones Prælati generalis, & locales, non expectata alia electione. Et vltra prædictam conſuetudinem centum quinquaginta annorum; habet dicta congregatio duas Bullas Apoſtolicas Pontificum recentiorum, confirmãtes eandem conſuetudinem. Additur & præcipitur in eiſdem Bullis, vt electiones in dicta congregatione nullo modo fiant facta prius aliqua nominatione, ſeu deſignatione perſonarum: ſed ſuffragia ſingulorum dentur liberè ſecun

ſecundum Deum, impoſitis grauibus pœnis ſecus facientibus, & prætereà quod electiones factæ non ſeruata illa forma, & conſuetudine in prædicta electione, ſint nullæ, & nullum robur obtineant.

Hoc poſito, quidam Prælatus generalis, & Viſitator generalis illius Congregationis tempore viſitationis ante Capitulum, deſtinarũt quatuor Patres ex grauioribus eiuſdem Congregationis, quaſi Compromiſſarios totius Congregationis pro electione futura: de quorum quatuor, ac de duorum Prælatorum generalium mandato, ſcriptum eſt ad ſingulos Prælatos locales, vt in ſuis Conuentibus monerent ſingulos Religioſos vt in ſuis ſuffragiis ſecretis ad Capitulum mittendis, ſuffragium darent pro generali Prælato, ſullano nominatim illum deſignando: & pro ſingulis Prælatis localibus aſſignauerunt ſingulos nominatim, & expreſsè, quos ſinguli electores deberent nominare in ſuo ſuffragio ſecreto: addentes in ſuo mandato, quod talis ordo in electionibus futuri Capituli foret retinendus. Hoc poſito quæſitum eſt, quid ſentiendum ſit de tali mandato, ſiue Decreto. Ego circa tale Decretum, ſeu mandatum dico ſequentia.

Primo, Quod duo dicti Prælati generales non potuerũt facere quatuor Compromiſſarios, qui nominarent omnes Prælatos eligendos in cap. ſeq. Probo clarè: cum enim Papa per duas Bullas expreſsè iubeat, vt in electionibus iſtius Congregationis fiant electiones per vota ſecreta ſingulorum Religioſorũ totius Congregationis Miſſa ad Capitulum, quæ eſt electio per ſecretum Scrutinium aſſignata in cap. *Quia propter, de elect.* non poſſunt Prælati Ordinis hãc formam ſecreti Scrutinij mutare, & facere electiones per Compromiſſarios. Probatur clarè, quia Papa in duabus Bullis approbat

probat ſolum, & iubet fieri electiones in hac Congregatione per formam Scrutinij ſecreti, & per vota ſingulorum Fratrum totius Congregationis ſecreta: ergo inferiores Prælati non poſſunt hanc formam immutare, faciendo electiones per Compromiſſarios. Nam licet in cap. *Quia propter, de elect.* concedat Papa duas, vel tres formas ad faciendam electionem, per Scrutinium ſcilicet ſecretum, quæ eſt ibi prima forma, vel per Compromiſſarios, quæ eſt ibi ſecũda forma aſſignata: loquitur ibi per particulã diſiunctiuam, Vel, Aut, Seu, & ſic relinquit in voluntate electorum, quam formam ſequi voluerint. At in iſtis duabus Bullis iſtius Cõgregationis Papa non loquitur per particulam diſiunctiuam, nec relinquit in arbitrio electorum an velint eligere per Compromiſſionem, an per Scrutinium ſecretũ, ſed determinat expreſsè quod fiat electio omnium Prælatorum Congregationis per Scrutinium ſecretum, & ſuffragia ſecreta omnium, & ſingulorum Fratrum totius Congregationis. Vnde non manet in arbitrio Prælatorum Congregationis facere electionem per ſecundam formam Compromiſſionis. Et facit ad hoc dictum Iuriſtarum, quod expreſſum in lege facit, ceſſare præſumptum. De quo Brunor verb. *leges, num.* 18. in ſuis locis communibus, & verb. *Maſculus, num.* 3. & citat text. & Doctores dicentes quòd incluſio vnius, eſt excluſio alterius. Videatur etiam optimè ad idem intentum Sylueſter 2. *part.* verb. *ſtatutum, quæſt.* 3. vbi citat legem ciuilem dicentem, quod id quod in lege omiſſum eſt, pro omiſſo haberi debet. At Papa in duabus Bullis iſtius Cõgregationis pro electione Prælatorum facienda ſolum facit mentionem de electione ſecreta per ſuffragia ſingulorum Fratrum: ergo in illa non habebit locum electio per Compromiſſarios,

quæ

quæ eſt diuerſa nimis ab electione per Scrutinium ſecretum.

Secundo dico, in eligendis his quatuor Compromiſſariis interueniſſe errorem iuris, ſeu contra ius: nam dato, quod eligi poſſent Cópromiſſarij, iſti Compromiſſarij non poterãt eligi à ſolo Viſitatore, & Prælato generali iſtius Congregationis, ſed debuerunt eligi à ſingulis Religioſis totius Congregationis, qui ſunt electores in omnibus electionibus iſtius Capituli. Probatur clarè ex cap. *Quia propter, de elect.* vbi cum prius dixiſſet quod pro electione facienda vocentur omnes electores, & ſint præſentes, tunc aſſignat illis primam formam eligendi per Scrutinium ſecretum. Deinde ait quod ſi noluerint eligere per Scrutinium ſecretum, eligant (omnes ſcilicet, quos prius vocari iuſſit) per Compromiſſarios: vbi clarè ſupponit electionem per Compromiſſarios faciendam eſſe ab illis omnibus qui ſolent eligere per Scrutinium ſecretum. Ad hoc enim facit directè *Regula iuris in 6.* Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari. Eligere enim Prælatum per Compromiſſarios pertinet ad bonum commune omnium electorum, & proinde ad eligẽdos Compromiſſarios, omnes electores debẽt vocari, ſicut vocantur ad eligendum per Scrutinium ſecretum. Et hoc in terminis practicatur in Ordine Patris Noſtri Franciſci, in cuius Capitulis Prouincialibus primo omnes electores præſentes eligunt ſolum Prouincialem per formam Scrutinij ſecreti, quæ eſt prima forma aſsignata in citato cap. *Quia propter, de electione.* Deinde illi omnes electores Capituli eligunt quatuor Diffinitores, qui ſunt Compromiſſarij in quos totum Capitulum compromittit, vt ipſi ſoli poſtea eligant Prælatos locales, qui ſunt Goardiani.

Tertio

Tertio dico. In his electionibus clarè violatas fuiſſe duas illas Bullas Pontificias expreſsè vetantes ne in electionibus iſtius Congregationis præcedat aliqua nominatio, vel præſentatio alicuius deſignatæ perſonæ, & quòd ſecus factum, ſit irritum, & nullum, vt patet clariſsimè in textu Bullarum. At prædicti Prælati, & quatuor Compromiſſarij ſcribentes ad Prælatos locales ante Capitulum, nominarunt, ac deſignarunt particulares perſonas, ſeu patres pro ſingulis officiis, & Prælaturis eligendos. Et proinde citatæ Bullæ Pontificiæ clarè violatæ ſunt. Qua de cauſa in hoc puncto non eſt neceſſe plura adducere.

Vltimo dico in hac nominatione, ac deſignatione illorum quos eligere deberent ſinguli electores Conuentuum, clarè violatum eſt ius naturale, & Canonicum dicentia, quod electio debet eſſe libera, & ſine coarctatione ad vnum, duos, vel tres. Hi vero patres Compromiſſarij coarctarũt electiones omnes faciendas ad vnum tantùm eligendum, quem vnum ſolum eligendum nominarunt, & deſignarunt pro quouis officio, & Prælatura. Probo hoc imprimis ex Rodriguez *tom. 2. qq. Regul. q.* 51. vbi poſtquàm art. 10. probauit clarè electionem debere eſſe liberam, in articulo 11. inde probat non poſſe coarctari electionem ad duos, vel tres, vt ſcilicet electores eligant ſolum vnum ex duobus, vel tribus deſignatis: & ait electionem ſic factam, & coarctatã eſſe nullam ex defectu libertatis. Pro quo dicit ſe vidiſſe propriis oculis in Ordine Minorum declarari tanquam nullas electiones duorum, vel trium Goardianorum, qui electi fuerant proponente præſide duos, vel tres tantum, ex quibus ſolis eligendus eſſet quiuis Goardianus. Et citat pro ſe ibi Doctores. At in iſta electione de qua agimus, prædicti Compromiſſa-

rij modo prohibito electi, aſſignarunt, & nominarunt pro ſingulis Prælaturis eligendos, non duos, vel tres: ſed vnum tantùm quem deberent eligere ſinguli electores Conuentuum pro ſingulis Prælaturis, quæ coarctatio maior eſt, videlicet ad vnum tantùm, quàm illa, de qua agit Rodriguez ad duos, vel tres tantum. Tandem probo ratione Theologa, quod quando electio coarctatur ad vnum, non detur libertas requiſita ad electionem. Probo ex iis quæ doctè tradit Azor *tom.1. Moral.lib.1.cap.25.quæſ.1.* vbi agens de libertate voluntatis noſtræ, dicit primo quòd electio requirit conſultationem rationis circa media conuenientia ad finem. Secundo, quòd poſt conſultationem mediorum variorum ad finem, voluntas eligit medium conuenientius, relictis illis mediis, quæ iudicat inutilia. Itaque ad liberam electionem requirit Azor ex Ariſtotele, quòd dentur multa media ad finem, de quibus conſultet ratio, & voluntas, & relictis aliquibus eligat vnum: alias non dabitur propriè electio voluntatis. Si enim pro aſſequendo certo fine, non detur niſi vnum tantum medium, non dicitur ibi voluntas conſultare de medio, quod eligat, ſed fere cogitur ad eligendum vnicum illud medium pro illo fine aſſequendo: & ſit exemplum. Ex Olyſſipone volo ire in Inſulas Tertiarias, non eſt aliud medium eundi niſi per nauem. Tunc non cõſulto rationem an poſſim ire pedibus propriis, an vectus equo, curru, vel lectica, quia non datur aliud medium niſi nauigium: & proinde ibi non cadit conſultatio, nec electio medij. Eodem modo ſi mihi in electione facienda proponatur vnus tantùm eligendus, ita vt alium non poſſim eligere: quomodo ibi poteſt interuenire electio libera? Quomodo poſſum conſultare rationem an iſte ſit doctus, prudens, virtute

prædi

prædictus: ſi alium præter hunc non poſſum eligere? Cùm ergo pro ſingulis Prælatis eligendis in electione, de qua agimus, vnus tantum propoſitus ſit eligendus pro ſingulis Prælaturis, clarè conſtat electiones fore nullas ex defectu libertatis in voluntate.

CASVS XLIX.

Explicatur quædam Bulla Martini V. circa diſpenſationem pro dicendis horis Canonicis.

PApa Martinus V. in compendio Mendicantium, verb. *Infirmi fratres*, conceſſit Patribus D. Hieronymi in hunc modum. *Quòd fratres S. Hieronymi dum fuerint infirmi, & etiam ſenes, & valetudinarij, qui tenentur ad horas Canonicas, ſatisfaciant recitando aliquos Pſalmos, vel id quod ſuis confeſſoribus viſum fuerit.* Sic ibi.

Hoc poſito, quæſitum fuit an ad vtendum tali priuilegio neceſſarium ſit, quod Religioſus talis Ordinis habeat ſimul iunctas illas omnes conditiones: videlicet, quod ſit infirmus & ſenex, & valetudinarius, (id eſt, quod ſit in conualeſcentia præteritæ ægritudinis) vel an ſufficiat quæuis tantum conditio ex illis aſſignatis: ita vt ſufficiat quod ſolum ſit ſenex, vel ſolum quod ſit actu ægrotus, vel quod ſit ſolum valetudinarius, ſeu conualeſcens ex morbo præterito? Quod vero ad validitatem priuilegij requiratur, quod Religioſus habeat illas omnes conditiones ſimul iunctas, videtur probari, quia ibi Papa bis ponit particulam, *Et*, copulatiuam. Particula vero copulatiua coniungit dicta; & ſenten-

tias præcedentes cum ſequentibus, vt conſtat ex praxi Iuriſtarum,& Latinorum. Secundo probatur,quia priuilegium contra ius commune debet reſtringi, vt omnes Doctores concedunt : ſed hoc priuilegium concedit aliquid contra ius commune, quo Religioſi tenentur dicere horas Canonicas:ergo eſt reſtringendum vt minus lædat ius commune quam fieri poſsit:& proinde particula , *Et*, intelligenda eſt copulatiuè,vt iungat ſimul omnes illas conditiones , ſic enim minus lædet ius commune recitandi. Ac proinde vt hoc priuilegium valeat , & Religioſus poſsit diſpenſari , debent copulatiuè concurrere omnes illæ conditiones : vt ſit infirmus, & ſenex, & valetudinarius.

Quo non obſtante dico, ad hoc vt Religioſus dictæ Religionis per hoc priuilegium ritè diſpenſetur , non requiri, vt omnes illæ tres conditiones ſimul concurrant:ſed ſufficit quod vna tantum in illo inueniatur, ſi videlicet ſolum ſit actu infirmus, vel ſolum ſenex valdè,vel ſolum valetudinarius. Probo primo hac ratione Theologa,& Iuridica : nam ſi omnes illæ conditiones ſimul deberent concurrere, vt Religioſus poſſet diſpenſari in Officio diuino , vt ſcilicet eſſet ſimul & ſenex, & infirmus, & valetudinarius : parum,vel nihil fauoris Papa in eo concederet Religioſo, cum ſolum ob actualem infirmitatem Religioſus excuſetur à recitando diuino Officio,nec priuilegio indigeat. At de Principe ſperandum eſt , quod in ſuo priuilegio aliquem fauorem particularem ſubdito indulgeat. Et hoc magis probabitur, & euidentius confirmabitur ex ſolutione duorum argumentorum poſitorum in contrarium.

Ad primum ergo argumentum in contrarium, dico quod particula, *Et*, copulatiua, ſæpius in materia Legum,

gum, & Bullarum accipitur diſiunctiuè, vt idem ſit quod particula diſiunctiua, *Aut*, ſeu, *Vel.* Habet hoc expreſsè Nauarrus citatus à Rodrig. *tom.3.qq.q.17.art. 19.* §. *Ad argumenta*, vbi etiam citat Panorm. Idem tenet Rodrig. *eod.tom.3.q.29.art.14.*§.*Non obſtat*. Idem tenet Comitolus *in Reſponſ. Moral.lib.7.q.9.n.4. & lib.1. q.9.num.2.* & ambo hi Doctores tradunt ad hoc exempla. Si vero in aliqua materia, particula, *Et*, ſumi debet diſiunctiuè, eſt in hac præſenti, ob rationem ſupra tactam, videlicet quia aliàs paruum, vel nullum fauorem Papa concederet, ſi ſumatur copulatiuè.

Ad ſecundum argumentum dico primo, iſtam conceſſionem Martini V. non eſſe priuilegium, ſed eſſe poteſtatem conceſſam ad diſpenſandum cum Religioſis in obligatione diuini Officij, quando illud difficilè poſſunt recitare, vt patet. Ait enim Papa ſe concedere Religioſis S.Hieronymi, vt poſſunt illorum cõfeſſores diſpenſare in diuino Officio, tali vel tali cauſa exiſtente. Diſpẽſatio vero eſt quid diſtinctum à priuilegio, vt Doctores dicunt communiter. Maximè vero inter alia differt priuilegium à diſpenſatione, quia hæc vt detur, requirit iuſtàm cauſam ad diſpenſandum, priuilegium vero vt concedatur non requirit cauſam, ſed ſolam liberalitatem Principis concedentis. Cum ergo Papa Martinus V. in iſta conceſsione attendat ad cauſam infirmitatis, ſenectutis, &c. fecit poteſtatem diſpenſandi, non vero conceſsit priuilegium. Hoc poſito conſtat quod licet diſpẽſatio actualis iam data, ſit ſtricti iuris, & ſtrictè interpretanda: poteſtas tamen conceſſa ad diſpenſandum eſt amplè interpretanda, vt tenet Sanchez *lib.8.de Matrim.diſp.2.à num.1.* multa, & multos adducens ad id confirmandum. Cum ergo iſta conceſsio Martini V. ſit poteſtas data cõfeſſoribus dicti Ordinis

ad diſpenſandum in Officio diuino, hæc poteſtas eſt amplè & largè interpretanda; ita vt particula copulatiua, *Et*, ſumatur diſiunctiuè, & non copulatiuè. Secundo reſpondeo ad idem ſecundum argumentum: quod licet iſta conceſſio Martini V. eſſet priuilegium non vero facultas diſpenſandi, adhuc iſtud priuilegium eſſet amplè interpretandum, non vero ſtrictè: quia ſcilicet hoc priuilegium non eſt conceſſum vni Religioſo particulari, ſed toti Religioni in communi. Probat hoc Sanchez *lib.8. de Matrim. diſput.1.num.13.* citans alios, & dicens, quod priuilegium etiamſi ſit contra ius commune; ſi ſit conceſſum toti Religioni, non vni particulari, eſt amplè & largè interpretandum. Inter alia id probat Sanchez, quia quando priuilegium non cōceditur vni, vel alteri particulari, æquatur legi: ac proinde habetur, ac ſi in corpore iuris inſertum eſſet, ſunt enim conſtitutiones perpetuæ. Idem tenet Henriq.*lib.7.de indulg.cap.22.num.3.&* 4.vbi citat alios. Cum ergo iſta conceſſio (dato quod ſit priuilegium) non ſit conceſſa vni particulari, ſed toti Religioni, debet interpretari largè & amplè, & proinde particula, *Et*, copulatiua, debet accipi pro diſiunctiua in fauorem totius Religionis. Sub cenſura, &c.

CASVS L.

De quadam fœmina, quæ emiſit votum caſtitatis cum certa intentione & circumſtantia.

QVædam fœmina poſt annos pubertatis ob nimiū deſiderium quod habebat intrandi Monaſterium

Monia

Monialium, & in illo profitēdi, fecit votum caſtitatis, in animo habens quod illam ſeruatura erat in Monaſterio: non vero manens in ſæculo ob difficultatem illam ſeruandi extra Monaſteriū, maximè quia iam non habet matrem. Pater huius fœminæ ſciens de voto caſtitatis, approbauit, & conſenſit in illo. Poſt aliquod tempus filia per ſe, & per ſuos confeſſores procurauit coram patre, vt operam daret, & media adhiberet, vt poſſet illa ingredi Religionem vbi votum caſtitatis emiſſum obſeruaret. Pater reſpondit reſolutè, quod illa viuente ſe patre non erat ingreſſura Religionem. Quo viſo, illa carens matre, & timens ſe poſt mortem patris manſuram ſolam abſque matre, & abſque perſona ſuam honeſtatem curante, vult ſtatim de præſenti contrahere matrimonium, & ad hoc contrahendum ab aliquibus ſollicitatur. Quæritur primo, an pater illius poſſit licitè illam matrimonio locare? Secundo, an illa poſſit licitè matrimonium contrahere, viſa reſiſtentia patris ad profitendum? Tertio, an poſt mortem patris teneatur intrare Religionem, vt in illa melius votum caſtitatis emiſſum obſeruet? Quarto, an hodie poſſit cum illa diſpenſari, vt nubat, viſa impoſſibilitate morali ad profitendum in Religione?

Ad primū dico: patrem iſtius puellæ ſcientem de voto filiæ, peccaturum mortaliter ſi ſtante prædicto voto eam velit matrimonio copulare. Conſtat clarè, quia in ea ſic maritanda eſt cauſa euidens vt filia violet votum caſtitatis: idque tum maximè, quia pater non habet poteſtatem irritandi hoc votum perſonale emiſſum à filia poſt annos pubertatis; vt omnes Doctores affirmant in materia de voto. Addo, quod cum pater in hoc voto conſenſerit, & ſciat filiam illud feciſſe intuitu Religionis, videtur teneri ſub eadem obligatione pec-

cati dotare filiam pro ingreſſu Monaſterij, ſi habet facultates, & diuitias vt poſsit illi dotem dare neceſſariam ad profitendum in Monaſterio. Qui enim conſentit in cauſa, conſentit in effectu, vel ſaltem in re annexa illi rei cui conſenſit. Iam vero ingreſſus Religionis eſt quid annexum vt votum caſtitatis melius ſeruetur. Addo quod pater non poteſt impedire ne filia intret Monaſterium, & in illo profiteatur: nam ſi id impediat, incurrit anathema poſitum à Concilio Tridentino *ſeſſ.25.c.18.de Regular.* contra impedientes virgines volentes intrare Religionem.

Ad ſecundùm dico. Quod quamuis pater iſtius fœminæ contradicat ingreſſui in Monaſterium, illa non poteſt hodie licitè matrimonium contrahere. Probatur primo, quia per matrimonium clarè violat votum caſtitatis, vt patet. Secundo, quia vnuſquiſque tenetur facere quantum in ſe eſt, vt ſeruet votum emiſſum: & in caſu quo votum emiſſum fuerit conditionale (vt fortè hoc fuit) tenetur ipſe facere ne poſita conditio ſua culpa eueniat, vt Doctores tradunt in materia de voto conditionali. Sed iſta fœmina poteſt expectare mutationem voluntatis paternæ, ſi illi dicatur quod peccat, & incurrit anathema Tridentini ſi impediat ingreſſum illius in Religionem. Poteſt item expectare mortem patris, vt illo mortuo intret liberè Religionem; ergo hæc duo tenetur expectare vt poſsit ſuum votum caſtitatis implere: votum enim caſtitatis valdè obligatorium eſt, & pro illo implendo debet fieri omnis diligentia poſsibilis. Neque nouum eſt vt quis pro obligatione conſeruandæ caſtitatis in non nubendo, teneatur expectare aliquod tempus, vel etiam mortem alterius abſtinendo à matrimonio. Sit primum exemplum. Quando duo coniuges ob diſcordias obtinent

nent à iudice Eccleſiaſtico ſententiam diuortij: ſic manentes ſeparati, vnus non poteſt ſecundum matrimonium contrahere, ſed debet expectare mortem alterius, vt poſsit nubere: ergo à ſimili, iſta fœmina habens vinculum voti ſimplicis, non poteſt nubere, cùm poſsit expectare mortem patris vt ſit Religioſa: maximè cum votum caſtitatis de ſe poſsit ſeruari extra Religionem; vt patet in multis (etiam coniugatis) qui illud ſeruant extra Religionem. Secundum exemplum ſit. Duo contraxerunt matrimonium ratum in facie Eccleſiæ coram Parocho. Eo ſic rato tantùm contracto, & non conſummato, alter illorum conuolauit ad Religionem. Et quamuis profeſsio ſolemnis Religionis dirimat matrimonium ratum ſolum: ille ex his duobus coniugibus, qui manſit in ſæculo non poteſt ſtatim ſecundo nubere, ſed debet expectare profeſsionem alterius vt poſsit nubere. Non eſt ergo nouum, vt obligetur quis expectare tempus, vel mortem alterius vt poſsit ſuæ obligationi ſatisfacere, ſi aliter illam non poteſt implere.

Ad tertium dico hanc fœminam ex vi ſui voti caſtitatis non teneri ingredi Religionem, vt in illa melius ſeruet votum caſtitatis emiſſum. Probo, quia imprimis votum caſtitatis ex ſe obligat tantùm ad caſtitatem ſeruandam, quæ poteſt ſeruari extra Religionem: neque tantum onus, quale eſt iugum Religionis obligat ex ſe vouentem ſolam caſtitatem. Sic tenet Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſput. 34. num. 3.* in ſimili ferè materia. Et probatur illo axiomate adducto ex Ariſtotele. Actus agentium non extenduntur vltra intentionem illorum, vt habetur in l. *non omnis, ff. ſi certum petatur.* Item non tenetur hæc fœmina intrare Religionem ex eo quod nimis deſideraret fieri Monialem, &

fecit votum caſtitatis intentione ſeruandi illud in Religione: nam habere deſiderium profitendi in Religione, vel habere intentionem ſeruandi caſtitatem in illa, non eſt vouere Religionem. Votum enim eſt promiſſio clara, & expreſſa facta Deo: & proinde ſolum deſiderium, vel intentio alicuius rei, non eſt votum, vt omnes Doctores dicunt in materia de voto: & proinde id quod dixi ſupra, debere hanc fœminam expectare mortem patris, vt ipſa poſſit implere ſuum votum intrando Religionem, dixi, non quod ad talem ingreſſum teneatur ex vi voti caſtitatis præcisè: ſed ex ſua intentione, quam formauit, & ob maiorem ſecuritatem, quam habere poteſt ſeruandi illud in Religione exiſtens.

Quartum quæſitum petit, an hæc fœmina hodie, viſa reſiſtentia patris poſſit habere aliquod remedium diſpenſationis, vt ſecum diſpenſetur pro matrimonio contrahendo? Ego ſaluo meliori iudicio, credo, quod ſi iſta fœmina certiſſimè ſciat, quod per mortem patris non debet habere hæreditatem, poſſeſſiones, nec pecunias quas poſſit donare Monaſterio pro ſui receptione ad dotem conſuetã Monialis, in tali caſu poterit Epiſcopus, vel confeſſor Regularis per ſua priuilegia diſpenſare vt poſſit matrimonium contrahere. Moueor, quia votum caſtitatis quod emiſit non fuit abſolutum, ſed conditionatum. Non enim dixit abſolutè, voueo caſtitatem, ſed animo addidit, in Religione ſeruandam: quod in rigore fuit conditio addita, ac ſi diceret, voueo caſtitatem ſi intrauero Religioné. Illa enim fatetur quod non voueret caſtitatem, niſi intra Religionem ſeruandam: ergo votum illius fuit conditionale, non abſolutum. Hic vero iterum inſeruit Maxima illa proximè citata, quod Actus agentium non extenduntur

duntur vltra intentionem illorum: ac proinde, ſi promiſit caſtitatem ſolum in Monaſterio ſeruandam, non promiſit caſtitatem abſolutè, ſed ſolum conditionatè, videlicet in Monaſterio. At iſta conditio intrandi Monaſterium eſt reddita impoſſibilis, vt ſupponimus, eo quòd illa per mortem patris non habet dotem ſoluendam Monaſterio pro ſui receptione ad habitum: ergo exiſtente hac conditione impoſſibilitata intrandi Monaſterium ſuum votum cõditionatum pendens ab iſta conditione impoſſibili, poterit faciliùs diſpẽſari. Quod autem votum caſtitatis, & quodcumque aliud reſeruatum Papæ, ſi ſit votum conditionale tantùm, careat reſeruatione, & poſſit diſpenſari ab Epiſcopo, vel ab habente ad id priuilegium, antequam conditio voti impleatur: tenet Sanchez *lib.*4. *Decalogi, cap.*40.*num.*99. pro qua opinione citat Toletum, Antonium Gomez, Petrum Ledeſma: & ait eſſe receptam à viris doctiſſimis. Idem tenet Vega Minimus 2.*p.Sum.*ver.*votum caſu* 10. & Villalobos 2.*part.tract.*34.*difficult.*36.*num.*10. & Leſſius *tom.de iuſtit. lib.*2.*cap.*40.*num.*131.§.*Verum & ſi:* quod citati Doctores probant ſufficiẽtibus fundamentis, quæ omitto breuitatis gratia. Et proinde poterit quis ſecurè tot, & talium Doctorum opinioni acquieſcere, vt credat quod Epiſcopus poſſit diſpenſare in voto conditionato iſtius fœminæ. Quod ſi Epiſcopus id poteſt, poſſunt etiam Confeſſores Regulares per priuilegium Martini V. conceſſum Patribus Benedictinis Montis Serrati, quod refert Sanchez *lib.*8. *de Matrim. diſput.*16.*num.*1. & Capuccinus *in ſuis Addit.ad compendium*, ver.*diſpenſatio, titulo ex priuilegijs ſancti Bernardi*, §. *Iulius* 2. per quod priuilegium conceditur dictis Patribus D. Benedicti facultas abſoluendi, & diſpenſandi cum ſæcularibus in caſibus, & votis Epiſcopis reſer-

uatis. Quo priuilegio gaudent omnes Mendicantes,& cæteri qui habent communicationem priuilegiorum cum dictis Patribus. Et per Bullam Cruciatæ poterit quilibet confeſſor approbatus, prædictum votum caſtitatis conditionatum,non diſpenſare, ſed commutare in fauorem Cruciatæ iniuncta ſufficienti eleemoſyna, vt notat Sanchez *cit. diſput.* 16. *n.* 2. & Vega *citato caſu* 10. & alij.

CASVS LI.

An poſſit Prælatus Regularis punire ſubditum ſuum culpatum ob peccatum nefandum.

QVidam Prouincialis viſitans ex officio Prouinciam inuenit ſubditum culpatum in crimine nefando, fecit proceſſum contra illum, eóque vocato dedit illi articulos culparum. Paulo poſt antequam illum puniret inuenit quod idem culpatus protulit ore quandam propoſitionem hæreticam in quadam occaſione eiuſdem criminis nefandi. Quæritur quid facere debeat Prouincialis circa hæc duo delicta ſubditi?

Primo dico,quod attinet ad propoſitionem hæreticam; non poſſe Prouincialem illum punire, imo nec citare vt audiatur, ſed debet illum ſtatim remittere ad Inquiſitores fidei, mittendo ad illos proceſſum illius delicti hæretici, ſi quem fecit, &c. ſpectantia ad illius probationem: ſic decreuit expreſsè D.Papa Paulus V.in Bulla propria cōceſſa Inquiſitoribus ſancti Officij anno 1606. Kalend. Septēbris,adhibitis grauiſſimis pœnis contra ſuperiores Religioſorum intromittentes ſe

vlterius

vlterius hac de re in ſuis ſubditis,eóſque non deferentes illico ad ſacrum tribunal: citat Valle de Empſalmis *fol.441. col.1. in fine.* Quod cum ſit Decretum Papæ, & adeo clarum, non eſt quod circa illud aliquid addamus.

Tota dubitatio eſt de alio delicto iſtius ſubditi, videlicet nefando. Primo enim quæritur, an poſsit Prælatus Regularis in hoc Regno Portugalliæ ſuum ſubditum propter illud punire; conſtat enim Inquiſitores fidei in hoc Regno habere priuilegium conceſſum à Gregorio XIII. per quod inquirunt, & puniunt crimen nefandum, & proinde videtur illis hoc crimen reſeruari, ita vt Prælati Regulares non poſſint illud in ſuis ſubditis punire. Et quidem Valle de Empſalmis *ſect. 3. cap.1. num.* 14. citans illam Bullam Gregor. XIII. ait in illa concedi Inquiſitoribus pleniſſimam poteſtatem puniendi hoc crimen etiam priuatiuè ad omnes alios iudices, & ſuperiores Eccleſiaſticos, cumulatiuè tamen ad ſæculares poteſtates. Quibus verbis clarè innuit alios Iudices Eccleſiaſticos etiam Epiſcopos reſpectu Clericorum,& Prælatos Regulares circa ſuos ſubditos nó poſſe cognoſcere de crimine nefando,cum dicat id concedi Inquiſitoribus priuatiuè, id eſt, priuando iudices Eccleſiaſticos iuriſdictione ad cognoſcendum de illo. Mitius tamen in hac materia locutus eſt, ac ſenſit Pater Frater Antonius de Souſa in ſuo libro *de ſollicitatione fœminarum in confeſſionis Sacramento,tract.2.cap.2.num.*23. vbi cùm ſit Conſiliarius ſupremi Tribunalis ſancti Officij, clarè dicit poſſe Prælatos Regulares contra ſuos ſubditos in hoc crimine procedere, & ſententiam diffinitiuam ferre: dicens quod in commiſſione citata facta à Papa Inquiſitoribus,non coarctatur poteſtas ordinaria Prælatorum

latorum ad puniendum hoc crimen: ſicut non coarctatur poteſtas iudicum ſæcularium, qui non obſtante citata Bulla quotidie de hoc delicto cognoſcunt, & illud puniunt: in quo Prælati Regulares non debent eſſe peioris conditionis quam poteſtas ſæcularis, & proinde ait Pater Souza hoc crimen hodie eſſe mixti fori, & reuera ex tenore commiſsionis factæ à Gregorio XIII. Inquiſitoribus ad cognoſcendum de nefando, quam tranſcribit idem Valle citato *cap.1. n.16.* nullum verbum ponitur ex quo colligatur hoc illis concedi priuatiuè, priuando Prælatos alios Eccleſiaſticos iuriſdictione ordinaria ad cognoſcendum de illo. Sed ſolum colligitur quod Papa hoc concedit dictis Inquiſitoribus cumulatiuè, vnde non priuantur Prælati Eccleſiaſtici ad cognoſcendum de eodem nefando, & illo puniendo. Et confirmat idem Pater id ipſum hac ratione, quia ſcilicet crimen nefandum non eſt ſuſpectum de fide vt ſoli Inquiſitores de illo poſsint cognoſcere. Si enim hoc crimen eſſet ſuſpectum de fide, non poſſent vllo modo iudices ſæculares de illo cognoſcere. Idem tenet D. Archiepiſcopus Cunha *in lib. de ſollicitat. fœminarum in confeſſ. quæſt. 2. num.19.* dicens poſſe Epiſcopos punire hoc crimen præuenta cauſa.

Quo ſuppoſito manet clarum, quòd poteſt Prælatus Regularis hodie præuentâ cauſa punire hoc crimen in ſuo ſubdito, nec teneri illũ deferre ad ſacrum tribunal pro hoc delicto. Vt autem euitentur dubia, quando nam in crimine mixti fori dicatur cauſa præuenta iam in priori Prælato præueniente: dico quòd per ſolam citationem rei præuenitur cauſa; ſic habetur expreſsè in cap. *Gratum gerimus, de offic. & poteſt. iudicis deleg.* & tenent Riccius *4. part. Deciſionum, deciſ.1148.* citâs alios. Et Prælatus Regularis, de quo agimus iam,

citauit

citauit iſtum reum. Item quòd etiam non citato reó, ſed per ſolam inquiſitionem factam contra illum præueniatur cauſa, habetur *in lib. 2. Ordinat. iſtius Regni, tit. 9. §. 3.* & Cunha *cit. lib. quæſt. 3. num.* 13. loquens de alia cauſa præuenta pertinente ad ſanctum Officium, quæ eſt ſimilis iſti. At Prouincialis, de quo agimus iam fecit inquiſitionem particularem circa crimen nefandum iſtius Religioſi: ergo iam præuenit cauſam, & proinde poteſt illum punire, non obſtante quod aliàs habet crimen hæreſis deferendum ad ſanctum Officium eo modo quo ſupra dixi. Et proinde poteſt Prælatus Regularis talem ſubditum carceri mancipare, paratus tamen illum reddere Inquiſitoribus, ſi illum repoſcant, puniendum ob delictum fidei. Neque his à nobis dictis obſtat, quòd iſte Religioſus dixit hanc propoſitionem hæreticam in occaſione patrandi criminis nefandi: hanc enim dixiſſe in illa occaſione, non mutat naturam peccati nefandi, neque aufert à Prælato Regulari ſuam poteſtatem ordinariam puniendi hoc crimen nefandum: & proinde ſatisfacit ſuæ obligationi denunciando de illo, & mittendo proceſſum de hæreſi ad Inquiſitores, interim puniendo nefandum ſicut poteſt.

CASVS LII.

Priuilegia viuæ vocis oraculo.

DOminus Papa Gregorius XV. reuocauit omnia priuilegia conceſſa cunctis Religionibus viuæ vocis oraculo. Quo non obſtante Papa D. Vrbanus

nus VIII. eadem priuilegia viuæ vocis oraculo conceſſa reualidauit, & confirmauit Religioni Societatis IESV, anno 624. 19. die Aprilis: idque confirmauit abſolutè, ſine vlla clauſula excluſiua cæterarum Religionum. De hoc, ſcripto ſuo teſtimonium perhibuerunt quidam Pater Prouincialis, & alius Pater grauis eiuſdem Societatis, quorum teſtimonia manu propria ſubſcripta ego vidi. Vnde non poteſt eſſe dubium quod cæteri communicantes in priuilegiis cum Patribus eiuſdem Societatis IESV, gaudeant priuilegiis ſibi conceſſis per viuæ vocis oraculum. Sub cenſura, &c.

Omnia ſupradicta in hoc libro ſubijcio cenſuræ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & correctioni rectiſſimi Tribunalis Sancti Officij.

Frater LAVRENTIVS DE PORTEL.

LAVS DEO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX RERVM NOTABILIVM, QVÆ CONTINENTVR IN HOC LIBRO.

A

ABBATISSA poteſt eſſe Monialis, quæ eſt illegitima, idque ſine diſpenſatione Prælati. fol. 766. toto caſu 25. Poteſt etiam Bigama eſſe Abbatiſſa. fol. 769. num. 4

Abbatiſſa poteſt eligi Monialis attingens tantum annum quadrageſimum, licet non habeat illum completum. fol. 97. & ſeq.

Abbatiſſa an poſſit alienare rem relictam Monaſterio cum clauſula ne vnquam alienetur, ſi res eſt hodie inutilis, cum licentia debita. fol. 126. & ſeqq. & ibi ponuntur inſeruientia pro alienatione rerum Eccleſiæ.

Abbatiſſa dans profeſſionem Nouitiæ non admonito prius Epiſcopo iuxta Decretum Tridentini, poteſt puniri ab Ordinario, ſed tamen profeſſio facta valida eſt. fol. 64

Abſolutio, vel diſpenſatio Epiſcopi conferentis Ordines, vel Prælati in Capitulo Prouinciali, quid operetur

fetur circa præſentes. fol.3.& ſeqq.
Abortum cauſans, quando ſe debeat reputare irregularem.fol.681. & ſeqq. Et huius occaſione dicitur quòd anima fœminæ non infunditur die octuageſima, vt opinio populi dicit, ſed die quinquageſima, & aliquando ante. fol.79
Actus actiuorum quando intelligantur fieri vltra intentionem agentis. fol.702.n.4
Actus agentis præſumitur fieri eo modo, quo eſt vtilior agenti; idque pro obligatione ſcrupuloſi. fol.444
Actus de ſe nullus, factus cum prauo animo punibilis eſt. fol.101
Adulterium an committat fœmina, quæ à parte rei eſt vxorata, ſed nullſiter ob impedimentum. fol.874
Aduocatus dandus eſt reo Religioſo: & an dandus ſit Aduocatus ſæcularis ſi petat. fol.209
Aduocatus non dicitur qui domi ſuæ conſulit.fol.755. num.2
Arrhas quomodo amittat mulier non tradens dotem marito. fol.721
de Alienatione rei Eccleſiaſticæ apud Moniales. fol. 126
Appellare poteſt quilibet de Capitulo pro bono communi, & etiam pro bono particulari. fol.92
Appellatio à grauamine, vel ab interlocutoria facienda eſt in ſcriptis, & exprimi debet cauſa appellationis. fol.136.n.2
Appellatio, & recuſatio in quo differant. fol.168.n.3. & an recuſatio poni debeat in ſcriptis. fol.172.n.6
Appellationem, & recuſationem friuolam poteſt iudex per ſe ſolum reiicere. fol.171
Appellatio friuola quæ ſit,fol.151.& à lege,vel ſtatuto

to non poteſt appellari. ibid.
Appellatio poteſt fieri facto ſine verbis, arrepto itinere ad ſuperiorem, ſi verbo non admittatur. fol. 617

B

BEneficium, vel officiũ prius obtentum nulliter, ob impedimentum annullans collationem, quomodo poſſit reualidari ſine noua collatione, f. 3. & ſeqq.
Beneficium iam poſſeſſum non admittitur per irregularitatem ſuperuenientem: & an poſſint renunciari, vel poſſint fructus percipi. fol. 682. & ſeqq.
Baptiſmus datus à Clerico Iudæo, an poſſit reiterari, fol. 221. toto caſu 28. & multa dubia inde orta.
Baptizatus nulliter detecto errore cogendus eſt profiteri legem Euangelicam, & iterum baptizari. f. 240
Bigamus ſi ordinetur, & celebret quas pœnas incurrat. fol. 16. & ſeqq.
Bulla Pij V. concedens Religioſis multa priuilegia non eſt reuocata per Gregorium XIII. f. 490. n. 6
Bulla Pij V. de cenſibus, an obliget in Hiſpania, maximè quando emitur cenſus non numerata pecunia, fol. 711. & ſeq. Et alia ibid. de cenſibus.
Bulla Papæ Miſſa ad vnum Regnum quando obliget in aliis Regnis. f. 518. & ſimiliter de epiſtola Papæ quando obliget vbique. ibid.

C

CAnonica portio, ſeu quarta funeralis, de quibus ſit ſoluenda. fol. 387. & ſeq.
Non poſſunt Clerici obligare hæredes defuncti ſepulti apud Religioſos, vt tot officia, vel Miſſas faciant

ã

celebrari in Eccleſia Parochiali, quot defunctus dici iuſſit in Monaſterio in quo fuit ſepultus. fol.388. & ſeqq.

Capitulum Sede vacante ſuccedit in omni iuriſdictione, quam habebat Epiſcopus mortuus etiam à Concilio Tridentino. fol.410.n.1

Cauſa ceſſante ceſſat effectus, quomodo intelligitur. fol.469

Cauſa commiſſa alicui cenſentur committi omnia neceſſaria ad executionem cauſæ. fol.168

Captiui remigantes in triremibus Turcarum, qui ſunt Catholici, & hi remigant contra Chriſtianos non peccant, neque ſunt excommunicati. fol.371.n.6

Clauſula iſta, Aliter non fiat, vel nullus faciat, an annullet actum. fol.507

Clerici vocabulum aliquando comprehendit Religioſos. fol.276

Conditio & modus in quo differant in donationibus, & contractibus. prima part.tot.caſ.3

Conatus ſolus ad crimen effectu per accidens non ſecuto, an ſit puniendus pœna ordinaria. fol. 200. & ſeqq.

Concilio generali non derogatur per derogationem generalem Bullæ Papalis, niſi id Papa exprimat. fol. 463

Confirmatio ſtatuti facta à Papa in forma communi, ſi non addat, ex certa ſcientia, nullum robur addit ſtatuto confirmato præter antiquum. fol.452

Confeſſor Regularis approbatus, & à Prælato iuſſus nè audiat confeſſiones, peccat, ſed confeſſiones validæ ſunt. fol.63

Confeſſio rei facta per metum, fraudem, & inuoluntariè illi non nocet in iudicio. fol. 214. & tot. caſ.23.

caſ.23. fol.465

Confeſſores electi ab vno Prouinciali ex compromiſſione Diffinitorij in Ordine Minorum, an fuerint validè electi. fol.503.& ſeqq.

Conceptio B. Mariæ liberatur ab aliquibus calumniis cuiuſdam Doctoris. fol.533. & multis ſequentibus. & multa circa illam.

Illius feſtum eſt ab Eccleſia canonizatum. fol.558. Et quid ſit canonicare Sanctum, vel canonizare feſtum. ibid.

Lutherus & Eraſmus illam eſſe immaculatam dixerunt. fol.565

Illius diffinitionem petere à Summ.Pontifice eſt zelus fidei. fol.570. n.34. & ſeqq. & quam authoritatem habeant Laminæ repertæ in Monte ſancto Granatæ loquentes de Conceptione immaculata. fol.573. & ſeqq.

Eſt materia voti & iuramenti, dicere: Voueo me defenſurum, & confeſſurum quod Deiparæ Conceptio fuerit immaculata. fol.536. tota ibi quæſtione de hoc per numeros 7. & quæ conditiones requirantur ad materiam voti, & iuramenti, ibidem num.2

Cenſus emptus abſque conditionibus requiſitis in Bulla Pij V.quomodo ſit validus in foro conſcientiæ,ſi aliàs ſeruentur conditiones iuris naturalis, & iuſtitiæ. fol.704.& ſeq.

Commendam vendere non eſt materia ſimoniæ. fol. 718.

Contractum faciens bona fide, ſi reperiatur quod ſit contractus vſurarius,quid facere debet,vel quid recipiet. fol.710.n.4

Conſuetudo quid debeat habere, vt habeat vim legis.

fol.336.n.13. Et aliqua poteſt ſeruari Romæ, quæ non obligat in Hiſpania. fol.554

Conſeruator eſſe poteſt Prælatus Regularis Conuentualis, vt Goardianus, & ſimiles. fol.482.n.1.& ſeqq.

Crimen quod erat occultum, ſi licitè, vel illicitè fiat publicum, poteſt ac debet puniri. fol.178

Crimen occultum non poteſt Prælatus punire iuridicè. fol.213

Crimen committens ob quod imponitur pœna amiſſionis officij vel beneficij, non perdit officium, vel beneficium donec per ſententiam iudicis declaretur. fol.499

D

Debita contracta à Prælato, vel Prælata præcedente, pro bono communi monaſterij, ſoluere tenetur Prælatus ſuccedens. f.823.n.2.& 3.& quando tenentur ſoluere debita contracta à ſubdito. ibid.

Defenſio naturalis quomodo poſſit fieri inculpatæ, & de moderamine inculpatæ tutelæ. fol.633.n.13

Dicenti ſe habere commiſsionem ad aliquid agendum quod aliàs ex officio non poteſt, credendum non eſt niſi literas commiſsionis oſtendat. fol.820.n.5

Denunciare iuſſus in termino certo quomodo debeat computare dies mandati. fol.866

Diſpenſare poteſt Prouincialis cum ſubdito irregulari ex homicidio voluntario notorio. fol.689. & ſeqq. etiamſi fuerit propter abortum fœtus animati. Et poſſunt hoc alteri ſubdito committere. fol.694. Et data hæc diſpenſatio in Capitulo in communi valet. num.7

Diſpenſatio obtenta à Papa pro irregulari homicida

Clerici valida eſt, etiamſi homicida non expreſſerit quod Clericum occiderit. fol.690.n.3

Diſpenſatio vt vir nobilis nubat cum conſanguinea, eo quod omnes fœminæ nobiles in ſuo oppido paruo ſibi æquales ſint ſuæ conſanguineæ, eſt valida, etiamſi vna, vel altera oppidi non ſint conſanguineæ. fol.647. & alia ſimilia. fol.655.& ſeq.

Quando ſit facienda expreſsio copulæ inter conſanguineos pro Diſpenſatione impetranda. f.641. Et quando ſit exprimenda copula habita inter conſanguineos cum ſpe facilius impetrandæ Diſpenſationis. fol.648.& ſeq.

Quando in impetratione Diſpenſationis narrantur aliquæ cauſæ veræ ob quas ſolet diſpenſari, licet ſimul narretur aliquid falſum, Diſpenſatio tenet.fol. 654.cum ſeq. & antecedentibus:& multa alia de diſpenſatione toto illo caſu 8.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Clerico irregulari ſecreto ob homicidium caſuale. f.685. n.5. & quid de Commiſſario generali Cruciatæ in Portugallia. ibid.

Diſpenſator an teneatur ſemper imponere pœnitentiam diſpenſato. fol.8.& ſeqq.

Diſpenſare non poſſunt Regulas per ſua priuilegia cum bigamo Clerico vt ordinetur, vel vt miniſtret neque cum homicida ſæculari. fol.10.& ſeqq.

Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vel Prælatus Regularis in eo quod Papa noluit diſpenſare, ſi alias id poſsit Epiſcopus, vel Prælatus per ſua priuilegia. fol.20. num.7

Diſpenſare non poteſt Prælatus Regularis cum nouitio irregulari dum nouitius eſt. fol.26

Diſpenſatus legitimè in aliquo, repudians apud ſe tan-

tum diſpenſationem, poteſt poſtea eadem vti, ſine nouo recurſu ad diſpenſantem. fol.346

Diſpenſare poſſunt Epiſcopi,& Regulares per ſua priuilegia cum ſæcularibus in voto aliàs Papæ reſeruato, ſi tale votum non ſit abſolutum, ſed ſolum conditionatum.

Dolus quid ſit, & quomodo electionem annullet. fol.312

Dominium in re emphyteutica eſt duplex, directum, & vtile: & quid ſit vtrumque. fol.740.n.2

Diuortium factum inter coniuges facit reuocari donationes inter illos. fol.723.n.6

Vide. fol.723.n.6

Donatio quando ſit conditionalis, quando vero modalis. fol.283.à n.2.& ſeqq.

Donatio poteſt fieri per epiſtolam miſſiuam. fol. 609. & toto caſu 3. alia de donatione cauſa dotis, n. 3. & ſeqq.

Donatio acceptata, & poſſeſſa, non poteſt reuocari, & alia de donatione. fol.698. n.2. & fol.703. n.5. & fol.812.n.1.& 2

Donans pro cauſa pia cenſetur donare irreuocabiliter. fol.813.& quando poſſit reuocari donatio. fol.814. num.2

Donatio omnium bonorum, quæ habet donator, quomodo ſit licita: & quod in donatione attendi debet animus, & intentio donantis, & alia de donationibus. fol.888.n.1.& ſeqq.

E

ELectio in qua quis dat ſuffragium ſine vllo diſcurſu, vel per errorem non valet. fol.81.& ſeqq.

Electio Abbatiſſæ facta à Prælato Regulari ſine ſchedulis obſignatis, valida eſt. fol.102.& ſeqq.

Vocati ad electionem, & nolentes venire renunciare cenſentur ſuo ſuffragio, nec viciant electionem. fol.249.num.4

Pro numero computandorum ſuffragiorum in electione, vide duos caſus. fol.255.n.12.& 13

Electio non poteſt coarctari ad duos, vel tres tantum. fol.895

Eligendi poteſtas, & conſuetudo poteſt obtineri per trinum actum dandi ſuffragium. fol.263

In electionibus etiam Regularium, poteſt dari ſuffragium ab abſente per procuratorem. ibid.

Electus concorditer, ſi ante confirmationem inueniatur culpatus, poteſt reprobari. fol.17

Electionis ſcrutatores quando res dubia fuerit de numero ſuffragantium, poſſunt iurare quot fuerint ſuffragia. fol.302.n.1

Electio publicanda eſt ſtatim poſt factum ſcrutinium. fol.305.n.3

Electus ſi ſit indignus, non notorius, debet prius audiri antequam excludatur. fol.306.& ſeq.

Eligentes indignum priuantur iure eligendi pro illa vice. fol.307.& ſeq.

Electus minus dignus, debet confirmari etiamſi ſint alij digniores. fol.308. Et ibidem dicitur quod electus per electionem habet ius ad rem.

Electionis præſes non poteſt reiicere illum cui electores dant ſuffragia niſi ſit indignus, & illum prius audiat. fol.417.n.1

Error quomodo annullet electionem. fol.313.& ibid. dicitur quod errans non conſentit.

Edicto publicato quod dabitur beneficium digniori

examinato,hic dandum ſub pœna peccati mortalis. fol.673. & ſeqq.
Emphyteuſis nominatio cum tranſlatione dominij, & reſeruatione fructuum eſt irreuocabilis:ſecus ſi fiat ſine his conditionibus. fol.738.n.1
Epiſcopus an poſsit diſpēſare in Bigamia.f.16.& ſeqq.
Epiſcopus diſpenſat in impedimentis dirimentibus matrimonium ſi ſunt occulta,cum aliis circumſtantiis. ibid.
Poteſt excommunicare Religioſum Prælatum pro cauſa matrimoniali notitiæ. fol.19.& ſeq.
Epiſcopi olim multa inferebant grauamina Religioſis,propter quæ Eccleſia Religioſis conceſsit exemptionem ab illorum iuriſdictione. fol.400.& ſeqq.
Epiſcopus non poteſt facere teſtamentum de rebus acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis ſine expreſſa licentia Papæ.fol.596.num.2.Et quid poſsint donare in morte. ibid.
Epiſcopus ſucceſſor non eſt hæres anteceſſoris, neque illi ſuccedit vt hæres. ibidem. Nec tenetur ſoluere debita relicta à ſuo anteceſſore, niſi fuerint facta pro bono communi ſuæ Eccleſiæ. fol. 599. num.5. & ſeqq.
Epiſcopus poteſt facere celebrari in ſuo Oratorio domus ſuæ.fol.746.num.3. Et an poſsit concedere licentiam vt hodie quis celebret in Oratorio domus ſæcularis. ibid.
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſubdito exiſtens extra ſuam diœceſem. Et poteſt cum eodem diſpenſare in aliquibus deductis ad forum contentioſum à Tridentino prohibitis, poſtquam tamen finitum eſt iudicium contentioſum. fol.871.n.6
Excommunicare non poteſt Parochus ſuum Parochianum.

num. fol.784.n.2

Duo excommunicati Clerici percuſſores quando ſe poſsint adinuicem abſoluere licitè, & validè,ſi ſunt ſecreti. fol.507.& ſeq.maximè à n.3.& 6

Excommunicatus an poſsit abſolui à confeſſore extra Sacramentum Pœnitentiæ. 511.n.5

Excommunicatio poſita contra ſcientes, vel detinentes rem certam, non ligat illos, qui noluerit ligari impetrans excommunicationem. fol.516

Excommunicatus quando poſsit ſepeliri in loco ſacro, & quando poſsint pro illo Miſſæ celebrari. fol.657. toto caſu 10. Et quomodo vitari debeat.

Excommunicatus ſi moriatur cum vera contritione carens copia confeſſoris, poteſt ſaluari,non obſtante excommunicatione. fol.672

Euchariſtiam poſſunt miniſtrare aliqui Religioſi ſæcularibus etiam extra ſuos Conuentus,in Oratoriis priuatis.fol.844.& ſeqq. Excepto die Paſchæ,& articulo mortis.

Quomodo, & quando Conuentus teneatur dare expenſas ad litem Religioſo litiganti contra Prælatum: vel pater filio,vel maritus vxori.f.825.& toto illo caſu 36

F

FActa contra legem prohibentem quando valeant. fol.63.n.8. & fol.100

Filiusfamilias habet dominium peculij aduentitij, viuente patre: non vero vſumfructum. fol.7.& ſeq.

Filius quomodo peccet non obediens patri ſuadenti matrimonium particulare,vel nubens contra patris voluntatem. fol.619.n.2

Filius patri iniuriam notabilem faciens poteſt à patre exhæredari, & quomodo id faciendum. fol.619. & ſeq. per totum illum caſum.
Fiſcus ſoluere tenetur debita, quæ antea debebat confiſcatus Reus, neque Reus tenetur illa ſoluere poſtea veniens in pinguiorem fortunam. fol. 877. & alia ibidem de hoc.
Fuga quando faciat probationem contra Reum fugientem. fol.231
Furtum rei paruæ quando ſit peccatum mortale. fol. 756
Forma actus quando ſit dicenda ſubſtantialis, quando vero accidentalis. fol.456

G

GOardianus in Ordine Minorum ſi poſſit eſſe vltra tres annos, & octo menſes. fol. 414. toto caſu 15

H

HOmicida voluntarius Regularis an poſſit diſpenſari à ſuo Prælato ſi delictum fuit occultum. Et quid requiratur vt homicidium ſit voluntarium, & de homicidio caſuali. fol.20.& ſeqq.
de alio Homicidio caſuali. ibid.
alia de Homicidio voluntario. fol. 685. & fol. 734. num. 1
Hæres conſanguineus renuncians hæreditati non tenetur ſoluere debita defuncti. fol.101

Igno

I.

IGnorantia facti quando detur. fol.219

Ignorantia excommunicationis poſitæ contra violantes præceptum naturale, excuſat non à peccato, ſed à cenſura. fol.376

vna Iniuria compenſatur per aliam iniuriam in foro externo ita vt deobliget à reſtitutione,& venia petenda, non vero à peccato. fol.624.& ſeqq.

Iniuriam prior inferens tenetur veniam petere ab iniuriato, quando ambo fecerunt iniuriam æqualiter. Si verò inæqualiter ſe iniuriarunt, debet prior veniam petere, qui grauius offendit. fol.625.& 733

Quæ liceant, vel non liceant homini iniuriato quoad offenſæ remiſſionem, vel admiſſionem ad antiquam amicitiam. fol.625

Prius Iniuriatus ſi repercutiat minus punitur. fol.831

Illegitimus in Congregatione ſancti Ioannis Euangeliſtæ in Portugallia per ſolam profeſſionem, diſpenſatus manet, non ſolum quoad Ordines, ſed etiam quoad officia, & dignitates Ordinis. fol. 767. & idem dices de Religioſis communicantibus in priuilegiis cum prædicta Congregatione. ibid.

Impedimentum dirimens matrimonium, ignoratum à coniugibus, deprehenſum à confeſſario intra confeſsionem, quomodo ſit curandum. fol.862

Irregularitas poſita propter delictum non incurritur ſi adſit bona fides. fol.853

Irregularitatem quando incurrat habens curam ægroti ob negligentiam applicandi remedia eidem. fol. 760.& alia ibi de irregularitate caſu 23. & fol.761

Irregularitas in ſuſceptione, vel exercitio Ordinum excuſatur ob bonam fidem. fol.864

Irregu

Irregularitas non orta ex delicto incurritur etiamſi ignoretur, & actus fiat bona fide. fol.19
Iudex ſæcularis quando poſsit obuiare mandato Epiſcopi. fol.99
Iudex ad quem appellatur debet citare, vel audire iudicem à quo, & ſine proceſſu prioris iudicis nihil poteſt innouare contra iudicem à quo. fol.140
Iudex ſuperior non poteſt auocare ad ſe cauſam ex prima inſtantia tollendo illam de manu inferioris Prælati ante appellationem. fol.142
Iudex iniuriatus ab aliquo particulari, an poſsit facere proceſſum, & punire ſe iniuriantem. fol.168
Iudex in foro conſcientiæ poteſt conſilium dare reo pro ſua defenſione. fol.751. & qui prius dedit conſilium reo in ſecreto, poteſt in foro interno, eſſe iudex eiuſdem, ibidem. Et alia de aduocato. Et poteſt iudex hodie iudicare ſecundum vnam opinionem probabilem, & manè ſecundum aliam opinionem oppoſitam probabilem. fol.752
Iuramentum de ſemper defendenda Deipara à peccato originali eſt pium, & licitum. fol.540
Iuramentum non obligat cum præiudicio tertij. fol. 309
Iuramentum, vel votum filij quomodo poſsit pater irritare. fol.650
à Iure communi non eſt recedendum, niſi quoad ea quæ inueniuntur excepta. fol.837
Iuriſdictio poteſt committi per coniecturas. fol. 453. & ſeqq.
Ius patronatus pro aliquo Conuentu Religioſorum quid requirat. f.426. toto caſu 17. Et illud non poſſunt dare Fratres Minores in ſuis Eccleſiis, niſi cum talibus concurrentibus. ibidem n. 1. Poteſt tamen
Prouin

Prouincialis conſentire. ibid.
Ingreſſus fœminarum in clauſuram virorum quas conditiones habere debet. fol.835.& ſeq.
Ingredi non poſſunt fœminæ in Monaſteria virorum, ſolum ad videndum ornatum clauſtri in feſtis, ſine alia conditione ex aſſignatis à Papa. fol.834. & per totum caſum 38

L

Legata pia relicta in teſtamento alias nullo, ſunt valida,& quæ ſint legata pia.fol.801. Et pro legato relicto Minoritæ fratri, vide fol.473.n.2
Legatum quando ſit dicendum conditionale, quando modale. fol.270. & fol.286.285. & fol.292. & fol. 478
Legatum alicui ſi nupſerit, vel ſi filios habeat, non perditur ſi intret Religionem. fol.271. & alia. ibid. de materia legati.
Lex quomodo dicatur ceſſare ceſſante cauſa, ſeu fine legis. fol.132
Prælati Regulares non tenentur iudicare cauſas ſubditorum ſecundum leges ſæculares. fol.180.& ſeq.
Legis declaratio quotuplex ſit. fol.336.n.12.& 14
Quando duæ leges ſunt contrariæ, ſecunda reuocat priorem. fol.379
Lex Papalis vt obliget quomodo debet publicari,quomodo de illa poſsit ſupplicari ad Papam.fol.527. & quomodo poſsit extendi de vno caſu ad alium ſimilem, ibid.n.16. & legis explicatio pendet ex procemio legis. num.17
Lex Eccleſiæ per quot annos poſsit abrogari,& qualis debeat eſſe conſuetudo vt ipſam abroget. f.838.n.4.

Expreſſum

Expreſſum in lege facit ceſſare præſumptum,ſeu omiſſum in illa. fol.894

Licentia data, vel confirmata ab vno Collectore Apoſtolico non expirat poſt egreſſum illius à regno, finito officio. fol.817.& ſeq.n.1

Licentia data ab vno Prælato Regulari, & poſtea confirmata ab eodem Domino Collectore, non poteſt amplius reuocari à Prælato, qui prius dedit, vel à ſuperiore dantis. fol.819.n.3

Licentia tacita habetur pro expreſſa. fol.883

M

MAndans aliquid fieri,quando teneatur reſtituere damnũ ſecutum ex mandato.fol.773. & ſeqq.

Maria Deipara, & omnes Apoſtoli baptizati ſunt baptiſmo Chriſti D. antequam ſacram Euchariſtiam receperint. fol.234. vide etiam fol.542

Metus cadens in virum conſtantem quando fiat. fol. 367.& ſeqq.

Metus annullat electionem ſi fiat cum precibus importunis à viro graui, & Prælato,&c. fol.420.n.4

Metus reuerentialis ſufficit ad annullandam profeſſionem,& alia de metu circa profeſſionem. fol.804.& ſeqq. & fol.62.n.6

Minorita Frater quomodo poſſit habere legatum annuum pecuniarum. fol.475.n.3

Miracula facta ob defenſionem Deiparæ à peccato originali. fol.542

Matrimonium promittens fœminæ non poteſt licitè ingredi Religionem poſt matrimonium ſolum ratum cum illa. fol.662, num.2. & ſeqq. & alia ibi de deſlorante virginem.

Matrimonium ratum ſolum,an diſſoluatur per ingreſſum Congregationis ſancti Ioannis Euangeliſtæ in Portugallia. fol.664

Matrimonium non tenetur contrahere vir cum illa, quæ ſe paſſa eſt deflorari ſine vi, precibus, vel promiſſione, & alia ad hoc intentum. fol.606. toto caſu 2

Miſſæ relictæ à defuncto ſepulto apud Religioſos, ſi defunctus non declarauit locum vbi ſint dicendæ, debent dici in Conuentu, vbi defunctus ſepultus eſt. Et ibi dictæ ſunt vtiliores defuncto. fol.444

Miſſa ſicca an hodie dici poſſit extra mare ſine peccato. fol.770

Miſſam audire in propria Parochia non poteſt obligari Parochianus ſub cenſuris. fol.785.& ſeqq.

Moniales ſanctæ Claræ ſubditæ Epiſcopis an gaudeant priuilegiis, & indulgentiis conceſſis Ordini Minorum. fol.409.& 767

Monialis primæ Regulæ ſanctæ Claræ poteſt habere peculium annuum pecuniarum cum licentia Prælati.Et illæ in communi poſſunt habere annuos redditus. fol.462.n.1.& ſeqq.

Moniales ſanctæ Claræ ſubditæ Minoritis gaudent priuilegiis Minoritarum, ſiue illa ſint primo conceſſa Minoritis, ſiue ab illis participata. fol.767

Monialis dicens ſe non eſſe profeſſam, ſi intra clauſuram non habet libertatem vt ſe defendat, poteſt extrahi à Conuentu,& foris cauſam ſuam proſequi in loco tuto, & honeſto. fol.64

Monialis licitè exiens à clauſura,quomodo & quando tenetur redire ad illam. fol.98.& ſeqq.

Moniales conuenientius gubernantur per Prælatos Regu

Regulares,quam per Epiſcopos.fol.393. & toto illo caſu 13

N

NEgotiari an poſsit Clericus in mercaturis,ſaltem per alium. fol.885.& ſeqq.

Notarius Apoſtolicus Eccleſiaſticus non poteſt validè approbare teſtamentum in Portugallia. fol.793

Notorium delictum quando dicatur.fol.20. & quando dicatur Notoria Clerici percuſsio. fol.694

Nouitius poſt vltima vota ſibi data à Conuentu quomodo poſsit expelli. fol.18

Nouitius an teneatur prodere ſuum occultum defectum impedientem profeſsionem ſi interrogetur. fol.48.& ſeqq.

Nouitij profeſsio poteſt dilatari per ſex menſes vltra annum nouitiatus cum cauſa, & alia de anno nouitiatus. fol.342.toto caſu 7

O

OBligatio alicui rei annexa, ſi res alienetur tranſit cum re alienata. fol.870.& ſeq.

Occultum delictum ſi publicetur iuſtè,vel iniuſtè, poteſt ac debet puniri à Prælato in foro externo. fol. 151

Officium diuinum tenetur dicere Religioſus ſecundum conſuetudinem communem ſuæ Religionis. fol.782

Officium Conceptionis Deiparæ incipiens, *Sicut lilium*, quando incœperit, quis Author illius, & quæ priuilegia propter illud ſint conceſſa,& quæ indulgentiæ,

gentiæ, & alia de eodem. fol.776.caſ.28

Obedire an teneatur ſubditus in foro interno illi Prælato quem certo ſcit eſſe nulliter electum ob electionis nullitatem. fol.425

Opinio vnius tantum Doctoris, quando poſſit teneri contra multos alios oppoſitum dicentes. fol.643

Ordinatus bona fide, & non legitimus, non incurrit ſuſpenſionem. fol.244

Ordinari poteſt Clericus carens patrimonio, ſi aliquis illi promittat aliquem annuum redditum pro ſufficienti ſuſtentatione. fol.698.& ſeqq.

Ordines ſacros recipiens ſine interſtitiis peccat, ſed non incurrit ſuſpenſionem, neque irregularitatem. fol.850

Ordines ſacros extra tempora recipiens bona fide, vel ob defectum ætatis, & in illis miniſtrans bona fide, non incurrit ſuſpenſionem, neque irregularitatem. fol.852.& ſeqq.

Ordines minores omittens, & ſine illis recipiens tres ſacros, recipit verum characterem trium ſacrorum. Et an miniſtrans in ſacris ſine minoribus incurrat aliquam cenſuram, & alia ad hoc intentum. f.857.& ſeq. Et an Ordines minores ſint ſacramenta. fol.425

P

Papa aliquando aliqua concedit propter importunitatem, quæ poſtea reuocat, & emendat. fol.398. Et vide fol.359. quod Papa poteſt obliuiſci legem anteceſſoris.

Parochus non eſt propriè Prælatus, & non poteſt excommunicare. fol.768.& fol.784.n.2

Pater non tenetur ſoluere damna illata à filiofamilias, quorum pater cauſa non fuit. fol. 835. n.4. & poteſt filium verberare, & punire. fol. 622

Patrimonium ad cuius titulum Clericus ordinatur poteſt alienari, non obſtante Tridentino, ſi Clericus habet alia bona, vnde commodè viuat. fol. 280. & fol. 698.

Particula, *Et*, copulatiua, aliquando diſiunctiuè accipienda eſt. fol. 899. §. 2. Ad primum, & ſeq.

Peccata diſtinguuntur ex voluntate, & intentione operantis. fol. 875. & ſeqq.

Peccatum externum ſumit ſuam malitiam, & ſpeciem ab actu interno, licet opus externum ſit diſtinctæ ſpeciei. fol. 200. & ſeqq.

Faciens opus, quod à parte rei eſt peccatum m. putans tamen eſſe ſolum veniale, & non facturus ſi crederet eſſe mortale, peccat ſolum venialiter. fol. 755. toto caſu 22

Percuſſor Clerici notorius, quis dicatur, & quot teſtes ſint neceſſarij ad probandum notorium. f. 509

Percuſſor Clerici notorius poteſt abſolui per Bullam Cruciatæ, vel per priuilegia Regularium, etiam extra confeſsionem, data cautione, & ſatisfactione: & quæ requirantur ad iſtam ſatisfactionem. fol. 829. & toto caſu 37

Pompa funeralis defuncti, poteſt fieri de bonis quæ defunctus alias debebat, ſi non habet alia bona propria. fol. 729

Potens in maius quando intelligitur poſſe illud quod eſt minus. fol. 887

Præcedentia locorum inter Religioſos non eſt damnanda ex ſe. fol. 318. & ſeqq.

Præla

Prælatus eligi non poteſt, qui eſt omnino idiota. fol. 494.num.1. & ſeqq.
Prælatus Regularis præ morbo non potens viſitare Prouinciam poteſt inuitus amoueri ab officio. fol. 500
Prælatus Regularis poteſt punire ſubditum ob crimen nefandum. fol. 898. & ſeqq. Subditum verò culpatum de hæreſi non poteſt punire, ſed tantum ſtatim deferre ad DD. Inquiſitores. fol. 904. & ſeqq.
Prælatus recuſatus pro viſitatione poterit vices ſuas committere alicui delegato de conſenſu recuſatoris. fol. 165
Prælatus Regularis non poteſt dimittere Ordinario regimen alicuius Conuentus Monialium ſibi ſubditarum inconſulto Papa. fol. 86. & ſeqq. vſque ad finem.
Prælatus poteſt punire ſubditum ob delictum, quod fecit in alio regno, vel alio territorio. fol. 145. & ſeqq. & poteſt punire ſubditum delinquentem extra clauſtra ex ſolo proceſſu facto, & miſſo ab Epiſcopo, ſine eo quod Prouincialis faciat nouum proceſſum. fol. 147. & ſeqq.
Prouincialis poteſt dare votum pro Nouitio, vel pro Nouitia recipiendis ad profeſſionem. fol. 89. & pro Abbatiſſa. fol. 245. & fol. 260. toto caſu 30
Prouincialis non poteſt recuſari vt ſuſpectus ne viſitet Conuentum ex officio, vel ne præſideat electioni Abbatiſſæ aſſumptis teſtibus ad beneplacitum partium. fol. 155. & toto caſu 21
Prælatus generalis non poteſt eximere ſubditum quin obediat omnino ſuo Prælato locali. Neque poteſt

per ſe ſolum dare ſubdito priuilegium vt habeat votum in Capitulo. fol.523
inter Prælatum, & ſubditum an poſsit dari obligatio de iuſtitia. fol.174.& ſeqq.
Prælata, vel Prælatus ſucceſſor tenetur ſtare contractui facto per anteceſſorem ſi fuit factus pro bono communi Conuentus. Et tenetur ſoluere debita, quæ anteceſſor contraxit pro bono communi Conuentus. fol.890.& toto caſ.35
Præuenta cauſa quando dicatur à Prælato in delicto mixti fori. fol.908.& ſeqq.
Præſumptio vehemens quomodo vincatur à præſumptione violenta. fol.229.num.9.& ſeqq.
Quomodo poſſit probari quod præſumptio defuerit in aliquo actu. fol.218.& ſeq.n.3
Principali deſtructo quomodo intelligatur deſtrui acceſſorium:& quomodo acceſſorium pendeat à principali,& diſpoſitum in vno,cenſeatur diſpoſitum in alio. fol.848.& ſeqq.
Priuilegium Martini V. pro officio diuino non dicendo à Religioſis infirmis, & ſenibus Ordinis ſancti Hieronymi explicatur. fol.897. Vide etiam caſum vltimum iſtius lib.
Priuilegium etiam contra ius commune conceſſum toti alicui Religioni non eſt interpretandum ſtrictè, ſed amplè. Et in quo differat priuilegium à diſpenſatione. fol.899
Priuilegium Religioſorum vt perdatur per non vſum, requiruntur centum anni.fol.486.& quid de priuilegio conceſſo à Papa ſcienter cum præiudicio tertij. ibid.
Priuilegia data aliquibus Religioſis ob labores literarios,

rios;& ſimiles pro bono communi non ſunt taxanda. fol.531.n.18.& ſeq.

Priuilegio alicuius Religionis violato, debet Prælatus adire ſuum Conſeruatorem vt ſe defendat. fol. 784

Priuilegium non debet extendi ad ſimiles perſonas ob ſimilem rationem, maximè ſi reſultet præiudicium tertij. fol.331

Priuilegium quod vni Religioni primo conceſſum eſt, ſi communicatur alteri Religioni, fit ita proprium iſtius communicantis ac ſi illi primo fuiſſet conceſſum,& alia de hac materia.fol.375.& fol.766.& ſeqq.

Priuilegij forma ſi non ſeruetur, ipſum amittitur, & etiam per non vſum perditur. fol. 424. & ſeqq. Et quod tempus ad hoc ſufficiat.ibid. Et mutata materia priuilegij ipſum mutatur. ibid.& ſeqq.

Priuilegium prius inualidum in vna Religione reualidatur, ſi Papa poſterior confirmet priuilegia Ordinis Motu proprio, vel ex certa ſcientia. fol.491. num. 7. & quid requiratur vt priuilegium amittatur per non vſum. fol.493.num.9

Profeſſio facta ob ſolum metum reuerentialem, an poſſit annullari. fol.364

Profeſſus ad chorum an poſſit mutari ad ſtatum laicorum profeſſorum arbitrio Prælati. fol. 364. num. 11

Profeſſio excommunicati nominatim eſt valida. fol. 235.num.18. Imò & hæretici occulti,ibidem. Non vero eſt valida profeſſio hominis non baptizati. ibid.num.19. & ſeqq.

Profeſſio prius nulla quomodo poſſit conualeſcere ſi-

ne eo quod iterum fiat profeſſio. fol.4.& ſeqq.
Profeſſus tacens delictum in profeſſione an poſſit expelli ab ordine. fol. 46. & ſeqq. & de tacente morbum contagioſum in profeſſione. fol.48.& ſeqq.
Profeſſio facta ab excommunicato, & data ab excommunicato valida eſt. fol.64.& ſeqq.
Profeſſio illius qui habet debita eſt hodie valida. fol. 664
Promiſſio quomodo debeat fieri, & acceptari vt obliget in foro externo, fol. 764. & ibidem de re promiſſa vni Eccleſiæ quando poſſit dari alteri Eccleſiæ. fol.765.& ſeqq.

Q

QVarta funeralis non debetur Parochiæ, quando illi defunctus apud Religioſos ſepultus reliquit legatum æquiualens quartæ funerali. fol.478. & ſeqq. & alia ibi ſpectantia ad ſolutionem huius quartæ. Nec debetur de illis, quæ deferuntur poſt diem ſepulturæ. fol.488.vſque ad finem.
Quinquennium ad reclamandum contra valorem profeſsionis numerandum eſt à die profeſsionis, non vero à die notitiæ quam habuit profeſſus. fol.866. num.1. & ſeqq.

R

RAtihabitio veri domini poteſt reualidare donationem præteritam nullam. fol.614. & alia ad hoc ibidem.fol.615.& de actu facto ſub ſpe ratihabitionis de futuro.

Ratifi

Ratificatio ſubſequens reualidat actum præcedentem nullum. fol.187.& ſeqq.
Contenta in Regula Religionis an poſſint abrogari per præſumptionem. fol.433.n.1
Religio tota, nec Generalis ipſius poſſunt abrogare aliquod præceptum contentum in Regula, licet tale præceptum Regulæ non obliget ad veniale. fol. 435.num.3
Recuſari quando poſsit iudex habens ſimilem cauſam. fol.486.num.3. & vide fol.137. & ſeqq. de recuſatione.
Redditus annui computantur pro re immobili. fol. 472
Redditus annualis relictus Franciſcanis pro legato, non poteſt ab illis acceptari, nec vendi. fol. 30. & ſeqq.
Remittere aliquid eſt donatio. fol.724
Renunciatio officij, vel priuilegij fieri non poteſt, niſi coram illo qui dedit officium. fol.88.& ſeqq.
Per renunciationem legitimam amittitur ius antiquum, ita vt non poſſit renuncians ad illud redire ſine noua collatione. fol.89.n.6
Renunciare non poteſt quis priuilegio quod habet non ratione ſui, ſed ratione ſtatus. fol.94.n.9
Renunciatio debet eſſe voluntaria, non coacta. fol.343. fol.356. poſt initium. & fol.384.n.6. & ſeqq.
Renunciare dicitur is qui in iudicio facit actum contrarium ſuæ prætenſioni. fol.90. Et quod renuncians ſi reeligatur poſt renunciationem, validè eligitur. ibid.
Vnaquæque res tranſit cum onere ſuo, quomodo intelligatur. fol.871

Reſcriptum Papæ quando cenſeatur reuocare legem in communi. fol.807.& ſeqq.n.4

Reſcriptum vt cenſeatur ſubreptitium, vel obreptitium, quæ narratio falſi, aut taciturnitas veri requiratur. fol.808

Reſtituere an quis teneatur rem pignoratam, vel emptam à latrone cum amiſſione rei propriæ, ſeu cum damno. Et an tunc teneatur denunciare iuſſus ſub cenſura. fol.877.& ſeqq.

Reſtituenda quomodo ſit iniuria, maximè ſi iniuriatus ipſe ſit alias infamis. fol.831

Reſtituere non tenetur, qui miſit creditori rem debitam per Nuncium deſtinatum à creditore, ſi Nuncius fugit cum illa. Idem dic de re miſſa per famulum habitum pro valdè fideli, & hoc ſaltem in foro conſcientiæ. Et alij duo caſus boni per quos quis deobligatur à reſtitutione. fol.600

Reſtituere non tenetur, qui damnum dedit iuſtè. fol. 619. & ſeq.

Reſtituere tenetur deflorans virginem inuitam. fol. 732. num.1

Reſtituere quando quis teneatur damnum ſecutum ex ſuo mandato. fol.774.& ſeq.

Reſtitutionem in integrum poſſunt petere Religioſi læſi, etiamſi non appellauerint ſuo tempore, & hoc circa poſſeſſiones, & iura communia Conuentus. fol.300. & ſeq. & fol.431.n.4

Reſtituere quando tenetur aliquis impediens alium ab aſſecutione alicuius lucri. fol.798

Reuocare poteſt aliquis non ſolum verbo, ſed etiam facto. fol.30

Reuocare ſuum dictum quomodo quis poſſit. fol.24

Reus Religioſus an poſſit audiri de culpis grauibus verbo tenus, abſque ſcripto continente culpas. fol. 138.

Reo Religioſo in culpis grauibus non poteſt aſſignari tempus breue, vt 24. horarum vt reſpondeat. fol. 382. & ſeq. Nec poteſt citari ad locum non tutum, ſeu non commodum, vbi non habet defenſiones. fol. 384. n. 4. & tenetur iudex recipere teſtes à reo oblatos. ibid. n. 6. Et non poteſt renunciare ſuæ defenſioni in criminalibus. ibid. n. 6.

Per Rubricam affixam titulo Bullæ, ſeu Capitulo iuris explicatur, & declaratur textus, & contenta in illis. fol. 330.

S

Salomon ſaluatus eſt. fol. 575

Scriptura non eſt neceſſaria, niſi quando lex exprimit vt fiat in ſcriptis. fol. 170. & ſeq.

Scriptura vna dubia per aliam ſcripturam claram eiuſdem proceſſus explicanda eſt. fol. 453. & ſeq.

Sententia lata à Principe in vno caſu particulari habetur pro lege communi in ſuo regno. fol. 518.

Sepultura Eccleſiaſtica dari poteſt excommunicato non declarato, nec percuſſori Clerici notorio. Et alia de ſepultura danda in ſimilibus caſibus. fol. 667. & ſeqq. toto caſ. 10.

Sepultura vni prius iam data an poſſit alteri poſtea dari: & an ſepultura poſſit vendi. f. 447. toto caſ. 20.

Simonia eſt dare aliquid interceſſori, vt intercedat pro beneficio aſſequendo ſi præcedat pactum; idem pro aſſequendo officio, vel Ordinibus ſacris, & alia

de ſimonia, & de pœnis ſimoniaci eiuſque abſolutione. fol.687.n.8

Simoniam committit Prælatus ſi ſub pacto omittat punire ſubditum ob culpas cum pacto, vt in electione det ſuffragium Petro, verbi gratia. fol.435.n.5

Socius criminis quando poſsit eſſe teſtis. fol.196

Statutum non poteſt facere Religio annullans profeſſionem Nouitij exeuntis tempore nouitiatus cum licentia, & habitu, vt de morbo curetur in domo ſæculari. fol.507

Sponſalia iurata cum certa conditione, illa non impleta, non obligant. Idem ſi poſt ſponſalia alter ſponſus cognouit defectum alterius, quo prius cognito non promitteret. fol.644. toto caſu 6. & alia ibi circa ſponſalia.

Sponſalia iurata cum defloratione virginis, obligant virum nobilem, vt contrahat cum fœmina etiamſi ſit plebea, & ſibi inferior. fol.647. toto caſu 7

Sponſalitiam largitatem, ſeu donaria data à ſponſo ante matrimonium, quando amittat ſponſa. fol.815

Subſtitutiones factæ in teſtamentis contra profitentes in Religione euaneſcunt per profeſsionem. fol.279. num.11

Suffragium datum pro Nouitio quas conditiones requirat. fol.66.& ſeq.

Stylus Curiæ Romanæ an obliget vt lex in Hiſpania. fol.542.& ſeq.

T

TEmpus taxatum in lege poteſt Iudex pro cauſa aliquando prolongare. fol.348. Et quod Tempus

pus non currit impedito, vel ignoranti. ibid.
Tertiarij Patris noſtri Franciſci qui viuunt in Congregatione, & emittunt tria vota eſſentialia, non poſſunt obedire Epiſcopo, ſed debent obedire Prælato Generali Minorum, & alia multa de his Tertiariis. fol.116.& toto caſu 16. Et hi non gaudent priuilegiis Religioſorum, nec ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ſi non emittant tria vota eſſentialia. ibid. maximè fol.122.n.7
Teſtamentum contradicens legi non valet quoad partem hanc. fol.273
Teſtari poteſt quis de illo cuius dominium actu non habet, ſed habet tamen ius ad illud. fol.276.n.9
per Teſtamentum poteſt teſtator reuocare prius teſtamentum, non vero præteritam donationem prius acceptatam. fol.89.n.4
Teſtatorem impediens ne liberè teſtetur quam pœnam incurrat, & alia de teſtamenti approbatione. fol.793. toto caſu 33
Teſtis recuſati dictum ſemper recipi debet etiamſi ſit ſuſpectus, & ad quid proſit. fol.142.n.7
Teſtes deponentes contra aliquem in viſitatione generali an ſint repetendi, & ratificandi poſtea pro ſententia contra aliquem ferenda. fol.150.n.2.& 6. vſque ad finem.
Teſtis ſubſcriptio an ſit de ſubſtantia iuris, & an teneatur aliquando reuelare ſecretum naturale. fol. 177. & ſeqq.
Teſtis an poſsit ſe remittere ad id quod dixit in alio teſtimonio nihil nunc addendo. fol.171
Teſtis an poſsit eſſe mulier in criminalibus contra Religioſum. fol.194

Teſtis

Teſtis infamis quid probet. fol.198
Teſtium nomina publicare reo petenti non eſt de ſubſtantia iuris, neque obligat in Religionibus, niſi in re grauiſſima, maximè ſi alias periclitetur defenſio rei. fol.208
Teſtimonium datum à Religioſo coram Iudice ſæculari, abſque licentia Prælati, poteſt à parte opponente annullari. Si tamen non opponat validum eſt. fol.754
Teſtimonium proprium pro ſe nulli poteſt prodeſſe in foro externo, benè tamen in foro interno. fol. 867
Transferri an poſſit Religioſus de vna Religione in aliam ſtrictiorem, petita, ſed non obtenta licentia ob certum priuilegium. fol.374.tot.caſ.10

V

VEnia petenda non eſt de malo propoſito iniuriandi. fol.214
Viſitatio generalis quomodo facienda ſit à Prælatis. fol.149. per totum caſum 20
Veneficas conſulere quæ pœna ſit. fol.204
Votum ſuum poteſt quiſque per ſe ipſum ſine diſpenſatione commutare in rem euidenter meliorem. fol.128
Si voti materia facta eſt inutilis, vel indifferens, ceſſat votum. fol.129
Vouens intrare Religionem cum animo vt ſit de choro, ſi Prælatus nolit illum recipere, niſi vt ſit laicus frater, non tenetur ad votum. fol.355.num.2. & alia ibidem ad hoc intentum.

Votum

Votum, vel iuramentum deſinunt obligare, ſi illorum materia ſit valdè mutata. fol.462

Votum ore factum ſine animo vouendi, non obligat. fol.804

Votum alias Papæ reſeruatum, ſi ſit conditionale, vel pœnale, de illis quinque conſuetis, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, vel confeſſore Regulari per ſua priuilegia. fol.883.& ſeq.& fol.904

Vouens caſtitatem, ex vi talis voti non tenetur ingredi Religionem. fol.901

Votum in Capitulum Canonicorum datum à maiore parte Capituli, & quando obliget illos, qui non conſenſerunt. fol.888

Vſura eſt mutuare aliquid alicui cum obligatione vt ſibi vendatur cenſus ſi ſua pecunia non ſibi reddatur in termino præfixo.fol.789. num.1. & de lucro ceſſante, quandò excuſetur ne ſit vſura. fol.791.n.5

Vſusfructus,vſus,& dominium,quomodo diſtinguantur. fol.880.& ſeq.n.2

Vtens iure ſuo nulli facit iniuriam. fol.275

Vtile per inutile non vitiatur,quid ſignificet in Regula iuris. fol.610

Vxorem alere tenetur vir, etiamſi illam ſine dote duxerit in matrimonium. fol.730

Viuæ vocis oracula conceſſa Religioſis à Sum. Pontificibus,licet D.Paulus V.reuocauerit. Poſtea tamen D. Papa Vrbanus VIII. confirmauit Patribus Societatis IESV ſine vlla clauſula.fol.vltimo,& caſu vltimo iſtius libri.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

924

Digitized by Google

R. SALVAREZZA
RESTAURO
Via A. Corti n. 3
Tel. 80.87.67

'974'

Digitized by Google

Digitized by Google